

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE, POLITICE ȘI SOCIOLOGICE
CENTRUL SOCIOLOGIE ȘI PSIHOLOGIE SOCIALĂ

Raport științific la tema:

„Consolidarea rezilienței sociale prin valorificarea capitalului uman: perspective regionale și naționale în contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană (raport elaborat în baza cercetărilor sociologice calitative din anul 2026)”

Compartiment din cadrul subprogramului: 01.05.01: “Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice”.

Obiectivul III. Securitatea umană: protecția și asigurarea preparării eficiente a cetățenilor față de riscurile, amenințări și vulnerabilitățile de securitate, promovarea unei societăți pașnice, favorabile incluziunii și consolidarea rezilienței societale prin valorificarea capitalului uman.

Prioritatea strategică: Provocări societale

Direcția strategică: 1. Procesele social-politice actuale: tendințe, paradigme, perspective
 2. Securitatea națională: aspect geopolitice și informaționale
 3. Valorificarea capitalului uman și social

Autori: Victor Mocanu, Mihail Potoroacă, Ion Mocanu

CHIȘINĂU, 2026

© Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova, 2026

© Victor Mocanu, Mihail Potoroacă, Ion Mocanu, 2026

**Consolidarea rezilienței sociale prin valorificarea capitalului uman: perspective regionale și naționale în contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană
(raport elaborat în baza cercetărilor sociologice calitative)**

CUPRINS:

INTRODUCERE.....	5
CADRUL TEORETICO-METODOLOGIC AL CERCETĂRII.....	6
 1. DESFĂȘURAREA CERCETĂRII ÎN FOCUS-GRUPURI.....	10
Profilul sociodemografic al eșantionului și specificul terenului de cercetare.....	10
1.1 Percepția cetățenilor asupra problemelor și pericolelor actuale.....	11
1.2 Reziliența pe timp de criză. experiențe și strategii adaptative.....	12
1.3 Capitalul uman - resurse, deficite, valorizare.....	14
1.4 Migrație, diasporă și capital social transnațional.....	15
1.5 Participare civică, lideri comunitari și guvernare locală.....	16
1.6 Cultură locală, identitate și coeziune socială.....	17
1.7 Mass-media, dezinformare și alfabetizare mediatică.....	18
1.8 Reziliența personală. resurse interioare și sprijin comunitar.....	19
Concluzii.....	20
Recomandări.....	21
 2. REALIZAREA CERCETĂRII INTERVIURILOR INDIVIDUALE LA SUBIECTUL REZILIENȚEI SOCIALE ȘI CAPITALULUI UMAN.....	23
Aspecte metodologice.....	23
2.1. Percepția problemelor, pericolelor la nivel național și local. Definiții ale siguranței personale.....	26
2.2. Reziliență pe timp de criză.....	34
2.3. Capital uman.....	42
2.4. Sănătate.....	48
2.5. Angajarea în câmpul muncii.....	51
2.6. Migrație și diaspora.....	55
2.7. Lideri comunitari.....	58
2.8. Participare civică.....	62
2.9. Cultură.....	66
2.10. Media.....	68
2.11. Reziliență personală.....	72
2.12. Gânduri despre viitorul Republicii Moldova și cel personal.....	78
Concluzii generale privind răspunsurile din interviuri individuale.....	81
 REFERINȚE BIBLIOGRAFICE.....	86
 ANEXA 1: Ghid de interviu la subiectul: Consolidarea rezilienței sociale prin valorificarea capitalului uman.....	88
ANEXA 2: Tabele cu temele identificate în cadrul interviurilor individuale.....	92

Lista de Tabele (Anexa 2) cu temele identificate în cadrul interviurilor individuale:

	Pag.
<i>1.1 Cum considerați ce probleme îi preocupă la momentul actual pe cetățenii Republicii Moldova?</i>	92
<i>1.2 Cum credeți, care sunt acum pericolele reale pentru Republica Moldova? De ce?</i>	96
<i>1.3 Dacă ne referim la localitatea Dvs., Cu ce probleme se confruntă aceasta la momentul actual? (Sociale? Economice? Politice? Alte probleme?)</i>	102
<i>1.4 Care sunt pericolele cu care se confruntă oamenii din localitatea Dvs.?</i>	107
<i>1.5 Ce înțelegeți Dvs. prin siguranță personală? (Cum ați descrie, din experiența Dumneavoastră, ce înseamnă siguranța personală? În ce condiții Dvs. vă simțiți în siguranță?)</i>	113
<i>2.1 Care din problemele recente (pandemia COVID-19, războiul din Ucraina, criza refugiaților, criza energetică, probleme legate de schimbările climatice și altele) au afectat cel mai mult RM, în percepția Dvs.?</i>	121
<i>2.2 Care din aceste probleme v-a afectat cel mai mult pe Dvs. personal?</i>	123
<i>2.3 De ce vă este teamă cel mai mult în contextul războiului din Ucraina? Argumentați.</i>	126
<i>2.4 Ce îi ajută pe oameni să facă față stresului social și perioadelor de criză</i>	130
<i>2.5 Diferențele dintre oamenii care se descurcă mai bine și cei care se descurcă mai greu</i>	134
<i>2.6 Ce v-a ajutat pe Dumneavoastră personal să treceți prin astfel de perioade, cum au fost pandemia, războiul sau alte dificultăți?</i>	137
<i>3.1 Tipurile de cunoștințe, abilități și capacități necesare pentru a face față problemelor vieții de zi cu zi</i>	145
<i>3.2 Percepția asupra rolului educației și experienței în gestionarea situațiilor dificile</i>	150
<i>3.3 Influența oamenilor cu mai multe capacități, abilități și experiență asupra comunității în situații dificile sau de criză</i>	155
<i>3.4 De unde învață oamenii din comunitatea dumneavoastră ceea ce au nevoie să știe pentru gospodărie, agricultură sau pentru afacerile lor?</i>	158
<i>4.1 În ce măsură credeți că sănătatea dumneavoastră vă ajută sau vă împiedică în activitățile de zi cu zi? Dați vă rog exemple.</i>	164
<i>4.2 Ce înțelegeți Dvs., prin investiții în sănătate? Cum ar trebui oamenii, în viziunea Dvs. să investească în sănătate?</i>	170
<i>5.1 Posibilitatea de a găsi locuri de muncă în comunitate în funcție de educația sau studiile obținute</i>	178
<i>5.2 Măsuri propuse pentru dezvoltarea unor locuri de muncă relevante în comunitate</i>	183
<i>5.3 Care sunt profesiile/ocupațiile deficitare în regiunea unde locuiți?</i>	187
<i>6.1 În opinia Dvs., de ce mulți dintre tineri aleg să plece din Republica Moldova? Care sunt principalele motive – economice, educaționale, profesionale, sociale etc.? Puteți oferi exemple sau situații pe care le cunoașteți?</i>	194
<i>6.2 În perioade dificile (de exemplu pandemie, crize economice, război), simțiți că diaspora este aproape de cei rămași acasă? În ce fel?</i>	203

7.1 De ce calități ar trebui să dispună un lider adevărat pentru a încuraja comunitatea să se implice activ în soluționarea problemelor existente?	213
7.2 Ce trebuie să facă un tânăr din Republica Moldova pentru a accede în vârful ierarhiei sociale, să fie considerat un exemplu de succes? Descrieți un scenariu ideal de viață a unui astfel de tânăr.	220
8.1 Cum s-a schimbat implicarea locuitorilor din comunitatea Dvs. în rezolvarea problemelor locale în ultimii doi ani, comparativ cu perioada pandemiei și primii ani ai războiului din Ucraina? Dați exemple concrete de proiecte sau acțiuni civice (inițiative comunitare, voluntariat, participare la decizii locale).	229
8.2 Care sunt principalele bariere care împiedică oamenii din comunitatea Dvs. să se implice în problemele locale? Exemple: lipsa timpului, resurse limitate, neîncredere, lipsa informațiilor.	238
9.1 După părerea Dvs., ce calități există în cultura noastră locală, în modul nostru de a fi și a ne comporta, care ne fac să trecem mai ușor peste greutăți? Dar ce există și negativ în cultura noastră în acest sens?	243
10.1 Cât de bine sunt pregătiți oamenii din comunitate pentru a analiza critic informațiile primite	250
10.2 În ce măsură sunt oamenii expuși la informații false sau manipulative	254
10.3 Ce ar trebui de făcut pentru ca oamenii să poată recunoaște mai ușor informațiile false?	258
11.1 Care sunt principalele dificultăți sau provocări cu care Dvs personal Vă confrunțați în prezent?	264
11.2 Care sunt lucrurile sau situațiile care vă provoacă cel mai mult îngrijorare sau teamă?	269
11.3 Cum vă comportați, de obicei, atunci când sunteți în situații de criză, de stres zilnic? Dați, vă rog, câteva exemple.	276
11.4 La cine sau la ce apelați de obicei atunci când treceți printr-o perioadă dificilă? Ce vă ajută să vă liniștiți sau să scăpați de stres?	283
12.1 Cum ați dori să arate societatea din Republica Moldova? Cum vedeți viitorul Dvs.?	288

INTRODUCERE

Prezentul raport reprezintă sinteza analitică a cercetării calitative realizate de Centrul Sociologie și Psihologie Socială al Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova, în cadrul subprogramului instituțional 01.05.01, dedicat securității naționale a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană. Cercetarea a urmărit investigarea dinamicii rezilienței sociale și a capitalului uman din perspectiva cetățenilor care trăiesc în condiții de instabilitate economică, geopolitică, energetică, climatică etc.

Deci, să începem cu definirea termenului de reziliență. În raportul de previziune strategică din 2020, Comisia Europeană prezenta reziliența, drept „noua busolă” a politicilor europene, definind-o ca abilitate nu numai de a rezista și a face față provocărilor, ci și de a trece prin tranziții într-o manieră durabilă, echitabilă și democratică. Republica Moldova traversează o perioadă de transformări profunde și, simultan, de vulnerabilitate sistemică accentuată. Pe fondul conflictului armat din Ucraina, care a generat valuri de refugiați, crize energetice și tensiuni geopolitice la granițele țării, precum și pe fondul unui trecut marcat de sărăcie endemică, migrație masivă și fragilitate instituțională, societatea noastră este supusă unui stres în care trebuie să demonstreze o capacitate sporită de adaptare. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” plasează consolidarea rezilienței demografice și sociale ca obiectiv strategic central, recunoscând că reziliența nu este un atribut secundar al politicilor publice, ci o prioritate de prim rang a dezvoltării naționale.

Trecând la descrierea cercetării calitative, vom menționa că aceasta s-a desfășurat în intervalul martie–aprilie 2026 și a cuprins zece focus grupuri realizate în localități reprezentative din diverse regiuni geografice și tipuri de mediu rezidențial: municipiul Cahul (două focus grupuri), orașul Orhei, satul Hârbovăț (raionul Anenii Noi), satul Gaidar (raionul Ceadâr-Lunga), satul Cărpineni (raionul Hâncești), satul Onești (raionul Strășeni), orașul Nisporeni, satul Trebisăuți (raionul Briceni) și satul Pelinia (raionul Drochia). La cele zece focus grupuri au participat în total circa 90 de respondenți cu profile sociodemografice diverse: cadre didactice și universitare, funcționari publici, asistenți sociali, agricultori, studenți, pensionari, persoane care lucrează periodic în diasporă, antreprenori, constructori, reprezentanți ai societății civile locale. Fiecare focus grup a durat între 1-3 ore, discuțiile fiind moderate tematic în jurul a douăsprezece blocuri tematice coerente. Deci raportul plasează opiniile participanților în relație cu teoriile sociologice consacrate ale rezilienței și capitalului uman, propune interpretări ale dinamicilor identificate și formulează concluzii și recomandări de politici publice cu aplicabilitate directă. El se adresează deopotrivă cercetătorilor și cadrelor didactice universitare, care vor regăsi trimiteri la literatura de specialitate de referință; studenților și masteranzilor, care se familiarizează cu metodologiile cercetării calitative și cu temele majore ale sociologiei naționale contemporane; dar și factorilor de decizie, liderilor de organizații civice și reprezentanților instituțiilor publice. Citatele din stenogramele focus grupurilor sunt integrate organic în textul analitic și sunt atribuite locului desfășurării focus grupului, respectând astfel confidențialitatea participanților. Este de menționat dimensiunea geografică extinsă a cercetării zece focus grupuri în nouă localități din toate regiunile țării, precum și diversitatea categoriilor de participanți. Această arhitectură de cercetare permite nu doar descrierea fenomenelor, ci și identificarea variațiilor structurale în percepțiile și practicile de reziliență în funcție de contextul geografic, economic și cultural. Diferențele observate între nordul și sudul țării, între urban și rural, între comunitățile cu diasporă activă și cele abandonate de propriii emigranți, constituie ele însele date analitice importante.

Interviurile individuale au fost realizate în baza unui ghid structurat și s-au desfășurat în aceeași perioadă ca și focus grupurile, martie – aprilie 2026. Prezentul raport propune o analiză preliminară a rezultatelor obținute, prezentând tendințele generale în răspunsuri și o tematizare prealabilă. Am urmărit să inventariem răspunsurile directe a participanților la interviu. Considerăm că aceste rezultate vor fi utile pentru cei interesați. Ele vor fi aprofundate de către echipa Centrului Sociologie și Psihologie Socială și se vor regăsi în studii ulterioare. Exemplificările mai desfășurate a răspunsurilor pot fi regăsite în anexa raportului.

CADRUL TEORETICO-METODOLOGIC AL CERCETĂRII

Conceptul de reziliență a parcurs un drum intelectual prin mai multe discipline științifice, acumulând câteva straturi de semnificație. Etimologic, termenul provine din latinescul *”resilire”* (a reveni) și a fost utilizat inițial în fizică și ingineria materialelor pentru a descrie capacitatea unui material elastic de a reveni la forma originală după deformare.

Cercetătorii Jacobs și Visser definesc reziliența ca abilitatea și capacitatea „unui element de a reveni la o stare stabilă după perturbare”¹, identificând astfel dimensiunea fundamentală de rezistență și de revenire la echilibru. Această definiție, aparent simplă, conține un element esențial pentru analiza sociologică: sublinierea că revenirea la starea stabilă presupune un proces activ, nu o simplă reinstalare mecanică a condițiilor anterioare.

Sociologul B. Martini distinge trei perspective complementare ale rezilienței, fiecare cu implicații distincte pentru înțelegerea fenomenelor sociale. Perspectiva ingineriei, cea mai veche și mai restrictivă, conceptualizează reziliența ca abilitate a unui sistem de a reveni la starea de echilibru după perturbare. Perspectiva ecologică introduce noțiunea de prag (cât de multă perturbare poate absorbi un sistem înainte de a trece într-o stare calitativ diferită?). Perspectiva adaptativă, cea mai relevantă pentru studiul de față, definește reziliența ca abilitate a sistemului de a-și reorganiza forma sau funcțiile în răspuns la perturbare. Aceasta este reziliența transformării, care înțelege schimbarea nu ca eșec al rezistenței, ci ca parte constitutivă a acesteia. Deci, cea de a treia perspectivă permite să vorbim despre reziliența comunitară nu ca despre o simplă supraviețuire, ci ca despre o reconfigurare activă a resurselor și a relațiilor sociale².

Cercetarea sistematică realizată de Assarkhaniki, Rajabifard și Sabri, bazată pe analiza a 1.744 de publicații din baza de date Scopus și a 1.604 din Web of Sciences apărute după 1970, a identificat 21 de dimensiuni și indicatori de măsurare a rezilienței, structurați ulterior în 5 dimensiuni cheie: socială, economică, instituțională, infrastructurală și de mediu. Dimensiunea socială este legată de populație (demografie), oameni (educație, sănătate, situație financiară) și comunități (angajament colectiv și protecție socială). Dimensiunea economică se referă la statutul financiar al societății atât la nivelul individului (angajare, venituri), cât și al guvernului (diversitatea economică). Dimensiunea instituțională ilustrează funcționalitatea guvernului în pregătirea, răspunsul și recuperarea în urma oricăror șocuri și schimbări adverse. Dimensiunea infrastructurală evaluează disponibilitatea diferitelor tipuri de infrastructură în perioade de perturbare. Dimensiunea de mediu monitorizează resursele naturale și serviciile umane ca factor de reziliență comunitară.³ Această taxonomie oferă un cadru interpretativ util pentru datele din cercetarea de față, în care participanții au abordat simultan aspecte care se înscriu în toate cele cinci dimensiuni.

Masten și Narayan, studiind reziliența copiilor în contexte de dezastru și conflict, au demonstrat că factorii de protecție mediază relația dintre expunerea la adversitate și capacitatea de adaptare pozitivă. Printre acești factori, relațiile de suport familial și comunitar, accesul la resurse educaționale și calitatea relației cu adulți grijulii s-au dovedit a fi cei mai puternici predictorii ai rezilienței.⁴ Această perspectivă este direct relevantă pentru datele din focus grupuri, unde familia apare în mod constant ca prima și cea mai robustă resursă de reziliență, indiferent de locație sau profil sociodemografic. Constatarea că pandemia a modificat semnificativ comportamentul și motivația copiilor în toate comunitățile investigate confirmă indirect teoria lui Masten: perturbarea relațiilor de proximitate și a activităților structurate afectează pe termen lung factorii importanți de protecție.

Luthar, Cicchetti și Becker au adus o clarificare conceptuală, demonstrând că reziliența nu este o trăsătură de caracter înăscută sau un dat, ci un construct dinamic apărut în rezultatul interacțiunii

¹ Jacobs S., Visser W. (2016). Understanding Resilience: A Literature Review. CSIR Pretoria, p. 12.

² Martini B. (2012). For a Conceptual Definition of Resilience. Working Paper. OECD Paris, pp. 3–5.

³ Assarkhaniki Z., Rajabifard A., Sabri S. (2020). Quantifying the Notion of Resilience Through a Systematic Literature Review. In: Sustainability, 12(10), 4008, pp. 4–9.

⁴ Masten A., Narayan A. (2012). Child Development in the Context of Disaster, War, and Terrorism. In: Annual Review of Psychology, 63, pp. 227–257.

continue dintre individ și mediul social.⁵ Această perspectivă are implicații cruciale pentru politicile publice: dacă reziliența este un produs al contextului social, atunci ea poate fi cultivată și consolidată prin intervenții deliberate. Factorii de risc și de protecție pot fi modificați prin politici educaționale, prin investiții în servicii sociale de proximitate și prin consolidarea capitalului social comunitar. Cercetarea rezilienței dobândește astfel nu doar o valoare descriptivă, ci și una normativă directă, deoarece ea poate indica intervenții concrete cu efect demonstrabil.

Michael Ungar argumentează că resursele de reziliență sunt distribuite inegal în funcție de factori structurali, culturali și geografici. El propune conceptul de reziliență ecologică ca rezultat al interacțiunii dintre capacitățile individuale și calitatea resurselor oferite de mediu. Ceea ce funcționează ca resursă de reziliență într-o comunitate urbană educată poate fi complet inaccesibil sau irelevant pentru o comunitate rurală izolată.⁶ Această perspectivă este deosebit de relevantă pentru Republica Moldova, unde inegalitățile regionale, disparitățile dintre mediul urban și rural, precum și diferențele etnoculturale configurează capacitățile de reziliență ale diferitelor segmente ale populației. Cercetarea de față confirmă empiric această teorie: participanții din medii urbane cu rețele sociale diversificate și resurse instituționale au demonstrat capacități adaptative semnificativ mai bine articulate decât cei din comunități rurale izolate.

Werner și Smith, în studiul lor longitudinal clasic despre copiii de pe insula Kauai, desfășurat pe parcursul a patru decenii, au demonstrat că reziliența nu este o excepție rezervată celor special înzestrați, ci o capacitate prezentă la o proporție semnificativă a populațiilor expuse la adversitate, cu condiția existenței unor factori protectori adecvați. Aproximativ o treime din copiii crescuți în condiții de risc ridicat au evoluat în adulți competenți și grijulii, fără nicio intervenție externă. Factorii diferențiatori au fost: legăturile afective stabile cu un adult, implicarea în activități extracurriculare structurate și prezența unui sistem de credințe care oferea sens dificultăților.⁷ În contextul focus grupurilor noastre, vom menționa că familia, credința și implicarea comunitară apar în mod repetat ca resurse fundamentale de reziliență confirmate de toate comunitățile investigate.

Conceptul de capital uman a fost sistematizat teoretic de Theodore Schultz, laureat al Premiului Nobel, care a demonstrat că investițiile în oameni (în educație, sănătate și formare profesională) sunt cel puțin la fel de productive din punct de vedere economic ca investițiile în capital fizic. Gary Becker a dezvoltat această intuiție, demonstrând că individul care investește în propria formare obține profituri individuale prin salarii mai mari și perspective de carieră mai bune, dar generează și externalități pozitive pentru societate prin contribuțiile sale la productivitate și inovare.⁸ Viziunea lui Becker a transformat modul în care economiștii, sociologii și factorii de decizie înțeleg educația și sănătatea nu ca bunuri de consum, ci ca investiții cu randamente calculabile pe termen lung.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică a sintetizat această perspectivă, definind capitalul uman drept „cunoștințele, aptitudinile, competențele și atributele pe care le dețin indivizii ce facilitează crearea bunăstării personale, sociale și economice”⁹. Această definiție depășește concepția economică și include dimensiunile sociale și relaționale ale competențelor umane: comunicare, empatie, inteligență emoțională, cunoașterea tradițiilor comunitare. Toate acestea nu sunt direct cuantificabile prin nivelul educațional formal, dar care contribuie în mod real la bunăstarea individuală și colectivă. Această extindere este importantă pentru analiza datelor din focus grupuri, în care participanții au evaluat competențele umane nu în termeni formali, ci de utilitate practică și valoare socială.

Anuradha, Fujimura și Inaoka au extins analiza capitalului uman în domeniul rezilienței gospodăriilor casnice, identificând cinci tipuri de capital care funcționează ca factori majori ai rezilienței

⁵ Luthar S., Cicchetti D., Becker B. (2000). The Construct of Resilience: A Critical Evaluation and Guidelines for Future Work. In: *Child Development*, 71(3), pp. 543–562.

⁶ Ungar M. (2011). The Social Ecology of Resilience. In: *American Journal of Orthopsychiatry*, 81(1), pp. 1–17.

⁷ Werner E., Smith R. (1992). *Overcoming the Odds: High Risk Children from Birth to Adulthood*. Cornell University Press, Ithaca.

⁸ Becker G. (1964). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis*. Columbia University Press, New York, pp. 15–28.

⁹ OECD (1998). *Human Capital Investment: An International Comparison*. OECD Publishing, Paris, p. 9.

în contexte de perturbare: capitalul natural, social, uman, financiar și fizic¹⁰. Concluziile lor subliniază că, deși toate cele cinci tipuri contribuie la reziliență, capitalul social și cel uman exercită un impact disproporționat de mare. Capitalul uman permite indivizilor și gospodăriilor să facă față mai eficient perturbărilor prin accesarea informațiilor relevante, prin adaptarea rapidă a strategiilor de subzistență și prin comunicarea eficientă cu instituțiile publice. Capitalul social amplifică efectele capitalului uman individual, transformând reziliența dintr-un proiect individual într-un proiect colectiv. Faptul că reziliența este un produs al intersecției dintre resursele individuale și cele comunitare a fost confirmat de datele din toate cele zece focus grupuri.

Mubarik, Chandran și Devadason, propunând un model comprehensiv de măsurare a indicelui capitalului uman, au identificat ca dimensiuni centrale: educația, experiența, nivelul de training, abilitățile personale, aptitudinile profesionale, atitudinea, stabilitatea, sănătatea și conformitatea.¹¹ Aceasta multidimensionalitate este relevantă pentru datele din cercetarea de față, în care participanții nu au perceput capitalul uman drept un construct abstract, ci ca un set de competențe concrete și valorizate practic. Acestea includ: cunoașterea limbilor străine, competențele digitale, abilitatea de a accesa fonduri europene, experiența practică în agricultură sau construcții, capacitatea de a gestiona relații sociale complexe, etc.

Bozbura, Beskese și Kahraman, analizând capitalul uman în context organizațional, propun douăzeci de indicatori ai acestuia și identifică talentul, integrarea strategică, relevanța culturală, managementul cunoștințelor și leadershipul ca atribute centrale.¹² Focus grupurile din Republica Moldova reflectă o tensiune clară și analitic productivă între capitalul uman și capitalul uman practic, manifestat prin abilități meșteșugărești, adaptabilitate și spirit antreprenorial. Această tensiune configurează una dintre problemele structurale ale piețelor muncii din Republica Moldova și explică paradoxul prin care emigrarea nu este direct corelată cu nivelul educațional, ci cu accesul la oportunități de valorizare a competențelor.

Totuși, înțelegerea completă a rezilienței sociale nu poate face abstracție de conceptul de capital social, care mediază relația dintre capitalul uman individual și capacitatea colectivă de a face față adversității. Bunăoară, Pierre Bourdieu l-a teoretizat ca resursă mobilizabilă prin apartenența la rețele de relații durabile de recunoaștere reciprocă, James Coleman l-a definit ca factor facilitator al creării capitalului uman prin normele de reciprocitate și rețelele de suport comunitar, iar Robert Putnam l-a conceptualizat ca ansamblu de trăsături ale organizării sociale care facilitează coordonarea și cooperarea în vederea beneficiilor mutuale. Cele trei perspective sunt complementare, deoarece Bourdieu subliniază natura strategică și inegală a capitalului social; Coleman evidențiază funcția sa de facilitare a transmiterii cunoașterii și valorilor, iar Putnam accentuează dimensiunea sa civică și democratică. Mark Granovetter a adăugat o distincție analitică, identificând două tipuri fundamentale de relații sociale. Legăturile puternice, adică față de familie, prieteni apropiați, comunitate de origine, care oferă suport emoțional și material imediat, dar tind să circule în rețele dense cu informații redundante. Legăturile slabe sunt față de cunoștințe, colegi din alte domenii, rețele profesionale extinse. Aceste sunt mai eficace în furnizarea de informații noi, oportunități și acces la resurse externe rețelei primare. Paradoxal, legăturile slabe sunt mai utile pentru mobilitatea socială tocmai pentru că conectează persoane și grupuri cu acces la resurse diferite, creând poduri informaționale și de oportunitate. Pentru reziliența socială din Republica Moldova, această distincție este foarte relevantă, fiindcă legăturile puternice sunt resursele primare de supraviețuire în criză, în timp ce legăturile slabe sunt cele care permit depășirea crizei și accesul la noi oportunități. În acest context, sociologul american A.Portes a atras atenția asupra laturilor întunecate ale capitalului social, și anume: excluderea celor din afara rețelei, revendicările excesive asupra membrilor

¹⁰ Anuradha J.M.P.N., Fujimura M., Inaoka T. (2015). Social and Human Capital in Household Resilience. Asian Development Bank, pp. 22–31.

¹¹ Mubarik M.S., Chandran V.G.R., Devadason E.S. (2018). Measuring Human Capital in Small and Medium Manufacturing Enterprises. In: Social Indicators Research, 137, pp. 605–623.

¹² Bozbura F.T., Beskese A., Kahraman C. (2007). Prioritization of human capital measurement indicators using fuzzy AHP. In: Expert Systems with Applications, 32(4), pp. 1100–1112.

grupului și normele care descurajează mobilitatea socială sau inovarea¹³. Aceste aspecte negative sunt vizibile și în datele din focus grupuri: în unele comunități, solidaritatea de grup generează presiune socială față de cei care doresc să se individualizeze sau să plece, iar rețelele de pile și relații funcționează ca forme de capital social care avantajează anumite grupuri în detrimentul meritocrației, descurajându-i pe cei fără conexiunile adecvate.

Și totuși, de ce s-a ales această metodă de cercetare? Opțiunea metodologică pentru cercetarea calitativă se întemeiază pe convingerea că fenomenele sociale complexe, precum reziliența socială, capitalul uman, participarea civică, nu pot fi reduse doar la frecvențe și procente, ci impun înțelegere, interpretare și atenție la experiențele trăite ale intervievaților. Bunăoară, Creswell a descris cinci abordări distincte ale cercetării calitative: narativă, fenomenologică, etnografică, studiu de caz și teoria întemeiată, subliniind flexibilitatea și bogăția metodologică specifică acestui tip de cercetare.¹⁴ Denzin și Lincoln au argumentat că cercetarea calitativă nu este un simplu set de tehnici, ci o practică interpretativă care transformă lumea în reprezentări — note de teren, interviuri, conversații, înregistrări¹⁵. Astfel, cercetătorul care aplică metoda calitativă este el însuși un instrument de cercetare, iar reflexivitatea este o condiție a rigorii în acest tip de cercetare. În prezentul studiu, moderatorii focus grupurilor au urmat un ghid de interviu standardizat care a asigurat comparabilitatea datelor între cele zece ședințe.

Charmaz a argumentat că metoda calitativă poate genera perspective teoretice noi și profunde despre fenomenele sociale, cu condiția ca cercetătorul să rămână apropiat de datele empirice și să reziste tentației de a forța datele în categorii teoretice preexistente.¹⁶ Categoriile analitice utilizate în prezentul raport, precum: tipurile de reziliență, formele de capital uman valorizate, modelele de participare civică, etc., au fost construite inductiv din datele de teren, nu aplicate deductiv din teorii externe. Aceasta face ca generalizările propuse să aibă o soliditate empirică directă în experiențele concrete ale participanților. Metoda focus grupului a fost aleasă nu doar ca tehnică de colectare a datelor, ci ca spațiu social de deliberare și dezbateră a sensurilor. Spre deosebire de interviul individual, focus grupul permite observarea interacțiunilor sociale, a acordurilor și dezacordurilor între participanți, a normelor de grup și a dinamicilor de putere care modelează discursul public. Datele generate prin focus grupuri au un grad ridicat de validitate, deoarece reflectă modul în care oamenii discută în realitate despre problemele lor cotidiene cu întreruperi, completări, contradicții etc. Această proprietate este importantă atunci când obiectul cercetării sunt fenomene sociale complexe și, pe alocuri, controversate.

¹³ Portes A. (1998). Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology. In: Annual Review of Sociology, 24, pp. 1–24.

¹⁴ Creswell J. (1998). Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Traditions. Sage Publications, Thousand Oaks.

¹⁵ Denzin N., Lincoln Y. (2005). The Sage Handbook of Qualitative Research, 3rd ed. Sage Publications, Thousand Oaks.

¹⁶ Charmaz K. (2006). Constructing Grounded Theory: A Practical Guide through Qualitative Analysis. Sage Publications, London.

1. DESFĂȘURAREA CERCETĂRII ÎN FOCUS-GRUPURI

PROFILUL SOCIODEMOGRAFIC AL EȘANTIONULUI ȘI SPECIFICUL TERENULUI DE CERCETARE

Participanții la cele zece focus grupuri au fost selectați după criteriul diversității maxime, urmărindu-se reprezentarea variabilelor demografice relevante pentru studiul rezilienței: sex, grupă de vârstă, nivel de educație, statut socioprofesional, mediu de reședință și regiune geografică. Această strategie de eșantionare răspunde exigențelor cercetării calitative, care nu urmăresc reprezentativitate statistică, ci acoperirea diversității experiențelor relevante la tema investigată. Numărul total de participanți de circa 90 de persoane depășește pragul minim considerat suficient pentru saturarea tematică în cercetarea calitativă prin focus grupuri, asigurând că temele principale au putut fi analizate din multiple perspective. Din punct de vedere al genului, distribuția a reflectat o ușoară predominanță feminină, mai pronunțată în focus grupurile din mediul rural. Aceasta nu este accidentală, ci reflectă realitatea structurală a societăților cu migrație masculină ridicată, în care bărbații emigrează mai frecvent, lăsând femeile ca principale susținătoare ale vieții comunitare locale. Din punct de vedere al vârstei, lotul a acoperit toate grupele de vârstă adulte, de la studenți de 18–19 ani în Orhei și Hâncești la pensionari de peste 80 de ani în Trebisăuți, permițând compararea perspectivelor intergeneraționale. Din punct de vedere al nivelului educațional, participanții au inclus persoane cu studii superioare complete — profesori universitari, funcționari publici, cercetători, precum și persoane cu studii medii sau vocaționale, generând tensiuni analitice productive.

Dacă ne referim la specificul geografic al celor zece localități, vom menționa că municipiul Cahul, din sudul Moldovei, este un centru urban de dimensiune medie cu funcții universitare și administrative. Particularitățile sale relevante pentru cercetare sunt: proximitatea frontierei europene, prezența Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu”, recent implicată în fuziunea cu Universitatea Tehnică din Moldova, o comunitate cu experiență semnificativă de migrație spre România și alte țări europene. La Orhei, a fost investigat un eșantion de tineri studenți la asistență socială, ale căror îngrijorări principale vizează perspectivele profesionale, deficiențele infrastructurii locale și absența unui primar în funcție la momentul cercetării. Satul Hârbovăț, din raionul Anenii Noi, este un sat cu o comunitate relativ coezivă, marcată de proximitatea liniei de demarcație cu teritoriul transnistrean și de o diasporă remarcabil de activă. Satul Gaidar, din raionul Ceadâr-Lunga (Găgăuzia), este o localitate cu identitate etnoculturală distinctă. Aici focus grupul a fost desfășurat în limbă rusă datorită complexității etno-lingvistice a din sudul Moldovei. Satul Cărpineni, din raionul Hâncești, a furnizat un eșantion preponderent tânăr: elevi și studenți de 16–25 de ani, deosebit de valoros pentru înțelegerea modului în care generația emergentă percepe oportunitățile și constrângerile. Satul Onești, din raionul Strășeni, oferă un tablou comunitar pozitiv: o localitate rurală cu un lider local apreciat și o implicare civică activă. Orașul Nisporeni, cu o scădere demografică de la 67.000 la 36.000 de locuitori între 2014 și 2024, furnizează o perspectivă ancorată în realitate despre costurile demografice ale emigrației masive. Satul Trebisăuți, din nordul Moldovei, aduce în prim plan vocile persoanelor vârstnice rămase în urmă, cu o perspectivă mai pragmatică față de instituțiile publice. Satul Pelinia, din raionul Drochia, completează tabloul nordic cu o comunitate cu riscuri de securitate rutieră și o participare civică inhibată. Aceste zece locații nu sunt un decor, fiindcă diferențele observate între ele ilustrează că reziliența socială este profund contextuală.

1.1 PERCEPȚIA CETĂȚENILOR ASUPRA PROBLEMELOR ȘI PERICOLELOR ACTUALE

Dacă există un numitor comun al celor zece focus grupuri, acela este percepția crizei economice ca realitate cotidiană persistentă și cuprinzătoare. Creșterea prețurilor la produse alimentare, combustibil, energie electrică și utilități a apărut ca preocupare centrală în toate discuțiile, indiferent de localitate, nivel de educație sau statut profesional. Ulrich Beck a descris societatea modernă ca o „societate a riscului”, în care individul este expus unor riscuri structurale distribuite inegal și pentru care nu a primit instrumente adecvate de gestionare. Aceasta se aplică cu precizie și la situația respondenților noștri, care se confruntă cu riscuri economice, geopolitice și de mediu suprapuse, fără niște mecanisme instituționale solide de amortizare.

Ceea ce iese la suprafață din discuțiile de grup nu este doar constatarea sărăciei ca stare obiectivă, ci mai ales dimensiunea crizei economice. Pierre Bourdieu a demonstrat că precaritatea economică generează nu doar lipsuri materiale, ci și un habitus al nesiguranței — un mod de a fi în lume marcat de incapacitatea de a proiecta și planifica în timp. Datele din focus grupuri reflectă tocmai această inabilitate de a construi proiecte pe termen mediu sau lung. Și acest fapt vine nu ca o deficiență de caracter, ci ca o consecință a instabilității economice cronice. Și aici vom veni cu exemple din focus grupuri:

Nu îndrăznim să ne gândim ce facem peste un an, ci de cum ne descurcăm luna aceasta. Și dacă apare o problemă de sănătate, totul se complică. (Cahul I)

O asistentă socială din Pelinia, cu vizibilitate directă asupra situației familiilor vulnerabile, a formulat propriul diagnostic pentru comunitatea sa:

Fiecare a treia familie se confruntă cu probleme financiare. Fiecare al doilea din familie e plecat peste hotare, pentru a întreține familia. (s.Pelinia)

În mediul urban, participanții identifică drept problemă principală salariile neadecvate costului vieții, în special față de prețurile de pe piața imobiliară:

Prețurile pentru o locuință? Nu știu ce se întâmplă, dar orașul nostru în curând va putea concura cu orașe europene la prețurile pentru procurarea unui apartament. (Cahul I)

Participanții din s.Hârbovăț au descris cu paradoxul producătorului local sufocat de importuri. Acemoglu și Robinson au demonstrat că inegalitatea persistentă și subdezvoltarea economică sunt produse ale instituțiilor extractive, sisteme care favorizează redistribuirea bogăției de la mulți la puțini, în loc să creeze stimulente pentru producție și inovare¹⁷. Datele din focus grupuri sugerează că participanții percep intuitiv această dinamică:

Fermierii străini au subvenții mari de la stat, noi nu avem nimic de genul. Și atunci, ce să facă producătorul nostru? Ori vinde la preț de nimic, ori nu vinde deloc, pentru că oamenii preferă să meargă la supermarket, unde e mai comod și mai ieftin. Și astfel economia locală suferă. Toți spun că sunt programe, ONG-uri, fonduri, dar când ajungi la implementare, totul se blochează în hârtii, acte, autorizații, asta descurajează pe toți care ar vrea să facă ceva acasă. (s.Hârbovăț)

Conflictul armat din Ucraina a actualizat dramatic ceea ce Giddens numea „incertitudine ontologică”, adică o stare de nesiguranță cu privire la coordonatele fundamentale ale lumii în care

¹⁷ Acemoglu D., Robinson J. (2012). Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty. Crown Publishers, New York.

trăim¹⁸. Dronele care au penetrat spațiul aerian moldovenesc, sunetele bombardamentelor și incertitudinea privind extinderea conflictului au produs, în rândul participanților, o stare de alertă permanentă care alterează structura cotidiană a vieții. Participanții din s. Pelinia, raionul Drochia, au identificat imediat conflictul ucrainean drept pericolul cel mai concret:

Moldova e o țară mică. Ne-au aruncat o dronă și nu suntem. Și nu este diferență, că e la Sud, că e la Nord. Una la mijloc și pleacă toți. (s.Pelinia)

Un element sociologic de remarcat este diversitatea răspunsurilor emoționale față de această amenințare. Unii participanți exprimă o teamă directă și personalizată. Alții manifestă un scepticism temperat de experiențele istorice. O participantă din s.Trebișăuți a oferit o analiză geopolitică articulată, demonstrând că accesul la surse diversificate de informare produce capacități de analiză superioară narativelor simplificate:

Când Ucraina a acceptat statutul de putere lipsită de armă nucleară, securitatea Ucrainei și-au asumat-o oficial și americanii și rușii. Acum americanii asigură angajamentul luat atunci. Dacă Ucraina cade, rușii nu se vor opri la Nistru — ei vor merge mai departe și atunci se va termina independența și suveranitatea moldovenilor. (s.Trebișăuți)

O altă problemă menționată este depopularea, care se impune ca un pericol structural de durată, se instalează lent, fără dramatismul crizelor bruște. În Nisporeni s-au oferit date statistice îngrijorătoare:

De la recensământul din 2014 până la recensământul din 2024, raionul Nisporeni a scăzut de la 67.000 la 36.000 ca număr de populație. Deci am pierdut 21.000 de cetățeni. Adică aproape o jumătate. (Nisporeni)

Massey și colaboratorii au demonstrat că emigrarea urmează o logică de cauzalitate cumulativă: odată declanșat, procesul se auto-susține prin reducerea bazei fiscale locale, scăderea calității serviciilor publice, descurajarea întoarcerii și accelerarea de noi emigrări. Fără intervenții deliberate de politici publice, acest ciclu tinde să devină ireversibil pe termen mediu¹⁹. Participanții din s.Gaidar au formulat o perspectivă critică față de statisticile oficiale, subliniind că mobilitatea circulatorie a migranților face cifrele oficiale să subestimeze populația reală, cu efecte negative în distribuirea fondurilor publice. O funcționară din Cahul a identificat un indicator simplu, dar revelator al stării demografice:

Cel mai bun indicator este dacă este sau nu școală și grădiniță în localitate. Dacă ele dispar, înseamnă că satul merge spre îmbătrânire. (Cahul II)

1.2 REZILIENȚA PE TIMP DE CRIZĂ. EXPERIENȚE ȘI STRATEGII ADAPTATIVE

Cetățenii moldoveni nu traversează o singură criză bine delimitată, ci o succesiune de crize care se suprapun și se amplifică reciproc, fără a lăsa societății timp suficient de recuperare. Pandemia de COVID-19, criza energetică generată de întreruperea livrărilor de gaz, valurile de refugiați ucraineni, inflația postpandemică — toate acestea s-au suprapus în intervalul anilor 2020–2026. Literatura despre reziliența comunitară numește această situație „stresul persistent”: spre deosebire de stresul cu durată scurtă și intensitate mare, care mobilizează rapid resursele de răspuns, stresurile cumulative erodează progresiv resursele adaptative fără a le permite regenerarea, ducând la ceea ce sociologii numesc „oboseala de reziliență”. Un profesor de la Universitatea din Cahul a exprimat aceasta cu claritate:

¹⁸ Giddens A. (1990). The Consequences of Modernity. Stanford University Press, Stanford.

¹⁹ Massey D. et al. (1993). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. In: Population and Development Review, 19(3), pp. 431–466.

Din păcate, s-au suprapus toate crizele și nu mai ieșim din șocuri. Trăim într-o presiune și nesiguranță continuă. (Cahul I)

Pandemia a lăsat urme profunde, în special în domeniul educației. Participanții din s.Hârbovăț au descris transformările comportamentale observate la copii în urma izolării pandemice, confirmând cercetările despre efectele pe termen lung ale perturbărilor din perioadele de dezvoltare critică:

După pandemie nu mai sunt aceiași. Au pierdut interesul pentru școală, pentru activități. Nu mai au aceeași motivație. Parcă s-au schimbat — mai retrași, mai puțin implicați. Izolarea i-a afectat mult. Și nu doar copiii, și adulții au fost afectați. Dar la copii se vede cel mai clar. (s.Hârbovăț)

Există variații semnificative între focus grupuri privind impactul crizelor. Participanții din sudul țării, având un acces la o diasporă mai activă și la proximitatea frontierei cu România, au raportat un nivel mai ridicat de reziliență față de criza energetică. Participanții din nordul Moldovei, fiind mai expuși la conflictul ucrainean și cu comunități mai fragile demografic, au exprimat o vulnerabilitate mai accentuată. Aceasta confirmă perspectiva lui Ungar despre distribuția inegală a resurselor de reziliență în funcție de contextul geografic și structural²⁰.

Analiza transversală a răspunsurilor relevă o ierarhie relativ consistentă a resurselor de reziliență: familia, rețelele sociale, religia, capacitatea de adaptare și menținerea rutinelor profesionale. Familia ca sursă primară apare în mod repetat în toate focus grupurile. În absența unui sistem de protecție socială robust, familia rămâne rețeaua de siguranță fundamentală. În termenii lui Coleman, familia funcționează ca cel mai important generator de capital social de tip bonding bazat pe încredere puternică și obligații reciproce intense²¹. Acest lucru este confirmat în focus grupul din Cahul.

Pe mine în astfel de perioade mă ajută mult familia și prietenii. Discutăm, analizăm situațiile și încercăm să înțelegem ce se întâmplă. Cred că este important să gândești rațional și să nu te lași copleșit de emoții. (Cahul I)

Religia funcționează ca resursă de reziliență cu distribuție mai pronunțată în rândul participanților din mediul rural și al celor vârstnici. Ea oferă un sens capabil să absoarbă anxietatea, un sentiment de control și apartenența la o comunitate morală. Focus grupul din Trebisăuți a oferit unele dintre cele mai expresive voci la acest capitol:

Nu avem bani, dar mulțumim Domnului, mai avem sufletul bogat. (s.Trebisăuți)

Persoanele cu studii superioare, rețele sociale largi și experiență internațională au raportat capacități adaptative mai robuste. Ei au știut cum să acceseze informații relevante, să navigheze birocrăția pentru a beneficia de sprijin social, să comunice eficient în situații de criză. Un cadru didactic universitar din Cahul a descris cum educația funcționează ca resursă colectivă, nu doar individuală:

Persoanele cu cunoștințe juridice sau economice au știut să negocieze contracte mai avantajoase sau să acceseze subvenții disponibile. La nivelul comunității, acești oameni devin resurse colective — vecini care explică, profesori care informează, funcționari care facilitează accesul la drepturi. (Cahul II)

La polul opus, persoanele vârstnice din mediul rural au raportat o reziliență de tip stoic, bazată pe limitarea nevoilor și acceptarea pasivă. Tinerii manifestă o reziliență de tip proiectiv, Ei investesc în capacitatea de a schimba sau de a abandona locul lor. Mulți tineri participanți au asociat reziliența cu

²⁰ Ungar M. (2011). The Social Ecology of Resilience: Addressing Contextual and Cultural Ambiguity of a Nascent Construct. In: American Journal of Orthopsychiatry, 81(1), pp. 1–17.

²¹ Coleman J. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. In: American Journal of Sociology, 94, Supplement, S95–S120.

pregătirea plecării și nu cu adaptarea la condiții, ceea ce reprezintă o reziliență individuală funcțională pe termen scurt, dar care slăbește reziliența comunitară prin retragerea capitalului uman tânăr din ecosistemul local. Werner și Smith au demonstrat că reziliența individuală fără suport comunitar este fragilă și are implicații directe pentru politicile de retenție a tinerilor în comunitățile de origine.

1.3 CAPITALUL UMAN — RESURSE, DEFICITE, VALORIZARE

O temă recurentă în toate cele zece focus grupuri a vizat tipurile de cunoștințe și competențe pe care cetățenii le consideră necesare pentru a face față provocărilor cotidiene. Răspunsurile au conturat o clasificare complexă a capitalului uman. Competențele digitale au apărut ca necesitate minimă a funcționării sociale în prezent:

Competențele digitale sunt absolut necesare. Nu mai poți evita tehnologia. Chiar și pentru lucruri simple, trebuie să știi să lucrezi cu aplicații, să te informezi online. La fel de importantă este cunoașterea limbilor străine. Pentru cei din administrația publică sunt foarte importante abilitățile de a scrie și implementa proiecte de dezvoltare locală, de accesare a fondurilor europene. (Cahul I)

Gândirea critică și capacitatea de adaptare rapidă au apărut ca meta-competențe esențiale. Tinerii studenți din Orhei au articulat aceasta cu claritate:

Eu cred că la bază sunt capacitățile digitale și intelectuale, și aceste capacități trebuie dezvoltate, deoarece nu știm ce va fi mâine. Cel mai important să fie cetățeanul informat. Cred că problema moldoveanului este că fuge, dar nu acționează. (Orhei)

Competențele practice, precum meșteșuguri, agricultură, construcții au primit o recunoaștere valorică mai mare decât în discursul public obișnuit, pe fondul constatării că diplomele fără aplicabilitate practică nu asigură un trai decent. Aceasta confirmă perspectiva lui Bozbura că capitalul uman include competențele practice și capacitățile de rezolvare de probleme, nu se reduce la nivelul educațional formal²².

Paradoxul capitalului uman în Republica Moldova constă în coexistența unui nivel relativ ridicat de educație formală cu o valorizare economică extrem de scăzută a acesteia pe piața locală a muncii. Cu toate că investiția în educație produce randamente economice, în Moldova, această legătură este profund distorsionată: mulți absolvenți cu studii superioare nu găsesc locuri de muncă corespunzătoare calificării lor, ceea ce generează fie supracalificare, fie emigrare. La Gaidar, un participant a cuantificat paradoxul în termeni practici:

Acum în sat sunt anunțate vacanțe: contabil-șef, specialist principal în agricultură, dar nu este nici o cerere. Cauza e simplă: un specialist bun nu va lucra pentru 5.600 de lei. Tinerii care și-au luat diplome vor un salariu de cel puțin 18–20 de mii de lei. (s.Gaidar)

Această realitate generează un cerc vicios al subdezvoltării: salariile mici nu atrag specialiști, absența specialiștilor reduce calitatea serviciilor publice, reducerea calității serviciilor accelerează emigrarea, emigrarea diminuează baza fiscală locală, care menține salariile mici. Ieșirea din acest cerc vicios impune intervenții simultane la mai multe niveluri: salarizare, condiții de lucru, infrastructură, servicii sociale, ceea ce face ca politicile sectoriale izolate să aibă eficacitate limitată.

Deficitele de capital uman în domenii cruciale: medicină, educație, asistență socială, specialități tehnice, au fost menționate cu regularitate alarmantă în toate focus grupurile. La Cahul, un cadru didactic a descris situația astfel:

²² Bozbura F.T., Beskese A., Kahraman C. (2007). Prioritization of human capital measurement indicators using fuzzy AHP. In: Expert Systems with Applications, 32(4), pp. 1100–1112.

O mare problemă este lipsa profesorilor de chimie, fizică, matematică. La aceste discipline predau specialiști care au trecut peste vârsta de 70 de ani. Acum cu lumânarea nu poți găsi un electrician bun. Lipsesc foarte mulți medici specializați. De multe ori putem găsi un specialist doar la Chișinău. (Cahul I)

Deficitul medical a fost menționat cu intensitate deosebită la Gaidar, unde participanții au descris un sistem de sănătate rural lipsit de specialiști. Semnificativ este că participanții nu explică aceste deficite prin lipsa de vocație a tinerilor, ci în mod consecvent prin inadecvarea condițiilor salariate și profesionale, ceea ce situează problema la nivelul politicilor publice, nu la deficiențele individuale. Transmiterea intergenerațională a cunoașterii a evoluat în ultima perioadă de la modelul tradițional de la bunici la nepoți spre surse digitale. Internetul a democratizat accesul la informație, dar fără a rezolva problemele de calitate și relevanță locală a informației disponibile.

1.4 MIGRAȚIE, DIASPORĂ ȘI CAPITAL SOCIAL TRANSNAȚIONAL

Massey și colaboratorii, sintetizând mai multe decenii de cercetare, au argumentat că deciziile de a emigra sunt configurate simultan de factori de respingere din societatea de origine, de factori de atracție din societățile de destinație și de rețele sociale transnaționale care reduc costurile și riscurile emigrării²³. Faist a completat această perspectivă prin analiza spațiilor sociale transnaționale: rețele și organizații care traversează granițele naționale și leagă membrii lor de mai multe societăți simultan²⁴. Datele din cercetare confirmă ambele teorii: emigrarea nu este determinată exclusiv de calcule salariale, ci de o configurație complexă care include calitatea serviciilor publice, orizontul de oportunități profesionale, percepția corectitudinii și meritocrației sistemului social. Motivele economice rămân predominante, dar ele sunt însoțite de cauze care țin de calitatea serviciilor oferite de instituții. Diferența salarială este, în multe cazuri, mai mult un simptom decât cauza de fond a migrației.

Un tânăr student din Orhei a articulat motivația migraționistă astfel:

Nu este vorba doar de bani, ci și despre șansa de a trăi într-o țară dezvoltată. Vrem să trăim și pentru noi, să călătorim. Facilitățile pentru copiii născuți acolo sunt cu mult mai bune și mai favorabile decât traiul la noi în Moldova. De aceea majoritatea pleacă acolo unde știu că vor trăi în siguranță și vor avea posibilitatea de a trăi, nu de a supraviețui. (Orhei)

O participantă la focus grupul din Cahul, care lucrează în Marea Britanie a descris propria experiență în termeni care depășesc logica economică:

Am plecat pentru că nu vedeam perspective. Munceam mult și nu reușeam să economisesc nimic. Chiar dacă muncești greu acolo, știi pentru ce o faci și ai un oarecare echilibru și siguranță. Viața noastră este deja organizată în altă parte. (Cahul I)

Tema meritocrației apare frecvent în discursuri, mai ales în rândul tinerilor. Percepția că avansarea în carieră depinde de relații politice mai mult decât de competențe reale determină tinerii bine pregătiți să prefere medii mai meritocratice. Portes a arătat că capitalul social poate funcționa și ca

²³ Massey D. et al. (1993). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. In: Population and Development Review, 19(3), pp. 431–466.

²⁴ Faist T. (2000). The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces. Oxford University Press, Oxford.

instrument de excludere: rețelele de „pile și relații” din Moldova sunt tocmai o formă perversă de capital social care descurajează investiția în competențe și merit, favorizând persoanele cu conexiunile adecvate în detrimentul celor competente. Un funcționar din Hârbovăț a criticat direct politizarea proceselor de selecție:

Avem nevoie de cadre cu experiență, dar politica de cadre în Moldova e destul de complicată. Se selectează foarte puțini oameni pe criterii obiective. Mult se face politic. Dacă ai lucrat în alt partid sau ai colaborat cu un regim anterior, ești automat exclus. În locul tău vin persoane loiale actualei puteri. (s.Hârbovăț)

Rolul diasporei este complex și ambivalent. Pe de o parte, remitențele substituie pentru multe familii sistemul de protecție socială insuficient. Pe de altă parte, emigrarea sporită agravează depopularea și erodează capitalul social al comunităților. Putnam a demonstrat că reziliența comunitară este direct proporțională cu nivelul capitalului social²⁵. Cazul Hârbovățului ilustrează un mecanism eficient, prin care diaspora generează capital social de tip bridging, conectând comunitatea locală cu resurse externe:

Avem colectare de fonduri online pentru diferite proiecte comunitare. Fiecare persoană care donează apare cu nume și sumă, iar alți membri ai comunității văd și sunt motivați să contribuie și ei. Cultura asta a moldoveanului de a se ajuta reciproc funcționează. Avem chiar și ziua diasporei. Mulți membri din străinătate ne cer să anunțăm din timp, ca să-și poată cumpăra bilete de avion și să participe. (s.Hârbovăț)

Contrastul cu perspectiva din s.Gaidar este relevant: participantul de acolo a formulat o viziune critică față de implicarea diasporei în procesele electorale, pe care o percepe ca influențată de interese ale ONG-urilor, nu ale comunităților de origine. Această tensiune analitică între viziunea pozitivă și cea critică reflectă variații reale în funcție de contextul comunitar specific și de calitatea mecanismelor care mediază relația diasporă-comunitate de origine. Pe măsură ce trecerea timpului șterge legăturile afective și instrumentale cu locul de origine, diaspora de lungă durată tinde să se dezangajeze treptat. Un participant din Cahul II a formulat, cu toată onestitatea, propria evoluție:

Din ce în ce mai puțin mă simt parte din societatea moldovenească. Viața noastră este deja organizată în altă parte. Implicarea devine mai redusă. (Cahul II)

1.5 PARTICIPARE CIVICĂ, LIDERI COMUNITARI ȘI GUVERNARE LOCALĂ

Participarea civică se află, în percepția participanților, sub nivelul necesar pentru o democrație locală funcțională. E.Ostrom a demonstrat că managementul bunurilor comune funcționează eficient atunci când există mecanisme participative care permit membrilor comunității să elaboreze și să aplice regulile colective în mod direct²⁶. Absența unor astfel de mecanisme în structura administrației locale este percepută clar ca sursă majoră de frustrare și dezangajare civică. Fukuyama a demonstrat că nivelul de încredere socială generalizată este unul dintre cei mai puternici predictorii ai performanței economice

²⁵ Putnam R. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster, New York.

²⁶ Ostrom E. (1990). *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge University Press, Cambridge.

și guvernamentale pe termen lung.²⁷ În acest context, datele sugerează că Republica Moldova se confruntă cu un deficit semnificativ de această formă de capital social, cu consecințe directe asupra capacității de mobilizare colectivă în perioadele de criză. Cea mai frecvent invocată barieră este neîncrederea în eficacitatea participării. Un cadru didactic din Cahul, care s-a implicat activ în protestele față de reorganizarea Universității din Cahul, a exprimat aceasta cu o intensitate emoțională palpabilă:

M-am implicat cât am putut, chiar dacă totul a fost în zadar. Iată în astfel de momente te întrebi dacă mai are rost să te implici, în condițiile în care, oricum nu ești auzit. Asta descurajează și se pierde încrederea în stat și instituțiile publice care iau deciziile cu ușile închise. (Cahul I)

Cultura civică slab dezvoltată este o moștenire a perioadei sovietice în care participarea era obligatorie, dar lipsită de conținut real. Acesta constituie o barieră structurală pe termen lung. Un participant din Cahul menționează:

De vină la noi este lipsa unei culturi a participării. Nu toți sunt obișnuiți să se implice sau să-și exprime opinia. Dar în ultima vreme, prin intermediul rețelelor sociale, lumea se mobilizează în jurul unei probleme, chiar și din străinătate. (Cahul I)

Discuțiile despre calitățile unui lider comunitar autentic au generat răspunsuri comune: integritate morală, proximitate față de cetățeni, capacitate de ascultare, competență profesională și curajul asumării responsabilității publice. Contrastul dintre idealul liderului și realitatea percepută este cel mai pregnant în Trebisăuți:

Fiecare face ce vrea. Îi zici la primar ceva, el îți răspunde "hai să facem", și tot lasă cum crede el. Cine are ciomagul în mână, acela are și dreptate și legea îl apără. Noi trebuie să fim răbdători și cuminți. (Trebisăuți)

Exemplul pozitiv din Onești, unde primarul este descris cu admirație, ilustrează prin contrast ce poate face un lider comunitar autentic:

Primarul localității este un exemplu pentru sat și comunitate. Oamenii manifestă un respect deosebit pentru liderul lor. Îndemnul primarului de a se organiza pentru a rezolva necesitățile localității este salutat și încurajat. Oamenii sunt mândri de primar. (s.Onești)

Ostrom a demonstrat că instituțiile de guvernare locală funcționează eficient atunci când sunt construite de comunitate și pentru comunitate, nu impuse de sus. Diferența dintre Trebisăuți și Onești în termeni de coeziune socială, participare civică și sentiment al eficacității colective este, din punct de vedere sociologic, o ilustrare plastică a impactului calității leadershipului local asupra rezilienței comunitare. Un lider autentic transformă capitalul social latent al comunității în resurse active de reziliență mobilizează voluntari, accesează fonduri, generează proiecte comune și, mai presus de toate, construiește încrederea că acțiunea colectivă produce rezultate.

1.6 CULTURĂ LOCALĂ, IDENTITATE ȘI COEZIUNE SOCIALĂ

Cultura locală ca set de valori, practici și tradiții specifice unei comunități a fost menționată în mod repetat ca resursă de reziliență cu funcții multiple și adesea subevaluate în politicile publice. În termenii lui Putnam, cultura locală este infrastructura soft a capitalului social, sau baza informală a normelor de reciprocitate și a rețelelor de cooperare²⁸. Bourdieu ar adăuga că ea constituie și o formă de capital simbolic, o resursă de recunoaștere și identitate colectivă care produce solidaritate și

²⁷ Fukuyama F. (1995). Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity. Free Press, New York.

²⁸ Putnam R. (2000). Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community. Simon & Schuster, New York.

apartenență²⁹. Solidaritatea comunitară ca element cultural pozitiv a fost identificată în aproape toate focus grupurile. În focus grupul din s.Hârbovăț a fost menționată o descriere vie a modului în care aceasta se auto-reproduce:

Cultura asta a moldoveanului de a se ajuta reciproc funcționează. Dacă un vecin donează, alții se gândesc: „De ce să nu fiu și eu parte din asta?” și contribuie. Chiar și în vremuri grele, știi că există oameni care sunt alături de tine, chiar dacă fizic nu sunt aici. (s.Hârbovăț)

Werner și Smith au demonstrat că sistemele de credințe și apartenența la comunități valorice sunt factori de protecție importanți în condiții de adversitate. Respectiv, datele din focus grupuri confirmă că în Republica Moldova, tradițiile culturale și evenimentele comunitare precum hramul satului, festivalurile locale, sărbătorile religioase etc., îndeplinesc tocmai această funcție de coeziune. Participanții au descris aceste evenimente cu o căldură afectivă, fapt ce indică funcția lor de capital simbolic al comunității.

Participanții au identificat și trăsături culturale care inhibă reziliența și schimbarea. Aceasta este o autocritică rareori formulată în discursul public. Tendința de resemnare a apărut în mai multe focus grupuri:

La noi, oamenii sunt răbdători și rezistenți. Au trecut prin multe și știu să suporte greutăți. Dar, din păcate, mulți sunt resemnați. Există tendința de a accepta prea ușor situațiile dificile, fără a cere schimbări sau a se implica activ. (s.Hârbovăț)

Evitarea responsabilității publice a apărut ca factor cultural care subminează participarea civică:

Există un aspect negativ: tendința de a evita asumarea responsabilității publice. Mulți oameni preferă să spună că „nu depinde de ei” sau că „oricum nu se schimbă nimic”. Această atitudine descurajează implicarea. (Cahul II)

Neîncrederea interpersonală apare ca o altă dimensiune culturală negativă. Fukuyama a demonstrat că societățile cu un nivel ridicat de neîncredere, tind să fie mai puțin eficiente economic și mai puțin capabile de cooperare în bunuri comune³⁰. Republica Moldova se confruntă cu acest deficit structurat de încredere, care se autoreproduce prin experiențe repetate de dezamăgire față de autorități. O observație remarcabilă din focus grupul de la Trebisăuți rezumă acest fapt:

Lumea mai înainte era prietenoasă, mai ascultătoare, dar acum nu se vede unul cu altul. Fiecare stă mai mult pe cont propriu. Și atunci, când apare o problemă, nu prea are cine să te ajute. (s.Trebisăuți)

1.7 MASS-MEDIA, DEZINFORMARE ȘI ALFABETIZARE MEDIATICĂ

Relația cetățenilor cu mass-media a apărut ca o temă extrem de sensibilă în toate cele zece focus grupuri. În literatura de specialitate, A.Giddens a descris modernitatea ca o epocă a „reflexivității instituționale”, în care indivizii sunt confrunțați cu un flux masiv de informații contradictorii și sunt nevoiți să-și construiască permanent propria hartă cognitivă a realității³¹. Această reflexivitate este adesea inhibată în contextul local de lipsa unor surse credibile de referință și de nivelul insuficient al alfabetizării mediatică. Participanții au demonstrat un nivel variat de cunoștințe față de sursele de

²⁹ Bourdieu P. (1986). The Forms of Capital. In: Richardson J. (ed.), Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. Greenwood, New York, pp. 241–258.

³⁰ Fukuyama F. (1995). Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity. Free Press, New York.

³¹ Giddens A. (1990). The Consequences of Modernity. Stanford University Press, Stanford.

informare, cu o diferențiere notabilă în funcție de nivelul educațional și de accesul la surse multiple. Un cadru universitar din Cahul a formulat diagnosticul general:

Populația nu este pregătită pentru analiza critică a informației. Expunerea la informații false sau manipulative este relativ ridicată, mai ales în perioade de criză, când incertitudinea favorizează circulația conținuturilor emoționale sau simplificate. (Cahul II)

Un student din Cahul a descris o experiență concretă de educație mediatică:

Odată au venit la Universitate cei de la Stop Fals și ne-au demonstrat multe situații cum ești mințit simplu printr-o imagine sau un titlu ciudat. (Cahul I)

Un pensionar din Trebisăuți a formulat o diagnoză populară a problemei dezinformării, care capturează intuitiv un mecanism sociologic profund identificat de Granovetter: rețelele sociale dense facilitează circulația rapidă a informației, dar fără mecanisme de verificare, această circulație rapidă amplifică și dezinformarea³². La acest capitol este grăitoare o declarație din nordul țării:

Oamenii înainte se întâlneau la fântână, la moară, la biserică și discutau ceea ce auzeau de la alții. Din acele discuții, până la urmă, se cernea adevărul de minciună. Dar acum nu mai au timp să discute. Tot ce au a spune, scriu pe telefoane. Satul e pustiu. (Trebisăuți)

Această observație este sociologic profundă, deoarece reduce dezinformarea nu la o problemă de tehnologie sau de competențe digitale, ci la o problemă de erodare a spațiilor publice informale: piețele, fântânile, casele de cultură, în care comunitățile au exercitat tradițional funcția de verificare socială a informației. Restaurarea unor spații deliberative autentice, nu neapărat fizice, ci și digitale, dar cu norme clare de verificare și calitate a informației este una dintre condițiile rezilienței informaționale a comunităților.

1.8 REZILIENȚA PERSONALĂ. RESURSE INTERIOARE ȘI SPRIJIN COMUNITAR

Dimensiunea rezilienței personale a constituit blocul tematic final al focus grupurilor și a permis captarea celor mai intime perspective ale participanților despre cum fac față aceștia dificultăților cotidiene. Răspunsurile au oscilat între descrieri pragmatice ale strategiilor de supraviețuire și reflecții profunde despre sensul vieții în contextul Republicii Moldova.

Principalele dificultăți personale menționate au inclus: presiunea financiară și incertitudinea economică, stresul ocupațional combinat cu suprasolicitarea, îngrijorarea față de copii și față de perspectivele lor de viitor, solitudinea persoanelor vârstnice ai căror copii sunt plecați și incertitudinea profesională a tinerilor. O pensionară din Cahul a descris forma de singurătate caracteristică bătrânilor din Moldova în contextul emigrației masive:

Pe scara blocului în care locuiesc, multe apartamente sunt goale, sau au rămas doar persoane în vârstă. Parcă nu mai e viață cum era înainte. Uneori, liniștea asta te apasă. Te face să te simți singur, chiar dacă ești acasă. (Cahul I)

Modalitățile de gestionare a stresului sunt diverse și reflectă resursele individuale disponibile. Ceea ce este sociologic semnificativ este că metodele de a face față acestor greutăți identificate de participanți nu sunt individuale. Ele sunt întotdeauna relaționale, adică se bazează pe rețele de suport social, fie că este vorba de familia nucleară, de cercul de prieteni, de comunitatea credincioșilor sau de colectivul de muncă. Datele din focus grupuri confirmă că participanții care au raportat niveluri mai ridicate de reziliență personală au descris invariabil relații de suport stabile și semnificative.

³² Granovetter M. (1973). The Strength of Weak Ties. In: American Journal of Sociology, 78(6), pp. 1360–1380.

Viziunile despre viitorul societății noastre au reflectat un echilibru instabil între speranță și dezamăgire. Aproape toți participanții au exprimat dorința unui viitor mai bun, dar mulți au temperat această dorință cu o resemnare pragmatică față de ritmul lent al schimbării. O funcționară din Cahul a exprimat această tensiune astfel:

Sincer, am ajuns să obosesc de atâtea dorințe legate de o țară prosperă. Parcă de ani de zile se vorbește despre aceleași lucruri, dar schimbările vin greu și nu se simt pentru toată lumea. Oamenii încă speră, dar în același timp apare și o dezamăgire, pentru că realitatea de zi cu zi nu ține pasul cu așteptările. (Cahul II)

O altă participantă din Cahul a sintetizat această aspirație colectivă, formulând în câteva cuvinte proiectul de țară pe care prezenta cercetare dorește să îl susțină:

Mi-aș dori ca Republica Moldova să devină un loc unde oamenii se întorc din dorință, nu din nevoie. (Cahul I)

CONCLUZII

Cercetarea calitativă desfășurată în cadrul celor zece focus grupuri din Republica Moldova a confirmat și nuanțat semnificativ ipotezele inițiale ale studiului, furnizând o imagine bogată și stratificată a dinamicilor rezilienței sociale și ale capitalului uman. Principalele concluzii sunt structurate în jurul a cinci axe transversale care reflectă convergența tematică a datelor empirice și relevanța lor pentru teoriile sociologice de referință utilizate în analiză.

Cetățenii moldoveni au demonstrat o capacitatea de a absorbi șocuri multiple: pandemia, criza energetică, afluxul de refugiați, inflația, și de a-și menține funcționalitatea în cadrul vieții cotidiene. Această reziliență se bazează în principal pe resurse informale precum: familia, rețelele comunitare, credința religioasă, experiența istorică, dar, din păcate, nu și pe mecanisme instituționale robuste. Perspectiva adaptativă a rezilienței, ca forma cea mai avansată care implică o transformare pozitivă a capacităților în urma expunerii la adversitate este slab reprezentată, cu excepția comunităților cu resurse locale mai prolifiche. Aceasta face reziliența comunităților noastre mai fragile în fața șocurilor de mare amplitudine sau de lungă durată, care, volens nolens, epuizează tocmai resursele informale care o susțin.

Participanții cu nivel educațional înalt, cu rețele sociale diverse și cu experiență internațională dispun de resurse adaptative semnificativ mai extinse decât cei cu educație limitată sau izolați geografic. Aceste inegalități structurale se suprapun cu inegalitățile geografice și se adâncesc prin migrația selectivă a celor mai educați, fapt ce susține politicile de reducere a inegalității în accesul la resurse adaptative.

Contradicția dintre capitalul uman formal și cel practic generează un paradox documentat în toate focus grupurile. Sistemul educațional produce un surplus de absolvenți în domenii saturate și un deficit acut de specialiști în domeniile esențiale pentru funcționarea comunităților. Este adevărat faptul că investiția în capitalul uman produce randamente pozitive, dar aceasta presupune că există o piață a muncii care să valorizeze aceste investiții. În Republica Moldova, piața muncii nu poate valoriza capitalul uman produs, ceea ce transformă investiția în educație, în absența reformei economice corelate, într-un factor de accelerare a migrației.

Neîncrederea în autorități, în justiție, în sistemul medical, în instituțiile de stat omniprezentă mai mult sau mai puțin în toate focus grupurile, reduce dramatic capacitatea de mobilizare colectivă în perioadele de criză. Nivelul de încredere socială este unul dintre cei mai puternici predictorii ai performanței economice și guvernamentale pe termen lung. Fără refacerea acestei încrederi, niciun alt program de consolidare a rezilienței nu poate produce efecte sustenabile.

Remitențele susțin financiar milioane de familii, dar absența fizică a emigranților agravează depopularea și erodează capitalul social al comunităților. Implicarea diasporei în proiecte comunitare, exemplificată de cazul s.Hârbovăț rămâne excepțională și, cu părere de rău, nesistematizată. Spațiile sociale transnaționale pot genera resurse semnificative de reziliență comunitară, dar aceasta cere niște mecanisme instituționale care să canalizeze constructiv potențialul diasporei.

RECOMANDĂRI

Decalajul structural dintre formarea educațională și nevoile pieței muncii este una dintre cauzele majore ale emigrației și subdezvoltării locale. În acest context, recomandăm:

- Implementarea urgentă a unor mecanisme de consultare sistematică a angajatorilor, comunităților locale și experților în proiectarea curriculumului educațional, în special la nivelul școlilor profesionale și al universităților regionale. Exemplul controversatei amalgamări a Universității din Cahul ilustrează pericolul reformelor educaționale impuse fără consultare autentică și fără studii de impact regional. Reformele ar trebui să vizeze reorientarea instituțiilor spre profiluri de formare cu relevanță locală demonstrabilă, nu reducerea arbitrară a rețelei universitare;

- Introducerea de stimulente financiare substanțiale și pe termen lung pentru tinerii specialiști care aleg să lucreze în mediul rural în domenii deficitare, precum medicină, educație, servicii sociale etc.. Aceste stimulente nu trebuie să se limiteze la prime financiare de intrare, ci să includă salarii competitive, locuințe de serviciu, acces la formare continuă și perspective reale de carieră;

- Includerea sistematică a competențelor digitale și mediatice în curricula educațională pentru toate nivelurile, începând de la clasele primare și până la formarea adulților. Aceasta include nu doar utilizarea instrumentelor digitale, ci și gândirea critică, verificarea surselor și rezistența la manipulare.

Pentru a consolida reziliența localităților rurale, se recomandă elaborarea unui program național care să integreze mai multe axe de intervenție: reabilitarea infrastructurii de bază (drumuri, apă potabilă, canalizare, iluminat public), diversificarea economică locală care depășește simpla agricultură de subzistență, consolidarea serviciilor sociale de proximitate și sprijinul pentru activitățile culturale și civice comunitare. Programele de finanțare participativă a inițiativelor comunitare, precum este modelul de bugetare participativă din s.Gaidar, unde primăria și cetățenii cofinanțează mini-proiecte în proporție de 50 la 50, ar putea fi replicate la nivel național. Autoritățile locale trebuie sprijinite prin cursuri de formare și resurse pentru a deveni actori proactivi în atragerea fondurilor europene. În acest context, modelul din raionul Cahul, unde primăria din Cucoara a accesat finanțare europeană pentru un sistem de aprovizionare cu apă care conectează peste 110 gospodării, trebuie studiat și replicat sistematic.

Un alt aspect este criza de legitimitate instituțională, care reprezintă cel mai semnificativ factor inhibitor al rezilienței sociale. Refacerea încrederii cetățenilor în instituțiile publice impune schimbări concrete și vizibile, nu simple declarații de intenție. De aceea, trebuie implementate un șir de măsuri:

- Transparentizarea decizională prin mecanisme reale de consultare cetățenească, cu raportare publică accesibilă a cheltuielilor bugetare și comunicare sistematică a deciziilor administrative;

- Selecția personalului din administrația publică pe criterii meritocratice transparente, cu protecție adecvată față de interferența politică. Cercetarea demonstrează că percepția politizării proceselor de selecție este una dintre cauzele majore ale emigrației tinerilor competenți și ale neîncrederii generalizate în stat;

- Mecanisme de participare civică cu efecte vizibile și concrete. Consultările publice care nu influențează în mod real deciziile finale adâncesc neîncrederea. Este necesară instituționalizarea unor

proceduri prin care opiniile cetățenilor să fie examinate public și să fie comunicat clar modul în care au influențat sau nu decizia finală.

Un alt aspect la care trebuie de lucrat ține de sporirea potențialului diasporei, ca resursă de reziliență comunitară, care la moment, în mare măsură rămâne nevalorificat instituțional. Se recomandă elaborarea unui cadru legal și instituțional care să faciliteze și să stimuleze implicarea diasporei în proiecte comunitare. Instrumente concrete ar fi: scutirile fiscale pentru donațiile diasporei către comunități de origine, finanțarea platformelor digitale de conectare a emigranților cu primăriile de origine, organizarea de târguri de investiții la nivel raional, crearea de programe de repatriere temporară a specialiștilor din diasporă pentru transfer de competențe și mentorat etc. În acest context, modelul din s. Hârbovăț, cu Ziua Diasporei, colectarea resurselor online pentru proiecte locale și implicarea activă a emigranților în viața comunității trebuie să fie studiate, documentate și replicate sistematic. Modele internaționale de valorificare a diasporei din Polonia (programele de repatriere a specialiștilor IT), Albania (Diaspora for Development Fund) și Irlanda (Irish Diaspora Map) pot furniza referințe utile pentru contextul nostru local.

O altă problemă importantă este accesul deficitar la servicii medicale de calitate, documentată în toate focus grupurile și mai acută în mediul rural, reprezintă un factor de vulnerabilizare a capitalului uman cu efecte pe termen lung. Aici se recomandă: extinderea rețelei de medici de familie în mediul rural cu salarii și condiții de lucru atractive; crearea de parteneriate între centrele medicale din orașe și posturile medicale rurale pentru consultații la distanță; un program național de screening preventiv pentru bolile cronice non-transmisibile; și instituționalizarea serviciilor de sănătate mintală accesibile și destigmatizate, în special în comunitățile cu nivel ridicat de stres social. Medicina preventivă trebuie să devină o prioritate, or participanții au semnalat că vizitele la medic se fac prea târziu și numai în cazuri de urgență, ceea ce generează costuri mult mai mari atât pentru individ, cât și pentru sistem.

Și pe final, dar nu mai puțin important, vorbind de vulnerabilitatea ridicată față de dezinformare și propaganda externă, vom menționa că ele reprezintă un risc major pentru coeziunea socială și pentru calitatea proceselor democratice. Se recomandă: sprijinul consistent al jurnalismului independent și de investigație, care este probabil singurul actor capabil de a formula contra-narative credibile față de dezinformare; extinderea programelor de educație mediatică în sistemul educațional formal la toate nivelurile; finanțarea platformelor accesibile de verificare a informațiilor adaptate publicului rural și mai vârstnic; campanii publice de sensibilizare față de dezinformare, cu exemple concrete și în limbaj accesibil. Educația civică și formarea culturii democratice trebuie să înceapă din ciclul primar de educație și să continue pe tot parcursul vieții. Participanții care au demonstrat niveluri mai ridicate de gândire critică față de informație au fost, fără excepție, cei cu nivel educațional mai ridicat și cu expunere la perspective comparative. Aceasta confirmă că educația, în sensul cel mai larg al termenului, este instrumentul fundamental al rezilienței democratice și al capacității cetățenilor de a naviga un mediu informațional din ce în ce mai complex și mai adversarial.

2. REALIZAREA CERCETĂRII INTERVIURILOR INDIVIDUALE LA SUBIECTUL REZILIENȚEI SOCIALE ȘI CAPITALULUI UMAN

Aspecte metodologice privind desfășurarea cercetării prin interviuri individuale

Cercetătorii științifici ai ICJPS al USM au efectuat interviuri individuale în perioada martie - aprilie 2026, pe un eșantion de 123 respondenți, femei și bărbați adulți, de statut socioprofesional divers, locuitori din mediul rural/urban, grupe de vârstă diverse, vorbitori de limbă română și rusă (origini etnice diverse). Răspunsurile obținute au fost date de participanții la interviuri în baza unui ghid structurat. Eșantionul cercetării nu a fost unul reprezentativ, dar unul pe cote, care a urmărit investigarea percepției locuitorilor din Republica Moldova din diferite zone geografice, în așa mod ca să coincidă în mare parte cu localitățile cercetate în cadrul focus grupurilor.

Descrierea eșantionului

Volumul eșantionului: 123 interviuri

Geografia investigației:

Interviurile individuale au fost realizate în câteva sate și orașe din Republica Moldova, alese prealabil, din toate regiunile țării (Nord, Centru, Sud, mun. Chișinău), raioanele: Briceni, Drochia, Orhei, Nisporeni, Criuleni, Strășeni, Hâncești, Anenii Noi, Cahul, UTA Găgăuzia și mun. Chișinău.

Demografia cercetării:

Genul

	N	%
Masculin	38	30,9
Feminin	85	69,1

Vârsta

	N	%
16-25	20	16,3
26-35	22	17,9
36-45	36	29,3
46-55	16	13,0
56-65	20	16,3
66-75	7	5,7
76-85	2	1,6

Mediul

	N	%
Rural	82	66,7
Urban	41	33,3

Studii

	N	%
Studii medii	34	27,6
Studii superioare	89	72,4

Sectorul de activitate

	N	%
Autoangajat	11	8,9
ONG	2	1,6
Pensionar	4	3,3
Privat	10	8,1
Public	93	75,6
Șomer	1	,8
Student	2	1,6

Limba interviului

	N	%
Română	88	71,5
Rusă	35	28,5

Etnia

	N	%
Român/Moldovean	92	74,8
Rus	5	4,1
Ucrainean	2	1,6
Găgăuz	20	16,3
Bulgar	3	2,4
Altă etnie	1	,8

Ghidul de interviu a fost compus din următoarele blocuri tematice de întrebări:

1. Introducere
2. Reziliență pe timp de criză
3. Capital uman
4. Sănătate.
5. Angajarea în câmpul muncii
6. Migrație și diaspora
7. Lideri comunitari
8. Participare civică
9. Cultură.
10. Media
11. Reziliență personală.
12. Încheiere

Analiza răspunsurilor obținute în cadrul realizării interviurilor individuale prezentată în acest raport poartă un caracter preliminar, aceasta va fi urmată de un studiu mai amplu. Am urmărit să surprindem tendințele generale în răspunsuri și să propunem o tematizare a acestora. Raportul nu epuizează subiectele și temele menționate de respondenți în cadrul discuțiilor. Analiza prezentată urmărește mai curând descrierea și inventarierea răspunsurilor directe la întrebările prezente în ghid, precum și identificarea temelor mai frecvente, menționate cel mai des de respondenți.

Etapele desfășurării analizei:

1. Interviurile individuale au fost transcrise și stocate în mod electronic.
2. Transcrierile au fost numerotate și codate după cum urmează:

Fiecare exemplu de răspuns este codat în funcție de datele sociodemografice ale persoanei intervievate, și anume după gen (B/F), grupa de vârstă (16-25, 26-35, 36-45 etc.), mediul de reședință (urban – U, rural – R), studii (superioare – SS, medii – SM), sectorul de activitate profesională (public – PU, privat – PR, non-guvernamental – ONG, autoangajat – AA, casnică – CAS, neangajat – Șomer, pensionar – Pens.), limba interviului (română – RO, rusă – RU), apartenență etnică declarată (moldoveană/română – MD/RO, ucraineană – UKR, rusă – RUS, găgăuză – GAG, bulgar – BG, altă etnie – ALT.), localitate.

3. S-a făcut o tematizare a răspunsurilor pentru fiecare întrebare și eventual subîntrebare. În unele cazuri s-a preluat răspunsul direct al respondentului, în altele sensul răspunsului. Tematizarea nu s-a făcut în funcție de răspunsul integral al respondentului, ci de fiecare idee distinctă exprimată în cadrul acestuia. Un răspuns putea fi asociat mai multor teme, în cazul în care conținea mai multe idei distincte. Același respondent a fost însă numărat o singură dată în cadrul aceleiași teme, indiferent de numărul formulărilor prin care a exprimat ideea respectivă. Analiza a avut un caracter inductiv și descriptiv. Uneori în rezultate sunt prezente atât teme generale, cât și teme mai specifice.

În Anexa 2 sunt prezentate rezultatele mai desfășurate, sub formă de tabele, în care sunt indicate temele găsite. Lângă temă este indicat numărul de respondenți care au menționat-o, iar pentru unele teme sunt date mostre de răspunsuri mai reprezentative. Frecvența sau numărul de mențiuni trebuie tratate ca un număr orientativ, pentru a evalua ponderile în răspunsuri.

2.1. Percepția problemelor, pericolelor la nivel național și local. Definiții ale siguranței personale

În acest compartiment am urmărit să reliefați răspunsurile oferite de respondenții la interviuri individuale în ceea ce privește modul în care ei percep problemele și pericolele la nivel național și cel local, precum și a modului în care ei percep și definesc siguranța personală. În prezentul raport am analizat la modul general răspunsurile oferite pentru fiecare aspect în parte. Deoarece am obținut un număr consistent de teme pentru fiecare întrebare, am încercat să le grupăm în categorii pentru o citire mai ușoară și pentru a evidenția eventuale tendințe.

Tabelul 1. Categorii de problemele care îi preocupă în prezent pe cetățenii Republicii Moldova

Categoria generală	Temele incluse ³³
1. Costul vieții, veniturile și problemele economice	Prețuri mari / salarii și pensii mici (56); Creșterea prețurilor (38); Creșterea prețurilor la resurse energetice și carburanți (27); Creșterea prețurilor la produse alimentare (16); Creșterea prețurilor pentru servicii (11); Sărăcia (5); Criza energetică (3); Criza petrolieră (2); Instabilitatea economică (2); Scumpirea bunurilor imobile (2); Problemele din sectorul energetic (1); Problemele din sectorul agrar (1); Vârsta de pensionare a femeilor (1); Dependența economică de UE (1).
2. Locuri de muncă, migrație și depopulare	Migrația, în special a tinerilor (22); Lipsa locurilor de muncă bine plătite (21); Problemele demografice, în special depopularea satelor (9); Șomajul (4); Locurile de muncă stabile (1).
3. Pace și securitate	Războiul din Ucraina (14); Pacea (11); Securitatea națională (5); Conflictul din Transnistria (2); Războaiele din lume (1).
4. Guvernare și funcționarea instituțiilor	Corupția (14); Starea politică / frici legate de integrarea europeană / instabilitatea politică (6); Justiția (3); Lipsa de încredere în instituțiile statului (3); Instituțiile nefuncționale (1).
5. Infrastructură, sănătate, educație și servicii publice	Problemele de infrastructură / drumuri etc. (6); Sănătatea (5); Calitatea serviciilor medicale (5); Învățământul necalitativ (4); Lipsa personalului calificat în instituții (1); Calitatea serviciilor publice (1).
6. Instabilitate și nesiguranță privind viitorul	Nesiguranța în ziua de mâine (6); Dezorientarea valorică și de viitor (4); Lipsa stabilității în general (3); Faptul că problemele vin una după alta (1).
7. Probleme sociale și siguranță comunitară	Diferențele din societate (1); Escrocheriile și tâlhăriile (1); Drogurile (1); Lipsa empatiei față de minorități (1).
8. Alte preocupări specifice	Schimbările climatice (1).

Dacă vorbim de probleme în general, preocupările participanților la studiu sunt concentrate în primul rând în jurul costului vieții, veniturilor insuficiente și instabilității economice.

³³ Numărul de mențiuni se referă la numărul de respondenți care au menționat tema în răspuns, un respondent poate fi încadrat în mai multe teme, dar este menționat o singură dată în cadrul aceleiași teme. Frecvențele nu se însumează pentru a determina numărul de respondenți dintr-o categorie.

Cea mai frecventă temă a fost reprezentată de prețurile mari în raport cu salariile și pensiile, identificată în răspunsurile a 56 dintre cei 123 de participanți. Respondenții au descris o situație în care veniturile nu mai acoperă necesitățile de bază, iar salariile și pensiile nu cresc în același ritm cu cheltuielile. Unele răspunsuri evidențiază faptul că veniturile ajung doar pentru hrană și facturi, fără posibilitatea de a economisi, de a cumpăra o locuință sau de a face față unor cheltuieli neprevăzute.

Mulți dintre respondenți menționează nu doar faptul că prețurile sunt mari dar și faptul că acestea sunt în creștere. Acest fapt a fost menționat de către 38 de respondenți. Scumpirile sunt descrise ca un proces continuu sau „în lanț”, care afectează multiple domenii ale vieții. În cadrul acestei griji generale, respondenții au făcut referire în mod special la creșterea prețurilor la resurse energetice și carburanți, menționată de 27 de persoane, la produsele alimentare, menționate de 16 persoane, și la servicii și facturi, menționate de 11 persoane. Respondenții care depind de combustibil în activitatea lor profesională, în special în agricultură, au relatat că resimt imediat efectele acestor scumpiri. Problemele economice sunt prezentate ca fiind interdependente: majorarea costurilor într-un sector determină creșteri de prețuri și în alte domenii.

Un al doilea grup important de probleme se referă la locurile de muncă, migrație și evoluțiile demografice. Migrația, în special plecarea tinerilor, a fost menționată de 22 de respondenți, iar lipsa locurilor de muncă bine plătite de 21 de respondenți. Consecințele migrației sunt observate în special la nivelul localităților rurale. Problemele demografice și depopularea satelor au fost menționate de nouă respondenți. Aceștia au vorbit despre golirea satelor, îmbătrânirea populației, reducerea forței de muncă, scăderea natalității și riscul dispariției unor localități. Plecarea tinerilor este astfel percepută ca o problemă actuală și ca o amenințare pentru viitorul comunităților.

O altă categorie de probleme în viziunea respondenților se referă la securitatea națională. Războiul din Ucraina menționat de 14 respondenți este perceput ca o sursă de insecuritate regională și ca un factor ce influențează economia, prețurile, fluxurile comerciale și încrederea în viitor. Respondenții se referă atât la riscul extinderii conflictului, cât și la capacitatea Republicii Moldova de a-și menține stabilitatea și independența.

Alte categorii de teme se referă la funcționarea instituțiilor statului și calitatea guvernării (aici remarcăm problema corupției menționată de 14 participanți), probleme de infrastructură și servicii publice, nesiguranța privind viitorul și o anumită dezorientare.

În răspunsuri au fost identificate și o serie de teme cu frecvență redusă, precum diferențele de trai și educație din societate, escrocheriile și tâlhăriile, consumul de droguri, schimbările climatice, problemele sectorului agrar, lipsa personalului calificat, calitatea serviciilor publice, vârsta de pensionare a femeilor și lipsa empatiei față de minorități.

În continuare ne vom referi la modul în care participanții la studiu văd problemele locale, din comunitățile de care aparțin.

Tabelul 2. Categoriile de problemele locale care se confruntă cetățenii Republicii Moldova

Categoria generală	Temele incluse
1. Ocuparea forței de muncă, economia locală și nivelul de trai	Lipsa locurilor de muncă / locuri de muncă insuficiente sau slab plătite (45); Probleme economice generale / instabilitate economică (39); Salarii și venituri mici / insuficiente (32); Prețuri mari / costuri ridicate ale vieții și serviciilor (11); Sărăcie / nivel de trai scăzut / condiții de trai nefavorabile (8); Lipsa

	investițiilor, agenților economici și întreprinderilor locale (7); Problemele agriculturii și prelucrarea terenurilor (3); Criza energetică (2); Lipsa forței de muncă / reducerea potențialului de muncă (2).
2. Migrația, depopularea și schimbările demografice	Migrația / plecarea tinerilor și a localnicilor (33); Depopularea / scăderea numărului de locuitori (16); Îmbătrânirea populației (13); Natalitate scăzută / puțini copii (12); Lipsa oportunităților de dezvoltare și de rămânere pentru tineri (7).
3. Infrastructura, utilitățile, transportul și serviciile publice	Drumuri degradate / infrastructură rutieră insuficientă (28); Infrastructură slab dezvoltată / infrastructură de bază insuficientă (20); Lipsa sau calitatea necorespunzătoare a apei potabile / apeductului (19); Lipsa sau extinderea insuficientă a canalizării (17); Servicii publice insuficiente sau ineficiente (6); Transport public insuficient / probleme de trafic și grafic rutier (5); Iluminatul stradal insuficient (2); Dezvoltare dezechilibrată între centru și periferie (1); Lipsa gazificării (1); Lipsa indicatoarelor stradale (1).
4. Viața socială, educația, sănătatea și inegalitățile	Probleme sociale generale (34); Lipsa spațiilor și activităților culturale, recreative sau sportive (9); Probleme ale școlilor și accesului la educație în localitate (6); Inegalități sociale / discrepanțe între grupurile sociale (4); Acces limitat la servicii medicale / calitatea serviciilor medicale (3).
5. Administrația locală, problemele politice și încrederea în instituții	Probleme politice generale (22); Resurse financiare locale insuficiente / buget local limitat (11); Neîncredere în autorități, politicieni sau instituții (10); Probleme ale administrației publice locale / conflicte și lipsa funcționalității (6); Lipsa transparenței și participarea redusă a cetățenilor la deciziile locale (5); Corupția și folosirea funcției în interes propriu (3); Dezinformarea (1); Lipsa angajaților competenți în sistemul public local (1); Orientarea politică spre Răsărit / susținerea forțelor care mențin războiul (1).
6. Mediul, salubritatea și sănătatea animalelor	Deșeuri, gunoiști și curățenia localității (6); Probleme de mediu și poluarea resurselor de apă (3); Probleme sanitar-veterinare și boli la animale (1).
7. Siguranța publică, rutieră și regională	Câini vagabonzi și animale sălbatice (3); Războiul din Ucraina (2); Siguranța publică pe străzi și în localuri (2); Siguranța rutieră și trecerile pentru pietoni (2).
8. Absența unor probleme majore și aspecte pozitive	Localitatea nu are probleme majore / sunt menționate și aspecte pozitive (3).

Problemele localităților sunt percepute în primul rând prin prisma situației economice, a ocupării forței de muncă și a posibilităților reduse de asigurare a unui nivel de trai adecvat.

Categoria cea mai frecventă de răspunsuri se referă la lipsa locurilor de muncă sau existența unor locuri de muncă insuficiente, instabile ori slab plătite, semnalată de 45 de respondenți. Aceasta este urmată de problemele economice generale sau instabilitatea economică, menționate de 39 de persoane, și de salariile și veniturile mici, identificate în 32 de răspunsuri.

O dimensiune importantă a răspunsurilor este legătura dintre dificultățile economice și schimbările demografice. Migrația și plecarea tinerilor sau a altor locuitori au fost menționate de 33 de respondenți. În răspunsuri, plecarea populației este asociată cu lipsa locurilor de muncă, veniturile mici

și absența perspectivelor de dezvoltare. Efectele observate la nivelul localităților includ depopularea, menționată de 16 respondenți, îmbătrânirea populației, semnalată de 13 persoane, și scăderea natalității sau reducerea numărului de copii, menționată de 12 persoane. Unele răspunsuri descriu case rămase goale, școli și grădinițe cu tot mai puțini copii și diminuarea populației active a comunității.

Infrastructura reprezintă o altă categorie importantă de probleme. Drumurile degradate sau infrastructura rutieră insuficientă au fost menționate de 28 de respondenți, iar infrastructura slab dezvoltată, formulată în termeni generali, de 20 de persoane. Problemele legate de apa potabilă și apeduct au fost semnalate în 19 răspunsuri, iar lipsa sau extinderea insuficientă a canalizării în 17 răspunsuri. Au mai fost menționate insuficiența serviciilor publice, transportul public deficitar, iluminatul stradal, lipsa gazificării și a indicatoarelor stradale. Răspunsurile arată că infrastructura este privită ca un factor care limitează dezvoltarea economică și accesul populației la servicii.

Problemele sociale au fost menționate în mod general de 34 de respondenți. În plan mai concret, participanții au semnalat lipsa spațiilor și activităților culturale, recreative sau sportive, dificultățile școlilor și accesului la educație, inegalitățile sociale și accesul limitat la servicii medicale. O atenție aparte este acordată situației tinerilor, care dispun de puține activități, locuri de muncă și oportunități pentru a rămâne și a se dezvolta în localitate.

Rezultatele arată existența unui cerc vicios de vulnerabilitate locală: economia slabă și veniturile reduse favorizează migrația, aceasta din urmă accelerează depopularea, iar reducerea populației și a resurselor locale limitează capacitatea comunităților de a dezvolta infrastructura și serviciile necesare. Problemele locale sunt astfel percepute mai degrabă ca elemente ale aceluiași proces de diminuare a oportunităților și a potențialului de dezvoltare.

Dacă facem o comparație generală între problemele la nivel general sau național și cele locale, observăm că pentru ambele acestea sunt congruente în mare măsură. La nivel local însă, mai des se vorbește despre lipsa locurilor de muncă și infrastructura deficitară.

Dacă prin probleme înțelegem dificultăți concrete, care se manifestă în prezent, pericolele se referă mai ales la preocupările și îngrijorările legate de riscurile și amenințările care pot afecta statul și comunitățile locale. Ne-am propus să le analizăm pe rând.

Tabelul 3. Categoriile de teme privind pericole reale pentru Republica Moldova

Categoria generală	Temele incluse
1. Război, securitate și riscuri geopolitice	Războiul din Ucraina / războiul de la hotar și riscul extinderii sau implicării Republicii Moldova (67); Instabilitatea regională / presiunile geopolitice și riscurile externe (30); Războaiele și conflictele din alte regiuni ale lumii (5); Conflictul transnistrean și situația din Găgăuzia (4); Vulnerabilitatea militară / lipsa resurselor de apărare (3).
2. Vulnerabilități economice și energetice	Instabilitatea / criza economică și economia slab dezvoltată (39); Dependența / criza energetică și vulnerabilitatea resurselor energetice (34); Creșterea prețurilor / inflația / scăderea puterii de cumpărare (23); Sărăcia / veniturile mici / scăderea nivelului de trai (16); Influențele externe / dependența de piețe, împrumuturi și resurse externe (14); Scumpirea carburanților / criza petrolieră (14); Problemele legate

	de energia electrică și gaze (14); Colapsul financiar / economic (5); Monopolul (1).
3. Migrație, declin demografic și piața muncii	Migrația / exodul populației, în special al tinerilor și al forței de muncă (26); Depopularea / declinul demografic / natalitatea scăzută / îmbătrânirea populației (19); Piața muncii: șomaj, pierderea locurilor de muncă și deficitul forței de muncă (9); Refugiații / imigrația și efectele percepute (3).
4. Guvernare, democrație și funcționarea instituțiilor	Instabilitatea politică internă / guvernarea și tensiunile politice (16); Corupția (10); Ineficiența justiției și a instituțiilor / lipsa încrederii în instituții (6); Riscul dictaturii / loviturii de stat / acaparării puterii (5); Lipsa coerenței sau a unei poziții clare a autorităților (3); Pierderea statalității / unirea cu România / aderarea la UE (2); Decizii sau legi în defavoarea cetățenilor / afectarea democrației (2).
5. Dezinformare, divizarea societății și nesiguranța privind viitorul	Frica și incertitudinea privind viitorul (9); Divizarea / fragmentarea societății și tensiunile dintre grupuri (7); Problemele sociale și capacitatea redusă de a face față crizelor (7); Dezinformarea / propaganda / războiul informațional (5); Normalizarea și acceptarea situațiilor anormale (1).
6. Agricultură, mediu și resurse naturale	Problemele agriculturii (7); Problemele ecologice și de mediu (7); Schimbările climatice / seceta / fenomenele meteo nefavorabile (3); Poluarea Nistrului și accesul la apă potabilă (3); Lipsa infrastructurii de canalizare (1).
7. Sănătate, educație și siguranță publică	Criminalitatea / fraudele / siguranța rutieră (2); Ineficiența învățământului (1); Bolile infecțioase (1); Copiii rămași fără supraveghere / consumul de droguri și alcool (1); Produsele importate necalitative și controlul insuficient (1).

Răspunsurile arată că pericolele percepute pentru Republica Moldova sunt atât externe, cât și interne și includ riscuri imediate, dar și vulnerabilități cu efecte pe termen lung.

Cel mai frecvent pericol menționat este războiul din Ucraina și posibilitatea extinderii sau implicării Republicii Moldova în conflict. Tema apare în răspunsurile a 67 dintre cei 123 de participanți. Apropierea geografică a războiului, incidentele militare din apropierea sau de pe teritoriul țării, riscul escaladării și resursele limitate de apărare alimentează percepția unei amenințări directe. Instabilitatea regională, presiunile geopolitice și influențele externe au fost menționate separat de 30 de respondenți, fiind asociate cu poziția Republicii Moldova între diferite zone de influență și cu vulnerabilitatea sa ca stat mic.

Un al doilea domeniu important este vulnerabilitatea economică și energetică. Instabilitatea sau criza economică și nivelul redus de dezvoltare au fost menționate de 39 de respondenți, iar dependența și criza energetică de 34. Respondenții consideră că dependența de energie, combustibili, importuri și piețe externe expune țara la șocuri pe care nu le poate controla. În răspunsuri apare un lanț de efecte: scumpirea energiei și a carburanților determină creșterea costurilor pentru transport, agricultură, produse și servicii, în timp ce veniturile populației nu cresc în același ritm.

Migrația și declinul demografic sunt percepute drept pericole majore pentru viitorul țării. Plecarea populației, în special a tinerilor și a persoanelor apte de muncă, a fost menționată de 26 de respondenți, iar depopularea, natalitatea redusă și îmbătrânirea populației de 19. Respondenții se tem că

în țară nu vor rămâne suficienți oameni pentru susținerea economiei, a pieței muncii și a sistemului de pensii.

Alte categorii se referă la instabilitatea politică, dezinformare, pericole legate de mediu și în domeniul agriculturii.

Temele rare includ criminalitatea și fraudele, ineficiența învățământului, bolile infecțioase, lipsa canalizării, consumul de droguri și alcool în rândul copiilor rămași fără supraveghere, produsele importate necalitative și monopolurile. Un răspuns atrage atenția și asupra pericolului de a considera normale situații care ar trebui schimbate, sugerând riscul adaptării pasive la crize și disfuncționalități.

Respondenții percep Republica Moldova ca fiind vulnerabilă în fața unei combinații de pericole: războiul și instabilitatea regională, fragilitatea economică și energetică, migrația și declinul demografic, precum și problemele politice și instituționale.

Tabelul 4. Categoriile de pericole cu care se confruntă cetățenii în localități

Categoria generală	Temele incluse
1. Siguranța economică și nivelul de trai	Nesiguranță economică / vulnerabilitate financiară / venituri insuficiente (40); Sărăcie / pauperizare / scăderea nivelului de trai (21); Scumpiri / prețuri și cheltuieli mari (18); Criza energetică / riscul întreruperii curentului și gazelor (3); Dependența de remitențe sau de surse externe de finanțare (2).
2. Locuri de muncă, oportunități și declin demografic	Lipsa locurilor de muncă / șomaj / riscul pierderii locului de muncă (23); Migrația / plecarea tinerilor și a familiilor peste hotare (21); Lipsa oportunităților și perspectivelor de dezvoltare, mai ales pentru tineri (12); Depopularea / pustiirea localității / scăderea populației (8); Îmbătrânirea populației (8); Lipsa specialiștilor și a forței de muncă (5).
3. Infrastructură și acces la servicii de bază	Lipsa, întreruperea sau calitatea necorespunzătoare a apei potabile (15); Infrastructură și servicii publice insuficiente (11); Lipsa sau insuficiența sistemului de canalizare (9); Drumuri deteriorate / infrastructură rutieră deficitară (8); Transport public insuficient, rar, aglomerat sau scump (4); Iluminatul public insuficient (3); Case vechi, neîntreținute și riscul deteriorării bunurilor (2).
4. Sănătate, protecție socială și grupuri vulnerabile	Acces limitat la servicii medicale / lipsa cadrelor și intervenții întârziate (10); Bătrâni singuri / izolare socială și lipsa sprijinului (9); Pericole sociale / securitate umană menționate în mod general (9); Protecție socială insuficientă pentru persoane vulnerabile (9); Lipsa activităților și serviciilor pentru copii și tineri (4); Persoane cu dereglări psihice și comportament agresiv (2).
5. Siguranță publică și comportamente de risc	Criminalitate, furturi și alte infracțiuni (10); Accidente, viteză excesivă și alte pericole rutiere (9); Câini vagabonzi (8); Nesiguranță pe străzi / comportament agresiv, violență sau hărțuire (8); Consumul sau comercializarea alcoolului și drogurilor / comportamente antisociale (7); Ambuteiaje, parcuri și organizarea traficului (5); Escrocherii, impostori și fraude prin telefon sau online (5); Zgomot și deranj pe

	timp de noapte (2); Calitatea necorespunzătoare a produselor alimentare (1).
6. Mediu, agricultură și riscuri climatice	Poluarea mediului, aerului și resurselor de apă / lipsa spațiilor verzi (11); Deșeuri, gunoi și salubritate necorespunzătoare (6); Probleme în agricultură / costuri mari pentru prelucrarea terenurilor (5); Schimbări climatice și secetă (2).
7. Coeziune comunitară, informare și încredere în instituții	Dezinformare, influențe externe și efectele mediului online (4); Implicare civică redusă / lipsa coeziunii și încrederii în comunitate (4); Neîncrederea în instituții / manipularea politică și numirile pe criterii de partid (4); Reducerea sau închiderea instituțiilor educaționale / acces dificil la educație (4); Limitarea libertății de exprimare (2); Probleme de educație în familie și lipsa reperelor pentru copii (1).
8. Război și riscuri regionale	Războiul, conflictele regionale și situarea în zona de securitate (4).
9. Absența pericolelor majore percepute	Nu sunt identificate pericole majore (7).

Dacă vorbim de pericolele locale evidențiate de participanții la studiu, cele mai des menționate sunt temele din categoria Siguranța economică și nivelul de trai. Cea mai frecventă temă este vulnerabilitatea financiară și insuficiența veniturilor, menționată de 40 dintre cei 123 de respondenți. Participanții vorbesc despre salarii și pensii mici, lipsa economiilor și dificultatea de a face față unor situații neprevăzute, precum boala sau pierderea locului de muncă. Sărăcia și scăderea nivelului de trai au fost menționate de 21 de respondenți, iar scumpirile și cheltuielile ridicate de 18 participanți.

Un alt domeniu important este cel al locurilor de muncă și al perspectivelor de dezvoltare. Lipsa locurilor de muncă, șomajul și riscul pierderii ocupației au fost menționate de 23 de respondenți. Absența oportunităților economice este asociată cu plecarea tinerilor și a familiilor peste hotare, menționată de 21 de participanți.

Infrastructura și accesul la serviciile de bază formează o altă categorie importantă de pericole locale. Lipsa, întreruperea sau calitatea necorespunzătoare a apei potabile a fost menționată de 15 respondenți. Participanții au semnalat poluarea fântânilor, instalațiile învechite și riscul ca populația să rămână fără surse sigure de apă. Infrastructura și serviciile publice insuficiente au fost menționate de 11 respondenți, iar lipsa canalizării și drumurile deteriorate de câte nouă și, respectiv, opt respondenți. Aceste probleme afectează viața zilnică, accesul ambulanțelor, deplasarea la muncă și la școală, sănătatea populației și protecția mediului.

Alte categorii de teme se referă la sănătate și protecție socială, siguranța publică, pericole legate de mediu și agricultură.

Războiul și conflictele regionale au fost menționate mai rar decât la întrebarea referitoare la pericolele pentru întreaga țară. La nivel local, acestea apar în special prin frica generată de apropierea conflictului, situarea în zona de securitate și efectele economice indirecte.

Pericolele locale sunt percepute mai ales prin efectele lor directe asupra vieții cotidiene: lipsa banilor și a locurilor de muncă, degradarea infrastructurii, accesul limitat la apă și servicii medicale, migrația și depopularea, precum și riscurile pentru siguranța personală.

Ne-am propus, de asemenea, să analizăm modul în care respondenții își percep și își definesc propria siguranță, pentru a identifica domeniile vieții care au cea mai mare importanță în conturarea sentimentului de siguranță.

Tabelul 5. Definiții ale respondenților privind siguranța personală

Categoria generală	Temele incluse
1. Siguranța economică, ocupațională și materială	Stabilitate financiară / venit care să acopere necesitățile (39); Loc de muncă stabil / bine remunerat (19); Acasă / a fi în propria locuință (6); Acces la utilități / resurse de bază – apă, lumină, căldură, hrană (5); Siguranță economică / stabilitatea prețurilor (5); Educație / asigurarea studiilor pentru copii (4); Bătrânețe asigurată (3); Facilități pentru tinerele familii – locuință, credite (2); Siguranță alimentară / produse autohtone calitative (1).
2. Protecția fizică și siguranța în viața cotidiană	Protecție fizică / lipsa amenințărilor și pericolelor (27); Posibilitatea de a circula liber pe stradă fără teamă, inclusiv noaptea (18); Lipsa violenței / agresiunii verbale și fizice (10); Frica de criminalitate / atacuri / furturi (7); Câini vagabonzi / persoane sub influența drogurilor sau alcoolului (2); Protecția familiei de influențe ilegale ale unor grupuri (1); Pescuit / liniște în activitățile de zi cu zi (1); Atenție la traversarea străzii (1).
3. Siguranța emoțională, psihologică și relațională	Protecție / siguranță emoțională și psihologică (17); Predictibilitate / lipsa fricii de ziua de mâine (11); Familie sănătoasă / cei dragi alături și protejați (10); Încredere / oameni de încredere alături (7); Sentimentul de invulnerabilitate / liniște psihologică (2); Să fii ascultat, valorizat și respectat (2).
4. Sănătatea și protecția socială	Acces la servicii medicale / sănătate (13); Siguranță socială (6).
5. Protecția instituțională, juridică și civică	Instituții ale statului care funcționează / protecție din partea statului (13); Respectarea legii / ordinea publică (12); Respectarea drepturilor și libertăților / libertatea de exprimare (8); Birocrație / acces dificil la servicii (2); Standarde europene de siguranță (2); Lipsa discriminării de gen sau vârstă (1).
6. Pacea, stabilitatea politică și echitatea regională	Pace / liniște în țară / lipsa războiului (12); Stabilitate politică / regională (5); Atenție și investiții egale în regiuni, nu doar în capitală (1).
7. Mediul comunitar și infrastructura publică	Mediu / comunitate liniștită și prietenoasă (12); Iluminat stradal / infrastructură funcțională (4).
8. Siguranța informațională și digitală	Siguranță informațională / protecția datelor personale (4); Atacuri / fraude online comise de impostori (1).
9. Percepții generale asupra siguranței	Sentimentul că nu există siguranță totală / nu se simte în siguranță (6); Sentimentul general de siguranță sau de bună stare (5); Răspuns vag / dificultatea de a defini siguranța personală (5).

Răspunsurile arată că siguranța personală este înțeleasă de respondenți într-un sens larg și multidimensional. Ea depășește înțelesul de protecție față de pericolele fizice. Aceasta include stabilitatea financiară și ocupațională, protecția fizică și psihologică, sănătatea, susținerea familiei, funcționarea instituțiilor statului, respectarea legii și existența păcii și stabilității în țară.

Tema menționată cel mai frecvent este stabilitatea financiară și existența unui venit care să acopere necesitățile, indicată de 39 de respondenți. Aceasta arată că posibilitatea de a acoperi cheltuielile

curente, de a întreține familia și de a face față unor situații neprevăzute este o componentă centrală a siguranței personale așa cum o văd intervievații. Importanța dimensiunii economice este completată de menționarea unui loc de muncă stabil și bine remunerat, de accesul la resursele de bază, de stabilitatea prețurilor, de existența unei locuințe și de posibilitatea asigurării studiilor copiilor sau a unui trai decent la bătrânețe.

O dimensiune importantă este și protecția fizică. Respondenții asociază siguranța cu lipsa amenințărilor la adresa vieții și sănătății, cu absența violenței, agresiunilor, furturilor și criminalității. Posibilitatea de a circula liber pe stradă, inclusiv seara sau noaptea, fără teama de a fi urmărit, atacat sau agresat verbal, este una dintre manifestările concrete ale sentimentului de siguranță.

Ea are și o componentă emoțională și psihologică. Respondenții menționează confortul psihologic, absența stresului și a abuzurilor, predictibilitatea și lipsa fricii de ziua de mâine, prezența și sănătatea celor apropiați, sprijinul familiei, existența unor persoane de încredere și sentimentul de a fi ascultat și valorizat.

Accesul la servicii medicale și posibilitatea de a beneficia rapid de ajutor calificat reprezintă o altă dimensiune importantă. Pentru unii respondenți, siguranța este legată și de protecția socială. La nivel instituțional, siguranța personală este asociată cu existența unor instituții care funcționează corect, cu intervenția poliției, cu respectarea legii și menținerea ordinii publice. Pacea și lipsa riscului unui conflict militar sunt, de asemenea, asociate siguranței personale.

Mai rar, respondenții menționează siguranța informațională și protecția datelor personale, fraudele online, distribuirea incorectă a unor resurse, discriminarea, prezența câinilor vagabonzi sau a persoanelor care consumă alcool și droguri în spațiile publice.

Participanții la studiu nu separă clar siguranța personală de condițiile generale de trai. Protecția față de agresiuni sau accidente este insuficientă în lipsa unui venit stabil, a unui loc de muncă, a accesului la servicii medicale și a posibilității de a-și întreține familia.

2.2. Reziliență pe timp de criză

În acest compartiment am încercat să studiem percepțiile respondenților privind crizele recente prin care a trecut Republica Moldova și impactul lor asupra populației în general și a participanților la studiu în mod special. Am urmărit și modul în care aceștia au făcut față crizelor.

Tabelul 6. Viziuni privind probleme și crize recente care au afectat Republica Moldova

Categoria generală	Temele incluse
1. Războiul și insecuritatea regională	Războiul din Ucraina (63); Alte războaie și conflicte internaționale (1).
2. Criza energetică și costurile resurselor energetice	Criza energetică (62); Majorarea tarifelor și costurilor energetice (18); Criza carburanților și scumpirea combustibilului (6); Siguranța energetică și nesiguranța aprovizionării (3).
3. Pandemia COVID-19 și efectele asupra sănătății, vieții sociale și educației	Pandemia COVID-19 (40); Restricții, izolare și schimbarea vieții sociale (8); Impact asupra sănătății populației și sistemului sanitar (7); Afectarea educației și trecerea la studiul online (1).
4. Consecințele economice, materiale și asupra vieții cotidiene	Creșterea prețurilor și inflația (30); Scăderea nivelului de trai și presiunea financiară (20); Criza economică

	și destabilizarea economiei (14); Creșterea costurilor locuințelor și materialelor de construcții (4); Dificultăți de transport și mobilitate (2); Lipsa produselor autohtone și neîncrederea în calitatea produselor (1).
5. Criza refugiaților și efectele percepute asupra comunității	Criza refugiaților / fluxul de refugiați (18); Aglomerarea transportului și creșterea numărului de locuitori (2); Creșterea criminalității asociată fluxului de refugiați (2); Sprijin disproporționat pentru refugiați / devalorizarea populației locale (2).
6. Teamă, nesiguranță și afectarea relațiilor sociale	Teamă, nesiguranță și instabilitate regională/socială (17); Afectarea relațiilor sociale și a stării morale (5).
7. Schimbările climatice, agricultura și mediul	Schimbările climatice (13); Agricultura afectată de secetă și fenomene climatice (3); Probleme de mediu, poluare și degradarea terenului (2).
8. Suprapunerea crizelor și evaluările generale	Toate problemele / suprapunerea crizelor (18); Crize percepute ca fiind create artificial (2); Nicio problemă nu a afectat Republica Moldova (1).

În viziunea respondenților, Republica Moldova a fost afectată în primul rând de războiul din Ucraina, menționat de 63 de respondenți, și de criza energetică, menționată de 62 de respondenți. În multe dintre exemplele prezentate, acestea sunt percepute ca fenomene legate.

Pandemia COVID-19, menționată de 40 de respondenți, reprezintă o a treia problemă majoră pomenită de participanți. Răspunsurile referitoare la pandemie arată atât impactul asupra sănătății și pierderea unor persoane apropiate, cât și restricțiile, izolarea, reducerea comunicării și modificarea modului de desfășurare a studiilor.

Pe lângă cele 3 crize majore menționate respondenții au indicat și o serie de consecințe ale acestora. Ei se referă în special la efectele economice și materiale: creșterea prețurilor și inflația au fost menționate de 30 de respondenți, iar scăderea nivelului de trai și presiunea financiară de 20 de respondenți. Alte 18 mențiuni se referă în mod specific la majorarea tarifelor și a costurilor energetice, iar 14 la criza economică și destabilizarea economiei. Respondenții vorbesc despre scumpirea alimentelor, gazelor, energiei electrice, combustibilului, locuințelor și materialelor de construcții, precum și despre dificultatea de a acoperi cheltuielile zilnice.

Criza refugiaților și fluxul de refugiați au fost menționate de 18 respondenți.

Schimbările climatice au fost menționate de 13 respondenți. Deși au o frecvență mai redusă decât războiul, criza energetică și pandemia, acestea sunt asociate cu efecte concrete asupra agriculturii, veniturilor populației rurale, sănătății, resurselor de apă și calității terenurilor.

Pentru o parte dintre respondenți, pandemia, războiul, criza energetică, scumpirile și problemele climatice formează un ansamblu de dificultăți legate între ele.

Putem spune că impactul economic reprezintă un element comun pentru mai multe crize prin care a trecut Republica Moldova.

Tabelul 7. Probleme și crize care au afectat mai mult pe cetățenii Republicii Moldova

Categoria generală	Temele incluse
1. Presiunea economică, energetică și asupra nivelului de trai	Creșterea prețurilor și a costului vieții (35); Criza energetică (23); Facturi și cheltuieli comunale mai mari (19); Reducerea veniturilor și presiunea asupra bugetului familiei (18); Acces redus la servicii și dificultăți de transport (3); Criza carburanților și

	costurile deplasării (3); Pierderea locului de muncă sau imposibilitatea de a munci (2); Investiții și reparații amânate (1); Lipsa resurselor și foamea (1).
2. Războiul, insecuritatea și efectele emoționale	Războiul din Ucraina (27); Teamă, anxietate, nesiguranță și stres (23); Grijă pentru sănătatea, siguranța și bunăstarea familiei (14); Separarea de rude și emigrația persoanelor apropiate (2); Experiențe reactivate de război / impactul bubuiturilor (1).
3. Pandemia, sănătatea și schimbarea vieții cotidiene	Pandemia COVID-19 (21); Restricții, izolare și lipsa comunicării (10); Impact asupra sănătății și consecințe ale COVID-19 (6); Afectarea educației și a studiului (1).
4. Schimbările climatice și afectarea agriculturii	Schimbările climatice (6); Agricultură și recolta afectate (5).
5. Suprapunerea crizelor, dificultățile de adaptare și relațiile sociale	Toate problemele / acumularea crizelor (9); Afectarea relațiilor sociale și a stării morale (4); Dificultăți de acceptare și adaptare la crize (2).

La nivel personal, problema cel mai frecvent menționată de respondenți este creșterea prețurilor și a costului vieții, indicată de 35 de persoane. Aceasta este urmată de războiul din Ucraina, menționat de 27 de respondenți, de criza energetică și de teamă, anxietate, nesiguranță și stres, fiecare cu câte 23 de mențiuni. Pandemia COVID-19 a fost indicată de 21 de respondenți.

Dacă vorbim despre problemele economice, 19 respondenți au menționat facturile și cheltuielile comunale mai mari, iar 18 au vorbit despre reducerea veniturilor sau despre presiunea exercitată asupra bugetului familiei. Respondenții descriu dificultăți în achitarea gazului, energiei electrice, încălzirii, alimentelor și transportului, precum și reducerea resurselor disponibile pentru dezvoltarea familiei, investiții sau reparații.

Criza energetică este asociată cu facturi ridicate, costuri mai mari pentru întreținerea locuinței și necesitatea de a redirectiona o parte importantă a veniturilor familiei spre plata serviciilor comunale. Pentru unii respondenți, efectele crizei energetice se extind și asupra transportului, mobilității și costurilor carburanților.

În privința războiului din Ucraina răspunsurile menționează frica de extinderea războiului, nesiguranța privind viitorul, îngrijorarea pentru membrii familiei și instabilitatea generală. În unele cazuri, războiul a avut consecințe personale directe, precum pierderea locului de muncă, imposibilitatea de a menține legătura sau de a se întâlni cu rudele și reactivarea unor experiențe anterioare legate de conflicte armate.

Pandemia COVID-19, menționată de 21 de respondenți, a fost resimțită prin efectele asupra sănătății, restricții, izolare și reducerea interacțiunilor sociale. Nouă respondenți au afirmat că au fost afectați de toate problemele sau de acumularea mai multor crize.

Comparativ cu percepția asupra impactului la nivelul Republicii Moldova, răspunsurile privind experiența personală acordă o importanță mai mare consecințelor economice. Impactul personal este exprimat frecvent prin scăderea puterii de cumpărare și prin necesitatea de a renunța la alte cheltuieli, investiții sau planuri. Rezultatele arată în același timp că impactul la nivel individual al problemelor recente este multilateral. El este dominat de două componente: presiunea economică asupra gospodăriei și starea de nesiguranță emoțională. Dificultățile financiare amplifică stresul, iar instabilitatea regională și socială reduce sentimentul de control asupra propriei vieți.

Un subiect de interes în cercetarea noastră a fost și evaluarea temerilor și fricilor participanților în legătură cu războiul din Ucraina, deoarece această problemă este una ce afectează Republica Moldova în mod constant și timp îndelungat.

Tabelul 8. Fricile legate de Războiul din Ucraina

Categoria generală	Temele incluse
1. Extinderea, escaladarea și implicarea Republicii Moldova în război	Extinderea războiului pe teritoriul Republicii Moldova (79); Escaladarea, agravarea sau continuarea conflictului (33); Implicarea sau atragerea Republicii Moldova în război (19); Apropierea geografică de conflict / războiul la hotar (12); Teama de război în general (11); Drone, obuze și alte incidente militare (6); Ucraina să nu cedeze / victoria Rusiei (6); Continuarea războiului pentru o perioadă îndelungată (3); Menținerea neutralității Republicii Moldova (3); Mobilizarea forțată și trimiterea bărbaților pe front (3).
2. Siguranța personală și familială, pierderea vieților și a condițiilor de trai	Pierderea siguranței și securității personale/naționale (33); Siguranța familiei, copiilor și celor dragi (20); Pierderea de vieți omenești și suferința provocată de război (14); Distrugerea locuințelor, infrastructurii și teritoriului (9); Afectarea educației și a perspectivelor copiilor (7); Păstrarea păcii și a vieții liniștite (7); Necesitatea de a părăsi țara sau de a se refugia (6).
3. Vulnerabilitatea, suveranitatea și capacitatea de apărare a Republicii Moldova	Vulnerabilitatea Republicii Moldova și lipsa capacității de apărare (10); Invazia, cucerirea sau controlul Rusiei asupra Republicii Moldova (10); Conflictul transnistrean și prezența armatei ruse (7); Pierderea independenței, teritoriilor sau identității naționale (7); Decizii politice sau o guvernare incompetentă care pot atrage țara în conflict (5); Lipsa sprijinului extern și a garanțiilor de securitate (3); Atacuri cibernetice și amestec extern în viața internă (2); Dispariția națiunii (1); Republica Moldova poate deveni obiect de presiune sau negociere geopolitică (1); Teama de trădarea politicienilor (1).
4. Consecințele economice, energetice și materiale ale războiului	Instabilitatea economică și afectarea economiei țării (31); Impactul direct asupra vieții de zi cu zi (14); Scăderea nivelului de trai și dificultățile vieții de zi cu zi (13); Creșterea prețurilor și inflația (11); Criza energetică și problemele cu electricitatea, gazele sau combustibilul (9); Dependența economică și energetică externă (4); Lipsa resurselor, produselor și alimentelor (4); Pierderea valorii banilor și nesiguranța pensiei (2).
5. Nesiguranța privind viitorul și consecințele imprevizibile	Nesiguranța, anxietatea și teama pentru viitor (21); Consecințe imprevizibile și pierderea controlului asupra situației (4).
6. Consecințe sociale, umanitare și asupra mediului	Criză umanitară și presiune socială (5); Valuri de refugiați, migrație forțată și familii separate (5); Poluarea mediului, apei și aerului (4); Dezbinarea societății și propaganda (3); Criminalitate și destabilizare socială (2).
7. Absența fricii sau perceperea fricii ca nejustificată	Nu îi este teamă / consideră frica nejustificată (4).

Cea mai frecventă teamă exprimată de respondenți este extinderea războiului pe teritoriul Republicii Moldova, menționată de 79 de persoane. Această temă se detașează de toate celelalte și reprezintă preocuparea centrală a participanților. Respondenții se tem că apropierea geografică de zona de conflict ar putea transforma Republica Moldova dintr-o țară afectată indirect într-una implicată direct în acțiuni militare. Teamă de extindere este argumentată în primul rând prin faptul că războiul se desfășoară în imediata apropiere a Republicii Moldova. Apropierea geografică sau existența unui „război la hotar” au fost menționate în mod distinct de 12 respondenți. În unele răspunsuri sunt invocate și incidentele militare, precum căderea dronelor sau a obuzelor, care sporesc percepția unui pericol direct. Respondenții se tem că situația ar putea scăpa de sub control, că războiul s-ar putea extinde în regiune sau că menținerea lui pentru o perioadă îndelungată ar amplifica efectele economice și sociale asupra Republicii Moldova. Trei respondenți au indicat în mod specific teama că războiul va continua mult timp.

Respondenții consideră că țara are o capacitate militară și economică redusă și că nu ar putea face față unui conflict de amploare. Temerile privind lipsa garanțiilor de securitate și a sprijinului extern sporesc acest sentiment de vulnerabilitate. Siguranța este înțeleasă atât la nivel național, cât și familial. Intervievații se tem pentru integritatea teritoriului și independența țării, dar exprimă mai ales grija pentru copii, soți, nepoți și alte persoane apropiate. Astfel, riscurile geopolitice sunt traduse în posibile consecințe personale: moarte, mobilizare, pierderea locuinței, separarea familiei sau refugierea.

Răspunsurile indică și o legătură puternică între securitatea militară și cea economică. Chiar în absența unui atac direct, războiul este perceput ca o sursă de instabilitate economică, scumpiri, criză energetică

În general, temerile formează trei niveluri principale: pericolul militar direct, consecințele asupra familiei și vieții personale și efectele economice și sociale de durată. Aceste niveluri se suprapun frecvent, ceea ce face ca războiul să fie perceput ca o amenințare complexă.

În continuare am încercat să vedem cum s-a manifestat reziliența oamenilor în perioade de criză și stres social. În special, ne-am axat pe resursele și strategiile folosite. Ne-am gândit să vedem cum evaluează participanții oamenii în general în Republica Moldova și cum își percep propriile resurse și modalități de a fi rezilient.

Tabelul 9. Resursele ce ajută pe oameni să facă față stresului social și perioadelor de criză

Categoria generală	Temele incluse
1. Sprijinul familiei, relațiile sociale și solidaritatea	Sprijinul familiei, rudelor și persoanelor apropiate (48); Comunicarea și relațiile cu ceilalți (23); Solidaritatea, ajutorul reciproc și sprijinul comunității (20); Sprijinul Diasporei și al rudelor de peste hotare (2).
2. Cunoștințele, experiența și capacitatea de adaptare	Educația, cunoștințele și abilitățile (37); Adaptarea, flexibilitatea și rezistența la dificultăți (22); Experiența de viață și obișnuința cu greul (19); Informarea corectă și gândirea critică (11); Caracterul și particularitățile individuale (7).
3. Mobilizarea personală și gestionarea activă a dificultăților	Găsirea soluțiilor, planificarea și organizarea resurselor (19); Puterea emoțională, calmul și încrederea în sine (18); Speranța, optimismul și gândirea pozitivă (18); Răbdarea, tenacitatea și perseverența (8).

4. Munca și competențele practice	Munca, ocupația și hărnicia (18); Gospodăria și competențele practice de autosuficiență (5).
5. Credința, tradițiile și activitățile de relaxare	Credința, spiritualitatea și tradițiile (15); Activitățile plăcute, culturale și timpul în natură (8).
6. Stabilitatea materială și accesul la sprijin extern	Stabilitatea financiară, veniturile și resursele materiale (14); Ajutoarele sociale, serviciile și sprijinul instituțional (2); Sănătatea și grija pentru viitorul familiei (2).
7. Modalități problematice sau reacții asociate dificultății de a face față	Consumul de alcool sau alte preparate ca formă de alinare (3); Dificultatea de a face față, inclusiv riscul de suicid (1); Plecarea peste hotare ca răspuns la criză (1).

Răspunsurile arată că principala resursă care îi ajută pe oameni să facă față stresului social și perioadelor de criză este sprijinul familiei, al rudelor și al persoanelor apropiate. Această temă este menționată de 48 dintre cei 123 de respondenți, reprezentând aproape două cincimi din total. Familia oferă susținere emoțională, ajutor material, sfaturi și sentimentul că persoana nu este singură în fața dificultăților.

Relațiile sociale mai largi au, de asemenea, un rol important. Comunicarea cu ceilalți este menționată în 23 de răspunsuri, iar solidaritatea, ajutorul reciproc și sprijinul comunității în 20.

Educația, cunoștințele și abilitățile reprezintă a doua temă ca frecvență, fiind menționate de 37 de respondenți. Persoanele cu mai multe cunoștințe, o profesie, competențe practice și acces la informații sunt considerate mai capabile să înțeleagă situația, să identifice alternative și să ia decizii potrivite. Informarea corectă și gândirea critică sunt indicate separat de 11 respondenți.

Adaptarea și flexibilitatea sunt menționate în 22 de răspunsuri. Oamenii care se adaptează mai repede la schimbări, acceptă realitatea situației și caută alte posibilități sunt considerați mai pregătiți să treacă peste crize.

Potrivit răspunsurilor, experiențele grele prin care a trecut populația au contribuit la formarea unei anumite rezistențe. Crizele economice, perioadele de lipsuri, pandemia și alte dificultăți i-au învățat pe oameni să se adapteze, să economisească și să găsească soluții în condiții limitate.

În unele răspunsuri obișnuința cu greu este asociată și cu resemnarea sau acceptarea pasivă a situației.

Gestionarea activă a problemelor este o altă resursă importantă. Puterea emoțională, calmul și încrederea în sine apar în 18 răspunsuri. Tot 18 respondenți menționează speranța, optimismul și gândirea pozitivă.

Credința, spiritualitatea și tradițiile sunt menționate de 15 respondenți. Acestea oferă speranță, sens, stabilitate și sentimentul apartenenței la o comunitate. Activitățile culturale, hobby-urile, muzica, natura și alte ocupații plăcute sunt menționate mai rar, dar sunt considerate utile pentru relaxare și menținerea unei stări emoționale pozitive.

Stabilitatea financiară, veniturile și resursele materiale sunt indicate de 14 respondenți. Persoanele care au un loc de muncă, venituri stabile, economii sau sprijin financiar din partea familiei se descurcă mai ușor. În schimb, cei cu venituri mici, fără resurse și fără acces la servicii sunt considerați mai vulnerabili.

Rezistența oamenilor la stres și criză se bazează pe combinarea sprijinului familiei și comunității cu educația, experiența, adaptarea și munca. Cei care au rețele sociale puternice, cunoștințe, venituri și capacitatea de a planifica se descurcă mai bine. În schimb, izolarea, lipsa resurselor și sprijinul

instituțional redus sporesc vulnerabilitatea. Reziliența apare astfel ca rezultat al interacțiunii dintre relațiile sociale, competențele personale și siguranța materială.

Tabelul 10. Percepții privind diferențele dintre oamenii care se descurcă mai bine și cei care se descurcă mai greu

Categoria generală	Temele incluse
1. Educația, informarea și competențele dobândite	Nivel mai ridicat de educație, cunoștințe și informare la cei ce se descurcă (32); Competențele profesionale și practice oferă mai multe alternative (12); Cunoașterea limbii ruse facilitează angajarea (1).
2. Adaptarea, experiența și rezistența personală	Capacitate mai mare de adaptare și reziliență (19); Experiență de viață și experiențe diverse (16); Diferențele țin de caracter și de particularitățile individuale (11); Experiența peste hotare și cunoașterea altor realități cresc rezistența (1); Pregătirea fizică poate influența gestionarea stresului (1).
3. Sprijinul social și relațiile cu ceilalți	Sprijin familial, social și rețele mai largi (17); Persoanele izolate social se descurcă mai greu (2).
4. Inițiativa și gestionarea activă a dificultăților	Inițiativă, planificare și capacitate de a găsi soluții (15); Gândire rațională, calm, inteligență emoțională și optimism (14); Cei resemnați sau fără inițiativă se descurcă mai greu (1).
5. Stabilitatea economică și accesul la resurse	Stabilitate financiară, venituri, resurse și loc de muncă (15); Lipsa resurselor, educației sau sprijinului îi face mai vulnerabili (8).
6. Opinii alternative privind rolul educației	Cunoștințele nu garantează o gestionare mai bună (2).

Conform răspunsurilor date de participanți, principala diferență dintre persoanele care se descurcă mai bine și cele care întâmpină dificultăți este asociată cu nivelul de educație, cunoștințe și informare. Această temă este menționată de 32 dintre cei 123 de respondenți.

Capacitatea de adaptare și reziliența reprezintă o altă diferență importantă, menționată în 19 interviuri. Persoanele care se adaptează mai repede la schimbări, acceptă situația și caută noi posibilități sunt considerate mai capabile să depășească perioadele de criză.

Experiența de viață este menționată de 16 respondenți. Sprijinul familiei, al prietenilor și al comunității este menționat în 17 răspunsuri. Persoanele care au relații sociale stabile beneficiază de ajutor emoțional, material și practic. În două răspunsuri este exprimată opinia că nivelul cunoștințelor nu garantează în mod automat o mai bună gestionare a stresului.

Educația și informarea ocupă un loc central în răspunsuri deoarece măresc numărul alternativelor disponibile. Persoanele cu mai multe cunoștințe pot înțelege mai bine situația, pot selecta informațiile relevante și pot identifica mai multe modalități de acțiune. Competențele profesionale și practice le oferă posibilitatea de a găsi un loc de muncă, de a schimba domeniul de activitate sau de a se descurca prin propriile capacități.

Răspunsurile arată că educația devine mai eficientă atunci când este însoțită de adaptabilitate, experiență, inițiativă și autocontrol. O persoană poate avea cunoștințe, dar poate întâmpina dificultăți dacă nu reușește să le transforme în decizii și acțiuni concrete.

Observăm un efect cumulativ al resurselor folosite. Persoanele care au simultan educație, experiență, sprijin social, stabilitate financiară și capacitate de adaptare sunt mai bine protejate. Cele care se confruntă cu lipsuri în mai multe dintre aceste domenii sunt expuse unei vulnerabilități mai mari. Astfel, reziliența la nivel individual, familial are un caracter dinamic, iar eficiența ei nu este legată de o singură resursă.

Tabelul 11. Ce v-a ajutat pe Dumneavoastră personal să treceți prin astfel de perioade, cum au fost pandemia, războiul sau alte dificultăți?

Categoria generală	Temele incluse
1. Sprijinul familiei, al apropiaților și al comunității	Sprijinul familiei și al celor apropiați (65); Sprijinul prietenilor, rudelor, vecinilor și comunității (33); Comunicarea și menținerea legăturii cu cei apropiați (12); Ajutorul reciproc și solidaritatea dintre oameni (11); Sprijin financiar sau material din partea familiei și a celor plecați (6); Dragostea față de familie (1).
2. Resurse psihologice, spirituale și personale	Speranța, optimismul și gândirea pozitivă (24); Menținerea calmului, autocontrolul și stabilitatea psihică (15); Încrederea în sine, forțele proprii și tăria de caracter (14); Credința în Dumnezeu și rugăciunea (7); Răbdarea și perseverența (7); Analiza rațională, realismul și gândirea pe termen lung (5); Experiența de viață și dificultățile trecute (3); Liniștea, timpul petrecut singur și reflecția (2); Buna dispoziție (1); Privirea filozofică asupra realității (1).
3. Adaptarea, munca și organizarea vieții cotidiene	Adaptarea la situații și la noile condiții (22); Munca, ocuparea și responsabilitățile zilnice (20); Lectura, muzica, sportul și alte activități de relaxare (7); Activități utile și sentimentul de utilitate socială (7); Rutina zilnică, programul și organizarea personală (6); Responsabilitatea față de familie, serviciu și propria persoană (6); Studiile și procesul de învățământ (5); Învățarea unor lucruri noi și schimbarea perspectivei asupra vieții (3).
4. Resurse economice, materiale și autonomie gospodărească	Economiile, rezervele și gestionarea atentă a resurselor (15); Reducerea cheltuielilor, limitarea nevoilor și schimbarea stilului de viață (12); Loc de muncă stabil, salariu sau venit sigur (7); Gospodăria, grădina, munca la țară și autonomia alimentară (6); Refugiul la țară și produsele proprii (2).
5. Informarea și sprijinul instituțional	Informarea corectă și veridică (16); Sprijinul statului, autorităților și instituțiilor (8); Filtrarea informațiilor și evitarea știrilor negative (5); Ajutorul social și alte resurse de siguranță (2); Încrederea în guvernare și speranța în schimbarea politică (2); Propria încurajare și neglijarea informațiilor despre pandemie (2); Ajutorul și susținerea României și a Uniunii Europene (1).
6. Protejarea sănătății și accesul la îngrijire medicală	Respectarea recomandărilor și a măsurilor de protecție (10); Accesul la medici, servicii medicale, tratament și medicamente (7); Izolarea, evitarea călătoriilor, aglomerațiilor și contactelor (5); Măștile, dezinfectantul și igiena (5); Vaccinarea împotriva COVID-19 (5); Disciplina și respectarea cerințelor (4); Imunitatea bună (1); Tratamentul la domiciliu (1).

7. Dificultăți persistente și limite ale depășirii crizelor	Crizele nu au fost depășite, dificultățile continuă sau nimic nu ajută (5); Afectarea psihologică, frica și stresul (3); Nu a fost afectat direct sau nu a avut probleme în perioada menționată (3); Familia nu a ajutat la rezolvarea problemelor (1).
--	---

Principalul factor care i-a ajutat pe respondenți să treacă prin pandemie, război și alte dificultăți a fost sprijinul familiei și al celor apropiați, menționat de 65 de persoane. Aceasta este tema dominantă a răspunsurilor. Familia este descrisă ca sursă de susținere emoțională, siguranță, încurajare, ajutor reciproc și, în unele cazuri, sprijin financiar sau material. Un rol important l-a avut și sprijinul prietenilor, rudelor, vecinilor și comunității, menționat de 33 de respondenți. În unele răspunsuri, ajutorul a fost foarte concret, incluzând cazarea, sprijinul material, accesul la resurse sau ajutorul oferit de rudele plecate peste hotare.

Pe lângă sprijinul social, o parte importantă a respondenților a menționat resursele psihologice și personale. Speranța, optimismul și gândirea pozitivă au fost indicate de 24 de persoane, iar menținerea calmului și autocontrolului de 15. Încrederea în sine, forțele proprii și tăria de caracter au fost menționate de 14 respondenți.

Adaptarea la situații și la noile condiții, menționată de 22 de respondenți, reprezintă un alt element important. Adaptarea a însemnat acceptarea unor schimbări în muncă, reducerea cheltuielilor, modificarea stilului de viață, trecerea la activități online, alegerea lucrurilor esențiale și concentrarea asupra aspectelor care puteau fi controlate. Munca, ocuparea și responsabilitățile zilnice, menționate de 20 de respondenți, au avut atât un rol economic, cât și unul de menținere a echilibrului.

Un alt grup de răspunsuri se referă la resursele economice și gestionarea atentă a acestora.

Informarea corectă și veridică, menționată de 16 respondenți, a contribuit la înțelegerea situațiilor și la luarea unor decizii mai calme. Cinci respondenți au menționat și filtrarea informațiilor sau evitarea știrilor negative, pentru a reduce suprasolicitarea emoțională. În alte două răspunsuri apare o poziție diferită, bazată pe propria încurajare și neglijarea informațiilor despre pandemie. În legătură cu pandemia, respondenții au indicat mai multe măsuri de protejare a sănătății.

Credința în Dumnezeu și rugăciunea au fost menționate de șapte respondenți. Acestea apar frecvent împreună cu sprijinul familiei, optimismul și răbdarea, oferind speranță și sentimentul că perioadele dificile pot fi depășite.

Deși majoritatea răspunsurilor prezintă una sau mai multe surse de sprijin, cinci respondenți au afirmat că perioadele de criză nu au fost încă depășite sau că nimic nu îi ajută. Trei au menționat în mod direct suferința psihologică, frica și stresul, iar un respondent a afirmat că familia nu a ajutat la rezolvarea problemelor. În același timp, trei persoane au precizat că nu au fost afectate direct sau că nu au avut probleme majore în perioada menționată.

2.3. Capital uman

În cercetarea de față capitalul uman este privit ca o variabilă importantă în relație cu reziliența socială. Am încercat să vedem care sunt cunoștințele și abilitățile necesare oamenilor din Republica Moldova pentru a face față problemelor zilnice cu care aceștia se confruntă.

Tabelul 12. Tipurile de cunoștințe, abilități și capacități necesare pentru a face față problemelor vieții de zi cu zi

Categoria generală	Temele incluse
1. Educație, dezvoltare multilaterală și învățare continuă	Educație, cunoștințe generale și învățare continuă (45); Dezvoltare multilaterală, competențe diverse și multitasking (14); Recalificare, însușirea unor profesii noi și diversificarea veniturilor (8); Cunoașterea limbii române și a limbilor străine (6).
2. Cunoștințe practice, profesionale și capacitatea de a se descurca	Cunoștințe practice și capacitatea de a rezolva probleme (38); Competențe profesionale, meserii și cunoștințe de specialitate (30); Competențe agricole, gospodărești și de autosuficiență (9).
3. Gândire critică, luarea deciziilor și organizarea	Gândire critică, analiză logică și filtrarea informației (30); Luarea deciziilor, planificarea și organizarea (30).
4. Competențe digitale și informaționale	Competențe digitale și utilizarea tehnologiei, internetului și serviciilor online (25); Informare corectă, folosirea surselor sigure și combaterea dezinformării (20).
5. Comunicare, cooperare și conviețuire socială	Abilități de comunicare, ascultare și negociere (29); Muncă în echipă, cooperare și sprijin reciproc (15); Respect pentru diversitate, conviețuire și bun-simț (11).
6. Adaptabilitate și resurse psihologice personale	Adaptabilitate, flexibilitate și învățarea lucrurilor noi (26); Gestionarea emoțiilor, calmul și rezistența psihologică (18); Speranță, optimism, perseverență și tărie de caracter (14).
7. Cunoștințe financiare, juridice și civice	Educație financiară, economisire și gestionarea resurselor (17); Cunoștințe juridice, drepturi, responsabilități și siguranță (14); Responsabilitate civică, cunoștințe politice și participare comunitară (8).
8. Sănătate, siguranță și protecția mediului	Cunoștințe despre sănătate, prim ajutor și protecția sănătății (9); Conștientizare ecologică și protecția mediului (2).

Respondenții consideră educația, cunoștințele generale și învățarea continuă drept principala resursă necesară pentru a face față problemelor vieții de zi cu zi, această temă fiind menționată de 45 de persoane. Educația este înțeleasă nu numai ca instruire formală, ci și ca dezvoltare permanentă, acumulare de cunoștințe din mai multe domenii și capacitate de a învăța lucruri noi pe parcursul vieții. O parte dintre respondenți accentuează necesitatea unei dezvoltări multilaterale, astfel încât persoana să nu depindă de un singur domeniu de activitate. Sunt menționate diversitatea competențelor, capacitatea de a îndeplini mai multe tipuri de sarcini, însușirea unor profesii noi și cunoașterea limbii române sau a limbilor străine. Aceste abilități sunt asociate cu accesul la mai multe oportunități și cu posibilitatea de a găsi soluții alternative în perioade dificile.

A doua temă ca frecvență este reprezentată de cunoștințele practice și capacitatea de a rezolva probleme, menționate de 38 de respondenți. Răspunsurile arată importanța de a ști concret ce trebuie făcut, unde poate fi găsită informația, cum poate fi soluționată o problemă și cum se poate acționa fără o dependență permanentă de alte persoane.

Competențele profesionale, meseriile și cunoștințele de specialitate au fost menționate de 30 de respondenți. Sunt indicate profesii și calificări în construcții, sănătate, agricultură, educație, administrație, tehnică și sectorul IT. În special în mediul rural, apar necesități legate de agronomi, veterinari, mecanizatori, electricieni, tehnicieni, sudori și alte meserii practice.

Tot 30 de respondenți au menționat gândirea critică, analiza logică și filtrarea informației. Aceasta presupune analiza unei situații din mai multe perspective, formarea propriei opinii, identificarea manipulării și deosebirea informațiilor reale de cele false.

Luarea deciziilor, planificarea și organizarea, de asemenea cu 30 de mențiuni, sunt asociate cu capacitatea de a reacționa rapid, de a anticipa dificultățile, de a preveni greșelile și de a găsi soluții alternative.

Abilitățile de comunicare, ascultare și negociere au fost menționate de 29 de respondenți. Acestea includ exprimarea clară a nevoilor, ascultarea altor persoane, comunicarea cu instituțiile, negocierea și susținerea propriilor drepturi.

26 de respondenți au indicat adaptabilitatea, flexibilitatea și învățarea lucrurilor noi. Într-un context în continuă schimbare, oamenii trebuie să se adapteze rapid la noi condiții, tehnologii, cerințe profesionale și situații neprevăzute. Adaptarea este asociată cu disponibilitatea de a învăța, cu flexibilitatea și cu capacitatea de a nu rămâne dependent de o singură soluție sau profesie.

Competențele digitale, menționate de 25 de respondenți, includ utilizarea calculatorului, telefonului, internetului, serviciilor publice online, plăților electronice și comunicării la distanță. Informarea corectă și utilizarea surselor sigure au fost indicate de 20 de respondenți. Aceste răspunsuri subliniază necesitatea de a căuta informații din mai multe surse, de a le verifica și de a evita manipularea.

Dimensiunea psihologică este reprezentată prin gestionarea emoțiilor, calm și rezistență psihologică, menționate de 18 respondenți. În situații dificile, este considerată importantă capacitatea de a nu intra în panică, de a păstra echilibrul și de a lua decizii „cu capul rece”.

O altă temă cu un număr mai mare de mențiuni a fost educația financiară. Ea presupune, conform respondenților, gestionarea banilor, economisirea, administrarea resurselor limitate și protejarea față de fraude sau scheme care pot afecta situația materială. Aceste cunoștințe sunt considerate deosebit de importante în perioade de criză și instabilitate economică. Alte teme mai frecvente au fost: Munca în echipă, cooperarea și sprijinul reciproc (15 respondenți), cunoștințele juridice, cunoașterea drepturilor și responsabilităților (14 respondenți).

Rezultatele arată că respondenții nu reduc capacitatea de a face față problemelor doar la nivelul de studii sau la acumularea de informații teoretice. Deși educația este tema cel mai frecvent menționată, răspunsurile insistă asupra aplicării concrete a cunoștințelor și asupra capacității de a se descurca în situații reale.

Respondenții au fost rugați să aprecieze în ce măsură oamenii cu mai multă educație sau experiență se descurcă mai bine în situații dificile.

Tabelul 13. Percepția asupra rolului educației și experienței în gestionarea situațiilor dificile

Categoria generală	Temele incluse
1. Percepția generală pozitivă asupra rolului educației și experienței	Educația și experiența îi ajută pe oameni să se descurce mai bine (53).
2. Avantaje cognitive, informaționale și decizionale	Au mai multe cunoștințe, informații și instrumente pentru a acționa (28); Găsesc soluții, planifică și iau decizii mai bune (22); Analizează mai bine situațiile și gândesc mai critic sau logic (20).

3. Adaptare, reziliență și reacție practică	Experiența practică și de viață oferă reziliență și reacții mai rapide (28); Se adaptează mai ușor și au mai multe opțiuni (28); Sunt mai calmi, echilibrați și pregătiți psihologic (9); Tinerii pot găsi mai repede soluții (1).
4. Acces la oportunități și valorificarea competențelor	Au acces la mai multe oportunități, servicii și posibilități profesionale (13); Oamenii educați sau specialiștii nu sunt întotdeauna valorificați în comunitate (3).
5. Limitele educației formale și importanța contextului personal	Educația nu garantează reușita; depinde de persoană, problemă și context (9); Experiența și abilitățile practice pot conta mai mult decât studiile formale (9).

Cei mai mulți, 53 de respondenți, consideră că educația și experiența îi ajută pe oameni să se descurce mai bine. Educația și experiența sunt adesea prezentate împreună, ca resurse care se completează reciproc. Educația oferă cunoștințe, acces la informații și capacitate de analiză, iar experiența ajută la aplicarea practică a acestora și la reacția în situații neprevăzute.

Unul dintre principalele avantaje atribuite persoanelor educate și experimentate este faptul că dispun de mai multe cunoștințe, informații și instrumente pentru a acționa, temă menționată de 28 de respondenți. Aceste persoane sunt descrise ca știind unde să caute informații, cum să folosească tehnologia, cum să negocieze, cum să își cunoască drepturile și cum să construiască soluții alternative.

Tot 28 de respondenți au menționat că experiența practică și de viață oferă reziliență și permite reacții mai rapide. Persoanele care au trecut prin perioade dificile sunt percepute ca fiind mai puțin ușor de destabilizat, mai capabile să se mobilizeze și să folosească experiențele anterioare pentru rezolvarea problemelor actuale.

Un alt avantaj important este capacitatea de a găsi soluții, de a planifica și de a lua decizii mai bune, menționată de 22 de respondenți. Persoanele cu mai multe cunoștințe sau experiență sunt considerate mai capabile să anticipeze problemele, să prevină greșelile, să reacționeze rapid și să aleagă soluții mai eficiente. 20 de respondenți au menționat că persoanele educate sau experimentate analizează mai bine situațiile și gândesc mai critic sau logic. Educația și experiența sunt asociate și cu accesul la mai multe oportunități, servicii și posibilități profesionale, temă menționată de 13 respondenți.

9 respondenți consideră că oamenii cu educație și experiență sunt mai calmi, mai echilibrați și mai pregătiți psihologic. Aceștia sunt percepuți ca reacționând mai puțin emoțional, fiind mai rezistenți la stres și mai capabili să păstreze controlul în situații de criză.

În același timp am găsit și opinii care relativizează rolul educației formale. 9 respondenți au menționat că educația nu garantează reușita, deoarece modul în care o persoană se descurcă depinde și de caracterul său, de tipul problemei, de mediul în care apare și de resursele disponibile.

Alți nouă respondenți au apreciat că experiența și abilitățile practice pot conta mai mult decât studiile formale.

Dacă vorbim despre capitalul uman în contextul rezilienței sociale, este important de cercetat în ce măsură oamenii care dețin mai multe abilități, cunoștințe și experiență au influență asupra comunității. Dacă aceștia au capacitatea de a ajuta comunitatea și ceilalți oameni să treacă peste crize mai ușor.

Tabelul 14. Percepția asupra influenței oamenilor cu mai multe capacități, abilități și experiență asupra comunității în situații dificile sau de criză

Categoria generală	Temele incluse
1. Identificarea soluțiilor, luarea deciziilor și organizarea intervențiilor	Propun soluții și contribuie la luarea unor decizii raționale (18); Organizează și mobilizează oamenii, resursele și ajutorul (9).
2. Îndrumarea, sprijinirea și informarea membrilor comunității	Oferă îndrumare, sfaturi și ajutor celorlalți (13); Oferă sprijin emoțional, încurajare și speranță (5); Transmit informații corecte, reduc panica și ajută comunitatea să reacționeze organizat (4); Își împărtășesc experiența și transferă competențe (4).
3. Solidaritatea, cooperarea și implicarea comunitară	Consolidează solidaritatea, cooperarea și stabilitatea comunității (9); Se implică în proiecte, inițiative civice și rezolvarea problemelor comunitare (7).
4. Rolul specialiștilor, liderilor și modelelor comunitare	Specialiștii și profesioniștii devin resurse practice pentru comunitate (7); Devin exemple și modele de comportament pentru ceilalți (4); Devin lideri, coordonează comunitatea și influențează opinia publică (3).
5. Evaluări generale și limite ale influenței	Influența lor este pozitivă, dar descrisă doar în termeni generali (6); Influența este limitată, informală sau competențele nu sunt valorificate (4).

În viziunea participanților la studiu persoanele cu mai multe capacități, abilități și experiență sunt percepute în primul rând ca surse de soluții pentru comunitate. Cea mai frecventă temă este aceea că aceste persoane propun soluții și contribuie la luarea unor decizii raționale, menționată de 18 respondenți. Persoanele competente sunt descrise ca având capacitatea de a analiza situațiile, de a identifica mai repede problemele și de a propune variante practice de rezolvare. Ele pot anticipa dificultățile, pot găsi alternative și pot contribui la luarea unor decizii mai calculate în perioade de criză.

Un alt rol important este acela de îndrumare și ajutor acordat celorlalți (13 respondenți), de organizare și mobilizare a oamenilor, resurselor și ajutorului (9 respondenți).

9 respondenți consideră că persoanele competente consolidează solidaritatea, cooperarea și stabilitatea comunității. Prin comunicare, coordonare și implicare, acestea pot reduce dezorganizarea și pot încuraja oamenii să acționeze împreună.

Persoanele cu mai multe capacități sunt prezentate ca fiind mai active, mai dispuse să se implice și mai capabile să contribuie la proiecte sau acțiuni colective (7 respondenți).

7 respondenți au evidențiat rolul specialiștilor și profesioniștilor ca resurse practice pentru comunitate. Sunt menționați medicii, asistenții medicali, juriștii, polițiștii, veterinarii, farmaciștii, mecanicii și specialiștii din agricultură sau administrație. În perioade dificile, aceștia pot oferi servicii, cunoștințe și soluții pe care comunitatea nu le poate asigura doar prin eforturi individuale.

În unele comunități, oamenii se bazează mai ales pe propriile forțe, iar ajutorul este informal și neorganizat. În alte cazuri, specialiștii nu sunt solicitați, nu sunt apreciați suficient sau pleacă din localitate. Prin urmare, existența unor persoane competente nu înseamnă automat că abilitățile lor sunt folosite în beneficiul comunității.

Un alt aspect important este modul în care oamenii din comunitate găsesc informații și învață ceea ce le trebuie pentru viața de zi cu zi.

Tabelul 15. De unde învață oamenii din comunitatea dumneavoastră ceea ce au nevoie să știe pentru gospodărie, agricultură sau pentru afacerile lor?

Categoria generală	Temele incluse
--------------------	----------------

1. Surse digitale și mediul online	Internetul / mediul online (83); Rețelele de socializare (14); Grupuri și pagini online ale comunității (6); Tutoriale video, YouTube și webinare (4); Inteligența artificială / ChatGPT (3); Surse diverse și acces larg la informație (2).
2. Familia, comunitatea și transmiterea informală a cunoștințelor	Comunicarea cu alți oameni / comunitatea / vecinii / cunoscuții (49); Familia, părinții, bunicii și rudele (46); Transmiterea experienței între generații / tradițiile (39); Schimb de experiență, colaborare și exemplele altora (15); Piețe, adunări și reuniuni locale (2); Biserica (1); Ajutor reciproc în comunitate (1).
3. Experiența practică și învățarea pe cont propriu	Experiența proprie și practica de zi cu zi (38); Învățarea din greșeli și încercări (6); Autoinstruirea și căutarea pe cont propriu (5); Experiența de peste hotare și schimburile internaționale (4); Vizite la plantații-model și schimburi de bune practici (2).
4. Educația formală și formarea profesională	Cursuri, instruiți, seminare și traininguri (42); Studii și instituții de învățământ (32); Școli profesionale, colegii și universități (7); Cursuri și programe pentru startupuri/antreprenoriat (2); Centre de instruire (2); Programe de grant pentru startupuri (1).
5. Sprijin instituțional, profesional și asociativ	Primăria, autoritățile și instituțiile de stat (12); Specialiști și consultanți (11); ONG-uri, asociații, proiecte și grupuri de inițiativă (7); Consultanță agricolă locală (2); Consilier agricol și medici veterinari (1); Reprezentanții firmelor (1); Activități de voluntariat (1).
6. Mass-media și sursele scrise	Mass-media, televiziunea și radioul (10); Cărți, literatură, ziare, articole și broșuri (7).

După părerea participanților la studiu internetul și mediul online reprezintă principala sursă de învățare pentru gospodărie, agricultură și afaceri, fiind menționate de 83 de respondenți. Internetul este apreciat pentru accesul rapid la informații, exemple practice, explicații și soluții pentru probleme concrete. Respondenții menționează că online pot fi găsite informații despre activități agricole, reparații, tehnologii, administrarea gospodăriei și dezvoltarea afacerilor. Unele răspunsuri indică utilizarea telefonului și calculatorului, a platformelor online, a tutorialelor video și a webinarilor. Rețelele de socializare sunt utilizate atât pentru găsirea informației, cât și pentru adresarea întrebărilor în grupurile comunității (14 respondenți).

Pe lângă sursele digitale, un rol foarte important îl are comunicarea directă cu alte persoane, indicată de 49 de respondenți. Oamenii învață de la vecini, cunoscuți, colegi, săteni și alte persoane cu experiență. Discuțiile și schimbul de sfaturi permit transmiterea unor soluții testate în condițiile locale. Un număr de 46 de respondenți a menționat familia, părinții, bunicii și rudele. În special pentru activitățile gospodărești și agricole, cunoștințele sunt dobândite încă din familie, prin observarea și repetarea activităților realizate de adulți. Cunoștințele despre cultivarea pământului, creșterea animalelor, conservarea alimentelor, reparații și diferite meserii sunt transmise de la părinți și bunici către copii și nepoți (39 mențiuni).

Schimbul de experiență, colaborarea și exemplele altor persoane au fost menționate de 15 respondenți. Oamenii învață de la agricultori, antreprenori, meșteri sau colegi care au aplicat deja anumite metode. Sunt urmărite exemplele celor care au obținut rezultate sau au reușit să dezvolte o afacere. O altă sursă importantă este experiența proprie și practica zilnică (38 mențiuni).

Cursurile, instruirile, seminarele și trainingurile reprezintă o altă sursă importantă (42 respondenți). Aceste activități sunt organizate de autorități, instituții de învățământ, ONG-uri, asociații și diferite proiecte. Unele instruiți sunt orientate spre agricultură, gospodărie, antreprenariat sau inițierea unor afaceri mici.

Primăria, autoritățile și instituțiile de stat au fost menționate de 12 respondenți. Acestea pot organiza seminare, pot distribui informații, pot invita specialiști sau pot comunica prin paginile lor online. Unele răspunsuri indică însă că implicarea instituțională este modestă sau că puțini oameni participă la instruirile organizate.

În unele localități există forme concrete de consultanță agricolă. Sunt menționați consilieri agricoli, medici veterinari și specialiști locali care oferă recomandări pentru lucrările agricole, creșterea animalelor și alte probleme practice.

În general, răspunsurile arată că oamenii folosesc concomitent surse tradiționale și moderne. Cunoștințele din familie, comunitate și experiența proprie sunt completate de internet, cursuri, studii și consultarea specialiștilor.

2.4. Sănătate.

Un aspect important al capitalului uman reprezintă sănătatea și modul în care aceasta favorizează sau împiedică realizarea activităților de zi cu zi.

Tabelul 16. Măsura în care sănătatea ajută sau împiedică în activitățile de zi cu zi a respondenților

Categoria generală	Temele incluse
1. Rolul general al sănătății în funcționarea cotidiană și calitatea vieții	Sănătatea influențează în mare măsură activitățile de zi cu zi / este esențială (88); Sănătatea bună permite desfășurarea activităților zilnice fără dificultăți (73); Problemele de sănătate limitează sau îngreunează activitățile zilnice (45); Sănătatea determină calitatea vieții și posibilitatea unei vieți normale (33).
2. Munca, productivitatea și asigurarea veniturilor	Sănătatea influențează capacitatea de a munci și de a îndeplini sarcinile de serviciu (57); Productivitate, eficiență și randament mai mare când starea de sănătate este bună (29); Scăderea capacității de muncă, a ritmului și a eficienței atunci când nu este sănătate (29); Sănătatea permite asigurarea veniturilor și a surselor de existență (5).
3. Energia, starea psihică și funcționarea cognitivă	Sănătatea oferă energie, forță și rezistență pentru activitățile zilnice (33); Stare psihică bună, optimism, motivație și bucurie de viață când ești sănătos (22); Oboseală, lipsă de energie și epuizare când nu ești sănătos (20); Ai concentrare, claritate mentală și capacitate de decizie când ești sănătos (14); Stres, suprasolicitare și uzură profesională încurcă în viața zilnică (9); Necesitatea de odihnă, pauze sau absențe de la activități când nu ai sănătate (9).
4. Activitățile gospodărești, studiile și participarea socială	Sănătatea este importantă pentru activități casnice, agricole și muncă fizică (18); Sănătatea ajută la participarea la viața socială, familială și comunitară

	(15); Sănătatea ajută la capacitatea de a învăța și de a participa la studii (10).
5. Autonomia, dependența și riscul de excludere	Autonomie și capacitatea de a se descurca fără ajutor când este sănătate (17); Boala poate produce dependență, inutilitate sau excludere (4); Dizabilitatea și dificultățile de mobilitate duc la dependență de alții (1); Sănătatea persoanelor apropiate ajută în viața de zi cu zi (1).
6. Menținerea sănătății și accesul la îngrijire	Mișcare, sport, alimentație, somn și stil de viață sănătos sunt importante pentru menținerea sănătății (12); Accesul la servicii medicale și ajutorul medicului sunt importante în susținerea sănătății (3); Cheltuieli pentru medicamente și tratament când nu este sănătate (2).
7. Vârsta și etapa vieții	Vârsta și tinerețea influențează percepția asupra sănătății (5).

Sănătatea este percepută ca un factor fundamental al funcționării cotidiene. Tema potrivit căreia sănătatea influențează în mare măsură activitățile de zi cu zi sau este esențială a fost menționată de 88 de respondenți. Respondenții descriu sănătatea ca bază pentru muncă, studii, activități gospodărești, participare socială și îndeplinirea responsabilităților familiale. O stare bună de sănătate permite realizarea activităților planificate, în timp ce îmbolnăvirea poate afecta simultan funcționarea fizică, psihică și socială. Sănătatea bună permite desfășurarea activităților zilnice fără dificultăți (73 respondenți). Persoanele care se consideră sănătoase afirmă că pot merge la serviciu, se pot ocupa de gospodărie, pot face reparații, pot lucra pământul, pot studia și se pot implica în diferite activități fără piedici majore. O parte dintre răspunsuri evidențiază faptul că importanța sănătății nu este întotdeauna conștientizată atunci când persoana se simte bine.

Capacitatea de a munci și de a îndeplini sarcinile de serviciu reprezintă una dintre cele mai importante dimensiuni ale răspunsurilor, fiind menționată de 57 de persoane. Respondenții afirmă că o persoană sănătoasă poate lucra normal, își poate îndeplini atribuțiile și poate menține un ritm constant de activitate. O stare bună de sănătate este asociată cu productivitatea, eficiența și randamentul ridicat, temă menționată de 29 de respondenți. Când se simt bine, oamenii se concentrează mai ușor, finalizează sarcinile la timp și fac mai puține greșeli.

Sănătatea bună oferă energie, forță și rezistență, aspect menționat de 33 de respondenți. Energia permite desfășurarea activităților fizice și intelectuale și susține implicarea în mai multe responsabilități pe parcursul zilei. 22 de respondenți au menționat legătura dintre sănătate și starea psihică, optimism, motivație și bucurie de viață. O stare fizică bună este asociată cu o dispoziție mai pozitivă, cu dorința de a realiza activități și cu o relaționare mai bună cu persoanele din jur.

Sănătatea este importantă pentru activitățile casnice, agricole și pentru munca fizică (18 respondenți). Aceasta permite îngrijirea gospodăriei, lucrul în grădină, prelucrarea terenului și alte sarcini care necesită mobilitate și rezistență.

Participarea la viața socială, familială și comunitară a fost menționată de 15 respondenți. Când se simt bine, oamenii pot participa la evenimente, pot sprijini familia și se pot implica în rezolvarea problemelor comunității.

Sănătatea bună este asociată cu autonomia și capacitatea de a se descurca fără ajutor, temă menționată de 17 respondenți. Persoanele sănătoase își pot îndeplini singure responsabilitățile, își pot administra gospodăria și se pot deplasa fără sprijin.

Patru respondenți au menționat că boala poate produce sentimente de inutilitate, dependență sau excludere.

Sănătatea este evaluată prin ceea ce îi permite persoanei să facă. Cu cât starea de sănătate susține mai multe activități și un nivel mai ridicat de autonomie, cu atât este percepută mai pozitiv. Când apar limitări, efectele se răsfrâng asupra întregului mod de viață.

Un aspect important reprezintă modul în care oamenii percep investițiile în sănătate.

Tabelul 17. Modul în care respondenții înțeleg investițiile în sănătate

Categoria generală	Temele incluse
1. Prevenție, monitorizare și adresarea la servicii medicale	Controale medicale regulate / verificări, analize și investigații periodice (67); Prevenirea bolilor / profilaxie și grijă înainte de îmbolnăvire (31); Adresarea la timp la medic / consultarea medicului de familie și a specialiștilor (23); Control medical / profilaxie cel puțin o dată pe an (13); Tratamente profilactice / cure periodice (7); Vaccinare și protejarea de infecții (2).
2. Alimentație, mișcare și stil de viață sănătos	Alimentație sănătoasă / corectă și produse de calitate (57); Mișcare, activitate fizică și sport (49); Mod / stil de viață sănătos și echilibrat (26); Renunțarea la obiceiuri nocive: fumat, alcool și droguri (10); Produse naturale, autohtone și de calitate (7); Urmărirea alimentației și a greutății (1).
3. Odihnă, sănătate mintală și echilibrul vieții cotidiene	Odihnă, somn suficient și timp pentru relaxare (39); Reducerea stresului, liniște și echilibru emoțional / sănătate mintală (19); Vacanțe, concedii, călătorii și odihnă la sanatoriu (12); Echilibru între muncă, odihnă și timpul pentru sine (9); Relații sociale, comunicare și un climat prietenos (5).
4. Grijă personală, responsabilitate și educație pentru sănătate	Grijă constantă pentru propria sănătate / corp și minte (31); Responsabilitate personală și acțiuni conștiente pentru sănătate (15); Informare, educație și dezvoltarea cunoștințelor despre sănătate (6); Sănătatea nu trebuie lăsată pe ultimul loc / investiția este importantă (6); Grijă pentru sănătate încă din copilărie / tinerețe (3).
5. Accesul la servicii, tratamente și protecție financiară	Acces la servicii medicale și specialiști de calitate (16); Medicamente și tratamente / acces la preparate de calitate (15); Controale și servicii medicale gratuite sau accesibile (10); Asigurarea medicală / polița de asigurare (7); Prețuirea medicilor și a valorii lor profesionale (1).
6. Investiții publice și responsabilitatea sistemului de sănătate	Investiții publice în sistemul medical, servicii și programe accesibile (15); Mediu curat, aer, apă și apropierea de natură (5).
7. Bariere economice și instituționale în investiția în sănătate	Costurile mari și resursele financiare limitate pentru sănătate sunt o problemă (16); Servicii private scumpe / servicii de stat și poliță insuficiente (6); Sănătatea este amânată sau pusă pe loc secundar până apare problema (5); Corupție în rândul medicilor (1).
8. Practici riscante sau insuficiente de îngrijire	Automedicație fără consultația medicului (1).

Respondenții înțeleg investiția în sănătate în primul rând ca prevenție și monitorizare medicală regulată. Cea mai frecventă temă este reprezentată de controalele, analizele și investigațiile periodice, menționate de 67 de respondenți. În răspunsuri apare frecvent ideea că oamenii nu ar trebui să se adreseze medicului doar atunci când boala este deja instalată. Prevenirea bolilor și grija înainte de apariția problemelor au fost menționate de 31 de respondenți.

Participanții la studiu consideră că ceea ce consumă oamenii influențează în mod direct starea organismului și riscul apariției unor boli. Alimentația sănătoasă și produsele de calitate reprezintă a doua temă ca frecvență (57 respondenți). Sunt menționate alimentația echilibrată, mesele regulate, diversitatea produselor și reducerea alimentelor considerate nesănătoase. O parte dintre respondenți preferă produsele naturale, autohtone, ecologice sau obținute în propria gospodărie.

Mișcarea, activitatea fizică și sportul au fost menționate de 49 de respondenți și include exercițiile fizice, gimnastica, mersul pe jos, plimbările în aer liber, activitățile sportive și munca fizică moderată.

O altă categorie de răspunsuri se referă la odihnă, sănătate mintală și echilibrul vieții cotidiene. Respondenții vorbesc despre necesitatea unui program de somn adecvat, a timpului liber, a hobby-urilor și a pauzelor de la muncă. În unele răspunsuri este menționată explicit evitarea lucrului peste puteri.

Grija constantă pentru corp și minte a fost menționată de 31 de respondenți. În această categorie, sănătatea este descrisă ca o responsabilitate de zi cu zi și ca un proces care necesită atenție chiar și atunci când persoana nu este bolnavă.

16 respondenți au menționat accesul la servicii medicale și specialiști de calitate. Investiția în sănătate este legată de posibilitatea de a primi consultații la timp, de a fi examinat de specialiști competenți și de a beneficia de investigații de calitate.

Investițiile publice în sistemul medical, servicii și programe accesibile au fost menționate de 15 respondenți. Sunt propuse modernizarea spitalelor, extinderea serviciilor publice, accesul la investigații prin asigurare și organizarea unor controale preventive gratuite.

În general, investiția în sănătate este văzută pe două niveluri complementare. La nivel individual, ea presupune prevenție, stil de viață sănătos, odihnă și responsabilitate. La nivel public, presupune servicii medicale accesibile, specialiști, investigații, medicamente și condiții de mediu care susțin sănătatea.

2.5. Angajarea în câmpul muncii

Posibilitatea de angajare în câmpul muncii, obținerea unui loc de muncă bine plătit și congruent cu calificarea, dar și cu aspirațiile reprezintă un aspect destul de important în cadrul posibilităților de reziliență personală, asigurând un sentiment de stabilitate și siguranță. Ne-am propus să evaluăm și să explorăm cum stau lucrurile în această privință în comunitățile din Republica Moldova în viziunea respondenților.

Tabelul 18. Percepții privind posibilitățile de a găsi locuri de muncă în comunitate în funcție de educația sau studiile obținute

Categoria generală	Temele incluse
1. Disponibilitatea și adecvarea ofertei locale de muncă	Oferta locală de locuri de muncă este redusă sau lipsește (57); Locurile de muncă potrivite studiilor sau specialității sunt puține și greu de găsit (49);

	Posibilitățile de angajare sunt apreciate ca medii, parțiale sau dependente de domeniu (13); Există locuri de muncă pentru persoanele care vor să muncească și sunt insistente (9); Șomajul este ridicat (2); Există deficit de cadre profesional pregătite sau lipsă de forță de muncă (2).
2. Caracteristicile și calitatea locurilor de muncă disponibile	Salariile sunt mici, neatractive sau nu corespund calificării și cheltuielilor (20); Locurile disponibile sunt mai ales în agricultură, muncă sezonieră, fizică sau necalificată (13); Munca este adesea neoficială, sezonieră sau fără stabilitate contractuală (6); Impozitele și costurile de angajare favorizează munca la negru (3).
3. Rolul studiilor, calificărilor și profilului profesional	Studiile, calificarea și experiența sporesc șansele de angajare (17); Meseriile practice și specialitățile solicitate oferă șanse mai bune (12); Oamenii lucrează în alte domenii sau acceptă orice muncă disponibilă (10); Lipsa experienței solicitate de angajatori limitează accesul la muncă (5); Necunoașterea limbii de stat limitează angajarea persoanelor cu studii (1).
4. Bariere de acces și diferențe între grupuri	Posturile din instituțiile publice sunt puține, ocupate sau greu accesibile (14); Tinerii și tinerii specialiști întâmpină dificultăți de angajare (14); Favoritismul, relațiile și criteriile politice reduc accesul echitabil la posturi (7); Pensionarii sau persoanele mai în vârstă ocupă posturile, iar tinerii au acces redus (5); Vârsta de peste 45 de ani îngreunează angajarea (1).
5. Mobilitatea pentru muncă și influența amplasării localității	Oamenii pleacă la oraș, fac naveta sau emigrează pentru muncă (21); Distanța față de centrele urbane și transportul complică accesul la muncă (11); Lipsa populației și depopularea reduc oferta de muncă și oportunitățile (3).

Posibilitatea de a găsi în comunitate un loc de muncă corespunzător educației sau studiilor obținute este apreciată preponderent ca fiind redusă de participanți. Cea mai frecventă temă se referă la oferta locală limitată sau la lipsa locurilor de muncă, menționată de 57 de respondenți. Aproape la fel de frecvent este semnalată lipsa locurilor de muncă potrivite studiilor sau specialității (49 de răspunsuri). Prin urmare, dificultatea nu constă doar în găsirea unui loc de muncă în general, ci și în găsirea unuia care să valorifice pregătirea profesională a persoanei.

O altă problemă importantă este calitatea locurilor de muncă disponibile. Douăzeci de respondenți menționează salariile mici, neatractive sau necorespunzătoare nivelului de calificare și cheltuielilor de trai. În același timp, locurile de muncă existente sunt descrise deseori ca fiind concentrate în agricultură, muncă fizică, sezonieră sau necalificată. În unele cazuri, munca este prestată cu ziua, fără angajare oficială, fără contract și fără un venit stabil.

Lipsa oportunităților locale determină o parte dintre oameni să caute de lucru în alte localități, în centre urbane sau peste hotarele țării. Plecarea la oraș, naveta și emigrarea pentru muncă au fost menționate de 21 de respondenți. Pentru locuitorii satelor mai îndepărtate, accesul la locurile de muncă este complicat suplimentar de distanță, costurile deplasării și insuficiența transportului public.

Răspunsurile evidențiază și dificultăți specifice pentru tineri și pentru tinerii specialiști. Posturile potrivite studiilor, în special cele din școli, primării și alte instituții publice, sunt puține și deseori deja

ocupate. Unii respondenți consideră că menținerea îndelungată în funcție a persoanelor mai în vârstă sau a pensionarilor reduce posibilitățile de angajare ale tinerilor.

Unii respondenți consideră că studiile, calificarea și experiența sporesc șansele de angajare. Sunt avantajate în special persoanele care au o meserie practică sau o specialitate solicitată. O parte dintre respondenți apreciază posibilitățile de angajare ca fiind medii sau dependente de domeniul de pregătire, iar alții consideră că persoanele insistente și dispuse să muncească pot găsi un loc de muncă. Aceste opinii sugerează că situația diferă în funcție de localitate, specialitate, nivelul de calificare și tipul de muncă acceptat.

Răspunsurile indică o legătură slabă între studiile obținute și structura locurilor de muncă disponibile în comunități. Educația și calificarea pot îmbunătăți șansele de angajare, dar nu garantează găsirea unui post potrivit atunci când oferta locală este redusă, slab remunerată sau limitată la un număr mic de domenii. Ca urmare, oamenii sunt nevoiți fie să lucreze în alte domenii decât cele studiate, fie să accepte munci sezoniere și slab plătite, fie să caute oportunități în afara comunității.

Participanții la cercetare au fost rugați să ofere și câteva soluții posibile pentru a dezvolta locuri de muncă relevante în comunitățile lor.

Tabelul 19. Măsuri propuse pentru dezvoltarea unor locuri de muncă relevante în comunitate

Categoria generală	Temele incluse
1. Susținerea mediului de afaceri, antreprenoriatului și investițiilor	Susținerea antreprenoriatului, afacerilor locale și întreprinderilor mici și mijlocii (27); Atragerea investițiilor și a companiilor în comunitate sau regiune (19); Dezvoltarea economiei locale și a mediului de afaceri (12); Proiecte, granturi, incubatoare și finanțare pentru inițiative locale (4); Reducerea birocrăției, facilități fiscale și diminuarea costurilor pentru angajatori (4); Protejarea pieței locale și facilitarea accesului pe piața regională (1).
2. Crearea și îmbunătățirea calității locurilor de muncă	Crearea și deschiderea mai multor locuri de muncă (21); Crearea unor locuri de muncă stabile și bine plătite (9); Deschiderea fabricilor, uzinelor, atelierelor și întreprinderilor de producție (9); Crearea locurilor de muncă pentru toate categoriile de vârstă (1).
3. Dezvoltarea unor domenii economice și valorificarea resurselor locale	Dezvoltarea agriculturii moderne, procesării agricole și valorificarea resurselor locale (11); Dezvoltarea turismului, agroturismului, serviciilor și domeniilor moderne (6); Renovarea și valorificarea unor obiective locale pentru a crea locuri de muncă (1).
4. Corelarea educației și formării profesionale cu piața muncii	Adaptarea educației și specialităților la cerințele pieței muncii (6); Formare profesională, cursuri, ucenicie și învățarea unei meserii (6); Parteneriate între instituțiile de învățământ, autorități și angajatori (4); Ghidare și educație în carieră (1).
5. Implicarea autorităților și îmbunătățirea accesului echitabil la angajare	Implicarea statului și a autorităților locale prin politici și programe de ocupare (9); Organizarea transparentă a concursurilor și angajarea pe merit (5); Utilizarea bursei muncii și a serviciilor de ocupare (1).
6. Dezvoltarea infrastructurii și accesului la locurile de muncă	Dezvoltarea infrastructurii, drumurilor și transportului (7).
7. Motivarea și implicarea populației în muncă	Motivarea oamenilor să muncească și reducerea dependenței de ajutoare sociale (8).

Măsurile propuse de respondenți pentru dezvoltarea unor locuri de muncă relevante în comunitate se concentrează în primul rând asupra susținerii antreprenoriatului și a afacerilor locale. Aceasta este tema cel mai frecvent menționată, fiind identificată în 27 de răspunsuri.

O altă direcție importantă este crearea propriu-zisă a mai multor locuri de muncă, menționată de 21 de respondenți, precum și atragerea investițiilor și a companiilor în comunitate sau regiune, indicată în 19 răspunsuri.

Respondenții nu se referă doar la numărul locurilor de muncă, ci și la calitatea acestora. Sunt propuse locuri de muncă stabile, bine plătite și corespunzătoare pregătirii profesionale. Deschiderea fabricilor, uzinelor, atelierelor și întreprinderilor de producție este văzută ca o modalitate de a crea locuri de muncă mai numeroase și mai stabile, în special în localitățile în care oferta existentă este concentrată în agricultură, comerț sau instituții publice.

O parte dintre propuneri urmăresc valorificarea resurselor și specificului local. Respondenții menționează modernizarea agriculturii, procesarea produselor agricole, dezvoltarea gospodăriilor locale, a turismului și agroturismului, a serviciilor, activităților digitale și altor domenii moderne.

Dezvoltarea locurilor de muncă este asociată și cu o mai bună corelare dintre educație și cerințele pieței muncii.

Autorităților publice li se atribuie un rol important în elaborarea politicilor și programelor de ocupare, susținerea antreprenorilor, atragerea investițiilor și facilitarea accesului la finanțare. De asemenea, este solicitată organizarea transparentă a concursurilor și angajarea pe merit, astfel încât accesul la posturi să nu depindă de relații personale sau criterii politice.

Dacă reziliența individuală poate fi legată și de angajarea într-un loc de muncă stabil, atunci profesiile existente în comunitate sau deficitul lor ar putea juca un rol important în reziliența întregii comunități. Ne-am propus să explorăm în ce măsură acestea duc lipsă de anumiți specialiști sau ocupații.

Tabelul 20. Percepții privind profesiile și ocupațiile deficitare

Categoria generală	Temele incluse
1. Educație și formare	Profesori/cadre didactice (69); Educatori/învățători/instructori (9); Profesori de anumite discipline sau specializări (7); Lipsa cadrelor tinere, în special în educație și medicină (9).
2. Sănătate, asistență medicală și servicii sociale	Medici/personal medical (65); Asistenți medicali/surori medicale (10); Medici de familie (5); Medici specialiști/stomatologi (5); Asistenți sociali/îngrijitori (5); Farmaciști (1); Laboranți (1).
3. Meserii tehnice, construcții și întreținere	Meserii tehnice și muncitori calificați (47); Lucrători/specialiști în construcții (17); Electricieni (17); Mecanici, mecanizatori și operatori de utilaje (10); Instalatori (6); Sudori (5); Reparatori de tehnică, utilaje și obiecte de uz casnic (3); Șoferi (7); Drumari, lucrători de salubritate și măturători (2); Croitori/reparatori de încălțăminte (2); Lăcătuși (1).
4. Agricultură și sectorul agroalimentar	Specialiști și lucrători în agricultură (31); Tractoriști, combaineri și operatori de utilaje agricole (7); Agronomi, tehnicieni și specialiști în agricultura modernă (6); Medici veterinari (5); Brațe de muncă sezoniere/muncitori necalificați (4);

	Horticultori/legumicultori (2); Lucrători în zootehnie (1).
5. Tehnologii, inginerie și specializări economice	Specialiști IT (13); Ingineri (12); Contabili/economiști (8); Specialiști în cadastru (2); Antreprenori/manageri (2); Arhitecți (1).
6. Administrație, servicii publice, cultură și alte servicii comunitare	Personal din administrația publică și serviciile publice (10); Juriști, grefieri și polițiști (4); Personal din cultură (4); Industrie și industrie ușoară (3); Antrenori și personal pentru activități sportive (2); Bucătari (2); Vanzători (2); Bibliotecari (1); Secretar la primărie (1); Turism și HoReCa (1).
7. Deficit general de personal și competențe	Specialiști calificați/competenți (30); Lipsă de specialiști în toate sau în multe domenii (9); Lipsa cadrelor tinere (9); Nu sunt ocupații deficitare (3).

Răspunsurile participanților arată că deficitul de personal este resimțit cel mai puternic în două domenii esențiale pentru funcționarea comunităților: educația și sănătatea. Profesorii și cadrele didactice reprezintă categoria cel mai frecvent menționată, cu 69 de mențiuni, fiind urmați îndeaproape de medici și personalul medical, cu 65 de mențiuni. Răspunsurile indică atât lipsa generală de cadre, cât și absența unor specialiști concreți, precum profesori de matematică, fizică, limbi străine sau informatică, medici de familie, medici specialiști și asistenți medicali.

O altă categorie importantă este cea a meseriilor tehnice și a muncitorilor calificați, menționată de 47 de respondenți. Sunt căutați electricieni, constructori, mecanici, instalatori, sudori, șoferi și persoane care pot repara utilaje, tehnică și obiecte de uz casnic. Unele răspunsuri arată că lipsa acestor specialiști îi obligă pe locuitori să apeleze la servicii din alte localități.

Sectorul agricol este, de asemenea, afectat de lipsa forței de muncă și a specialiștilor. Treizeci și unu de respondenți au menționat specialiștii și lucrătorii din agricultură, fiind indicate profesii precum agronomi, tehnicieni agricoli, tractoriști, combaineri, mecanizatori, horticultori și medici veterinari.

O temă transversală este în general lipsa specialiștilor bine pregătiți sau competenți, menționată în 30 de răspunsuri. Aceasta arată că deficitul nu înseamnă întotdeauna absența completă a persoanelor cu o anumită profesie, ci și dificultatea de a găsi profesioniști bine calificați, cu experiență și capabili să ofere servicii de calitate.

2.6. Migrație și diaspora

O problemă majoră pentru Republica Moldova reprezintă migrația forței de muncă peste hotarele țării, dar în special a tinerilor. Acest fapt duce la o serie de probleme demografice, sociale și economice. Migrația masivă este unul din factori care este în relație cu reziliența comunitară. În acest context ne-am propus să studiem percepțiile respondenților privind motivele plecării tinerilor din Republica Moldova.

Tabelul 21. Viziuni privind motivele plecării tinerilor din Republica Moldova

Categoria generală	Temele incluse
1. Venituri, costul vieții și dificultăți materiale	Salarii mici/remunerație insuficientă (81); Salariile sau veniturile nu acoperă cheltuielile unui trai decent (47); Motive economice/financiare (36); Costul ridicat al vieții și prețurile mari în țară (19); Locuințe greu

	accesibile, imobile și credite scumpe (16); Sărăcia/lipsa banilor (16); Taxe mai mici peste hotare (1).
2. Locuri de muncă, oportunități și realizare profesională	Lipsa locurilor de muncă sau a locurilor de muncă bine plătite (40); Lipsa oportunităților și perspectivelor (37); Dezvoltare profesională și posibilități de carieră peste hotare (25); Locuri de muncă necorespunzătoare studiilor sau calificării în țară (9); Lipsa oportunităților în sate/localități (8); Dificultatea angajării după studii, fără experiență sau relații (6); Piața muncii este mică (2); Lipsa unei concepții de dezvoltare economică (1).
3. Educație și continuarea studiilor	Plecarea pentru studii sau continuarea studiilor (27); Educație mai bună, mai accesibilă sau studii recunoscute (16); Studii gratuite sau mai accesibile peste hotare (2).
4. Nivel de trai, siguranță și calitatea mediului de viață	Trai mai bun/nivel de trai mai ridicat (53); Dorința de a-și asigura un viitor mai bun sau stabil (26); Țări mai dezvoltate, mediu mai civilizat și mai multe facilități (20); Stabilitate, siguranță și predictibilitate peste hotare (19); Infrastructură slabă și servicii publice insuficiente în țară (7); Servicii medicale, educaționale și de siguranță insuficiente (3); Frica de război (1); Lipsa interesului de a trăi în sat (1).
5. Atractivitatea muncii și câștigurilor de peste hotare	Salarii mai mari și posibilități de câștig peste hotare (36); Condiții de muncă mai bune și aprecierea muncii peste hotare (14); Aprecieri, respect și statut social mai bun peste hotare (7); Circulația liberă, lipsa vizelor și dubla cetățenie (2).
6. Familie, relații sociale și normalizarea migrației	Bunăstarea familiei și viitorul copiilor (13); Motive sociale (11); Rude sau membri ai familiei deja plecați/reunificarea familiei (4); Plecarea a devenit un model urmat de tineri (4); Stabilirea peste hotare și lipsa revenirii (4); Dorința de independență sau de a scăpa de presiunea socială (2); Persecutarea socială (1); Ruptura dintre generații și lipsa educării în spirit de patriotism (1).
7. Factori instituționali, percepții individuale și motive cumulative	Cumul de motive economice, educaționale, profesionale și sociale (7); Dorința de a câștiga repede sau de a avea totul imediat (6); Corupție, cumătrism și birocrăție (5); Lipsa informațiilor despre posibilitățile din Moldova (1).

Participanții la studiu explică plecarea tinerilor din Republica Moldova în primul rând prin motive economice. Tema cel mai frecvent menționată este nivelul redus al salariilor și remunerarea insuficientă, identificată în 81 de răspunsuri. În strânsă legătură cu aceasta, 47 de respondenți afirmă că veniturile obținute în țară nu acoperă cheltuielile necesare unui trai decent. Sunt menționate prețurile ridicate, lipsa banilor, dificultatea procurării unei locuințe și costurile mari ale creditelor.

O altă direcție importantă este dorința de a avea un nivel de trai mai bun, menționată de 53 de respondenți. Tinerii sunt percepuți ca plecând nu numai pentru venituri mai mari, ci și pentru condiții de viață mai bune, stabilitate, siguranță și posibilitatea de a-și construi un viitor previzibil. Posibilitatea de a cumpăra o locuință, de a întemeia și întreține o familie și de a asigura viitorul copiilor apare în mai multe răspunsuri.

Piața muncii din Republica Moldova este descrisă ca oferind puține locuri de muncă atractive și bine plătite. Lipsa locurilor de muncă este menționată de 40 de respondenți, iar lipsa oportunităților și perspectivelor de dezvoltare de 37. În unele cazuri, tinerii nu găsesc locuri de muncă potrivite studiilor, nu sunt angajați din cauza lipsei experienței sau nu au posibilități reale de avansare profesională. Aceste dificultăți sunt descrise ca fiind mai accentuate în sate și în localitățile mici.

Plecarea este favorizată și de diferența dintre condițiile oferite în țară și cele disponibile peste hotare. 36 de respondenți menționează salariile mai mari și posibilitățile superioare de câștig din străinătate. Alte răspunsuri se referă la condiții de muncă mai bune, aprecierea efortului, statut social mai ridicat și un mediu economic mai previzibil.

Educația reprezintă o altă motivație importantă. Douăzeci și șapte de respondenți menționează plecarea pentru continuarea studiilor, iar 16 se referă la educație mai bună, mai accesibilă sau la diplome recunoscute internațional.

Răspunsurile evidențiază și factori legați de calitatea mediului de viață: infrastructura slabă, serviciile publice insuficiente, accesul limitat la servicii medicale și educaționale, corupția, birocrăția și lipsa de încredere că succesul profesional depinde de competență și muncă.

Un alt aspect important în cadrul rezilienței comunitare, mai ales în cazul Republicii Moldova, ar putea fi relația cu diaspora. Ne-am propus să studiem percepțiile intervievaților în privința modului în care diaspora s-a implicat în ajutorul populației din Republica Moldova în perioade de criză.

Tabelul 22. Percepții privind rolul și relațiile cu diaspora în perioade dificile și de criză

Categoria generală	Temele incluse
1. Percepția generală asupra apropierii diasporei	Diaspora este aproape/ofere sprijin în perioade dificile (106); Apropiere parțială/sprijin variabil sau limitat (12); Diaspora nu este aproape/sprijinul nu se simte (11); Sprijin la distanță, fără prezență fizică (5); Diaspora însăși trece prin dificultăți, dar continuă să ajute (1).
2. Sprijin financiar și material acordat familiilor	Sprijin financiar/remitențe (61); Sprijinirea familiei, părinților și rudelor (33); Ajutor material/colete, produse și haine (28); Acoperirea cheltuielilor de bază, facturilor și lipsurilor (14); Sprijin pentru părinți și persoanele în vârstă (10); Sprijinul este mai ales sau doar financiar (9); Contribuția remitențelor la stabilitatea gospodăriilor și economiei (4); Părinții merg la copiii plecați peste hotare (1).
3. Sprijin emoțional și menținerea relațiilor	Sprijin moral, emoțional sau psihologic (26); Menținerea legăturii și comunicarea constantă (18); Solidaritate și ajutor reciproc (16); Sfaturi, informații și sprijin logistic (7); Vizite în concedii, sărbători și la evenimente familiale (7); Urmărirea situației și preocuparea pentru cei de acasă (6); Sprijinul este mai ales sau doar moral (4).
4. Ajutor umanitar și implicare în comunitate	Ajutor umanitar, donații și caritate (19); Implicare în proiecte și nevoile comunității/localității (9); Ajutor pentru persoane vulnerabile, copii, bătrâni, școli și spitale (9); Sprijin medical: medicamente, echipamente și ajutor pentru spitale (7); Voluntariat, mobilizare și campanii de strângere de fonduri (3); Sprijin pentru refugiați (2).

5. Forme de sprijin în crize concrete	Sprijin în perioada pandemiei (11); Sprijin în contextul războiului (6); Găzduire, oferirea locurilor de trai sau chemarea peste hotare (5); Sprijin în criza energetică și în fața scumpirilor (4).
6. Limitele relației cu diaspora și așteptările față de aceasta	Diaspora nu înțelege pe deplin realitățile celor rămași (5); Diaspora ar trebui să revină și să contribuie/investească în țară (4); Implicare în alegeri (3); Critica sincerității sau a patriotismului diasporei (2).

Marea majoritate a respondenților percep diaspora ca fiind aproape de cei rămași acasă în perioade dificile. Această apreciere generală a fost exprimată de 106 dintre cei 123 de respondenți.

Cea mai frecventă formă de susținere este sprijinul financiar, menționat de 61 de respondenți. Bani trimiși de peste hotare sunt utilizați pentru acoperirea cheltuielilor de bază, procurarea produselor necesare, achitarea facturilor și depășirea perioadelor de scumpiri sau instabilitate economică. În unele răspunsuri, remitențele sunt considerate esențiale pentru stabilitatea gospodăriilor și chiar pentru susținerea economiei țării. Sprijinul diasporei este orientat în special spre familie. 33 de respondenți menționează ajutorul acordat părinților, copiilor și altor rude, iar zece se referă în mod specific la susținerea părinților și a persoanelor în vârstă. Pe lângă bani, diaspora trimite colete cu produse alimentare, haine, medicamente și alte bunuri necesare, formă de ajutor identificată în 28 de răspunsuri.

Douăzeci și șase de respondenți menționează sprijinul moral, emoțional sau psihologic, iar 18 se referă la menținerea comunicării constante. Apelurile telefonice, încurajările, sfaturile și interesul manifestat față de situația celor de acasă oferă sentimentul că persoanele rămase în țară au pe cine se baza, chiar dacă membrii familiei nu sunt prezenți fizic.

Sprijinul depășește, în unele cazuri, cercul familiei și se extinde asupra comunității. Respondenții descriu donații pentru persoane vulnerabile, copii și bătrâni, ajutoare pentru școli și spitale, precum și contribuții la proiecte locale. În perioadele de criză, diaspora participă la colectarea fondurilor, trimite medicamente și echipamente medicale și oferă ajutor umanitar.

Pandemia este situația de criză cel mai frecvent exemplificată. Respondenții menționează trimiterea măștilor, dezinfectanților, medicamentelor, aparatelor și altor echipamente pentru spitale, școli și familii. În contextul războiului din Ucraina, diaspora s-a implicat prin ajutoare financiare și umanitare, sprijinirea refugiaților, oferirea unor locuri de trai și invitarea rudelor să se deplaseze într-un spațiu considerat mai sigur.

În același timp, 12 respondenți consideră că apropierea dintre diasporă și comunități este doar parțială sau diferă de la o familie la alta, iar 11 afirmă că nu simt sprijinul diasporei. Unele răspunsuri sugerează că ajutorul este predominant financiar și nu poate înlocui prezența fizică. Sunt semnalate și diferențe de percepție între cei plecați și cei rămași, diaspora fiind uneori considerată insuficient conectată la dificultățile cotidiene din țară.

2.7. Lideri comunitari

Unul din elementele cel mai importante a relației dintre capital uman și reziliență socială este prezența și calitățile unui lider comunitar. Datorită influenței pe care o deține acesta poate deține uneori un rol hotărâtor în modul în care comunitatea se adaptează în perioade de crize și rezistă dificultăților. Ne-am propus să analizăm percepțiile participanților privind calitățile unui lider adevărat.

Tabelul 23. Viziuni privind calitățile unui lider adevărat pentru a încuraja comunitatea să se implice activ în soluționarea problemelor existente

Categoria generală	Temele incluse
1. Integritate, responsabilitate și conduită echitabilă	Onestitate, cinste, sinceritate și integritate (46); Responsabilitate și asumarea răspunderii (33); Corectitudine, echitate, obiectivitate și imparțialitate (26); Interesul comunității înaintea interesului personal (18); Încredere, credibilitate și autoritate (18); Transparență în decizii și acțiuni (8); Lipsa corupției și gestionarea cinstită a banului public (7); Obiectivitate și lipsa discriminării între oameni (7); Capacitatea de a recunoaște și corecta greșelile (1); Reducerea birocrăției (1).
2. Comunicare, empatie și apropiere de comunitate	Comunicare clară, eficientă și deschisă cu oamenii (33); Empatie, omenie și înțelegerea nevoilor oamenilor (28); Ascultarea oamenilor și consultarea comunității (19); Aproximare de oameni, modestie și lipsa distanței față de comunitate (18); Diplomatie, respect, politețe și tact (9); Cunoașterea realității și problemelor comunității/proveniența din localitate (7); Puterea de convingere și calități de bun orator (6); Sprijinirea și ajutarea oamenilor (6).
3. Mobilizarea comunității și conducerea participativă	Capacitatea de a mobiliza, motiva, inspira și uni oamenii (29); Exemplu personal, fapte și respectarea promisiunilor (28); Implicare activă și lucru alături de comunitate (27); Lucru în echipă, colaborare și consolidarea oamenilor (20); Inițiativă și proactivitate (14); Hărnicie, energie și activism (8); Carismă și capacitatea de a inspira (5); Entuziasm și motivare personală (3).
4. Competență, organizare și orientare spre soluții	Pregătire, cunoștințe, educație și inteligență (30); Orientare spre soluții, acțiuni concrete și rezultate (21); Competență, profesionalism și experiență (14); Calități de gospodar și bun manager (9); Organizare și capacitate de coordonare (9); Realism și planuri realizabile (4); Legături și relații utile (1); Stabilirea priorităților (1).
5. Viziune, hotărâre și rezistență personală	Hotărâre, putere de decizie, voință și orientare spre scop (24); Curaj (13); Caracter puternic, încredere în sine și stabilitate (12); Viziune, plan și direcție clară pentru dezvoltare (11); Perseverență, consecvență și rezistență (10); Răbdare, toleranță, echilibru și calm (7); Creativitate și deschidere către idei noi (4); Rezistență la stres și la situații dificile (4); Independență și libertate (2).
6. Valori personale și atașament față de comunitate	Dragoste față de comunitate, popor și țară/spirit patriotic (6); Credință și valori morale (3); Un lider trebuie să fie bun familist și să înțeleagă nevoile unei familii (2); Mod sănătos de viață și lipsa violenței ca exemplu (1).
7. Perspective și observații punctuale asupra rolului liderului	Evaluarea pozitivă a liderului local prin proiectele realizate (1); Opinia că liderul trebuie să soluționeze singur problemele (1).

În răspunsuri se observă că intervievații asociază liderismul autentic în primul rând cu integritatea morală. Tema menționată cel mai frecvent este onestitatea, cinstea, sinceritatea și integritatea, identificată în 46 de răspunsuri. Responsabilitatea și asumarea răspunderii, precum și comunicarea clară și deschisă, au fost menționate fiecare de 33 de respondenți. Încrederea comunității este legată de corectitudinea liderului, de asumarea deciziilor și de capacitatea acestuia de a explica transparent și clar ceea ce face, de abilitatea lui de a comunica.

Un loc important îl ocupă, de asemenea, pregătirea, cunoștințele, educația și inteligența, fiind menționate în 30 de răspunsuri. Un lider este așteptat să fie nu numai cinstit, ci și competent, profesionist, organizat și capabil să administreze eficient resursele. Respondenții evidențiază necesitatea unor soluții practice, a unor acțiuni concrete și a unor rezultate vizibile, nu doar a declarațiilor sau promisiunilor.

Capacitatea de a mobiliza, motiva și uni oamenii este menționată de 29 de respondenți. Aproape la fel de importante sunt exemplul personal și respectarea promisiunilor, identificate în 28 de răspunsuri, precum și implicarea activă și lucrul alături de comunitate, menționate de 27 de persoane. Liderul care solicită implicarea oamenilor trebuie, potrivit răspunsurilor, să participe el însuși la activități și să demonstreze prin propriul comportament valoarea implicării.

Empatia, omenia și înțelegerea nevoilor oamenilor au fost menționate de 28 de respondenți. Sunt apreciate ascultarea, consultarea cetățenilor, apropierea de oamenii simpli și cunoașterea problemelor reale ale localității. Liderul nu trebuie să se plaseze deasupra comunității sau să conducă exclusiv din birou, ci să fie accesibil, să discute cu oamenii și să găsească soluții împreună cu aceștia.

Corectitudinea, echitatea și imparțialitatea reprezintă o altă componentă importantă, cu 26 de mențiuni. Respondenții își doresc un lider care să nu discrimineze, să nu favorizeze anumite persoane și să pună interesul comunității înaintea interesului personal. În acest context sunt menționate și transparența, lipsa corupției și gestionarea corectă a banului public.

Hotărârea și puterea de decizie au fost indicate în 24 de răspunsuri. Liderul trebuie să fie capabil să ia decizii, inclusiv în situații dificile, să aibă curaj, perseverență și rezistență la stres. Aceste calități sunt însă asociate cu răbdarea, echilibrul și capacitatea de a-i consulta pe ceilalți, nu cu autoritatea exercitată unilateral.

Răspunsurile conturează și necesitatea unei viziuni clare pentru dezvoltarea comunității. Liderul trebuie să știe în ce direcție dorește să conducă localitatea, să stabilească priorități, să elaboreze planuri realiste și să mobilizeze oamenii și resursele necesare pentru realizarea acestora.

Liderul adevărat este prezentat mai puțin ca o persoană care comandă și mai mult ca un exemplu personal, un organizator și un coordonator care lucrează împreună cu comunitatea.

Pentru a vedea dacă ceea ce face ca un tânăr să se ridice pe scara socială în Republica Moldova este compatibil cu calitățile unui lider cu capacități dezvoltate, capabil de a aduce plus valoare societății, am rugat participanții să prezinte un traseu de viață a unui exemplu considerat de succes.

Tabelul 24. Ce trebuie să facă un tânăr din Republica Moldova pentru a accede în vârful ierarhiei sociale, să fie considerat un exemplu de succes

Categoria generală	Temele incluse
1. Educație, competențe și dezvoltare profesională	Studii, educație bună/de calitate și pregătire înaltă (78); Competențe, abilități profesionale și pregătire practică (33); Învățare continuă, autoinstruire și dezvoltare permanentă (24); Experiență practică, profesională sau de viață (13); Cunoașterea limbilor

	străine și a limbii de stat (8); Alegerea unei profesii utile, căutate sau potrivite domeniului/talentului (7); Studii și experiență peste hotare (7); Gândire critică, competențe digitale și tehnologii noi (4); Studii accesibile și sprijin instituțional pentru formare (1).
2. Muncă, perseverență și calități personale	Muncă multă, efort și hărnicie (32); Scop clar, ambiție, motivație și determinare (22); Perseverență, insistență și a nu renunța (17); Responsabilitate, disciplină și seriozitate (15); Curaj, încredere în sine și verticalitate (9); Adaptare, valorificarea oportunităților și capacitatea de a se descurca (9); Inițiativă, activitate și asumarea propriilor proiecte (6); Calități personale și relaționale: cultură, respect, empatie, comunicare și lucru în echipă (6); Parcurs gradual, încercări, greșeli și schimbarea direcției (3).
3. Carieră, statut profesional și stabilitate materială	Carieră solidă, creștere și avansare profesională (16); Loc de muncă stabil, relevant sau conform pregătirii (14); Merit, profesionalism și rezultate reale (14); Venit bun, remunerare suficientă și stabilitate materială (11); Funcție de conducere, management, administrație sau rol de lider (9); Împlinire, satisfacție și alegerea domeniului potrivit/talentului (6); Aplicarea la poziții, concursuri, examene și valorificarea șanselor concrete (4).
4. Antreprenoriat, inițiativă și construirea propriului drum	Antreprenoriat, afacere proprie sau proiect personal (11); Construirea succesului prin forțe proprii (3); Accesarea fonduri

Educația este considerată principala condiție pentru succesul social și profesional al unui tânăr din Republica Moldova. Studiile, educația de calitate și pregătirea înaltă au fost menționate de 78 de respondenți, reprezentând tema dominantă. Educația este completată de dezvoltarea competențelor profesionale și practice, menționată în 33 de răspunsuri, precum și de învățarea continuă și autoinstruire, indicate de 24 de persoane.

Respondenții acordă o importanță mare muncii, efortului și hărniciei, menționate de 32 de persoane. Un tânăr de succes trebuie să aibă un scop clar, ambiție și motivație, să fie perseverent, responsabil și disciplinat. În mai multe răspunsuri, succesul este prezentat ca rezultat al unui proces îndelungat, care presupune încercări, greșeli, adaptare și capacitatea de a nu renunța în fața dificultăților. Voluntariatul, proiectele sociale și colaborarea cu alte persoane sunt văzute ca modalități prin care tânărul poate acumula experiență, își poate dezvolta capacitățile de lider și își poate construi o reputație. Cunoașterea limbilor străine, competențele digitale, comunicarea și construirea unor rețele profesionale sunt considerate avantaje care facilitează accesul la oportunități.

Un scenariu ideal ar presupune alegerea unui domeniu important, obținerea unei pregătiri solide și acumularea experienței practice. Ulterior, tânărul își găsește un loc de muncă stabil și corespunzător studiilor, își construiește treptat o carieră și devine profesionist sau lider în domeniul său. Pentru unii respondenți, succesul poate însemna ocuparea unei funcții de conducere, iar pentru alții deschiderea unei afaceri sau dezvoltarea unui proiect propriu.

O parte dintre respondenți descriu un traseu care include studiile sau experiența profesională peste hotare, urmate de revenirea în Republica Moldova. În scenariul ideal, cunoștințele, experiența și resursele acumulate în străinătate sunt utilizate pentru dezvoltarea unei afaceri, ocuparea unui post important sau contribuția la comunitatea de origine.

Pe lângă scenariul bazat pe educație, merit și muncă, apare și o perspectivă critică. Unii respondenți consideră că accesul la poziții înalte depinde de relații, rude, persoane influente, bani, apartenență politică sau proveniența dintr-o familie înstărită. Unii respondenți menționează direct relațiile și cumătrismul, iar alții critică nepotismul, corupția și promovarea persoanelor fără merite profesionale. Din această perspectivă, succesul este perceput de unii respondenți ca fiind dificil și nesigur, deoarece nu depinde exclusiv de eforturile și capacitățile tânărului.

2.8. Participare civică

Implicarea locuitorilor în rezolvare de probleme ale comunității și participarea civică reprezintă un componente importante în reziliența socială. Am încercat să evaluăm în ce măsură această implicare s-a schimbat, în percepția oamenilor, în ultimii doi ani, comparativ cu perioada pandemiei și primii ani ai războiului din Ucraina.

Tabelul 25. Percepții privind schimbările implicării locuitorilor din comunități în rezolvarea problemelor locale în ultimii doi ani, comparativ cu perioada pandemiei și primii ani ai războiului din Ucraina

Categoria generală	Temele incluse
1. Evoluția generală a implicării comunitare	Implicarea a crescut/s-a schimbat pozitiv în ultimii doi ani (44); Implicare redusă/pasivitate/reticență (35); Implicarea a scăzut/a regresat (15); Implicarea nu s-a schimbat semnificativ (12); Creștere ușoară sau moderată, dar implicare încă insuficientă (9); Implicare selectivă, în funcție de posibilități sau interesul direct (7); Lipsa unor proiecte sau acțiuni vizibile (4); Adaptarea comunității fără schimbări considerabile (1); Dezvoltarea continuă în pofida problemelor (1).
2. Voluntariat, solidaritate și sprijin social	Acțiuni de voluntariat (40); Sprijinirea persoanelor vulnerabile, a familiilor și a vârstnicilor (21); Colecte, donații și ajutor material (21); Ajutor reciproc și rețele de sprijin comunitar (20); Mobilizarea și solidaritatea în perioadele de criză (17); Creșterea solidarității, coeziunii și empatiei (15); Oferirea de cazare, transport și găzduire (4).
3. Inițiative de dezvoltare locală, infrastructură și mediu	Inițiative comunitare și proiecte locale de dezvoltare (23); Acțiuni de curățenie, salubritate și igienizare (16); Amenajarea spațiilor publice, parcurilor și curților (11); Repararea și întreținerea drumurilor (10); Proiecte și acțiuni ecologice (10); Terenuri de joacă, sportive și spații de recreere (7); Plantarea copacilor, împădurirea și înverzirea localității (5); Iluminat stradal, trotuare și alte lucrări de infrastructură (5); Fântâni, izvoare și acces la apă (3).
4. Participarea la decizii și contribuția cetățenilor	Participarea la consultări publice, ședințe și luarea deciziilor locale (11); Contribuții financiare ale locuitorilor (7); Bugetare participativă (3); Oamenii apelează în principal la primărie pentru soluționarea problemelor (3); Creșterea gradului de informare (2);

	Piața locală ca spațiu de comunicare și identificare a problemelor (1).
5. Rolul instituțiilor, liderilor și grupurilor comunitare	Rolul școlii, bisericii, bibliotecii, asociațiilor și centrelor comunitare (10); Rolul primăriei, APL și al liderilor locali în mobilizarea cetățenilor (9); Implicarea tinerilor (7); Implicarea diasporei (5); Sprijinirea școlilor, grădinițelor, bibliotecilor și spitalelor (5); Implicarea redusă a tinerilor în viața comunității (1).
6. Implicarea în contextul pandemiei și al războiului	Ajutor pentru refugiații din Ucraina (19); Restricțiile și retragerea din perioada pandemiei (6); Acțiuni în perioada pandemiei: livrări, măști, dezinfectanți și vaccinare (2).
7. Bariere și limite ale participării comunitare	Individualism, egoism, retragere și lipsă de coeziune (12); Dificultățile economice și problemele personale reduc implicarea (6); Implicarea mai ales când oamenii sunt solicitați sau proiectul îi vizează direct (4); Implicarea prin rețelele sociale (4); Divizarea comunității și lipsa unei viziuni comune (4); Neîncrederea, dezamăgirea și scepticismul reduc implicarea (3); Migrația și îmbătrânirea populației reduc baza de implicare (2); Activitate online fără acțiuni concrete (2).

Dacă vorbim despre evaluarea implicării comunitare, cei mai mulți dintre respondenți au apreciat că participarea locuitorilor a crescut sau s-a schimbat pozitiv în ultimii doi ani, opinie exprimată de 44 de participanți. Aceștia observă o participare mai activă la voluntariat, proiecte locale, acțiuni de amenajare și sprijinirea persoanelor vulnerabile. În același timp, 35 respondenți descriu în continuare o implicare redusă, pasivitate sau reticență, iar 15 consideră că participarea a scăzut. Alte răspunsuri indică fie lipsa unor schimbări semnificative, fie o creștere moderată, care rămâne insuficientă.

Dintre formele concrete de participare menționate voluntariatul este cel mai vizibil formă, fiind menționat de 40 de respondenți. Acțiunile descrise includ curățarea localităților și a spațiilor publice, plantarea copacilor, colectarea de produse și fonduri, sprijinirea persoanelor vulnerabile și participarea la diferite proiecte comunitare. Sunt menționate inclusiv asociații locale de voluntari și activități organizate de centrele de tineret, școli, biblioteci și biserici.

O componentă importantă a implicării este sprijinul social. Respondenții oferă exemple de ajutor acordat familiilor nevoiașе, persoanelor în vârstă, copiilor cu necesități speciale și familiilor afectate de incendii sau alte situații dificile. Colectele de bani, alimente, haine și medicamente, precum și formarea unor rețele de ajutor reciproc, arată că implicarea comunitară se manifestă frecvent prin răspunsul la nevoile imediate ale unor persoane sau grupuri vulnerabile.

Sunt semnalate și numeroase inițiative de dezvoltare locală. Acestea includ amenajarea terenurilor de joacă și sportive, parcurilor și spațiilor de odihnă, repararea drumurilor, instalarea iluminatului stradal, curățarea fântânilor și izvoarelor și modernizarea unor instituții publice. În unele localități, cetățenii au contribuit direct cu bani sau muncă la realizarea proiectelor.

Acțiunile de mediu reprezintă o altă formă vizibilă de implicare. Sunt menționate campanii de salubritate, colectarea deșeurilor, plantarea copacilor, împădurirea, curățarea râurilor și amenajarea spațiilor verzi. Problemele de mediu și aspectul localității sunt domenii în care mobilizarea comunitară este relativ ușor de organizat și de observat.

Participarea la luarea deciziilor locale este prezentă, dar mai puțin frecventă decât voluntariatul și ajutorul material. Unsprezece respondenți menționează consultările publice, ședințele comunitare și implicarea în procesele decizionale. Sunt oferite exemple de bugetare participativă și înaintarea unor proiecte de către cetățeni. În același timp, unele răspunsuri ale participanților arată că ședințele consiliilor locale sunt slab frecventate, iar interesul pentru procesele decizionale rămâne limitat.

Primăria și liderii locali au un rol important în mobilizarea populației. În mai multe comunități, implicarea se produce în urma apelului autorităților locale sau atunci când un lider organizează oamenii și identifică proiecte și finanțări.

În perioada pandemiei și primii ani ai războiului din Ucraina respondenții au semnalat forme specifice de solidaritate. În pandemie, implicarea a fost limitată de restricțiile de circulație și de teama oamenilor, însă au existat livrări de produse și medicamente, distribuirea măștilor și dezinfectanților și sprijinirea campaniilor de vaccinare. La începutul războiului, comunitățile s-au mobilizat pentru a ajuta refugiații prin alimente, haine, transport, cazare și ajutor financiar.

Evoluția este pozitivă în unele comunități, dar rămâne fragilă, selectivă și dependentă de existența unui lider, a unei instituții organizatoare sau a unei probleme care îi afectează direct pe locuitori.

Am încercat să precizăm care sunt barierele care împiedică oamenii din localități să se implice mai mult.

Tabelul 26. Principalele bariere care împiedică oamenii din comunități să se implice în rezolvarea problemelor locale

Categoria generală	Temele incluse
1. Lipsa timpului și suprasolicitarea cotidiană	Lipsa timpului/timpului liber (65); Preocuparea pentru muncă, gospodărie, familie și problemele personale (26); Oboseala și lipsa energiei (3).
2. Neîncrederea și percepția lipsei de influență	Neîncrederea (47); Neîncrederea în autorități, conducere și lideri (24); Convingerea că implicarea nu schimbă nimic sau că vocea oamenilor nu contează (15); Experiențe negative, promisiuni neonorate și dezamăgire (11); Lipsa de încredere în viitor/nesiguranța zilei de mâine (2); Frica de consecințe, critică sau de a fi mințiți (2).
3. Informarea insuficientă și lipsa competențelor civice	Lipsa informațiilor/informarea insuficientă (46); Lipsa cunoștințelor despre modalitățile de implicare și a educației civice (11); Comunicarea insuficientă a autorităților cu cetățenii (5); Vârsta și lipsa competențelor (5); Lipsa curajului, opiniei personale sau încrederii în sine (3); Informarea este suficientă/există canale de informare (2).
4. Resurse limitate și dificultăți economice	Resurse financiare și materiale limitate (39); Lipsa banilor, venituri mici și lupta pentru supraviețuire (27); Prețurile ridicate și dificultățile economice (7).
5. Pasivitate, individualism și slaba coeziune comunitară	Indiferența, nepăsarea, apatia și pasivitatea (20); Mentalitatea individualistă și interesul personal înaintea celui comunitar (16); Lipsa interesului, dorinței, voinței sau motivației (15); Lipsa comunicării, cooperării și coeziunii între locuitori (10); Convingerea că primăria, statul sau altcineva trebuie să rezolve problemele (9); Dezacordurile și conflictele dintre locuitori (4).

6. Reducerea potențialului uman de participare	Migrația și lipsa oamenilor activi sau a tinerilor cu inițiativă (8); Îmbătrânirea, problemele de sănătate și degradarea socială a celor rămași (6); Lipsa oamenilor care să inițieze și să mobilizeze comunitatea (5).
7. Probleme instituționale și politice	Politizarea, grupările de partid, cumătrismul și corupția (4); Birocrația, lipsa transparenței și funcționarea slabă a instituțiilor (3); Bariere menționate în mod general, fără detalieri (1).

Principala barieră în calea implicării comunitare în viziunea participanților este lipsa timpului, menționată de 65 de respondenți. Oamenii sunt ocupați cu serviciul, munca agricolă, gospodăria, familia și alte responsabilități cotidiene. După îndeplinirea acestor obligații, le rămân puțin timp și energie pentru participarea la ședințe, activități de voluntariat sau proiecte locale.

O altă barieră majoră este neîncrederea, identificată în 47 de răspunsuri. Aceasta se referă în special la neîncrederea în autoritățile locale, lideri și instituții, dar și la convingerea că participarea cetățenilor nu produce schimbări reale. Promisiunile neonorate, experiențele negative și percepția că deciziile sunt luate dinainte îi determină pe oameni să considere că efortul lor nu contează.

Lipsa informațiilor este menționată de 46 de respondenți. Mulți locuitori nu știu când au loc ședințele sau consultările publice, ce proiecte sunt în desfășurare, care sunt drepturile lor și prin ce mecanisme pot contribui. Informarea realizată exclusiv prin rețelele sociale sau prin anunțuri limitate nu ajunge la toate categoriile populației.

Resursele financiare și materiale insuficiente reprezintă o altă piedică importantă, indicată în 39 de răspunsuri. Oamenii au venituri mici, sunt afectați de creșterea prețurilor și își concentrează resursele asupra nevoilor propriei familii.

O parte dintre bariere țin de atitudinea locuitorilor. Sunt menționate indiferența, pasivitatea, lipsa motivației și preferința pentru interesul personal în detrimentul celui comunitar. Unii respondenți descriu existența unei atitudini de consumator, potrivit căreia problemele din afara gospodăriei trebuie rezolvate exclusiv de primărie sau de stat.

Slaba comunicare și cooperare dintre locuitori reduc, de asemenea, capacitatea de acțiune colectivă. Sunt semnalate conflicte, invidie, divizare, lipsa încrederii reciproce și dispariția obiceiului de a lucra împreună.

Migrația și îmbătrânirea populației au redus numărul persoanelor care ar putea iniția și susține activități comunitare. Tinerii și persoanele mai active sunt adesea plecate sau lucrează în afara localității, iar o parte dintre cei rămași sunt în vârstă, au probleme de sănătate sau dispun de resurse limitate.

În general vorbind răspunsurile arată că timpul, energia și banii necesari pentru implicare civică sunt consumate de muncă, gospodărie și asigurarea nevoilor familiei. În acest context, implicarea civică poate fi percepută drept o activitate suplimentară, care concurează cu responsabilitățile cotidiene. De asemenea, frecvența ridicată a neîncrederii arată că oamenii evaluează și utilitatea potențială a efortului lor. Atunci când consideră că deciziile sunt deja stabilite, că autoritățile nu îi ascultă sau că promisiunile nu sunt respectate, motivația de a participa scade, chiar dacă ar avea timp sau resurse.

2.9. Cultură

Atunci când vorbim despre reziliența individuală, dar și socială, în perioade dificile este important să vedem pe ce resurse se bazează acestea. Cultura noastră locală poate fi percepută și ea ca purtătoare de anumite modele de comportament și reacții transmise conștient sau inconștient de la o generație la alta, de la anumite elemente ale capitalului cultural asupra membrilor comunităților. În acest sens ne-am propus să vedem ce calități pozitive și negative există în cultura noastră din percepția respondenților.

Tabelul 27. Calități pozitive ale culturii locale

Categoria generală	Temele incluse
1. Relații de sprijin, solidaritate și coeziune comunitară	Solidaritate, ajutor reciproc și sprijin la nevoie (41); Legături puternice cu familia, rudele și cei apropiați (20); Spirit comunitar, unitate și implicare în viața locală (18); Ospitalitate, căldură sufletească și atitudine prietenoasă (16); Bunătate, empatie, compasiune și grijă față de ceilalți (12); Comunicare, socializare și menținerea relațiilor dintre oameni (7); Sprijinul Diasporei în perioade grele (1).
2. Rezistență, adaptare și capacitatea de a face față greutăților	Răbdare, rezistență și capacitatea de a îndura greutățile (25); Adaptabilitate, descercăreală și găsirea soluțiilor (17); Capacitatea de a trăi cu puțin și de a face față lipsurilor (10); Optimism, speranță, veselie și umor (10); Curaj, caracter puternic, perseverență și dorința de a merge înainte (7).
3. Muncă, responsabilitate și capacitate de acțiune	Hărnicie, muncă și stăruință (18); Responsabilitate, inițiativă și participare activă (10).
4. Tradiții, identitate culturală și continuitatea valorilor	Păstrarea tradițiilor, obiceiurilor și identității locale (21); Educație, cultură și activități care consolidează identitatea comunității (8); Credință, valori creștine și sprijin spiritual (6); Felul nostru de a fi, de a gândi și de a acționa (1).
5. Respect, deschidere și conviețuire	Respect, valori morale și conduită civilizată (12); Deschidere, diversitate culturală și toleranță (5).

Analizând răspunsurile date de participanți atestăm o imagine predominant pozitivă asupra calităților existente în cultura locală și asupra rolului acestora în depășirea greutăților. Cele mai frecvent menționate elemente sunt cele legate de relațiile dintre oameni, în special solidaritatea, ajutorul reciproc și sprijinul acordat la nevoie (41 de mențiuni). Acestora li se adaugă legăturile puternice cu familia și persoanele apropiate (20), spiritul comunitar și implicarea în viața locală (18), ospitalitatea și căldura sufletească (16), precum și bunătatea, empatia și grija față de ceilalți (12). Sprijinul interpersonal, familial și comunitar ca elemente ale culturii locale constituie una dintre principalele modalități prin care oamenii consideră că pot face față perioadelor dificile.

O altă dimensiune importantă este capacitatea de a rezista și de a se adapta la dificultăți. Răbdarea, rezistența și capacitatea de a îndura greutățile au fost menționate de 25 de respondenți, iar adaptabilitatea, descercăreală și găsirea soluțiilor de 17 respondenți. Capacitatea de a trăi cu puțin, optimismul, speranța, umorul, curajul și perseverența sunt considerate ca mijloace obișnuite a oamenilor în încercarea lor de a face față lipsurilor și să continue în ciuda dificultăților.

Păstrarea tradițiilor, obiceiurilor și identității locale reprezintă, de asemenea, o resursă importantă, fiind menționată de 21 de respondenți. Tradițiile, credința, valorile morale, activitățile culturale și transmiterea identității locale sunt prezentate ca elemente care oferă continuitate, apartenență și sprijin moral. Hărnicia, munca și stăruința (18), alături de responsabilitate și inițiativă (10), conturează o altă categorie de resurse, bazată pe efortul propriu și pe participarea activă.

Tabelul 28. Calități negative ale culturii locale

Categoria generală	Temele incluse
1. Pasivitate, resemnare și lipsa acțiunii	Pasivitate, lipsă de inițiativă și așteptarea ca altcineva să rezolve problemele (21); Pesimism, fatalism, resemnare și convingerea că nimic nu se schimbă (13); Critică, plângeri și vorbe fără acțiune (5); Răbdare excesivă, tăcere și tolerarea prea îndelungată a problemelor (4); Mediocritate și lipsa aspirației spre dezvoltare (1).
2. Neîncredere, individualism și slăbirea coeziunii dintre oameni	Neîncredere în oameni, autorități sau propriile forțe (18); Egoism, individualism, indiferență și lipsă de susținere (10); Lipsa unității, a spiritului de echipă și divizarea oamenilor (6); Minciună, nesinceritate și duplicitate (3).
3. Rezistență la schimbare, presiune socială și vulnerabilitate la influență	Rezistență la schimbare, teama de nou și menținerea în zona de confort (9); Stereotipuri și teama de judecata comunității (3); Manipulabilitate și credulitate (1).
4. Invidie, orgoliu și comportamente ostentative	Invidie și atitudinea negativă față de succesul altora (8); Orgoliu, trufie, lăcomie și dorința de a epata (6); Excesul de sărbători și cheltuieli ostentative (2).
5. Slăbirea educației, culturii și valorilor	Lipsă de educație, cultură civică și comportamente indecente (6); Pierderea credinței, a iubirii de neam și denaturarea valorilor naționale (3); Cultura nu este apreciată și este insuficient susținută (2); Scăderea hărniciei la generațiile tinere (2).
6. Comportamente și moduri de viață percepute ca problematice	Consumul excesiv de alcool (2); Migrația ca trăsătură negativă a modului de viață (1).
7. Absența unor aspecte negative percepute	Nu sunt percepute aspecte negative semnificative (2).

Dacă vorbim despre aspectele negative ale culturii locale menționate de participanți, observăm că acestea sunt mai puține în răspunsuri. Cele mai frecvente din ele se referă la pasivitate, lipsa de inițiativă și așteptarea ca problemele să fie rezolvate de altcineva (21 de mențiuni). Neîncrederea în oameni, autorități sau în propriile forțe este, de asemenea, frecventă (18), urmată de pesimism, fatalism și resemnare (13). Aceste teme descriu o tendință de retragere, neimplicare și diminuare a încrederii că schimbarea este posibilă.

O altă categorie de aspecte negative privește slăbirea relațiilor și a coeziunii sociale. Egoismul, individualismul, indiferența și lipsa susținerii au fost menționate de 10 respondenți, iar lipsa unității și a spiritului de echipă de 6 respondenți. Invidia față de succesul altora (8), orgoliul, trufia și dorința de a epata (6) sunt percepute ca factori care afectează cooperarea și relațiile dintre membrii comunității.

Rezistența la schimbare, teama de nou și menținerea în zona de confort au fost menționate de 9 respondenți. Acestea sunt completate de teama de judecata comunității, stereotipuri și vulnerabilitatea

la manipulare. Mai rar sunt semnalate lipsa educației și a culturii civice, deprecierea culturii, pierderea unor valori, consumul excesiv de alcool, cheltuielile ostentative sau migrația văzută ca parte negativă a modului de viață.

Rezultatele scot în evidență și câteva contraste importante. Solidaritatea și unitatea sunt considerate resurse centrale, dar sunt semnalate simultan individualismul, neîncrederea și divizarea. Răbdarea este apreciată ca o calitate care ajută oamenii să reziste, însă poate deveni negativă atunci când conduce la tăcere, tolerarea îndelungată a problemelor și amânarea reacției. În mod asemănător, capacitatea de adaptare este valorizată pozitiv, dar poate fi însoțită de resemnare și acceptarea situațiilor fără încercarea de a le schimba.

2.10. Media

În ultimul timp se vorbește mult despre pericole și vulnerabilități legate de dezinformare. În acest context am încercat să vedem părerea respondenților în privința modului în care oamenii din comunități sunt pregătiți pentru analiza critică a informațiilor, în ce măsură sunt aceștia expuși la dezinformare, care ar fi soluțiile pentru a recunoaște mai ușor informații false.

Tabelul 29. Evaluarea pregătirii oamenilor din comunități pentru analiza critică a informațiilor primite

Categoria generală	Temele incluse
1. Evaluarea generală a pregătirii pentru analiza critică	Nivel redus sau insuficient de pregătire pentru analiza critică (60); Pregătire parțială, medie sau neuniformă (33); O parte a oamenilor este bine pregătită sau capabilă să analizeze (24).
2. Capacitatea și practicile de analiză a informației	Lipsa gândirii critice, reflexive și a alfabetizării informaționale (37); Informația nu este verificată și este acceptată fără analiză (26); Dificultăți de a deosebi adevărul de fals (14); Unii verifică sursele, compară și filtrează informația (14); Informațiile sunt transmise mai departe fără verificare (5); Critica nu este acceptată pozitiv (1).
3. Factori individuali, educaționali și sociali care influențează pregătirea	Nivelul de educație și cunoștințele fac diferența (22); Pregătirea depinde de persoană, convingeri și anturaj (13); Lipsa informării, a lecturii și a accesului la surse bune (10); Oamenii interpretează și selectează informația în mod diferit (10); Persoanele în vârstă sunt mai puțin pregătite și mai vulnerabile (9); Tinerii și persoanele cu studii se descurcă mai bine (6); Diferențe între mediul urban și cel rural (2); Experiența de viață îi învață să gândească critic (1); Formarea generațională și experiența perioadei sovietice influențează analiza (1).
4. Influența mediului informațional și a contextului social	Noile tehnologii și complexitatea informațională depășesc capacitatea de analiză (5); Supraîncărcarea informațională și lipsa timpului sau răbdării (5); Neîncrederea în media și instituții afectează evaluarea informației (4); Dezbinarea și polarizarea reduc capacitatea de analiză (3).

Percepția dominantă este aceea a unui nivel redus sau insuficient de pregătire a oamenilor din comunitate pentru analiza critică a informațiilor. Această apreciere a fost menționată de 60 dintre cei 123 de respondenți. Alte 33 de persoane descriu nivelul de pregătire ca fiind parțial, mediu sau neuniform, în timp ce 24 de respondenți consideră că cel puțin o parte a oamenilor este bine pregătită sau capabilă să analizeze informațiile. Prin urmare, răspunsurile nu descriu comunitățile ca fiind complet lipsite de capacitatea de analiză critică, ci evidențiază o situație diferențiată. Există persoane care verifică sursele, compară informațiile și caută surse concrete, însă acestea coexistă cu un segment considerabil al populației care acceptă informația fără verificare sau are dificultăți în recunoașterea conținutului fals și manipulator.

Problemele semnalate nu se limitează la o apreciere generală a nivelului de pregătire. Respondenții identifică dificultăți concrete, precum lipsa gândirii critice și reflexive (37 de mențiuni), acceptarea informației fără analiză sau verificarea surselor (26), dificultatea de a deosebi adevărul de fals (14) și transmiterea mai departe a informațiilor neverificate (5). În același timp, 14 respondenți menționează existența unor persoane care verifică, filtrează sau compară informațiile.

Capacitatea de analiză este percepută ca fiind influențată de mai mulți factori. Nivelul de educație și cunoștințele sunt menționate în 22 de răspunsuri, iar alte 13 răspunsuri leagă pregătirea de caracteristicile persoanei, convingerile sale și anturaj.

Răspunsurile mai arată că vulnerabilitatea nu este pusă doar pe seama lipsei de pregătire individuală. Cantitatea mare de informații, lipsa timpului sau a răbdării pentru verificare, complexitatea noilor tehnologii, neîncrederea în media și instituții și polarizarea socială sunt prezentate ca factori care îngreunează evaluarea informațiilor. În acest sens, dificultățile de analiză critică rezultă din interacțiunea dintre nivelul de pregătire al persoanelor și caracteristicile mediului informațional în care acestea se află.

În continuare am analizat în mod separat felul în care participanții la studiu evaluează nivelul de expunere a oamenilor din comunități la informații false și manipulative.

Tabelul 30. Percepții privind expunerea la informații false sau manipulative a oamenilor din comunități

Categoria generală	Temele incluse
1. Nivelul și caracterul expunerii la informații false și manipulative	Expunere mare sau foarte mare la informații false și manipulative (88); Expunerea este diferențiată și depinde de persoană (27); Gradul de expunere nu a fost evaluat distinct (26).
2. Vulnerabilități individuale și capacitatea de evaluare a informației	Oamenii sunt ușor de manipulat, creduli sau vulnerabili (63); Neverificarea surselor favorizează expunerea (25); Educația redusă și analfabetismul informațional cresc vulnerabilitatea (15); Persoanele în vârstă sunt cele mai expuse (8); Supraîncărcarea informațională și lipsa timpului măresc expunerea (5).
3. Canalele și sursele prin care se produce expunerea	Rețelele sociale și internetul sunt principalele canale de expunere (28); Surse neoficiale, necunoscute sau neverificate (14); Televiziunea influențează și poate manipula (11); Influența rudelor, prietenilor și zvonurilor (8); Neîncrederea în media și instituții (4); Inteligența artificială și noile tehnologii amplifică falsurile (3); Expunere la conținut rusesc și canale rusești (2).

4. Răspândirea și caracteristicile informațiilor manipulative	Informațiile false sunt distribuite și răspândite rapid (15); Manipularea este percepută ca permanentă sau sistemică (12); Mesaje simple, emoționale, religioase, patriotice sau senzaționale (4).
5. Consecințele expunerii și manipulării	Consecințe: panică, confuzie, neîncredere și reacții negative (13); Propagandă și manipulare politică sau electorală (10); Dezinformarea produce polarizare și divizare socială (9); Escrocherii și impostori care folosesc informația falsă (2).
6. Modalități de protecție și reducere a vulnerabilității	Oamenii se pot proteja dacă acordă timp și caută surse concrete (12).

Rezultatele indică o percepție predominantă potrivit căreia oamenii sunt expuși într-o măsură mare sau foarte mare la informații false și manipulative. Această apreciere apare în 88 dintre cele 123 de interviuri, fiind tema cu cea mai ridicată frecvență. În același timp, 63 de respondenți descriu oamenii ca fiind ușor de manipulat, creduli sau vulnerabili. În 27 de răspunsuri se menționează că nivelul de expunere diferă în funcție de persoană, educație, convingeri și capacitatea de a analiza informația.

Principalele canale prin care circulă informațiile false sunt rețelele sociale și internetul, menționate în 28 de răspunsuri. Respondenții fac referire la platforme precum Facebook, TikTok, Telegram, Instagram și WhatsApp, precum și la site-uri necunoscute sau neverificate. Televiziunea este, de asemenea, prezentată drept o sursă care poate influența și manipula, în special în cazul persoanelor care acordă încredere ridicată informațiilor difuzate pe ecran.

Neverificarea surselor constituie unul dintre principalii factori care favorizează expunerea, fiind menționată de 25 de respondenți. Informațiile sunt uneori acceptate imediat, fără compararea mai multor surse, iar ulterior sunt transmise și altor persoane.

Educația redusă și lipsa cunoștințelor necesare pentru evaluarea informațiilor sunt asociate cu o vulnerabilitate mai mare în 15 interviuri. Persoanele în vârstă sunt considerate de opt respondenți drept categoria cea mai expusă, din cauza dificultăților de verificare a surselor, a experienței mai reduse în utilizarea mediului online și a încrederii acordate televiziunii sau mesajelor primite de la alte persoane. răspunsurile indică și existența unor mecanisme de protecție.

Participanții la studiu au propus și o serie de soluții pentru ca oamenii să poată recunoaște mai ușor informațiile false.

Tabelul 31. Soluții pentru ca oamenii să poată recunoaște mai ușor informațiile false

Categoria generală	Temele incluse
1. Verificarea și analiza individuală a informației	Verificarea informației înainte de a o crede sau distribui (45); Verificarea și compararea informației din mai multe surse (25); Dezvoltarea gândirii critice și analiza informației (24); Verificarea sursei, autorului și provenienței informației (18); Folosirea surselor oficiale, credibile și verificate (15); Să nu creadă sau să distribuie informația imediat (6); Atenție la titlurile, emoțiile și tehnicile manipulative (5); Consultarea specialiștilor și a persoanelor competente (4); Responsabilitatea celor care distribuie informația (3); Verificarea datei și a informației în timp (2).

2. Educația media și dezvoltarea competențelor populației	Educația media/mediatică (20); Cursuri, seminare, instruiți și lecții de pregătire (14); Autoeducația, interesul personal și dorința de a învăța (9); Educația media și gândirea critică în școală (8); Citirea mai mult și creșterea nivelului de cunoștințe (3); Persoanele vulnerabile și informarea pentru toate vârstele (2); Alfabetizarea digitală (1); Exemple practice pentru recunoașterea informațiilor false (1).
3. Informarea publică și comunicarea la nivelul comunității	Informarea populației și campanii de conștientizare (28); Oferirea mai insistentă a informațiilor adevărate, clare și corecte (12); Discuții, dezbateri și comunicare în comunitate (9); Mai multă informație prin mass-media și rețele sociale (9); Explicații, dezmințiri, argumente și dovezi (8); Afișe, panouri, pliante și emisiuni TV (3); Implicarea ONG-urilor, bibliotecilor și liderilor comunitari (3); Reducerea zvonurilor (2); Informații în limba rusă și reducerea influenței informației rusești (1); Nu deformarea informației (1); Referendumuri locale pentru discutarea informațiilor (1).
4. Mecanisme instituționale, mediatice și tehnologice de protecție	Implicarea autorităților și o politică de stat în domeniu (6); Fact-checking, platforme și instrumente pentru verificarea informației (5); Libertatea, independența și caracterul apolitic al presei (4); Responsabilitatea mass-mediei și etica jurnaliștilor (4); Combaterea propagandei (3); Semnalarea știrilor false și indicarea paginilor de încredere (2); Transparența finanțării surselor media (1).
5. Reglementarea și responsabilizarea celor care produc sau răspândesc informații false	Interzicerea, eliminarea sau blocarea informațiilor și site-urilor false (10); Sancționarea și tragerea la răspundere a celor care răspândesc informații false (6).
6. Limite, dificultăți și opinii alternative	Consideră că nu se poate face nimic (1); Consideră că oamenii recunosc singuri informația falsă (1); Informația falsă este recunoscută prea târziu (1); Supraaglomerarea informațională (1).

Soluțiile propuse de respondenți se concentrează în primul rând asupra dezvoltării capacității individuale de verificare și analiză a informației. Cea mai frecventă recomandare este verificarea informației înainte ca aceasta să fie crezută sau distribuită, menționată de 45 de respondenți. Aceasta este completată de compararea informațiilor din mai multe surse (25), dezvoltarea gândirii critice (24), verificarea sursei, autorului și provenienței informației (18) și folosirea unor surse oficiale și credibile (15).

O altă direcție importantă este informarea și educarea populației. Campaniile de informare și conștientizare au fost menționate de 28 de respondenți, iar educația media de 20. Respondenții propun cursuri, seminare, instruiți și lecții practice, inclusiv integrarea educației media și a gândirii critice în școală. Unele răspunsuri subliniază că activitățile trebuie să se adreseze nu doar tinerilor, ci și adulților, persoanelor în vârstă și altor grupuri vulnerabile.

La nivelul comportamentului individual, respondenții recomandă ca informația să nu fie acceptată imediat, ci să fie tratată cu prudență. Oamenii ar trebui să se întrebe cine a publicat informația, unde a mai apărut, dacă există dovezi și dacă titlul sau mesajul urmărește să provoace frică, furie, entuziasm ori alte reacții puternice.

Este evidențiată și responsabilitatea persoanelor care distribuie conținut, deoarece fiecare contribuie la răspândirea informațiilor în comunitate.

O parte dintre soluții vizează comunicarea publică. Respondenții solicită informații adevărate, clare, corecte și oferite la timp, precum și explicații, dezmințiri, argumente și dovezi ușor de înțeles. Sunt propuse campanii desfășurate prin mass-media și rețele sociale, emisiuni televizate, pliante, afișe, panouri informative, discuții și dezbateri publice.

Sunt menționate și măsuri instituționale și tehnologice, printre acestea se numără crearea unor platforme de verificare a faptelor, aplicații sau servicii prin care oamenii să poată verifica informațiile, semnalarea conținutului fals și promovarea paginilor de încredere.

Zece respondenți propun blocarea, eliminarea sau interzicerea site-urilor și informațiilor false, iar șase menționează sancționarea sau tragerea la răspundere a celor care le produc și le răspândesc.

Participanții la studiu percep recunoașterea informațiilor false în primul rând ca pe o competență care trebuie formată și exersată. Accentul principal nu este pus doar pe eliminarea informațiilor false, ci pe pregătirea oamenilor pentru a le identifica, verifica și evalua înainte de a reacționa sau de a le transmite altora. Măsurile restrictive și punitive formează o direcție secundară, dar distinctă. Acestea reflectă opinia că educația și informarea nu sunt întotdeauna suficiente și că producătorii sau distribuitorii de informații false trebuie responsabilizați.

Predominanța soluțiilor educaționale sugerează că dezvoltarea capacității de analiză este percepută drept mecanismul principal și mai durabil de protecție.

2.11. Reziliență personală

În acest compartiment ne-am propus să examinăm mai îndeaproape modul în care respondenții fac față greutăților, provocărilor, fricilor de zi cu zi. Să identificăm strategiile și resursele pe care le folosesc.

Tabelul 32. Percepții privind principalele dificultăți sau provocări personale ale respondenților

Categoria generală	Temele incluse
1. Situația economică, veniturile și costurile vieții	Dificultăți economice și financiare / lipsa banilor și a resurselor (54); Salarii și venituri mici / insuficiente sau instabile (25); Creșterea prețurilor / scumpiri și costul ridicat al vieții (24); Facturi, utilități, carburanți și taxe mari (9); Cheltuieli pentru studii și întreținerea copiilor (6); Lipsa locuinței personale (1).
2. Gestionarea timpului, stresul și echilibrul vieții cotidiene	Gestionarea timpului / lipsa timpului (25); Stres zilnic, profesional sau academic / anxietate (22); Supraîncărcare, oboseală, surmenaj și ardere profesională (13); Lipsa timpului pentru odihnă, familie, sănătate sau interese personale (9); Menținerea echilibrului între viața personală și cea profesională / studii (6); Lipsa motivației / dificultatea de a-și menține scopul (5); Necesitatea de a găsi motive și un scop personal (1).
3. Ocuparea forței de muncă, activitatea profesională și studiile	Probleme legate de locul de muncă și activitatea profesională (18); Studii, sarcini academice și presiunea examenelor (12); Pierderea sau nesiguranța locului de muncă / șomaj și găsirea unui serviciu (10);

	Adaptarea la tehnologii și schimbări continue (3); Lipsa specialiștilor calificați (1); Procese de judecată și confruntarea cu angajați neetici (1).
4. Responsabilitățile familiale și grija pentru cei apropiați	Responsabilități și dificultăți familiale / grija pentru copii, părinți sau rude (16); Grija pentru viitorul copiilor (1).
5. Sănătatea și accesul la servicii medicale	Probleme de sănătate / sănătate precară (8); Accesul dificil sau costisitor la servicii medicale și tratament (6).
6. Nesiguranța viitorului și contextul social, economic și regional	Incertitudinea și nesiguranța privind viitorul / ziua de mâine (18); Războiul, instabilitatea regională și frica pentru siguranță (5); Dificultăți sociale și socio-economice generale (4); Probleme globale, politice și fluxul de informații negative (4); Corupție, discriminare și inegalități sociale (2).
7. Administrația, serviciile și infrastructura	Probleme administrative, birocrație, reforme și incompetență (7); Lipsa accesului la servicii sau oportunități (2); Drumuri deteriorate și restricții de deplasare (1).
8. Migrația, separarea familiei și relațiile sociale	Migrația, emigrarea și depopularea (6); Presiunea de a pleca peste hotare (3); Singurătate și lipsa comunicării (1); Indiferența omenească (1).
9. Absența dificultăților, optimismul și formulările generale	Nu se confruntă cu dificultăți / se descurcă (7); Optimism și încercarea de a face față dificultăților (7); Probleme multe/diverse, fără concretizare (5).

Dificultățile economice și financiare reprezintă principala provocare cu care se confruntă respondenții. Lipsa banilor și a resurselor este menționată de 54 dintre cei 123 de respondenți, adică de aproximativ 44% din total. Problemele economice sunt descrise mai concret prin salarii și venituri mici, insuficiente sau instabile, menționate în 25 de interviuri, creșterea prețurilor și costul ridicat al vieții, semnalate în 24 de interviuri, precum și prin facturile, utilitățile, carburanții și taxele mari.

O a doua direcție importantă este legată de gestionarea timpului și de presiunea activităților cotidiene. Lipsa timpului sau dificultățile de organizare sunt menționate de 25 de respondenți. Aceștia vorbesc despre dificultatea de a combina munca, studiile, responsabilitățile familiale și viața personală. Stresul, anxietatea și presiunea psihologică formează, de asemenea, o componentă importantă a dificultăților personale. Stresul zilnic, profesional sau academic este menționat în 22 de interviuri, iar supraîncărcarea, oboseala, surmenajul și arderea profesională apar în 13 răspunsuri.

Activitatea profesională reprezintă o altă sursă semnificativă de dificultăți. Problemele de la locul de muncă sunt menționate de 18 respondenți și includ tensiuni între colegi, nemulțumire profesională, procese administrative lente, responsabilități numeroase și ardere profesională. Alte zece persoane se confruntă cu pierderea sau nesiguranța locului de muncă, șomajul ori dificultatea de a găsi un serviciu. Pentru respondenții mai tineri, studiile, sarcinile academice și presiunea examenelor constituie o provocare distinctă, menționată în 12 interviuri.

Incertitudinea și nesiguranța privind viitorul sunt indicate de 18 respondenți. Aceștia vorbesc despre lipsa stabilității, neîncrederea în ziua de mâine și dificultatea de a anticipa ce urmează. În unele răspunsuri, această nesiguranță este legată de situația economică, de stabilitatea locului de muncă, de războiul din Ucraina și de contextul regional.

Responsabilitățile familiale și grija pentru persoanele apropiate sunt menționate în 16 interviuri.

Aceste responsabilități sunt adesea însoțite de cheltuieli suplimentare și de lipsa timpului. Problemele de sănătate sunt menționate de opt respondenți, iar alte șase persoane semnalează accesul dificil sau costisitor la servicii medicale și tratament.

Rezultatele atestă faptul că dificultățile personale ale respondenților sunt organizate în jurul a două surse majore de presiune: insuficiența resurselor materiale și insuficiența timpului.

Ne-am interesat și în privința surselor de îngrijorare și teamă în rândul participanților la interviu.

Tabelul 33. Percepții privind lucrurile sau situațiile care provoacă cel mai mult îngrijorare sau teamă în rândul participanților

Categoria generală	Temele incluse
1. Războiul, securitatea și instabilitatea geopolitică	Războiul și conflictele armate (37); Instabilitatea și nesiguranța din țară, regiune sau lume (23); Extinderea războiului pe teritoriul Republicii Moldova (12); Siguranța personală sau familială și sentimentul că nu suntem în siguranță (12); Posibilitatea unui război nuclear sau mondial (3).
2. Nesiguranța economică și dificultățile materiale	Problemele financiare, lipsa banilor și insuficiența financiară (27); Situația economică, instabilitatea și crizele economice (26); Creșterea prețurilor, scumpirile și costul ridicat al vieții (17); Venituri și salarii insuficiente, economii nesigure (11); Criza energetică, carburanții și resursele pentru încălzire (8); Sărăcia, problemele sociale și starea materială a oamenilor (8); Incapacitatea de a achita facturile, utilitățile și cheltuielile de bază (7); Creșterea taxelor și impozitelor (1); Lipsa protecției producătorului autohton (1).
3. Nesiguranța viitorului și lipsa perspectivelor	Nesiguranța viitorului, ziua de mâine și lipsa perspectivelor (35); Viitorul și siguranța copiilor, familiei sau nepoților (15); Viitorul țării, direcția de dezvoltare și suveranitatea Republicii Moldova (8); Teamă de eșec, greșeli sau de a nu face față (7); Decizii importante, situații imprevizibile și presiunea alegerilor (5).
4. Munca, studiile și oportunitățile de dezvoltare	Viitorul profesional, cariera și stabilitatea profesiei (11); Pierderea locului de muncă, lipsa sau instabilitatea locurilor de muncă (9); Studii, examene, învățământ și monitorizări (9); Lipsa perspectivelor și oportunităților de muncă sau dezvoltare (7).
5. Sănătatea personală și a familiei	Sănătatea personală (16); Teamă de boli grave, îmbolnăvire și dificultăți de tratament (11); Sănătatea membrilor familiei și a celor dragi (8); Accesul limitat la servicii medicale, sociale sau alte servicii esențiale (5); Calitatea nesigură a produselor alimentare (2); Poluarea mediului și riscurile pentru sănătate (1); Moartea (1).
6. Migrația, depopularea și viitorul comunităților	Migrația, depopularea și plecarea tinerilor (6); Plecarea definitivă din țară sau necesitatea ca tinerii să plece (3); Tinerii nu se dezvoltă, comportamentul tinerilor și natalitatea scăzută (3).

7. Guvernarea, instituțiile și funcționarea statului	Conducerea țării, guvernarea și neîncrederea în autorități (8); Reforme lente sau ineficiente, reforma administrativă și amalgamarea (5); Justiția, organele de drept și fărâdelegea (4); Lipsa curajului colectiv și ignorarea opiniilor cetățenilor (1); Relațiile cu țările vecine, partenerii economici și schimbările legislative (1).
8. Singurătatea, relațiile sociale și presiunea informațională	Singurătatea și neajutorarea la bătrânețe (4); Știri îngrijorătoare, informații false și presiunea informațională (3); Oameni răi, conflicte și presiuni interpersonale (2); Viața, sănătatea și bunăstarea oamenilor din jur (1); Publicitatea neautorizată (1).
9. Absența sau intensitatea redusă a temerilor	Nu are temeri sau are foarte puține (2).

Pentru respondenți războiul și conflictele armate reprezintă cea mai frecventă temă, fiind menționate de 37 dintre cei 123 de respondenți. Aproape la fel de frecvent apare nesiguranța viitorului, a zilei de mâine și lipsa perspectivelor, semnalată în 35 de interviuri. Teama de război nu se referă doar la existența conflictelor din regiune, ci și la posibilitatea extinderii acestora pe teritoriul Republicii Moldova. Această posibilitate este menționată distinct de 12 respondenți. Alte răspunsuri fac referire la conflicte mondiale, război nuclear, siguranța frontierelor și sentimentul general că oamenii și familiile lor nu se află în siguranță.

Problemele economice formează o altă categorie dominantă. Lipsa banilor și insuficiența financiară sunt menționate în 27 de interviuri, iar instabilitatea și crizele economice în 26. Creșterea prețurilor și costul ridicat al vieții apar în 17 răspunsuri, iar salariile mici și economiile nesigure în 11. Respondenții menționează prețurile la energie și carburanți, facturile mari la gaz și electricitate și dificultatea de a procura lemne sau cărbune. Astfel, problemele economice generale sunt resimțite la nivelul bugetului zilnic al gospodăriei.

Nesiguranța viitorului are mai multe dimensiuni. Respondenții se tem pentru propriul viitor, dar și pentru viitorul familiei, al copiilor, al nepoților și al țării. Viitorul și siguranța copiilor sau familiei sunt menționate în 15 interviuri. Temele se referă la lipsa oportunităților, posibilitatea ca tinerii să nu găsească un loc de muncă și riscul ca aceștia să fie nevoiți să plece peste hotare.

Problemele profesionale și educaționale reprezintă o altă sursă de îngrijorare. Viitorul profesiei, cariera și stabilitatea profesională sunt menționate de 11 respondenți, iar pierderea sau instabilitatea locului de muncă de nouă.

Sănătatea constituie o altă grijă importantă. Starea sănătății personale este menționată în 16 răspunsuri, teama de boli grave și dificultăți de tratament în 11, iar sănătatea membrilor familiei în opt. Respondenții se tem atât de îmbolnăvire, cât și de imposibilitatea de a beneficia de investigații, tratamente și servicii medicale de calitate.

Mai rar apar temeri legate de singurătate și neajutorare la bătrânețe, conflicte interpersonale, informații false, știri îngrijorătoare, calitatea alimentelor și poluarea mediului. Numai doi respondenți declară că nu au temeri sau că situațiile care le provoacă îngrijorare sunt puține.

În general, temerile respondenților formează un sistem interdependent. Războiul poate provoca instabilitate economică, aceasta poate afecta veniturile și locurile de muncă, iar dificultățile materiale pot limita accesul la sănătate și oportunitățile copiilor. Din acest motiv, o singură persoană poate exprima simultan temeri privind securitatea, banii, sănătatea și viitorul familiei.

Am încercat să evaluăm cum reacționează și cum se comportă respondenții în situații de criză, în mod obișnuit.

Tabelul 34. Cum vă comportați, de obicei, atunci când sunteți în situații de criză, de stres zilnic?

Categoria generală	Temele incluse
1. Păstrarea echilibrului emoțional și autocontrolul	Păstrarea calmului / comportament liniștit (64); Autocontrolul și evitarea reacțiilor impulsive (30); Gândirea pozitivă, optimismul și speranța (9); Răbdarea și așteptarea ca situația să se liniștească (5); Respirația, meditația sau exercițiile psihologice (5); Evitarea sau depășirea panicii (5); Autoîncurajarea și mobilizarea forțelor proprii (3); Disciplina personală (1); Comportament cu înțelepciune (1).
2. Analiza, planificarea și rezolvarea practică a problemelor	Căutarea soluțiilor / rezolvarea problemelor (36); Analiza și evaluarea rațională a situației (29); Planificarea, organizarea și prioritizarea sarcinilor (17); Concentrarea pe pași concreți și pe ceea ce poate fi controlat (15); Adaptarea la situație (4); Informarea și căutarea surselor reale (3); Consultarea specialiștilor sau a persoanelor responsabile (2); Comunicarea scurtă și clară în situații de urgență (1).
3. Comunicarea și sprijinul social	Comunicarea cu familia, prietenii, colegii sau vecinii (22); Apelarea la sprijinul sau ajutorul altor persoane (18); Grijă pentru familie și ajutorarea celor apropiați (3); Ajutarea altor persoane ca modalitate de a face față stresului (1); Consilierea personală (1).
4. Activități de relaxare, refacere și menținere a stării de bine	Mișcarea, sportul și plimbările (12); Relaxarea prin hobby-uri sau activități plăcute (12); Activitățile în natură, la țară sau în grădină (9); Luarea unei pauze, odihna sau somnul (8); Muzica, filmele sau alte conținuturi de relaxare (3); Umorul și menținerea bunei dispoziții (3); Consumul de ceai (2); Petrecerea timpului cu animalele de companie (1); Alimentația echilibrată (1); Rugăciunea (1).
5. Munca, activitatea zilnică și gestionarea resurselor	Munca și menținerea activității zilnice (6); Economisirea și gestionarea atentă a resurselor (3); Asigurarea cu produse de primă necesitate (2).
6. Retragera și evitarea surselor de stres	Retragerea, tăcerea sau izolarea (6); Evitarea gândurilor rele sau a informațiilor negative (5); Găsirea unui refugiu într-un loc perceput ca sigur (2); Se comportă obișnuit sau nu se manifestă în mod special (2); Navigarea excesivă pe internet (1); Situația este percepută ca fiind peste puterile personale (1).
7. Reacții emoționale intense și dificultăți de autoreglare	Nervozitatea, agitația, anxietatea sau tensiunea (15); Plânsul și descărcarea emoțiilor (4); Ridicarea tonului și revărsarea nervilor asupra altora (2); Administrarea medicamentelor calmante (1); Comportament imprevizibil (1); Lipsa concentrării în activitățile zilnice (1); Stare de consum emoțional și nevoie de timp pentru refacere (1).
8. Absența situațiilor de criză sau a stresului cotidian	Nu are situații de criză sau stres zilnic (2).

Principală reacție declarată în situații de criză sau stres este încercarea de a păstra calmul, 64 din 123 de respondenți, iar alte 30 de persoane evidențiază autocontrolul și evitarea reacțiilor impulsive. Păstrarea calmului este frecvent asociată cu analiza situației și cu adoptarea unei conduite orientate spre rezolvarea problemei. Căutarea soluțiilor este menționată în 36 de răspunsuri, iar analiza și evaluarea rațională a situației în 29. Respondenții afirmă că încearcă să înțeleagă problema, să gândească „la rece”, să nu ia decizii în grabă și să identifice variante practice de acțiune.

Planificarea și organizarea constituie alte modalități importante de gestionare a stresului. În 17 interviuri sunt menționate stabilirea priorităților, întocmirea unui plan și împărțirea sarcinilor în etape. Alte 15 răspunsuri pun accentul pe concentrarea asupra pașilor concreți și asupra aspectelor care pot fi controlate. Aceste strategii sunt utilizate atât în probleme profesionale sau academice, cât și în dificultăți financiare și familiale.

Sprijinul social ocupă, de asemenea, un loc important. Comunicarea cu familia, prietenii, colegii sau vecinii apare în 22 de răspunsuri, iar apelarea la ajutorul altor persoane în 18.

Respondenții folosesc și diferite activități de relaxare și refacere. Mișcarea, sportul și plimbările sunt menționate de 12 persoane, la fel ca hobby-urile și activitățile plăcute. Nouă respondenți caută liniștea prin activități în natură, la țară sau în grădină.

În paralel cu reacțiile calme și orientate spre soluții, apar și reacții emoționale intense. Nervozitatea, agitația, anxietatea sau tensiunea sunt menționate în 15 interviuri. Unele persoane declară că ridică vocea, își revărsă nervii asupra familiei, plâng sau nu se pot concentra. În câteva cazuri, panica reprezintă reacția inițială, dar este urmată rapid de calmare, analiză și acțiune.

Ne-am interesat și asupra surselor de sprijin și ajutor la care apelează respondenții în perioade dificile.

Tabelul 35. La cine sau la ce apelați de obicei atunci când treceți printr-o perioadă dificilă?

Categoria generală	Temele incluse
1. Sprijinul familiei și al persoanelor apropiate	Familia / membrii familiei (76); Prieteni (25); Persoane apropiate / de încredere (24); Soțul / soția (10); Părinți, mamă, tată, bunici sau nași (10); Copiii (5); Sprijinul oamenilor din jur / al comunității (3).
2. Comunicarea, sprijinul emoțional și solicitarea sfaturilor	Comunicare, discuții și dialog (31); Sfaturi și opinii de la alții (13); Colegi, colectivul de muncă sau administrația (8); Analizarea situației, planificarea și găsirea soluțiilor (11); Studierea și înțelegerea problemei de sine stătător (2).
3. Autonomia personală și calmarea de sine	A se descurca singur / a nu apela la nimeni (13); Timp petrecut în liniște / singur (10); Autocontrolul / calmarea de sine (8); Gânduri pozitive / optimism (3); Timpul și pauza (3).
4. Relaxarea, odihna și activitățile plăcute	Activități de relaxare și deconectare (20); Plimbări, aer liber și natură (16); Muzică (14); Odihnă (11); Sport și activitate fizică (8); Hobby-uri și activități creative (8); Lectura (5); Grădinaritul, gospodăria și activitățile casnice (5); Munca (5); Meditația (2); Exercițiile de respirație (2); Ceaiul (1); Deconectarea digitală (1); Plimbările cu mașina (1); Rutina de igienă personală (1); Emisiuni umoristice (1).

5. Sprijinul profesional, medical și spiritual	Rugăciunea, Dumnezeu, biserica sau religia (5); Apelarea la psiholog (4); Medicamente / calmante (3).
6. Absența unui răspuns sau modalități mai puțin frecvente	Fără răspuns (3); Consumul de băuturi alcoolice (1); Lipsa stresului (1).

Familia reprezintă principala sursă de sprijin în perioadele dificile. Familia sau membrii familiei sunt menționați de 76 dintre cei 123 de respondenți. Respondenții apelează la familie atât pentru sprijin emoțional, pentru sfaturi, ajutor concret și găsirea unor soluții. În interiorul familiei, un rol important îl au soțul sau soția, părinții, mama, tatăl, bunicii, nașii și copiii. Familia este descrisă ca o sursă de dragoste, siguranță, liniște și încredere. Discuțiile cu membrii familiei îi ajută pe respondenți să își clarifice gândurile, să nu se simtă singuri și să privească problemele dintr-o perspectivă mai echilibrată. În afara familiei, prietenii și alte persoane apropiate sau de încredere constituie surse importante de sprijin.

Comunicarea reprezintă ea însăși o modalitate importantă de reducere a stresului. Discuțiile și dialogul sunt menționate în 31 de interviuri, iar sprijinul emoțional în 27.

Totuși, nu toți respondenții apelează la alte persoane. Treisprezece afirmă că preferă să se descurce singuri sau că nu apelează la nimeni. Alte zece persoane menționează timpul petrecut în liniște sau singur ca modalitate de calmare. Retragera temporară facilitează analizarea problemei, formularea unei opinii proprii și recâștigarea echilibrului.

Activitățile de relaxare sunt menționate în 20 de răspunsuri, iar plimbările, aerul liber și natura în 16. Natura, mersul pe jos, timpul petrecut în parc sau în grădină sunt descrise ca modalități de recăpătare a energiei și de îndepărtare temporară de grijile cotidiene.

Muzica este menționată de 14 respondenți și apare atât ca formă de relaxare, cât și ca modalitate de exprimare și procesare a emoțiilor. Alte modalități sunt hobby-urile creative, lectura, grădinaritul, gospodăria, munca, meditația, exercițiile de respirație, vizionarea filmelor sau emisiunilor umoristice și deconectarea de la telefon.

Pentru unii respondenți, munca și activitățile cotidiene oferă structură și îi ajută să nu se concentreze excesiv asupra problemelor. Sprijinul profesional este menționat mai rar.

2.12. Gânduri despre viitorul Republicii Moldova și cel personal

Pentru a vedea modul în care respondenții văd direcția în care merg lucrurile în țară, în societate și la nivel personal aceștia au fost rugați să-și exprime ce gânduri au despre viitorul Republicii Moldova și cel individual.

Tabelul 36. Percepții privind viitorul țării și cel personal

Categoria generală	Temele incluse
1. Dezvoltarea economică, prosperitatea și nivelul de trai	O societate/țară prosperă și dezvoltată (58); Un trai decent și un nivel de viață mai bun (41); Dezvoltarea economiei și a agriculturii (38); Locuri de muncă și salarii bine plătite (29); Stabilitate financiară personală (10); Munca și competența să fie apreciate, nu relațiile (8); Locuințe și condiții locative accesibile (2); O clasă de mijloc stabilă (1); Un nivel de viață ca în Norvegia (1).

2. Stabilitatea, pacea, siguranța și încrederea în viitor	Stabilitate în societate și în viața de zi cu zi (36); Speranță și încredere într-un viitor mai bun (20); Siguranță și lipsa nesiguranței/fricii (19); Pace și lipsa războiului (16); Încredere în oameni, instituții și ziua de mâine (8); Incertitudine, prudență sau o viziune pesimistă asupra viitorului (15).
3. Unitatea societății, relațiile dintre oameni și solidaritatea	Respect, empatie, bunăvoință și oameni mai buni (36); O societate unită și împăcată (34); Solidaritate, colaborare și ajutor reciproc (20); Oameni activi și implicați în comunitate (18); Oameni sănătoși, împliniți și fericiți (12); O societate rațională și cu bun simț (2); Mai mulți oameni și mai multă viață în comunități (2).
4. Echitatea, incluziunea și oportunitățile egale	O societate echitabilă, dreaptă și cu oportunități egale (28); Acceptarea diversității și lipsa discriminării (18); Sprijin pentru persoanele vârstnice și familiile vulnerabile (4); Fără străini / societate alcătuită în principal din moldoveni (3).
5. Guvernarea democratică, instituțiile și statul de drept	Instituții funcționale, legi respectate și transparență (19); Democrație, libertate și respectarea drepturilor (16); Autorități și decizii orientate spre cetățeni (15); Fără corupție, cumătrism și interese personale (11); Schimbarea conducerii și reducerea intereselor politice (7); O societate informată și fără propagandă (7); Mai puțini parlamentari (1).
6. Educația, modernizarea și calitatea serviciilor publice	O societate modernă, progresistă, deschisă și adaptată schimbărilor (21); Educație de calitate și oameni educați/instruiți (21); Servicii medicale și o societate sănătoasă (10); Servicii publice de calitate și infrastructură mai bună (7); O țară/societate curată (3).
7. Tinerii, migrația și dezvoltarea comunităților	Mai multe oportunități pentru tineri și posibilitatea de a rămâne acasă (29); Tinerii și oamenii plecați să rămână sau să revină acasă (19); Dezvoltarea satelor, comunităților și agriculturii (12); Revenirea Diasporei și legătura cu cei de acasă (4).
8. Orientarea externă, suveranitatea și identitatea colectivă	Integrarea în Uniunea Europeană / familia europeană (11); Valori umane, tradiții, cultură și identitate (10); Păstrarea identității, limbii și sentimentului național (8); Unirea cu România (3); Republica Moldova independentă, suverană și neutră (3); Fără hotare și vămi / țară întreagă (2).
9. Viitorul personal, familia și realizarea individuală	Viitor personal mai bun, optimist și cu speranță (33); Viitor personal stabil, sigur și liniștit (28); Realizare profesională, carieră și dezvoltare personală (21); Familia, sănătatea și viitorul copiilor (20); Echilibru personal, liniște interioară și viață echilibrată (15); Viitorul personal în Republica Moldova / acasă (9); Studii, formare și dezvoltarea competențelor personale (8); Viitorul personal văzut prin succesul copiilor și nepoților (4).

Răspunsurile demonstrează că participanții își doresc în primul rând o Republică Moldova prosperă, dezvoltată și capabilă să ofere un nivel de trai decent. Tema unei societăți sau țări prospere este menționată de 58 dintre cei 123 de respondenți.

Un trai decent și un nivel de viață mai bun sunt menționate în 41 de interviuri, iar dezvoltarea economiei și a agriculturii în 38. Stabilitatea reprezintă o altă aspirație centrală, fiind menționată în 36 de răspunsuri. Oamenii își doresc o viață mai previzibilă, cu mai puțină nesiguranță economică, socială și profesională. Pacea și lipsa războiului sunt menționate de 16 respondenți. În acest sens, imaginea societății dorite include și liniștea, securitatea și protecția familiei.

În ceea ce privește viitorul personal, majoritatea răspunsurilor exprimă speranță și dorința unei vieți mai bune. Un viitor personal optimist este menționat în 33 de interviuri, iar un viitor stabil, sigur și liniștit în 28. Respondenții își doresc realizare profesională, dezvoltare personală, stabilitate financiară și posibilitatea de a rămâne în Republica Moldova. Familia ocupă un loc central în imaginea viitorului personal. Sănătatea, bunăstarea și viitorul copiilor sunt menționate în 20 de răspunsuri. Unele persoane își evaluează propriul viitor prin succesul copiilor și nepoților, prin sănătatea familiei și prin posibilitatea de a trăi împreună într-o țară stabilă.

În 15 răspunsuri, viitorul este descris ca neclar, greu de anticipat sau chiar sumbru. Pentru unele persoane, posibilitatea de a rămâne în Republica Moldova depinde de apariția unor locuri de muncă bine plătite, de îmbunătățirea guvernării și de existența unor perspective reale.

Concluzii generale privind răspunsurile din interviuri individuale

Participanții la interviu au menționat cel mai des în calitate de probleme generale: prețurile mari în raport cu salariile și pensiile (56 res.), creșterea generală a prețurilor (38 res.) și scumpirea resurselor energetice, carburanților (36 res.), alimentelor (16 res.) și serviciilor (14 res.). O altă categorie de probleme menționate mai des este migrația, în special a tinerilor (22 res.), lipsa locurilor de muncă bine plătite (21 res.) și depopularea satelor. Respondenții au mai evidențiat războiul din Ucraina (14 res.), menținerea păcii (11 res.) și securitatea națională, precum și corupția (14 res.). Problemele de infrastructură, sănătate, educație și calitatea serviciilor publice au apărut mai rar în evaluările respondenților.

La nivel local respondenții menționează cel mai frecvent: lipsa locurilor de muncă (45 res.), instabilitatea economică (39 res.), veniturile mici (32 res.) și migrația populației, în special a tinerilor (33 res.). Respondenții au semnalat și probleme mari legate de infrastructură, cum ar fi drumurile degradate (28 res.), accesul insuficient la apă potabilă (19 res.) și canalizare (17 res.), precum și servicii publice limitate. Mai rar au fost menționate probleme legate de administrația locală, încrederea în autorități, educație, sănătate, mediu și siguranța publică.

Dacă facem o comparație generală între problemele la nivel general sau național și cele locale, observăm că pentru ambele acestea sunt congruente în mare măsură. La nivel local însă, mai des se vorbește despre lipsa locurilor de muncă și infrastructura deficitară.

O altă serie de probleme sunt cele legate de crizele prin care a trecut Republica Moldova în ultimii ani (pandemia COVID-19, războiul din Ucraina, criza energetică etc.). Efectele cel mai frecvent resimțite de participanți în acest context au fost creșterea prețurilor și inflația (30 res.), scăderea nivelului de trai și presiunea financiară (20 res.), precum și majorarea tarifelor energetice (18 res.). Câțiva respondenți vorbesc despre suprapunerea mai multor crize (18 res.) și sentimentul de teamă și nesiguranță (17 res.). Schimbările climatice sunt menționate mai rar (13), fiind asociate în principal cu afectarea agriculturii și a mediului.

Dacă vorbim despre pericole la nivel național cel mai mare dintre acestea în percepția intervievaților este războiul din Ucraina și riscul extinderii acestuia (67 res.), urmat de instabilitatea regională și presiunile geopolitice (30 res.). Respondenții mai arată și vulnerabilitatea economică (39 res.) și energetică (36 res.) a țării, creșterea prețurilor (23 res.), sărăcia și dependența de resurse și piețe externe. Alte pericole importante sunt migrația populației (26 res.), depopularea și îmbătrânirea demografică (19 res.), instabilitatea politică, corupția, slaba funcționare a instituțiilor, dezinformarea și divizarea societății. Mai rar sunt menționate riscurile legate de agricultură, schimbările climatice, mediul, sănătatea, educația și siguranța publică. Per general, intervievații descriu o combinație de pericole externe și vulnerabilități interne care se influențează și se amplifică reciproc.

Principalele pericole percepute de respondenți în localitățile lor sunt legate de traiul zilnic și viitorul comunităților. Cele mai des menționate sunt nesiguranța economică și veniturile insuficiente (40 res.), sărăcia (21 res.) și lipsa locurilor de muncă (23 res.). Aceste probleme sunt în legătură cu migrația tinerilor și a familiilor (21 res.), depopularea localităților (8 res.), îmbătrânirea populației (8 res.) și lipsa perspectivelor de dezvoltare. Respondenții au mai indicat accesul insuficient la apă potabilă (15 res.), canalizare, drumuri, transport și servicii medicale, precum și criminalitatea, accidente rutiere, câinii vagabonzi, consumul de alcool și droguri și fraudele.

Siguranța personală este definită și înțeleasă de respondenți polisemantic, ca o stare care e influențată de mai mulți factori. Participanții menționează în raport cu ea cel mai des stabilitatea financiară (39 res.), protecție fizică (27 res.), existența unui loc de muncă (19 res.) și posibilitatea de a

circula fără teamă în spațiul public (18 res.). Alte elemente menționate mai des sunt: protecția emoțională (17 res.), accesul la servicii medicale (13 res.), susținerea familiei, funcționarea instituțiilor, respectarea legii și existența păcii și stabilității în țară. Temele mai rare se referă la riscuri mai specifice, precum fraudele online, discriminarea, lipsa iluminatului stradal, birocrăția sau prezența unor pericole concrete în comunitate.

Principalele probleme personale menționate au o natură economică și financiară. Dificultățile deseori apar cu un caracter cumulativ. Cele mai frecvente teme sunt legate de lipsa banilor (54 res.), veniturile mici (25 res.), creșterea prețurilor și costurile ridicate ale vieții (24 res.). Alte provocări menționate sunt: lipsa timpului, stresul, supraîncărcarea, problemele profesionale, nesiguranța viitorului și responsabilitățile familiale, problemele de sănătate, accesul costisitor la servicii medicale, migrația și dificultățile administrative. Un număr mai redus de respondenți afirmă că nu au dificultăți sau că încearcă să le depășească prin optimism.

Principalele temeri și frici ale respondenților sunt legate de războiul din țara vecină, nesiguranța viitorului și problemele economice. Cea mai mare frică legată de războiul din Ucraina este extinderea acestuia pe teritoriul Republicii Moldova (79 res.). Respondenții se tem, de asemenea, pentru siguranța familiei și a copiilor (20 res.), de pierderea vieților omenești (14 res.) și de scăderea nivelului de trai (13 res.).

Familia constituie principala sursă de sprijin în perioadele dificile (76 res.). O sursă de suport sunt și prietenii (25 res.), alte persoane apropiate sau de încredere (24 res.). Comunicarea, sfaturile și susținerea emoțională îi ajută pe respondenți să se liniștească și să găsească soluții (31 res.). Plimbările, natura, muzica, odihna, sportul și hobby-urile sunt principalele activități de relaxare. O parte dintre respondenți preferă să își analizeze singuri problemele, iar apelarea la psiholog, religie sau medicamente este menționată mai rar.

În perioade de criză, de stres majoritatea respondenților declară că încearcă să își păstreze calmul, să analizeze situația și să găsească soluții practice. Unii respondenți au menționat în același timp că reacționează inițial prin nervozitate, panică, plâns, izolare sau dificultăți de concentrare.

Persoanele care se descurcă mai bine sunt descrise ca având mai multă educație, informare, experiență și capacitate de adaptare. Acestea beneficiază mai frecvent de sprijin familial și social, dispun de venituri sau locuri de muncă stabile și sunt capabile să planifice, să își organizeze resursele și să găsească soluții. Cei lipsiți de resurse, sprijin, educație sau inițiativă sunt percepuți ca fiind mai vulnerabili.

Respondenții consideră că, pentru a face față problemelor vieții cotidiene, oamenii au nevoie în primul rând de educație, cunoștințe generale și învățare continuă (45 res.). Acestea sunt urmate de cunoștințe practice și capacitatea de a rezolva probleme (38 res.). Alte elemente importante sunt: competențele profesionale (30 res.), gândirea critică (30 res.) și luarea deciziilor (30 res.), abilitățile de comunicare (29 res.), adaptabilitatea (26 res.), competențele digitale (25 res.), informarea corectă (20 res.), gestionarea emoțiilor (18 res.), educația financiară (17 res.).

Majoritatea răspunsurilor atribuie educației și experienței un rol important în gestionarea situațiilor dificile.

Persoanele cu mai multe capacități, abilități și experiență sunt percepute în principal ca surse de soluții și decizii raționale pentru comunitate (18 res.). Ele oferă îndrumare, sfaturi și ajutor (13 res.), organizează și mobilizează oamenii și resursele (9 res.), contribuie la solidaritatea și stabilitatea comunității (9 res.). În răspunsuri există și opinii potrivit cărora influența persoanelor cu mai multe capacități nu este suficient valorificată.

Internetul este cea mai frecventă sursă din care oamenii învață ceea ce au nevoie pentru gospodărie, agricultură sau afaceri (83 res.). Alte surse importante sunt comunicarea cu vecinii, cunoscuții și membrii comunității (49 res.), familia și rudele (46 res.), cursurile și trainingurile (42 res.), transmiterea experienței între generații (39 res.), experiența proprie (38 res.) și instituțiile de învățământ (32 res.).

Sănătatea este percepută ca un factor esențial al bunăstării și al vieții cotidiene. O stare bună de sănătate permite realizarea activităților fără dificultăți (73 res.) și susține capacitatea de muncă (57 res.). În același timp, problemele de sănătate limitează activitățile zilnice (45 res.). Ele reduc ritmul și eficiența muncii (29 res.) și produc oboseală sau lipsă de energie (20 res.). Sănătatea influențează și calitatea vieții, autonomia, concentrarea, starea psihică, studiile și participarea socială. Respondenții înțeleg investiția în sănătate în primul rând prin controale, analize și investigații medicale regulate (67 res.), alimentație sănătoasă și produse de calitate (57 res.), mișcare și sport (49 res.), odihnă și somn suficient (39 res.), prevenirea bolilor (31 res.) și grija constantă pentru corp și minte (31 res.). Alte dimensiuni importante sunt: stilul de viață echilibrat, adresarea la timp la medic, reducerea stresului și accesul la servicii și tratamente de calitate.

Posibilitățile de angajare în comunitate, în special în funcție de studiile obținute, sunt în general limitate. Problema principală este lipsa locurilor de muncă stabile, bine plătite și corespunzătoare studiilor. Locurile disponibile sunt deseori slab plătite, sezoniere, necalificate sau concentrate în agricultură. În aceste condiții, oamenii lucrează în alte domenii, fac naveta, pleacă în orașe sau emigrează. Tinerii specialiști sunt afectați în mod deosebit de lipsa posturilor vacante, cerințele privind experiența și accesul dificil la locurile din instituțiile publice. Persoanele cu meserii practice sau specialități solicitate au șanse mai bune de angajare.

Principalele măsuri propuse pentru dezvoltarea locurilor de muncă sunt susținerea antreprenoriatului și a afacerilor locale, crearea unor noi posturi, atragerea investițiilor și companiilor în comunități. Respondenții solicită mai multe oportunități și locuri de muncă stabile, bine plătite și corespunzătoare pregătirii profesionale. Sunt menționate dezvoltarea agriculturii, deschiderea unor întreprinderi de producție, valorificarea turismului și serviciilor, adaptarea educației la piața muncii, formarea profesională și implicarea autorităților.

Cele mai deficitare profesii sunt cele din educație și sănătate, în special profesorii și medicii. Un deficit important este semnalat și în cazul meseriilor tehnice și al muncitorilor calificați: electricieni, constructori, mecanici, instalatori și sudori. În agricultură lipsesc atât specialiștii calificați, cât și operatorii de utilaje și lucrătorii sezonieri. Sunt menționați de asemenea specialiștii IT, inginerii, contabilii, funcționarii publici și lucrătorii sociali. Unii respondenți indică lipsa specialiștilor bine pregătiți și a cadrelor tinere.

Principalele motive ale plecării tinerilor din țară sunt salariile mici, veniturile insuficiente pentru acoperirea cheltuielilor, lipsa locurilor de muncă bine plătite și absența perspectivelor profesionale. Tinerii caută peste hotare un nivel de trai mai bun, venituri mai mari, stabilitate, condiții de muncă mai bune și posibilitatea de a-și procura o locuință și de a-și întreține familia. Plecarea pentru studii și accesul la o educație mai bună reprezintă, de asemenea, motive importante. Migrația este favorizată suplimentar de infrastructura și serviciile publice insuficiente, corupție, existența rudelor peste hotare și transformarea plecării într-un model obișnuit pentru noile generații.

Cei mai mulți dintre respondenți consideră că diaspora este aproape de cei rămași acasă în perioade dificile. Sprijinul se manifestă în primul rând prin bani, remitențe, colete, produse și ajutor acordat părinților și rudelor. De asemenea sunt menționate comunicarea constantă, încurajarea și sprijinul emoțional. În timpul pandemiei, războiului și crizelor economice, diaspora s-a implicat prin

donații, medicamente, echipamente, ajutor umanitar și susținerea persoanelor vulnerabile sau a proiectelor comunitare. Un grup mai restrâns consideră că sprijinul este limitat, predominant financiar sau insuficient pentru a compensa distanța și lipsa implicării directe.

Respondenții consideră că un lider adevărat trebuie să fie, înainte de toate, onest, responsabil, corect și capabil să comunice deschis cu oamenii. Liderul trebuie să se implice personal, să își respecte promisiunile, să lucreze în echipă, să ofere soluții concrete. Lider să fie apropiat de comunitate și orientat spre interesul comun. Oamenii sunt mai dispuși să se implice atunci când liderul este cinstit îi ascultă și demonstrează prin fapte ceea ce solicită celorlalți. Liderul este văzut în general ca un coordonator al efortului comun.

În viziunea participanților succesul unui tânăr se bazează în primul rând pe studii de calitate și muncă. Tânărul trebuie să aibă un scop clar, să fie perseverent, responsabil. Scenariul ideal presupune obținerea experienței, găsirea unui loc de muncă stabil sau deschiderea unei afaceri, construirea unei cariere, implicarea în viața comunității.

Dacă vorbim de implicarea comunitară, o parte importantă a respondenților observă o creștere a participării în ultimii doi ani. În special participanții amintesc de voluntariat, ajutorarea persoanelor vulnerabile, colecte și proiecte de amenajare sau ecologizare. Sunt menționate repararea drumurilor, amenajarea spațiilor publice, plantarea copacilor și sprijinirea refugiaților. În același timp, pasivitatea, neîncrederea, dificultățile economice și individualismul continuă să limiteze participarea. Implicarea este mai frecventă în acțiuni concrete și de scurtă durată. Participarea depinde mult de inițiativa primăriei, a liderilor și a instituțiilor locale.

Principalele bariere în calea implicării oamenilor sunt lipsa timpului, neîncrederea, informarea insuficientă, resursele financiare limitate. Oamenii sunt preocupați de muncă, gospodărie și problemele familiei, iar mulți consideră că participarea lor nu poate influența deciziile locale. Pasivitatea, interesul personal, slaba cooperare dintre locuitori, migrația și lipsa liderilor activi reduc suplimentar participarea.

În viziunea respondenților principalele calități pozitive ale culturii locale sunt solidaritatea și ajutorul reciproc, răbdarea și rezistența la greutăți, păstrarea tradițiilor, legăturile familiale, hărnicia, spiritul comunitar și capacitatea de adaptare.

Aspectele negative cel mai frecvent menționate sunt pasivitatea și lipsa de inițiativă, neîncrederea, pesimismul și resemnarea, individualismul, rezistența la schimbare și invidia. Răspunsurile relevă și unele contraste: solidaritatea coexistă cu divizarea și lipsa de susținere, iar răbdarea și adaptarea pot deveni, în anumite situații, tolerare excesivă a problemelor și amânare a schimbării.

Majoritatea respondenților consideră că oamenii sunt expuși într-o măsură mare sau foarte mare la informații false și manipulative. Principalele dificultăți sunt lipsa gândirii critice, acceptarea informațiilor fără verificare și incapacitatea de a deosebi adevărul de fals. Nivelul de educație, vârsta, experiența, anturajul și accesul la surse de informare influențează capacitatea de analiză. Deși o parte dintre oameni verifică și compară informațiile, comunitățile sunt descrise, în general, ca fiind vulnerabile la dezinformare și manipulare.

Pentru ca oamenii să poată recunoaște mai ușor informațiile false, respondenții sugerează verificarea informației înainte de acceptare sau distribuire, compararea mai multor surse, dezvoltarea gândirii critice și educația media. Respondenții recomandă campanii de informare, cursuri și activități în școli și comunități, oferirea unor informații oficiale clare, precum și utilizarea platformelor de fact-checking. Mai rar, sunt propuse blocarea surselor false și sancționarea celor care răspândesc intenționat dezinformarea.

Participanții la studiu își doresc o Republică Moldova prosperă și pașnică. Oamenii să aibă un trai decent și locuri de muncă bine plătite. Să aibă posibilitatea de a-și construi viitorul acasă. Prosperitatea este înțeleasă concret, prin salarii, locuri de muncă, servicii și posibilitatea ca tinerii să rămână acasă. Societatea dorită este descrisă ca unită, dreaptă, empatică, educată și democratică, cu instituții funcționale, servicii publice de calitate și mai puțină corupție. Viitorul personal este văzut în general cu speranță. Este asociat cu stabilitate, realizare profesională, sănătatea familiei și posibilitatea de a rămâne în Republica Moldova. O parte dintre respondenți exprimă incertitudine și prudență în același timp. Rămânerea în Republica Moldova depinde de apariția unor oportunități reale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Acemoglu D., Robinson J. (2012). *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. Crown Publishers, New York.
2. Anuradha J.M.P.N., Fujimura M., Inaoka T. (2015). *Social and Human Capital in Household Resilience: Roles and Implications*. Asian Development Bank.
3. Assarkhaniki Z., Rajabifard A., Sabri S. (2020). Quantifying the Notion of Resilience Through a Systematic Literature Review. In: *Sustainability*, 12(10), 4008.
4. Beck U. (1992). *Risk Society: Towards a New Modernity*. Sage Publications, London.
5. Becker G. (1964). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis*. Columbia University Press, New York.
6. Bourdieu P. (1986). The Forms of Capital. In: Richardson J. (ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Greenwood, New York, pp. 241–258.
7. Bozbura F.T., Beskese A., Kahraman C. (2007). Prioritization of human capital measurement indicators using fuzzy AHP. In: *Expert Systems with Applications*, 32(4), pp. 1100–1112.
8. Charmaz K. (2006). *Constructing Grounded Theory: A Practical Guide through Qualitative Analysis*. Sage Publications, London.
9. Coleman J. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. In: *American Journal of Sociology*, 94, Supplement, S95–S120.
10. Comisia Europeană. *Raportul de previziune strategică 2020*. Luxemburg, 2020.
11. Creswell J. (1998). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Traditions*. Sage Publications, Thousand Oaks.
12. Denzin N., Lincoln Y. (2005). *The Sage Handbook of Qualitative Research*, 3rd ed. Sage Publications, Thousand Oaks.
13. Faist T. (2000). *The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*. Oxford University Press, Oxford.
14. Fukuyama F. (1995). *Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity*. Free Press, New York.
15. Giddens A. (1990). *The Consequences of Modernity*. Stanford University Press, Stanford.
16. Granovetter M. (1973). The Strength of Weak Ties. In: *American Journal of Sociology*, 78(6), pp. 1360–1380.
17. Jacobs S., Visser W. (2016). *Understanding Resilience: A Literature Review*. CSIR Pretoria.
18. Luthar S., Cicchetti D., Becker B. (2000). The Construct of Resilience: A Critical Evaluation and Guidelines for Future Work. In: *Child Development*, 71(3), pp. 543–562.
19. Martini B. (2012). *For a Conceptual Definition of Resilience*. Working Paper. OECD Paris.
20. Massey D. et al. (1993). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. In: *Population and Development Review*, 19(3), pp. 431–466.
21. Masten A., Narayan A. (2012). Child Development in the Context of Disaster, War, and Terrorism. In: *Annual Review of Psychology*, 63, pp. 227–257.
22. Mubarik M.S., Chandran V.G.R., Devadason E.S. (2018). Measuring Human Capital in Small and Medium Manufacturing Enterprises. In: *Social Indicators Research*, 137, pp. 605–623.
23. OECD (1998). *Human Capital Investment: An International Comparison*. OECD Publishing, Paris.
24. Ostrom E. (1990). *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge University Press, Cambridge.
25. Portes A. (1998). Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology. In: *Annual Review of Sociology*, 24, pp. 1–24.
26. Putnam R. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster, New York.
27. Republica Moldova. *Strategia Națională de Dezvoltare «Moldova Europeană 2030»*. Guvernul Republicii Moldova, Chișinău, 2022.
28. Schultz T. (1961). Investment in Human Capital. In: *The American Economic Review*, 51(1), pp. 1–17.

29. Ungar M. (2011). The Social Ecology of Resilience: Addressing Contextual and Cultural Ambiguity of a Nascent Construct. In: *American Journal of Orthopsychiatry*, 81(1), pp. 1–17.
30. Werner E., Smith R. (1992). *Overcoming the Odds: High Risk Children from Birth to Adulthood*. Cornell University Press, Ithaca.

ANEXA 1

Ghid de interviu la subiectul: Consolidarea rezilienței sociale prin valorificarea capitalului uman

Text introductiv (pe care moderatorul/ operatorul îl va expune pe scurt participanților)

Interviul la care vă invit să participați este o sursă de informare foarte prețioasă pentru noi, o echipă de cercetători de la Centrul Sociologie și Psihologie Socială din cadrul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova. Echipa noastră lucrează în prezent la un proiect de cercetare privind securitatea națională a Republicii Moldova și finanțat de Guvernul Republicii Moldova. Ne dorim să cunoaștem cât de capabilă este societatea din Republica Moldova să facă față problemelor cu care se confruntă populația și statul. Coordonatorul cercetării este directorul Centrului Sociologie și Psihologie Socială, doctorul în sociologie Victor Mocanu.

Eu mă numesc [numele operatorului], cercetător/ cercetătoare în cadrul acestui Centru.

Interviul va dura aproximativ 1 oră. Vom folosi informația din acest interviu doar în scopul cercetării noastre și vom respecta în totalitate confidențialitatea informațiilor (nu vom folosi numele persoanelor care vor fi pronunțate în acest interviu nici în cercetarea noastră). Noi ne angajăm cu toată responsabilitatea să respectăm anonimatul și confidențialitatea informațiilor expuse în interviu.

Date socio-demografice ale respondentului:

- Sexul (B/F)
- Vârsta (16-25/ 26-35/ 36-45/ 46-55/ 56-65/ 66-75/ 76-85)
- Mediu de reședință (urban/ rural)
- Nivel de studii (superioare/medii)
- Statut socio-profesional (angajat/ă în sectorul public/ angajat/ă în sectorul privat/ angajat/ă în sectorul non-guvernamental; auto-angajat/ șomer/ă)
- Limba în care a fost desfășurat interviul: română/rusă
- Etnia (moldovean/român; ucrainean; rus; găgăuz; bulgar; altceva_____).

1.Introducere

1.1 Cum considerați ce probleme îi preocupă la momentul actual pe cetățenii Republicii Moldova?

1.2 Cum credeți, care sunt acum pericolele reale pentru Republica Moldova? De ce?

1.3 Dacă ne referim la localitatea Dvs., Cu ce probleme se confruntă aceasta la momentul actual?
(Sociale? Economice? Politice? Alte probleme?)

1.4 Care sunt pericolele cu care se confruntă oamenii din localitatea Dvs.?

1.5 Ce înțelegeți Dvs. prin siguranță personală? (Cum ați descrie, din experiența Dumneavoastră, ce înseamnă siguranța personală? În ce condiții Dvs. vă simțiți în siguranță?)

2.Reziliență pe timp de criză

2.1 Care din problemele recente (pandemia COVID-19, războiul din Ucraina, criza refugiaților, criza energetică, probleme legate de schimbările climatice și altele) au afectat cel mai mult RM, în percepția Dvs.? Care din aceste probleme v-a afectat cel mai mult pe Dvs. personal?

2.2 Ce v-a ajutat pe Dumneavoastră personal să treceți prin astfel de perioade, cum au fost pandemia, războiul sau alte dificultăți?

2.3 De ce vă este teamă cel mai mult în contextul războiului din Ucraina? Argumentați.

3. Capital uman

3.1 Ce tipuri de cunoștințe, abilități, capacități sunt necesare astăzi pentru a face față problemelor ce apar în viața de zi cu zi a oamenilor din comunitatea Dvs.? *Ce trebuie să știi să faci și ce trebuie să cunoști? Credeți că oamenii cu mai multă educație sau experiență se descurcă mai bine în situații dificile? De ce? Cum influențează oamenii cu mai multe capacități, abilități, experiență comunitatea Dvs în situații dificile, de criză?*

3.2 De unde învață oamenii din comunitatea dumneavoastră ceea ce au nevoie să știe pentru gospodărie, agricultură sau pentru afacerile lor?

4.Sănătate.

4.1 În ce măsură credeți că sănătatea dumneavoastră vă ajută sau vă împiedică în activitățile de zi cu zi? *Dați vă rog exemple.*

4.2 Ce înțelegeți Dvs., prin investiții în sănătate? Cum ar trebui oamenii, în viziunea Dvs. să investească în sănătate?

5.Angajarea în câmpul muncii

5.1 Dacă ne referim la angajarea în câmpul muncii în comunitatea Dvs., în ce măsură oamenii din comunitate pot găsi locuri de muncă în funcție de educația/studiile obținute? *Explicați opiniile Dvs.? Ce ar trebui de făcut pentru a dezvolta locuri de muncă relevante în comunitatea Dvs.?*

5.2 Care sunt profesiile/ocupațiile deficitare în regiunea unde locuiți?

6. Migrație și diaspora

6.1 În opinia Dvs., de ce mulți dintre tineri aleg să plece din Republica Moldova? *Care sunt principalele motive – economice, educaționale, profesionale, sociale etc.? Puteți oferi exemple sau situații pe care le cunoașteți?*

6.2 Cum credeți cei plecați peste hotare din RM rămân o parte importantă a societății sau nu? Dumneavoastră cum vedeți această relație? De ce? Dacă puteți, dați și câteva exemple.

6.3 În perioade dificile (de exemplu pandemie, crize economice, război), simțiți că diaspora este aproape de cei rămași acasă? În ce fel?

7. Lideri comunitari

7.1 De ce calități ar trebui să dispună un lider adevărat pentru a încuraja comunitatea să se implice activ în soluționarea problemelor existente?

7.2 Ce trebuie să facă un tânăr din Republica Moldova pentru a accede în vârful ierarhiei sociale, să fie considerat un exemplu de succes? Descrieți un scenariu ideal de viață a unui astfel de tânăr.

8. Participare civică

8.1 Cum s-a schimbat implicarea locuitorilor din comunitatea Dvs. în rezolvarea problemelor locale în ultimii doi ani, comparativ cu perioada pandemiei și primii ani ai războiului din Ucraina? *Dați exemple concrete de proiecte sau acțiuni civice (inițiative comunitare, voluntariat, participare la decizii locale).*

8.2 Care sunt principalele bariere care împiedică oamenii din comunitatea Dvs. să se implice în problemele locale? *Exemple: lipsa timpului, resurse limitate, neîncredere, lipsa informațiilor.*

8.3 Ce măsuri considerați că ar trebui să întreprindă autoritățile locale sau statul pentru a sprijini participarea civică, având în vedere aceste bariere?

8.4 Ce rol credeți că are implicarea cetățenilor în luarea deciziilor pentru dezvoltarea comunității? *Cum vă implicați personal?*

8.5 Ce schimbări considerați esențiale în procesul de guvernare locală pentru a răspunde eficient schimbărilor și riscurilor cu care se confruntă localitatea Dvs.?

9. Cultură.

9.1 După părerea Dvs., ce calități există în cultura noastră locală, în modul nostru de a fi și a ne comporta, care ne fac să trecem mai ușor peste greutăți? Dar ce există și negativ în cultura noastră în acest sens?

9.2 În ce locuri din satul sau orașul dumneavoastră vă simțiți cel mai bine? Aveți un loc preferat?

9.3 Care sunt evenimentele din timpul anului, din comunitatea dumneavoastră, care vă aduc cea mai multă bucurie?

10. Media

10.1 Din ce surse media vă informați cel mai des? Ce surse de informare vi se par credibile și ce surse nu sunt de încredere? Dați exemple.

10.2 În opinia Dvs., cât de bine pregătiți sunt oamenii din comunitatea Dvs. pentru a analiza critic informațiile pe care le primesc? *În ce măsură considerați că oamenii sunt expuși la informații false sau manipulative?*

10.3 Ce ar trebui de făcut pentru ca oamenii să poată recunoaște mai ușor informațiile false?

11. Reziliență personală.

11.1 Care sunt principalele dificultăți sau provocări cu care Dvs personal Vă confrunțați în prezent?

11.2 Care sunt lucrurile sau situațiile care vă provoacă cel mai mult îngrijorare sau teamă?

11.3 Cum vă comportați, de obicei, atunci când sunteți în situații de criză, de stres zilnic? Dați, vă rog, câteva exemple.

11.4 La cine sau la ce apelați de obicei atunci când treceți printr-o perioadă dificilă? Ce vă ajută să vă liniștiți sau să scăpați de stres?

11.5 Ce activități spirituale/religioase practicați atunci când sunteți în situații dificile? *În caz dacă practică.*

12. Încheiere

12.1 Ce credeți că îi ajută pe oameni, în Republica Moldova, să facă față stresului social și perioadelor de criză? *(Există diferențe între oamenii care se descurcă mai bine și cei care se descurcă mai greu? Care sunt acestea? Există situații în care oamenii cu mai multe cunoștințe, abilități s-au descurcat mai bine?)*

12.2 Cum ați dori să arate societatea din Republica Moldova? Cum vedeți viitorul Dvs.?

Mulțumim pentru participare la interviu!

ANEXA 2

Lista de Tabele cu temele identificate în cadrul interviurilor individuale.

1.1 Cum considerați ce probleme îi preocupă la momentul actual pe cetățenii Republicii Moldova?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni ³⁴	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate ³⁵
Prețuri mari/salarii și pensii mici	56	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Cred că oamenii sunt preocupați în primul rând de prețurile mari, salariile mici și instabilitatea economică. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Cetățenii Republicii Moldova sunt preocupați în primul rând de costul ridicat al vieții și inflație, de scumpirile la energie și combustibili, agravate și de instabilitatea din Orientul Mijlociu, și de incertitudinea legată de războiul din Ucraina și implicațiile sale pentru securitatea țării. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Salariile mici care nu reușesc să acopere nici strictul necesar, cetățenii astfel ducând lupta cu supraviețuirea, majoritatea trăind la limită sau sub limită; 15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Consider că la momentul actual pe cetățeni îi preocupă situația economică, salarii mici și prețuri prea mari 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Ca exemplu, un salariu mediu abia îți ajunge pentru mâncare și facturi, dar nu ai cum să pui bani deoparte pentru situații de criză sau să îți permiți o locuință. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Prețurile cresc, salariile rămân cam aceleași și e tot mai greu să te descurci, mai ales dacă ai familie. Mulți trăiesc de la un salariu la altul și orice cheltuială neprevăzută devine o problemă. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Eu cred că cea mai mare problemă în RM este salariile foarte mici, dar și pensiile. Chiar noi, profesorii la colegiu, avem salarii chiar mai mici decât în școlile generale. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Sărăcia, neconcordanța dintre prețul la produse și veniturile personale.
Creșterea prețurilor	38	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Problemele sunt... în primul rând legate de bani și de traiul de zi cu zi. Adică oamenii muncesc, dar nu reușesc să țină pasul cu scumpirile. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Presiunea economică generată de lanțul de scumpiri 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Scumpirile în lanț care duc la destabilizarea situației și la ceartă.
Creșterea prețurilor la resurse energetice și carburanți	27	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În același timp, creșterea prețurilor la produsele petroliere reprezintă o problemă majoră, cu impact imediat asupra vieții de zi cu zi. Costurile ridicate ale combustibilului se reflectă în toate domeniile – de la

³⁴ Numărul de mențiuni se referă la numărul de respondenți care au menționat tema în răspuns, un respondent poate fi încadrat în mai multe teme, dar este menționat o singură dată în cadrul aceleiași teme. Frecvențele nu se însumează pentru a determina numărul de respondenți dintr-o categorie

³⁵ Fiecare exemplu de răspuns este codat în funcție de datele sociodemografice ale persoanei intervievate, și anume după gen (B/F), grupa de vârstă (16-25, 26-35, 36-45 etc.), mediul de reședință (urban – U, rural – R), studii (superioare – SS, medii – SM), sectorul de activitate profesională (public – PU, privat – PR, non-guvernamental – ONG, autoangajat – AA, casnică – CAS, neangajat – Șomer, pensionar – Pens.), limba interviului (română – RO, rusă – RU), apartenență etnică declarată (moldoveană/română – MD/RO, ucraineană – UKR, rusă – RUS, găgăuză – GAG, bulgar – BG, altă etnie – ALT.), localitate/raion.

		transport și servicii, până la prețurile produselor de bază. Cetățenii simpli resimt această presiune în bugetele gospodăriilor, iar agricultorii sunt printre cei mai afectați, deoarece activitatea lor depinde în mod direct de combustibil pentru lucrările agricole. 4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Ținând cont de evenimentele ce se desfășoară în imediata apropiere a Republicii Moldova, precum și cele de nivel internațional, consider că cetățenii Republicii Moldova sunt preocupați de securitatea națională, privind evitarea oricărui conflict armat, dar totodată și de creșterea prețurilor privind combustibilul, energia electrică și a produselor necesare traiului zilnic 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Prețurile ridicate la carburanți, care au un efect asupra întregii economii. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Cetățenii Republicii Moldova sunt preocupați în primul rând de costul ridicat al vieții și inflație, de scumpirile la energie și combustibili, agravate și de instabilitatea din Orientul Mijlociu, și de incertitudinea legată de războiul din Ucraina și implicațiile sale pentru securitatea țării. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) „Explozia” maximă a prețului la carburanți, ridicarea prețurilor. Deja am atins toate culmile. Mai departe nu știu unde vor ajunge și ce limite vor mai putea atinge. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Prețurile la combustibil au crescut. Ceea ce a determinat și alte scumpiri. Avem copii și am simțit scumpirile imediat în bugetul familiei. 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Instabilitatea prețurilor. Prețurile cresc în fiecare zi la carburanți. Ceia ce determină o creștere la piese de schimb, semințe pentru plantările de primăvară, îngrășăminte etc.
Migrația (în special a tinerilor)	22	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Apoi, plecarea asta masivă. Cred că toată lumea are pe cineva plecat și deja devine ceva normal, ceea ce nu e chiar bine. Se vede și problema demografică, satele se golesc, rămân mai mult bătrâni și parcă dispare viața din unele locuri. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Migrația continuă a forței de muncă și a tinerilor 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) De asemenea, o problemă importantă este lipsa locurilor de muncă bine plătite, ceea ce determină mulți oameni, în special tineri, să plece peste hotare. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Mulți cetățeni pleacă peste hotare pentru un trai mai bun, și populația scade din ce în ce mai mult. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Lipsa de oportunități de a găsi un salariu competitiv și o muncă competitivă pentru a fi în țară Lipsa condițiilor de trai decent, determină oamenii să plece în altă parte
Lipsa locurilor de muncă bine plătite	21	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Lipsa locurilor de muncă, bine plătite și tehnologic performante. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) De asemenea, o problemă importantă este lipsa locurilor de muncă bine plătite, ceea ce determină mulți oameni, în special tineri, să plece peste hotare.
Creșterea prețurilor la produse alimentare	16	
Războiul din Ucraina	14	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Eu consider că cea mai mare preocupare, în acest moment, este războiul de la hotarul nostru, care generează un climat de incertitudine și insecuritate resimțit la nivelul întregii societăți. Acest conflict nu afectează doar stabilitatea regională, ci are și consecințe directe asupra economiei, asupra fluxurilor comerciale și asupra încrederii oamenilor în viitor.

		35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) O altă problemă vastă este securitatea regională, războiul din Ucraina provoacă instabilitate, oamenii sunt preocupați de eventualele riscuri de extindere a conflictului și de impactul asupra economiei și siguranței naționale. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) La momentul de față consider că pe cetățenii Republicii Moldova cel mai tare îi preocupă problemele legate de război în Ucraina și anume consecințele care s-au instalat în urma lui.
Corupția	14	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Lupta cu corupția, țara în care Robin Hood nu fură pentru cetățeni, dar fură pentru el.
Creșterea prețurilor pentru servicii	11	35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mulți oameni resimt presiunea facturilor și a cheltuielilor zilnice, în timp ce veniturile nu cresc în același ritm.
Pacea	11	78.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) În primul rând pacea 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Consider că acum este important de menținut pacea.
Probleme demografice (în special depopularea satelor)	9	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Se vede și problema demografică, satele se golesc, rămân mai mult bătrâni și parcă dispare viața din unele locuri. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Se produce rapid depopularea satelor. Ceea ce agravează situația, reducând forța de muncă și afectând dezvoltarea comunităților. 95.(F, 46-55, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Creșterea mortalității și scăderea natalității, pierderea localităților rurale, mai multe activități copiilor la sate. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Mulți cetățeni pleacă peste hotare pentru un trai mai bun, și populația scade din ce în ce mai mult.
Nesiguranța în ziua de mâine	6	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În același timp, situația din regiune îi ține pe oameni în tensiune, chiar dacă nu e ceva direct aici, tot se simte nesiguranța. 7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Mulți se gândesc la viitor, la locuri de muncă stabile și la siguranța familiei. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Lipsa siguranței zilei de mâine datorită faptului că apar fluctuații economice neprevăzute ce vin din mediul extern. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Lipsa unei încrederi în ziua de mâine ce ține de salariu, integritate, pace, libertate.
Starea politică/ frici legate de Integrare europeană / instabilitate politică	6	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) În același timp, apropierea alegerilor și procesul de integrare europeană generează atât speranțe, cât și anxietăți în rândul populației. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Viitorul european și Viitoarea reforma Teritorial Administrativă. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Pe lângă asta, se simte și o anumită instabilitate politică, oamenii nu prea mai au încredere că lucrurile se vor schimba în bine prea curând. Parcă de fiecare dată sunt așteptări, dar apoi apare dezamăgirea.
Probleme de infrastructură/ drumuri etc	7	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Infrastructura slabă. Drumuri cu gropi, utilități învechite sau inexistente, etc. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sunt importante reforma administrativă, transportul public în sate și problema grădinițelor cu puțini copii, dar cu finanțări mari. Administrația grădinițelor caută copii prin alte sate ca să mărească fictiv numărul de copii și astfel să nu îi închidă. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești)

		Condițiile de viață din multe localități rămân precare, cu infrastructură slab dezvoltată și acces limitat la servicii. 99.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Lipsă de bloc sanitar în instituțiile de învățământ
Sănătate	5	
Sărăcia	5	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cred că, dacă e să spun mai direct, oamenii sunt preocupați în primul rând de sărăcie, se simte în fiecare zi.
Securitatea națională	5	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Ținând cont de evenimentele ce se desfășoară în imediata apropiere a Republicii Moldova, precum și cele de nivel internațional, consider că cetățenii Republicii Moldova sunt preocupați de securitatea națională, privind evitarea oricărui conflict armat, dar totodată și de creșterea prețurilor privind combustibilul, energia electrică și a produselor necesare traiului zilnic 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Securitatea Republicii Moldova ca stat. Capacitatea de a rezista ca stat independent în contextul conflictelor care se derulează la moment.
Calitatea serviciilor medicale	5	
Șomaj	4	
Dezorientare valorică și de viitor	4	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Și mai e ceva, poate mai greu de explicat, o pierdere de repere. Nu mai e foarte clar în ce direcție mergem, ce valori contează, și asta îi face pe oameni mai confuși și mai rezervați față de viitor. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Și, cred că foarte important, mulți se gândesc la viitorul copiilor. Adică, dacă vor avea unde să lucreze aici, dacă merită să rămână în țară sau totuși să plece. Pentru că oportunitățile nu sunt chiar atât de multe și de aici apare și ideea asta că trebuie să cauți ceva mai bun în altă parte.
Învățământ necalitativ	4	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Ineficiența învățământului; gradul alarmat de pregătire al pedagogilor.
Justiția	3	
Lipsa de încredere în instituțiile statului	3	
Criza energetică	3	
Nu este stabilitate, în general	3	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Instabilitatea generală, atât pe plan intern, cât și regional. Ceea ce creează incertitudine, care influențează încrederea oamenilor în viitor.
Conflictul din Transnistria	2	
Criza petrolieră	2	
Instabilitate economică	2	
Scumpirea bunurilor imobile	2	
Locuri de muncă stabile	1	
Războaiele din lume	1	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Războaiele care se încep unul după altul.
Escrocheriile, tâlhăriile	1	
Probleme din sectorul energetic	1	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Problemele din sectorul energetic. Dependența de resurse externe și fluctuațiile de preț creează presiuni asupra economiei și asupra consumatorilor.
Diferențele din societate	1	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Diferențele de trai, de nivel de educație, mentalitatea, nivelul informațional mai jos, faptul că pentru a avea mai mult trebuie să muncești mai mult. Viața e grea — doar nemulțumire.
Lipsa de personal calificat	1	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Lipsa personalului calificat în instituții importante care sunt destinate să rezolve competent nevoile cetățenilor;
Drogurile	1	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești)

		Consumul drogurilor. Am și eu nepoți și mă înfricoșez pentru ei.
Schimbările climatice	1	
Calitatea serviciilor publice	1	
Faptul că problemele vin una după alta	1	34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Mie îmi pare că oamenii nu mai sunt preocupați doar de o problemă concretă, ci de faptul că trebuie să se obișnuiască cu toate, că ele vin și vin. Parcă nu mai apuci să te acomodezi cu o situație că apare alta, și ne stresează. Pe fonul la crizele mari, apar presiunile mici, o cheltuială în plus, o renunțare la un plan. Și, în timp, lucrurile astea se adună.
Probleme legate de sectorul agrar	1	
Vârsta de pensionare a femeilor	1	
Dependența economică de UE	1	112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Din punct de vedere economic este faptul că suntem o țară dependentă dar totodată depindem în mare măsură de UE.
Lipsa empatiei față de minorități	1	
Instituții nefuncționale	1	

1.2 Cum credeți, care sunt acum pericolele reale pentru Republica Moldova? De ce?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Războiul din Ucraina / războiul de la hotar și riscul extinderii sau implicării Republicii Moldova	67	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cred că, în primul rând, războiul ruso-ucrainean rămâne un pericol real, mai ales prin faptul că durează deja de ani buni și nu se vede o soluție clară. Chiar dacă nu ne afectează direct militar, creează o stare de tensiune și instabilitate în toată regiunea. 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Războiul din Ucraina reprezintă cea mai mare amenințare în imediata apropiere a hotarului.. Există riscuri reale ca rachete sau incidente militare să ajungă pe teritoriul țării noastre 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pericolul cel mai concret și imediat este escaladarea sau extinderea conflictului din Ucraina, care ar putea destabiliza direct R. Moldova — militar, economic și prin fluxuri de refugiați. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Războiul din Ucraina. Este foarte aproape de noi. Mai zboară și pe la noi. Chiar dacă sunt pe sus, ne reamintesc de război. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Războiul de la hotar. Prețurile la combustibil. O frică generală în societate pentru viitor. De ce? Ce facem noi o țară mică în caz de război? Fără armată, fără resurse? Suntem mici. Nu putem rezolva nimic. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Războiul din Ucraina, care poate în orice moment să se extindă și pe teritoriul Republicii Moldova.
Instabilitatea/criza economică și economia slab dezvoltată	39	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Un al doilea pericol real este fragilitatea economică. Dependența de remitențe, de piețe externe și de importuri de energie face țara vulnerabilă la șocuri externe, cum s-a văzut deja cu criza energetică. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) În primul rând, situația economică, pentru că totul se scumpește și oamenilor le este tot mai greu să se descurce.

		32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un pericol ar fi situația economică instabilă. Dacă prețurile continuă să crească, iar veniturile oamenilor rămân mici, există riscul de sărăcire accentuată a populației și de nemulțumiri sociale. 65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Энергетический кризис перерастает в экономический кризис и полное обеднение населения. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Un alt pericol este problema economică, precum prețurile mari și veniturile mici. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Развал экономики, ухудшение состояния с/х сектора.
Dependența/criza energetică și vulnerabilitatea resurselor energetice	34	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În prezent Republica Moldova se confruntă cu o instabilitate regională, din cauza conflictului armat de la graniță, precum și cu o destabilizare economică, din cauza dependenței energetice și produselor pe bază de petrol. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Apoi, dependența energetică, mă refer aici atât la gaze, cât și la resursele energetice în general, pentru că depindem mult de ceea ce vine din afară, iar asta ne face vulnerabili. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Înteruperile de energie electrică, perioade prin care am mai trecut. Scumpirea energiei electrice, care va determina și alte scumpiri. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Criza energetică care afectează toate sectoarele vieții 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Рост цен на топливо создает кризис для сельского хозяйства, что повысит цены на всё. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Criza de combustibil și de gaze naturale (majorarea plăților pentru transportul public fără a fi majorate salariile).
Instabilitatea regională / presiunile geopolitice și riscurile externe	30	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Extinderea războiului din Ucraina reprezintă un pericol pentru Republica Moldova, în contextul dezechilibrului politic internațional și al instabilității regionale. Situațiile din Transnistria și Găgăuzia vor genera provocări suplimentare pentru stabilitatea țării. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Cred că principalele pericole pentru Republica Moldova sunt instabilitatea economică și influențele externe generate de contextul regional. Războiul din apropiere creează incertitudine și riscuri de securitate, iar dependența energetică și situația economică fragilă pot afecta dezvoltarea țării. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Consider că unul dintre cele mai mari pericole pentru Republica Moldova este contextul geopolitic regional, în special războiul din Ucraina, care afectează direct securitatea noastră. În plus, dependența energetică și presiunile economice externe creează vulnerabilități majore pentru populație și instituții. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Pericolele războiului, antrenarea Republicii Moldova în jocurile politice internaționale, așezarea geografică la hotarele de interese strategice, acapararea puterii de stat de către cercuri oligarhice cu interese obscure, înrăutățirea situației social-economice. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Instabilitatea regională și securitatea țării, având în vedere Războiul din Ucraina și armata a 14-a din Transnistria.

Migrația/exodul populației, în special al tinerilor și al forței de muncă	26	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Apoi, plecarea masivă a tinerilor este o problemă serioasă, pentru că afectează nu doar economia, dar și echilibrul social. Rămân mai puțini oameni activi, iar presiunea cade pe un număr tot mai mic de persoane. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Emigrarea familiilor, mai ales a celor tinere cu copii. Scăderea natalității în sate. Mărirea numărului de decese. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Массовый выезд населения может привести к полному экономическому коллапсу из-за нехватки рабочих рук. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Массовая миграция и отток трудоспособного населения что приводит к старению общества и нехватки кадров. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Pierderea populației Exodul populației Problema demografică 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Migrația masivă a populației duce la lipsa forței de muncă și afectează dezvoltarea țării. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Pericolul real pentru Republica Moldova ar putea fi migrarea populației, tineretului în special peste hotare pentru un trai mai bun, studii, salariu mai atractiv. Acesta este un pericol real pentru țară, deoarece în țară nu va rămâne populația autohtonă. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Риск того, что в стране не останется достаточного количества людей для поддержания экономики и пенсионной системы. Этот риск может быть из-за скорости миграции.
Creșterea prețurilor / inflația / scăderea puterii de cumpărare	23	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Alte pericole ar fi dacă continuă să se scumpească toate tipurile de produse și servicii de care avem nevoie, fără să se lucreze real și la salarizare (creșterea acestuia). 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dar și conflictele din alte regiuni, cum este Orientul, influențează direct prețurile la combustibil și, de aici, tot lanțul – transport, produse, servicii. Noi nu avem control asupra acestor lucruri, dar le simțim zilnic. Pe lângă asta, există pericolul să nu mai fie de lucru sau să scadă veniturile. Pentru mine, asta e cel mai mare risc – să nu pot întreține familia. 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Рост цен на топливо создает кризис для сельского хозяйства, что повысит цены на всё. 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Scumpirile masive afectează starea calității vieții. Pensionarii, oamenii în etate cel mai mult suferă.
Depopularea / declinul demografic / natalitatea scăzută / îmbătrânirea populației	19	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Nu în ultimul rând, depopularea și îmbătrânirea demografică reprezintă un pericol silențios, dar cu efecte pe termen lung asupra capacității statului. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Emigrarea familiilor, mai ales a celor tinere cu copii. Scăderea natalității în sate. Mărirea numărului de decese. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Depopularea, duce la „moartea” multor sate. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Pericolul real pentru Republica Moldova este îmbătrânirea populației, plecarea tinerilor din țară, care nu mai au dorința de a se întoarce

Sărăcia / veniturile mici / scăderea nivelului de trai	16	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pe lângă asta, există pericolul să nu mai fie de lucru sau să scadă veniturile. Pentru mine, asta e cel mai mare risc – să nu pot întreține familia. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un pericol ar fi situația economică instabilă. Dacă prețurile continuă să crească, iar veniturile oamenilor rămân mici, există riscul de sărăcire accentuată a populației și de nemulțumiri sociale. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Не война или войны в мире, а обнищание молдавского народа.
Instabilitatea politică internă / guvernarea și tensiunile politice	16	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Dacă guvernarea politică va eșua, persistă pericolul instaurării unei dictaturi 3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Eu cred că cel mai mare pericol, în momentul de față, nu vine doar din exterior, ci și din interior, iar aici mă refer la o parte a clasei politice. Din păcate, vedem tot mai des cum unii politicieni ajung la guvernare nu pentru a construi sau a uni societatea, ci cu un singur scop: acela de a alimenta tensiunile, de a crea diviziuni și de a menține un climat de ură între oameni. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pericolele reale pentru Republica Moldova includ reinterpretarea democrației în funcție de interesele statului. Ceea ce afectează încrederea publicului și stabilitatea democratică. 71.(B, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Опасность переворота. Боюсь, что нет единого мнения с правительством и гражданами
Influențele externe / dependența de piețe, împrumuturi și resurse externe	14	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Dependența de remitențe, de piețe externe și de importuri de energie face țara vulnerabilă la șocuri externe, cum s-a văzut deja cu criza energetică. 13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Pierderea statalității. RM ca stat nu poate exista fără împrumuturi din exterior. Relații neprietenoase dintre etnii 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Cred că principalele pericole pentru Republica Moldova sunt instabilitatea economică și influențele externe generate de contextul regional. Războiul din apropiere creează incertitudine și riscuri de securitate, iar dependența energetică și situația economică fragilă pot afecta dezvoltarea țării. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Зависимость от внешних рынков и энергоресурсов что сказывается на уровне жизни людей.
Scumpirea carburanților / criza petrolieră	14	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Războiul în Ucraina și Orientul Mijlociu afectează calitatea vieții, criza energetică, mărirea prețurilor la carburanți etc. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dar și conflictele din alte regiuni, cum este Orientul, influențează direct prețurile la combustibil și, de aici, tot lanțul – transport, produse, servicii. Noi nu avem control asupra acestor lucruri, dar le simțim zilnic. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Colaps financiar din motivul ridicării prețurilor la petrol și scăderea puterii de cumpărare a populației. 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Рост цен на топливо создает кризис для сельского хозяйства, что повысит цены на всё.
Problemele legate de energia electrică și gaze	14	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Înterruperile de energie electrică, perioade prin care am mai trecut. Scumpirea energiei electrice, care va determina și alte scumpiri.

		50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Criza energetică care afectează toate sectoarele vieții 65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Энергетический кризис перерастает в экономический кризис и полное обеднение населения. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Criza de combustibil și de gaze naturale (majorarea plăților pentru transportul public fără a fi majorate salariile).
Corupția	10	
Piața muncii: șomaj, pierderea locurilor de muncă și deficitul forței de muncă	9	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pe lângă asta, există pericolul să nu mai fie de lucru sau să scadă veniturile. Pentru mine, asta e cel mai mare risc – să nu pot întreține familia. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Массовый выезд населения может привести к полному экономическому коллапсу из-за нехватки рабочих рук. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Șomajul, deoarece au imigrat mulți ucraineni, astfel au scăzut locurile vacante anterioare, dar și prețurile la servicii, deoarece ucrainenii lucrează cu un preț mai mic.
Frica și incertitudinea privind viitorul	9	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Faptul că oamenii nu știu la ce să se aștepte. Nu pot înțelege ce se întâmplă în lume, nu este alinierea cu realitatea economică sau guvernamentală, fără a înțelege exact. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) O frică generală în societate pentru viitor. De ce? Ce facem noi o țară mică în caz de război? Fără armată, fără resurse? Suntem mici. Nu putem rezolva nimic. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Și, în general, cred că toate acestea împreună îi fac pe oameni să fie mai îngrijorați și mai puțin siguri de viitor.
Divizarea / fragmentarea societății și tensiunile dintre grupuri	7	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Și, poate cel mai subtil, este riscul de fragmentare socială. Diferențele de opinii, de valori, de orientare devin tot mai accentuate și uneori ne dezbină, în loc să ne ajute să găsim soluții comune. Asta, pe termen lung, poate fi la fel de periculos ca orice altă criză. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Riscăm să ne menținem divizați în 2 tabere, când vine vorba de religie, politică, valori.
Problemele agriculturii	7	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Schimbările climatice și efectele acestora pentru agricultură, Republica Moldova fiind țară agrară depinde exclusiv de producția din agricultură pentru creșterea PIB-ului.
Probleme ecologice și de mediu	7	
Probleme sociale și capacitatea redusă de a face față crizelor	7	
Ineficiența justiției și a instituțiilor / lipsa încrederii în instituții	6	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pericolele reale pentru Republica Moldova includ reinterpretarea democrației în funcție de interesele statului. Ceea ce afectează încrederea publicului și stabilitatea democratică.
Dezinformarea / propaganda / războiul informațional	5	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) La acestea se adaugă pericolul dezinformării și al influenței externe — politice și informaționale — care erodează coeziunea socială și capacitatea de decizie democratică.

		19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pericolul cel mai real cred că este divizarea societății și propaganda, care ne slăbește unitatea.
Riscul dictaturii / loviturii de stat / acaparării puterii	5	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Dacă guvernarea politică va eșua, persistă pericolul instaurării unei dictaturi 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Acapararea puterii de stat de către cercuri oligarhice cu interese obscure
Războaiele și conflictele din alte regiuni ale lumii	5	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Războiul în Ucraina și Orientul Mijlociu afectează calitatea vieții, criza energetică, mărirea prețurilor la carburanți etc. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dar și conflictele din alte regiuni, cum este Orientul, influențează direct prețurile la combustibil și, de aici, tot lanțul – transport, produse, servicii. Noi nu avem control asupra acestor lucruri, dar le simțim zilnic.
Colapsul financiar/economic	5	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Colaps financiar din motivul ridicării prețurilor la petrol și scăderea puterii de cumpărare a populației.
Conflictul transnistrean și situația din Găgăuzia	4	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Conflictul înghețat din Transnistria, care rămâne un punct de destabilizare, mai ales în cazul unor evoluții negative în regiune.
Schimbările climatice / seceta / fenomenele meteo nefavorabile	3	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Schimbările climatice și efectele acestora pentru agricultură, Republica Moldova fiind țară agrară depinde exclusiv de producția din agricultură pentru creșterea PIB-ului.
Poluarea Nistrului și accesul la apă potabilă	3	111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Poluarea apei în Nistru (sursa principală de apă potabilă pentru populația din dreapta Nistrului) 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Micșorarea aportului de apă potabilă, din cauza poluării Nistrului.
Vulnerabilitatea militară / lipsa resurselor de apărare	3	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) De ce? Ce facem noi o țară mică în caz de război? Fără armată, fără resurse? Suntem mici. Nu putem rezolva nimic. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Daune sau chiar nevoia de a se apăra din cauza războiului, fiind o țară mică resursele noastre de apărare sunt minime.
Refugiații / imigrația și efectele percepute	3	85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Șomajul, deoarece au imigrat mulți ucraineni, astfel au scăzut locurile vacante anterioare, dar și prețurile la servicii, deoarece ucrainenii lucrează cu un preț mai mic.
Lipsa coerenței sau a unei poziții clare a autorităților	3	
Pierderea statalității / unirea cu România / aderarea la UE	2	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Pierderea statalității. RM ca stat nu poate exista fără împrumuturi din exterior. Relații neprietenoase dintre etnii 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Că va unită cu România și va adera la UE
Decizii sau legi în defavoarea cetățenilor / afectarea democrației	2	
Criminalitatea / fraudele / siguranța rutieră	2	
Ineficiența învățământului	1	
Lipsa infrastructurii de canalizare	1	
Bolile infecțioase	1	

Copiii rămași fără supraveghere / consumul de droguri și alcool	1	
Produse importate necalitative și control insuficient	1	
Normalizarea și acceptarea situațiilor anormale	1	34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Cel mai serios risc, este de a ne obișnui cu situații care nu sunt normale. Când începi să accepți prea ușor lucruri care, de fapt, ar trebui schimbate, acolo deja apare un pericol mai profund.
Monopolul	1	

1.3 Dacă ne referim la localitatea Dvs., Cu ce probleme se confruntă aceasta la momentul actual? (Sociale? Economice? Politice? Alte probleme?)

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Lipsa locurilor de muncă / locuri de muncă insuficiente sau slab plătite	45	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) În localitate, problema principală este lipsa locurilor de muncă stabile. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Mulți tineri pleacă din localitate din cauza lipsei locurilor de muncă, ceea ce afectează capitalul uman și dezvoltarea economică. 47.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) В моем населенном пункте нехватка рабочих мест, низкие зарплаты, плохая инфраструктура. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Mai există probleme economice cum ar fi lipsa locurilor de muncă și veniturile mici. 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Cred că localitatea mea se confruntă cu probleme atât sociale cât și economice deoarece există puține locuri de muncă, astfel oamenii fiind nevoiți să plece peste hotare.
Probleme economice generale / instabilitate economică	39	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Economice: prezența în număr mic a agenților economici, lipsa investițiilor pe termen lung și mediu. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Localitatea mea se confruntă în prezent cu mai multe probleme economice, în special costurile ridicate ale vieții și veniturile insuficiente. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Также ощущается экономическая нестабильность. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Din punct de vedere a problemelor cu care se confruntă localitatea cred că sunt de ordin economic din motivul alegerilor greșite, a conducătorilor care au dus în colaps bugetul orașului.
Probleme sociale generale	34	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Cu referire la problemele cu care se confruntă localitatea aș menționa problemele sociale datorate migrației masive a populației tinere apte de muncă, iar problemele economice s-ar clasa pe treapta a II-a. 61.(F, 66-75, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Социальные проблемы самые критические 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Problemele sociale, plecarea localnicilor peste hotare, problemele economice, finanțe pentru crearea condițiilor pentru cetățeni.

		98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Problemele de bază ar fi cele sociale și economice, poate mai puțin politice.
Migrația / plecarea tinerilor și a localnicilor	33	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Locurile de muncă decente sunt puține, ceea ce determină mulți tineri să migreze spre Chișinău sau în afara țării, ceea ce subțiază comunitatea activă. 15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Cred că la moment cea mai mare problemă este lipsa oportunităților. Din acest motiv mulți tineri aleg să plece peste hotare pentru un trai mai bun 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Cu referire la problemele cu care se confruntă localitatea așa menționa problemele sociale datorate migrației masive a populației tinere apte de muncă, iar problemele economice s-ar clasa pe treapta a II-a. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Localitatea unde locuiesc se confruntă cu problema îmbătrânirii populației și plecarea tinerilor din localitate. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Социальные: отток молодежи и старение села. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Cu imigrarea masivă a tineretului, care nu se vor întoarce, astfel nu vor asigura un buget pentru achitățile pensionarilor în viitor.
Salarii și venituri mici / insuficiente	32	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Salariile mici agravează situația și afectează nivelul de trai al populației. 106.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Putem considera lipsa posturilor de muncă care să fie bine plătite ca să poată acoperi cheltuielile pe care le are o familie. 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Salariile nu corespund dorințelor și nevoilor cetățenilor.
Drumuri degradate / infrastructură rutieră insuficientă	28	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) De asemenea, starea drumurilor este una nesatisfăcătoare. Drumurile de calitate proastă îngreunează circulația, afectează activitățile economice și creează disconfort zilnic pentru locuitori. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Drumurile sunt rele, investiții puține, iar autoritățile locale nu prea au putere sau resurse să schimbe ceva. 75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Mașinile cu tonaj mare care strică drumurile.
Probleme politice generale	22	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Nu mai suntem egali ca libertăți și nu mai avem un nivel normal de gândire politică sau economică a populației. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Politice – lipsa transparenței din partea APL, a persoanelor de la conducere, profitarea de statutul obținut a persoanelor cu funcții de răspundere 65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) В настоящее время у нас большая политическая проблема – отсутствие действующего совета. 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Politic la fel stăm prost, conflictele sunt multe, aprinse și în continuă dezvoltare. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Политические – жители иногда не доверяют власти и считают, что решения принимаются без учета их мнения.
Infrastructură slab dezvoltată / infrastructură de bază insuficientă	20	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Infrastructura este o altă problemă care afectează dezvoltarea zonei. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Infrastructura este parțial degradată.

		35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Nu în ultimul rând persistă dificultăți legate de infrastructură (drumuri, apeduct, canalizare), accesul la servicii medicale, precum și resurse financiare limitate ale administrației publice locale pentru dezvoltare.
Lipsa sau calitatea necorespunzătoare a apei potabile / apeductului	19	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Apa potabilă. Apa de la robinete este, în mare parte, tehnică, iar cea din fântâni nu corespunde normelor sanitar-igienice, ceea ce reprezintă un risc major pentru sănătatea populației. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Некачественная вода в кранах (ржавая).
Lipsa sau extinderea insuficientă a canalizării	17	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În primul rând, lipsa canalizării reprezintă o deficiență majoră de infrastructură. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Sunt tot aceleași probleme: aprovizionarea cu apă potabilă, canalizarea mai ales că în sat s-a pornit, este, dar nu știu dacă funcționează, dacă e păstrat.
Depopularea / scăderea numărului de locuitori	16	32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Este dureros când mergi prin sat și vezi tot mai multe case părăsite, grădini în paragină. Păi cum să nu se înmulțească dacă e tot mai multă pustietate. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Satul se depopulează și îmbătrânește.
Îmbătrânirea populației	13	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Îmbătrânirea populației, scade natalitatea 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Localitatea unde locuiesc se confruntă cu problema îmbătrânirii populației și plecarea tinerilor din localitate. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Îmbătrânirea localității, decesuri mai multe decât natalitatea...
Natalitate scăzută / puțini copii	12	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Școala rămâne fără copii și fără învățători 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Din cauza natalității precare și a lipsei infrastructurii automat a posibilități de a avea un job, sunt convinsă că peste câțiva zeci de ani acest sat nu va mai exista. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Natalitatea scăzută, îmbătrânirea populației satului.
Prețuri mari / costuri ridicate ale vieții și serviciilor	11	83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Creșterea prețurilor la facturi, alimente, produse reduce nivelul de trai al oamenilor. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Экономические – высокие цены на жилье, транспорт и продукты, мало хорошо оплачиваемой работы для молодых людей.
Resurse financiare locale insuficiente / buget local limitat	11	64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Политические: ограниченность местного бюджета, уровень доверия населения к местной власти. 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Economice: Starea financiară este afectată, nu se ajung bani pentru multe activități, repararea drumurilor, canalizarea 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Din punct de vedere a problemelor cu care se confruntă localitatea cred că sunt de ordin economic din motivul alegerilor greșite, a conducătorilor care au dus în colaps bugetul orașului.
Neîncredere în autorități, politicieni sau instituții	10	31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pe plan politic, oamenii manifestă neîncredere în autoritățile locale. 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Politice: neîncredere în politicieni

		120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chişinău) Политические – жители иногда не доверяют власти и считают, что решения принимаются без учета их мнения.
Lipsa spațiilor și activităților culturale, recreative sau sportive	9	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Există și o lipsă acută de spații pentru tineri. Un centru de recreere ar oferi oportunități pentru activități educative, culturale și sportive. 95.(F, 46-55, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Sociale – tineretul cu vârsta de 10-18 ani nu au unde să-și petreacă timpul liber. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chişinău) Социальные – мало бесплатных мероприятий для молодежи, из-за этого многие проводят время дома.
Sărăcie / nivel de trai scăzut / condiții de trai nefavorabile	8	
Lipsa investițiilor, agenților economici și întreprinderilor locale	7	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Economice: prezența în număr mic a agenților economici, lipsa investițiilor pe termen lung și mediu.
Lipsa oportunităților de dezvoltare și de rămânere pentru tineri	7	79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Economic, lipsa locurilor de muncă pentru populație, sociale, localitatea trebuie să promoveze tinerii pentru a-i cointeresa să rămână aici.
Deșeuri, gunoiști și curățenia localității	6	90.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Lipsa unui sistem centralizat, regional de colectare, separare a deșeurilor
Probleme ale administrației publice locale / conflicte și lipsa funcționalității	6	63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Отсутствие согласия между примэрией и советом, что приводит к невозможности дальнейшего развития. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Din punct de vedere a problemelor cu care se confruntă localitatea cred că sunt de ordin economic din motivul alegerilor greșite, a conducătorilor care au dus în colaps bugetul orașului.
Probleme ale școlilor și accesului la educație în localitate	6	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Localitatea mea de baștină se confruntă cu mari probleme sociale: școala deja a fost comasată, numărul foarte al populației din localitate. 5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Școala rămâne fără copii și fără învățători
Servicii publice insuficiente sau ineficiente	6	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) În oraș, problemele sunt legate de trafic, prețuri mari, servicii publice uneori ineficiente și lipsa locurilor de muncă bine plătite. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De asemenea, aprovizionarea cu apă și canalizare, care este parțială, precum și calitatea serviciilor publice rămân insuficiente pentru nevoile comunității.
Lipsa transparenței și participarea redusă a cetățenilor la deciziile locale	5	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Implicarea cetățenilor în viața comunitară este redusă, iar resursele administrației locale sunt insuficiente față de nevoile reale. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chişinău) Политические – недостаточное участие жителей в решениях власти.
Transport public insuficient / probleme de trafic și grafic rutier	5	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Lipsa transportului public ce leagă satul de centrul raional
Inegalități sociale / discrepanțe între grupurile sociale	4	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chişinău) Sociale: discrepanța profundă între păturile sociale avute și cele nevoiașe 10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chişinău) Nu mai suntem egali ca libertăți și nu mai avem un nivel normal de gândire politică sau economică a populației.

Acces limitat la servicii medicale / calitatea serviciilor medicale	3	83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Accesul limitat la serviciile medicale scade calitatea vieții. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Ухудшение качества медицинского обслуживания.
Corupția și folosirea funcției în interes propriu	3	
Câini vagabonzi și animale sălbatice	3	32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Tot auzim în ultima vreme că au apărut lupii, s-au înmulțit șacalii. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Un alt aspect important îl reprezintă problema câinilor vagabonzi, care afectează siguranța și confortul locuitorilor, în special în anumite zone ale orașului. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Câinii vagabonzi sunt o problemă serioasă. Sunt sterilizați, marea parte, dar când sunt mulți, prezintă un pericol nu doar pentru copii, ci și pentru maturi.
Localitatea nu are probleme majore / sunt menționate și aspecte pozitive	3	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Probleme în mod deosebit nu există, sunt aceleași ca peste tot.
Probleme de mediu și poluarea resurselor de apă	3	48.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Плохое качество воды, плохая экология, высокая цена на воду. 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Экологические – плохое состояние водных ресурсов.
Problemele agriculturii și prelucrarea terenurilor	3	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Agricultura nu mai aduce venituri ca înainte, iar alte oportunități nu prea sunt. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) E foarte scumpă prelucrarea terenurilor, lipsa locurilor de muncă pentru tineri.
Criza energetică	2	
Iluminatul stradal insuficient	2	115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Nu toate străzile sunt iluminate suficient, din acest motiv persistă frica de a merge seara în anumite locuri.
Lipsa forței de muncă / reducerea potențialului de muncă	2	
Războiul din Ucraina	2	
Siguranța publică pe străzi și în localuri	2	113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Totodată, nu există siguranță pe străzi în localuri sau în alte zone.
Siguranța rutieră și trecerile pentru pietoni	2	115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Prea multe treceri pentru pietoni fără semafor, este periculos (în postura de șofer este complicat să vezi pietonii din timp).
Dezinformarea	1	
Dezvoltare dezechilibrată între centru și periferie	1	
Lipsa angajaților competenți în sistemul public local	1	
Lipsa gazificării	1	
Lipsa indicatoarelor stradale	1	
Orientarea politică spre Răsărit / susținerea forțelor care mențin războiul	1	
Probleme sanitar-veterinare și boli la animale	1	

1.4 Care sunt pericolele cu care se confruntă oamenii din localitatea Dvs.?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Nesiguranță economică / vulnerabilitate financiară / venituri insuficiente	40	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De aici vine și pauperizarea populației, oamenii trăiesc tot mai greu, cu venituri limitate, și asta se simte în nivelul de trai. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cel mai mare pericol este sărăcia și lipsa stabilității. Mulți oameni trăiesc de la o zi la alta și nu au economii. Dacă apare o problemă – de exemplu, o boală sau pierderea locului de muncă – situația devine foarte dificilă. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Люди сталкиваются с риском бедности из-за инфляции и социальной незащищенности. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Lipsa siguranței financiare rămâne problemă de bază. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Asta se datorează deoarece prețurile sunt majorate zilnic iar veniturile rămân aceleași și nu cresc deloc.
Lipsa locurilor de muncă / șomaj / riscul pierderii locului de muncă	23	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cred că principalele pericole țin, în primul rând, de lipsa locurilor de muncă. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) La nivel economic, lipsesc locurile de muncă, iar tinerii care mai rămân ajung, de multe ori, fără ocupație stabilă. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii rămași sunt în mare parte vârstnici, izolați, fără acces la servicii medicale decente și fără perspective. Tinerii pleacă și nu mai revin, iar cei care rămași nu au cum să întemeieze familii aici pentru că nu au locuri de muncă.
Migrația / plecarea tinerilor și a familiilor peste hotare	21	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pleacă lumea, rămân case goale, se pierde din viața comunității, și asta nu e doar o problemă demografică, dar și una socială, pentru că dispare dinamica locală. 6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Familii întregi pleacă peste hotare, rămân bătrânii singuri 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Migrația tinerilor creează un vid de capital uman local greu de recuperat. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Tinerii pleacă și nu mai revin, iar cei care rămași nu au cum să întemeieze familii aici pentru că nu au locuri de muncă. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Îmbătrânirea populației, scăderea numărului de elevi în școli, plecarea lor peste hotare.
Sărăcie / pauperizare / scăderea nivelului de trai	21	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cel mai mare pericol este sărăcia și lipsa stabilității. Mulți oameni trăiesc de la o zi la alta și nu au economii. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Oamenii se confruntă cu sărăcie și cu riscul de sub existență, mai ales în mediul rural. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Scăderea nivelului de trai la limita decenței, din cauza creșterii excesive a prețurilor pentru toate domeniile existențiale.
Scumpiri / prețuri și cheltuieli mari	18	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Veniturile mici, scumpirile la utilități, dependența de remitențe din diasporă.

		30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Scumpirile. Totul se scumpește de la o zi la alta. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Sărăcia, nu-i posibil de prelucrat pământul din cauza prețurilor mari la petrol. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Asta se datorează deoarece prețurile sunt majorate zilnic iar veniturile rămân aceleași și nu cresc deloc.
Lipsa, întreruperea sau calitatea necorespunzătoare a apei potabile	15	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Escaladarea crizei privind asigurarea cu apă potabilă 13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Încălcarea normelor ecologice, poluarea și epuizarea resurselor de apă, chimizarea excesivă a livezilor 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Опасность заболеть от плохой воды. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Fântânile poluate din lipsa canalizației 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Unul dintre pericole este asigurarea cu apă de la fântâna arteziană. Acestea au instalații vechi, necalitative, care des se strică și populația rămâne fără sursă de apă.
Lipsa oportunităților și perspectivelor de dezvoltare, mai ales pentru tineri	12	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Chiar dacă pericolele nu sunt vizibile, ele există sub alte forme: lipsa oportunităților, plecarea tinerilor, implicarea redusă în viața comunității. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii rămași sunt în mare parte vârstnici, izolați, fără acces la servicii medicale decente și fără perspective. 106.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Pericolul major consider că este nesiguranța economică, lipsa oportunităților pentru tână generație.
Infrastructură și servicii publice insuficiente	11	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Infrastructură deficitară : drumurile deteriorate îngreunează traficul, afectează activitățile economice și creează riscuri pentru siguranța cetățenilor. 10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Defecte ale infrastructurii, pericole la nivel economic, lipsa de protecție. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Инфраструктура: низкое качество воды, ремонт дорог, отсутствие канализации. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Infrastructura slabă și serviciile limitate care pot crea dificultăți pentru locuitori.
Poluarea mediului, aerului și resurselor de apă / lipsa spațiilor verzi	11	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pericolele pentru oameni includ poluarea cauzată de deșeuri și fermele de vite din apropierea orașului... 13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Încălcarea normelor ecologice, poluarea și epuizarea resurselor de apă, chimizarea excesivă a livezilor 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Fântânile poluate din lipsa canalizației Indiferența față de mediul înconjurător Numeroase încălcări de poluare a mediului, mașini de spălat, spălarea automobilelor etc 99.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Lipsa spațiilor verzi 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Иногда ощущается риск для здоровья из-за загрязненного воздуха и нехватки зеленых зон.

Acces limitat la servicii medicale / lipsa cadrelor și intervenții întârziate	10	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Accesul limitat la servicii medicale. Lipsa unor specialiști în domeniul sănătății face ca multe cazuri să nu fie tratate la nivel local. În situațiile grave, intervențiile sunt adesea întârziate sau gestionate ineficient, ceea ce poate avea consecințe serioase pentru pacienți. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Un alt pericol este accesul limitat la servicii medicale de calitate. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Lipsă a cadrelor medicale, până vine salvare, moare omul în pat sub privirea copiilor săi.
Criminalitate, furturi și alte infracțiuni	10	70.(F, 36-45, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Кражи, очень много преступлений, опасность на дорогах, хорошо по пешеходу. 89.(F, 26-35, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Furtul din gospodărie 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Люди сталкиваются с опасностями на дорогах из-за пробок и нарушений ПДД, а также с мелкой преступностью, в некоторых районах. Бывают случаи краж или мошенничества. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Основные опасности включают дорожные происшествия, кражи и мелкие правонарушения.
Accidente, viteză excesivă și alte pericole rutiere	9	46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Дорожно-транспортные происшествия участились в последние пол года. 74.(B, 26-35, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Transportul de mare tonaj care circulă prin centrul localității, înspre Fabrica de Păsări. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Ambuteiaje, oamenii sunt grăbiți și des sunt accidente, doar anul acesta eu personal am văzut vreo 4. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Основные опасности включают дорожные происшествия, кражи и мелкие правонарушения.
Bătrâni singuri / izolare socială și lipsa sprijinului	9	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Familii întregi pleacă peste hotare, rămân bătrânii singuri 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Apoi, este problema bătrânilor rămași singuri, sunt foarte mulți și se descurcă greu, mai ales fără sprijin constant. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii rămași sunt în mare parte vârstnici, izolați, fără acces la servicii medicale decente și fără perspective. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Mulți bătrâni singuratici care nu-și pot asigura existența 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Sunt mulți bătrâni care nu-și pot acoperi necesitățile vitale.
Lipsa sau insuficiența sistemului de canalizare	9	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sistemele de canalizare incomplete sunt un risc pentru sănătatea publică și pentru mediu. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Infrastructura slab dezvoltată, în special drumurile și rețelele canalizare creează dificultăți în viața de zi cu zi. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Инфраструктура: низкая качество воды, ремонт дорог, отсутствие канализации.
Pericole sociale / securitate umană menționate în mod general	9	75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Securitatea umană.

Protecție socială insuficientă pentru persoane vulnerabile	9	44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Люди сталкиваются с риском бедности из-за инфляции и социальной незащищенности. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Lipsa siguranței financiare rămâne problemă de bază. Sunt mulți bătrâni care nu-și pot acoperi necesitățile vitale. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Consider că copiii cu dizabilități severe necesită mult mai multă grijă și implicare.
Câini vagabonzi	8	15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Un alt pericol sunt câinii vagabonzi care pot fi imprevizibili și creează teamă 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Au fost cazuri când copii veneau de la școală și au fost mușcați de câine. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Очень много бродячих собак. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Foarte mulți câini vagabonzi pe străzi care sunt agresivi.
Depopularea / pustiirea localității / scăderea populației	8	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un alt lucru grav este pustiirea localității. Pleacă lumea, rămân case goale, se pierde din viața comunității, și asta nu e doar o problemă demografică, dar și una socială, pentru că dispare dinamica locală. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) De asemenea, există riscuri sociale, cum ar fi îmbătrânirea populației și depopularea. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Depopularea satului, singurătatea persoanelor în etate cu copiii plecați la muncă peste hotare, sărăcia și veniturile mici, acces limitat la servicii, lipsa locurilor de muncă, teama de război și instabilitate etc.
Drumuri deteriorate / infrastructură rutieră deficitară	8	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Infrastructură deficitară : drumurile deteriorate îngreunează traficul, afectează activitățile economice și creează riscuri pentru siguranța cetățenilor. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În primul rând, infrastructura, majoritatea drumurilor sunt de prundiș și, după ploi, devin aproape impracticabile, uneori nici ambulanța nu poate ajunge ușor.
Nesiguranță pe străzi / comportament agresiv, violență sau hărțuire	8	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Persoane cu dereglări psihice, care sunt agresivi și inadecvați. Cum acești oameni sunt lăsați singuri să meargă prin oraș? Nu demult de o asemenea persoană au fost agresați copii și o mamă. 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Nesiguranța în public, deseori când ieșim la plimbare diverși oameni pe stradă dau dovadă de un comportament inadecvat, începând să jignească prin vorbe sau fapte.
Îmbătrânirea populației	8	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Familii întregi pleacă peste hotare, rămân bătrânii singuri 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) În plus, există și riscul depopulării – tinerii pleacă, iar comunitatea îmbătrânește. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii rămași sunt în mare parte vârstnici, izolați, fără acces la servicii medicale decente și fără perspective.
Consumul sau comercializarea alcoolului și drogurilor / comportamente antisociale	7	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Din cauza asta apar și alte probleme, unii cad în vicii, cum ar fi consumul de alcool sau chiar droguri ușoare. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) De asemenea, lipsa activităților pentru tineri îi face vulnerabili la

		consumul de alcool și la comportamente riscante, inclusiv sarcini la vârste fragede. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Lipsa banilor, lipsa forței de muncă, câinii vagabonzi, creșterea infracțiunilor, comercializarea drogurilor printre tinerii care nu doresc să muncească. 45.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, GAG, or. Comrat) Наркомания. Люди ведут антисоциальный образ
Nu sunt identificate pericole majore	7	
Deșeuri, gunoi și salubritate necorespunzătoare	6	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Cu colectarea gunoierului un pic s-a mai rezolvat. 89.(F, 26-35, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Gunoierul prin tot satul. 99.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Deșeuri aruncate necorespunzător
Ambuteiaje, parcuri și organizarea traficului	5	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Haos, accidente, ambuteiaje, lipsa organizării urbane. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Люди сталкиваются с опасностями на дорогах из-за пробок и нарушений ПДД, а также с мелкой преступностью, в некоторых районах. Бывают случаи краж или мошенничества. Иногда ощущается риск для здоровья из-за загрязненного воздуха и нехватки зеленых зон.
Escrocherii, impostori și fraude prin telefon sau online	5	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Suntem expuși deschis în fața impostorilor 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pericolele pentru oameni includ poluarea cauzată de deșeuri și fermele de vite din apropierea orașului, precum și criminalitatea prin telefonie mobilă. 117.(F, 36-45, U, SM, AA, Ru, UKR, Chișinău) Мошенники, преступники. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Бывают случаи краж или мошенничества.
Lipsa specialiștilor și a forței de muncă	5	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Lipsa banilor, lipsa forței de muncă, câinii vagabonzi, creșterea infracțiunilor, comercializarea drogurilor printre tinerii care nu doresc să muncească. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Экономическая уязвимость, недостаток рабочих мест, отток населения, нехватка специалистов, зависимость от внешних источников финансирования. 73.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Нет рабочих мест для молодежи, не хватает специалистов.
Probleme în agricultură / costuri mari pentru prelucrarea terenurilor	5	51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Nu vor prelucra terenurile și nu vor avea cu ce întreține animalele. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Sărăcia, nu-i posibil de prelucrat pământul din cauza prețurilor mari la petrol.
Dezinformare, influențe externe și efectele mediului online	4	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Există pericolul dezinformării și al influenței politice externe, care afectează și localitățile mici. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Se mai adaugă și influența mediului online, unde informația nu este filtrată și unde apar modele de comportament care nu întotdeauna sunt potrivite. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) De asemenea, există riscul de dezinformare și influențe externe.

Implicare civică redusă / lipsa coeziunii și încrederii în comunitate	4	29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Nu mai există aceeași implicare, iar copiii cresc uneori fără repere clare, fără cineva care să-i ghideze constant. Toate acestea se răsfrâng și asupra comunității. 71.(B, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Люди не могут договориться и прийти к единому мнению.
Lipsa activităților și serviciilor pentru copii și tineri	4	85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Lipsă a locurilor pentru copii în grădinițe
Neîncrederea în instituții / manipularea politică și numirile pe criterii de partid	4	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Neîncrederea în instituțiile statului de orice rang. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Mă deranjează și cine ocupă funcții publice și de consilieri locali sau raionali pe linia partidului.
Reducerea sau închiderea instituțiilor educaționale / acces dificil la educație	4	50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) În sat nu este liceu, elevii circulă tot cu autobusul de rută. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Lipsă a locurilor pentru copii în grădinițe, 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Pericolul de a fi închisă grădinița din localitate.
Războiul, conflictele regionale și situarea în zona de securitate	4	81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Situarea în zonă de securitate prezintă un pericol relativ, situația criminogenă, violența, disponibilitatea forțelor de muncă pentru activități în agricultură, servicii sociale.
Transport public insuficient, rar, aglomerat sau scump	4	53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Zilnic pleacă la muncă în oraș și transportul e scump și circulă rar. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Transport public arhiplin cu distanțe mari între ele.
Criza energetică / riscul întreruperii curentului și gazelor	3	
Iluminatul public insuficient	3	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Drumuri proaste, lipsa iluminării, distrugerea aspectului orașului (ex: parcuri, străzi, auto etc.). 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Iluminatul public insuficient pe timp de noapte 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Иногда бывают проблемы с безопасностью из-за плохого освещения на улицах ночью.
Case vechi, neîntreținute și riscul deteriorării bunurilor	2	
Dependența de remitențe sau de surse externe de finanțare	2	
Limitarea libertății de exprimare	2	
Persoane cu dereglări psihice și comportament agresiv	2	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Persoane cu dereglări psihice, care sunt agresivi și inadecvați. Cum acești oameni sunt lăsați singuri să meargă prin oraș? Nu demult de o asemenea persoană au fost agresați copii și o mamă. Au fost bătuți de o asemenea persoană cu dereglări psihice. 48.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Много людей с психическими отклонениями.
Schimbări climatice și secetă	2	
Zgomot și deranj pe timp de noapte	2	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Tinerii circulă noaptea cu motocicletele prin sat, fac mate gălăgie.

		115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Gălăgie mare din cauza motocicliștilor după ora 22:00 pe străzi.
Calitatea necorespunzătoare a produselor alimentare	1	
Probleme de educație în familie și lipsa reperelor pentru copii	1	

1.5 Ce înțelegeți Dvs. prin siguranță personală? (Cum ați descrie, din experiența Dumneavoastră, ce înseamnă siguranța personală? În ce condiții Dvs. vă simțiți în siguranță?)

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Stabilitate financiară / venit care să acopere necesitățile	39	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Nu în ultimul rând, un salariu decent, care oferă stabilitate și reduce stresul zilnic, permițând oamenilor să-și acopere nevoile și să își planifice viitorul. Fără siguranță economică, siguranța personală este incompletă. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Siguranța personală înseamnă pentru mine stabilitate pe mai multe planuri simultan: economică — să știu că familia are resurse suficiente pentru necesitățile de bază și pentru situații neprevăzute 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pentru mine, siguranța personală înseamnă să am un acoperiș deasupra capului, stabilitate financiară, să nu-mi fie frică că rămân fără bani de mâncare sau de facturi 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să am necesarul pentru a-mi întreține familia din 4 persoane. Având lunar 40 mii de lei ducem greutatea că nu avem locuința noastră și nici nu putem procura sau construi. 97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Eu nu mă simt în siguranță, deoarece formând o familie tânără nu am stabilitate financiară, mă limitez foarte mult. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Siguranța personală pentru mine este un salariu care să acopere toate cheltuielile lunare și asigurarea studiilor pentru copii, și organizarea măcar o dată în an a unei vacanțe în familie.
Protecție fizică / lipsa amenințărilor și pericolelor	27	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Siguranța personală, semnifică starea în care o persoană se simte protejată, atât fizic, emoțional, dar și material. Aici ne referim la absența pericolelor, accesul facil la servicii de sănătate, ordine publică, stabilitate financiară. 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Prin siguranța personală înțeleg capacitatea de a fi protejat de pericole fizice, psihologice și sociale, indiferent dacă mă aflu acasă, la serviciu, pe stradă sau chiar în mediul online. 60.(B, 46-55, R, SS, PU, Ru, BG, UTA Găgăuzia) Отсутствие каких-либо угроз для жизни и здоровья. 89.(F, 26-35, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni)

		Protecție împotriva incendiilor, violenței, furturilor sau alte pericole din jur.
Loc de muncă stabil / bine remunerat	19	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Loc de muncă stabil, stabilitatea regională, politica statului privind investiții de lungă durată în localitățile Republicii în afara Centrului 3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Din fericire, pot să spun că mă aflu în siguranță. Sunt sănătos și am un loc de muncă asigurat. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) La un loc de muncă bine remunerat, cu posibilitatea de creștere profesională, unde se respectă și se apreciază pe bună dreptate munca mea. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Siguranța că nu voi rămâne fără un post de muncă, un salariu decent pentru a-mi întreține familia. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Siguranța personală înseamnă un loc de muncă permanent. Salarii adaptate la inflație și necesități personale. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Totodată, siguranța personală înseamnă ca după finisarea studiilor să am loc de muncă cu remunerare decentă.
Să poți circula liber pe stradă fără teamă (inclusiv noaptea)	18	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Un om se poate considera cu adevărat în siguranță atunci când poate circula liber pe stradă fără teamă, fără riscul de a fi agresat sau expus unor situații periculoase. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să pot merge seara pe stradă fără teamă 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Siguranța este atunci când nu există pericolul de a fi atacat pe stradă, de exemplu, sau ca nu-ți va fi sustras vreun bun fără voia ta. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Să mergi pe stradă cu copiii și să fii sigur că nimeni nu te va agresa, nu te va înjura. 61.(F, 66-75, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Личная безопасность — это когда не страшно находиться в доме и гулять по улицам днем и ночью. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Eu înțeleg termenul siguranță socială în felul următor: să mă pot plimba seara prin oraș fără frică, să pot vorbi deschis ceea ce cred și să nu mă aștept la consecințe. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Siguranța personală este atunci când nu ai frică să ieși după orele 18:00 la magazin fără să fii nevoit să fii atentă când treci pe lângă un grup de bărbați care consumă alcool în loc public.
Protecție / siguranță emoțională și psihologică	17	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Ca și definiție, o percep în felul următor: starea de bine și, important, de siguranță a omului, în tangență cu toată gama de pericole care pot afecta integritatea fizică și morală a omului. Personal, mă simt în siguranță când nu sunt expusă anumitor facturi (violență (în toate formele ei), accidente, abuzuri emoționale, verbale), situații stresante la locul de muncă, etc. 15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău)

		Siguranța personală pentru mine înseamnă să mă simt protejată fizic și moral fără frică de pericole sau nedreptăți. Să pot cere ajutor și să-l primesc instant 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Siguranța personală înseamnă să fiu eu bine cu mine, atât fizic cât și emoțional. Familia fericită contează cel mai mult pentru mine. 48.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Личная безопасность это когда я чувствую себя защищенной физически и психологически. Это возможно при спокойной обстановке, наличие закона и поддержки со стороны окружающих. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Психологический комфорт и отсутствие стресса.
Acces la servicii medicale / sănătate	13	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Din fericire, pot să spun că mă aflu în siguranță. Sunt sănătos și am un loc de muncă asigurat. 4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Personal, mă simt în siguranță în momentul când legea este respectată, când am acces la servicii medicale, când dispun de resursele necesare pentru un trai decent. 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Accesul la servicii medicale. Să știi că, atunci când ai o problemă de sănătate, poți beneficia rapid de ajutor calificat. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să știu că dacă mă îmbolnăvesc, am acces la un medic 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Să am un venit care să îmi permită un trai decent și acces la servicii medicale.
Instituții ale statului care funcționează / protecție din partea statului	13	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Siguranța presupune încrederea că ești protejat și că instituțiile statului își îndeplinesc funcțiile 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Mă simt în siguranță atunci când pot circula liber pe stradă fără teamă, când am acces la servicii medicale și sociale de calitate și când știu că instituțiile statului își fac datoria. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mă simt în siguranță atunci când există stabilitate, sprijin din partea autorităților și relații bune în comunitate. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) În siguranță suntem atunci când poliția face ordine, este post de poliție în sat și își face coresponsabilitatea obligațiile de funcție. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În țară să fie pace iar instituțiile statului să lucreze pentru a ne asigura securitatea și un trai decent. Instanțele responsabile de protecția vieții mele să funcționeze corect.
Pace / liniște în țară / lipsa războiului	12	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Eu mă simt în siguranță. Este liniște și pace în Moldova. Nu explodează nimic. 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Быть уверенной в том что страна не подвергнется нападению и не будет втянута в военный конфликт. 75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi)

		Siguranța personală ar fi să trăim în pace. 95.(F, 46-55, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Siguranța personală depinde mult de situația social-economică și politică din țară. O să fie pace, o să dispunem de un trai decent.
Respectarea legii / ordinea publică	12	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Personal, mă simt în siguranță în momentul când legea este respectată 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Порядок в селе и в стране – это безопасность. А порядка нет. 65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Сегодня в Молдове нет никакой обязанности, полное отсутствие закона, бездействие полиции, коррумпированных судов и прокуратуры. 91.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Să fie legile mai aspre pentru corupți, infracțiuni. Atunci și viața noastră va fi mai protejată.
Mediu / comunitate liniștită, prietenoasă	12	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Siguranța mai înseamnă și un mediu social echilibrat, fără violență sau tensiuni majore, în care oamenii trăiesc în respect reciproc. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mă simt în siguranță atunci când locuiesc într-un mediu stabil și pașnic, comunitatea și vecinii sunt responsabili și respectă legea 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pentru mine, aceasta presupune să trăiesc într-un mediu liniștit, fără pericole sau conflicte. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Din punctul meu de vedere, siguranța personală înseamnă să trăiesc într-un mediu liniștit, prietenos și stabil.
Predictibilitate / lipsa fricii de ziua de mâine	11	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Mă simt în siguranță când am un plan, când există predictibilitate — fie că e vorba de buget familial, fie de situația geopolitică regională. Incertitudinea prelungită este, personal, cel mai mare factor de insecuritate. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) M-aș simți în siguranță știind că ziua de mâine va fi bună, și ca nu o să mă trezesc cu altă schimbare în defavoarea mea. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Siguranță înseamnă și să nu-ți fie frică de ziua de mâine. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Для меня это означает жить в месте, где нет угрозы насилия, есть стабильность и уверенность в будущем.
Familie sănătoasă / cei dragi alături și protejați	10	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Pentru mine, siguranța înseamnă să mă simt protejată, să am stabilitate financiară și să știu că familia mea este bine. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Siguranța personală o înțeleg ca liniștea de a trăi fără teamă, știind că eu și familia mea suntem protejați. 86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Sunt în siguranță atunci când am un lucru stabil și desigur când familia mea este sănătoasă și protejată. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei)

		În siguranță mă simt atunci când îi am pe cei dragi alături, când suntem sănătoși. 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Я чувствую себя в безопасности когда рядом есть близкие люди, есть стабильность, вокруг спокойная обстановка, нет угроз.
Lipsa violenței / agresiunii (verbale, fizice)	10	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Să mergi pe stradă cu copiii și să fii sigur că nimeni nu te va agresa, nu te va înjura. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să nu fii expus la violență, agresiuni, să nu fii abuzat psihologic 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să nu am teamă de violență, furt, intimidare, abuz. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Siguranța personală înseamnă că eu pot să merg fără frică prin oraș, să nu fiu atacată verbal sau fizic de alte persoane 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Siguranța personală pentru mine înseamnă libertatea și siguranța de a ieși pe stradă fără a fi agresată verbal sau chiar fizic de către partea masculină.
Respectarea drepturilor și libertăților / libertatea de exprimare	8	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Sunt respectate drepturile și libertățile 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Implică libertatea de a-ți exprima opinia fără teamă sau consecințe. Doar împreună oferă un sentiment real de protecție și încredere în societate. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Mă simt în siguranță atunci când pot să-mi desfășor activitățile mele fără a fi un pericol, proprietatea este în siguranță, drepturile și libertățile mele sunt respectate, nu sunt discriminată pentru că sunt femeie, sunt de vârstă înaintată. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Să trăiesc liber, democratic, fără frică. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să pot vorbi deschis ceea ce cred și să nu mă aștept la consecințe 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Te simți liber și nu îți este frică să îți expui părerea sau sfaturile personale.
Încredere / oameni de încredere alături	7	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mă simt în siguranță când am un venit stabil, oameni de încredere și educați în jur. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Și mai este și sentimentul că, dacă apare o problemă, ai la cine apela, fie instituții, fie oameni din jur. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Este important să am încredere în oamenii din jur și în instituțiile statului 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mă simt în siguranță alături de soțul meu și copiii noștri, dar și de oamenii buni, rude, vecini. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Я в безопасности, когда рядом надежные люди и нет опасных ситуаций и случаев.
Frica de criminalitate / atacuri / furturi	7	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul)

		Siguranța este atunci când nu există pericolul de a fi atacat pe stradă, de exemplu, sau ca nu-ți va fi sustras vreun bun fără voia ta. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) В виду увеличения преступности есть страх выхода по ночам 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Să nu fie furată, abuzată de cineva străin 80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) În Republica Moldova în ultimul timp chiar nu ne simțim în siguranță din cauza câinilor vagabonzi, a persoanelor ce consumă droguri și alcool. 89.(F, 26-35, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Protecție împotriva incendiilor, violenței, furturilor sau alte pericole din jur. 121.(B, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Личная безопасность это когда ты можешь выйти во двор и не бояться, что тебя кто-то обокрадет или нападет.
Acasă / a fi în propria locuință	6	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Siguranța personală înseamnă să am un acoperiș deasupra capului 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Nu cred ca mă simt vreodată în siguranță, poate doar când ajungi acasă și încui ușa 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Mă simt în siguranță când sunt acasă cu familia 117.(F, 36-45, U, SM, AA, Ru, UKR, Chișinău) He хожу вечером. Когда дома. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) У себя дома.
Sentimentul că nu există siguranță totală / nu se simte în siguranță	6	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Nu cred ca mă simt vreodată în siguranță, poate doar când ajungi acasă și încui ușa dar nici atunci nu poți fi sigur, deoarece există un război în apropiere care poate escalada. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În ziua de astăzi nu putem vorbi despre o siguranță totală. 65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Сегодня в Молдове нет никакой обязанности, полное отсутствие закона, бездействие полиции, коррумпированных судов и прокуратуры. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Nu cred că te poți afla în siguranță în ziua de azi.
Siguranță socială	6	56.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Социальная безопасность 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Eu înțeleg termenul siguranță socială în felul următor: să mă pot plimba seara prin oraș fără frică, să pot vorbi deschis ceea ce cred și să nu mă aștept la consecințe.
Acces la utilități / resurse de bază (apă, lumină, căldură, hrană)	5	26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Am acces la resurse de bază, precum hrană, apă și asistență medicală 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să am încredere că voi avea cu ce trăi (lemne pentru foc, pensie, sănătate) 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni)

		Să am ce-mi trebuie: casă, mâncare, sănătate, copii asigurați cu locuri de muncă 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Am sursă de apă, lumină, energie, căldură 106.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Copiii mei să nu ducă lipsa lucrurilor necesare cum ar fi vestimentație, hrană, pe timp de iarnă să le fie cald.
Siguranță economică / stabilitate a prețurilor	5	43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Экономико-финансовая безопасность (непостоянство в ценах). 69.(F, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Финансовая безопасность, защита личных данных 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Prin siguranța personală înțeleg un venit stabil, prețuri accesibile unei calități a vieții normale.
Stabilitate politică / regională	5	95.(F, 46-55, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Siguranța personală depinde mult de situația social-economică și politică din țară.
Sentimentul general de siguranță totală sau de bună stare	5	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Din fericire, pot să spun că mă aflu în siguranță. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Eu mă simt în siguranță. Este liniște și pace în Moldova. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Aș spune că lucrez într-un loc destul de sigur. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Спокойную жизнь, возможность нормального существования. 118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Всегда и везде безопасно.
Iluminat stradal / infrastructură funcțională	4	26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Infrastructura și serviciile publice (străzi, iluminat, poliție) sunt funcționale 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Seara dacă aș merge pe drum ar fi iluminat stradal
Siguranță informațională / protecția datelor personale	4	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Indiferent dacă mă aflu acasă, la serviciu, pe stradă sau chiar în mediul online 66.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) На сегодняшний день безопасность личной информации поменьше интернета. 69.(F, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Финансовая безопасность, защита личных данных
Educație / asigurarea studiilor pentru copii	4	85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Siguranță în viitorul copiilor, grădinițe, școlii, universități – care la moment fie nu se mai construiesc, fie se închid 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Asigurarea studiilor pentru copii
Bătrânețe asigurată	3	52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să am ce îmi trebuie necesar pentru bătrânețe 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Asigurare unui trai decent pentru bătrâni
Birocrație / acces dificil la servicii	2	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Birocrația excesivă îngreunează accesul la servicii și soluții.

		14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Unde personalul oricărui tip de instituție publică, privată, ș.a.m.d., să fie calificat și competent în exercitarea atribuțiilor lor, fără să "mă pună pe drumuri" și să-mi irosească timpul și resursele prin incompetența lor.
Standarde europene de siguranță	2	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) După ce am stat peste hotare mai mulți ani, am învățat ce înseamnă cu adevărat siguranța – acolo am simțit că statul îți oferă niște garanții, lucru pe care aici nu-l prea am 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Standarde europene de siguranță personală.
Sentimentul de invulnerabilitate / liniște psihologică	2	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Siguranța personală este acea stare în care interacțiunea factorilor de ordin economic, social, politic și sănătate, care îți conferă o stare de liniște psihologică. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Siguranța personală o descriu ca un sentiment de invulnerabilitate la factorii externi.
Facilități pentru tinerele familii (locuință, credite)	2	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Facilități pentru familiile tinere din partea statului de a procura locuințe. Acordarea creditelor la un procent mai mic pentru procurarea locuințelor de familiile tinere. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Ducem greutate că nu avem locuința noastră și nici nu putem procura sau construi
Câini vagabonzi / persoane sub influența drogurilor sau alcoolului	2	80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) În Republica Moldova în ultimul timp chiar nu ne simțim în siguranță din cauza câinilor vagabonzi, a persoanelor ce consumă droguri și alcool.
Să fii ascultat, valorizat, respectat	2	53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să mă simt așteptată acasă, să fiu ascultată, înțeleasă. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Siguranța personală – să fiu respectată, auzită, valorizată.
Atacuri / fraude online (impostori)	1	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Eu am fost atacat de impostori pe internet și am rămas fără bani. Organele de drept care trebuie să intervină când am cerut ajutor tac.
Atenție/investiții egale în regiuni, nu doar în capitală	1	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De multe ori se simte că totul se concentrează pe capitală, iar regiunile, mai ales sudul, rămân în urmă. Și atunci apare sentimentul că nu ai aceleași șanse. M-aș simți mai în siguranță dacă ar exista mai multă atenție și investiții și în localități, ca să fie un echilibru și să vezi că există viitor și aici, nu doar în centru.
Protecția familiei de influențe ilegale ale grupurilor	1	
Pescuit / liniște la activitățile de zi cu zi	1	
Siguranță alimentară / produse autohtone calitative	1	
Lipsa discriminării (de gen, vârstă)	1	
Atenție la traversarea străzii	1	99.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Pentru a traversa strada sau o trecere de pietoni te asiguri înainte de traversare

2.1 Care din problemele recente (pandemia COVID-19, războiul din Ucraina, criza refugiaților, criza energetică, probleme legate de schimbările climatice și altele) au afectat cel mai mult RM, în percepția Dvs.?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Războiul din Ucraina	63	
Criza energetică	62	
Pandemia COVID-19	40	
Creșterea prețurilor și inflația	30	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dacă mă gândesc la nivel de țară... cred că cel mai mult a afectat criza energetică, în pas cu războiul din Ucraina. Pentru că războiul a dus la scumpiri – la gaz, la lumină, la combustibil – și asta s-a transmis în toate domeniile. Practic, economia s-a dezechilibrat, iar oamenii au început să simtă presiunea în fiecare zi. Pandemia a fost grea la momentul ei, dar a trecut... pe când scumpirile au rămas și chiar s-au accentuat.
Scăderea nivelului de trai și presiunea financiară	20	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Toate, fiindcă odată cu ele au fost majorate prețurile la diferite produse alimentare, de uz casnic, materiale de construcții, carburanți, surse de energie 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În perceperea mea cel mai mult a afectat criza energetică atât întregii RM cât și personal deoarece oamenii au simțit direct în buzunar creșterea costurilor pentru încălzire și energie.
Criza refugiaților / fluxul de refugiați	18	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Criza refugiaților – s-a mărit nr. locuitorilor, pasagerilor în transportul public
Majorarea tarifelor și costurilor energetice	18	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dacă mă gândesc la nivel de țară... cred că cel mai mult a afectat criza energetică, în pas cu războiul din Ucraina. Pentru că războiul a dus la scumpiri – la gaz, la lumină, la combustibil – și asta s-a transmis în toate domeniile. Practic, economia s-a dezechilibrat, iar oamenii au început să simtă presiunea în fiecare zi. Pandemia a fost grea la momentul ei, dar a trecut... pe când scumpirile au rămas și chiar s-au accentuat.
Toate problemele / suprapunerea crizelor	18	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Toate (pandemia COVID-19, războiul din Ucraina, criza refugiaților, criza energetică, probleme legate de schimbările climatice și altele), nu cred că a rămas vreun cetățean simplu neafectat. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Toate. Toate aceste probleme sunt legate una de alta. Toate au afectat Republica Moldova. Avem o livadă în proprietate. Înghețurile din aprilie anul trecut și seceta au afectat mult copacii.
Teamă, nesiguranță și instabilitate regională/socială	17	
Criza economică și destabilizarea economiei	14	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dacă mă gândesc la nivel de țară... cred că cel mai mult a afectat criza energetică, în pas cu războiul din Ucraina. Pentru că războiul a dus la scumpiri – la gaz, la lumină, la combustibil – și asta s-a transmis în toate domeniile. Practic, economia s-a dezechilibrat, iar oamenii au început să simtă presiunea în fiecare zi. Pandemia a fost grea la momentul ei, dar a trecut... pe când scumpirile au rămas și chiar s-au accentuat.
Schimbările climatice	13	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Republica Moldova a fost afectată de schimbările climatice, care au avut un impact direct asupra agriculturii, dar și asupra sănătății populației. Seceta, temperaturile înalte sau precipitațiile abundente au redus productivitatea agricolă. Au creat dificultăți pentru fermieri, afectând economia și veniturile oamenilor din mediul rural.

Restricții, izolare și schimbarea vieții sociale	8	108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) În primul rând pandemia COVID-19, care ne-a închis în casă, ne-a izolat pe toți. Apoi războiul din Ucraina ne-a afectat mult economia țării. Aceste 2 probleme m-au afectat și pe mine. 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Cred că pandemia COVID-19 deoarece în urma ei foarte multe familii au rămas fără persoane dragi. În perioada pandemiei a fost izolarea, ceea ce a făcut să simțim lipsa comunicării cu cei din jur, doar prin telefoane.
Impact asupra sănătății populației și sistemului sanitar	7	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) COVID-19. Mulți oameni nu au apreciat real riscul. Nu s-au adresat la timp. Dacă atunci nimereai în spital, veneai acasă în raclă. Am avut o vecina. Au dus-o la spital, da înapoi nu a mai venit. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Республику Молдова в большей степени затронуло как и весь мир, это КОВИД-19, это здоровье населения, энергетический кризис, кризис беженцев, в стране их было достаточно много, из-за них увеличилась преступность, меня затронуло высокие цены и инфляция. 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Cred că pandemia COVID-19 deoarece în urma ei foarte multe familii au rămas fără persoane dragi. În perioada pandemiei a fost izolarea, ceea ce a făcut să simțim lipsa comunicării cu cei din jur, doar prin telefoane.
Criza carburanților și scumpirea combustibilului	6	115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Războiul din Ucraina a afectat cel mai mult deoarece s-au scumpit prețurile la gaze naturale și la combustibil, frica de a nu ne implica și pe noi în acest război.
Afectarea relațiilor sociale și a stării morale	5	105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Consider că pandemia, războiul din Ucraina au avut cel mai mare impact asupra R.M., îngreunând și mai mult condițiile de trai ale cetățenilor, dar și au creat o distanțare și răceală socială. Personal, am fost afectată de războiul din țara vecină, care a insuflat frică și insecuritate.
Creșterea costurilor locuințelor și materialelor de construcții	4	
Agricultura afectată de secetă și fenomene climatice	3	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Republica Moldova a fost afectată de schimbările climatice, care au avut un impact direct asupra agriculturii, dar și asupra sănătății populației. Seceta, temperaturile înalte sau precipitațiile abundente au redus productivitatea agricolă. Au creat dificultăți pentru fermieri, afectând economia și veniturile oamenilor din mediul rural.
Siguranța energetică și nesiguranța aprovizionării	3	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) La nivelul Republicii Moldova, cred că criza energetică și războiul din Ucraina au fost cele mai destabilizatoare — nu neapărat separat, ci ca fenomene care s-au suprapus și s-au amplificat reciproc. Criza energetică a lovit direct bugetele familiale și a creat dependențe geopolitice dureroase. Personal, criza energetică m-a afectat concret prin creșterea costurilor gospodăriei, ne-am fi descurcat mai greu fără subvenții, iar instabilitatea generată de război a creat o stare de anxietate (neclaritate) legată de viitorul apropiat. Inclusiv prin prisma siguranței alimentare și energetice a familiei, aspecte la care am început să lucrez activ, inclusiv prin constituirea unor rezerve de bază.
Aglomerarea transportului și creșterea numărului de locuitori	2	
Creșterea criminalității asociată fluxului de refugiați	2	121.(B, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Больше всего затронуло Молдову кризис беженцев, так как попадались неадекватные люди.
Crize percepute ca fiind create artificial	2	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Îmi vine greu să spun, problemele au venit pe capul nostru din afară una după alta la fel de grele, cu urmări pentru fiecare cetățean, de parcă ar fi

		fost gândite de cineva: dacă supraviețuiești de covid, vei suferi de război, dacă nu cad rachete, îți iau sursele de energie și vom vedea cum veți trăi și vă veți înțelege între voi.
Dificultăți de transport și mobilitate	2	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Probleme precum lipsa transportului în sate și costurile ridicate ale materialelor de construcții afectează puternic populația locală. Inclusiv și pe mine personal.
Probleme de mediu, poluare și degradarea terenului	2	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Gunoștile – deranjează când pământul este supus degradării. Alt loc de trai nu avem. Și trebuie să păstrăm pământul.
Sprijin disproporționat pentru refugiați / devalorizarea populației locale	2	66.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Приток украинцев на территорию Республики Молдова и обесценивание своих жителей.
Afectarea educației și trecerea la studiul online	1	
Alte războaie și conflicte internaționale	1	
Lipsa produselor autohtone și neîncrederea în calitatea produselor	1	
Nicio problemă nu a afectat Republica Moldova	1	

2.2 Care din aceste probleme v-a afectat cel mai mult pe Dvs. personal?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Creșterea prețurilor și a costului vieții	35	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Criza energetică și războiul din Ucraina au avut cel mai mare impact. Personal, scumpirile au fost cele mai greu de gestionat. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pandemia, sincer, a fost dificilă, dar pentru mine nu a fost la fel de grea ca perioada asta cu scumpirile. Acum parcă presiunea este mai mare și mai greu de controlat. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Consider că războiul din Ucraina și criza energetică au afectat cel mai mult Republica Moldova. Personal, cel mai mult m-a afectat creșterea prețurilor și incertitudinea economică.
Războiul din Ucraina	27	15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Cred că pandemia și războiul din Ucraina au afectat cel mai mult. Cel puțin emoțional cel mai mult m-a afectat războiul. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Personal m-a afectat cel mai mult războiul cu Ucraina, nu doar din plan economic dar și din prisma pericolului existent de viață. O mare parte din familia mea trăiește permanent în țară, au proprietăți și munca aici, și-au dedicat toată viața acestei țări, iar eu îmi doresc ca ei să se simtă în siguranță la ei acasă. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Războiul din Ucraina – m-a afectat emoțional. Avem un centru pentru refugiați. Ca și toată lumea m-am implicat în voluntariat. Oamenii au venit stresați, plângând că și-au lăsat casa și masa. Mulți s-au întors acasă la ei în Ucraina. Și acum ne mai sunăm și discutăm.
Criza energetică	23	32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul)

		În perceperea mea cel mai mult a afectat criza energetică atât întregii RM cât și personal deoarece oamenii au simțit direct în buzunar creșterea costurilor pentru încălzire și energie. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Cel mai mult m-a afectat criza energetică, deoarece cheltuielile pentru întreținere au crescut considerabil. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Энергетический кризис – рост тарифов на газ и электроэнергию, что на прямую отразилось на уровне жизни людей. Это проблема повлияла и на меня лично, так как на прямую влияет на повседневные расходы и качество жизни. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Consider că personal pentru mine și în familia mea cea mai mare problemă recentă a fost și este criza energetică și majorarea costurilor pentru servicii comunale.
Teamă, anxietate, nesiguranță și stres	23	100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Personal: Creșterea prețurilor și stresul general. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Consider că pandemia, războiul din Ucraina au avut cel mai mare impact asupra R.M., îngreunând și mai mult condițiile de trai ale cetățenilor, dar și au creat o distanțare și răceală socială. Personal, am fost afectată de războiul din țara vecină, care a insuflat frică și insecuritate.
Pandemia COVID-19	21	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) La nivel personal, am fost afectat atât de pandemia de COVID-19, care a schimbat modul de viață și a adus multă incertitudine, cât și de efectele schimbărilor climatice, care se resimt în activitățile agricole. Ținând cont că suntem o țară agrară. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Pandemia. Eram în Anglia și nu lucram, nu aveam cu ce plăti gazda, duceam foame. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Pe mine personal m-a afectat pandemia COVID-19. Trecând printr-o astfel de infecție simt consecințele asupra sănătății și acum. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Pe mine mai mult m-a afectat pandemia Covid-19 dat fiind faptul că sunt o persoană foarte socială.
Facturi și cheltuieli comunale mai mari	19	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Toate au afectat Republica Moldova. Pe mine personal, toate. Tot salariul se cheltuie pentru asigurarea cu carburanți, pentru deplasarea din sat spre oraș la locul de muncă. Cheltuieli comunale pentru întreținerea casei și încălzirii pe timp de iarnă. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Cel mai mult m-a afectat criza energetică, deoarece cheltuielile pentru întreținere au crescut considerabil. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Consider că personal pentru mine și în familia mea cea mai mare problemă recentă a fost și este criza energetică și majorarea costurilor pentru servicii comunale.
Reducerea veniturilor și presiunea asupra bugetului familiei	18	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Toate au afectat Republica Moldova. Pe mine personal, toate. Tot salariul se cheltuie pentru asigurarea cu carburanți, pentru deplasarea din sat spre oraș la locul de muncă. Cheltuieli comunale pentru întreținerea casei și încălzirii pe timp de iarnă. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Facturile mari la gaz și electricitate au pus o presiune mare pe bugetul familiei.
Grija pentru sănătatea, siguranța și bunăstarea familiei	14	

Restricții, izolare și lipsa comunicării	10	113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) În perioada pandemiei a fost izolarea, ceea ce a făcut să simțim lipsa comunicării cu cei din jur, doar prin telefoane.
Toate problemele / acumularea crizelor	9	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Toate au afectat Republica Moldova. Pe mine personal, toate. Tot salariul se cheltuie pentru asigurarea cu carburanți, pentru deplasarea din sat spre oraș la locul de muncă. Cheltuieli comunale pentru întreținerea casei și încălzirii pe timp de iarnă. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Personal, cel mai mult m-a afectat tocmai această acumulare de incertitudine. Nu neapărat un eveniment în sine, ci faptul că nu mai ai o perioadă de liniște între crize. Parcă mereu apare ceva nou și trebuie să te adaptezi din mers. Și asta, în timp, obosește, nu doar financiar, dar și emoțional. Cred că asta a fost cea mai mare provocare: să rămâi echilibrat într-un context în care nimic nu pare cu adevărat stabil.
Impact asupra sănătății și consecințe ale COVID-19	6	30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cred că toate ne-au afectat. Pe mine personal, mi-a fost afectată sănătatea. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Statele în general sunt afectate de schimbările climatice, lipsa crizei energetice. Pe mine m-a afectat pandemia COVID-19, mai ales după vaccinare, cam cu forța. Statul nu trebuie să impună intelectualității să treacă prin experimente. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Pe mine personal m-a afectat pandemia COVID-19. Trecând printr-o astfel de infecție simt consecințele asupra sănătății și acum.
Schimbările climatice	6	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Toate. Toate aceste probleme sunt legate una de alta. Toate au afectat Republica Moldova. Avem o livadă în proprietate. Înghețurile din aprilie anul trecut și seceta au afectat mult copacii.
Agricultura și recolta afectate	5	54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Schimbările climatice, am strâns roada de trei mai puțin din cauza secetei
Afectarea relațiilor sociale și a stării morale	4	
Acces redus la servicii și dificultăți de transport	3	
Criza carburanților și costurile deplasării	3	
Dificultăți de acceptare și adaptare la crize	2	
Pierderea locului de muncă sau imposibilitatea de a munci	2	
Separarea de rude și emigrația persoanelor apropiate	2	
Afectarea educației și a studiului	1	
Experiențe reactivate de război / impactul bubuiturilor	1	103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În viziunea mea e războiul din Ucraina. Totuși a fost... la început dacă și în sat se auzeau bubuiturile, dimineața mai ales, în prima parte a zilei, pe urmă nu... se vede că era pe aproape undeva pe aici. Chiar m-a afectat cazul ăsta, fiindcă eu tot sunt veteran de război, Transnistria și... încă soția dimineața mă întreba: Ce se aude?. Zic: S-a început războiul, că numai tunurile așa bat.
Investiții și reparații amânate	1	

Lipsa resurselor și foamea	1	
----------------------------	---	--

2.3 De ce vă este teamă cel mai mult în contextul războiului din Ucraina? Argumentați.

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Extinderea războiului pe teritoriul Republicii Moldova	79	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Există o teamă legată de războiul din Ucraina și ca acesta să se extindă sau să afecteze direct și Republica Moldova. Gândul că ar putea fi luați pe front soții, copiii sau membrii familiei provoacă îngrijorare profundă pentru orice om. Moldova nu este pe deplin pregătită pentru un conflict militar. Ceea ce amplifică nesiguranța și anxietatea la nivelul populației. Nu avem garanții clare a securității în caz de război. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cea mai mare teamă este cea a extinderii războiului. Acest sentiment de frică e clar știut prin argumentul că suntem în directă apropiere de linia frontului de luptă. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Îmi este teamă că va ajunge războiul și în Moldova. Ne încurcă Transnistria. Rușii au relații bune cu Transnistria. Au armata lor acolo. Noi nu știm ce să facem? 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) De-acum cu râul Nistru am avut o probleme și e legată cu dâșii. Mi-e teamă ca să nu se extindă și în Moldova, fiindcă eu sunt tată de băieți și am numai nepoți, și rețrăiesc pentru ei. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Cel mai mult mă gândesc că Moldova poate să fie implicată în războiul dat, dar luând în considerare pregătirea financiară și în general armata noastră, rezultatul o să fie groaznic: sute de mii oameni morți, infrastructura distrusă complet.
Escaladarea, agravarea sau continuarea conflictului	33	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Escaladarea războiului, prezența armatei ruse pe teritoriul Republicii Moldova, de care ne leagă un istoric foarte tragic. toate acestea creează o teamă reală, nu doar la nivel teoretic. Pentru că nu e vorba doar de ce se întâmplă acum, dar și de ceea ce știm din trecut, iar asta apasă destul de mult. Mai este și faptul că suntem foarte aproape de acest conflict și orice schimbare de situație se poate resimți rapid și la noi. Oamenii devin mai nesiguri, mai rezervați în planuri, pentru că nu știu cum vor evolua lucrurile. În același timp, există și teama de consecințe indirecte, instabilitate economică, presiuni sociale, poate chiar decizii politice care să afecteze viața de zi cu zi. Toate acestea, luate împreună, creează un sentiment constant de neliniște. 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Să se agraveze conflictul din Ucraina. Ar avea un impact și mai mare asupra țării noastre din punct de vedere economic. 47.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Боюсь эскалации конфликта, ухудшение экономики, снижение уровня жизни. 60.(B, 46-55, R, SS, PU, Ru, BG, UTA Găgăuzia) Больше всего, касаемо контекста войны в Украине, я боюсь, что она продолжится. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Риск ее дальнейшей эскалации и распространение нестабильности в регионе. Влияние на экономику. Рост цен на энергоресурсы.

		Социальная нагрузка, вынужденная миграция, разделенные семьи. Ухудшение безопасности и долгосрочная нестабильность.
Pierdere a siguranței și securității personale/naționale	33	
Instabilitatea economică și afectarea economiei țării	31	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mi-e frică de faptul că, deși la noi e liniște acum, viața devine tot mai grea și mai nesigură. Muncești de dimineață până seara și vezi că banul nu mai are nicio valoare. Te temi că, încet-încet, ne îngroapă greutatea economică înainte să vedem vreun sfârșit la conflictul ăsta. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) O altă teamă este legată de instabilitatea economică. Războiul influențează prețurile la produse, combustibil și energie, ceea ce afectează direct nivelul de trai al populației, mai ales în mediul rural, unde veniturile sunt limitate.
Nesiguranța, anxietatea și teama pentru viitor	21	
Siguranța familiei, copiilor și celor dragi	20	24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Cel mai mult mă tem de extinderea conflictului și de instabilitatea economică. Acestea ar putea afecta siguranța familiei mele și nivelul de trai al oamenilor. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Cel mai mult îmi este teamă să nu ajungă și în Moldova acest război și să fim nevoiți să ne refugiem în alte părți pentru a ne salva viața. Mă îngrijorează siguranța mea și a celor dragi, precum și instabilitatea pe care un astfel de conflict ar putea să o aducă în viața de zi cu zi, asupra economiei și asupra educației. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Siguranța copiilor și a cetățenilor R.M.! Suntem un popor pașnic care nu a pretins la nimic străin. Nu merităm teama și incertitudinea. O altă frică este necesitatea de a părăsi țara, ceea ce este greu de imaginat.
Implicarea sau atragerea Republicii Moldova în război	19	51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să nu fim mobilizați forțat în caz de război. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Să nu fim implicați ca participanți. Să nu fie obligați bărbații din țară să plece pe câmpul de luptă. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să nu fim implicați și noi indiferent de situație voluntar sau involuntar. Suntem o țară mică și pur și simplu nu vom face față pierderilor, de aceea îmi place poziția de neutralitate.
Impactul direct asupra vieții de zi cu zi	14	41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) De extinderea conflictului. Ar afecta securitatea țării și economia. Impactul asupra vieții de zi cu zi.
Pierdere de vieți omenești și suferința provocată de război	14	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Să nu fie desfășurate acțiuni armate pe teritoriul Republicii Moldova. Consider că orice criză poate fi depășită, atâta timp cât există factorul uman, un război ar presupune decimarea directă a populației. 5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) De nimicirea vieților omenești și distrugerea naturii, a mediului ambiant. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Să nu se extindă acest război și asupra teritoriului Republicii Moldova. În condițiile când nu ne putem permite procurarea propriei locuințe, trăim în casa părinților din sat. Dacă ne bombardează și aceste locuințe cu ce mai rămânem în viață? Și dacă mai rămânem în viață? 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Ca să nu se extindă războiul și pe teritoriul Republicii Moldova. Fiindcă mor oameni nevinovați.

Scăderea nivelului de trai și dificultățile vieții de zi cu zi	13	47.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Боюсь эскалации конфликта, ухудшение экономики, снижение уровня жизни. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În contextul războiului cel mai mult mi-ar fi teamă de extinderea conflictului în regiune și de pierderea siguranței. De asemenea, mă îngrijorează instabilitatea economică, deoarece războiul poate duce la prețuri mai mari și la dificultăți în viața de zi cu zi.
Apropierea geografică de conflict / războiul la hotar	12	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Escaladarea războiului, prezența armatei ruse pe teritoriul Republicii Moldova, de care ne leagă un istoric foarte tragic. toate acestea creează o teamă reală, nu doar la nivel teoretic. Pentru că nu e vorba doar de ce se întâmplă acum, dar și de ceea ce știm din trecut, iar asta apasă destul de mult. Mai este și faptul că suntem foarte aproape de acest conflict și orice schimbare de situație se poate resimți rapid și la noi. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De probabilitatea extinderii războiului și în Republica Moldova, dat fiind faptul că se desfășoară la granița țării noastre și nu dispunem de capacitate militară de apărare. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În contextul războiului din Ucraina, cel mai mult mă îngrijorează extinderea conflictului și impactul asupra securității țării noastre. Apropierea geografică de zona de război creează un sentiment constant de nesiguranță, iar efectele economice, precum creșterea prețurilor și instabilitatea, afectează direct viața de zi cu zi.
Creșterea prețurilor și inflația	11	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pe plan practic, mă preocupă efectele de durată: creșterea prețurilor la energie și combustibili, destabilizarea economică regională, și posibila escaladare care ar putea genera noi valuri de refugiați sau deplasări de populație. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) O altă teamă este legată de instabilitatea economică. Războiul influențează prețurile la produse, combustibil și energie, ceea ce afectează direct nivelul de trai al populației, mai ales în mediul rural, unde veniturile sunt limitate. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Риск ее дальнейшей эскалации и распространение нестабильности в регионе. Влияние на экономику. Рост цен на энергоресурсы. Социальная нагрузка, вынужденная миграция, разделенные семьи. Ухудшение безопасности и долгосрочная нестабильность.
Teama de război în general	11	
Vulnerabilitatea Republicii Moldova și lipsa capacității de apărare	10	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De extinderea acestuia pe teritoriul Republicii Moldova. Țara nu este pregătită logistic și moral să aibă pe teritoriul ei un asemenea conflict, 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) De invazia asupra teritoriului nostru, deoarece suntem o țară mică și avem nevoie de sprijin permanent.
Invazia, cucerirea sau controlul Rusiei asupra Republicii Moldova	10	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Mi-e frică de o posibilă invazie a Rusiei, care ar putea duce la distrugere teritorială și haos economic. Am temeri legate de lipsa sprijinului extern și de eventuale trădări din partea politicienilor. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Escaladarea conflictului și nu ne dorim să fim iarăși sub conducerea rușilor. Doresc să trăiesc într-o țară liberă, democratică și prosperă. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Că vor năvăli și peste Moldova cu scopul de a capara teritorii noi. Vin mulți străini, migranți.
Criza energetică și problemele cu	9	28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De asemenea, mă îngrijorează criza economică și energetică generată de război, care afectează viața de zi cu zi a populației. Aceste motive,

electricitatea, gazele sau combustibilul		percep războiul ca pe un pericol major pentru securitatea personală și națională. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) O altă teamă este legată de instabilitatea economică. Războiul influențează prețurile la produse, combustibil și energie, ceea ce afectează direct nivelul de trai al populației, mai ales în mediul rural, unde veniturile sunt limitate. 55.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Боюсь, что в стране будут проблемы с электроэнергией и газом
Distrugerea locuințelor, infrastructurii și teritoriului	9	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) De nimicirea vieților omenеști și distrugerea naturii, a mediului ambiant. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Că o să ne distrugă casele, nu o să primim pensie.
Afectarea educației și a perspectivelor copiilor	7	
Conflictul transnistrean și prezența armatei ruse	7	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cel mai mult îmi este teamă să nu cedeze Ucraina. Dacă cedează Ucraina, după părerea mea, următorul pas va fi Transnistria. Orice escaladare ar putea crea tensiuni suplimentare și ar afecta direct securitatea Republicii Moldova. Stabilitatea regională influențează viața de zi cu zi a cetățeanului de rând.
Pierderea independenței, teritoriilor sau identității naționale	7	
Păstrarea păcii și a vieții liniștite	7	
Drone, obuze și alte incidente militare	6	81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) De efectele negative ale războiului: obuze căzute întâmplător, substanțe interzise răspândite, migrație, criminalitate, materie de extindere a războiului în zona noastră, amestecul Rusiei în viața internă a populației, statului, destabilizarea în rândul oamenilor. 118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Чтобы не прилетели дроны.
Necesitatea de a părăsi țara sau de a se refugia	6	31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Cel mai mult îmi este teamă să nu ajungă și în Moldova acest război și să fim nevoiți să ne refugiem în alte părți pentru a ne salva viața. Mă îngrijorează siguranța mea și a celor dragi, precum și instabilitatea pe care un astfel de conflict ar putea să o aducă în viața de zi cu zi, asupra economiei și asupra educației.
Ucraina să nu cedeze / victoria Rusiei	6	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) În contextual războiului din Ucraina îmi este teamă de o eventuală victorie a Rusiei 15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Cel mai mult îmi este teamă ca Ucraina ar putea să cedeze la un moment dat și ar exista riscul ca țara noastră să devină următoarea țintă.
Criză umanitară și presiune socială	5	44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Больше всего я боюсь расширения масштабов войны и нарушения мира в Молдове. Это может привести к гуманитарному кризису и разрушить наше будущее здесь.
Decizii politice sau o guvernare incompetentă care pot atrage țara în conflict	5	
Valuri de refugiați, migrație forțată și familii separate	5	

Consecințe imprevizibile și pierderea controlului asupra situației	4	
Dependența economică și energetică externă	4	
Lipsa resurselor, produselor și alimentelor	4	
Poluarea mediului, apei și aerului	4	
Continuarea războiului pentru o perioadă îndelungată	3	60.(B, 46-55, R, SS, PU, Ru, BG, UTA Găgăuzia) Больше всего, касаемо контекста войны в Украине, я боюсь, что она продолжится.
Dezbinarea societății și propaganda	3	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) De asemenea, mi-e teamă de dezbinarea pe care o provoacă propaganda – unii cred una, alții alta, și asta ne face slabi. Am observat asta și în satul meu: unii urmăresc canale rusești, alții românești, și nu mai avem o bază comună de discuție.
Lipsa sprijinului extern și a garanțiilor de securitate	3	
Menținerea neutralității Republicii Moldova	3	
Mobilizarea forțată și trimiterea bărbaților pe front	3	
Atacuri cibernetice și amestec extern în viața internă	2	
Criminalitate și destabilizare socială	2	
Pierderea valorii banilor și nesiguranța pensiei	2	
Dispariția națiunii	1	
Republica Moldova poate deveni obiect de presiune sau negociere geopolitică	1	
Teama de trădarea politicienilor	1	

2.4 Ce îi ajută pe oameni să facă față stresului social și perioadelor de criză

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Sprijinul familiei, rudelor și persoanelor apropiate	48	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Îi ajută timpul petrecut cu familia și persoanele dragi, acolo își încarcă bateriile pentru a face față stresului. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În perioade de stres și criză pe oamenii îi ajută susținerea din partea rudelor și celor apropiați. În general, oamenii cu mai multe cunoștințe se descurcă mai bine în viață. 15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău)

		Cred că oamenii din RM fac față stresului prin sprijinul familiei și al prietenilor. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Людям больше всего помогает семья, близкие и так далее. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Людям помогают поддержка семьи и друзей, взаимопомощь в обществе. Различия есть: те кто не умеет планировать, использовать навыки решения проблем справляются лучше.
Educația, cunoștințele și abilitățile	37	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Oamenii cu studii se descurcă mai ușor în toate întrebările 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii sunt ajutați de sprijinul familiei, comunității și de accesul la informații corecte. Cei care au mai multe cunoștințe și abilități, precum gândirea critică sau capacitatea de adaptare, reușesc de obicei să gestioneze mai bine situațiile dificile. De asemenea, stabilitatea locului de muncă și accesul la resurse contribuie semnificativ. 43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Да, образование помогает жить лучше. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În RM oamenii fac față stresului cu ajutorul familiei, comunității și adaptării la situații dificile. Cei cu mai multă educație și experiență se descurcă mai bine, deoarece iau decizii mai corecte și mai rapide. Ei caută informații verificate și își organizează mai bine resursele. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) Образованные и уверенные в себе люди справляются лучше.
Comunicarea și relațiile cu ceilalți	23	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pentru a face față stresului social, oamenii trebuie să conlucreze și să construiască o comunitate unită, bazată pe comunicare permanentă și sprijin reciproc. Atunci când există dialog și deschidere între oameni, problemele devin mai ușor de rezolvat, iar tensiunile se reduc. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Numai comunicarea cu oameni buni. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cred că pe oameni îi ajută comunicarea cu persoane de încredere. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Depășirea stresului se face în primul rând prin comunicare și sprijin din partea persoanelor apropiate. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Cred că comunicarea îi ajută să facă față stresului și perioadelor de criză.
Adaptarea, flexibilitatea și rezistența la dificultăți	22	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Această experiență colectivă îi ajută pe mulți să privească provocările actuale cu mai multă calm și realism. Există o capacitate de a face față situațiilor dificile, de a găsi soluții chiar și în condiții limitate și de a merge mai departe, indiferent de obstacole. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Din punctul meu de vedere cred că oamenii fac față stresului datorită mai multor factori, și anume experiența de viață și obișnuința cu dificultățile, oamenii fiind nevoiți să se adapteze constant la schimbările economice și sociale.
Solidaritatea, ajutorul reciproc și sprijinul comunității	20	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pentru a face față stresului social, oamenii trebuie să conlucreze și să construiască o comunitate unită, bazată pe comunicare permanentă și sprijin reciproc. Atunci când există dialog și deschidere între oameni, problemele devin mai ușor de rezolvat, iar tensiunile se reduc. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii din Republica Moldova fac față stresului și crizelor prin solidaritate, sprijinul familiei și comunității, dar și prin credință și tradiții care oferă stabilitate. Mulți se bazează pe muncă și hărnicie pentru a depăși greutățile.

Experiența de viață și obișnuința cu greul	19	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii din Republica Moldova au trecut prin perioade și mai grele, experiența îi ajută, cel mai greu este pentru noua generație. 3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Eu cred că populația noastră are deja o anumită reziliență formată în timp. Oamenii au trecut prin multe dificultăți, în special în anii '90, când ani de zile nu se plăteau salariile, când umblam flămânzi și desculți. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Prin câte au trecut sărmanii cetățeni și câte au văzut, – nu-i mai sperie nimic. Am mai zis: „sa nu fie mai rău”.
Găsirea soluțiilor, planificarea și organizarea resurselor	19	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Mobilizarea și găsirea de soluții raționale contribuie la ieșirea din criză 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Sunt astfel de situații. Oamenii având o problemă de ordin financiar au priorizat cheltuielile și au reușit să depășească momentul. În timp ce alții, având aceleași probleme, nu au reușit să rezolve problema dată. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un alt factor este capacitatea de a găsi soluții practice și de a se adapta rapid la situații noi, precum și menținerea speranței pentru un viitor mai bun 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Те, кто умел планировать и действовать справляются лучше.
Munca, ocupația și hărnicia	18	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În același timp, munca ajută omul să-și mențină echilibrul și să depășească stresul. Îmbinarea educației cu activitatea practică contribuie la o viață echilibrată. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Munca, să fie ocupați cu ceva folositor, să nu rămână singuri. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Că muncesc și duc gospodărie la sate. Avem animale, pisici, câini, căprițe, păsări. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Probabil lucru deoarece cea mai bună soluție este ocupația.
Puterea emoțională, calmul și încrederea în sine	18	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Puterea emoțională, pozitivismul și o gândire rațională. Nu au așteptări mari de la oameni, nu iau chestii personal. Au grijă de sine și fac ce au de făcut. 48.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Поддержка семьи, опыт, навыки и спокойствие помогают лучше справляться. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Социальная и психологическая устойчивость, умение выживать в сложной ситуации 88.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Oameni care se descurcă bine sunt mai pozitivi și mai greu cad pradă stresului. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) Образованные и уверенные в себе люди справляются лучше.
Speranța, optimismul și gândirea pozitivă	18	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Speranța că poate fi mai bine. 13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Optimismul și credința. Există totuși diferențe între oamenii optimiști cu o anumită stare materială, care se descurcă în împrejurări mai grele și cei optimiști și săraci material. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Răbdarea și speranța că totuși vor urma și zile cu soare. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Надежда на будущее конечно есть.

Credința, spiritualitatea și tradițiile	15	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Credința și Tradiția: Pentru o mare parte a populației, spiritualitatea și apartenența la comunitatea religioasă oferă un sens și un sentiment de siguranță în perioade de criză. 13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Optimismul și credința. Există totuși diferențe între oamenii optimiști cu o anumită stare materială, care se descurcă în împrejurări mai grele și cei optimiști și săraci material. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Credința și optimismul. Diferențele se atestă și sunt legate de cultură, educație, abordarea problemei și soluționarea acesteia. 57.(F, 46-55, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Поддержка и вера.
Stabilitatea financiară, veniturile și resursele materiale	14	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Informațiile și banii te ajută să te descurci în multe situații de criză. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Oamenii cu salarii decente se descurcă cel mai bine, decât cei săraci și nevoiași. 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Desigur, un om cu studii și stabil financiar trece mai ușor peste probleme și stres.
Informarea corectă și gândirea critică	11	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Capacitatea de filtrare a informației: În Moldova, stresul este alimentat masiv de dezinformare. Cei care își aleg cu grijă sursele de știri rămân mai calmi decât cei care consumă constant conținut alarmist de pe rețelele sociale. 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Să fie informații corecte de autorități, să știe ce se întâmplă în realitate. Să fie livrată informație corectă despre tot ceea ce se petrece. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În RM oamenii fac față stresului cu ajutorul familiei, comunității și adaptării la situații dificile. Cei cu mai multă educație și experiență se descurcă mai bine, deoarece iau decizii mai corecte și mai rapide. Ei caută informații verificate și își organizează mai bine resursele.
Activitățile plăcute, culturale și timpul în natură	8	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Numai comunicarea cu oameni buni. Să facă lucruri frumoase. Eu cresc flori. Postez pe Facebook florile mele și bucur oamenii. Postez informații pozitive și prin asta încurajez oamenii. Activez în câteva comisii, am și diplome decernate. Șezători la bibliotecă. Întâlniri cu deputații. Dau livada cu var primăvara. Depun efort să schimb lucrurile din jurul meu spre bine. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cred că pe oameni îi ajută comunicarea cu persoane de încredere. Ascultarea muzicii. Privirea emisiunilor cu caracter pozitiv. Mergerea la natură. 76.(B, 56-65, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Ocupații culturale. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Pentru fiecare diferit: familia, hobby-ul, munca, plimbări.
Răbdarea, tenacitatea și perseverența	8	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Răbdarea. Suntem un popor răbdător. Cei care vin la guvernare fac din noi ce vor. Noi răbdăm, ne adaptăm. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Încrederea într-un viitor mai bun și luminos. Stăruința, implicarea în rezolvarea problemelor dorința de a lupta și a învinge, de a merge înainte. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Răbdarea și speranța că totuși vor urma și zile cu soare.

		117.(F, 36-45, U, SM, AA, Ru, UKR, Chișinău) Терпение и терпение огромное.
Caracterul și particularitățile individuale	7	118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Все зависит от характера, образования, знания не причем.
Gospodăria și competențele practice de autosuficiență	5	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Competențele practice de autosuficiență, grădinarit, creșterea animalelor pe lângă casa, conservare, meșteșuguri, care reduc dependența de sistemele fragile. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Că muncesc și duc gospodărie la sate. Avem animale, pisici, câini, căprițe, păsări. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Все индивидуально, в основном, зоны отдыха, работа в хозяйстве. 97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Cei care muncesc și se ajută în familie se mai descurcă, dacă ne vom baza doar pe stat suntem pierduți.
Consumul de alcool sau alte preparate ca formă de alinare	3	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Din păcate, o bună parte din populație preferă să-și găsească alinare în consumul de alcool. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) La noi oamenii din păcate se consumă mult alcool și alte preparate – antistres. „Hai să ne vedem – hai să bem”
Ajutoarele sociale, serviciile și sprijinul instituțional	2	106.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Oamenii sunt sprijiniți de familie, există solidaritatea socială, credința dar și accesul la serviciile sociale.
Sprijinul Diasporei și al rudelor de peste hotare	2	98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Oamenii se descurcă mai bine dacă sunt angajați, au vreun membru al familiei peste hotare care le trimite anumite surse financiare.
Sănătatea și grija pentru viitorul familiei	2	
Dificultatea de a face față, inclusiv riscul de suicid	1	115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Eu cred că multe persoane din Republica Moldova nu pot face față stresului de asta și sunt multe cazuri de suicid.
Plecarea peste hotare ca răspuns la criză	1	

2.5 Diferențele dintre oamenii care se descurcă mai bine și cei care se descurcă mai greu

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Nivel mai ridicat de educație, cunoștințe și informare la cei ce se descurcă	32	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Oamenii cu studii se descurcă mai ușor în toate întrebările 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Cred că există câteva resurse cheie care fac diferența. Prima ar fi rețelele sociale informale ... A treia: educația și gândirea critică, oamenii cu mai multă educație au mai multe opțiuni și mai multă agenție în fața crizelor. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Cei care au mai multe cunoștințe și abilități, precum gândirea critică sau capacitatea de adaptare, reușesc de obicei să gestioneze mai bine situațiile dificile. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Există diferențe între cei care se descurcă mai bine și cei care se descurcă mai greu: oamenii cu mai multe cunoștințe, abilități și experiență reușesc să ia decizii mai eficiente, să găsească soluții practice și să organizeze

		resursele mai bine, în timp ce alții se simt copleșiți și reacționează mai emoțional. 43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Да, образование помогает жить лучше. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Cei cu mai multă educație și experiență se descurcă mai bine, deoarece iau decizii mai corecte și mai rapide. Ei caută informații verificate și își organizează mai bine resursele. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Totuși, sunt mai disciplinați, dacă au studii, au și disciplină. Care nu au, lor li se pare că totul știe dar... Și mai greu se dau... Chiar și cu măștile celea pe care le purtam. Ne uitam: profesorii, medicii, grădinițele, toți... dar acei de rând mai greu... de-amu când poliția a început a umbla prin și a-i mai opri, atunci de-abia a mai ajuns la ei. Totuși, studiile contează. Unde sunt studii este și o cultură.
Capacitate mai mare de adaptare și reziliență	19	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cred că oamenii din Republica Moldova fac față stresului și crizelor mai ales datorită obișnuinței cu greul și sprijinului familiei. Ne-am adaptat, pentru că nu prea am avut de ales. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Din experiența mea, oamenii care au călătorit sau au muncit peste hotare sunt mai rezistenți – pentru că au văzut alte realități și știu că se poate și altfel.
Sprijin familial, social și rețele mai largi	17	40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Contează să te înțelegi bine cu familia și prietenii. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Aici contează foarte mult în ce relații ești cu familia, dacă te înțeleg sau nu. Dar și cu prietenii.
Experiență de viață și experiențe diverse	16	32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De asemenea, experiența de viață și capacitatea de adaptare joacă un rol esențial, pentru că mulți au trecut deja prin perioade dificile și știu cum să gestioneze situațiile. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) В зависимости от пережитого в жизни, а так это зависит от человека и его восприятия.
Inițiativă, planificare și capacitate de a găsi soluții	15	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Sunt astfel de situații. Oamenii având o problemă de ordin financiar au priorizat cheltuielile și au reușit să depășească momentul. În timp ce alții, având aceleași probleme, nu au reușit să rezolve problema dată. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Există diferențe între cei care se descurcă mai bine și cei care se descurcă mai greu: oamenii cu mai multe cunoștințe, abilități și experiență reușesc să ia decizii mai eficiente, să găsească soluții practice și să organizeze resursele mai bine, în timp ce alții se simt copleșiți și reacționează mai emoțional. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un alt factor este capacitatea de a găsi soluții practice și de a se adapta rapid la situații noi, precum și menținerea speranței pentru un viitor mai bun 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Справляться с кризисами помогают семья, верные друзья, навыки и опыт. Те, кто умел планировать и действовать справляются лучше.
Stabilitate financiară, venituri, resurse și loc de muncă	15	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Optimismul și credința. Există totuși diferențe între oamenii optimiști cu o anumită stare materială, care se descurcă în împrejurări mai grele și cei optimiști și săraci material. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Oamenii cu salarii decente se descurcă cel mai bine, decât cei săraci și nevoiași.

		40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Desigur, un om cu studii și stabil financiar trece mai ușor peste probleme și stres. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Oamenii se descurcă mai bine dacă sunt angajați, au vreun membru al familiei peste hotare care le trimite anumite surse financiare.
Gândire rațională, calm, inteligență emoțională și optimism	14	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Da există diferențe între acești oameni, acest lucru depinde de inteligența emoțională și de pregătirea fizică. Desigur că există. 10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Puterea emoțională, pozitivismul și o gândire rațională. Nu au așteptări mari de la oameni, nu iau chestii personale. Au grijă de sine și fac ce au de făcut. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Desigur că există diferența, dar această diferență nu ține neapărat de calificările sau statutul fiecăruia, ci ține mai mult de capacitățile emoționale, pentru că uneori trăiești mai fericit și liniștit dacă nu știi multe, și exemple avem cu carul. 88.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Comunicarea bazată pe încredere, consiliere. Oameni care se descurcă bine sunt mai pozitivi și mai greu cad pradă stresului.
Competențele profesionale și practice oferă mai multe alternative	12	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Abilitățile profesionale 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Da, există diferențe clare: cei cu competențe diverse, cu rețele sociale largi și cu o atitudine activă față de probleme se descurcă net mai bine decât cei cu resurse cognitive și sociale limitate. Am văzut asta în pandemie și în criza energetică. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Studiile trebuie să fie prioritare, deoarece oferă baza dezvoltării personale și profesionale. În același timp, munca ajută omul să-și mențină echilibrul și să depășească stresul. Îmbinarea educației cu activitatea practică contribuie la o viață echilibrată. 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Те, кто умел планировать и действовать справляются лучше.
Diferențele țin de caracter și de particularitățile individuale	11	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Desigur că există diferența, dar această diferență nu ține neapărat de calificările sau statutul fiecăruia, ci ține mai mult de capacitățile emoționale, pentru că uneori trăiești mai fericit și liniștit dacă nu știi multe, și exemple avem cu carul. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) В зависимости от пережитого в жизни, а так это зависит от человека и его восприятия. 61.(F, 66-75, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Помогает характер. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Fiecare om este individual. Sunt oameni mai rezistenți la situații de criză. Cred că da. 118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Все зависит от характера, образования, знания не причем.
Lipsa resurselor, educației sau sprijinului îi face mai vulnerabili	8	25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Oamenii cu salarii decente se descurcă cel mai bine, decât cei săraci și nevoiași. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În schimb, persoanele mai vulnerabile, cu resurse limitate sau fără sprijin social, trec mai greu peste crize. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul)

		Persoanele izolate social, cu venituri mici, fără acces la educație sau resurse se descurcă mai greu.
Cunoștințele nu garantează o gestionare mai bună	2	118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Все зависит от характера, образования, знания не причем.
Persoanele izolate social se descurcă mai greu	2	83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Persoanele izolate social, cu venituri mici, fără acces la educație sau resurse se descurcă mai greu.
Cei resemnați sau fără inițiativă se descurcă mai greu	1	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cei care au o meserie, experiență sau mai multe cunoștințe se descurcă, poate, mai bine, găsesc de lucru, știu unde să se informeze, au alternative. În schimb, cei fără studii, fără sprijin sau fără inițiativă sunt mai vulnerabili. Există și multă resemnare, mulți acceptă situația așa cum este, în loc să caute soluții.
Cunoașterea limbii ruse facilitează angajarea	1	42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Наблюдаю, что люди, знающие русский язык легче переносят кризис, ибо они легче трудоустраиваются.
Experiența peste hotare și cunoașterea altor realități cresc rezistența	1	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Din experiența mea, oamenii care au călătorit sau au muncit peste hotare sunt mai rezistenți – pentru că au văzut alte realități și știu că se poate și altfel.
Pregătirea fizică poate influența gestionarea stresului	1	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Da există diferențe între acești oameni, acest lucru depinde de inteligența emoțională și de pregătirea fizică. Desigur că există.

2.6 Ce v-a ajutat pe Dumneavoastră personal să treceți prin astfel de perioade, cum au fost pandemia, războiul sau alte dificultăți?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Sprijinul familiei și al celor apropiați	65	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Familia este cea care m-a ajutat să trec peste toate pericolele și momentele dificile. Sprijinul reciproc, grija unul față de celălalt și mediul psihologic echilibrat pe care l-am creat împreună au fost esențiale pentru a merge mai departe. În astfel de situații, contează foarte mult să știi că nu ești singur, că ai alături oameni care te înțeleg, te susțin și îți dau putere. Discuțiile, încurajările și solidaritatea din familie contribuie la menținerea echilibrului emoțional și la depășirea mai ușoară a obstacolelor. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Familia a fost un sprijin important, pentru că ne ajutam reciproc. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Pe mine m-a ajutat în primul rând familia și sprijinul celor apropiați. M-a ajutat să rămân calmă și să gândesc pozitiv. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Поддержка семьи. Близкие люди создают чувство безопасности и эмоциональную опору в нестабильное время. Они всегда рядом, поэтому пережить такие периоды легче.
Sprijinul prietenilor, rudelor, vecinilor și comunității	33	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Susținerea familiei, apoi susținerea rudelor și prietenilor, am mai avut și rezerve acumulate. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Sprijinul familiei și al prietenilor a fost esențial, la fel ca păstrarea legăturii cu colegii și profesorii prin online, pentru a nu pierde contactul social și educațional. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sprijinul familiei, discuțiile pozitive cu prietenii, rudele și comunitatea

		mi-a adus stări de liniște și confort psihologic. Ne-am ajutat reciproc să depășim dificultățile și anxietatea.
Speranța, optimismul și gândirea pozitivă	24	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Optimismul. Au fost alegerile. Optimismul partidului de guvernământ ne-au făcut să fim optimiști. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Speranța și optimismul m-a ajutat ca să trec prin pandemie. 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cred că încrederea în ziua de mâine. Că mâine va fi mai bine. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Susținerea familiei, speranța că lucrurile se vor ameliora.
Adaptarea la situații și la noile condiții	22	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) M-a ajutat faptul că am învățat să mă adaptez – am mai schimbat mai multe țări de peste hotare și știu cum e să fii singură și să te bazezi pe tine. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) M-au ajutat sprijinul familiei, capacitatea de adaptare și gestionarea atentă a resurselor. De asemenea, informarea corectă și menținerea calmului au fost importante.
Munca, ocuparea și responsabilitățile zilnice	20	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Adaptarea. Am lucrat unde am găsit, nu m-am limitat la un singur loc. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Și faptul că am avut o meserie care mi-a permis să câștig un ban ca să pot face fața crizei și mărirea prețurilor. 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Munca zi de zi la cotă, acasă, soția mea 60.(B, 46-55, R, SS, PU, Ru, BG, UTA Găgăuzia) Постоянная занятость на работе. 95.(F, 46-55, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Prin muncă zilnică, speranța la un viitor mai bun. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Munca fără odihnă, nevoia de a lucra de la o vârstă fragedă. Limitarea în unele nevoi pentru a asigura supraviețuirea.
Informarea corectă și veridică	16	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Informarea privind COVID-19, folosirea telefonului pentru informare 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Informarea riguroasă și analiza rece a situației m-au ferit de panică și mi-au permis decizii mai calme. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De asemenea, informarea corectă și menținerea calmului au fost importante. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Pe lângă asta, am încercat să mă informez, dar fără să exagerez. La un moment dat, dacă urmărești prea mult știrile, te încarci și mai tare. Așa că am ales să filtrez informația și să mă concentrez mai mult pe ce pot controla. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) M-am informat doar din surse veridice și am evitat știrile negative. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) M-a ajutat informația veridică primită din surse stabile, familia. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) M-am bazat pe informarea corectă, pentru a înțelege ce se întâmplă și a lua decizii mai bune.
Economiile, rezervele și gestionarea atentă a resurselor	15	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Rezervele proprii m-au ajutat enorm să trec peste perioadele dificile, oferindu-mi un sentiment de siguranță și stabilitate atunci când situația era incertă.

		16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Am încercat să reduc cheltuielile și să aleg lucrurile esențiale. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Economii pe care le aveam puse deoparte.
Menținerea calmului, autocontrolul și stabilitatea psihică	15	24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De asemenea, informarea corectă și menținerea calmului au fost importante. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Самообладание. 48.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Помогли поддержка семьи, умение адаптироваться и сохранять спокойствие. 69.(F, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Держать себя в руках и находить в себе силы идти дальше. 87.(F, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Răbdarea, faptul că am încercat să rămânem calmi și să ne adaptăm.
Încrederea în sine, forțele proprii și tăria de caracter	14	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Încrederea în propria forță! 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) M-au ajutat tăria de caracter, munca fizică la țară și sprijinul comunității restrânse. 69.(F, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Держать себя в руках и находить в себе силы идти дальше.
Comunicarea și menținerea legăturii cu cei apropiați	12	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) De asemenea, legătura cu familia (la telefon, video) și câteva prietene apropiate. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Мне помогли поддержка семьи, общение с друзьями и сосредоточенность на учебе, также важно сохранять спокойствие и верить в лучшее. 65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Онлайн общение с теми кто далеко. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sprijinul familiei, discuțiile pozitive cu prietenii, rudele și comunitatea mi-a adus stări de liniște și confort psihologic. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Dar am comunicat mai mult cu cei apropiați.
Reducerea cheltuielilor, limitarea nevoilor și schimbarea stilului de viață	12	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Am încercat să mă adaptez și să economisesc. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Adaptarea. Am lucrat unde am găsit, nu m-am limitat la un singur loc. Am încercat să reduc cheltuielile și să aleg lucrurile esențiale. Familia a fost un sprijin important, pentru că ne ajutam reciproc. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) M-au ajutat sprijinul familiei și al prietenilor, economisirea banilor și adaptarea la situații noi.
Ajutorul reciproc și solidaritatea dintre oameni	11	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) M-au ajutat tăria de caracter, munca fizică la țară și sprijinul comunității restrânse. Autonomia alimentară și ajutorul reciproc între vecini au contribuit la capacitatea de a face față și de a supraviețui. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De asemenea, m-am bazat pe comunitatea locală și pe solidaritatea dintre oameni, mai ales în momentele de criză. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Важную роль сыграли взаимопомощь между людьми, сохранение спокойствия и надежда на улучшение ситуации.
Respectarea recomandărilor și a măsurilor de protecție	10	83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Am respectat distanța și recomandările medicilor.

		99.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Pe timp de pandemie am evitat călătoriile Purtarea măștii 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Pandemia ca și toți... am fost și bolnav... că nu-i chip într-o instituție... dar, în primul rând am respectat toate cerințele care au fost puse, autoizolarea, aceleași măști, am cerut și de la cadrele didactice, de la copii. În mare măsură aceste cerințe au fost respectate. Războiul să sperăm că nu va fi... nu pot spune altceva.
Sprijinul statului, autorităților și instituțiilor	8	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Dar și a intervenției statului, care, prin ajutoarele acordate în perioada pandemiei și a altor crize, a contribuit la susținerea cetățenilor și a diminuat din impactul negativ al acestora. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Autoritățile au fost foarte implicate în gestionarea pandemiei, familia, vecinii. 91.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Personal nu am avut probleme cu pandemia. Serviciul medical și-a făcut datoria, dar urmează consecințele etc
Loc de muncă stabil, salariu sau venit sigur	7	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Locul de muncă stabil, dar și experiența anilor 90, când a fost mult mai greu. 7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Sprijinul familiei, un loc de muncă stabil și faptul că soțul era peste hotare. Am încercat să mă adaptez și să economisesc. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Și faptul că am avut o meserie care mi-a permis să câștig un ban ca să pot face fața crizei și mărirea prețurilor. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pandemia – achitarea salariului la timp, ceea ce mi-a permis să procur medicamente necesare pentru tratament. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De asemenea, m-a ajutat faptul că am avut un loc de muncă stabil. Chiar dacă au fost dificultăți, stabilitatea unui venit, chiar și modest, oferă un sentiment de siguranță în perioade de criză.
Credința în Dumnezeu și rugăciunea	7	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) De asemenea, optimismul și credința, acel „cu Doamne-ajută”, au avut un rol important. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În primul rând, susținerea reciprocă în familie; faptul că sunt angajată și mereu sunt „prinsă” în atribuțiile serviciului, mi-a umplut acel vid de stare panicată; lectura; și, nu în ultim rând: rugăciunile către Dumnezeu. 75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Credința în Dumnezeu, sprijinul familiei, optimism.
Răbdarea și perseverența	7	87.(F, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Răbdarea, faptul că am încercat să rămânem calmi și să ne adaptăm. 101.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Răbdarea și perseverența.
Lectura, muzica, sportul și alte activități de relaxare	7	31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) De asemenea, activitățile care îmi aduc relaxare, cum ar fi lectura, sportul sau hobby-urile creative, m-au ajutat să gestionez stresul și să rămân motivată. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Prin orice perioadă mai grea din viața mea eu m-am deprins să trec singură și anume prin practicarea hobby-urilor: îmi place să citesc cărți, să ascult sau să privesc diferite podcast-uri pentru lărgirea orizontului de cunoștințe și, nu în ultimul rând, mă ocup cu sport, fitness. 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Pe mine personal ca să trec prin perioada pandemiei sau a războiului m-a

		ajutat faptul că am avut familia alături și în interiorul meu m-am simțit în siguranță. Chiar dacă în jurul meu nu era deloc așa, m-a ajutat faptul că ascultam muzică, ceea ce pe mine mă relaxează și mă face să uit de realitatea în care trăiesc.
Accesul la medici, servicii medicale, tratament și medicamente	7	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pandemia – achitarea salariului la timp, ceea ce mi-a permis să procur medicamente necesare pentru tratament. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Accesul la informații veridice și la resurse de siguranță, cum ar fi serviciile medicale sau ajutorul social, a fost important. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Medicii, medicamentele de calitate, sprijinul și ajutorul celor dragi care nu-au fost alături
Activități utile și sentimentul de utilitate socială	7	26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De asemenea, adaptarea la noile condiții și implicarea în activități utile au contribuit la depășirea dificultăților.
Rutina zilnică, programul și organizarea personală	6	26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pe mine, personal, m-au ajutat să trec prin astfel de perioade mai multe lucruri, sprijinul familiei și al comunității, menținerea unei rutine zilnice, accesul la informații corecte și la servicii medicale, precum și păstrarea unei atitudini pozitive și a răbdării. De asemenea, adaptarea la noile condiții și implicarea în activități utile au contribuit la depășirea dificultăților. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Cred că nu a fost un singur lucru care m-a ajutat, ci mai degrabă o combinație. În primul rând, rutina, chiar și în perioade dificile, faptul că îți păstrezi un program, mergi la muncă, îți vezi de responsabilități, te ajută să nu te pierzi în stres.
Gospodăria, grădina, munca la țară și autonomia alimentară	6	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Și, nu în ultimul rând, gospodăria și grădina. Activitățile practice, fizice, au fost un contrapunct sănătos la incertitudinea din jur. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) M-au ajutat tăria de caracter, munca fizică la țară și sprijinul comunității restrânse. Autonomia alimentară și ajutorul reciproc între vecini au contribuit la capacitatea de a face față și de a supraviețui. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Mulțumesc că sunt la țară, refugiul la țară, în satul meu. Avem apă la izvor. Apa de la robinet nu este apă vie. Produsele la țară sunt calitative, cumpăr din sat maximum ce pot sau cultiv singur, cresc animale.
Sprijin financiar sau material din partea familiei și a celor plecați	6	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Sprijinul familiei, un loc de muncă stabil și faptul că soțul era peste hotare. Am încercat să mă adaptez și să economisesc. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Susținerea morală și financiară a familiei și apropiaților. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Am supraviețuit cu greu economic. Am avut susținere de la sora din Italia 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Prietenul Alexandru, care m-a cazat, apoi am găsit de lucru și mai apoi am revenit acasă la familie, că era greu și acolo. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Am stat la fiicele mele în Europa, Elveția și nu mi-a fost dificil. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Eram nevoit să trimitem un membru peste hotare pentru a câștiga bani.
Responsabilitatea față de familie, serviciu și propria persoană	6	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) M-au ajutat câteva lucruri concrete. Familia și responsabilitatea față de ea. Au dat sens acțiunii în momente de incertitudine.

		21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Factorii care mi-au fost ca și sprijin în aceste perioade au fost familia, simțul apartenenței și valorile morale. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Responsabilitate de a face față obligațiilor de serviciu și de familie. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Поддержка семьи и близких, взаимопомощь. Сохранение спокойствия, адаптация к новым условиям, личная ответственность.
Crizele nu au fost depășite, dificultățile continuă sau nimic nu ajută	5	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Încă nu am depășit perioadele de criză, ci ne aflăm în continuare în faza activă a acestora. Efectele se resimt zilnic, atât economic, cât și social. Consecințele crizelor continuă să influențeze viața oamenilor și stabilitatea comunităților. 86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Încă nu am depășit această perioadă, se simte și în prezent. Ne confruntăm zi de zi cu ele.
Filtrarea informațiilor și evitarea știrilor negative	5	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Familia și mediul informațional, să poți să alegi anumite informații, să nu te încarci cu tot. Să gândești pe termen lung. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Pandemia a fost creată artificial, foarte urât că s-a pus accent pe înfricoșarea populației, vaccinarea intelectualității, cam cu forța. Am înțeles că propria încurajare, neglijarea informațiilor ce face să treci prin aceste perioade.
Analiza rațională, realismul și gândirea pe termen lung	5	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Să gândești pe termen lung. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Și, poate cel mai important, am încercat să rămân realist, să nu mă gândesc la scenarii foarte negative, dar nici să ignor situația. Să iau lucrurile pas cu pas și să mă adaptez din mers. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) M-a ajutat să rămân calmă și să gândesc pozitiv. M-am bazat pe informarea corectă, pentru a înțelege ce se întâmplă și a lua decizii mai bune. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Философский взгляд на окружающую действительность.
Izolarea, evitarea călătoriilor, aglomerațiilor și contactelor	5	99.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Pe timp de pandemie am evitat călătoriile Purtarea măștii 121.(B, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Во время пандемии я всегда носил средства личной гигиены (маска, дезинфектант) и избегал людных мест.
Măștile, dezinfectantul și igiena	5	99.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Pe timp de pandemie am evitat călătoriile Purtarea măștii 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Pandemia ca și toți... am fost și bolnav... că nu-i chip într-o instituție... dar, în primul rând am respectat toate cerințele care au fost puse, autoizolarea, aceleași măști, am cerut și de la cadrele didactice, de la copii. În mare măsură aceste cerințe au fost respectate. 121.(B, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Во время пандемии я всегда носил средства личной гигиены (маска, дезинфектант) и избегал людных мест.
Studiile și procesul de învățământ	5	44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Мне помогли поддержка семьи, общение с друзьями и сосредоточенность на учебе, также важно сохранять спокойствие и верить в лучшее.

		108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Am avut ocazia să studiez mai mult, am învățat o limbă străină, am stat mai mult cu mine în liniște și am reflectat. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Pot să spun că cel mai mult m-a ajutat muzica și procesul de învățământ deoarece te concentrezi la altceva și alte probleme păreau mai mici.
Vaccinarea împotriva COVID-19	5	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pandemia – eu mi-am pus 2 vaccine. Nu am avut treabă. Frică a fost în fața morții. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mi-am pus speranța că totul va fi bine. În pandemie, am mers în România și ne-am vaccinat. 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Încrederea în forțele proprii, am căutat soluții diverse pentru ameliorarea efectelor apărute în urma acestor dificultăți. Am sperat că trece, am ascultat sfaturi ca vaccinul COVID. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) В Пандемии держали карантин и делали прививки.
Disciplina și respectarea cerințelor	4	1. Disciplină și respectarea recomandărilor medicilor 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Pandemia ca și toți... am fost și bolnav... că nu-i chip într-o instituție... dar, în primul rând am respectat toate cerințele care au fost puse, autoizolarea, aceleași măști, am cerut și de la cadrele didactice, de la copii. În mare măsură aceste cerințe au fost respectate. Războiul să sperăm că nu va fi... nu pot spune altceva. 118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Законопослушание, выполняла все рекомендации.
Afectarea psihologică, frica și stresul	3	33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Au fost niște perioade foarte dificile și stresante. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Am suferit foarte tare din punct de vedere psihologic.
Experiența de viață și dificultățile trecute	3	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Locul de muncă stabil, dar și experiența anilor 90, când a fost mult mai greu. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) M-a ajutat faptul că am învățat să mă adaptez – am mai schimbat mai multe țări de peste hotare și știu cum e să fii singură și să te bazezi pe tine.
Învățarea unor lucruri noi și schimbarea perspectivei asupra vieții	3	77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Din toate acestea am învățat lucruri noi, ne-a făcut să vedem viața cu alți ochi, dar financiar ne-a afectat. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Am avut ocazia să studiez mai mult, am învățat o limbă străină, am stat mai mult cu mine în liniște și am reflectat. Dar am comunicat mai mult cu cei apropiați. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Prin orice perioadă mai grea din viața mea eu m-am deprins să trec singură și anume prin practicarea hobby-urilor: îmi place să citesc cărți, să ascult sau să privesc diferite podcast-uri pentru lărgirea orizontului de cunoștințe și, nu în ultimul rând, mă ocup cu sport, fitness.
Nu a fost afectat direct sau nu a avut probleme în perioada menționată	3	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pandemia – eu mi-am pus 2 vaccine. Nu am avut treabă. Frică a fost în fața morții. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Războiul probabil din Ucraina. Deocamdată nu am fost afectați direct, nici eu personal, nici familia, nici rudele apropiate.

		91.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Personal nu am avut probleme cu pandemia. Serviciul medical și-a făcut datoria, dar urmează consecințele etc
Ajutorul social și alte resurse de siguranță	2	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Dar și a intervenției statului, care, prin ajutoarele acordate în perioada pandemiei și a altor crize, a contribuit la susținerea cetățenilor și a diminuat din impactul negativ al acestora. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Accesul la informații veridice și la resurse de siguranță, cum ar fi serviciile medicale sau ajutorul social, a fost important.
Liniștea, timpul petrecut singur și reflecția	2	108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Am avut ocazia să studiez mai mult, am învățat o limbă străină, am stat mai mult cu mine în liniște și am reflectat. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) De asemenea, să petrec timp în liniște și singură.
Refugiul la țară și produsele proprii	2	82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Mulțumesc că sunt la țară, refugiul la țară, în satul meu. Avem apă la izvor. Apa de la robinet nu este apă vie. Produsele la țară sunt calitative, cumpăr din sat maximum ce pot sau cultiv singur, cresc animale. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) M-a ajutat că am fost angajată și aveam salariu stabil; resursele financiare; fiind la sat am fost asigurată cu unele alimente.
Încrederea în guvernare și speranța în schimbarea politică	2	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Optimismul. Au fost alegerile. Optimismul partidului de guvernământ ne-au făcut să fim optimiști. Noi am revenit în Republica Moldova după pandemie. Din Cipru.. După 11 ani de muncă în Cipru. A coincis cu venirea la putere a PAS. Am sperat că lucrurile se vor schimba spre bine. Dar, este așa precum este. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Iar privitor la război – încrederea în guvernare, gândirea pozitivă, activități (citit, plimbat, copii) care ne detașează de la evenimentele triste.
Propria încurajare și neglijarea informațiilor despre pandemie	2	79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Am înțeles că propria încurajare, neglijarea informațiilor ce face să treci prin aceste perioade.
Ajutorul și susținerea României și a Uniunii Europene	1	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Câteodată ajutorul și susținerea României și a UE.
Buna dispoziție	1	
Dragostea față de familie	1	
Familia nu a ajutat la rezolvarea problemelor	1	
Imunitatea bună	1	
Privirea filozofică asupra realității	1	
Tratamentul la domiciliu	1	

3.1 Tipurile de cunoștințe, abilități și capacități necesare pentru a face față problemelor vieții de zi cu zi

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Educație, cunoștințe generale și învățare continuă	45	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) În primul rând, trebuie neapărat oamenii să se instruiască și să dobândească în continuu noi cunoștințe, abilități noi și multi-task, ca să se descurce în minim 5 domenii indiferent de ce s-ar întâmpla. 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Omul este ființă socială, el continuă să se dezvolte și să acumuleze cunoștințe pe tot parcursul vieții, de aceea cunoștințele în orice domeniu sunt de folos, îndeosebi atunci când continui să te dezvolți multidisciplinar. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) E nevoie de cunoștințe generale, o persoană trebuie să fie dezvoltată multilateral deoarece cunoștințele e arma omului ce nimeni nu o poate lua. Cred că sunt importante cunoștințe medicale, economice și lucru casnic.
Cunoștințe practice și capacitatea de a rezolva probleme	38	31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pentru a face față problemelor din viața de zi cu zi, este important să ai cunoștințe practice, să știi să comunici și să te organizezi, să iei decizii rapid și să te adaptezi la schimbări. 43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Высшее образование, практические навыки, способность выживать. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) În prezent, oamenii au nevoie atât de cunoștințe teoretice, cât și de abilități practice. Este important să știm a comunica eficient, de a respecta spațiul fiecăruia dintre noi, să căutăm soluții la problemele de zi cu zi, să luăm decizii astfel încât să ne păstrăm integritatea, sănătatea noastră fizică și mentală.
Competențe profesionale, meserii și cunoștințe de specialitate	30	
Gândire critică, analiză logică și filtrarea informației	30	18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Informarea din mai multe surse, capacitatea de analiză critică. Oamenii informați, sunt oameni asigurați. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Ai nevoie de gândire critică, să știi să filtrezi informațiile, să te adaptezi rapid, să cunoști o limbă străină, să ai abilități practice (de la reparat ceva prin casă, până la a face un buget). Da, cei cu mai multă educație sau experiență se descurcă mai bine pentru că au mai multe instrumente – știu unde să caute informații, cum să negocieze, cum să-și facă un plan B. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Sunt necesare competențe precum gândirea critică, competențele digitale și capacitatea de comunicare. Persoanele cu un nivel mai înalt de educație se descurcă mai bine, deoarece pot analiza situațiile și lua decizii informate. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Аналитическая, критическая, творческое мышление. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Competențe de gândire critică-analitică să dispună de capacități de a înțelege ce este manipulare și dezinformare. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Pentru a face față problemelor, fiecare persoană trebuie să-și dezvolte abilitatea de gândire critică, să analizeze situația din diferite puncte de

		vedere, să aibă opinia proprie. Trebuie să fim calmi în orice situație și să luăm decizii cu „capul rece”. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Сегодня, для решения проблем нужны навыки критического мышления. Умение фильтровать огромные потоки информации и принимать взвешенные решения.
Luarea deciziilor, planificarea și organizarea	30	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Da, oamenii cu mai multă educație și experiență se descurcă mai bine în situații dificile. Nu neapărat pentru că au mai mulți bani, ci pentru că au mai multe opțiuni cognitive: pot planifica, pot anticipa, pot improviza. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pentru a face față problemelor din viața de zi cu zi, este important să ai cunoștințe practice, să știi să comunici și să te organizezi, să iei decizii rapid și să te adaptezi la schimbări. Este util să știi să gestionezi resursele, să folosești tehnologia și să ai cunoștințe despre sănătate și protecția mediului. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii cu mai multe capacități sunt mult mai capabili de a lua decizii mai corecte și mai eficiente în situații de criză. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Умение находить выход из кризисных ситуаций, быстро реагировать и принимать решения.
Abilități de comunicare, ascultare și negociere	29	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Competențe de comunicare și negociere. Să știi cum să te adresezi instituțiilor, cum să îți susții drepturile. Da, oamenii cu mai multă educație și experiență se descurcă mai bine în situații dificile. Nu neapărat pentru că au mai mulți bani, ci pentru că au mai multe opțiuni cognitive: pot planifica, pot anticipa, pot improviza. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Pentru a face față problemelor ce apar în viața de zi cu zi este necesar să posezi abilități de comunicare (chiar și în limbi străine), cunoștințe generale despre toate domeniile, tehnologii și capacitatea de a te adapta la context. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Comunicarea, să explici clar ce vrei, să ascuți pe cei din jur. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Trebuie să știm cum să comunicăm unii cu alții.
Adaptabilitate, flexibilitate și învățarea lucrurilor noi	26	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Este important să știi să te adaptezi, să comunici, să folosești tehnologia și să iei decizii corecte. Educația ajută mult în situații dificile. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) În ziua de azi, dacă nu ești iute la minte și bun de mână, se alege praful de tine. Trebuie să ai o meserie care se caută, cum e la mine în construcții, dar să fii și adaptabil. Azi ridici un zid, mâine trebuie să știi să pui o instalație electrică sau să înțelegi cum merge un utilaj nou. Dacă nu ții pasul cu ce se cere acum, te trezești că nu te mai chemă nimeni la muncă. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Oamenii cu studii se descurcă mai ușor decât cei fără de studii. Studiile îi fac mai maleabili le creează abilități de adaptare la condițiile noi, le dau cunoștințe pentru a se orienta în situații necunoscute 106.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Este necesar ca să deținem abilități de adaptare la condițiile actuale ale societății, să deținem cunoștințe în domeniul tehnologiilor. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Pentru a face față problemelor în ziua de azi trebuie să te dezvolti multilateral și să fii flexibil la schimbări, să te adaptezi repede la noile circumstanțe.

Competențe digitale și utilizarea tehnologiei, internetului și serviciilor online	25	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Abilitatea de a folosi computerul, internetul și a înțelege rostul tehnologiilor în informare și comunicare 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Alfabetizarea digitală și informațională, capacitatea de a căuta, filtra și evalua informația, de a folosi instrumente digitale pentru administrarea propriei vieți (plăți online, accesarea serviciilor publice, comunicare). 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Cred ca este important sa știi sa operezi online cu toate tipurile de servicii existente in acest mediu. În situații de criza, fiecare acționează individual în dependență de cunoștințe, abilitați, educație, experiență, capacități financiare etc. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Și da, acum e clar că cine știe să folosească telefonul sau internetul are un avantaj, poate afla mai repede ceva, poate rezolva mai ușor unele lucruri. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Tinerii să cunoască limbi străine, calculatorul pentru a munci de acasă. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Умение пользоваться интернетом и госуслугами. 87.(F, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Este important să știi să folosești tehnologia, telefonul și internetul
Informare corectă, folosirea surselor sigure și combaterea dezinformării	20	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Din păcate, în satele noastre rămân oameni care sunt ușor de manipulat, în special din cauza accesului limitat la informație de calitate și a lipsei unor oportunități de dezvoltare personală și profesională. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Informarea corectă permite accesul la servicii, programe și sprijin disponibile. Astfel, oamenii își pot construi mai ușor un parcurs de dezvoltare personală. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Informarea din mai multe surse, capacitatea de analiză critică. Oamenii informați, sunt oameni asigurați. 90.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Combaterea dezinformării, informare din surse veridice, surse care se bucură de încredere 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Principalul trebuie să ne adaptăm la situații mai dificile, să nu ne lăsăm influențați de informații false care apar din diverse surse; să fim ingenioși și rezistenți la schimbare. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Competențe de gândire critică-analitică să dispună de capacități de a înțelege ce este manipulare și dezinformare.
Gestionarea emoțiilor, calmul și rezistența psihologică	18	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii cu educație trec mult mai ușor peste diferite crize, fiindcă au acumulat deja experiența necesară și sunt mai puțin supuși stresului, fiind pregătiți psihologic. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Gestionarea emoțiilor. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Sunt oameni cu educație, dar au de suferit din cauza oamenilor needucați. Din punct de vedere, în situații dificile, oamenii educați sunt echilibrați și mai conștienți pentru a depăși situația. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să știe cum să-și controleze emoțiile și să se conformeze la schimbări, dar și să conștientizeze că schimbarea începe de la ei. Oamenii erudiți cu mai multă educație se descurcă mai bine în situații dificile deoarece

		cunosc mai multe, înțeleg mai bine situația, au experiență, sunt calmi și i-au decizii mai calculate. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Trebuie să fim calmi în orice situație și să luăm decizii cu „capul rece”. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Consider că să poți face față problemelor ce apar zi de zi în viață, trebuie să ai o tărie de caracter puternică și să nu te lași influențat de unele situații, pentru că ele au o rezolvare oricare ar fi ele. Doar trebuie să mergi mai departe și să nu fii influențat de ele.
Educație financiară, economisire și gestionarea resurselor	17	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Cunoștințe și abilități economice 4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii au nevoie de cunoștințe practice, cum ar fi educație financiară, competente digitale, abilități de comunicare. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Contează și lucruri simple, dar esențiale, să știi să gestionezi banii, să nu te pierzi când apar schimbări, să poți lua decizii fără să depinzi mereu de altcineva. 56.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Финансовая грамотность. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sunt importante cunoștințele practice, precum educația civică și informațională, educația financiară, cunoștințele digitale și de sănătate. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Навыки и знания позволяющие сопротивляться мошенническим схемам и попыткам каким-либо образом воздействовать на материальное и финансовое состояние. Так же, знания необходимы для осуществления профессиональной деятельности.
Muncă în echipă, cooperare și sprijin reciproc	15	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Foarte important să fim solitari și să ne susținem reciproc, fiind și mai buni (ceea ce ne cam lipsește ca nație).
Cunoștințe juridice, drepturi, responsabilități și siguranță	14	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Fiecare trebuie să-și cunoască drepturile pentru a putea beneficia de oportunitățile oferite de stat și de sectorul privat pentru dezvoltarea personală. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Необходимы: критическое мышление, юридическая грамотность и адаптивность. 55.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Знания безопасности, правовые знания. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Uneori ca om de rând nu ești tratat cu respect în instituțiile de stat. Ar fi bine să ne informăm despre drepturile noastre și să le cerem.
Dezvoltare multilaterală, competențe diverse și multitasking	14	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Nu există cunoștințe în plus. Trebuie să știm de toate. Oamenii mai educați se descurcă pentru că au o gândire în general și au grijă de sănătatea lor. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) În primul rând, trebuie neapărat oamenii să se instruiască și să dobândească în continu noi cunoștințe, abilități noi și multi-task, ca să se descurce în minim 5 domenii indiferent de ce s-ar întâmpla. 60.(B, 46-55, R, SS, PU, Ru, BG, UTA Găgăuzia) Знания во всех областях жизнедеятельности. 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Нужно иметь разноплановые навыки, чтобы диверсифицировать источники доходов. 95.(F, 46-55, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia)

		Învățarea zi de zi este mama cunoștințelor, care e de folos în mai multe domenii. Multilateral dezvoltat pentru a supraviețui în situații dificile, de criză. 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Omul este ființă socială, el continuă să se dezvolte și să acumuleze cunoștințe pe tot parcursul vieții, de aceea cunoștințele în orice domeniu sunt de folos, îndeosebi atunci când continui să te dezvolti multidisciplinar. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) E nevoie de cunoștințe generale, o persoană trebuie să fie dezvoltată multilateral deoarece cunoștințele e arma omului ce nimeni nu o poate lua. Cred că sunt importante cunoștințe medicale, economice și lucru casnic.
Speranță, optimism, perseverență și tărie de caracter	14	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Un om informat corect este un om puternic. Eu am lucrat mulți ani învățătoare de clasele primare. Dacă am mai multe capacități, încurajez lumea. Când cineva cade în depresie, încerc să încurajez că totul va fi bine. Am și contul meu pe Facebook, unde am 3.200 de abonați și comunic cu oamenii, și cu cei din diasporă. Plasez informație pozitivă. Influențez oamenii pozitiv. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Pentru a putea face față problemelor cu apar, este nevoie de studii, inteligență, perseverență și bunul simț. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Consider că să poți face față problemelor ce apar zi de zi în viață, trebuie să ai o tărie de caracter puternică și să nu te lași influențat de unele situații, pentru că ele au o rezolvare oricare ar fi ele. Doar trebuie să mergi mai departe și să nu fii influențat de ele.
Respect pentru diversitate, conviețuire și bun-simț	11	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Din considerentul diferențelor de vârstă, trebuie respect pentru diversitate, comunicare interculturală, combatere a prejudecăților. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Образование должно иметь большое значение, но человек должен оставаться человеком даже если нет высшего образования. 74.(B, 26-35, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Cea mai mare problemă a societății începe de la educație, cei șapte ani de acasă, lipsa dreptății, drepturilor pedagogilor pentru apărare și siguranță. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Este important să știm a comunica eficient, de a respecta spațiul fiecăruia dintre noi...
Competențe agricole, gospodărești și de autosuficiență	9	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Pe piața muncii se solicită profesii în agricultură. Este lipsă de agronomi, veterinari. În general, de oameni care pot executa munci agricole: curăța livada, curăța via. A prelucra pământul. Să facă lucrările agricole competent. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Tinerii să cunoască limbi străine, calculatorul pentru a munci de acasă. Să lucreze pământul și să își asigure produse, să învețe șoferia, tractorul. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Specialiști în prelucrarea pământului, mecanizatori, legumicultori. 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să muncească la pământ, să asigurăm roadă și siguranță. Avem nevoie de mecanizatori, electricieni.
Cunoștințe despre sănătate, prim ajutor și protecția sănătății	9	

Recalificare, însușirea unor profesii noi și diversificarea veniturilor	8	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) În primul rând, trebuie neapărat oamenii să se instruiască și să dobândească în continuu noi cunoștințe, abilități noi și multi-task, ca să se descurce în minim 5 domenii indiferent de ce s-ar întâmpla. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) În ziua de azi, dacă nu ești iute la minte și bun de mână, se alege praful de tine. Trebuie să ai o meserie care se caută, cum e la mine în construcții, dar să fii și adaptabil. Azi ridici un zid, mâine trebuie să știi să pui o instalație electrică sau să înțelegi cum merge un utilaj nou. Dacă nu ții pasul cu ce se cere acum, te trezești că nu te mai chemă nimeni la muncă.
Responsabilitate civică, cunoștințe politice și participare comunitară	8	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Este nevoie de mai multă educație, inițiative civice, rezultate pozitive. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Ce trebuie să știi să faci și ce trebuie să cunoști? E necesară conștientizare și responsabilitate civică. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Fiecare trebuie să-și cunoască drepturile pentru a putea beneficia de oportunitățile oferite de stat și de sectorul privat pentru dezvoltarea personală. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sunt importante cunoștințele practice, precum educația civică și informațională, educația financiară, cunoștințele digitale și de sănătate. În primul rând, oamenii trebuie să știe să voteze corect, să știe ce se întâmplă în lume, să se informeze, să poată deosebi informațiile reale de cele false, să se priceapă cum să gestioneze banii și să facă economii, să aibă abilități de a utiliza tehnologiile informaționale și a comunica online.
Cunoașterea limbii române și a limbilor străine	6	42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Главное - это знание румынского языка, остальное не проблема. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Tinerii să cunoască limbi străine, calculatorul pentru a munci de acasă. 66.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Изучение молдавского языка, изучение IT, переквалификация.
Conștientizare ecologică și protecția mediului	2	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În localitatea mea, de exemplu, ar fi necesară conștientizarea ecologică prin reducerea deșeurilor.

3.2 Percepția asupra rolului educației și experienței în gestionarea situațiilor dificile

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Educația și experiența îi ajută pe oameni să se descurce mai bine	53	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii cu educație trec mult mai ușor peste diferite crize, fiindcă au acumulat deja experiența necesară și sunt mai puțin supuși stresului, fiind pregătiți psihologic. Populația cu experiență a trecut prin timpuri mult mai grele și au o oarecare imunitate socială și psihologică la astfel de crize. 4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Consider că persoanele care dispun de mai multă educație și experiență, se descurcă mai bine în situații dificile, având acces la informații, pot analiza problemele și identifica soluții eficiente. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni)

		Da, cred că oamenii care se educă constant se descurcă mult mai bine și mai calculat în situații dificile, cartea n-a ucis pe nimeni, în schimb lipsa ei a provocat războaie. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hânțești) În situații de criză sunt necesare cunoștințe practice. Da, oamenii cu nivel de studii mai avansat mult mai bine se descurcă în situații de criză. Probabil îi ajută cunoștințele pe care le posedă și le-au acumulat în timp. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Sunt de acord, experiența contează. Cu cât omul e mai informat, cu atât se poate mobiliza mai repede și a lua decizii. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) Чем образованнее и грамотнее человек, тем легче ему преодолевать трудности.
Au mai multe cunoștințe, informații și instrumente pentru a acționa	28	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Ai nevoie de gândire critică, să știi să filtrezi informațiile, să te adaptezi rapid, să cunoști o limbă străină, să ai abilități practice (de la reparat ceva prin casă, până la a face un buget). Da, cei cu mai multă educație sau experiență se descurcă mai bine pentru că au mai multe instrumente – știu unde să caute informații, cum să negocieze, cum să-și facă un plan B. Oamenii cu mai multe abilități și capacități de obicei iau postul de lider sau deja îl dețin, cum ar fi primarul satului, care știe să coordoneze și să rezolve problemele intervenite în gospodăriile sau chiar între consăteni. 73.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Люди с высоким уровнем образования лучше справляются с трудными ситуациями, так как информированы и владеют информацией и знают последствия тех или других ситуаций. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Oamenii cu mai multă educație au oportunități mai multe de a se informa, de a folosi cunoștințele pentru supraviețuire. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Сегодня для решения проблем в повседневной жизни людям нужны знания, профессиональные навыки, умение общаться и принимать решения. Люди с более высоким уровнем образования и опытом часто лучше справляются с трудными ситуациями, потому что они умеют анализировать проблемы и находить решения. 121.(B, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Нужны базовые знания, умение общаться, думать и пользоваться технологиями. Люди с опытом и образованием чаще лучше решают проблемы, потому что знают больше и умеют действовать.
Experiența practică și de viață oferă reziliență și reacții mai rapide	28	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii cu educație trec mult mai ușor peste diferite crize, fiindcă au acumulat deja experiența necesară și sunt mai puțin supuși stresului, fiind pregătiți psihologic. Populația cu experiență a trecut prin timpuri mult mai grele și au o oarecare imunitate socială și psihologică la astfel de crize. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) În ziua de azi, dacă nu ești iute la minte și bun de mână, se alege praful de tine. Trebuie să ai o meserie care se caută, cum e la mine în construcții, dar să fii și adaptabil. Azi ridici un zid, mâine trebuie să știi să pui o instalație electrică sau să înțelegi cum merge un utilaj nou. Dacă nu ții pasul cu ce se cere acum, te trezești că nu te mai chemă nimeni la muncă. Mai e nevoie de o mare capacitate de a te descurca singur. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii experimentați manifestă reziliență la schimbare. Propunând soluții de rezolvare a problemelor comunitare, aceștia devin vocali la nivel de comunitate și în final devin lideri de opinie. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sincer, cred că astăzi contează mai mult să te descurci decât să știi teorie. Adică să fii practic, să știi unde să întrebi, cum să rezolvi o problemă, cum să te adaptezi când lucrurile nu merg cum trebuie. În sate, de

		exemplu, dacă nu știi să te descurci singur în anumite situații, îți este greu. Contează și lucruri simple, dar esențiale, să știi să gestionezi banii, să nu te pierzi când apar schimbări, să poți lua decizii fără să depinzi mereu de altcineva. Și da, acum e clar că cine știe să folosească telefonul sau internetul are un avantaj, poate afla mai repede ceva, poate rezolva mai ușor unele lucruri. Cei cu mai multă experiență, nu neapărat doar studii, de obicei se descurcă mai bine. Pentru că au trecut prin diferite situații și nu se agită ușor. În schimb, sunt și oameni cu studii care, în practică, nu se descurcă la fel de bine. De multe ori, fiecare se descurcă pe cont propriu și ajutorul vine mai mult informal, nu organizat.
Se adaptează mai ușor și au mai multe opțiuni	28	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cei care au studii și o activitate stabilă, se adaptează mai ușor la situațiile dificile. Educația și stabilitatea profesională oferă mai multă siguranță și capacitate de a găsi soluții. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Oamenii cu studii se descurcă mai ușor decât cei fără de studii. Studiile îi fac mai maleabili le creează abilități de adaptare la condițiile noi, le dau cunoștințe pentru a se orienta în situații necunoscute 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Oamenii educați se descurcă mai bine pentru că au mai multe opțiuni și gândire critică. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Oamenii cu mai multă educație au oportunități mai multe de a se informa, de a folosi cunoștințele pentru supraviețuire. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Educația și experiența ajută oamenii să se adapteze mai ușor la crize.
Găsesc soluții, planifică și iau decizii mai bune	22	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Da, oamenii cu mai multă educație și experiență se descurcă mai bine în situații dificile. Nu neapărat pentru că au mai mulți bani, ci pentru că au mai multe opțiuni cognitive: pot planifica, pot anticipa, pot improviza. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii cu mai multă educație se descurcă mai bine, deoarece pot lua decizii mai informate și se adaptează mai ușor. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cred că oamenii cu mai multă educație sau experiență se descurcă mai bine în situații dificile, pentru că au mai multe resurse de cunoștințe și au învățat cum să rezolve probleme complexe. Ei știu să planifice, să prevină greșelile și să găsească soluții alternative când apar dificultăți. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Oamenii cu mai multe competențe și experiență se descurcă mai repede și mai bine în situații dificile deoarece știu să ia decizii corecte și să găsească soluții. 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Да, люди с более высоким образованием и опытом лучше справляются, потому что они умеют анализировать ситуации и находить решения.
Analizează mai bine situațiile și gândesc mai critic sau logic	20	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Consider că persoanele care dispun de mai multă educație și experiență, se descurcă mai bine în situații dificile, având acces la informații, pot analiza problemele și identifica soluții eficiente. 7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Educația ajută mult în situații dificile. Sunt de acord cu faptul că oamenii cu mai multă educație și experiență se descurcă mai bine în situații dificile, deoarece au o gândire realistă și o rezistență psihologică mai sporită, aceste persoane oferă parcă și o speranță pentru cei care percep lucrurile mai emoțional. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Persoanele cu un nivel mai înalt de educație se descurcă mai bine, deoarece pot analiza situațiile și lua decizii informate.

		40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Persoanele care au studii mai multe și stau mai bine financiar pot analiza situațiile mai cu calm și respectiv să ia o decizie mai bine argumentată și bună.
Au acces la mai multe oportunități, servicii și posibilități profesionale	13	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cei care au studii și o activitate stabilă, se adaptează mai ușor la situațiile dificile. Educația și stabilitatea profesională oferă mai multă siguranță și capacitate de a găsi soluții. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Fiecare trebuie să-și cunoască drepturile pentru a putea beneficia de oportunitățile oferite de stat și de sectorul privat pentru dezvoltarea personală. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii cu mai multe abilități și capacități de obicei iau postul de lider sau deja îl dețin, cum ar fi primarul satului, care știe să coordoneze și rezolve problemele intervenite în gospodăriile sau chiar între consăteni. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Oamenii cu mai multă educație au oportunități mai multe de a se informa, de a folosi cunoștințele pentru supraviețuire.
Educația nu garantează reușita; depinde de persoană, problemă și context	9	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Nu neapărat, datorită schimbului permanent de context. Oamenii experimentați manifestă reziliență la schimbare. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Mulți au studii superioare, dar nu au competențe elementare profesionale. Studiile superioare să fie destinate celor cu aptitudini și capacități. Din păcate, ele au devenit accesibile pentru toți. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sincer, cred că astăzi contează mai mult să te descurci decât să știi teorie. Adică să fii practic, să știi unde să întrebi, cum să rezolvi o problemă, cum să te adaptezi când lucrurile nu merg cum trebuie. În sate, de exemplu, dacă nu știi să te descurci singur în anumite situații, îți este greu. Contează și lucruri simple, dar esențiale, să știi să gestionezi banii, să nu te pierzi când apar schimbări, să poți lua decizii fără să depinzi mereu de altcineva. Și da, acum e clar că cine știe să folosească telefonul sau internetul are un avantaj, poate afla mai repede ceva, poate rezolva mai ușor unele lucruri. Cei cu mai multă experiență, nu neapărat doar studii, de obicei se descurcă mai bine. Pentru că au trecut prin diferite situații și nu se agită ușor. În schimb, sunt și oameni cu studii care, în practică, nu se descurcă la fel de bine. De multe ori, fiecare se descurcă pe cont propriu și ajutorul vine mai mult informal, nu organizat. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Nu contează studiile, sunt posturi care nu necesită deloc calificare. 86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Fiecare se descurcă în măsura posibilităților personale, indiferent de educație și experiență. Asta se educă și se experimentează în timp, neavând ce face. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Nu cred că oamenii cu mai multă educație se descurcă mai bine, depinde de tipul problemei, mediul în care aceasta apare și persoanele implicate, de unul singur rar când poți face față problemelor. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) В большинстве случаев, люди с высоким образованием и опытом могут справляться с трудными ситуациями, но не думаю, что лучше остальных. Это зависит от человека и опыта.
Experiența și abilitățile practice pot conta mai mult decât studiile formale	9	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Despre școală, ce să zic... e bună și ea, dar în momente de criză, experiența de viață e sfântă. Cei care au trecut prin anii '90, de exemplu, se descurcă mai bine pentru că sunt învățați cu puținul. Cei care au

		învățat doar din cărți s-ar putea să se piardă dacă rămân fără curent electric sau internet. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Nu neapărat, datorită schimbului permanent de context. Oamenii experimentați manifestă reziliență la schimbare. Propunând soluții de rezolvare a problemelor comunitare, aceștia devin vocali la nivel de comunitate și în final devin lideri de opinie. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Mulți au studii superioare, dar nu au competențe elementare profesionale. Studiile superioare să fie destinate celor cu aptitudini și capacități. Din păcate, ele au devenit accesibile pentru toți. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sincer, cred că astăzi contează mai mult să te descurci decât să știi teorie. Adică să fii practic, să știi unde să întrebi, cum să rezolvi o problemă, cum să te adaptezi când lucrurile nu merg cum trebuie. În sate, de exemplu, dacă nu știi să te descurci singur în anumite situații, îți este greu. Contează și lucruri simple, dar esențiale, să știi să gestionezi banii, să nu te pierzi când apar schimbări, să poți lua decizii fără să depinzi mereu de altcineva. Și da, acum e clar că cine știe să folosească telefonul sau internetul are un avantaj, poate afla mai repede ceva, poate rezolva mai ușor unele lucruri. Cei cu mai multă experiență, nu neapărat doar studii, de obicei se descurcă mai bine. Pentru că au trecut prin diferite situații și nu se agită ușor. În schimb, sunt și oameni cu studii care, în practică, nu se descurcă la fel de bine. De multe ori, fiecare se descurcă pe cont propriu și ajutorul vine mai mult informal, nu organizat.
Sunt mai calmi, echilibrați și pregătiți psihologic	9	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii cu educație trec mult mai ușor peste diferite crize, fiindcă au acumulat deja experiența necesară și sunt mai puțin supuși stresului, fiind pregătiți psihologic. 7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Sunt de acord cu faptul că oamenii cu mai multă educație și experiență se descurcă mai bine în situații dificile, deoarece au o gândire realistă și o rezistență psihologică mai sporită, aceste persoane oferă parcă și o speranță pentru cei care percep lucrurile mai emoțional. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Sunt oameni cu educație, dar au de suferit din cauza oamenilor needucați. Din punct de vedere, în situații dificile, oamenii educați sunt echilibrați și mai conștienți pentru a depăși situația. 117.(F, 36-45, U, SM, AA, Ru, UKR, Chișinău) Более неграмотные верят в небылицы, слушают и передают разную информацию и впадают в истерику.
Oamenii educați sau specialiștii nu sunt întotdeauna valorificați în comunitate	3	65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) На сегодня люди с высоким уровнем образования не востребованы в сообществе. Общество боится зависти, жадностью и неверием ни в какие идеалы. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Sunt oameni cu educație, dar au de suferit din cauza oamenilor needucați.
Tinerii pot găsi mai repede soluții	1	

3.3 Influența oamenilor cu mai multe capacități, abilități și experiență asupra comunității în situații dificile sau de criză

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Propun soluții și contribuie la luarea unor decizii raționale	18	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii cu mai multe abilități și capacități de obicei iau postul de lider sau deja îl dețin, cum ar fi primarul satului, care știe să coordoneze și să rezolve problemele intervenite în gospodăriile sau chiar între consăteni. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În momente de criză, oamenii cu competențe și experiență influențează pozitiv comunitatea, oferind sprijin și idei în acest sens. Ei pot mobiliza resurse și pot contribui la menținerea stabilității sociale. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Oamenii cu mai multe competențe și experiență se descurcă mai repede și mai bine în situații dificile deoarece știu să ia decizii corecte și să găsească soluții. Ei ajută comunitatea să depășească mai ușor perioadele de criză. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Образованные люди помогают сообществу, принимая рациональные решения и сохраняя спокойствие в кризис. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În comunitate persoanele mai competente ajută în crize prin organizare, sfaturi utile și implicare în rezolvarea problemelor.
Oferă îndrumare, sfaturi și ajutor celorlalți	13	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Sunt de acord cu faptul că oamenii cu mai multă educație și experiență se descurcă mai bine în situații dificile, deoarece au o gândire realistă și o rezistență psihologică mai sporită, aceste persoane oferă parcă și o speranță pentru cei care percep lucrurile mai emoțional. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Oamenii cu mai multe capacități, abilități, experiență, influențează pozitiv comunitatea în situații dificile și de criză, pentru că pot să lucreze în colectiv, influențând pozitiv alți oameni răătăciți care au nevoie de îndrumare și ajutor. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Eu am lucrat mulți ani învățătoare de clasele primare. Dacă am mai multe capacități, încurajez lumea. Când cineva cade în depresie, încerc să încurajez că totul va fi bine. Am și contul meu pe Facebook, unde am 3.200 de abonați și comunic cu oamenii, și cu cei din diasporă. Plasez informație pozitivă. Influențez oamenii pozitiv. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Oamenii cu mai multă educație sau experiență se descurcă mai bine în situații dificile, pentru că știu cum să rezolve problemele și să ajute comunitatea. Ei pot organiza ajutorul, ghida pe alții și contribui la menținerea stabilității în perioade de criză. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Persoanele cu experiență pot ghida comunitatea, oferind sfaturi utile sau organizând ajutor pentru cei mai vulnerabili. 88.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Comunicarea eficientă cu oamenii cu mai multă experiență devin modele de comportament și sprijin de îndrumare.
Consolidează solidaritatea, cooperarea și stabilitatea comunității	9	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii cu mai multe capacități, abilități, experiență în situații dificile, de criză vin cu soluții, acordă sprijin emoțional și coeziune socială: oferă suport psihologic, consolidează solidaritatea și căile informale de ajutor, de asemenea, prin crearea de echipe mixte (experți + voluntari locali, poate și cei din Diaspora) pentru transfer rapid de competențe.

		28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În momente de criză, oamenii cu competențe și experiență influențează pozitiv comunitatea, oferind sprijin și idei în acest sens. Ei pot mobiliza resurse și pot contribui la menținerea stabilității sociale. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Oamenii cu mai multă educație sau experiență se descurcă mai bine în situații dificile, pentru că știu cum să rezolve problemele și să ajute comunitatea. Ei pot organiza ajutorul, ghida pe alții și contribui la menținerea stabilității în perioade de criză. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Consider că persoanele cu mai multă educație și experiență se descurcă mai bine în situații dificile, deoarece au o gândire mai analitică și reacționează mai eficient, aceștia având un rol important în comunitate contribuind la informarea și sprijinirea celorlalți și la menținerea stabilității în perioade dificile. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În comunitatea noastră APL (Primarul, consilierii) împreună cu managerii instituțiilor din gestiune, colaborează cu cetățenii, coordonează situațiile dificile, găsesc soluții practice prin diverse proiecte finanțate din exterior, oferă informații corecte, ceea ce reduce panica, ajută comunitatea să reacționeze organizat și să se implice cu încredere.
Organizează și mobilizează oamenii, resursele și ajutorul	9	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii cu mai multe abilități și capacități de obicei iau postul de lider sau deja îl dețin, cum ar fi primarul satului, care știe să coordoneze și să rezolve problemele intervenite în gospodăriile sau chiar între consăteni. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În momente de criză, oamenii cu competențe și experiență influențează pozitiv comunitatea, oferind sprijin și idei în acest sens. Ei pot mobiliza resurse și pot contribui la menținerea stabilității sociale. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Este util să știi să gestionezi resursele, să folosești tehnologia și să ai cunoștințe despre sănătate și protecția mediului. Oamenii cu mai multă educație sau experiență se descurcă mai bine în situații dificile, pentru că știu cum să rezolve problemele și să ajute comunitatea. Ei pot organiza ajutorul, ghida pe alții și contribui la menținerea stabilității în perioade de criză.
Se implică în proiecte, inițiative civice și rezolvarea problemelor comunitare	7	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii experimentați manifestă reziliență la schimbare. Propunând soluții de rezolvare a problemelor comunitare, aceștia devin vocali la nivel de comunitate și în final devin lideri de opinie. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii cu mai multă educație se descurcă mai bine, deoarece pot lua decizii mai informate și se adaptează mai ușor. Ei contribuie la comunitate prin implicare și soluții. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Oamenii cu mai multe capacități se încadrează în diverse proiecte pentru a crea ceva frumos. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În comunitate persoanele mai competente ajută în crize prin organizare, sfaturi utile și implicare în rezolvarea problemelor.
Specialiștii și profesioniștii devin resurse practice pentru comunitate	7	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Este evidentă necesitatea specialiștilor calificați în diverse domenii, sănătate, educație, agricultură, administrație etc. Fără oameni pregătiți și competenți, comunitatea nu poate să se dezvolte. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) În comunitate, oamenii cu competențe diverse devin resurse comunitare în situație de criză, precum medicul, sora medicală, juristul, polițistul, veterinarul, farmacistul, mecanicul care ajută și pe alții la nevoie.

		23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Pe piața muncii se solicită profesii în agricultură. Este lipsă de agronomi, veterinari. În general, de oameni care pot executa munci agricole: curăța livada, curăța via. A prelucra pământul. Să facă lucrările agricole competent.
Influența lor este pozitivă, dar descrisă doar în termeni generali	6	
Oferă sprijin emoțional, încurajare și speranță	5	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Sunt de acord cu faptul că oamenii cu mai multă educație și experiență se descurcă mai bine în situații dificile, deoarece au o gândire realistă și o rezistență psihologică mai sporită, aceste persoane oferă parcă și o speranță pentru cei care percep lucrurile mai emoțional. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Eu am lucrat mulți ani învățătoare de clasele primare. Dacă am mai multe capacități, încurajez lumea. Când cineva cade în depresie, încerc să încurajez că totul va fi bine. Am și contul meu pe Facebook, unde am 3.200 de abonați și comunic cu oamenii, și cu cei din diasporă. Plasez informație pozitivă. Influențez oamenii pozitiv.
Devin exemple și modele de comportament pentru ceilalți	4	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Oamenii experimentați au mai multe oportunități de a se descurca și a isprăvi dificultățile și prin pilda lor influențează comunitatea 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Oamenii cu mai multe capacități, abilități, experiență, influențează pozitiv comunitatea în situații dificile și de criză, pentru că pot să lucreze în colectiv, influențând pozitiv alți oameni răătăciți care au nevoie de îndrumare și ajutor. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Persoanele cu un nivel mai înalt de educație se descurcă mai bine, deoarece pot analiza situațiile și lua decizii informate. Aceste persoane contribuie la stabilitatea comunității și oferă exemple pozitive în perioade de criză. 88.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Comunicarea eficientă cu oamenii cu mai multă experiență devin modele de comportament și sprijin de îndrumare.
Influența este limitată, informală sau competențele nu sunt valorificate	4	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Cred ca oamenii sunt mai puțin comunicabili și se bazează în mare parte pe forțele proprii. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De multe ori, fiecare se descurcă pe cont propriu și ajutorul vine mai mult informal, nu organizat. 65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) На сегодня люди с высоким уровнем образования не востребованы в сообществе. Общество болеет завистью, жадностью и неверием ни в какие идеалы. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Sunt specialiști, dar toți pleacă din sat.
Transmit informații corecte, reduc panica și ajută comunitatea să reacționeze organizat	4	
Își împărtășesc experiența și transferă competențe	4	84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Persoanele cu experiență pot ghida comunitatea, oferind sfaturi utile sau organizând ajutor pentru cei mai vulnerabili.
Devin lideri, coordonează comunitatea și influențează opinia publică	3	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii cu mai multe abilități și capacități de obicei iau postul de lider sau deja îl dețin, cum ar fi primarul satului, care știe să coordoneze și rezolve problemele intervenite în gospodăriile sau chiar între consăteni.

		21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii experimentați manifestă reziliență la schimbare. Propunând soluții de rezolvare a problemelor comunitare, aceștia devin vocali la nivel de comunitate și în final devin lideri de opinie.
--	--	--

3.4 De unde învață oamenii din comunitatea dumneavoastră ceea ce au nevoie să știe pentru gospodărie, agricultură sau pentru afacerile lor?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Internetul / mediul online	83	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) După părerea mea și din experiența personală, mediul online a devenit principala sursă de învățare pentru gospodărie, agricultură sau afaceri. Oamenii găsesc rapid informații, exemple practice și soluții adaptate nevoilor lor. Internetul oferă acces ușor și continuu la cunoștințe utile pentru viața de zi cu zi. 43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Из интернета, там есть ответы практически на все вопросы. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) La moment, internetul face minuni. Toată lumea are internet, unde găsește informația necesară. La acest capitol RM stă foarte bine. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) В основном все знания и опыт в настоящее время люди находят в интернете.
Comunicarea cu alți oameni / comunitatea / vecinii / cunoscuții	49	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Din experiență, de la familie, de la cunoștințe, de pe internet și din educație formală. Eu am noroc de colegi foarte buni, care foarte mult îmi împărtășesc experiența cu mine. Asta mă ajută foarte mult. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Oamenii învață de la alți oameni dispuși să împărtășească și altora experiența lor. De asemenea un învățător virtual este internetul. Sunt binevenite și adesea unii merg la cursuri de perfecționare 45.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, GAG, or. Comrat) Из общения, сотрудничества. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Oamenii din satul nostru învață din experiența proprie, din munca zilnică. Alții de la săteni, rude sau persoane mai experimentate din comunitate.
Familia, părinții, bunicii și rudele	46	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) De cele mai multe ori, oamenii se bazează pe experiența proprie, pe ceea ce au învățat din familie sau de la alți membri ai comunității. 6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Din familiile de unde vin 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Din tradiția și experiența transmisă de la părinți și bunici. Sunt foarte valoroase, mai ales, în mediul rural. Aceste cunoștințe practice, acumulate în timp, sunt o bază solidă pentru activitățile cotidiene. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Din informațiile primite de la membrii mai în vârstă a familiei, din sursele de internet. 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Ceea ce se transmite din generație în generație. Ceea ce am deprins de la părinți, de la bunele. 55.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Знания дают в первую очередь родители.

		85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Anterior de la părinții săi. Dar, odată plecați părinții peste hotare la muncă, rolul acesta cade pe umerii bunicilor și nu tot timpul transmiterea aceasta e la un nivel calitativ înalt, deoarece sunt bătrâni fără puteri, astfel e un pericol de ruptură în calități ca dragostea de familie, sânguință, hărnicie. Copii mai degrabă așteaptă cele 200-300 euro de peste hotare, decât să lucreze.
Cursuri, instruiți, seminare și traininguri	42	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Studiile în domeniu, experiența acumulată de-a lungul anilor, din diferite seminarii și traininguri. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Participă la instruiți. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Se organizează diferite instruiți, seminare, trening-uri. Proiecte se derulează, unde sunt realizate instruiți. Toate acestea contribuie la învățarea oamenilor. Oamenii participă, își deschid afaceri mici în cadrul propriei gospodării. Parcă se vede un oarecare rezultat. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Тренинги, семинары, образование, получаемое в учебных заведениях. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) La noi există Asociația Băstinașilor în cadrul căreia se desfășoară diverse training-uri, seminare pe diverse teme. De asemenea, mai sunt și alte grupuri de inițiativă care se implică activ în dezvoltarea societății. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Diferite seminare, traininguri, mai ales în mare parte din schimbul de experiență practică cu alte persoane din domeniul interesat de ei.
Transmiterea experienței între generații / tradițiile	39	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Din tradiția și experiența transmisă de la părinți și bunici. Sunt foarte valoroase, mai ales, în mediul rural. Aceste cunoștințe practice, acumulate în timp, sunt o bază solidă pentru activitățile cotidiene. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) În mare parte, oamenii se nasc în familii care deja dețineau gospodării sătești, deci abilitățile le sunt transmise din generație în generație. 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Ceea ce se transmite din generație în generație. Ceea ce am deprins de la părinți, de la bunei. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Опыт получают от старшего поколения, курсы переподготовки. 106.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Oamenii din comunitatea mea au învățăminte care au primit de la părinții lor și le transmit de la generație la generație, cursuri de formare și instituții educaționale. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Многие черпают знания из традиций, передачи опыта от родителей к детям.
Experiența proprie și practica de zi cu zi	38	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) În mare parte din practică, încercări, curiozitate, greșeli și sfânta frază: „nu călcăm pe aceeași greblă”. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) În ce mă privește, cred că meseria se fură, nu se învață din cărți. Te uiți la unul care știe ce face, pui mâna, greșești o dată, a doua oară îți iese. Așa am învățat tot ce știu despre construcții: stând pe lângă oameni cu experiență, dar care au învățat tot ca mine ... Viața te învață cel mai bine ce ai de făcut ca să supraviețuiești. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Per ansamblu, aș spune că învățarea e mai mult practică, din mers. Oamenii încearcă, mai greșesc, mai corectează, și așa își formează propriul mod de a lucra.

		94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Oamenii din satul nostru învață din experiența proprie, din munca zilnică. 102.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Oamenii din comunitate învață din experiența proprie, oameni din sat, vecini.
Studii și instituții de învățământ	32	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Oamenii învață ceea ce au nevoie să știe pentru gospodărie, agricultură sau afaceri din mai multe surse. Din universități sau instituții de învățământ. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Тренинги, семинары, образование, получаемое в учебных заведениях. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Majoritatea tinerilor studiază în diverse instituții de învățământ: școli profesionale, colegii și universități, cursuri de specializare. Aici ei învață să utilizeze tehnologii informaționale, de comunicare, agricole moderne, contabilitate pentru afaceri, management ș.a. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Pentru desfășurarea activităților, oamenii (majoritatea) fac studii în colegii, școli profesionale, universități. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Inclusiv mulți dețin studii superioare în diferite domenii sau sunt în proces de a le obține.
Schimb de experiență, colaborare și exemplele altora	15	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Eu am noroc de colegi foarte buni, care foarte mult îmi împărtășesc experiența cu mine. Asta mă ajută foarte mult. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Mulți se bazează pe sfaturile altora care au trecut prin situații similare sau apelează la serviciile statului care sunt în teritoriu. Comunitatea se sprijină pe combinația dintre experiența practică și accesul la resurse moderne de informare. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Также важную роль играет обмен опытом внутри местного сообщества. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Diferite seminare, traininguri, mai ales în mare parte din schimbul de experiență practică cu alte persoane din domeniul interesat de ei.
Rețelele de socializare	14	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Acum majoritatea utilizează rețelele sociale pentru a învăța. 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Acum mai des de pe rețelele de socializare. 74.(B, 26-35, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Rețele de socializare, pagina primăriei, grupul satului. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Aș spune că aici e mai mult de pe internet, fiindcă și pe Facebook este și satul nostru, care are câteva pagini acolo. Și mulți se adresează acolo cu anumite întrebări care îi frământă. Asta-i prima.
Primăria, autoritățile și instituțiile de stat	12	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Ceea ce trebuie să știe oamenii despre gospodărie, agricultură sau afaceri se învață, în principal, în cadrul instituțiilor de stat abilitate. Acestea oferă cunoștințe și instruire necesare pentru dezvoltarea practică și profesională. 76.(B, 56-65, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Primăria, sursele de internet, televizorul. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Primăria locală, instituțiile educaționale (școala, biblioteca) invită cetățenii la întâlniri cu specialiști cu experiență.

		110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Nu am contact cu oamenii din agricultură, dar intuiesc că trebuie să învețe din cursuri de instruire și aș solicita să aibă studii în domeniu. Si probabil si de la lucrătorii din Primărie.
Specialiști și consultanți	11	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Este un consilier agricol în sat. Are oficiu și oferă oamenilor consultații pentru lucrări agricole. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Cine vrea să știe, face cursuri, studii, merge peste hotare, vine și aplică. Dar în general o fac mai mult având experiența de a lucra pământul și consultând specialiștii din localitate. 88.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Din cunoștințele unor specialiști
Mass-media, televiziunea și radioul	10	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mass-media tradițională; radio, broșuri, grupuri comunitare, biserică, reuniuni locale cu antreprenori, etc. 13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) De următoarele surse: Internet; Televiziune; Radio; 80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Învăță din diferite surse posibile, ca de exemplu televiziunea, rețelele sociale, radio-ul, diferite instrucții. 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Internetul este prima sursă de educație, informare, apoi televiziunea. Și o mai mică parte ziare, cărți schimb de experiențe om-om.
ONG-uri, asociații, proiecte și grupuri de inițiativă	7	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Unii din ei au colaborare cu asociații de producători și piețe locale. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Se organizează diferite instruirii, seminare, training-uri. Proiecte se derulează, unde sunt realizate instruirii. Toate acestea contribuie la învățarea oamenilor. Oamenii participă, își deschid afaceri mici în cadrul propriei gospodării. Parcă se vede un oarecare rezultat. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) De asemenea, participă la cursuri, seminarii sau workshop-uri organizate de autorități, ONG-uri sau instituții de învățământ. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un ajutor real sunt activitățile de formare oferite de ONG-uri. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) La noi există Asociația Băștinașilor în cadrul căreia se desfășoară diverse training-uri, seminare pe diverse teme. De asemenea, mai sunt și alte grupuri de inițiativă care se implică activ în dezvoltarea societății.
Cărți, literatură, ziare, articole și broșuri	7	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Cărți, ziare. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Prin internet, literatură specială, experiența celor din jur. 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Internetul este prima sursă de educație, informare, apoi televiziunea. Și o mai mică parte ziare, cărți schimb de experiențe om-om. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Din surse web, din cărți, din experiența celor mai în vârstă. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Probabil învață din articole, internet, cărți, ziare și surse adăugătoare.
Școli profesionale, colegii și universități	7	24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii învață din familie, din internet, cursuri în cadrul Scolii Polivalente Profesionale sau de la specialiști. Tradițiile și schimbul de experiență joacă un rol important. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Pentru desfășurarea activităților, oamenii (majoritatea) fac studii în colegii, școli profesionale, universități.

		114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Inclusiv mulți dețin studii superioare în diferite domenii sau sunt în proces de a le obține.
Învățarea din greșeli și încercări	6	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Oamenii învață din exemple reale, din greșeli și din soluții deja testate. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) În mare parte din practică, încercări, curiozitate, greșeli și sfânta frază: „nu călcăm pe aceeași greblă”, de asemenea din sfaturi, consultări cu specialiști, etc. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) În ce mă privește, cred că meseria se fură, nu se învață din cărți. Te uiți la unul care știe ce face, pui mâna, greșești o dată, a doua oară îți iese. Așa am învățat tot ce știu despre construcții: stând pe lângă oameni cu experiență, dar care au învățat tot ca mine. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Pentru afaceri – de la cunoscuți, internet și greșeli proprii. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Per ansamblu, aș spune că învățarea e mai mult practică, din mers. Oamenii încearcă, mai greșesc, mai corectează, și așa își formează propriul mod de a lucra.
Grupuri și pagini online ale comunității	6	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Cunoașterea circule în comunitate pe canale informale mai mult decât instituționale. Tradiția orală și exemplul familial rămân primare pentru agricultură și gospodărie. Se transmite de la părinți și vecini. YouTube și rețelele sociale au câștigat teren rapid în ultimii ani, mai ales pentru tehnici noi, produse noi, reparații. 74.(B, 26-35, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Rețele de socializare, pagina primăriei, grupul satului. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Alții învață de pe Internet accesând diferite platforme, cursuri de instruire, grupuri online de agricultori și antreprenori, apoi încearcă pe propria experiență. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Aș spune că aici e mai mult de pe internet, fiindcă și pe Facebook este și satul nostru, care are câteva pagini acolo. Și mulți se adresează acolo cu anumite întrebări care îi frământă.
Autoinstruirea și căutarea pe cont propriu	5	29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) În general, aș spune că oamenii se descurcă mai mult pe cont propriu, combinând ce știu deja cu ce mai găsesc din diferite surse.
Tutoriale video, YouTube și webinare	4	
Experiența de peste hotare și schimburile internaționale	4	82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Prietenii, părinții, din experiența de peste hotare. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Unii lideri în agricultură din localitatea noastră colaborează cu specialiști în domeniu din alte țări, precum România, Italia, Germania Olanda ș.a. Se vizitează reciproc, fac schimb de experiențe și bune practici.
Inteligența artificială / ChatGPT	3	
Surse diverse și acces larg la informație	2	
Piețe, adunări și reuniuni locale	2	
Cursuri și programe pentru startupuri/antreprenoriat	2	
Centre de instruire	2	
Consultanță agricolă locală	2	

Vizite la plantații-model și schimburi de bune practici	2	
Consilier agricol și medici veterinari	1	
Reprezentanții firmelor	1	
Biserica	1	
Activități de voluntariat	1	
Ajutor reciproc în comunitate	1	
Programe de grant pentru startupuri	1	

4.1 În ce măsură credeți că sănătatea dumneavoastră vă ajută sau vă împiedică în activitățile de zi cu zi? Dați vă rog exemple.

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Sănătatea influențează în mare măsură activitățile de zi cu zi / este esențială	88	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sănătatea influențează în mod direct îndeplinirea sarcinilor de serviciu și capacitatea unei persoane de a-și atinge obiectivele propuse. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sănătatea are un rol esențial în exercitarea activităților de zi cu zi. Ea influențează direct nivelul de energie, capacitatea de muncă și starea psihică. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Sănătatea este crucială. Dacă nu este sănătate ești blocat și psihic și fizic uneori, dar care influențează capacitatea de luarea deciziilor. Influențează la capacitatea de participare la viața comunitară. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sănătatea are un impact foarte mare asupra activităților zilnice. Când ești sănătos ai o viață activă, iar când ești bolnav una plină de limitări. O persoană sănătoasă poate lucra fără dificultate aproape în toate sferile, pe când cea cu probleme obosește repede, scade capacitatea de muncă. 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Здоровье определяет качество жизни и является основополагающим фактором влияющим на жизнь. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sănătatea influențează în mare măsură viața mea de zi cu zi. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Sănătatea este cel mai important factor în executarea oricărei acțiuni, fără ea nu poți nici învăța, nici executa diferite lucruri casnice, nici chiar prepararea unei mese (prânz, cină etc). 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Если у меня хорошее самочувствие – это хорошо. Я могу быть более энергичной, продуктивной и принимать взвешенные решения, лучше воспринимать перемены. В случае недомогания все это будет даваться мне тяжелей.
Sănătatea bună permite desfășurarea activităților zilnice fără dificultăți	73	29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) În general, pot spune că sănătatea mă ajută să-mi desfășor activitățile de zi cu zi, adică pot merge la muncă, îmi pot face treburile fără probleme majore. Când ești sănătos, parcă nici nu te gândești cât de important este, dar se simte imediat când apare ceva. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Mă ajută, activez, fac reparație la casa mamei cu mâinile proprii. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Высокий уровень жизни позволяет больше... участвовать активно в жизни семьи и работы без больших перерывов. Хорошее здоровье позволяет самостоятельно заниматься сельским хозяйством. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Sunt o persoană sănătoasă – nu am piedici în desfășurarea activităților zilnice.
Sănătatea influențează capacitatea de a munci și de a îndeplini sarcinile de serviciu	57	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) O persoană bolnavă nu poate să-și exercite sarcinile de serviciu 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) La sat, sănătatea contează și mai mult, fiindcă aici majoritatea lucrărilor sunt fizice, atât în gospodărie, cât și la muncă. Astfel că, sănătatea îmi influențează direct tot ceea ce fac.. Dacă mă simt bine, lucrez normal, ridic, car, mă mișc fără probleme. Când apar dureri de spate sau oboseală, îmi scade ritmul și trebuie să fac pauze, ceea ce afectează tot ce fac în ziua aceea. 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sănătatea mea este foarte importantă. Dacă ești sănătos, poți lucra.

		54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Mă ajută mult. Merg la serviciu, prelucrez cota. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) O sănătate bună îmi permite să fiu productivă la muncă și să mă ocup de gospodărie fără oboseală. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) De sănătate avem nevoie! Până când e bunișoară și îmi permite să îmi îndeplinesc atribuțiile de serviciu și clar lucru că mă ajută. Fiindcă un om bolnav e un om bolnav. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Sănătatea îmi permite să activez pe un salariu și jumătate.
Problemele de sănătate limitează sau îngreunează activitățile zilnice	45	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) Când nu mă simt bine, totul devine mai greu. Sunt cazuri legate de sănătate, când nici din casă nu poți ieși, dar la serviciu ai de prezentat un raport important, dar tu lipsești. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Când apar dureri de spate sau oboseală, îmi scade ritmul și trebuie să fac pauze, ceea ce afectează tot ce fac în ziua aceea. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În schimb, când apar probleme de sănătate, chiar și unele minore, acestea îmi reduc capacitatea de a fi activ. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sănătatea are un impact foarte mare asupra activităților zilnice. Când ești sănătos ai o viață activă, iar când ești bolnav una plină de limitări. O persoana sănătoasă poate lucra fără dificultate aproape în toate sferile, pe când cea cu probleme obosește repede, scade capacitatea de muncă. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Mai mult mă împiedică. Mereu procur medicamente scumpe. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Când apar problemele de sănătate, activitățile devin mai dificile. Oboseala și lipsa de energie, scade capacitatea muncii, favorizează absențele de la muncă sau activități și te simți inutil și exclus. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Din cauza stresului am probleme cu inima, tensiunea, fiind tânără. Și asta îmi limitează activitatea zilnică. Când sunt bine am o viață activă. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Consider că sănătatea ajută extrem de mult în activitățile de zi cu zi. Din experiența personală pot spune că atunci când nu te simți bine atât fizic cât și psihic nu poți îndeplini activitățile zilnice sau cu dificultate.
Sănătatea oferă energie, forță și rezistență pentru activitățile zilnice	33	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Sănătatea mea, în general, îmi permite să funcționez la un nivel ridicat de energie și implicare. 15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Sănătatea mea mă ajută să fiu energică și concentrată 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Atunci când mă simt bine fizic și mental, am energie să învăț, să particip la activități sociale și să îmi îndeplinesc responsabilitățile zilnice. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Sănătatea ne ajută să activăm zilnic în plină forță. Depășim mai ușor greutățile atunci când suntem sănătoși. Atunci dispunem de energie de muncă fizică și mintală. Când nu suntem sănătoși nu putem activa și avem nevoie de odihnă. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Când te simți bine, ai energie și rezistență. Poți să lucrezi fără să obosești. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Când mă simt bine, am energie, sunt eficientă, productivă, eman căldură și pozitivitate celor din jur. Starea de spirit joacă un rol impact major în activitățile de zi cu zi.
Sănătatea determină calitatea vieții și	33	63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Здоровье определяет качество жизни и является основополагающим фактором влияющим на жизнь.

posibilitatea unei vieți normale		120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Здоровье играет важную роль в повседневной жизни, потому что оно влияет на работоспособность и качество жизни человека. Когда человек здоров, он может работать, учиться и активно участвовать в жизни общества. Если здоровье ухудшается, это может создавать трудности в обычной жизни.
Productivitate, eficiență și randament mai mare când starea de sănătate este bună	29	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Întreaga mea activitate, se află în strânsă dependență cu starea de sănătate. În momentul când sunt bine fizic, productivitatea profesională înregistrează un nivel înalt. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Când ești sănătos, corpul și mintea funcționează „perfect”, permițându-ne să ne concentrăm pe obiectivele propuse. De exemplu, pentru mine e importantă starea de spirit: Sănătatea fizică influențează direct creierul. Când mă simt bine fizic, sunt mai productivă, mai optimistă chiar. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Sănătatea personală, consider că este un factor esențial pentru desfășurarea activităților zilnice, deoarece când nu te simți bine oferi un randament scăzut, poți face greșeli sau să depășești timpul de îndeplinire a sarcinii. Deci, sănătatea personală este extrem de importantă. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Sănătatea mea influențează direct modul în care îmi desfășor activitatea zilnică. Atunci când mă simt bine, reușesc să fiu mai productivă, să mă concentrez mai ușor și să gestionez mai eficient sarcinile de la serviciu. În schimb, atunci când apar probleme de sănătate, chiar și minore, acestea îmi afectează ritmul de lucru și starea generală. De exemplu, am avut situații în care, din cauza oboselii sau a unei răceli, mi-a fost mai dificil să mă concentrez la serviciu și să finalizez sarcinile la timp, ceea ce a generat un nivel mai mare de stres. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Starea de sănătate mă ajută enorm. Pentru că în zilele când mă simt bine din punct de vedere emoțional și fizic sunt mai productivă.
Scăderea capacității de muncă, a ritmului și a eficienței, atunci când nu este sănătate	29	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Sănătatea personală, consider că este un factor esențial pentru desfășurarea activităților zilnice, deoarece când nu te simți bine oferi un randament scăzut, poți face greșeli sau să depășești timpul de îndeplinire a sarcinii. Deci, sănătatea personală este extrem de importantă. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) În schimb, atunci când apar probleme de sănătate, chiar și minore, acestea îmi afectează ritmul de lucru și starea generală. De exemplu, am avut situații în care, din cauza oboselii sau a unei răceli, mi-a fost mai dificil să mă concentrez la serviciu și să finalizez sarcinile la timp, ceea ce a generat un nivel mai mare de stres. 65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Проблемы со здоровьем мешают плодотворно работать. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oboseala și lipsa de energie, scade capacitatea muncii, favorizează absențele de la muncă sau activități și te simți inutil și exclus. 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) De exemplu, dacă ai dureri de cap sau dureri musculare sau alte tipuri nu-ți poți realiza activitățile la cel mai înalt nivel, neavând energie și capacitate de concentrare.
Stare psihică bună, optimism, motivație și bucurie de viață când ești sănătos	22	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Când ești sănătos, corpul și mintea funcționează „perfect”, permițându-ne să ne concentrăm pe obiectivele propuse. De exemplu, pentru mine e importantă starea de spirit: Sănătatea fizică influențează direct creierul. Când mă simt bine fizic, sunt mai productivă, mai optimistă chiar. 57.(F, 46-55, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Здоровье – самое важное в нашей жизни, для работы, хорошего настроения.

		75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Dacă nu te simți bine, atunci nu ai chef de nicio activitate, dar dacă ești sănătos, totul merge bine. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Gândești clar și iei decizii bune. Ești activ și implicat. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Când mă simt bine, am energie, sunt eficientă, productivă, eman căldură și pozitivitate celor din jur. Starea de spirit joacă un rol impact major în activitățile de zi cu zi.
Oboseală, lipsă de energie și epuizare când nu ești sănătos	20	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) O persoană bolnavă nu poate să-și exercite sarcinile de serviciu, La momentul actual încă nu am ajuns la vârsta când sănătatea să-și pună amprenta asupra activităților, dar anumite situații deja se evidențiază: oboseală la sfârșitul zilei, vedere mai slabă și poate uzura profesională, chimogramele în plus. Da, a mai apărut și tensiunea arterială. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Când apar dureri de spate sau oboseală, îmi scade ritmul și trebuie să fac pauze, ceea ce afectează tot ce fac în ziua aceea. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) În schimb, atunci când mă simt obosită sau am probleme de sănătate, devine mai greu să mă concentrez, să mă organizez sau să fac activități care necesită efort fizic sau mental.
Sănătatea este importantă pentru activități casnice, agricole și muncă fizică	18	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) La sat, sănătatea contează și mai mult, fiindcă aici majoritatea lucrărilor sunt fizice, atât în gospodărie, cât și la muncă. Astfel că, sănătatea îmi influențează direct tot ceea ce fac. 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Mă ajută mult. Merg la serviciu, prelucrez cota. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Высокий уровень жизни позволяет больше... участвовать активно в жизни семьи и работы без больших перерывов. Хорошее здоровье позволяет самостоятельно заниматься сельским хозяйством. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) O sănătate bună îmi permite să fiu productivă la muncă și să mă ocup de gospodărie fără oboseală.
Autonomie și capacitatea de a se descurca fără ajutor când este sănătate	17	51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Mă ajută, activez, fac reparație la casa mamei cu mâinile proprii. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Высокий уровень жизни позволяет больше... участвовать активно в жизни семьи и работы без больших перерывов. Хорошее здоровье позволяет самостоятельно заниматься сельским хозяйством. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) O persoană sănătoasă poate face mai multe lucruri fără ajutorul altora față de persoanele cu dizabilități. Exemplu: o persoană în carucior nu se poate urca singură în transportul public fără ajutor.
Sănătatea ajută la participarea la viața socială, familială și comunitară	15	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Sănătatea este crucială. Dacă nu este sănătate ești blocat și psihic și fizic uneori, dar care influențează capacitatea de luarea deciziilor. Influențează la capacitatea de participare la viața comunitară. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Sănătatea mea are un rol foarte important în activitățile zilnice. Atunci când mă simt bine, pot să muncesc, să mă ocup de gospodărie și să particip la viața comunității fără dificultăți. În schimb, când apar probleme de sănătate, chiar și unele minore, acestea îmi reduc capacitatea de a fi activ. De exemplu, chiar și cea mai banală problemă de sănătate, mă împiedică să lucrez sau să particip la evenimente sociale. Cred că o stare bună de sănătate oferă siguranță, iar lipsa acesteia limitează mult posibilitățile de implicare.
Ai concentrare, claritate mentală și capacitate de decizie când ești sănătos	14	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Când ești sănătos, corpul și mintea funcționează „perfect”, permițându-ne să ne concentrăm pe obiectivele propuse. De exemplu, pentru mine e

		importantă starea de spirit: Sănătatea fizică influențează direct creierul. Când mă simt bine fizic, sunt mai productivă, mai optimistă chiar. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Sănătatea este un factor principal, fiind sănătos te concentrezi mai bine la muncă de zi cu zi și ești mai energic și mai pozitiv. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Если у меня хорошее самочувствие – это хорошо. Я могу быть более энергичной, продуктивной и принимать взвешенные решения, лучше воспринимать перемены. В случае недомогания все это будет даваться мне тяжелей.
Mișcare, sport, alimentație, somn și stil de viață sănătos sunt importante pentru menținerea sănătății	12	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) O persoană care doarme suficient, se alimentează corect, face mișcare este mai productiv și are o atitudine mai pozitivă față de oameni și viață. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Nu am probleme de sănătate, însă consider că este importantă mișcarea, alimentația corectă și un stil de viață sănătos. Acestea contribuie la menținerea echilibrului fizic și psihic. Ajută și la prevenirea problemelor pe termen lung. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Здоровье важнее всего. Для этого стараемся поддерживать здоровый образ жизни. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Sănătatea mea joacă rol crucial în activitățile de zi cu zi. De exemplu, după o zi la colegiu, când mă simt obosită și îmi se pare că deja nu am putere să mai fac încă ceva, eu mă duc la sală și după finisarea antrenamentului mă simt foarte bine datorită secreției dopaminei (hormonul fericirii) și pot să mai fac alte activități.
Sănătatea ajută la capacitatea de a învăța și de a participa la studii	10	31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) De exemplu, dacă sunt odihnită și sănătoasă, pot să urmez cursurile facultății, să fac sport sau să ajut acasă. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Хорошее здоровье помогает мне быть продуктивной в учебе и активной в жизни. Проблемы со здоровьем, напротив, мешают концентрации и выполнению ежедневных задач. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Foarte mult. Mă duc la studii, mă bucur de tot ce pot face. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Sănătatea este cel mai important factor în executarea oricărei acțiuni, fără ea nu poți nici învăța, nici executa diferite lucruri casnice, nici chiar prepararea unei mese (prânz, cină etc). 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Здоровье сильно влияет на жизнь, хорошее здоровье помогает работать, учиться, быть активным. Например, если человек болеет, он не может нормально работать или учиться.
Necesitatea de odihnă, pauze sau absențe de la activități când nu ai sănătate	9	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) Când nu mă simt bine, totul devine mai greu. Sunt cazuri legate de sănătate, când nici din casă nu poți ieși, dar la serviciu ai de prezentat un raport important, dar tu lipsești. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dacă mă simt bine, lucrez normal, ridic, car, mă mișc fără probleme. Când apar dureri de spate sau oboseală, îmi scade ritmul și trebuie să fac pauze, ceea ce afectează tot ce fac în ziua aceea. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Când nu suntem sănătoși nu putem activa și avem nevoie de odihnă. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) De exemplu, când sunt sănătoasă mă implic mai activ în activitatea lucrului, dar când sunt obosită sau bolnavă trebuie să mă odihnesc.
Stres, suprasolicitare și uzură profesională încurcă în viața zilnică	9	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Sănătatea mea, în general, îmi permite să funcționez la un nivel ridicat de energie și implicare. Programul este foarte încărcat. Ore la școală, cerc de robotică, sesiuni ale consiliului local, responsabilități familiale. Și

		acest ritm ar fi imposibil fără o stare fizică satisfăcătoare ... Există totuși perioade de suprasolicitare, mai ales în sezonul de toamnă și la finalul semestrelor, când acumularea de sarcini pe toate planurile creează un stres real. 88.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) În măsură mare, deoarece este necesar de a depune mai mult efort ce duce la suprasolicitare fizică și emoțională. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Din cauza stresului am probleme cu inima, tensiunea, fiind tânără. Și asta îmi limitează activitatea zilnică. Când sunt bine am o viață activă. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Doar surmenajul uneori mă vizitează din dorința sau necesitatea de a mă implica în mai multe joburi pentru a face față cheltuielilor.
Vârsta și tinerețea influențează percepția asupra sănătății	5	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Eu nu mă plâng pe sănătate. Sunt încă tânără. Corpul este rezistent pentru a munci.
Sănătatea permite asigurarea veniturilor și a surselor de existență	5	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Doar fiind sănătos poți să activezi și să-ți asiguri viitorul. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sănătatea este factorul principal care mă ajută zi de zi să supraviețuiesc. În primul rând – mai puține cheltuieli pentru medicamente. În al doilea rând - mai mult timp pentru activități. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Mai mult mă împiedică. Mereu procur medicamente scumpe. 74.(B, 26-35, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Trebuie să avem grijă de sănătatea noastră altfel nu avem surse de existență. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Sănătatea îmi permite să activez pe un salariu și jumătate.
Boala poate produce dependență, inutilitate sau excludere	4	25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Dacă ești sănătos poți activa la nivel, lipsa sănătății face să nu trebuiești nimănui 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) E suficient să te îmbolnăvești și nu trebuiești la nimeni. Societatea permanent de dorește sănătos, pentru a te putea exploata. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) O persoană sănătoasă poate face mai multe lucruri fără ajutorul altora față de persoanele cu dizabilități. Exemplu: o persoană în cărucior nu se poate urca singură în transportul public fără ajutor.
Accesul la servicii medicale și ajutorul medicului sunt importante în susținerea sănătății	3	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Când apar situații de boală ne adresăm la medic. Avem spital și policlinică. În spital sunt 4 secții, inclusiv 2 de gerontologie. Asigură 75 de paturi. 91.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Serviciul medical ne acordă ajutor corespunzător
Cheltuieli pentru medicamente și tratament când nu este sănătate	2	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sănătatea este factorul principal care mă ajută zi de zi să supraviețuiesc. În primul rând – mai puține cheltuieli pentru medicamente. În al doilea rând - mai mult timp pentru activități. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Mai mult mă împiedică. Mereu procur medicamente scumpe.
Dizabilitatea și dificultățile de mobilitate duc la dependență de alții	1	
Sănătatea persoanelor apropiate ajută în viața de zi cu zi	1	92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Sănătatea celor scumpi, dragi, la fel și a mea personală mă ajută mă ajută enorm în viața de zi cu zi. O problemă de sănătate, Doamne ferește, îmi dă toate activitățile peste cap.

4.2 Ce înțelegeți Dvs., prin investiții în sănătate? Cum ar trebui oamenii, în viziunea Dvs. să investească în sănătate?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Controale medicale regulate / verificări, analize și investigații periodice	67	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Verificări periodice 4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Presupun că investițiile în sănătate se referă la vizita regulată la medic, efectuarea tuturor analizelor periodice, precum și administrarea medicamentelor de calitate, atunci când apare o problemă. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Înseamnă și monitorizare periodică, controale medicale, nu doar tratament în momentul crizei. Cred că în comunitățile rurale din Moldova există o „cultură” a amânării îngrijirilor medicale, motivată parțial de costuri și parțial de lipsa de acces la servicii de calitate. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Este mai ieftin și mai simplu să verifici decât să repara, ar fi un motto perfect și pentru mine. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Oamenii ar trebui să facă cât mai multe investigații specializate. În baza acestora să se trateze. 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) E atunci când pleci sistematic la medic și dai minim o dată pe an toate analizele necesare. Contează alimentația, sportul și odihna. 60.(B, 46-55, R, SS, PU, Ru, BG, UTA Găgăuzia) Постоянный контроль и специализированных врачей, сдача анализов. 80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Sănătatea este cel mai important lucru pentru fiecare și cea mai bună investiție în sănătate este de a ține totul sub control, prin analize regulate și investigațiile necesare. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Noi, de exemplu, în fiecare an, înainte de 01 septembrie trecem controlul medical. Personalul tehnic, dacă luăm chiar paznicii, ei trec și neurologul, ca să fim siguri că persoana e la locul ei. 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Sunt de părere că investiția în sănătate înseamnă controale regulate, analize generale la anumite perioade, nu doar atunci când apar problemele.
Alimentație sănătoasă / corectă și produse de calitate	57	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Mișcare regulată, alimentație echilibrată, inclusiv produse din propria grădină. Somn suficient și gestionarea stresului. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Investițiile în sănătate înseamnă ceea cu ce se alimentează oamenii. Este o investiție foarte importantă. Organismul uman este ceea ce mănâncă. 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să ne alimentăm sănătos cu produse autohtone. Să facem regulat investigații, dar fără plată. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Firme eco – s-ar rezolva un șir foarte mari de probleme. Dar nu este interesant pentru conducerea noastră. Ne impune să consumăm produse importate de peste hotare (Ucraina, România) 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Poți să investești în sănătate printr-un mod sănătos de viață: mâncare diversă și moderată, gimnastică și mișcare la aer liber. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Это осознанное действие, которое позволяет избежать болезней и быть зрелым и энергичным в своем возрасте. Для этого люди должны покупать качественные и полезные продукты.

Mișcare, activitate fizică și sport	49	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Sport / săli de sport 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Investițiile în sănătate la noi se bazează pe muncă fizică și mișcare, ca elemente de bază pentru menținerea unei stări bune. 43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Хорошее натуральное питание и ежедневная физкультура. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Инвестиции в здоровье я считаю спорт, а также прогулки, ежегодная проверка здоровья. 57.(F, 46-55, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Правильное питание, двигательная активность. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Poți să investești în sănătate printr-un mod sănătos de viață: mâncare diversă și moderată, gimnastică și mișcare la aer liber. 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Alimentație sănătoasă și echilibrată, sport și activitate fizică zilnică pentru a ne menține și dezvolta sănătatea.
Odihnă, somn suficient și timp pentru relaxare	39	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În primul rând să-și facă timp să meargă periodic la consultări medicale, să beneficieze de mici vacanțe, să-și facă timp liber pentru anumite hobby-uri relaxante (un picnic în aer liber, trasee turistice, pescuit). 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Investiția în sănătatea sunt vacanțele, sanatoriile și sportul. 47.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Инвестиции в здоровье это забота о себе, правильное питание, хороший сон, спорт, лечение. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Investiția în sănătate este grijă personală față de starea propriului corp. Oamenii ar trebui să aibă concedii reale pentru a se odihni, a merge la mare, sanatorii. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Investiții în sănătate înseamnă să ai un mod sănătos de viață, mișcare și activitate fizică, să nu lucrezi peste program, odihnă și somn suficient, să respecti regimul alimentar sănătos, timp de relaxare și activități plăcute, să te lipsești de obiceiuri nocive, controale medicale regulate, să tratezi la timp problemele de sănătate. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să-și permită vacanțe cel puțin de 2 ori pe an, să se odihnească.
Prevenirea bolilor / profilaxie și grijă înainte de îmbolnăvire	31	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Prin investiții în sănătate înțeleg totalitatea acțiunilor conștiente pe care le fac pentru a-mi menține și îmbunătăți starea de sănătate pe termen lung, nu doar intervențiile atunci când apare o problemă. Este o orientare spre prevenție, nu doar spre tratament. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Prevenția din timp e deseori evitată de noi. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Investiții în sănătate înseamnă să ai grijă de tine înainte să te îmbolnăvești: să mănânci mai sănătos, să faci mișcare, să mergi la controale regulat. Iar statul ar putea contribui pentru acesta prin a pune la dispoziție medicamente ieftine și eficiente. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Unii au grijă, alții mai puțin, dar cred că problema e că nu prea avem cultura asta de prevenție, mai mult reacționăm decât prevenim. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mai bine să previi boala decât să o tratezi. Trebuie să ai grijă constantă pentru corp și minte. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Профилактика необходима для нормального существования.
Grijă constantă pentru propria sănătate / corp și minte	31	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Să aibă deprinderi, obiceiuri sănătoase, să aibă în grijă atunci când e sănătos că ar putea fi și bolnav, să învețe a trăi în armonie cu natura

		16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sănătatea și să ai grijă de ea, acum e un lux. Deci, sănătatea costă, dar costă mai mult dacă o pierzi. Asta cred că înseamnă să investești în sănătate – să ai grijă de tine din timp. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Pentru mine, investițiile în sănătate înseamnă grija permanentă pentru corp și minte, nu doar atunci când apar probleme. 47.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Инвестиции в здоровье это забота о себе, правильное питание, хороший сон, спорт, лечение. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Investiția în sănătate este grijă personală față de starea propriului corp. Oamenii ar trebui să aibă concedii reale pentru a se odihni, a merge la mare, sanatorii. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Investițiile în sănătate înseamnă grijă constantă pentru menținerea și îmbunătățirea stării de bine a organismului. Este important să faci controale periodice, să evite obiceiurile dăunătoare și să aibă un stil de viață echilibrat.
Mod / stil de viață sănătos și echilibrat	26	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Mod de viață sănătos; Controale periodice a sănătății; Dezvoltarea cunoștințelor în domeniul sănătății. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Investițiile în sănătate se realizează prin promovarea unui stil de viață sănătos la nivel național. Campaniile de informare și educație ajută oamenii să adopte obiceiuri de menținere a stării de sănătate. Controalele preventive sunt necesare pentru menținerea sănătății. 55.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Здоровый образ жизни, правильное питание, своевременное обращение к врачу. 75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Să ai un mod de viață sănătos, atât alimentația corectă, cât și activitatea fizică contează. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Investiții în sănătate înseamnă să ai un mod sănătos de viață, mișcare și activitate fizică, să nu lucrezi peste program, odihnă și somn suficient, să respecti regimul alimentar sănătos, timp de relaxare și activități plăcute, să te lipsești de obiceiuri nocive, controale medicale regulate, să tratezi la timp problemele de sănătate.
Adresarea la timp la medic / consultarea medicului de familie și a specialiștilor	23	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Periodic să efectuăm un control medical, măcar o dată pe an. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Să fim ascultați și consultați medici. Să nu fii programat peste 3 luni când azi ai nevoie de ajutor. 55.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Здоровый образ жизни, правильное питание, своевременное обращение к врачу. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Să aibă grijă de a merge la timp la medic pentru a trata bolile mai devreme. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Investițiile în primul rând de controale regulate, la clinici bune, la specialiști calificați. O boală depistată la timp poate fi tratată. 118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Вести здоровый образ жизни. Вовремя обращаться к врачам за помощью.
Reducerea stresului, liniște și echilibru emoțional / sănătate mintală	19	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) La fel de importantă este și reducerea stresului, deoarece acesta afectează atât sănătatea fizică, cât și pe cea psihică. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) În primul rând cred că trebuie să ne relaxăm și să mai lăsăm din ce ne apasă, pentru că sănătatea mentală stă la baza sănătății fizice, una fără

		alta nu funcționează, după care mi se pare investiție corectă și analizele regulate, monitorizarea lor. 95.(F, 46-55, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Investițiile în sănătate este liniștea în țară, la locul de muncă. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Vorba veche: O minte sănătoasă într-un corp sănătos. Și mai nou – psihosomatică. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Să reducă din stres (destul de imposibil în țara noastră).
Costurile mari și resursele financiare limitate pentru sănătate sunt o problemă	16	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Moldovenii nu prea au resurse de investit în sănătate. Necesitatea de a face față problemelor zilnice, plasează sănătatea pe un loc secundar. Suntem nevoiți să menținem starea de sănătate măcar așa cum este. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sănătatea și să ai grijă de ea, acum e un lux. Deci, sănătatea costă, dar costă mai mult dacă o pierzi. Asta cred că înseamnă să investești în sănătate – să ai grijă de tine din timp. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) La noi investiția în sănătate începe abia când apare problema. Mergi la medic, dai bani pe analize, pe medicamente și cam asta e. Dar, dacă stai să te gândești, ar trebui să fie invers. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Nu se investește corect în sănătate în Moldova. Își fac clinici private pe bani străini și costă foarte scump tratamentul. 86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Să avem grijă de sănătatea noastră zi de zi, ceea ce este imposibil în zilele noastre, din cauza prețurilor cosmice la analizele medicale, aparate, stomatologie și medicamente. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Ar trebui foarte mulți bani să investească în sănătate, deoarece serviciile la privat sunt foarte scumpe, la cele de Stat lasă mult de dorit. 117.(F, 36-45, U, SM, AA, Ru, UKR, Chișinău) Не жалеть денег для медицины, стоматолога, семейного врача, на лекарства для себя.
Acces la servicii medicale și specialiști de calitate	16	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Ai o bună medicină, acces la preparate, servicii. De asemenea oamenii să fie responsabili. Apelarea la companii de asigurare. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Să se deschidă secții în spitale publice în care să aibă acces toată populația, nu doar în centre private, pentru că nu toți își pot permite prețuri așa de uriașe. 118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Искать хороших врачей, не жалеть на них денег, на здоровье.
Medicamente și tratamente / acces la preparate de calitate	15	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Presupun că investițiile în sănătate se referă la vizita regulată la medic, efectuarea tuturor analizelor periodice, precum și administrarea medicamentelor de calitate, atunci când apare o problemă. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Realizarea analizelor medicale periodice, administrarea medicamentelor de calitate 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Iar statul ar putea contribui pentru acesta prin a pune la dispoziție medicamente ieftine și eficiente. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Eu personal din lipsă de timp nu efectuez aceste investigații medicale. Atunci când am probleme de sănătate, procur medicamente din farmacie, fără să solicit consultația medicului.
Investiții publice în sistemul medical, servicii și programe accesibile	15	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Un sistem de sănătate preventiv mai accesibil ar fi o investiție publică cu randament ridicat. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Investițiile în sănătate se realizează prin promovarea unui stil de viață

		sănătos la nivel național. Campaniile de informare și educație ajută oamenii să adopte obiceiuri de menținere a stării de sănătate. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Iar statul ar putea contribui pentru acesta prin a pune la dispoziție medicamente ieftine și eficiente. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Investiții în sănătate înseamnă și modernizarea sistemului de sănătate în Republica Moldova, la fel diverse servicii medicale, investigații, tratamente oferite, cel puțin 80% prin polița de asigurare medicală, care este, de fapt, o investiție a cetățenilor. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Toate persoanele să fie obligate să treacă anual un control de rutină gratuit.
Responsabilitate personală și acțiuni conștiente pentru sănătate	15	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Prin investiții în sănătate înțeleg totalitatea acțiunilor conștiente pe care le fac pentru a-mi menține și îmbunătăți starea de sănătate pe termen lung, nu doar intervențiile atunci când apare o problemă. 10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) De asemenea oamenii să fie responsabili. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Fiecare investește cum poate, unii își permit mai mult, alții mai puțin, dar cred că important este să existe această conștientizare că sănătatea nu trebuie lăsată pe ultimul loc. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Это осознанное действие, которое позволяет избежать болезней и быть зрелым и энергичным в своем возрасте. Для этого люди должны покупать качественные и полезные продукты.
Control medical / profilaxie cel puțin o dată pe an	13	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Analize anuale: Setul complet de analize de sânge și controalele de rutină (stomatolog, cardiolog, ecografii, etc). 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Să faci o profilactică cel puțin o dată pe an. 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) E atunci când pleci sistematic la medic și dai minim o dată pe an toate analizele necesare. 70.(F, 36-45, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Каждый год проходят медкомиссию 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Noi, de exemplu, în fiecare an, înainte de 01 septembrie trecem controlul medical. Personalul tehnic, dacă luăm chiar paznicii, ei trec și neurologul, ca să fim siguri că persoana e la locul ei.
Vacanțe, concedii, călătorii și odihnă la sanatoriu	12	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să beneficieze de mici vacanțe, să-și facă timp liber pentru anumite hobby-uri relaxante (un picnic în aer liber, trasee turistice, pescuit). 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Investiția în sănătatea sunt vacanțele, sanatoriile și sportul. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Călătoriile fac bine pentru sănătate. Nu numai în străinătate. Și în Moldova. Avem locuri foarte frumoase. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Să meargă la odihnă în concediu sau la sanatorii 66.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Хотя бы в санаторий, курс лечения хотя бы раз в год. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Oamenii ar trebui să aibă concedii reale pentru a se odihni, a merge la mare, sanatorii. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Să-și organizeze pauze de odihnă, fie la pădure, Nistru. În cel mai bun caz la mare. Desigur dacă are posibilitate la un sanatoriu de profilaxie. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să-și permită vacanțe cel puțin de 2 ori pe an, să se odihnească.

Renunțarea la obiceiuri nocive: fumat, alcool și droguri	10	28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Este important să se evite obiceiurile nocive. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De asemenea regula de bază rămâne totuși că oamenii ar trebui să investească în alimentație sănătoasă, evitarea obiceiurilor dăunătoare (fumat, consumul de alcool și droguri), mișcare, odihnă. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să ne păzim singuri, nu droguri, nu fumat, mâncăm sănătos, odihnă normală, soția alături. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să se interzică accesul ușor la țigări și să nu mai fie vândute în magazinele alimentare. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) Отказаться от вредных привычек, чаще проходить обследование у врачей.
Controale și servicii medicale gratuite sau accesibile	10	54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să facem regulat investigații, dar fără plată. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Лучше ухаживать за собой. Потому что медстраховка в больнице не поможет. Заболел – плати. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Investiții în sănătate înseamnă și modernizarea sistemului de sănătate în Republica Moldova, la fel diverse servicii medicale, investigații, tratamente oferite, cel puțin 80% prin polița de asigurare medicală, care este, de fapt, o investiție a cetățenilor. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Să se deschidă secții în spitale publice în care să aibă acces toată populația, nu doar în centre private, pentru că nu toți își pot permite plăți așa de uriașe.
Echilibru între muncă, odihnă și timpul pentru sine	9	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În primul rând să-și facă timp să meargă periodic la consultări medicale, să beneficieze de mici vacanțe, să-și facă timp liber pentru anumite hobby-uri relaxante (un picnic în aer liber, trasee turistice, pescuit). 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Să aibă grijă de a merge la timp la medic pentru a trata bolile mai devreme, de a merge la sanatorii, de a se odihni, nu mereu de lucrat, peste puteri pentru a câștiga un bănuț pentru supraviețuire. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Investiția în sănătate este grijă personală față de starea propriului corp. Oamenii ar trebui să aibă concedii reale pentru a se odihni, a merge la mare, sanatorii. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Echilibru între muncă și sănătate, muncă și odihnă. Informare să fie mai vizibilă despre accesul la anumite servicii de sănătate.
Asigurarea medicală / polița de asigurare	7	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Ai o bună medicină, acces la preparate, servicii. De asemenea oamenii să fie responsabili. Apelarea la companii de asigurare. 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Investiția în sănătate înseamnă mai întâi de toate asigurare medicală. Să se adreseze la timp medicului. Să aibă o alimentație sănătoasă. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Лучше ухаживать за собой. Потому что медстраховка в больнице не поможет. Заболел – плати. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Investiții în sănătate înseamnă și modernizarea sistemului de sănătate în Republica Moldova, la fel diverse servicii medicale, investigații, tratamente oferite, cel puțin 80% prin polița de asigurare medicală, care este, de fapt, o investiție a cetățenilor. 101.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Nu ne ajută la nimic polița de asigurare.

Produse naturale, autohtone și de calitate	7	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Mișcare regulată, alimentație echilibrată, inclusiv produse din propria grădină. 43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Хорошее натуральное питание и ежедневная физкультура. 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să ne alimentăm sănătos cu produse autohtone. Să facem regulat investigații, dar fără plată. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Для этого люди должны покупать качественные и полезные продукты.
Tratamente profilactice / cure periodice	7	
Informare, educație și dezvoltarea cunoștințelor despre sănătate	6	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Este necesară educația pentru diferite generații și organizarea unor grupuri locale de informare pentru promovarea unui stil de viață sănătos. 13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Dezvoltarea cunoștințelor în domeniul sănătății. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Investițiile în sănătate se realizează prin promovarea unui stil de viață sănătos la nivel național. Campaniile de informare și educație ajută oamenii să adopte obiceiuri de menținere a stării de sănătate. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Investițiile în sănătate mai înseamnă și educație, adică să fim informați despre prevenție și despre modul de a trăi echilibrat. Toate aceste lucruri ajută nu doar persoana, ci și comunitatea în întregime, pentru că oameni sănătoși sunt mai deschiși pentru implicare, inclusiv în viața socială. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Din copilărie de învățat să aibă grijă de sănătate, înainte de lecții să ia dejunul, să consume produse sănătoase, să fie un control medical obligator gratuit. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Informare să fie mai vizibilă despre accesul la anumite servicii de sănătate.
Servicii private scumpe / servicii de stat și poliță insuficiente	6	52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Nu se investește corect în sănătate în Moldova. Își fac clinici private pe bani străini și costă foarte scump tratamentul. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Лучше ухаживать за собой. Потому что медстраховка в больнице не поможет. Заболел – плати. 86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Să avem grijă de sănătatea noastră zi de zi, ceea ce este imposibil în zilele noastre, din cauza prețurilor cosmice la analizele medicale, aparate, stomatologie și medicamente. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Ar trebui foarte mulți bani să investească în sănătate, deoarece serviciile la privat sunt foarte scumpe, la cele de Stat lasă mult de dorit. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Să se deschidă secții în spitale publice în care să aibă acces toată populația, nu doar în centre private, pentru că nu toți își pot permite prețuri așa de uriașe. 101.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Nu ne ajută la nimic polița de asigurare.
Sănătatea nu trebuie lăsată pe ultimul loc / investiția este importantă	6	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Necesitatea de a face față problemelor zilnice, plasează sănătatea pe un loc secundar. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Deci, sănătatea costă, dar costă mai mult dacă o pierzi. Asta cred că înseamnă să investești în sănătate – să ai grijă de tine din timp. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Fiecare investește cum poate, unii își permit mai mult, alții mai puțin, dar

		cred că important este să existe această conștientizare că sănătatea nu trebuie lăsată pe ultimul loc. 61.(F, 66-75, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Инвестиции в здоровье очень важны 80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Sănătatea este cel mai important lucru pentru fiecare și cea mai bună investiție în sănătate este de a ține totul sub control, prin analize regulate și investigațiile necesare.
Mediu curat, aer, apă și apropierea de natură	5	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În același timp, condițiile de trai au impact. Un mediu curat, accesul la apă de calitate, la servicii medicale și la un nivel decent de trai sunt factori care susțin sănătatea pe termen lung. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Натуральное питание, спорт, ежедневные прогулки, воздух, хорошая вода.
Relații sociale, comunicare și un climat prietenos	5	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii ar trebui periodic să facă anumite investigații medicale, să petreacă timpul liber relaxant, să stabilească relații, nu doar de muncă, cu colegii de serviciu, să consolideze un climat prietenos în relațiile de muncă. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Probabil în primul rând de la ce trebuie să vină investiția în sănătate prin următoarele metode: alimentația sănătoasă, mișcarea zilnică, comunicarea cu familia, colegii, prietenii.
Sănătatea este amânată sau pusă pe loc secundar până apare problema	5	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Cred că în comunitățile rurale din Moldova există o „cultură” a amânării îngrijirilor medicale, motivată parțial de costuri și parțial de lipsa de acces la servicii de calitate. Un sistem de sănătate preventiv mai accesibil ar fi o investiție publică cu randament ridicat. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Prevenția din timp e deseori evitată de noi. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) La noi investiția în sănătate începe abia când apare problema. Mergi la medic, dai bani pe analize, pe medicamente și cam asta e. Dar, dacă stai să te gândești, ar trebui să fie invers. În realitate, fiecare investește cum poate. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Eu personal din lipsă de timp nu efectuez aceste investigații medicale. Atunci când am probleme de sănătate, procur medicamente din farmacie, fără să solicit consultația medicului.
Grija pentru sănătate încă din copilărie / tinerețe	3	50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Din copilărie de învățat să aibă grijă de sănătate. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să ne păzim din copilărie de infecții serioase. Eu am avut tuberculoză la 6 ani și m-a afectat mult. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Sănătatea se capătă din tinerețe și ca investiție în sănătate sunt modul sănătos de viață și la fel controale medicale regulate.
Vaccinare și protejarea de infecții	2	
Automedicație fără consultația medicului	1	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Eu personal din lipsă de timp nu efectuez aceste investigații medicale. Atunci când am probleme de sănătate, procur medicamente din farmacie, fără să solicit consultația medicului.
Corupție în rândul medicilor	1	
Urmărirea alimentației și a greutății	1	
Prețuirea medicilor și a valorii lor profesionale	1	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Să prețuim medicii, pentru cunoștințele lor, valoarea lor profesională. Sunt și unii din ei care își fac meseria foarte bine.

5.1 Posibilitatea de a găsi locuri de muncă în comunitate în funcție de educația sau studiile obținute

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Oferta locală de locuri de muncă este redusă sau lipsește	57	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Nisporeni, fiind un raion mic, mediu dezvoltat, nu dispune de prea multe locuri de muncă, ceea ce reprezintă o problemă pentru comunitate, în special pentru tinerii specialiști, ce dispun de studii. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Chiar dacă posedă studii de specialitate, este dificil să găsești un loc de muncă. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) În localitatea noastră lipsesc locuri de muncă. Sunt necesare investiții și oameni competenți și curajoși ca să dezvolte afaceri. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Nu sunt locuri de muncă permanente nici de un fel 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Nu prea este unde munci, totul este ocupat. 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Рабочих мест не так много, по этому вакансий практически нет. Это и привело к массовому оттоку населения. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Nu sunt locuri de muncă disponibile 95.(F, 46-55, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Angajarea în câmpul muncii nu e la nivel. Lipsesc locuri de muncă la sat.
Locurile de muncă potrivite studiilor sau specialității sunt puține și greu de găsit	49	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Foarte mulți nu-și găsesc de muncă conform studiilor, principalele motive fiind lipsa unei educații în carieră, salarizarea foarte slabă în anumite domenii de activitate. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Există o deconectare majoră între nivelul de educație și oferta de locuri de muncă din localitate. Absolvenții de studii superioare, ingineri, economiști, juriști, nu găsesc locuri de muncă adecvate calificării lor. Practic, cei mai calificați pleacă spre Chișinău sau în afara țării. Rămân locuri de muncă în educație, sănătate, administrație publică și agricultură, dar numărul lor este limitat și nu acoperă cererea. 13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Practic nu este posibil în localitate a găsi locuri de muncă conform studiilor obținute. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) La noi, în sat, locuri de muncă nu prea sunt, mai ales pentru cei cu studii superioare. Dacă ai studii înalte, locurile sunt puține, la primărie sau la școală, și alea sunt ocupate de ani de zile. În schimb, dacă ai o meserie practică, nu stai nicio zi fără lucru. Dar și aici e o problemă, muncești mult, cu ziua sau pe cont propriu, fără o carte de muncă sigură sau un salariu fix pe care să te bazezi lună de lună. Dacă ar fi să generalizez, problema e că tot ce se găsește e muncă fizică și, de regulă, sezonieră. Lumea vrea ceva mai stabil, cu contract, cu salariu previzibil. Cei cu studii superioare fie pleacă la oraș, ori peste hotare. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) În Cahul, există o discrepanță între studiile obținute și locurile de muncă disponibile. Mulți oameni nu își găsesc un loc de muncă conform calificării. 55.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Очень редко люди работают по профессии из-за нехватки рабочих мест. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni)

		Este destul de greu să găsești un lucru care să corespundă exact studiilor mai ales la sat. Mulți tineri cu diplome lucrează în alte domenii pentru a supraviețui.
Oamenii pleacă la oraș, fac naveta sau emigrează pentru muncă	21	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Practic, cei mai calificați pleacă spre Chișinău sau în afara țării. Rămân locuri de muncă în educație, sănătate, administrație publică și agricultură, dar numărul lor este limitat și nu acoperă cererea. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Din cauza lipsei locurilor de muncă, din orice domeniu, cetățenii, preferă să emigreze. Chiar dacă posedă studii de specialitate, este dificil să găsești un loc de muncă. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Deloc. În satul meu, dacă ai studii superioare, nu ai unde lucra decât eventual la școală sau primărie, dar posturile sunt limitate. Majoritatea fac naveta la Cantemir, Cahul sau Chișinău, ori pleacă peste hotarele țării. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Nu sunt locuri de muncă, majoritatea lucrează la oraș, fac naveta 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Рабочих мест не так много, по этому вакансий практически нет. Это и привело к массовому оттоку населения. 86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) De găsit locuri de muncă oamenii din localitate găsesc dar nu în localitatea noastră. Găsesc locuri de muncă la zeci de km de localitatea în care trăiesc. Și sunt supuși unor incomodități, cum ar fi, transportul public insuficient, nedeajuns. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Oamenii găsesc destul de greu locuri de muncă potrivite nivelului lor de educație, deoarece oportunitățile locale sunt limitate. De multe ori chiar și persoanele cu studii mari pleacă în altă parte să lucreze sau peste hotare.
Salariile sunt mici, neatractive sau nu corespund calificării și cheltuielilor	20	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Oamenii din comunitatea dată își pot găsi relativ ușor loc de muncă prost plătit calificat sau necalificat 10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Pentru oameni tineri e dificil dacă nu au studii să lucreze în Republica Moldova din cauza salariilor mici și a condițiilor. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Nu sunt locuri de muncă bine plătite. Doar cu ziua la livadă și la sere. 78.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) În comunitatea noastră angajarea în câmpul muncii este una anevoioasă. În opinia mea, salariile neatractive. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Problema locurilor de muncă nu cred că este una majoră, de lucru se găsește, dar principala problemă sunt salariile mici, cheltuieli mari. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Locuri de muncă sunt, nu sunt salarii atractive.
Studiile, calificarea și experiența sporesc șansele de angajare	17	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Contează studiile eficiente obținute și experiență 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În comuna noastră, angajarea depinde de calificări și experiență, unii lucrează în administrație sau servicii, alții în agricultură și afaceri mici. 99.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Pentru a fi angajat în câmpul muncii este necesar să ai studii corespunzătoare. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Persoanele cu studii profesionale au șanse mai mari să se angajeze în domeniu.

		121.(B, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Людям с образованием и востребованной специальностью легче найти работу, потому что у них есть нужные навыки. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Из моего сообщества люди, у которых есть инженерное, или IT образование могут быстро найти работу, так как в наше время спрос на эти кадры высокие.
Posturile din instituțiile publice sunt puține, ocupate sau greu accesibile	14	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În comunitate persistă opinia că locurile de muncă se ocupă pe criterii politice și favoritism, nu pe merit. Cumularea funcțiilor pe termen lung, menținerea pensionarilor pe funcții, limitează accesul altor persoane, inclusiv a tinerilor, și reduce șansele de echitate. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) La sat este foarte greu să te angajezi. Sunt puține locuri de muncă. Lucrează în școli oamenii. Lucrează cei bătrâni în școală. Au ocupat locurile și cei tineri nu am unde se angaja. Primesc și salariu și pensie. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Locuri de muncă sunt ocupate în instituțiile de stat. În sate este greu pentru ceilalți să se angajeze. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) În comunitatea mea este destul de greu să găsești locul de muncă în funcție de studiile obținute. Foarte multe instituții au cerințe exagerate, dar cu salariul mic. Totodată, locuri de muncă sunt ocupate de persoane deja în vârstă și tinerii specialiști nu au loc pentru angajare.
Tinerii și tinerii specialiști întâmpină dificultăți de angajare	14	28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Mulți tineri pleacă peste hotare, deoarece nu găsesc posturi corespunzătoare pregătirii lor sau dacă se încadrează, în scurt timp se dezamăgesc total de nivelul de salarizare. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) К сожалению не всегда молодые специалисты могут найти на месте работу по специальности, так как число мест ограничено на мой взгляд органы МПУ, учебные заведения, предприятия, должны напрямую сотрудничать и заключать контракты на востребованные рабочие места и профессии, заранее подыскивать себе специалистов. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Mulți tineri cu diplome lucrează în alte domenii pentru a supraviețui. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În comunitatea mea tinerii găsesc locuri de muncă destul de greu, mai ales dacă este pe specialitate, mai ales în domenii creative. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Tinerii greu își pot găsi de lucru deoarece nu au studiile necesare pentru a activa undeva. Chiar și cu angajat în sfera de comerț este nevoie de a avea bacalaureat (propria experiență). Suntem nevoiți să căutăm de lucru în Chișinău.
Locurile disponibile sunt mai ales în agricultură, muncă sezonieră, fizică sau necalificată	13	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În comunitatea noastră există, într-adevăr, posturi vacante sezoniere, în special în agricultură sau în sere. Oamenii nu vreau să muncească. Mai bine stau pe ajutoare sociale!!! 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dacă ai studii înalte, locurile sunt puține, la primărie sau la școală, și alea sunt ocupate de ani de zile. În schimb, dacă ai o meserie practică, nu stai nicio zi fără lucru. Dar și aici e o problemă, muncești mult, cu ziua sau pe cont propriu, fără o carte de muncă sigură sau un salariu fix pe care să te bazezi lună de lună. Dacă ar fi să generalizez, problema e că tot ce se găsește e muncă fizică și, de regulă, sezonieră. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul)

		În sat, majoritatea locurilor disponibile sunt în agricultură, lucrări sezoniere sau mici afaceri de familie, care nu cer neapărat studii superioare. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Nu sunt locuri de muncă, decât doar la liderii agricoli la sere și livadă 320-400 lei ziua, angajat neoficial. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Nu sunt locuri de muncă bine plătite. Doar cu ziua la livadă și la sere. 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Nu prea este unde, la sezon la livadă și la sere. 91.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) În agricultură sunt locuri de muncă la cotele private ș.a.m.d.
Posibilitățile de angajare sunt apreciate ca medii, parțiale sau dependente de domeniu	13	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În foarte mare măsură, în sectorul ocupării locurilor de muncă comunitatea este asigurată. Însă pretențiile angajaților și managementul defectuos al firmelor/organizațiilor generează lipsa forței de muncă în sistem. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Din cunoștințele, prietenii noștri, toți sunt angajași pe specialitate. O parte muncesc în Chișinău, tot pe profesie. În cercul nostru nu avem șomeri sau persoane care nu lucrează. Toți muncesc. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În comuna noastră, angajarea depinde de calificări și experiență, unii lucrează în administrație sau servicii, alții în agricultură și afaceri mici. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În prezent oamenii din comunitatea noastră găsesc doar parțial locuri de muncă potrivit studiilor. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Trăim într-un sat foarte aproape de oraș, de aceea oamenii își găsesc de lucru, dacă e în funcție de educație/studii – asta nu cunosc. Trebuie de investit pentru a deschide locuri de muncă.
Meseriile practice și specialitățile solicitate oferă șanse mai bune	12	46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) В моем населенном пункте больше всего процветает аграрный сектор, чаще всего это образование в сфере агрономов, экономистов. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Persoanele cu studii profesionale au șanse mai mari să se angajeze în domeniu.
Distanța față de centrele urbane și transportul complică accesul la muncă	11	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Oamenii din localitatea mea foarte greu își găsesc un loc de muncă. Este situat satul departe de centrul raional. Naveta zilnică este costisitoare. Mai ales cu scumpirile din ultimele săptămâni. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Nu sunt locuri de muncă, majoritatea lucrează la oraș, fac naveta 86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) De găsit locuri de muncă oamenii din localitate găsesc dar nu în localitatea noastră. Găsesc locuri de muncă la zeci de km de localitatea în care trăiesc. Și sunt supuși unor incomodități, cum ar fi, transportul public insuficient, nedeajuns. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În localitatea noastră poți găsi puține oferte de muncă. Avantajul ar fi localizarea geografică, fiind aproape de centrul raional și orașul Bălți, unde mai ușor poți găsi un loc de muncă.
Oamenii lucrează în alte domenii sau acceptă orice muncă disponibilă	10	24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În comunitatea mea, nu întotdeauna există locuri de muncă potrivite studiilor. Mulți acceptă orice job sau pleacă peste hotare. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul)

		Din ce văd eu, nu întotdeauna oamenii reușesc să găsească locuri de muncă în funcție de studiile pe care le au. Sunt mulți care au terminat o facultate, dar lucrează în cu totul alt domeniu sau acceptă orice apare, doar ca să aibă un venit. Se pierde, într-un fel, legătura dintre educație și piața muncii.
Există locuri de muncă pentru persoanele care vor să muncească și sunt insistente	9	76.(B, 56-65, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Dorința să fie - de lucru este. 90.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Care are dorință este angajat 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În societatea noastră sunt locuri de muncă ca și posibilități. Oamenii ar trebui să fie mai insistenți și mai preocupați pe prestarea serviciilor lor. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Autobusele circulă și zi, și noapte, care vrea să lucreze. Care nu, nu găsește. 117.(F, 36-45, U, SM, AA, Ru, UKR, Chișinău) Любые рабочие места есть для желающих. 118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Если хотят работать, могут найти рабочее место.
Favoritismul, relațiile și criteriile politice reduc accesul echitabil la posturi	7	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) DE mult timp nu mai lucrez după specialitate. Am fost demis de colegiul transportului auto din funcția de șef al secției de exploatare a mijloacelor de transport din cauza că am crezut în idealurile comuniste și am declanșat lupta cu corupția atunci când triumfa comunismul în RSSM. Am fost nevoit să-mi schimb de mai multe ori locul de muncă, să însușesc noi deprinderi și abilități, căci umbra comunismului m-a urmărit pretutindeni. 7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) De exemplu, în localitatea noastră în cadrul locurilor bine plătite sunt angajate persoane care au pile, nu este echitate. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În comunitate persistă opinia că locurile de muncă se ocupă pe criterii politice și favoritism, nu pe merit. Cumularea funcțiilor pe termen lung, menținerea pensionarilor pe funcții, limitează accesul altor persoane, inclusiv a tinerilor, și reduce șansele de echitate. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) По моему мнению, рабочие места есть для всех. Много играет роль устройство по знакомству.
Munca este adesea neoficială, sezonieră sau fără stabilitate contractuală	6	66.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Большие налоги, лидерам не... Выгодно оформлять сезонных работников, низкие зарплаты, работать уходят в тень.
Lipsa experienței solicitate de angajatori limitează accesul la muncă	5	39.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Cred că la moment este foarte greu să putem găsi locuri de muncă în funcție de studiile obținute, deoarece majoritatea angajaților cer experiență sau oferă un salariu foarte mic. 47.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Работу найти сложно, особенно без опыта.
Pensionarii sau persoanele mai în vârstă ocupă posturile, iar tinerii au acces redus	5	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Lucrează în școli oamenii. Lucrează cei bătrâni în școală. Au ocupat locurile și cei tineri nu am unde se angaja. Primesc și salariu și pensie. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Totodată, locuri de muncă sunt ocupate de persoane deja în vârstă și tinerii specialiști nu au loc pentru angajare.
Impozitele și costurile de angajare favorizează munca la negru	3	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) La particulari le vine foarte greu să achite contribuțiile la stat pentru fiecare angajat.

Lipsa populației și depopularea reduc oferta de muncă și oportunitățile	3	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Din lipsă de populație, sunt reduse și locurile de muncă, mai ales pe specialitate.
Există deficit de cadre profesional pregătite sau lipsă de forță de muncă	2	
Șomajul este ridicat	2	
Necunoașterea limbii de stat limitează angajarea persoanelor cu studii	1	43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Люди с высшем образованием не могут найти работу из-за незнания государственного языка.
Vârsta de peste 45 de ani îngreunează angajarea	1	

5.2 Măsuri propuse pentru dezvoltarea unor locuri de muncă relevante în comunitate

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Susținerea antreprenoriatului, afacerilor locale și întreprinderilor mici și mijlocii	27	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pentru a crea locuri de muncă relevante ar fi nevoie de atragere de investitori și de sprijin pentru antreprenoriat local, inclusiv în domenii ca agro-turismul, serviciile digitale sau meșteșugurile tradiționale. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Eu cred că ar trebui investiții în afaceri mici – ateliere, servicii, ceva în prelucrarea produselor agricole – ca oamenii să aibă de lucru în funcție de pregătirea lor. Și ar ajuta mult dacă ar fi programe care să-i învețe pe tineri o meserie și să-i sprijine să-și deschidă o afacere. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pentru a dezvolta locuri de muncă relevante, ar fi nevoie de investiții în afaceri locale, programe de formare profesională și sprijin pentru inițiative antreprenoriale. 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Statul trebuie să susțină antreprenorii mici și mijlocii, ca aceștia ulterior să poată să ofere locuri de muncă bine plătite. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Для создания новых мест, нужно поддерживать малый бизнес. 89.(F, 26-35, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Ar trebui susținute afacerile locale pentru a crea locuri de muncă
Crearea și deschiderea mai multor locuri de muncă	21	18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Consider că ar trebui să valorifice ideea de a deschide fabrici, uzine. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Nu toți oamenii reușesc să găsească un loc de muncă în domeniul lor, plus și cu salariu bun. Pentru asta este nevoie de a crea locuri de muncă, dar inițial a sprijini antreprenorii. 73.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Нужно создать рабочие места для всех слоев населения: молодежи, возрастных и пожилых. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Organizarea de concursuri pentru angajări. Mai multe locuri de muncă în localitate.
Atragerea investițiilor și a companiilor în comunitate sau regiune	19	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În localitățile rurale investiții pe termen lung în afaceri microeconomice, gospodării țărănești, protejarea pieței locale, dezvoltarea unei politici

		naționale privind susținerea pe larg a tinerilor antreprenori, atragerea investițiilor străine, acces facilitat pe piața regională. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pentru a crea locuri de muncă relevante ar fi nevoie de atragere de investitori și de sprijin pentru antreprenoriat local, inclusiv în domenii ca agro-turismul, serviciile digitale sau meșteșugurile tradiționale. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pentru a crea locuri de muncă relevante sunt necesare investiții, atragerea companiilor, formare profesională, susținerea antreprenoriatului, modernizarea infrastructurii și promovarea agriculturii performante. Aceste măsuri ar adapta locurile de muncă la nevoile oamenilor și ar reduce migrația în căutarea unor venituri mai bune. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Pentru a dezvolta locuri de muncă, ar trebui atrase investiții locale, sprijinite micile afaceri, precum și atragerea în teritoriu a agenților economici mari, în scopul deschiderii unor fabrici, uzine pentru crearea locurilor de muncă în rândul populației. Sunt necesare proiecte care să stimuleze antreprenoriatul și să valorifice resursele locale. Astfel, comunitatea ar putea oferi mai multe oportunități și ar reduce migrația.
Dezvoltarea economiei locale și a mediului de afaceri	12	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Este necesară crearea unor condiții economice corecte și atractive, care să încurajeze atât angajarea, cât și inițiativa antreprenorială. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Dezvoltarea afacerilor trebuie să fie o prioritate pentru a crea locuri de muncă și oportunități reale. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Ca să se schimbe ceva, ar trebui, în primul rând, dezvoltată economia locală și atrase investiții, ca să apară mai multe locuri de muncă. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Pentru a rezolva problema cu locurile de muncă trebuie în primul rând să înceapă a lucra economia, de motivat cetățenii să lucreze, nu să aștepte ajutoare sociale.
Dezvoltarea agriculturii moderne, procesării agricole și valorificarea resurselor locale	11	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În localitățile rurale investiții pe termen lung în afaceri microeconomice, gospodării țărănești, protejarea pieței locale, dezvoltarea unei politici naționale privind susținerea pe larg a tinerilor antreprenori, atragerea investițiilor străine, acces facilitat pe piața regională. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pentru a dezvolta locuri de muncă, ar trebui sprijin pentru mici afaceri, pentru procesarea produselor agricole și pentru digitalizare – dar la noi în sat nu există niciun fel de incubator sau ajutor. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pentru a dezvolta locuri de muncă relevante în comunitatea noastră, ar fi necesare mai multe investiții în agricultură modernă, în afaceri locale sau în proiecte de infrastructură. 75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Ar fi bine să renovezi tabăra și ar fi locuri de muncă sau lumea să dorească să prelucreze pământul.
Crearea unor locuri de muncă stabile și bine plătite	9	40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Statul trebuie să susțină antreprenorii mici și mijlocii, ca aceștia ulterior să poată să ofere locuri de muncă bine plătite. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Nu toți oamenii reușesc să găsească un loc de muncă în domeniul lor, plus și cu salariu bun. Pentru asta este nevoie de a crea locuri de muncă, dar inițial a sprijini antreprenorii. 73.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia)

		Не всегда можно найти работу по специальности. Нужно создать рабочие места для всех слоев населения: молодежи, возрастных и пожилых. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Dacă începem cu locurile de muncă, la țară sunt puține locuri de muncă plătite mai bine față de oraș. Oamenii trec la oraș pentru oportunitățile de acolo, întreprinderi, firme, fabrici, centre de educație pentru a crea locuri de muncă.
Deschiderea fabricilor, uzinelor, atelierelor și întreprinderilor de producție	9	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Eu cred că ar trebui investiții în afaceri mici – ateliere, servicii, ceva în prelucrarea produselor agricole – ca oamenii să aibă de lucru în funcție de pregătirea lor. Și ar ajuta mult dacă ar fi programe care să-i învețe pe tineri o meserie și să-i sprijine să-și deschidă o afacere. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Consider că ar trebui să valorifice ideea de a deschide fabrici, uzine. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Открыто предприятие для производства, а не чисто коммерческие. Производителям дать налоговые преференции. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Trebuie de dezvoltat țara și de creat pe loc uzine, fabrici, combinate pentru a asigura locuri de muncă.
Implicarea statului și a autorităților locale prin politici și programe de ocupare	9	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În localitățile rurale investiții pe termen lung în afaceri microeconomice, gospodării țărănești, protejarea pieței locale, dezvoltarea unei politici naționale privind susținerea pe larg a tinerilor antreprenori, atragerea investițiilor străine, acces facilitat pe piața regională. 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Statul trebuie să susțină antreprenorii mici și mijlocii, ca aceștia ulterior să poată să ofere locuri de muncă bine plătite. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Autoritățile să se implice în elaborarea unor politici, proiecte, programe de atragere a investițiilor în modernizarea agriculturii locale, turism, servicii.
Motivarea oamenilor să muncească și reducerea dependenței de ajutoare sociale	8	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În comunitatea noastră există, într-adevăr, posturi vacante sezoniere, în special în agricultură sau în sere. Oamenii nu vreau să muncească. Mai bine stau pe ajutoare sociale!!! 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Pentru a rezolva problema cu locurile de muncă trebuie în primul rând să înceapă a lucra economia, de motivat cetățenii să lucreze, nu să aștepte ajutoare sociale.
Dezvoltarea infrastructurii, drumurilor și transportului	7	58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Капитальный ремонт междугородных дорог, инфраструктура, 86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) De găsit locuri de muncă oamenii din localitate găsesc dar nu în localitatea noastră. Găsesc locuri de muncă la zeci de km de localitatea în care trăiesc. Și sunt supuși unor incomodități, cum ar fi, transportul public insuficient, nedeajuns.
Adaptarea educației și specialităților la cerințele pieței muncii	6	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Pentru a dezvolta locuri de muncă relevante, ar trebui de analizat piața muncii, adică cerințele pieței și de adaptat programele de studii pentru a răspunde la nevoile pieței. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Lumea este în plină schimbare. Cred ca educația în învățământul universitar trebuie sa fie efectuată în dependență de nevoile societății. Ministerul educației trebuie să aibă o bază statistică solidă cu care să poată planifica necesitatea de anumite specialități. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Cred că ar trebui create parteneriate între școli de arte și sectorul privat/turistic pentru a genera proiecte remunerate.

Dezvoltarea turismului, agroturismului, serviciilor și domeniilor moderne	6	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pentru a crea locuri de muncă relevante ar fi nevoie de atragere de investitori și de sprijin pentru antreprenoriat local, inclusiv în domenii ca agroturismul, serviciile digitale sau meșteșugurile tradiționale. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Eu cred că ar trebui investiții în afaceri mici – ateliere, servicii, ceva în prelucrarea produselor agricole – ca oamenii să aibă de lucru în funcție de pregătirea lor. Și ar ajuta mult dacă ar fi programe care să-i învețe pe tineri o meserie și să-i sprijine să-și deschidă o afacere.
Formare profesională, cursuri, ucenicie și învățarea unei meserii	6	31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pentru a dezvolta locuri de muncă relevante, ar fi nevoie de investiții în afaceri locale, programe de formare profesională și sprijin pentru inițiative antreprenoriale.
Organizarea transparentă a concursurilor și angajarea pe merit	5	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Nu întotdeauna oamenii găsesc joburi conform studiilor. Ar trebui dezvoltate mai multe oportunități. De exemplu, în localitatea noastră în cadrul locurilor bine plătite sunt angajate persoane care au pile, nu este echitate. Pentru a dezvolta locuri de muncă relevante, ar trebui de analizat piața muncii, adică cerințele pieței și de adaptat programele de studii pentru a răspunde la nevoile pieței. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În comunitate persistă opinia că locurile de muncă se ocupă pe criterii politice și favoritism, nu pe merit. Cumularea funcțiilor pe termen lung, menținerea pensionarilor pe funcții, limitează accesul altor persoane, inclusiv a tinerilor, și reduce șansele de echitate. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Este foarte greu de găsit loc vacant pe profesie, fie că multe întreprinderi sau închis, fie deja sunt ocupate de verișori, nepoți ai șefilor.
Parteneriate între instituțiile de învățământ, autorități și angajatori	4	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Lumea este în plină schimbare. Cred că educația în învățământul universitar trebuie să fie efectuată în dependență de nevoile societății. Ministerul educației trebuie să aibă o bază statistică solidă cu care să poată planifica necesitate de anumite specialități. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În comunitatea mea tinerii găsesc locuri de muncă destul de greu, mai ales dacă este pe specialitate, mai ales în domenii creative. Cred că ar trebui create parteneriate între școli de arte și sectorul privat/turistic pentru a genera proiecte remunerate.
Proiecte, granturi, incubatoare și finanțare pentru inițiative locale	4	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pentru a dezvolta locuri de muncă, ar trebui sprijin pentru mici afaceri, pentru procesarea produselor agricole și pentru digitalizare – dar la noi în sat nu există niciun fel de incubator sau ajutor. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Pentru a dezvolta locuri de muncă, ar trebui atrase investiții locale, sprijinite micile afaceri, precum și atragerea în teritoriu a agenților economici mari, în scopul deschiderii unor fabrici, uzine pentru crearea locurilor de muncă în rândul populației. Sunt necesare proiecte care să stimuleze antreprenorialul și să valorifice resursele locale. Astfel, comunitatea ar putea oferi mai multe oportunități și ar reduce migrația. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pentru a dezvolta locuri de muncă relevante în comunitate ar trebui instruiți doritorii de a iniția afacerile locale, să știe cum să scrie proiecte și să obțină finanțări și granturi. Autoritățile să se implice în elaborarea unor politici, proiecte, programe de atragere a investițiilor în modernizarea agriculturii locale, turism, servicii.
Reducerea birocrăției, facilități fiscale și diminuarea costurilor pentru angajatori	4	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) La particulari le vine foarte greu să achite contribuțiile la stat pentru fiecare angajat. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat)

		Открыто предприятие для производства, а не чисто коммерческие. Производителям дать налоговые преференции.
Crearea locurilor de muncă pentru toate categoriile de vârstă	1	73.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Нужно создать рабочие места для всех слоев населения: молодежи, возрастных и пожилых.
Ghidare și educație în carieră	1	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Ghidarea în carieră, îmbrățișarea carierei după domeniul care îți place, iar în timp vor veni rezultatele și o finanțare pe măsură.
Protejarea pieței locale și facilitarea accesului pe piața regională	1	
Renovarea și valorificarea unor obiective locale pentru a crea locuri de muncă	1	
Utilizarea bursei muncii și a serviciilor de ocupare	1	

5.3 Care sunt profesiile/ocupațiile deficitare în regiunea unde locuiți?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Profesori/cadre didactice	69	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Lipsa de profesori, instructori – cadre didactice 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Deficitare sunt și locurile cu profesorii de specialitate: Matematică, limbi străine, educatori și învățători: Există un deficit constant, acoperit deseori de personalul din satele vecine. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Nu se ajung profesori de matematică, fizică. Tinerii nu prea se trag să învețe și să vină în școală. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) În școli nu sunt profesori tineri, sau lipsesc definitiv anumiți specialiști. Spre exemplu, în Logănești de câteva zeci de ani nu este medic de familie. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Medici tineri, profesori tineri, care ar putea promova schimbările în societate. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Asistenți medicali, profesori (unii profesor să predea 2-3 obiecte) nimeni nu dorește să lucreze la stat, argumentând că sunt mici salariile.
Medici/personal medical	65	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pe lângă domeniile tehnice, este nevoie urgentă și de personal medical. Cadrele medicale sunt insuficiente, iar salariile, după cum spun chiar cei din sistem, nu sunt suficient de motivante, ceea ce duce la plecarea lor spre țări unde sunt mai bine plătiți. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Satul meu duce o lipsă de specialiști, cum ar fi: medici de familie, asistenți medicali comunitari, dar chiar și farmaciști: în satele mici, gen ca și al meu, accesul la medicamente este limitat din lipsa personalului calificat pentru a gestiona punctele farmaceutice. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) În școli nu sunt profesori tineri, sau lipsesc definitiv anumiți specialiști. Spre exemplu, în Logănești de câteva zeci de ani nu este medic de familie.

		42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Профильные врачи. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) În regiunea mea este deficiență mare de personal medical.
Meserii tehnice și muncitori calificați	47	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Profesiile în căutare, în prezent, sunt cele practice și tehnice, care țin direct de nevoile reale locale. Meserii precum sudori, mecanici auto, instalatori sau alte tipuri de muncă fizică calificată sunt foarte solicitate. Mulți dintre cei care au aceste competențe aleg să plece peste hotare, unde sunt mai bine plătiți și apreciați. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sunt deficitare profesiile tehnice, specialiști în agricultură și muncitori calificați. De fapt, în zona noastră, lipsesc multe meserii. De exemplu, sunt foarte puțini meșteri buni – instalatori, electricieni, sudori. Și în construcții e lipsă de oameni calificați, cei mai mulți sunt plecați peste hotare. E mare deficit de mecanizatori pentru agricultură, mecanici auto, persoane care să repare aparate, tehnică, utilaje. Oamenii se cam descurcă cum pot, pentru că nu sunt suficienți profesioniști în comunitate. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Ingineri de toate tipurile, specialiști în cadrul instituțiilor de stat, electricieni, drumari, lucrători de salubritate, șoferi și muncitori necalificați. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În regiunea noastră lipsește personalul calificat în sănătate, educație, meserii tehnice precum electricieni, mecanici, sudori, instalatori. În agricultura modernă – operatori de utilaje agricole și specialiști în tehnologii agricole. La fel deficitul se observă în domeniul turistic, HoReCa ș.a. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Aștia care repară televizoare... nu-i nici un punct în sat, trebuie să apelăm la Bălți... frigidere... mai în scurt, obiecte de uz casnic. Trebuie să te duci sau în Bălți, sau în Drochia, ca să găsești un specialist. E de dorit să fie așa ceva în sat. Dar chiar și o încălțăminte ca să o repari, tot în sat nu se ocupă nimeni cu așa ceva.
Specialiști și lucrători în agricultură	31	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Este deficit de specialiști calificați în agricultură. Cu diplomă în agricultură, veterinari. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Hâncești este o zonă agrară. Respectiv, este un deficit de agricultori calificați, horticultori, tractoriști. Oamenii care ar putea să exercite calitativ lucrări agricole de sezon. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Profesiile foarte căutate este cea de inginer agronom sau specialist în agricultură modernă. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În agricultura modernă – operatori de utilaje agricole și specialiști în tehnologii agricole. La fel deficitul se observă în domeniul turistic, HoReCa ș.a.
Specialiști calificați/competenți	30	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Pedagogi performanți. Specialiști în noile tehnologii informaționale. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Multe de enumerat. Suntem localitate mică și nu avem nevoie permanent de multe servicii. Dar lipsește competența în tot și în toate. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Dar de fapt este o lipsă profundă de specialiști în toate domeniile. Oamenii nu sunt motivați să se angajeze ca specialist cât salariul este nemotivant. Sunt foarte mulți absolvenți care fac studii superioare doar de formă, sunt foarte slabi specialiști. Universitățile sunt nevoite să accepte studenți slabi din lipsa mijloacelor financiare. Astfel avem foarte mulți absolvenți juriști, profesori agrameni.

		28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În general, comunitatea are nevoie de mai multe profesii calificate care să răspundă cerințelor actuale ale pieței muncii.
Lucrători/specialiști în construcții	17	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) De fapt, în zona noastră, lipsesc multe meserii. De exemplu, sunt foarte puțini meșteri buni – instalatori, electricieni, sudori. Și în construcții e lipsă de oameni calificați, cei mai mulți sunt plecați peste hotare. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Profesiile deficitare includ contabilii și lucrătorii în construcții, unde cererea este mai mare decât oferta. Aici există practici precum angajarea neoficială și contabilitatea dublă, care afectează transparența și economia. 43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Хорошие строители.
Electricieni	17	49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Mecanizatori, șoferi buni, electricieni. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Sudori buni, electricieni, medici, surori medicale. 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Электрики, сантехники, педагоги, врачи.
Specialiști IT	13	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Specialiști în noile tehnologii informaționale. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) В нашем регионе не хватает квалифицированных врачей, учителей и специалистов в сфере IT. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Tot mai rar se găsesc specialiști IT sau tehnici, deoarece mulți tineri pleacă sau lucrează în alte țări. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Există un deficit mare de specialiști în meserii tehnice, IT, profesori în cadrul școlii de arte. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) В Кишиневе дефицитными являются такие профессии как: врачи, медсестры, учителя, строители, электрики, сантехники. Также часто не хватает квалифицированных специалистов в сфере IT и инженерии. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Профессии, которые являются дефицитными в моем регионе – IT специалисты. Так как сейчас мир прогрессивно движется к этому, то нам нужно побольше специалистов.
Ingineri	12	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Din cunoștință de cauză, în localitatea noastră există funcții vacante, precum cea de secretar la primărie, inginer cadastral sau soră medicală la grădiniță. Aceste posturi sunt esențiale pentru buna funcționare a instituțiilor locale. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Ingineri de toate tipurile, specialiști în cadrul instituțiilor de stat, electricieni, drumari, lucrători de salubritate, șoferi și muncitori necalificați. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Profesiile foarte căutate este cea de inginer agronom sau specialist în agricultură modernă.
Asistenți medicali/surori medicale	10	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Satul meu duce o lipsă de specialiști, cum ar fi: medici de familie, asistenți medicali comunitari, dar chiar și farmaciști: în satele mici, gen ca și al meu, accesul la medicamente este limitat din lipsa personalului calificat pentru a gestiona punctele farmaceutice. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În regiunea noastră, orașul Nisporeni, se simte lipsa specialiștilor în domeniul medical, mai ales medici și asistente.

		51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Sudori buni, electricieni, medici, surori medicale. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În primul rând, lipsesc medicii și asistenții medicali, profesorii în special la anumite discipline.
Mecanici, mecanizatori și operatori de utilaje	10	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) E mare deficit de mecanizatori pentru agricultură, mecanici auto, persoane care să repare aparate, tehnică, utilaje. Oamenii se cam descurcă cum pot, pentru că nu sunt suficienți profesioniști în comunitate. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Mecanizatori, șoferi buni, electricieni. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Medici, electricieni, combaineri, mecanizatori buni.
Personal din administrația publică și serviciile publice	10	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Din cunoștință de cauză, în localitatea noastră există funcții vacante, precum cea de secretar la primărie, inginer cadastral sau soră medicală la grădiniță. Aceste posturi sunt esențiale pentru buna funcționare a instituțiilor locale. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Este nevoie de director la casa de cultura, administrator al întreprinderii municipale și bibliotecari. Există o supra-reprezentare a forței de muncă necalificate sau semi-calificate, față de un deficit real de competențe tehnice și manageriale la nivel local și raional. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Profesiile deficitare includ grefierii la judecătorie și asistenții personali pentru persoane cu handicap. Lipsa finanțării de la stat face dificilă asigurarea cu astfel de specialiști.
Educatori/învățători/instructori	9	58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Учителя, педагоги, воспитатели в детском саду. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Probabil învățători de clase primare, profesori, educatori și șoferi pe diferite categorii mai ales pentru transportul public în oraș pe toate rutele. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) Грамотных воспитателей и учителей.
Lipsă de specialiști în toate sau în multe domenii	9	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Multe de enumerat. Suntem localitate mică și nu avem nevoie permanent de multe servicii. Dar lipsește competența în tot și în toate. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Dar de fapt este o lipsa profundă de specialiști în toate domeniile. Oamenii nu sunt motivați să se angajeze ca specialist cât salariul este nemotivat. Sunt foarte mulți absolvenți care fac studii superioare doar de formă, sunt foarte slabi specialiști. 61.(F, 66-75, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Дефицитными являются многие профессии, потому что молодежь не хочет работать за мизерные зарплаты 106.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) În toate domeniile sociale lipsesc cadrele, specialiștii calificați.
Lipsa cadrelor tinere (în special în educație și medicină)	9	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Nu se ajung profesori de matematică, fizică. Tinerii nu prea se trag să învețe și să vină în școală. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) În școli nu sunt profesori tineri, sau lipsesc definitiv anumiți specialiști. Spre exemplu, în Logănești de câteva zeci de ani nu este medic de familie. 61.(F, 66-75, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Дефицитными являются многие профессии, потому что молодежь не хочет работать за мизерные зарплаты

		79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Medici tineri, profesori tineri, care ar putea promova schimbările în societate. 80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) În localitate avem nevoie de cadre tinere în educație, cultură, medicină. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Șoferi mai tineri pe rutele urbane.
Contabili/economiști	8	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Profesiile deficitare includ contabilii și lucrătorii în construcții, unde cererea este mai mare decât oferta. Aici există practici precum angajarea neoficială și contabilitatea dublă, care afectează transparența și economia. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Este lipsa de economiști, profesori, medici. 65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Экономисты, бухгалтера, юристы.
Profesori de anumite discipline/specializări	7	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) De asemenea, există un deficit și în domeniul educației, în special pentru anumite specializări. Lipsa profesorilor afectează calitatea procesului educațional și formarea noilor generații. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Deficitare sunt și locurile cu profesorii de specialitate: Matematică, limbi străine, educatori și învățători: Există un deficit constant, acoperit deseori de personalul din satele vecine. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Nu se ajung profesori de matematică, fizică. Tinerii nu prea se trag să învețe și să vină în școală. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Profesori de engleză, electricieni. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Există un deficit mare de specialiști în meserii tehnice, IT, profesori în cadrul școlii de arte.
Tractoriști/combaineri/operatori de utilaje agricole	7	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) E mare deficit de mecanizatori pentru agricultură, mecanici auto, persoane care să repare aparate, tehnică, utilaje. Oamenii se cam descurcă cum pot, pentru că nu sunt suficienți profesioniști în comunitate. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Hâncești este o zonă agrară. Respectiv, este un deficit de agricultori calificați, horticultori, tractoriști. Oameni care ar putea să exercite calitativ lucrări agricole de sezon. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Mecanizatori, șoferi buni, electricieni. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Medici, electricieni, combaineri, mecanizatori buni. 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Mecanizatori buni, agricultori, gospodari care să producă cum era odată.
Șoferi	7	49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Mecanizatori, șoferi buni, electricieni. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Șoferi mai tineri pe rutele urbane. Ocupații sunt mai mult în agricultură. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Probabil învățători de clase primare, profesori, educatori și șoferi pe diferite categorii mai ales pentru transportul public în oraș pe toate rutele.
Agronomi/tehnicieni și specialiști în agricultura modernă	6	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Este deficit de specialiști calificați în agricultură. Cu diplomă în agricultură, veterinari.

		32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Profesiile foarte căutate este cea de inginer agronom sau specialist în agricultură modernă. 66.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Специалисты, агрономы, животноводство, электрика. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În agricultura modernă – operatori de utilaje agricole și specialiști în tehnologii agricole.
Instalatori	6	
Asistenți sociali/îngrijitori	5	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Medicul de familie (este din satul vecin), asistenți sociali (avem unul din satul vecin), mecanici auto, electricieni, oameni care știu să repare utilaje agricole moderne. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În comunitatea în care activez, un deficit de forță de muncă este în domeniul administrației publice și asistenței sociale.
Medici de familie	5	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Medicul de familie (este din satul vecin), asistenți sociali (avem unul din satul vecin), mecanici auto, electricieni, oameni care știu să repare utilaje agricole moderne.
Medici specialiști/stomatologi	5	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Dintre profesiile calificate, profesori calificați cu studii superioare, medici pe diferite domenii 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Профильные врачи. 45.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, GAG, or. Comrat) Стоматология 56.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Педагоги, медперсонал, узкие специалисты.
Medici veterinari	5	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) E o problemă cu veterinarii de stat în sat. Sunt doar particulari și oferă servicii contra cost.
Sudori	5	
Brațe de muncă sezoniere/muncitori necalificați	4	25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Nu-s nici ocupații deficitare și nici locuri de muncă permanentă sunt doar brațe de muncă deficitare la sezon. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Hâncești este o zonă agrară. Respectiv, este un deficit de agricultori calificați, horticultori, tractoriști. Oameni care ar putea să exercite calitativ lucrări agricole de sezon.
Juriști, grefieri și polițiști	4	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Profesiile deficitare includ grefierii la judecătoria și asistenții personali pentru persoane cu handicap. Lipsa finanțării de la stat face dificilă asigurarea cu astfel de specialiști.
Personal din cultură	4	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Este nevoie de director la casa de cultura, administrator al întreprinderii municipale și bibliotecari. Există o supra-reprezentare a forței de muncă necalificate sau semi-calificate, față de un deficit real de competențe tehnice și manageriale la nivel local și raional. 76.(B, 56-65, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Педагоги, învățători, în cultură. 80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) În localitate avem nevoie de cadre tinere în educație, cultură, medicină.
Industrie și industrie ușoară	3	112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Meserii tehnice și practice (construcții, industrie).
Nu sunt ocupații deficitare	3	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) NU sunt, nu pot spune. Satul a rămas aproape fără oameni în plină forță de muncă

		38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Toate profesiile dificile sunt practicate deja 75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Parcă nu sunt
Reparatori de tehnică, utilaje și obiecte de uz casnic	3	103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Țștia care repară televizoare... nu-i nici un punct în sat, trebuie să apelăm la Bălți... frigidere... mai în scurt, obiecte de uz casnic. Trebuie să te duci sau în Bălți, sau în Drochia, ca să găsești un specialist. E de dorit să fie așa ceva în sat. Dar chiar și o încălțăminte ca să o repari, tot în sat nu se ocupă nimeni cu așa ceva.
Antrenori și personal pentru activități sportive	2	
Antreprenori/manageri	2	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Există o supra-reprezentare a forței de muncă necalificate sau semi-calificate, față de un deficit real de competențe tehnice și manageriale la nivel local și raional. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Și, în general, lipsesc antreprenorii care să creeze locuri de muncă.
Bucătari	2	
Croitori/reparatori de încălțăminte	2	
Drumari, lucrători de salubritare și măturători	2	
Horticultori/legumicultori	2	
Specialiști în cadastru	2	
Vânzători	2	
Arhitecți	1	
Bibliotecari	1	
Farmaciiști	1	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Satul meu duce o lipsă de specialiști, cum ar fi: medici de familie, asistenți medicali comunitari, dar chiar și farmaciști: în satele mici, gen ca și al meu, accesul la medicamente este limitat din lipsa personalului calificat pentru a gestiona punctele farmaceutice.
Laboranți	1	
Lucrători în zootehnie	1	
Lăcătuși	1	
Secretar la primărie	1	
Turism și HoReCa	1	83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) La fel deficitul se observă în domeniul turistic, HoReCa ș.a.

6.1 În opinia Dvs., de ce mulți dintre tineri aleg să plece din Republica Moldova? Care sunt principalele motive – economice, educaționale, profesionale, sociale etc.? Puteți oferi exemple sau situații pe care le cunoașteți?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Salarii mici / remunerație insuficientă	81	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Principalul motiv este diferența uriașă în salarizare, lipsa anumitor facilități în Republica Moldova cu statele occidentală (credite pe termen lung și ipoteci foarte mari versus salariu), a doua cauză ar fi posibilitatea de a alege (mulți tineri preferă să plece peste hotare, deoarece nivelul de trai este mult mai mare). 3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Este firesc ca tinerii să plece, să aleagă locuri unde munca lor este mai bine plătită. 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Salariile mici reprezintă motivul principal. Chiar și atunci când există locuri de muncă, acestea nu oferă o remunerație suficientă pentru un nivel de trai satisfăcător. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Exemplu concret, cazul fratelui meu, care a emigrat în Marea Britanie, absolvent al ASEM, tânăr specialist, un înflăcărat economist debutant, a activat un singur an, a câștigat lunar un salariu care abia acoperă chiria și facturile în Chișinău, fără nicio mica șansă de a economisi. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Imposibilitatea de a-și asigura o viață normală și ușoară. Nu casă, nu mașină, nu mâncare bună, nu controlul sănătății, nu lucruri și nevoi de bază și alte dorințe, de ce? pentru că salariile sunt mici, ridicol de mici. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Exemplu. Tânăr, 19 ani, absolvent de liceu, refuză să meargă la studii în continuare, iar ceea ce privește angajarea refuză să se angajeze pe un salariu de 6-8 mii lei, în context pleacă peste hotare unde ca muncitor necalificat are un salariu de 2-3 mii euro. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cu regret, mulți tineri aleg să plece din Republica Moldova. Motivele principale sunt lipsa locurilor de muncă bine plătite. De exemplu, copiii mei câștiga de 2-3 chiar și de 5 ori mai mult în Italia, Germania, Elveția decât acasă pentru același tip de muncă și în condiții mult mai bune. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Salariul mic în țară este cea mai frecventă problemă de ce tinerii aleg să plece, nemaivorbind despre potențialul mic de dezvoltare profesională.
Trai mai bun / nivel de trai mai ridicat	53	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Principalul motiv este diferența uriașă în salarizare, lipsa anumitor facilități în Republica Moldova cu statele occidentală (credite pe termen lung și ipoteci foarte mari versus salariu), a doua cauză ar fi posibilitatea de a alege (mulți tineri preferă să plece peste hotare, deoarece nivelul de trai este mult mai mare). 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Tinerii aleg să plece din Republica Moldova, din cauza acestei „combinații” de factori de mai sus, care îi fac să decidă că peste hotare pot obține o calitate mai bună a vieții. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mulți tineri pleacă din Moldova din cauza că nu văd viitor aici. Asta e realitatea. În primul rând, motivele sunt economice: salariile sunt mici, locuri de muncă stabile nu prea sunt, mai ales la sat. Un tânăr dacă vrea să-și cumpere casă, mașină, să-și întemeieze o familie, din salariul de aici nu are cum ... Unii pleacă și pentru o viață mai liniștită, mai sigură,

		să scape de griji și nesiguranță. Eu îi înțeleg pe tineri, nu-i poți condamna, fiecare caută un trai mai bun. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Tinerii pleacă din cauza salariilor mici și a lipsei oportunităților. Cunoscut multe cazuri de persoane plecate pentru un trai mai bun. De fapt, ce folos că se discută despre asta în stânga și în dreapta, se anunță date statistice. Dar acțiuni concrete există? Îi poate cineva opri? Nu. Dar să faci ceva pentru țară și oameni așa încât să se bucure de siguranță și bunăstare aici va mai fi cineva capabil? Se laudă la noi cu integrarea europeană. Pe cine să mai integreze Europa, dacă deja toți vor fi acolo? 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Toți vor să aibă un trai mai bun. Spre exemplu, mai repede în țările UE poți achiziționa o casă proprie. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Lipsa perspectivelor de tot felul Poți să-ți găsești ceva de muncă și să supraviețuiești Toți oamenii cu demnitate și respect de sine au plecat pentru o viață decentă Dintr-un orașel plin de oameni, de copii, acum nu-i nimeni Înainte în sărăcie, dar uniți și foarte fericiți.
Salariile/veniturile nu acoperă cheltuielile unui trai decent	47	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Salariile mici reprezintă motivul principal. Chiar și atunci când există locuri de muncă, acestea nu oferă o remunerație suficientă pentru un nivel de trai satisfăcător. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) A mea personală a fost din motivul economic, am abandonat studiile la etapa anului I anul 2016, din motivul insuficienței financiare pentru a-mi continua studiile. Chiar dacă am fost la frecvență redusă, joburile disponibile nu îmi acopereau cheltuielile. Chiar dacă la moment țara oferă mai multe posibilități de muncă, tinerii pleacă pentru că nu au perspective acasă: salarii mici (care nu acoperă nici măcar strictul necesar), lipsă de locuri de muncă, birocrație, corupție, lipsa infrastructurii. Pleacă să studieze sau să muncească, să-și facă un viitor. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Le-ași enumera pe toate. Salariile în Republica Moldova sunt foarte mici. Salariu nu permite un trai decent unei familii tinere. O familie tânără nu-și poate procura o locuință. Nu are avantaje la luarea creditelor pentru procurarea locuinței. Peste hotare este mai ușor de a procura o locuință, decât în Moldova. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Tinerii pleacă fiindcă nu au bani să acopere întreținerea cheltuielilor pentru familie, procurarea unei locuințe, care sunt scumpe de tot.
Lipsa locurilor de muncă / locurilor de muncă bine plătite	40	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) După absolvirea unei facultăți, instituții de învățământ nu le oferă șanse de a găsi un job bine plătit 15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Cei mai mulți tineri aleg să plece din RM, deoarece nu prea sunt oportunități. După ce finalizează studiile universitare angajatorii nu doresc să angajeze tinerii din motivul lipse de experiență. Consider că este o abordare greșită. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Apoi vine și partea profesională, mulți învață meserii moderne, dar în localitate nu au unde să le aplice. 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Tinerii pleacă. Motivul principal este lipsa locurilor de muncă cu salarii ce ar asigura necesitățile de întreținere. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În opinia mea, mulți tineri aleg să plece din RM. dintr-un cumul de motive: salarii mici și lipsa locurilor de muncă bine plătite, dificultatea

		de a se angaja după studii, mai ales fără experiență sau relații, dorința unui nivel de trai mai bun, stabilitatea și servicii publice mai dezvoltate.
Lipsa oportunităților și perspectivei	37	15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Cei mai mulți tineri aleg să plece din RM, deoarece nu prea sunt oportunități. După ce finalizează studiile universitare angajatorii nu doresc să angajeze tinerii din motivul lipse de experiență. Consider că este o abordare greșită. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Mulți tineri aleg să plece din Republica Moldova din cauza lipsei oportunităților economice și profesionale, salariilor mici și condițiilor de muncă limitate. Educația și dezvoltarea profesională sunt și ele motive importante. Unii tineri pleacă pentru a studia sau a lucra în domenii mai competitive. De asemenea, factorii sociali, cum ar fi dorința de a avea un standard de viață mai bun sau de a locui într-un mediu mai sigur și stabil, îi determină să emigreze. De exemplu, cunosc tineri care au plecat pentru a-și continua studiile în străinătate sau pentru a găsi un loc de muncă mai bine plătit în IT sau sănătate. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Молодежь уезжает из-за низких зарплат и отсутствия карьерных перспектив. Многие ищут качественное образование и стабильное будущее в ЕС.
Motive economice / financiare	36	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) A mea personală a fost din motivul economic, am abandonat studiile la etapa anului I anul 2016, din motivul insuficienței financiare pentru a-mi continua studiile. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Mulți tineri din RM migrează din motive economice, mai rar profesionale 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Уезжают исключительно из-за нехватки денег. 90.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) În ultimul timp fluxul a scăzut, dar motivul este starea financiară, cel mai frecvent. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Motive economice: tinerii pleacă, au dorința de a strânge bani pentru locuință, mașină. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Principala cauză este cea economică: oamenii pleacă peste hotare din cauza faptului că acolo sunt mai bine motivați financiar.
Salarii mai mari și posibilități de câștig peste hotare	36	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Eu însumi am simțit pe propria piele ceea ce spun. Am avut experiența de a lucra în Irlanda, unde câștigam un salariu de aproximativ 4000 de euro. Într-un asemenea context, motivația este esențială: ai stabilitate financiară, condiții de muncă mai bune și posibilitatea reală de a-ți construi un viitor. Este firesc ca tinerii să plece, să aleagă locuri unde munca lor este mai bine plătită. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Fiica mea, de exemplu, se află la București și beneficiază de un venit mult mai bun decât ar fi avut în Republica Moldova. Diferența de salarizare și oportunități este semnificativă. Acest lucru explică de ce mulți tineri aleg să plece peste hotare. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Exemplu. Tânăr, 19 ani, absolvent de liceu, refuză să meargă la studii în continuare, iar ceea ce privește angajarea refuză să se angajeze pe un salariu de 6-8 mii lei, în context pleacă peste hotare unde ca muncitor necalificat are un salariu de 2-3 mii euro. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Mulți tineri aleg să plece în țări mai dezvoltate economic și care oferă o piață de muncă mai diferită cu salarii mai mari. Odată angajat în

		străinătate ai siguranța că poți să acoperi toate cheltuielile necesare unui trai decent, inclusiv angajarea de credite. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În primul rând ei când și pe loc vor să se angajeze, primul lucru care întreabă este de salariu. Clar lucru, ca începător salariu mare nu-i. Și ei cred că dacă te duci peste hotare, de-odată îți oferă salarii mari. Și toți vor să aibă mașină, cum e actual astăzi, casă frumoasă. Asta și îi duce, încearcă adică.
Pleacă pentru studii / continuarea studiilor	27	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Cunoscut mulți tineri capabili și ambițioși care au ales să facă facultate în străinătate pentru a avea posibilitatea de a alege unde să muncească și să trăiască. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Cunoscut multe cazuri de tineri care au plecat pentru studii sau muncă. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Educația este un alt motiv – tinerii pleacă pentru a urma studii superioare și, de multe ori, nu se mai întorc pentru că aici nu găsesc locuri de muncă corespunzătoare calificării lor. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În același timp, tinerii sunt dornici de a studia la universități moderne, cu acces la programe recunoscute internațional. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Mulți tineri aleg să plece din Republica Moldova pentru a-și continua studiile superioare, dar și o mare parte pleacă din motiv economic și profesional pentru un loc de muncă mai bun și venit mai atrăgător.
Dorința de a-și asigura un viitor mai bun / stabil	26	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mulți tineri pleacă din Moldova din cauza că nu văd viitor aici. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Frica de război. Ceia ce ține de siguranța vieții și a unui viitor pentru copii. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Многие ищут качественное образование и стабильное будущее в ЕС. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Tinerii aleg să plece în țări unde vor putea avea un trai stabil și sigur. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) Неуверенность в завтрашнем дне, в поисках хороших заработков.
Dezvoltare profesională și posibilități de carieră peste hotare	25	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Profesional. Perspectivele de carieră sunt limitate. Nu există companii mari, nu există piața de capital, nu există ascensiune ierarhică reală în afara sectorului public. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Tinerii vor un trai mai bun, dezvoltare profesională. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Profesionale – posibilitatea de a crește în carieră, formare și dezvoltare profesională. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Salariul mic în țară este cea mai frecventă problemă de ce tinerii aleg să plece, nemaivorbind despre potențialul mic de dezvoltare profesională. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Отсутствие возможности использовать свои способности.
Țări mai dezvoltate, mediu mai civilizat și mai multe facilități	20	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Mulți tineri aleg să plece în țări mai dezvoltate economic și care oferă o piață de muncă mai diferită cu salarii mai mari. Odată angajat în străinătate ai siguranța că poți să acoperi toate cheltuielile necesare unui trai decent, inclusiv angajarea de credite. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Studii recunoscute, salarii plătite, țări frumoase și dezvoltate.

Costul ridicat al vieții și prețurile mari în țară	19	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Acum, si propriul exemplu, locuiesc de 10 ani în chirie, prețurile imobiliare crescute enorm, iar creditele ipotecare sunt peste măsură de scumpe. Tot mai mult gândesc ca Ei, cei plecați în străinătate, simt că în Moldova voi munci „o viață întreaga pentru un apartament”, în timp ce în UE pot reduce această „eternitate” poate, la un timp mai scurt ... 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Aud și eu că peste hotare se fac bani mari. În Moldova salariile sunt mici, iar prețurile le întrec pe cele europene. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Экономические, высокие цены на услуги, продукты питания/ 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Tinerii pleacă fiindcă nu au bani să acopere întreținerea cheltuielilor pentru familie, procurarea unei locuințe, care sunt scumpe de tot. 86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Tineretul pleacă din cauza salariilor mici și prețul crescut la tot care nu acoperă cheltuielile de trai.
Stabilitate, siguranță și predictibilitate peste hotare	19	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Eu însumi am simțit pe propria piele ceea ce spun. Am avut experiența de a lucra în Irlanda, unde câștigam un salariu de aproximativ 4000 de euro. Într-un asemenea context, motivația este esențială: ai stabilitate financiară, condiții de muncă mai bune și posibilitatea reală de a-ți construi un viitor. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În alte țări, lucrurile sunt mai previzibile, ai un salariu stabil, știi cât plătești, cât îți rămâne. La noi, chiar și dacă lucrezi, nu ai aceeași siguranță. Și atunci tinerii aleg nu neapărat unde e mai bine, dar unde e mai clar. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) De asemenea, factorii sociali, cum ar fi dorința de a avea un standard de viață mai bun sau de a locui într-un mediu mai sigur și stabil, îi determină să emigreze. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Tinerii aleg să plece în țări unde vor putea avea un trai stabil și sigur.
Educație mai bună, mai accesibilă sau studii recunoscute	16	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Educațional. Universități mai bune, burse, diplome recunoscute european, inclusiv prin facilitatea dublei cetățenii moldo-române, de care beneficiaz și eu. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Cunosc mulți tineri capabili și ambițioși care au ales sa facă facultate în străinătate pentru a avea posibilitatea de a alege unde sa muncească si sa trăiască. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Studiază fără plată - în Anglia la universitate, în Germania la școală profesională. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În același timp, tinerii sunt dornici de a studia la universități moderne, cu acces la programe recunoscute internațional. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Mulți tineri pleacă din țară pentru studii (sunt mai accesibile), cu mai multe oportunități.
Locuințe greu accesibile / imobile și credite scumpe în țară	16	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Acum, si propriul exemplu, locuiesc de 10 ani în chirie, prețurile imobiliare crescute enorm, iar creditele ipotecare sunt peste măsură de scumpe. Tot mai mult gândesc ca Ei, cei plecați în străinătate, simt că în Moldova voi munci „o viață întreaga pentru un apartament”, în timp ce în UE pot reduce această „eternitate” poate, la un timp mai scurt ... 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) O familie tânără nu-și poate procura o locuință. Nu are avantaje la luarea

		creditelor pentru procurarea locuinței. Peste hotare este mai ușor de a procura o locuință, decât în Moldova. 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Spre exemplu, mai repede în țările UE poți achiziționa o casă proprie.
Sărăcia / lipsa banilor	16	
Condiții de muncă mai bune și aprecierea muncii peste hotare	14	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Fiiica mea, de exemplu, se află la București și beneficiază de un venit mult mai bun decât ar fi avut în Republica Moldova. Diferența de salarizare și oportunități este semnificativă. Acest lucru explică de ce mulți tineri aleg să plece peste hotare. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Siguranța că ești apreciat și primești normal leafa. Poți procura casă, asigura copiii. 74.(B, 26-35, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Lipsa locuințelor, locurilor de muncă, salariilor mici, atitudinea angajatorilor. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Principalele motive ar fi cele economice și sociale. Cunosc rude cu studii care au ales să plece din RM, fiind acolo (peste hotare) mai bine plătiți și având un statut mai înalt în societate.
Bunăstarea familiei și viitorul copiilor	13	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Frica de război. Ceia ce ține de siguranța vieții și a unui viitor pentru copii. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Siguranța că ești apreciat și primești normal leafa. Poți procura casă, asigura copiii. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Sociale. Să își facă o casă, să procure o mașină, să ajute copiii la studii. 69.(F, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Основная причина — это экономическая, будущее детей и безработица, безденежье. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Unii pleacă pentru o viață mai bună, educație, dar majoritatea pleacă pentru salarii decente, pentru siguranța socială și bunăstarea familiei.
Motive sociale	11	18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Tinerii aleg să plece din cauza dificultăților economice, precum și persecutarea socială. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Sociale – trai decent, valori, siguranță.
Locuri de muncă necorespunzătoare studiilor/calificării în țară	9	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Tinerii preferă să migreze adesea în alte țări, unde desfășoară activități total opuse studiilor deținute, datorită lipsei locurilor de muncă în țară și a salariilor mici. Eu sunt o tânără specialistă cu studii superioare, care în curând voi pleca din țară, din cauza salariului mic, care nu-mi satisface necesitățile zilnice de trai. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Aud și eu că peste hotare se fac bani mari. În Moldova salariile sunt mici, iar prețurile le întrec pe cele europene. Tinerii se duc după o viață mai bună. Pleacă fiindcă nu au locuri de muncă. Am și eu 2 fete stabilite cu familiile peste hotare. Una a absolvit USM, biologia. S-a recalificat în soră medicală și lucrează la un cabinet stomatologic în Anglia. Altă fată a absolvit Politehnica și lucrează într-o bulangerie în Franța. Pregătește mâncare pentru persoanele în etate. S-au stabilit cu familiile peste hotare. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Educația este un alt motiv – tinerii pleacă pentru a urma studii superioare și, de multe ori, nu se mai întorc pentru că aici nu găsesc locuri de muncă corespunzătoare calificării lor.

		116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Отсутствие возможности использовать свои способности.
Lipsa oportunităților în sate/localități	8	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Se pleacă din Republica Moldova din cauza salariilor foarte mici și a condițiilor de trai precare din sate, precum lipsa canalizării, gazului, apei și a transportului public. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Молодежь уезжает из села из-за отсутствия хорошо оплачиваемых рабочих мест. 67.(F, 36-45, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Причина — нет денег, нет работы, нет интереса жить в селе. 73.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Молодые люди не могут работать в населенном пункте и достойно содержать семью. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Lipsa perspectivelor de tot felul Poți să-ți găsești ceva de muncă și să supraviețuiești Toți oamenii cu demnitate și respect de sine au plecat pentru o viață decentă Dintr-un orașel plin de oameni, de copii, acum nu-i nimeni Înainte în sărăcie, dar uniți și foarte fericiți.
Apreciere, respect și statut social mai bun peste hotare	7	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Atunci când tinerii simt că succesul nu depinde doar de muncă și competență, ci și de relații sau influență, motivația de a rămâne scade considerabil. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Credeam că deja se știe de ce pleacă tinerii, dar, dacă ne uităm mai atent, nu e doar o decizie economică, e aproape un model de viață care s-a format în timp. La noi, dacă te uiți la statistici sau chiar la ce vezi în jur, aproape fiecare familie are pe cineva plecat. Asta înseamnă că, pentru un tânăr, plecarea nu mai e o excepție, ci o etapă obișnuită. Nu mai stă să analizeze foarte mult, vede că alții au plecat, s-au aranjat, și merge pe același drum. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Siguranța că ești apreciat și primești normal leafa. Poți procura casă, asigura copiii. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Lipsa perspectivelor de tot felul Poți să-ți găsești ceva de muncă și să supraviețuiești Toți oamenii cu demnitate și respect de sine au plecat pentru o viață decentă Dintr-un orașel plin de oameni, de copii, acum nu-i nimeni Înainte în sărăcie, dar uniți și foarte fericiți.
Cumul de motive	7	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Tinerii au toate motivele să-și abandoneze locurile natale și părinții 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Tinerii aleg să plece din Republica Moldova, din cauza acestei „combinații” de factori de mai sus, care îi fac să decidă că peste hotare pot obține o calitate mai bună a vieții. 60.(B, 46-55, R, SS, PU, Ru, BG, UTA Găgăuzia) Все причины вместе взятые. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Economice – își doresc remunerare corectă; Educaționale – calitate, accent pe abilități practice și mai puțin teoretice; Profesionale – posibilitatea de a crește în carieră, formare și dezvoltare profesională; Sociale – trai decent, valori, siguranță. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Многие молодые люди уезжают из Республики Молдова из-за низких зарплат, ограниченных возможностей для карьерного роста

		и более высокого уровня жизни за границей. Также, важными причинами являются образование и желание получить лучший профессиональный опыт.
Infrastructură slabă și servicii publice insuficiente în țară	7	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Lipsa infrastructurii culturale, de entertainment, de mobilitate. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Se pleacă din Republica Moldova din cauza salariilor foarte mici și a condițiilor de trai precare din sate, precum lipsa canalizării, gazului, apei și a transportului public. Aici mai putem adăuga, accesul limitat la servicii medicale, educație și siguranță. Toate contribuie la decizia oamenilor de a pleca. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Principalul motiv al migrării tineretului se află la suprafață. Nu există o concepție bine gândită de dezvoltare economică la nivel național, regional și local. De aici se trag și celelalte precum lipsa de dezvoltare culturală, nivelul scăzut de trai, sărăcia. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Dorința de a trăi într-un mediu cu infrastructură mai bună și servicii publice de calitate.
Dificultatea angajării după studii, fără experiență sau relații	6	15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Cei mai mulți tineri aleg să plece din RM, deoarece nu prea sunt oportunități. După ce finalizează studiile universitare angajatorii nu doresc să angajeze tinerii din motivul lipse de experiență. Consider că este o abordare greșită.
Dorința de a câștiga repede / de a avea totul imediat	6	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Exemplu. Tânăr, 19 ani, absolvent de liceu, refuză să meargă la studii în continuare, iar ceea ce privește angajarea refuză să se angajeze pe un salariu de 6-8 mii lei, în context pleacă peste hotare unde ca muncitor necalificat are un salariu de 2-3 mii euro. 65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Молодежь хочет все и сразу. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Speranța de a-și asigura situația financiară cât mai repede. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Un trai și viitor decent. Ruptura dintre generații, părinții au plecat prin 2000 și nu au educat copii în spirit de patriotism, sacrificii. Mulți tineri vor totul azi, fără multă muncă. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În primul rând ei când și pe loc vor să se angajeze, primul lucru care întreabă este de salariu. Clar lucru, ca începător salariu mare nu-i. Și ei cred că dacă te duci peste hotare, de-odată îți oferă salarii mari. Și toți vor să aibă mașină, cum e actual astăzi, casă frumoasă. Asta și îi duce, încearcă adică.
Corupție, cumătrism și birocrație	5	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Corupția și neîncrederea în sistem. Atunci când tinerii simt că succesul nu depinde doar de muncă și competență, ci și de relații sau influență, motivația de a rămâne scade considerabil. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mulți tineri pleacă din cauza salariilor mici și oportunităților scăzute. Pleacă pentru ași face studiile mai calitative în alte țări. Un alt motiv ar fi corupția, multe angajări se fac pe principiul „cumātrismului”.
Plecarea a devenit un model urmat de tineri	4	26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Credeam că deja se știe de ce pleacă tinerii, dar, dacă ne uităm mai atent, nu e doar o decizie economică, e aproape un model de viață care s-a format în timp. La noi, dacă te uiți la statistici sau chiar la ce vezi în jur, aproape fiecare familie are pe cineva plecat. Asta înseamnă că, pentru un tânăr, plecarea nu mai e o excepție, ci o etapă obișnuită. Nu mai stă să analizeze foarte mult, vede că alții au plecat, s-au aranjat, și merge pe același drum.

Rude sau membri ai familiei deja plecați / reunificarea familiei	4	80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Cel mai important motiv din care tinerii din Republica Moldova aleg să plece din țară este lipsa banilor, lipsa locurilor de muncă, reunirea familiei, când un membru al familiei este plecat, respectiv ceilalți pleacă la el pentru a fi împreună. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Unii tineri pleacă pentru că au deja părinți, frați, surori, rude stabilite în alte țări.
Se stabilesc peste hotare și nu mai revin	4	32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Educația este un alt motiv – tinerii pleacă pentru a urma studii superioare și, de multe ori, nu se mai întorc pentru că aici nu găsesc locuri de muncă corespunzătoare calificării lor. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Pleacă unde e mai bine plătit, se stabilesc și nu mai vor să revină, chiar dacă acolo sunt sclavi adevărați.
Servicii medicale, educaționale și de siguranță insuficiente	3	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Aici mai putem adăuga, accesul limitat la servicii medicale, educație și siguranță. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Dorința de a trăi într-un mediu cu infrastructură mai bună și servicii publice de calitate.
Circulația liberă, lipsa vizelor și dubla cetățenie	2	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Educațional. Universități mai bune, burse, diplome recunoscute europene, inclusiv prin facilitatea dublei cetățenii moldo-române, de care beneficiaz și eu. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Circulația liberă și fără vize a permis multor oameni să viziteze mai multe țări și respectiv să facă o comparație privind nivelul de trai.
Dorința de independență / de a scăpa de presiunea socială	2	26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mai e și un aspect despre care nu prea se vorbește: dorința de a scăpa de presiunea socială. În comunități mici, lumea te cunoaște, te compară, există așteptări. În afară, începi de la zero, fără etichete. Și, din exemple concrete, mulți pleacă inițial la studii sau sezonier, dar când văd că pot câștiga într-o lună cât aici în câteva, decizia se schimbă. Într-un fel, migrația a devenit nu doar o soluție, ci o strategie, aproape singura pe care o văd mulți tineri ca fiind sigură. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Tinerii pleacă în principal din motive economice dar și de dragul de a pleca mai departe de casă. Sentimentul de independență vor să-l valorifice doar peste hotare. Dar, salariile mici și lipsa perspectivelor sunt factori determinanți.
Piața muncii este mică	2	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Nu există companii mari, nu există piața de capital, nu există ascensiune ierarhică reală în afara sectorului public. 45.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, GAG, or. Comrat) Потому что маленькая зарплата Маленький рынок труда.
Studii gratuite sau mai accesibile peste hotare	2	50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Studiază fără plată - în Anglia la universitate, în Germania la școală profesională. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Mulți tineri pleacă din țară pentru studii (sunt mai accesibile), cu mai multe oportunități. Una este lipsa banilor, mulți pleacă în străinătate pentru a-și îngămădi bani de a-și cumpăra un imobil care este exagerat de scump.
Frica de război	1	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Frica de război. Ceia ce ține de siguranța vieții și a unui viitor pentru copii.
Lipsa informațiilor despre posibilitățile din Moldova	1	

Lipsa unei concepții de dezvoltare economică	1	38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Principalul motiv al migrării tineretului se află la suprafață. Nu există o concepție bine gândită de dezvoltare economică la nivel național, regional și local. De aici se trag și celelalte precum lipsa de dezvoltare culturală, nivelul scăzut de trai, sărăcia.
Nu există interes de a trăi în sat	1	
Persecutarea socială	1	
Ruptura dintre generații și lipsa educării în spirit de patriotism	1	
Taxe mai mici peste hotare	1	

6.2 În perioade dificile (de exemplu pandemie, crize economice, războaie), simțiți că diaspora este aproape de cei rămași acasă? În ce fel?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Diaspora este aproape / oferă sprijin în perioade dificile	106	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) În orice situație diaspora este aproape 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Diaspora a demonstrat că rămâne aproape de cei rămași acasă. Prin sprijin financiar. Pentru multe familii, aceste ajutoare au fost și sunt esențiale, asigurând un minim de stabilitate. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Diaspora mereu a oferit o mână de ajutor celor rămași acasă, în diverse perioade. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Da, diaspora este aproape prin ajutor financiar și comunicare constantă, mai ales în perioade dificile. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În perioade dificile, diaspora se arată aproape de cei rămași acasă. 36.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) În orice situație diaspora este aproape
Sprijin financiar / remitențe	61	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Criza energetică: Mulți moldoveni din străinătate au trimis sume de bani părinților și rudelor de acasă special pentru a acoperi facturile la gaz și electricitate, care crescuseră brusc, exact așa au procedat și rudele, verișorii mei, plecați peste hotare. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Da, au ajutat familiile mai mult decât ar fi făcut statul. De multe ori, în perioadele grele, primul sprijin vine nu de la autorități, ci de la rudele de peste hotare. Ei trimit bani, ajută cu cheltuielile de bază. În unele cazuri, fără acest ajutor ar fi fost foarte greu pentru multe familii să se descurce. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În mare parte, ajutorul vine prin remitențe trimise de cei plecați peste hotare. Aceștia susțin direct familiile și acoperă cheltuielile de bază. Remitențele au un rol important în stabilitatea economică a multor gospodării. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Da, este, a fost și va fi. Ei trimit ajutoare, echipamente, bani. Cred că economia Moldovei nu ar fi rezistat fără remitențele diasporei. Rău că nu revin cu totul în Moldova, să investească în economia locală, să deschidă afaceri, să cumpere o casă, un apartament. Deja se stabilesc în țările unde muncesc și nu mai sunt deschiși să investească aici.

		33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Da, aceștia susțin financiar economia țării prin banii transferați acasă. 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Да, в трудные времена диаспора становится ближе, отправляют деньги и помощь, поддерживают морально, участвуют в благотворительности.
Sprijinirea familiei, părinților și rudelor	33	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În perioada pandemiei, a crizelor economice și a războiului din Ucraina, sprijinul familiei din diaspora a fost esențial pentru noi. Primeam săptămânal colete din Portugalia, trimise de fratele și sora mea. Datorită acestor ajutoare am făcut față problemelor de zi cu zi. 5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Eu, cel puțin, eu simt, căci mă ajută copiii mei plecați peste hotare. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cei plecați peste hotare ajută familiile sale prin remitențe și colete. Mulți din sat depind de acest sprijin pentru traiul zilnic. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) O buna parte din cel plecați continuă să-și ajute părinții, rudele ramase în R.M. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Да, граждане в большинстве случаев помогают родителям, которые остались в сёлах 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Da, permanent ținem legătura cu copiii noștri. Ei ne susțin moral, material și financiar în perioade dificile. Ne trimit colete cu produse, haine și bani. Ne sună și ne încurajează că totul va fi bine, ne oferă liniște sufletească și sprijin emoțional. 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În dependență de familie, diaspora este aproape de familia lor, de cei dragi care îi așteaptă acasă. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Cei care au rude în țară susțin persoanele apropiate (financiar și psihologic). 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Mulți părinți aflați în RM au fost ajutați de către copiii lor din diaspora în perioadele de crize economice prin transferuri de bani sau produse alimentare, care acolo este echilibru între prețuri și salarii.
Ajutor material / colete, produse și haine	28	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Primeam săptămânal colete din Portugalia, trimise de fratele și sora mea. Datorită acestor ajutoare am făcut față problemelor de zi cu zi. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cei plecați peste hotare ajută familiile sale prin remitențe și colete. Mulți din sat depind de acest sprijin pentru traiul zilnic. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În al doilea rând, prin ajutor material, trimit colete cu produse, sau alte necesități. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Da, mulți ajută pe cei de acasă cu bani, haine... 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Da, se susțin, se ajută. Trimit colete, bani. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Da, permanent ținem legătura cu copiii noștri. Ei ne susțin moral, material și financiar în perioade dificile. Ne trimit colete cu produse, haine și bani. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) De exemplu în perioada când refugiații au venit, o bună parte a diasporei au susținut financiar și au oferit locuri de trai. În pandemie au trimis îmbrăcăminte, au trimis colete, medicamente, diferită tehnică medicală în susținerea celor aflați în dificultate.

		113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Da, deoarece în astfel de situații precum pandemia sau crizele economice diaspora având în țară părinți, copii sau alte rude îi susțin fie financiar, fie cu produse alimentare, haine sau alte lucruri necesare pentru supraviețuire pe care le trimit de peste hotare.
Sprijin moral, emoțional sau psihologic	26	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Diaspora susține moral! 15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Cu siguranță că da! În primul rând cu susținere financiară și emoțională 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Da, au ajutat familiile mai mult decât ar fi făcut statul ... Pe lângă sprijinul financiar, contează și faptul că mențin legătura, oferă un fel de siguranță morală, știi că ai pe cine te baza. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În toate perioadele dificile diaspora este aproape, în primul rând prin comunicarea zilnică oferită și încurajarea „că totul o să fie bine”, prin transferurile financiare de ajutor, prin prezentarea unui alt punct de vedere asupra problemei în cauză. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Да, близка, но чисто морально. 55.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Многие поддерживают своих родственников морально. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Aproape, doar în sens psihologic și uneori financiar. Discuțiile cu oamenii dragi oferă încredere în ziua de mâine. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Да, diaspora обычно становится даже ближе. Это проявляется через финансовую помощь, гуманитарную поддержку, распространение информации и моральную поддержку.
Ajutor umanitar, donații și caritate	19	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În Pandemie, se știe că Diaspora a donat sume impresionante pentru achiziționarea de echipamente de protecție, măști și aparate de oxigen pentru spitalele raionale, care erau depășite de situație, cunosc caz concret: un grup de băștinași din s. Colibași, aflați în Belgia, au donat un transport de Ambulanță. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Da, în pandemie, mulți moldoveni de peste hotare au trimis bani, s-au interesat. Și la începutul războiului, diaspora s-a mobilizat pentru refugiați, au strâns ajutoare, au găzduit oameni. Dar uneori există o distanță emoțională, cei de acasă simt că cei plecați nu mai înțeleg pe deplin greutățile zilnice, pentru că acolo au alte standarde. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Da, diaspora a fost aproape de cei rămași acasă în perioadele dificile. În timpul pandemiei, mulți au trimis bani și medicamente familiilor, ajutându-le să depășească lipsurile. În criza energetică și în contextul războiului din Ucraina, sprijinul financiar din partea celor plecați a fost important. De asemenea, diaspora a contribuit cu donații pentru școli, spitale sau proiecte sociale, demonstrând solidaritate cu comunitatea. Astfel, chiar dacă sunt departe, ei rămân conectați și sprijină direct familiile și comunitatea. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Да, в трудные времена diaspora активно помогает через волонтерство, донаты и гуманитарную помощь своим соотечественникам. 75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Da, ajutor umanitar. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În pandemie diaspora a trimis ajutoare pentru spitale, grădinițe și școli. În localitatea noastră au trimis detergent, dezinfectant, măști, colete cu produse și haine ș.a.

		95.(F, 46-55, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Da, diaspora este aproape de cei rămași prin ajutoarele lor de caritate pentru copii, bătrâni, sat. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Da, se simte că sunt aproape. În perioade de criză diaspora se mobilizează prin campanii de strângere de fonduri sau prin suport logistic pentru cei rămași. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) De exemplu în perioada când refugiații au venit, o bună parte a diasporei au susținut financiar și au oferit locuri de trai. În pandemie au trimis îmbrăcăminte, au trimis colete, medicamente, diferită tehnică medicală în susținerea celor aflați în dificultate.
Menținerea legăturii și comunicarea constantă	18	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pandemia a adus paradoxal mai mulți oameni acasă temporar, sau a intensificat comunicarea. Dar apropierea, legătura reală este limitată de distanță fizică. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pe lângă sprijinul financiar, contează și faptul că mențin legătura, oferă un fel de siguranță morală, știi că ai pe cine te baza. De aceea, diaspora este văzută ca un sprijin real, mai ales în momente de criză, când intervenția statului nu este suficientă sau nu ajunge la timp. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În toate perioadele dificile diaspora este aproape, în primul rând prin comunicarea zilnică oferită și încurajarea „că totul o să fie bine” , prin transferurile financiare de ajutor, prin prezentarea unui alt punct de vedere asupra problemei în cauză. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Da, diaspora este aproape prin ajutor financiar și comunicare constantă, mai ales în perioade dificile. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Da, permanent ținem legătura cu copiii noștri. Ei ne susțin moral, material și financiar în perioade dificile. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Ei oferă susținerea emoțională și comunică des cu rudele, ceea ce ajută la depășirea momentelor grele. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Aproape, doar în sens psihologic și uneori financiar. Discuțiile cu oamenii dragi oferă încredere în ziua de mâine.
Solidaritate și ajutor reciproc	16	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Parțial, da. În perioade de criză acută, solidaritatea se activează. Prin transferuri financiare mai mari, ajutor logistic, informații despre resurse disponibile. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Diaspora mereu a oferit o mână de ajutor celor rămași acasă, în diverse perioade. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) În toate perioadele menționate diaspora a fost activă. Dorul de casa nu la anulat nimeni și cred ca pentru ei este importantă cel puțin aceasta legătură prin ajutorul oferit. O bună parte din cel plecați continuă să și ajute părinții, rudele rămase în R.M. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Да, в трудные времена диаспора активно помогает через волонтерство, донаты и гуманитарную помощь своим соотечественникам. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Da, se susțin, se ajută. Trimit colete, bani. 56.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Проявление солидарности и поддержки от родственников.

		81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Sunt preocupați de problemele care le are comunitatea. Manifeste solidaritate morală. Pot oferi și ajutoare.
Acoperirea cheltuielilor de bază, facturilor și lipsurilor	14	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Diaspora a demonstrat că rămâne aproape de cei rămași acasă. Prin sprijin financiar. Pentru multe familii, aceste ajutoare au fost și sunt esențiale, asigurând un minim de stabilitate. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Criza energetică: Mulți moldoveni din străinătate au trimis sume de bani părinților și rudelor de acasă special pentru a acoperi facturile la gaz și electricitate, care crescuseră brusc, exact așa au procedat și rudele, verișorii mei, plecați peste hotare. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cei plecați peste hotare ajută familiile sale prin remitențe și colete. Mulți din sat depind de acest sprijin pentru traiul zilnic.
Apropiere parțială / sprijin variabil sau limitat	12	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Doar în timpul alegerilor și parțial vara în timpul micilor vacanțe sau concedii. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Parțial, da. În perioade de criză acută, solidaritatea se activează. Prin transferuri financiare mai mari, ajutor logistic, informații despre resurse disponibile. 10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) E parțial aproape. Nu este același nivel de implicare între partea diaspora. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Da, financiar. În rest știrile le transmitem noi. Acolo ai alte gânduri Problemele de aici ni se spun zilnic Nu vă relaxați etc 97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În aceste perioade dificile diaspora este aproape doar la distanță în mare parte, cu sfaturi. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) He знаком с этим вопросом. Думаю, только пересылают денежные средства.
Sprijin în perioada pandemiei	11	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În perioada pandemiei, a crizelor economice și a războiului din Ucraina, sprijinul familiei din diaspora a fost esențial pentru noi. Primeam săptămânal colete din Portugalia, trimise de fratele și sora mea. Datorită acestor ajutoare am făcut față problemelor de zi cu zi. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În Pandemie, se știe că Diaspora a donat sume impresionante pentru achiziționarea de echipamente de protecție, măști și aparate de oxigen pentru spitalele raionale, care erau depășite de situație, cunosc caz concret: un grup de băștinași din s. Colibași, aflați în Belgia, au donat un transport de Ambulanță. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Da, în pandemie, mulți moldoveni de peste hotare au trimis bani, s-au interesat. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În timpul pandemiei, mulți au trimis bani și medicamente familiilor, ajutându-le să depășească lipsurile 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În pandemie diaspora a trimis ajutoare pentru spitale, grădinițe și școli. În localitatea noastră au trimis detergent, dezinfectant, măști, colete cu produse și haine ș.a. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) În pandemie sau la începutul războiului, diaspora a trimis ajutoare umanitare, medicamente și a oferit sprijin.

		104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) În pandemie au trimis îmbrăcăminte, au trimis colete, medicamente, diferită tehnică medicală în susținerea celor aflați în dificultate.
Diaspora nu este aproape / sprijinul nu se simte	11	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Nu prea. Fiecare se descurcă cum poate. Chiar și diaspora are grijă doar de ea însăși. 43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Раньше да, сегодня уже нет. 60.(B, 46-55, R, SS, PU, Ru, BG, UTA Găgăuzia) Нет. Диаспора не близка. 66.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Отсутствие, что диаспора не принимает, что происходит здесь. Ощущение, что диаспора не понимает, что происходит здесь, но у них зарплата другая, страховка по жизни другая. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Nu prea se simte sprijinul lor. Unii nu au grijă de părinții lor, banii nu fac totul. Ar fi bine să locuiască aici și să-și depună contribuția personală. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Nu. Majoritatea de aceia și au plecat, Corect au fugit. Dar e și de înțeles ei nu văd ca conducerea țării să-și preocupe de viitorul lor. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Eu personal nu. Poate cineva... Eu spun ceea ce e legat de mine. Ne-am descurcat singuri. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Diaspora trebuie să revină acasă pentru a lupta și munci pentru țărișoara noastră. Consider că încercările lor de a fi aproape nu au fost reale, sincere. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Nu. Fiecare își „face” viața acolo unde trăiește. Tot patriotismul care îl vedem din partea diasporei după mine e populism. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) Я этого не почувствовал.
Sprijin pentru părinți și persoanele în vârstă	10	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) O buna parte din cei plecați continuă să și ajute părinții, rudele ramase în R.M. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Mulți părinți se duc la copii. Spania, Germania, Italia. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Да, граждане в большинстве случаев помогают родителям, которые остались в сёлах 73.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Помогают финансово своим родным и близким. 95.(F, 46-55, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Da, diaspora este aproape de cei rămași prin ajutoarele lor de caritate pentru copii, bătrâni, sat. 117.(F, 36-45, U, SM, AA, Ru, UKR, Chișinău) Родным, старикам помогают материально.
Implicare în proiecte și nevoile comunității/localității	9	31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) De asemenea, mulți din diasporă contribuie la proiecte comunitare sau inițiative de ajutor, arătând că sunt conectați și implicați chiar dacă sunt departe fizic. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Да, они оказывают поддержку для решения проблем своего родного села и тщательно следят за событиями. 80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Da, diaspora este aproape de cei rămași acasă prin implicarea lor în ceea ce are nevoie localitatea. donații pentru persoanele nevoiașе, donații pentru diferite proiecte implementate în localitate.

		93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) La noi, cei din diasporă se implică financiar, și nu numai, în diverse proiecte realizate la nivel local.
Ajutor pentru persoane vulnerabile, copii, bătrâni, școli și spitale	9	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În Pandemie, se știe că Diaspora a donat sume impresionante pentru achiziționarea de echipamente de protecție, măști și aparate de oxigen pentru spitalele raionale, care erau depășite de situație, cunosc caz concret: un grup de bășinași din s. Colibași, aflați în Belgia, au donat un transport de Ambulanță. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De asemenea, diaspora a contribuit cu donații pentru școli, spitale sau proiecte sociale, demonstrând solidaritate cu comunitatea. Astfel, chiar dacă sunt departe, ei rămân conectați și sprijină direct familiile și comunitatea. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În pandemie diaspora a trimis ajutoare pentru spitale, grădinițe și școli. În localitatea noastră au trimis detergent, dezinfectant, măști, colete cu produse și haine ș.a.
Sprijinul este mai ales sau doar financiar	9	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Da, financiar mai mult, ne susțin pe cei rămași în țară. 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Poate ceva financiar mai ajută. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Люди больше помогают финансово из-за рубежа. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Da, financiar. În rest știrile le transmitem noi. Acolo ai alte gânduri 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) În oarecare măsură da sunt aproape și cred că mai mult prin ajutorul financiar, economic 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Не знаком с этим вопросом. Думаю, только пересылают денежные средства.
Sprijin medical: medicamente, echipamente și ajutor pentru spitale	7	
Sfaturi, informații și sprijin logistic	7	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În toate perioadele dificile diaspora este aproape, în primul rând prin comunicarea zilnică oferită și încurajarea „că totul o să fie bine”, prin transferurile financiare de ajutor, prin prezentarea unui alt punct de vedere asupra problemei în cauză. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Da, în perioade dificile diaspora se arată aproape de cei rămași acasă prin sprijin financiar, trimiterea de alimente sau medicamente și prin sfaturi sau informații utile. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De asemenea, oferă sprijin moral, menținând legătura cu cei de acasă și ajutându-i să se orienteze în situații de criză. 97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În aceste perioade dificile diaspora este aproape doar la distanță în mare parte, cu sfaturi.
Vizite în concedii, sărbători și la evenimente familiale	7	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Doar în timpul alegerilor și parțial vara în timpul micilor vacanțe sau concedii. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sunt aproape. Vin o dată pe an. Vin cu ajutor material și financiar. Noi nu avem nevoie de ajutorul lor. Dacă întotdeauna zic: „Mamă voi aici mai mult aveți nevoie decât noi!”

		53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Da. Se ajută unii pe alții. Bunelul meu a fost în Italia ne-a luat vara în vacanță la el. 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Da, se mai susțin, vin la nunți și la înmormântări. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Din analiza personală am observat o susținere semnificativă a diasporei pentru cei rămași acasă, atunci când au avut loc alegerile parlamentare și prezidențiale. De asemenea și de sărbători cum ar fi Paștele, Revelion, Crăciun. 118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Помогают материально. Приезжают на праздники, в поминальные дни, на Пасху.
Sprijin în contextul războiului	6	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Alt caz: Când am aflat știrea dezastruoasă despre războiul din Ucraina, a doua zi fratele a venit cu ideea sa emigrăm în cel mai scurt timp la ei, în UK...Dar, am rămas acasă. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Și la începutul războiului, diaspora s-a mobilizat pentru refugiați, au strâns ajutoare, au găzduit oameni. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) De exemplu în perioada când refugiații au venit, o bună parte a diasporei au susținut financiar și au oferit locuri de trai.
Urmărirea situației și preocuparea pentru cei de acasă	6	64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Да, они оказывают поддержку для решения проблем своего родного села и тщательно следят за событиями. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Sunt preocupați de problemele care le are comunitatea. Manifeste solidaritate morală. Pot oferi și ajutoare. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) În alegerile care se desfășoară în RM diaspora este foarte activă, ceea ce demonstrează că ei țin la noi. Mulți spun că ar reveni acasă, dar încă nu....
Diaspora nu înțelege pe deplin realitățile celor rămași	5	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Dar apropierea, legătura reală este limitată de distanță fizică. Există familii din sat care au beneficiat de sprijin concret din diasporă, dar există și o tensiune nerostită legată de diferențele de percepție. Cei plecați văd Moldova din exterior, uneori idealizat, alteori critic, ceea ce creează fricțiuni cu realitățile celor rămași. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dar uneori există o distanță emoțională, cei de acasă simt că cei plecați nu mai înțeleg pe deplin greutățile zilnice, pentru că acolo au alte standarde. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Дияспора считаю что близка с теми кто остался дома, но не думаю что они осознают само положение в стране. 66.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Отсутствие, что диаспора не принимает, что происходит здесь. Ощущение, что диаспора не понимает, что происходит здесь, но у них зарплата другая, страховка по жизни другая.
Găzduire, oferirea locurilor de trai sau chemarea peste hotare	5	50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Mulți părinți se duc la copii. Spania, Germania, Italia. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Da. Se ajută unii pe alții. Bunelul meu a fost în Italia ne-a luat vara în vacanță la el.
Sprijin la distanță, fără prezență fizică	5	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Dar apropierea, legătura reală este limitată de distanță fizică. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) De asemenea, mulți din diasporă contribuie la proiecte comunitare sau

		inițiative de ajutor, arătând că sunt conectați și implicați chiar dacă sunt departe fizic. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Da, în perioade dificile diaspora se arată aproape de cei rămași acasă, chiar dacă nu sunt fizic prezenți. 97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În aceste perioade dificile diaspora este aproape doar la distanță în mare parte, cu sfaturi.
Contribuția remitențelor la stabilitatea gospodăriilor și economiei	4	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Diaspora a demonstrat că rămâne aproape de cei rămași acasă. Prin sprijin financiar. Pentru multe familii, aceste ajutoare au fost și sunt esențiale, asigurând un minim de stabilitate. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Remitențele au un rol important în stabilitatea economică a multor gospodării. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Cred că economia Moldovei nu ar fi rezistat fără remitențele diasporei. Rău că nu revin cu totul în Moldova, să investească în economia locală, să deschidă afaceri, să cumpere o casă, un apartament. Deja se stabilesc în țările unde muncesc și nu mai sunt deschiși să investească aici. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Da, acestia sustin financiar economia țării prin banii transferați acasa.
Diaspora ar trebui să revină și să contribuie/investească în țară	4	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Rău că nu revin cu totul în Moldova, să investească în economia locală, să deschidă afaceri, să cumpere o casă, un apartament. Deja se stabilesc în țările unde muncesc și nu mai sunt deschiși să investească aici. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Nu prea se simte sprijinul lor. Unii nu au grijă de părinții lor, banii nu fac totul. Ar fi bine să locuiască aici și să-și depună contribuția personală. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Diaspora trebuie să revină acasă pentru a lupta și munci pentru țărișoara noastră. Consider că încercările lor de a fi aproape nu au fost reale, sincere.
Sprijinul este mai ales sau doar moral	4	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Diaspora susține moral! 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Да, близка, но чисто морально.
Sprijin în criza energetică și în fața scumpirilor	4	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Criza energetică: Mulți moldoveni din străinătate au trimis sume de bani părinților și rudelor de acasă special pentru a acoperi facturile la gaz și electricitate, care crescuseră brusc, exact așa au procedat și rudele, verișorii mei, plecați peste hotare.
Voluntariat, mobilizare și campanii de strângere de fonduri	3	44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Да, в трудные времена диаспора активно помогает через волонтерство, донаты и гуманитарную помощь своим соотечественникам. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Da, se simte că sunt aproape. În perioade de criză diaspora se mobilizează prin campanii de strângere de fonduri sau prin suport logistic pentru cei rămași.
Implicare în alegeri	3	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Doar în timpul alegerilor și parțial vara în timpul micilor vacanțe sau concedii. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) În alegerile care se desfășoară în RM diaspora este foarte activă, ceea ce demonstrează că ei țin la noi. Mulți spun că ar reveni acasă, dar încă nu.... 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Din analiza personală am observat o susținere semnificativă a diasporei

		pentru cei rămași acasă, atunci când au avut loc alegerile parlamentare și prezidențiale. De asemenea și de sărbători cum ar fi Paștele, Revelion, Crăciun.
Sprijin pentru refugiați	2	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Da, în pandemie, mulți moldoveni de peste hotare au trimis bani, s-au interesat. Și la începutul războiului, diaspora s-a mobilizat pentru refugiați, au strâns ajutoare, au găzduit oameni. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) De exemplu în perioada când refugiații au venit, o bună parte a diasporei au susținut financiar și au oferit locuri de trai.
Critica sincerității sau a patriotizmului diasporei	2	105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Diaspora trebuie să revină acasă pentru a lupta și munci pentru țărișoara noastră. Consider că încercările lor de a fi aproape nu au fost reale, sincere. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Nu. Fiecare își „face” viața acolo unde trăiește. Tot patriotismul care îl vedem din partea diasporei după mine e populism.
Diaspora ajută mai mult decât statul	1	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Da, au ajutat familiile mai mult decât ar fi făcut statul. De multe ori, în perioadele grele, primul sprijin vine nu de la autorități, ci de la rudele de peste hotare ... Diaspora este văzută ca un sprijin real, mai ales în momente de criză, când intervenția statului nu este suficientă sau nu ajunge la timp.
Diaspora însăși trece prin dificultăți, dar continuă să ajute	1	86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Și ei acolo au suferit mult și suferă în prezent, dar cu toate acestea contribui financiar..
Părinții merg la copiii plecați peste hotare	1	

7.1 De ce calități ar trebui să dispună un lider adevărat pentru a încuraja comunitatea să se implice activ în soluționarea problemelor existente?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Onestitate, cinste, sinceritate și integritate	46	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În calitățile unui lider ar trebui să se regăsească, în primul rând, integritatea, deoarece fără corectitudine și principii solide nu se poate construi încredere. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) În același timp, contează mult să fie principial, să nu promită lucruri doar ca să dea bine, iar apoi să nu le ducă la capăt. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Настоящий лидер должен быть честным, ответственным и уметь слушать людей. Он должен вдохновлять своим примером и быть решительным. 71.(B, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Честность, вежливость.
Comunicare clară, eficiență și deschisă cu oamenii	33	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Capacitatea de a comunica clar. Un lider trebuie să transmită informații corecte, să explice deciziile și să fie transparent, astfel încât oamenii să înțeleagă direcția și să aibă încredere. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) În primul rând, să nu promită ce nu poate face. La sat, un lider bun e acela care știe pe fiecare pe nume și greutățile cu care se confruntă personal – nu stă doar la birou. Desigur să fie capabil să explice oamenilor importanța rezolvării și riscurile nerezolvării acestora. Transparență și desigur egalitate în expunerea părerilor. 90.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Comunicare. Comunicarea trebuie să fie reciprocă.. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Comunică cu oamenii și încurajează voluntariatul și colaborarea.
Responsabilitate și asumarea răspunderii	33	28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Un lider adevărat, în sensul acestui cuvânt, trebuie să fie responsabil, corect și transparent în decizii. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De asemenea, trebuie să posede de responsabilitate și asumare, trebuie să-și asume răspunderea pentru deciziile luate și acțiunile întreprinse. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Este responsabil, activ și corect. 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Să fie onest, responsabil. Să se implice activ.
Pregătire, cunoștințe, educație și inteligență	30	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Cunoștințe, pregătire adecvată, temeinicie, suport cultural pentru a înțelege durerea aproapelui. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Лидер в обществе должен обладать ораторскими способностями, хорошей логикой, знаниями, уверенностью в себе и в своих решениях. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un lider adevărat este o persoană erudită, care poate să inspire și să mobilizeze comunitatea. 117.(F, 36-45, U, SM, AA, Ru, UKR, Chișinău) Лидеру надо много учиться и иметь подходящий характер. 101.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Cunoștințe profunde.
Capacitatea de a mobiliza, motiva, inspira și uni oamenii	29	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Puterea de a mobiliza oamenii. Un lider adevărat știe să adune

		comunitatea în jurul unor obiective comune și să creeze un spirit de echipă. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Un lider trebuie să aibă carismă pentru a inspira și mobiliza oamenii. Experiența este esențială pentru a lua decizii corecte și eficiente. Îmbinarea acestor calități înseamnă un lider puternic și susținut de oameni. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un lider adevărat este o persoană erudită, care poate să inspire și să mobilizeze comunitatea. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Также важно, чтобы лидер мотивировал людей сотрудничать и работать вместе для решения проблем общества. 66.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Консолидация людей по одной идее. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Carismă, empatie, inițiativă și acțiune proprie.
Empatie, omenie și înțelegerea nevoilor oamenilor	28	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Empatia este la fel de importantă, pentru că un lider trebuie să înțeleagă nevoile și problemele oamenilor pe care îi reprezintă. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Empatia și cunoașterea reală a comunității sunt esențiale. Nu poți conduce eficient o comunitate rurală fără să îi înțelegi ritmul, valorile și fricile. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Лидер должен быть сильным и уметь выслушивать людей и вникать в проблемы и решать их.
Exemplu personal, fapte și respectarea promisiunilor	28	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Exemplul propriu, empatia, încrederea. Oamenii nu se implică dacă simt că liderul are interese ascunse, dacă liderul este primul care pune mâna pe lopată sau care donează pentru o cauză, comunitatea îl va urma. Un primar care vrea un sat curat, trebuie să fie văzut participând activ la acțiunile de salubritate, alături de săteni. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) În același timp, contează mult să fie principal, să nu promită lucruri doar ca să dea bine, iar apoi să nu le ducă la capăt. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Un lider trebuie să fie inteligent și să-și poată exprima clar opinia astfel ca să fie înțeles și să creeze relații de încredere. La fel e importantă sinceritatea și faptele nu doar cuvinte 65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Личным примером, образом жизни, честностью.
Implicare activă și lucru alături de comunitate	27	26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În general, cred că un lider care reușește să-i implice pe oameni este cel care nu se pune deasupra lor, ci lucrează împreună cu ei, fără prea multă distanță.
Corectitudine, echitate, obiectivitate și imparțialitate	26	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cred că un lider bun trebuie să fie corect și să nu facă diferențe între oameni. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Sunt puține persoane la conducere cu capacitatea de lider. Un lider ar trebui să fie activ, implicat maxim în momentele de organizare și soluționare a situațiilor de criza, să fie onest și imparțial. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Bun manager, să gestioneze corect banul public, să lichideze cuiburile cumătrilor
Hotărâre, putere de decizie, voință și orientare spre scop	24	18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Perseverență, verticalitate, putere de decizie, hotărâre. 45.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, GAG, or. Comrat) Решительность, упорство, целеустремленность.

		83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În situații dificile rămâne calm și ia decizii înțelepte. 73.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Целеустремленность, знания, связи.
Orientare spre soluții, acțiuni concrete și rezultate	21	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Trebuie să dispună de calități de gospodar, să știe să administreze eficient resursele, să înțeleagă nevoile oamenilor și să găsească rapid soluții practice. 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Capacitatea de a rezolva probleme și corectitudinea în luarea deciziilor. Un lider trebuie să fie orientat spre soluții și să acționeze echitabil pentru toți. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Лидер должен быть сильным и уметь выслушивать людей и вникать в проблемы и решать их. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Să știe a asculta omul simplu. Să reacționeze la problemele pe care le ridică cetățenii.
Lucru în echipă, colaborare și consolidarea oamenilor	20	55.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Честность, доверие, умение работать в команде. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Comunică cu oamenii și încurajează voluntariatul și colaborarea. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Также важно, чтобы лидер мотивировал людей сотрудничать и работать вместе для решения проблем общества. 66.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Консолидация людей по одной идее. 47.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Лидер должен быть ответственным, честным, активным, уметь объединять людей.
Ascultarea oamenilor și consultarea comunității	19	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Trebuie să aibă capacitatea de a asculta activ, nu doar de a vorbi. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Регулярно консультироваться с сообществом по вопросам и по предоставлению решения проблем. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să consulte comunitatea. 95.(F, 46-55, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Un lider trebuie să își audă poporul.
Apropiere de oameni, modestie și lipsa distanței față de comunitate	18	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) În primul rând, să nu promită ce nu poate face. La sat, un lider bun e acela care știe pe fiecare pe nume și greutățile cu care se confruntă personal – nu stă doar la birou. Desigur să fie capabil să explice oamenilor importanța rezolvării și riscurile nerezolvării acestora. Transparență și desigur egalitate în expunerea părerilor. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În general, cred că un lider care reușește să-i implice pe oameni este cel care nu se pune deasupra lor, ci lucrează împreună cu ei, fără prea multă distanță. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Cred că un lider nu trebuie neapărat să fie perfect sau să le știe pe toate, dar trebuie să fie apropiat de oameni. Adică să nu existe distanța asta mare între el și comunitate, să poți vorbi cu el normal. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Să știe a asculta omul simplu. Să reacționeze la problemele pe care le ridică cetățenii.
Interesul comunității înaintea interesului personal	18	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Un lider trebuie să fie un om de cuvânt, care respectă regulile și acționează în interesul comunității, nu în interes personal. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Liderii trebuie să nu uite de unde au pornit și să rămână aproape de

		cetățeni. Ei trebuie să pună interesele oamenilor înaintea celor personale. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Să aibă cultivat spiritul patriotic. Să se gândească inițial la țară (popor) apoi la interesul personal. Să nu fie corupt.
Încredere, credibilitate și autoritate	18	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Un lider adevărat trebuie să fie, în primul rând, credibil. Să facă ce spune și să spună ce face. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dacă un lider inspiră încredere, dacă oamenii văd că este harnic, cinstit și că se ține de treabă, atunci lumea îl urmează și se implică și ea. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Să fie un om de cuvânt în care comunitatea să poată avea încredere. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Вызывать доверие (в первую очередь, своими поступками), осуществлять мероприятия направленные на повышения благосостояния всего общества.
Competență, profesionalism și experiență	14	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Competență, realism, spirit de inițiativă, abilități de comunicare, perseverență, experiență. 13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Nivel înalt de dezvoltare intelectuală; Pregătire profesională; Spirit energic de inițiativă; Capacitatea de a lucra cu oamenii.
Inițiativă și proactivitate	14	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Un bun organizator, integru, proactiv 4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Competență, realism, spirit de inițiativă, abilități de comunicare, perseverență, experiență. 56.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Инициативность, честность
Curaj	13	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) În plus, un lider bun trebuie să aibă curaj civic, să ia decizii nepopulare când situația o cere. 78.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Un lider adevărat, pentru a încuraja comunitatea să se implice în soluționarea problemelor existente, trebuie să depună în primul rând să dispună în primul rând de mult curaj și entuziasm.
Caracter puternic, încredere în sine și stabilitate	12	59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Лидер должен быть сильным и уметь выслушивать людей и вникать в проблемы и решать их. 76.(B, 56-65, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Simplu, cinstit, cu autoritate.
Viziune, plan și direcție clară pentru dezvoltare	11	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Viziunea clară. Un lider trebuie să știe unde vrea să ajungă și să aibă un plan pentru dezvoltarea comunității. Fără direcție, nu poate exista progres. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Nu se concertează doar pe probleme dar vine cu idei și planuri realiste pentru dezvoltare. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Comunicare clară, corectitudine, spirit de echipă, să aibă viziune, motivație, empatie și respect pentru cei care i se subordonează.
Perseverență, consecvență și rezistență	10	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Competență, realism, spirit de inițiativă, abilități de comunicare, perseverență, experiență. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Bunătate, curaj, perseverență, capacități intelectuale, modestie, responsabilitate, ambiție, omenie, capacitatea de a ajuta și a se implica activ în rând cu cetățenii, transparență, loialitate, onestitate, agilitate, rezistență la factori negativi (ex. stres, cumul de sarcini și cereri, revolte, etc.). Să posede calitățile unui lider adevărat. Cel mai important este să

		demonstreze prin fapte că este în interesul cetățenilor și că are ca scop să îmbunătățească.
Calități de gospodar și bun manager	9	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Trebuie să dispună de calități de gospodar, să știe să administreze eficient resursele, să înțeleagă nevoile oamenilor și să găsească rapid soluții practice. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Bun manager, să gestioneze corect banul public, să lichideze cuiburile cumătrilor 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să fie bun gospodar, să fie capabil să mobilizeze populația satului la diferite măsuri interesante. Un izvor amenajat, o zi de Hram organizată frumos.
Diplomație, respect, politețe și tact în relațiile cu oamenii	9	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Multă suflet și dragoste față de comunitatea pe care o reprezintă, diplomație în relațiile cu oamenii, implicare, dorința de a aduce schimbări spre bine a localității. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Diplomat. Cu oamenii. Să nu birocratizeze birocrăția deja existentă. Înțelept. Să știe când, cum și cu cine să vorbească. Să simtă oamenii.
Organizare și capacitate de coordonare	9	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Un bun organizator, integru, proactiv 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Totodată, un lider trebuie să fie organizat, să aibă viziune și să mobilizeze resurse pentru binele comun.
Hărnicie, energie și activism	8	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dacă un lider inspiră încredere, dacă oamenii văd că este harnic, cinstit și că se ține de treabă, atunci lumea îl urmează și se implică și ea. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Лидеры должны быть всегда первыми во всем. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Onest, harnic care își iubește poporul său și țara sa.
Transparență în decizii și acțiuni	8	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Un lider trebuie să transmită informații corecte, să explice deciziile și să fie transparent, astfel încât oamenii să înțeleagă direcția și să aibă încredere. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) La sat, un lider bun e acela care știe pe fiecare pe nume și greutățile cu care se confruntă personal – nu stă doar la birou. Desigur să fie capabil să explice oamenilor importanța rezolvării și riscurile nerezolvării acestora. Transparență și desigur egalitate în expunerea părerilor. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un lider adevărat trebuie să fie un exemplu pentru comunitate, să fie onest, consecvent și să acționeze transparent.
Cunoașterea realității și problemelor comunității / proveniența din localitate	7	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Empatia și cunoașterea reală a comunității sunt esențiale. Nu poți conduce eficient o comunitate rurală fără să îi înțelegi ritmul, valorile și fricile. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să fie din sat, să cunoască problemele cu care se confruntă satul. Să susțină în egală măsură agenții economici în rezolvarea problemelor 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Să fie în rând cu cetățeanul de rând, să vadă cum e realitatea, dar nu pe rolic și atunci bine organizată.
Lipsa corupției și gestionarea cinstită a banului public	7	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Competent, să nu fie corupt! 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Cinstit. Dacă liderul comunitar fură, apoi fură toată echipa, și cei din jur. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Bun manager, să gestioneze corect banul public, să lichideze cuiburile cumătrilor

Obiectivitate și lipsa discriminării între oameni	7	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cred că un lider bun trebuie să fie corect și să nu facă diferențe între oameni. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Exemplu personal, responsabilitate, încurajarea lucrului în echipă, obiectivitate față de ceilalți. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să susțină în egală măsură agenții economici în rezolvarea problemelor
Răbdare, toleranță, echilibru și calm	7	29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Mai cred că un lider bun trebuie să aibă răbdare și să înțeleagă că nu toți se implică la fel. 69.(F, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Уравновешенность, эрудированность, адекватность. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În situații dificile rămâne calm și ia decizii înțelepte.
Dragoste față de comunitate, popor și țară / spirit patriotic	6	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Multă suflet și dragoste față de comunitatea pe care o reprezintă, diplomație în relațiile cu oamenii, implicare, dorința de a aduce schimbări spre bine a localității. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Onest, harnic care își iubește poporul său și țara sa. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Să aibă cultivat spiritul patriotic. Să se gândească inițial la țară (popor) apoi la interesul personal.
Puterea de convingere și calități de bun orator	6	46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Лидер в обществе должен обладать ораторскими способностями, хорошей логикой, знаниями, уверенностью в себе и в своих решениях. 80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Calitatea cea mai importantă este calitatea de convingere, calitatea de a oferi siguranță. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Organizatorice cred... dar și de comunicare, trebuie să știi să convingi. Altceva nu spun nimic aici. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Un bun orator și prin propriul exemplu să le demonstreze că implicarea și responsabilitate face minuni.
Sprijinirea și ajutarea oamenilor	6	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) În primul rând să fie gospodar. Să comunice cu lumea. Să ajute oamenii. Să fie mai prietenos cu oamenii, comunitatea, societatea. Să fie un exemplu de cetățean adevărat. Să se simtă că face ceva bun pentru societate. Să fie un exemplu pentru tineret. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Să știe a asculta omul simplu. Să reacționeze la problemele pe care le ridică cetățenii.
Carismă și capacitatea de a inspira	5	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Un lider trebuie să aibă carismă pentru a inspira și mobiliza oamenii. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Carismă, empatie, inițiativă și acțiune proprie. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un lider adevărat este o persoană erudită, care poate să inspire și să mobilizeze comunitatea. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Un lider trebuie să fie responsabil și puternic, cu multă voință și carismă.
Creativitate și deschidere către idei noi	4	31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) De asemenea, trebuie să fie deschis la idei noi, să ia decizii corecte și să fie un exemplu prin propriile acțiuni. Astfel, comunitatea se simte motivată să participe activ la rezolvarea problemelor și să contribuie pentru binele comun.

Realism și planuri realizabile	4	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Competență, realism, spirit de inițiativă, abilități de comunicare, perseverență, experiență. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Nu se concertează doar pe probleme dar vine cu idei și planuri realiste pentru dezvoltare. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să fie corect, instruit, onest și realist.
Rezistență la stres și la situații dificile	4	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Rezistență la factori negativi (ex. stres, cumul de sarcini și cereri, revolte, etc.). 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În situații dificile rămâne calm și ia decizii înțelepte.
Credință și valori morale	3	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Cunoștințe, pregătire adecvată, temeinicie, suport cultural pentru a înțelege durerea aproapelui. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Sinceritate, credincios, profesionist, să fie din sat. 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Bun gospodar, cinstit, credincios și să nu fie corupt.
Entuziasm și motivare personală	3	78.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Un lider adevărat, pentru a încuraja comunitatea să se implice în soluționarea problemelor existente, trebuie să depună în primul rând să dispună în primul rând de mult curaj și entuziasm. 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Transparență – cinstit, sensibil la nevoile altora / empatic, curajos, deștept, informat, stabil, să știe ce își dorește, motivat.
Independență și libertate	2	63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Независимость, адекватность и смелость. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Un lider adevărat trebuie să se afirme prin integritate, empatie, libertate și spirit de echipă.
Un lider trebuie să fie bun familist / să înțeleagă nevoile unei familii	2	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Trebuie să fie și un bun familist, pentru că valorile pe care le aplică în viața personală se reflectă direct în modul în care conduce comunitatea. O persoană care își gestionează corect propria viață va inspira mai ușor încredere și respect în rândul celorlalți. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Un lider trebuie să dețină foarte multe calități, ca de exemplu: implicare, o bună ascultare a cetățenilor, să aibă o familie pentru a înțelege necesitățile unei familii.
Capacitatea de a recunoaște și corecta greșelile	1	108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Corectitudine, responsabilitate, respect, omenie, empatie, deschidere spre comunicare, recunoașterea greșelilor și corectarea lor.
Evaluarea pozitivă a liderului local prin proiectele realizate	1	92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Primarul satului are toate calitățile necesare. Proiectele implementate în sat confirmă acest lucru. Elaborarea PUG Iluminatul stradal Extinderea drumului central, doar cu bani europeni
Legături și relații utile	1	
Mod sănătos de viață și lipsa violenței ca exemplu	1	
Opinia că liderul trebuie să soluționeze singur problemele	1	86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Un lider comunitar ar trebui singur să găsească soluționarea acestor probleme existente în localitate, dar nu să încurajeze comunitatea să le soluționeze.
Reducerea birocrăției	1	
Stabilirea priorităților	1	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Cunoaștere, stabilirea priorităților statului. Trebuie mult dar găsim modul prin care să fim conștienți oamenilor.

7.2 Ce trebuie să facă un tânăr din Republica Moldova pentru a accede în vârful ierarhiei sociale, să fie considerat un exemplu de succes? Descrieți un scenariu ideal de viață a unui astfel de tânăr.

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Studii, educație bună/de calitate și pregătire înaltă	78	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) Educație bună, muncă, perseverență și implicare activă. Studii relevante domeniului ales, implicare activă în viața socială, să facă voluntariat, să posede limbi de circuit internațional, participare în cadrul diferitor concursuri, etc. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Educație solidă, fie în Moldova, fie prin programe externe cu întoarcere acasă; dobândirea de competențe rare și căutate, inclusiv digitale; construirea de rețele profesionale și civice autentice; și asumarea unui proiect concret de contribuție locală sau națională. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un scenariu ideal: un tânăr pleacă la studii în străinătate sau la o universitate bună din țară (de exemplu la Chișinău sau la Cahul, cum fac eu), face practică, învață limbi străine, se întoarce acasă sau într-un oraș mai mare, își deschide o afacere sau se implică în administrație, câștigă încrederea comunității. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Получить хорошее образование (высшее, техническое и специальное) и знать румынский язык (это проблема у нас). 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un tânăr din Republica Moldova, pentru a fi considerat un exemplu de succes, trebuie să posede multiple competențe: studii de calitate, abilități de comunicare, gândire critică, rezolvarea problemelor, lucru în echipă. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Și, în primul rând le-am spus: cu capul o să ajungeți peste tot locul, trebuie în primul rând de învățat, de avut unele cunoștințe, competențe.
Competențe, abilități profesionale și pregătire practică	33	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Educația și competențele solide reprezintă baza oricărei evoluții. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pentru a ajunge sus și a fi respectat, un tânăr trebuie în primul rând să învețe o meserie utilă și să devină cel mai bun în ceea ce face. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Молодому человеку нужно получить качественное образование, активно учить языки и развивать профессиональные навыки, идеальный сценарий это самореализация в своей области и вклад в развитие общества. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un tânăr din Republica Moldova, pentru a fi considerat un exemplu de succes, trebuie să posede multiple competențe: studii de calitate, abilități de comunicare, gândire critică, rezolvarea problemelor, lucru în echipă. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să se implice de pe băncile școlii în activități publice, să învețe bine, să-și dezvolte vocabularul, să se pregătească în școli superioare într-un domeniu concret și să fie un bun specialist.
Muncă multă, efort și hărnicie	32	28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Este important să fie perseverent, să muncească cinstit și să își construiască o reputație bazată pe integritate. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să muncească, să studieze, să aibă noroc. 55.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Быть образованными, много работать, чтобы набраться опыта. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Motivație, efort, muncă, perseverență, studii, autoinstruire.

		93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Să muncească asiduu. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Dar au răzbătut numai prin muncă. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Trebuie foarte multă muncă și studii în domeniul, dar și curaj pentru ca în Republica Moldova este o mare concurență.
Învățare continuă, autoinstruire și dezvoltare permanentă	24	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Neapărat să-și dezvolte continuu cunoștințele și să facă networking, să meargă la instruire, să se implice frecvent în activități/ evenimente/ obiective publice, etc. și să se facă remarcă. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Să ducă un mod sănătos de viață, să fie bine școlit, permanent să se dezvolte intelectual, să facă schimb de experiență. 88.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Să își facă studii superioare și perfecționare permanentă
Implicare în viața comunității, societății sau în proiecte publice	22	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să se implice activ încă de pe băncile studenției în activități de voluntariat în care să aducă un plus comunității, să acceseze fonduri pentru a dezvolta comunitatea, să facă întotdeauna publicitate la tot ceea ce realizează și, rezultatele vor veni de la sine. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Cred că modelele care combină realizarea profesională cu implicarea civică sunt cele mai valoroase și cele mai rare. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Un scenariu ideal ar fi să studieze, să obțină experiență și să contribuie la dezvoltarea comunității. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Pe parcurs, acesta participă la cursuri de formare, proiecte locale și inițiative civice, își dezvoltă abilitățile de leadership și contribuie activ la soluționarea problemelor comunității. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Получить достойное образование, принимать активное участие в жизни сообщества, стать лидерами, баллотироваться на выборные должности. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să se implice în proiecte, voluntariat pentru a căpăta experiență și inițiativă de lider. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Un tânăr de succes este cel care reușește să își construiască o carieră prin forțe proprii, rămâne informat și se implică în viața orașului sau satului său, devenind un punct de reper pentru ceilalți.
Scop clar, ambiție, motivație și determinare	22	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Să poată formula corect, bine definit scopul acțiunilor și expune tendințele de realizare a lui. 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Să fie disciplinat. Să aibă un scop clar unde vrea să ajungă. 45.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, GAG, or. Comrat) Решительность, образование. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Молодой человек должен разбираться во всех сложностях нашей жизни, иметь хорошее образование и быть целеустремленным. 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Un tânăr responsabil care își definește concret scopurile, urmărește evoluția și duce la succes ce și-a propus. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Un tânăr trebuie să investească în educație, să fie perseverent, responsabil, ambițios și deschis la oportunități.
Perseverență, insistență și a nu renunța	17	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Este realizabil și posibil să ajungă un tânăr în vârful ierarhiei sociale, doar că trebuie să fie perseverent și să nu renunțe.

		20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Dar a învins prin insistență. Astăzi este profesor de istorie în școală. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Во-первых выучился на выгодную должность, сдать экзамены, быть непоручимо верным идеи и своей цели, и проходить все испытания жизни. 78.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Pentru a accede în ierarhia socială, trebuie să dea dovadă de multă persistentă și să aibă susținere.
Carieră solidă, creștere și avansare profesională	16	79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Să i se permită creșterea profesională fără piedici, fără legături, doar pe capacități intelectuale și valori personale deținute. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Într-un scenariu ideal își construiește o carieră stabilă, devine profesionist și lider în domeniul său.
Contribuție la dezvoltarea comunității/societății și ajutor pentru alții	16	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să iubească țara pe care o reprezintă. Să se implice activ încă de pe băncile studenției în activități de voluntariat în care să aducă un plus comunității, să acceseze fonduri pentru a dezvolta comunitatea, să facă întotdeauna publicitate la tot ceea ce realizează și, rezultatele vor veni de la sine. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) În contextul Moldovei, un tânăr de succes este cel care reușește să creeze valoare și pentru alții. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Un scenariu ideal ar fi ca după finalizarea studiilor, să își găsească un loc de muncă relevant, să se implice în proiecte comunitare pentru a aduce valoare localității sau entității unde activează. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Un scenariu ideal ar fi ca tânărul după terminarea studiilor să fie repartizat la muncă, să fie bine plătit sau să-și deschidă o afacere proprie, să aibă un venit stabil și să contribuie la dezvoltarea societății.
Responsabilitate, disciplină și seriozitate	15	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Nu e de ajuns doar diploma; trebuie să aibă inițiativă, să muncească mult și să demonstreze că este un om serios, pe care te poți baza. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Важно быть целеустремленным, ответственным и постоянно учиться новому, чтобы построить успешную карьеру и стать примером для других.
Loc de muncă stabil, relevant sau conform pregătirii	14	28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Un scenariu ideal ar fi ca după finalizarea studiilor, să își găsească un loc de muncă relevant, să se implice în proiecte comunitare pentru a aduce valoare localității sau entității unde activează. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Un scenariu ideal ar fi ca tânărul după terminarea studiilor să fie repartizat la muncă, să fie bine plătit sau să-și deschidă o afacere proprie, să aibă un venit stabil și să contribuie la dezvoltarea societății. 60.(B, 46-55, R, SS, PU, Ru, BG, UTA Găgăuzia) Получить высшее образование, найти место работы. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Un tânăr ar trebui să fie bine educat, cu studii, angajat conform diplomei, remunerat suficient pentru munca pe care o depune. 121.(B, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Со временем открыть свое дело в дальнейшем или занять высокую должность и стать примером для других.
Merit, profesionalism și rezultate reale	14	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Dacă s-ar ține cont de ideea de meritocrație, am avea specialiști în toate domeniile. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pentru a ajunge sus și a fi respectat, un tânăr trebuie în primul rând să învețe o meserie utilă și să devină cel mai bun în ceea ce face.

		21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Tânărul nostru nu se mulțumește doar cu o diplomă, ci urmărește competența reală. În loc să aștepte o funcție „la stat”, el/ea își construiește autoritatea prin rezultate palpabile. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Într-un scenariu ideal își construiește o carieră stabilă, devine profesionist și lider în domeniul său.
Experiență practică, profesională sau de viață	13	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Experiența practică - permite aplicarea reală a ceea ce s-a învățat. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Un scenariu mai realist ar fi că începe de jos, poate chiar schimbă mai multe domenii, încearcă diferite lucruri, uneori pleacă peste hotare, acumulează experiență, apoi revine sau își construiește ceva stabil.
Succes dificil, nesigur sau dependent și de context	12	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Indiferent de ce nu ar face un tânăr, nu ar accede în vârful ierarhiei sociale, fără „o susținere materială, sau o persoană cunoscută cu poziție” care să-i faciliteze accesul. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Îmi este greu să fac un scenariu. Nu depinde doar de el. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) E greu. La noi majoritatea sînt copii de bani gata, care ajung să fie în vîrf, dar mult face și profesionalismul, studiile. 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Быть удачливыми, умными, родиться в богатой семье со связями. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Extrem de dificil. Norocul de a fi la locul potrivit în momentul potrivit.
Antreprenoriat, afacere proprie sau proiect personal	11	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Implicarea în antreprenoriat sau în inițiative personale arată curaj, responsabilitate și dorință de a construi ceva propriu. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Pentru a dezvolta o afacere ar putea accesa finanțări guvernamentale și internaționale pentru a avea succes în rest depinde de capacitatea acestuia de a stabili obiective, gestiona bani și adapta condițiilor de piață. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Un scenariu ideal ar fi ca tânărul după terminarea studiilor să fie repartizat la muncă, să fie bine plătit sau să-și deschidă o afacere proprie, să aibă un venit stabil și să contribuie la dezvoltarea societății. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Cred în studiile care se fac în afara țării. Oamenii care își deschid afaceri și au studii reușesc. Trebuie să crești treptat, să investești La noi este invers
Venit bun, remunerare suficientă și stabilitate materială	11	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Să se ocupe cu ceea ce-i provoacă satisfacție materială și morală în plan profesional 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) În timp, ajunge să fie văzut ca un om „aranjat”, are un venit bun, o anumită stabilitate și e respectat în comunitate. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Un scenariu ideal ar fi ca tânărul după terminarea studiilor să fie repartizat la muncă, să fie bine plătit sau să-și deschidă o afacere proprie, să aibă un venit stabil și să contribuie la dezvoltarea societății.
Model/exemplu de succes care îi inspiră pe alți tineri	10	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Avem un exemplu în sat. Un tânăr din familie vulnerabilă cu 9 copii. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Prin muncă, responsabilitate și implicare socială, el poate deveni un exemplu de succes și un model pentru alți tineri. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Are un stil de viață echilibrat, sănătos și este respectat ca model pentru alți tineri, inspirând prin munca și exemplul său. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Un tânăr de succes este cel care reușește să își construiască o carieră prin

		forțe proprii, rămâne informat și se implică în viața orașului sau satului său, devenind un punct de reper pentru ceilalți. 121.(B, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Со временем открыть свое дело в дальнейшем или занять высокую должность и стать примером для других.
Relații, rude, cumătrism și persoane influente ca mijloc de accesare	10	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Relațiile de cumetrisem și banii asigură accederea în ierarhia socială a tinerilor. 4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Indiferent de ce nu ar face un tânăr, nu ar accede în vârful ierarhiei sociale, fără „o susținere materială, sau o persoană cunoscută cu poziție” care să-i faciliteze accesul. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să aibă rude în Parlament sau la Procuratură. Doar așa poți obține locuri de muncă bine plătite. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Să dețină capacități și să fie susținut de persoane cu influență, dacă nu sunt În preajmă persoane cu influență, să aibă bani pentru a deschide uși. 118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) При помощи связей, родственников, знакомых.
Adaptare, valorificarea oportunităților și capacitatea de a se descurca	9	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Pentru a te angaja în structurile statului are nevoie de multă răbdare și capacitatea de a te descurca cu bani putini. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Contează mult și cum te descurci în viața reală, să știi să te adaptezi, să prinzi oportunitățile la timp și să nu te pierzi pe drum. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Succesul nu depinde doar de studii, ci și de atitudine, responsabilitate și capacitatea de a valorifica oportunitățile.
Critica nepotismului, corupției și promovării nemeritate	9	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Relațiile de cumetrisem și banii asigură accederea în ierarhia socială a tinerilor. Apartenența la formațiuni politice. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Să fie deștept. Să învețe continuu. Pentru o carieră rapidă - să intre în partid. Avem exemple când tinerii au fost avansați foarte rapid pe linia de partid și nu au fost capabili să facă față cerințelor. Au creat o imagine foarte proastă. 90.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Dar în realitate cu părere de rău a rămas mita și cumătrismul 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Acum de a ajunge undeva superior trebuie să ai cunoscuți sau rude și totul se rezolvă chiar și fără cunoștințe.
Curaj, încredere în sine și verticalitate	9	29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) De multe ori, cei care reușesc nu sunt neapărat cei mai buni la școală, dar sunt cei care au curaj, se mișcă, cunosc oameni, își fac relații și știu unde să insiste. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Trebuie foarte multă muncă și studii în domeniul, dar și curaj pentru ca în Republica Moldova este o mare concurență.
Funcție de conducere, management, administrație sau rol de lider	9	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un scenariu ideal: un tânăr pleacă la studii în străinătate sau la o universitate bună din țară (de exemplu la Chișinău sau la Cahul, cum fac eu), face practică, învață limbi străine, se întoarce acasă sau într-un oraș mai mare, își deschide o afacere sau se implică în administrație, câștigă încrederea comunității. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Accede într-o funcție de management de top sau în administrația publică centrală, unde implementează reforme structurale. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Prin implicare, profesionalism și integritate, ajunge să ocupe o funcție de

		conducere sau să devină un exemplu pentru alți tineri, demonstrând că succesul poate fi construit și la nivel local.
Integritate, corectitudine și valori morale	9	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Valorile morale sunt fundamentale. Corectitudinea, respectul față de oameni. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Este important să fie perseverent, să muncească cinstit și să își construiască o reputație bazată pe integritate. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să dea dovadă de corectitudine, capacități intelectuale și respectă valorile morale.
Respect, reputație și recunoaștere în comunitate	9	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Succesul nu înseamnă doar bani, ci și respect. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Îl stimează un sat întreg. Este un om respectat de comunitate. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Este invitat ca vorbitor la conferințe, consultat de partenerii externi și respectat de comunitate pentru faptul că „a reușit acasă”. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) În timp, ajunge să fie văzut ca un om „aranjat”, are un venit bun, o anumită stabilitate și e respectat în comunitate. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un tânăr poate deveni un exemplu de succes prin educație, muncă, integritate și implicare în comunitate, construindu-și treptat o carieră solidă și o reputație bazată pe responsabilitate și rezultate.
Cunoașterea limbilor străine și a limbii de stat	8	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) Studii relevante domeniului ales, implicare activă în viața socială, să facă voluntariat, să posede limbi de circuit internațional, participare în cadrul diferitor concursuri, etc. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Получить хорошее образование (высшее, техническое и специальное) и знать румынский язык (это проблема у нас). 43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Знать государственный язык. Иметь высшее образование. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Să învețe constant să stăpânească o limbă străină și tehnologiile noi.
Sprijinul familiei, al echipei sau promovarea/susținerea din partea altora	8	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Un tânăr trebuie să fie educat corect în familie și sprijinit în școală, fără a fi expus bullying-ului. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pentru a avea succes, un tânăr are nevoie de sprijinul și susținerea familiei. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Mai contează și să ai un pic de sprijin la început, fie familie, fie cineva care să te ajute să pornești.
Alegerea unei profesii utile, căutate sau potrivite domeniului/talentului	7	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pentru a ajunge sus și a fi respectat, un tânăr trebuie în primul rând să învețe o meserie utilă și să devină cel mai bun în ceea ce face. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) El trebuie să își aleagă o profesie clară, să caute oportunități de practică în domeniul său. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să găsească domeniul în care are talent, să fie apreciat și susținut de echipa cu care activează.
Revenirea sau reușita acasă, în Republica Moldova	7	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Educație solidă, fie în Moldova, fie prin programe externe cu întoarcere acasă; dobândirea de competențe rare și căutate, inclusiv digitale; construirea de rețele profesionale și civice autentice; și asumarea unui proiect concret de contribuție locală sau națională. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un scenariu ideal: un tânăr pleacă la studii în străinătate sau la o

		universitate bună din țară (de exemplu la Chișinău sau la Cahul, cum fac eu), face practică, învață limbi străine, se întoarce acasă sau într-un oraș mai mare, își deschide o afacere sau se implică în administrație, câștigă încrederea comunității. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Este invitat ca vorbitor la conferințe, consultat de partenerii externi și respectat de comunitate pentru faptul că „a reușit acasă”. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Să plece peste hotare pentru a obține studii, să facă bani și să revină înapoi să își aplice cunoștințele.
Studii și experiență peste hotare	7	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Experiența internațională: Activând în mediul academic, de fiecare data când apar oferte, eu încurajez studenții să participe, să obțină o bursă de studii peste hotare (Erasmus+ sau studii în UE) pentru a vedea cum funcționează sistemele performante. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Să plece peste hotare pentru a obține studii, să facă bani și să revină înapoi să își aplice cunoștințele.
Voluntariat și proiecte sociale	7	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să se implice activ încă de pe băncile studenției în activități de voluntariat în care să aducă un plus comunității, să acceseze fonduri pentru a dezvolta comunitatea, să facă întotdeauna publicitate la tot ceea ce realizează și, rezultatele vor veni de la sine. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să se implice în proiecte, voluntariat pentru a căpăta experiență și inițiativă de lider. 97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Un tânăr de succes ar trebui să combine studiile de calitate cu voluntariatul.
Bani, susținere materială sau proveniență din familie bogată	6	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Relațiile de cumetrisem și banii asigură accesarea în ierarhia socială a tinerilor. 4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Indiferent de ce nu ar face un tânăr, nu ar accede în vârful ierarhiei sociale, fără „o susținere materială, sau o persoană cunoscută cu poziție” care să-i faciliteze accesul. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Очень трудно. Надо происходить из богатой семьи. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) În preajmă persoane cu influență, să aibă bani pentru a deschide uși.
Calități personale și relaționale: cultură, respect, empatie, comunicare, lucru în echipă	6	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Valorile morale sunt fundamentale. Corectitudinea, respectul față de oameni. 10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Să caute de el: finalizarea studiilor, loc de muncă stabil, să aibă cultură și să cunoască bine oamenii, limbaj și comportament ce înseamnă respect. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Să aibă studii finisat cu brio. Să fie muncitor, responsabil. Om cu suflet bun, empatic. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un tânăr din Republica Moldova, pentru a fi considerat un exemplu de succes, trebuie să posede multiple competențe: studii de calitate, abilități de comunicare, gândire critică, rezolvarea problemelor, lucru în echipă.
Inițiativă, activitate și asumarea propriilor proiecte	6	
Networking, rețele profesionale și colaborări autentice	6	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Construirea de rețele profesionale și civice autentice; și asumarea unui proiect concret de contribuție locală sau națională. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Neapărat să-și dezvolte continuu cunoștințele și să facă networking, să

		meargă la instruire, să se implice frecvent în activități/ evenimente/ obiective publice, etc. și să se facă remarcat. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) De multe ori, cei care reușesc nu sunt neapărat cei mai buni la școală, dar sunt cei care au curaj, se mișcă, cunosc oameni, își fac relații și știu unde să insiste. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să construiască parteneriate și să colaboreze cu oameni de succes pentru a învăța experiența.
Împlinire, satisfacție și alegerea domeniului potrivit/talentului	6	61.(F, 66-75, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Получать знания и образование в той области, в которой он планирует себя реализовать. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să găsească domeniul în care are talent, să fie apreciat și susținut de echipa cu care activează.
Apartenență politică și legături în partid/guvern	5	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Relațiile de cumetrisem și banii asigură accesarea în ierarhia socială a tinerilor. Apartenența la formațiuni politice. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Să fie deștept. Să învețe continuu. Pentru o carieră rapidă - să intre în partid.
Aplicarea la poziții, concursuri, examene și valorificarea șanselor concrete	4	46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Во-первых выучился на выгодную должность, сдать экзамены, быть непоручимо верным идеи и своей цели, и проходить все испытания жизни.
Gândire critică, competențe digitale și tehnologii noi	4	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Dobândirea de competențe rare și căutate, inclusiv digitale; construirea de rețele profesionale și civice autentice; și asumarea unui proiect concret de contribuție locală sau națională. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un tânăr din Republica Moldova, pentru a fi considerat un exemplu de succes, trebuie să posede multiple competențe: studii de calitate, abilități de comunicare, gândire critică, rezolvarea problemelor, lucru în echipă. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Să învețe constant să stăpânească o limbă străină și tehnologiile noi.
Imagine publică, vizibilitate și promovarea realizărilor	4	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să facă întotdeauna publicitate la tot ceea ce realizează și, rezultatele vor veni de la sine. 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Imaginea publică și modul în care un tânăr se prezintă în societate contează. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Devine cea mai bună voce într-o nișă, își construiește un brand personal bazat pe transparență.
Stil de viață sănătos, echilibru personal și familie	4	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Promovează un stil de viață sănătos, are o familie bazată pe respect și investește în educația continuă. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Să ducă un mod sănătos de viață, să fie bine școlit, permanent să se dezvolte intelectual, să facă schimb de experiență. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Are un stil de viață echilibrat, sănătos și este respectat ca model pentru alți tineri, inspirând prin munca și exemplul său.
Construirea succesului prin forțe proprii	3	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Dar a învins prin insistență. Astăzi este profesor de istorie în școală. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Un tânăr de succes este cel care reușește să își construiască o carieră prin forțe proprii, rămâne informat și se implică în viața orașului sau satului său, devenind un punct de reper pentru ceilalți. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Dar au răzbătut numai prin muncă. Și unul, și altul călătoresc practic în întreaga lume, pe banii organizației.

Norocul și momentul potrivit	3	50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să muncească, să studieze, să aibă noroc. O familie cu 5 copii, mamă singură, unul din copii a muncit peste hotare, a acumulat bani, a procurat agregate, teren, loc de casă singuri ajută pe ceilalți. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Norocul de a fi la locul potrivit în momentul potrivit.
Parcurs gradual, încercări, greșeli și schimbarea direcției	3	26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De obicei, încearcă mai multe lucruri, mai greșește, mai schimbă direcția, și, la un moment dat, prinde ceva care merge. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Un scenariu mai realist ar fi că începe de jos, poate chiar schimbă mai multe domenii, încearcă diferite lucruri, uneori pleacă peste hotare, acumulează experiență, apoi revine sau își construiește ceva stabil. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Oamenii care își deschid afaceri și au studii reușesc. Trebuie să crești treptat, să investești La noi este invers
Succesul nu înseamnă doar bani, ci și respect și contribuție	3	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Succesul adevărat nu e doar acumulare personală. În contextul Moldovei, un tânăr de succes este cel care reușește să creeze valoare și pentru alții. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Succesul nu înseamnă doar bani, ci și respect. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Pentru a accede în vârful ierarhiei sociale în Republica Moldova anului 2026, succesul nu mai este definit doar de acumularea materială, ci de un mix între expertiză tehnică, integritate și influență comunitară.
Accesarea fondurilor și finanțărilor	2	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să se implice activ încă de pe băncile studenției în activități de voluntariat în care să aducă un plus comunității, să acceseze fonduri pentru a dezvolta comunitatea, să facă întotdeauna publicitate la tot ceea ce realizează și, rezultatele vor veni de la sine. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Pentru a dezvolta o afacere ar putea accesa finanțări guvernamentale și internaționale pentru a avea succes în rest depinde de capacitatea acestuia de a stabili obiective, gestiona bani și adapta condițiilor de piață.
Iubirea de țară, patriotismul și aducerea recunoașterii țării/localității	2	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să iubească țara pe care o reprezintă. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să-și urmeze visele, să aducă recunoștință localității, țării.
Birocrație și rezistența sistemelor vechi	1	18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Accesul pe scara ierarhică a unui tânăr este condiționat de mai mulți factori, deși ar putea să aibă o pregătire de calitate, din cauza birocrăției acesta va întâmpina o serie de piedici.
Compromisuri morale pentru a ajunge „sus”	1	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Dacă nu-și vinde sufletul diavolului răzbate greu.
Dreptul la exprimare	1	
Lipsa oportunităților/condițiilor în țară și plecarea peste hotare	1	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Contează și ce oportunități sunt în țară. Dacă nu sunt condiții, mulți nu au de ales și pleacă.
Protecție față de bullying și un mediu educațional favorabil	1	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Un tânăr trebuie să fie educat corect în familie și sprijinit în școală, fără a fi expus bullying-ului.
Studii accesibile și sprijin instituțional pentru formare	1	

8.1 Cum s-a schimbat implicarea locuitorilor din comunitatea Dvs. în rezolvarea problemelor locale în ultimii doi ani, comparativ cu perioada pandemiei și primii ani ai războiului din Ucraina? Dați exemple concrete de proiecte sau acțiuni civice (inițiative comunitare, voluntariat, participare la decizii locale).

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Implicarea a crescut / s-a schimbat pozitiv în ultimii doi ani	44	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) Oamenii sunt puțin mai activi, dar încă există reticență. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În ultimii doi ani, implicarea locuitorilor din comunitatea noastră a crescut comparativ cu perioada pandemiei și primii ani ai războiului din Ucraina. Dacă atunci activitățile erau limitate din cauza restricțiilor și incertitudinii, acum oamenii participă mai activ la inițiative comunitare și proiecte locale. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În ultimii doi ani, implicarea locuitorilor a crescut față de perioada pandemiei și începutul războiului din Ucraina. Dacă atunci oamenii erau mai retrași și preocupați de supraviețuire, acum se implică mai activ în inițiative comunitare. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) За последние два года люди стали более сплоченными. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Activismul și coeziunea locuitorilor din sat a crescut. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Implicarea locuitorilor este activă în rezolvarea problemelor locale, a crescut treptat după perioada pandemiei și primii ani de război. În ultimii doi ani oamenii participă mai activ la acțiuni comunitare, cum ar fi curățenia satului, amenajarea spațiilor publice sau sprijinirea școlii și bisericii. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) За последние два года вовлеченность жителей в решение местных проблем постепенно увеличивается.
Acțiuni de voluntariat	40	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) În primăvara aceasta mai mulți locuitori ai unor regiuni au participat la curățirea unui parc din apropiere, tinerii fac voluntariat și amenajează curțile blocurilor de locuit, fac curățenie, plantează copaci și instalează bănci. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Personal mama mea, acum 6 ani a fondat o mica asociație de voluntariat „Voluntarii Din C.”, fac diferite proiecte, și primesc ajutoare atât de pe teritoriul MD cât și de peste hotarele ei. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Eu sunt voluntară. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De exemplu, au fost organizate acțiuni de voluntariat pentru sprijinirea refugiaților, campanii de colectare de fonduri pentru școli și spitale, dar și proiecte de ecologizare și amenajare a spațiilor publice. Totodată, oamenii participă mai des la consultări publice și la deciziile locale, ceea ce arată o dorință mai mare de a contribui la rezolvarea problemelor comunității, tinerii, îndeosebi cei de la Centrul de tineret din Nisporeni se implică în activități de voluntariat, caritate ș.a. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) Появилось больше волонтерских инициатив, особенно в сфере гуманитарной помощи и социальной поддержки. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Mai mult se pune accent pe voluntariat când se plantează copaci.

		83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cetățenii s-au implicat activ în activități de voluntariat în cadrul proiectului „Soluții de adaptare la schimbările climatice pentru râulețul C.”, cu suportul unui ONG. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) S-a schimbat în bine, cred eu, întrucât de câteva ori pe an se organizează campanii de voluntariat înainte de sărbători cum ar fi Paști, Crăciun pentru persoanele mai vulnerabile, se colectează produse alimentare.
Implicare redusă / pasivitate / reticență	35	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Consiliile locale sunt în cele mai multe cazuri pustii, nu prea există opinia comunității, consilierii locali sunt oameni care au ajuns nu dorința de a aduce schimbarea ci pe linia de partid, în cele mai multe cazuri ei nu au nici o inițiativă: Localitățile în ultimii ani sunt mai mult la cheremul primarului care dacă are o dragoste mare față de localitate, apar și rezultatele evidente. 3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Comunitatea noastră este total pasivă. Implicarea este scăzută. 6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Lumea nu dorește să se implice în rezolvarea problemelor, nici de voluntariat nu se discută! 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) În ultimii doi ani, implicarea parcă a mai scăzut. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Din păcate implicarea comunității a scăzut, locuitorii au devenit mai sceptici, mai rezervați și mai neîncrezători, atât față de autoritățile publice, cât și față de posibilitatea reală de a schimba lucrurile. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Вовлеченность жителей в последние годы понизилась, поскольку и проблем стало больше у самих людей местного населения, и доходы сильно уменьшились. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Mai puțin se implică, în raport cu 5-10 ani în urmă. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Implicarea se face mai mult pe rețele de socializare, prin comentarii, dar cu fapte concrete nu prea se afirmă nimeni.
Inițiative comunitare și proiecte locale de dezvoltare	23	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) În această perioadă au fost realizate unele proiecte sociale, bunăoară amenajarea terenului sportiv pentru localitate. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Personal mama mea, acum 6 ani a fondat o mica asociație de voluntariat „Voluntarii Din C.”, fac diferite proiecte, și primesc ajutoare atât de pe teritoriul MD cât și de peste hotarele ei. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Exemple pot servi: „Un leu pentru parcul tău”, Campaniile umanitare școlare și Programul de Bugetare participativă. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dacă atunci activitățile erau limitate din cauza restricțiilor și incertitudinii, acum oamenii participă mai activ la inițiative comunitare și proiecte locale. S-a implementat un proiect cu participare civica, în cadrul căruia a fost construit un teren de joacă pentru copii. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) S-au implicat în procesul bugetării participative, prin înaintarea diverselor proiecte ce tin de dezvoltarea comunei. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În ultimii doi ani în localitate au apărut schimbări importante grație implicării APL și a cetățenilor în programe, proiecte și inițiative locale de dezvoltare a comunității.

Sprijinirea persoanelor vulnerabile, a familiilor și a vârstnicilor	21	15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Proiecte: centre de ajutor pentru persoane vulnerabile, au colectat alimente, medicamente și haine pentru persoanele sărace sau refugiați. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) De ajutoare beneficiază bătrânii și familiile social vulnerabile. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) S-au organizat colecte pentru familii vulnerabile sau pentru sprijinirea copiilor cu nevoi speciale. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Au ajutat familia cu 4 copii care au avut incendiu. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un rol important l-a avut Diaspora. Ei au trimis ajutoare pentru familii și bătrâni. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) S-a schimbat în bine, cred eu, întrucât de câteva ori pe an se organizează campanii de voluntariat înainte de sărbători cum ar fi Paști, Crăciun pentru persoanele mai vulnerabile, se colectează produse alimentare.
Colecte, donații și ajutor material	21	31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) De exemplu, s-au organizat colecte de alimente și produse pentru familii nevoiașе, campanii de igienizare a spațiilor publice și grupuri de sprijin pentru persoanele afectate de crize. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Au contribuit cu bani la reparația drumurilor. Fostul primar a ales un grup de rude pe care ia ajuta cu bani nu se știe de unde pentru renovarea caselor. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un rol important l-a avut Diaspora. Ei au trimis ajutoare pentru familii și bătrâni. În perioada pandemiei a oferit colete cu măști și dezinfectante pentru școală, grădiniță, bibliotecă. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Oamenii au învățat să se organizeze mai rapid pentru acțiuni de voluntariat sau donații.
Ajutor reciproc și rețele de sprijin comunitar	20	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Personal mama mea, acum 6 ani a fondat o mică asociație de voluntariat „Voluntarii Din C.”, fac diferite proiecte, și primesc ajutoare atât de pe teritoriul MD cât și de peste hotarele ei. De ajutoare beneficiază bătrânii și familiile social vulnerabile. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Au ajutat familia cu 4 copii care au avut incendiu. Fostul primar a ales un grup de rude pe care ia ajuta cu bani nu se știe de unde pentru renovarea caselor. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dar a fost foarte receptivă la nevoile altora și dispusă de a ajuta. 97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) A crescut solidaritatea. Pe rețelele social media vedem grupuri pentru ajutor reciproc. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Cetățenii din comunitate au devenit mai empatici, se implică în activități civice și ajută familii social vulnerabile.
Ajutor pentru refugiații din Ucraina	19	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În primii ani ai Războiului (2022-2023): cei din Diaspora au acționat ca un finanțator de urgență, trimițând resurse masive pentru gestionarea fluxului de refugiați și susținerea familiilor lovite de inflație. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De exemplu, au fost organizate acțiuni de voluntariat pentru sprijinirea refugiaților, campanii de colectare de fonduri pentru școli și spitale, dar și proiecte de ecologizare și amenajare a spațiilor publice. 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Spre exemplu: s-a organizat ajutor pentru refugiați.

		56.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Поддержка беженцев. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În primii ani ai războiului din Ucraina, APL și Asistența Comunitară Socială, în colaborare cu Biblioteca, am elaborat un plan de ajutorare a refugiaților. 121.(B, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) После пандемии активность немного выросла, люди участвуют в волонтерстве, помогают беженцам, участвуют в местных инициативах.
Mobilizarea și solidaritatea în perioadele de criză	17	44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) За последние два года люди стали более сплоченными. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În perioada pandemiei și primii ani ai războiului din Ucraina populația satului era foarte stresată de ceea ce se întâmplă. Dar a fost foarte receptivă la nevoile altora și dispusă de a ajuta. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Crizele (pandemia și refugiații) i-au unit pe oameni. 87.(F, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Oamenii au devenit mai uniți mai ales în timpul crizelor, ajutând refugiații sau organizând campanii de colectare de bunuri și lucruri.
Acțiuni de curățenie, salubritate și igienizare	16	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) În primăvara aceasta mai mulți locuitori ai unor regiuni au participat la curățirea unui parc din apropiere, tinerii fac voluntariat și amenajează curțile blocurilor de locuit, fac curățenie, plantează copaci și instalează bănci. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Am luat un grup de elevi și am strâns gunoierul de pe strada unde locuim. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Au fost organizate acțiuni de curățire a localității de gunoaie. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Ei au participat la decolmatarea și ecologizarea râulețului și au ajutat la renovarea podețului peste râuleț, care leagă 2 sectoare ale satului.
Creșterea solidarității, coeziunii și empatiei	15	15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Oamenii au devenit mai solidari, ajută mai activ. 44.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, ALT, or. Comrat) За последние два года люди стали более сплоченными. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Crizele (pandemia și refugiații) i-au unit pe oameni. 97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) A crescut solidaritatea. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) La nivel social au devenit mai empatici și solidari cu cei aflați în dificultate.
Implicarea a scăzut / a regresat	15	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Din păcate în ultimii 3-5 ani asistăm la un regres tot mai mare privind implicarea locuitorilor din rezolvarea problemelor; motivul cei mai activi au migrat, cei care dintotdeauna au fost implicați în rezolvarea problemelor locale au îmbătrânit, o altă parte urmăresc doar propria finanțare. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) În ultimii doi ani, implicarea parcă a mai scăzut. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Din păcate implicarea comunității a scăzut, locuitorii au devenit mai sceptici, mai rezervați și mai neîncredători, atât față de autoritățile publice, cât și față de posibilitatea reală de a schimba lucrurile. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Вовлеченность жителей в последние годы понизилась, поскольку и

		проблем стало больше у самих людей местного населения, и доходы сильно уменьшились. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Mai puțin se implică, în raport cu 5-10 ani în urmă.
Individualism, egoism, retragere și lipsă de coeziune	12	43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Все заботятся о себе лично. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Se divizează după bogăție, rudenie, nu sunt simpli cum erau odată. 66.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Внутри села два лидера, нету общности для проектов. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Oamenii au devenit mai egoiști. A dispărut definitiv practica anterioară de "clacă", când toți sătenii veneau în ajutor la o familie tânără să ajute la construcția unei case, gratis sau cu o recompensă - un pahar cu vin și o bucată de pâine.
Implicarea nu s-a schimbat semnificativ	12	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Comparativ cu alte perioade de criză, nivelul de participare a rămas același. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Nu cred că s-au schimbat considerabil, cred că au devenit mai adaptabili. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Не изменилась. 86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Nu s-a schimbat, nicidecum. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) Никак не изменилось для большинства.
Amenajarea spațiilor publice, parcurilor și curților	11	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) În primăvara aceasta mai mulți locuitori ai unor regiuni au participat la curățirea unui parc din apropiere, tinerii fac voluntariat și amenajează curțile blocurilor de locuit, fac curățenie, plantează copaci și instalează bănci. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) S-a implementat un proiect cu participare civică, în cadrul căruia a fost construit un teren de joacă pentru copii. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Сделали в селе колодцы, детские площадки. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Au fost amenajate parcuri, locuri de odihnă, reparate și iluminate câteva drumuri.
Participarea la consultări publice, ședințe și luarea deciziilor locale	11	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cetățenii, consilierii se implică acum în procesul de luare a deciziilor prin consultări publice pentru strategii de dezvoltare pe termen lung. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De asemenea, comunitatea participă mai des la ședințe și consultări publice privind deciziile locale, oferind sugestii pentru îmbunătățirea infrastructurii și a serviciilor publice. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) По большей части, в моей местности больше людей начало участвовать в сельских советах, и больше заявлений и требований для решений, начали облагораживать местность села. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Регулярно проводим консультации и публичные слушания.
Repararea și întreținerea drumurilor	10	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Au fost reparate drumurile, s-a asfaltat calea de acces în satul vecin. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii s-au implicat în curățenia satului și în întreținerea drumurilor locale. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Au contribuit cu bani la reparația drumurilor.

		81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Reparația drumurilor locale cu contribuția locatarilor din anumite sectoare. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Reparația drumurilor oamenii au contribuit cu 7500 de lei, 6800 lei, 5000 de lei de la fiecare gospodărie din sectorul dat.
Rolul școlii, bisericii, bibliotecii, asociațiilor și centrelor comunitare	10	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Biserica, iarăși, vine cu inițiative. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Totodată, oamenii participă mai des la consultări publice și la deciziile locale, ceea ce arată o dorință mai mare de a contribui la rezolvarea problemelor comunității, tinerii, îndeosebi cei de la Centrul de tineret din Nisporeni se implică în activități de voluntariat, caritate ș.a. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În primii ani ai războiului din Ucraina, APL și Asistența Comunitară Socială, în colaborare cu Biblioteca, am elaborat un plan de ajutorare a refugiaților.
Proiecte și acțiuni ecologice	10	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) În primăvara aceasta mai mulți locuitori ai unor regiuni au participat la curățirea unui parc din apropiere, tinerii fac voluntariat și amenajează curțile blocurilor de locuit, fac curățenie, plantează copaci și instalează bănci. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Au fost organizate acțiuni de curățire a localității de gunoaie. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) S-au instalat niște urne de colectare a plasticului, dar 1 dată pe lună se colectează și se duce tot la gunoiștea din sat. Nu se duce plasticul la prelucrare Dacă s-ar săpa fântâni și s-ar curăța izvoarele 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cetățenii s-au implicat activ în activități de voluntariat în cadrul proiectului „Soluții de adaptare la schimbările climatice pentru râulețul C,” cu suportul unui ONG. Ei au participat la decolmatarea și ecologizarea râulețului și au ajutat la renovarea podețului peste râuleț, care leagă 2 sectoare ale satului. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Aș putea spune că oamenii au devenit mai uniți, cel mai des activități civice la moment sunt proiectele de împădurire și salubritatea deșeurilor.
Rolul primăriei, APL și al liderilor locali în mobilizarea cetățenilor	9	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Primăria este cea care inițiază. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Autoritatea Publică Locală a oferit sprijin, informare și organizare. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) La noi la școală de exemplu, dacă se adresează primăria, organizăm. Trebuie să fie un lider local ca să-i organizeze pe oameni. Când este vreo problemă, văd că la primărie îi cheamă. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) S-a schimbat implicarea datorită liderului din comunitate care este receptiv la necesitățile localnicilor și participă la diverse proiecte, granturi (asfaltarea unor străzi, învezirea localității, iluminarea).
Creștere ușoară sau moderată, dar implicare încă insuficientă	9	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) Oamenii sunt puțin mai activi, dar încă există reticență. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Implicarea a crescut oarecum, mai ales în rândul unor categorii, precum pensionari activi, câțiva tineri cu experiență de diasporă, profesori. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Implicarea a crescut ușor, oamenii participă la unele inițiative locale și voluntariat, dar nu suficient.

		34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Implicarea a crescut moderat, în special prin voluntariat și inițiative locale, însă nu este încă suficientă. 102.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Implicarea a crescut puțin, oamenii sunt mai activi decât în pandemie, dar nu toți participă.
Implicarea tinerilor	7	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Implicarea a crescut oarecum, mai ales în rândul unor categorii, precum pensionari activi, câțiva tineri cu experiență de diasporă, profesori. Lectiile de EPSocietate a contribuit la activizarea unui segment al tinerilor din comunități. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Am luat un grup de elevi și am strâns gunoiul de pe strada unde locuim. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Молодежь не особенно вовлекается в общественную жизнь.
Implicare selectivă, în funcție de posibilități sau interesul direct	7	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Fiecare se implică în funcție de posibilitățile și resursele proprii. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Oamenii participă cu contribuții la proiecte care-i vizează direct, în rest nu se prea implică. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Oamenii din localitatea noastră dau dovadă de inițiative bune, participă la acțiuni de voluntariat când sunt solicitați.
Contribuții financiare ale locuitorilor	7	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Exemple pot servi: „Un leu pentru parcul tău”, Campaniile umanitare școlare și Programul de Bugetare participativă. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Au contribuit cu bani la reparația drumurilor. Fostul primar a ales un grup de rude pe care ia ajuta cu bani nu se știe de unde pentru renovarea caselor. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Reparația drumurilor locale cu contribuția locatarilor din anumite sectoare. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Reparația drumurilor oamenii au contribuit cu 7500 de lei, 6800 lei, 5000 de lei de la fiecare gospodărie din sectorul dat.
Terenuri de joacă, sportive și spații de recreere	7	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) În această perioadă au fost realizate unele proiecte sociale, bunăoară amenajarea terenului sportiv pentru localitate. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) S-a implementat un proiect cu participare civică, în cadrul căruia a fost construit un teren de joacă pentru copii. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Сделали в селе колодцы, детские площадки. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Astfel au fost implementate proiectele „Amenajarea unui teren de joacă pentru copiii din satul C.”, cu suportul GAL „Lunca Prutului de Jos”;
Dificultățile economice și problemele personale reduc implicarea	6	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii s-au concentrat mai mult pe propriile probleme, pentru că și situația economică s-a înrăutățit. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Lipsa încrederii în instituțiile statului și dificultățile social-economice au contribuit la diminuarea dorinței de implicare. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Вовлеченность жителей в последние годы понизилась, поскольку и проблем стало больше у самих людей местного населения, и доходы сильно уменьшились. А также не надо забывать о том, что огромный рост цен на

		энергоресурсы тоже способствовал большим затратам людей и высокий уровень цен. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Mi se pare că în ultimii doi ani unele persoane au devenit mai egoiste. Faptul care putem explica că oamenii se tem, au frica constantă în ziua de mâine.
Restricțiile și retragerea din perioada pandemiei	6	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În perioada Pandemiei implicarea a fost marcată de reacții punctuale și izolate. Grupurile de tineri sau voluntari locali s-au mobilizat pentru acțiuni de asistență (livrarea de alimente sau medicamente bătrânilor) într-un context de restricții severe de circulație. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) În perioada pandemiei și a primilor ani ai războiului, oamenii erau mai retrași și concentrați pe probleme personale.
Plantarea copacilor, împădurirea și înverzirea localității	5	103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Am fost acum la împădurit, prin Drochia undeva. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Aș putea spune că oamenii au devenit mai uniți, cel mai des activități civice la moment sunt proiectele de împădurire și salubritatea deșeurilor.
Implicarea Diasporei	5	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Implicarea a crescut oarecum, mai ales în rândul unor categorii, precum pensionari activi, câțiva tineri cu experiență de diasporă, profesori. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În primii ani ai Războiului (2022-2023): cei din Diaspora au acționat ca un finanțator de urgență, trimițând resurse masive pentru gestionarea fluxului de refugiați și susținerea familiilor lovite de inflație. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Personal mama mea, acum 6 ani a fondat o mica asociație de voluntariat „Voluntarii Din C.”, fac diferite proiecte, și primesc ajutoare atât de pe teritoriul MD cât și de peste hotarele ei. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Proiecte, precum: Dor de casă, Diaspora se implică etc. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Un rol important l-a avut Diaspora. Ei au trimis ajutoare pentru familii și bătrâni.
Sprijinirea școlilor, grădinițelor, bibliotecilor și spitalelor	5	26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De exemplu, locuitorii s-au implicat în curățenia comunei, modernizarea școlii și grădiniței și organizarea de acțiuni de voluntariat pentru familiile social vulnerabile.
Iluminat stradal, trotuare și alte lucrări de infrastructură	5	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Au fost reparate drumurile, s-a asfaltat calea de acces în satul vecin. S-au făcut trotuare și iluminat stradal pe baza de panouri led. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) S-a schimbat implicarea datorită liderului din comunitate care este receptiv la necesitățile localnicilor și participă la diverse proiecte, granturi (asfaltarea unor străzi, înverzirea localității, iluminarea).
Oferirea de cazare, transport și găzduire	4	55.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Предоставление жилья, помощь. 75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) S-au implicat destul de activ, atât voluntariat, ajutorul cu gazde, ajutor umanitar. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Crizele (pandemia și refugiații) i-au unit pe oameni. Mulți s-au mobilizat pentru a colecta alimente, haine sau pentru a oferi transport și cazare.
Lipsa unor proiecte sau acțiuni vizibile	4	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Nu aș putea un exemplu concret, pentru că nu au existat asemenea proiecte.

		8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Nu văd o mobilizare mai mare sau inițiative vizibile din partea comunității.
Implicare mai ales când oamenii sunt solicitați sau proiectul îi vizează direct	4	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Oamenii participă cu contribuții la proiecte care-i vizează direct, în rest nu se prea implică. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Oamenii din localitatea noastră dau dovadă de inițiative bune, participă la acțiuni de voluntariat când sunt solicitați.
Implicarea prin rețelele sociale	4	63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Увеличилось за счет соцсетей, но это не влияет пока что положительно, только усугубляет ситуацию. 97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Pe rețelele social media vedem grupuri pentru ajutor reciproc. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Implicarea se face mai mult pe rețele de socializare, prin comentarii, dar cu fapte concrete nu prea se afirmă nimeni.
Divizarea comunității și lipsa unei viziuni comune	4	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Consiliile locale sunt în cele mai multe cazuri pustii, nu prea există opinia comunității, consilierii locali sunt oameni care au ajuns nu dorința de a aduce schimbarea ci pe linia de partid, în cele mai multe cazuri ei nu au nici o inițiativă: Localitățile în ultimii ani sunt mai mult la cheremul primarului care dacă are o dragoste mare față de localitate, apar și rezultatele evidente. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) I-a divizat. 66.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Внутри села два лидера, нету общности для проектов.
Bugetare participativă	3	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Exemple pot servi: „Un leu pentru parcul tău”, Campaniile umanitare școlare și Programul de Bugetare participativă. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) S-au implicat în procesul bugetării participative, prin înaintarea diverselor proiecte ce tin de dezvoltarea comunei. 73.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Частичное вовлечение в экономику проектов совместных, проекты совместного бюджетирования в селе и в государстве
Fântâni, izvoare și acces la apă	3	62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Сделали в селе колодцы, детские площадки. 70.(F, 36-45, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Были установлены детские площадки, решены проблемы с колодцами. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Nu sunt fântâni. Dacă s-ar săpa fântâni și s-ar curăța izvoarele
Neîncrederea, dezamăgirea și scepticismul reduc implicarea	3	30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sunt dezamăgiți. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Din păcate implicarea comunității a scăzut, locuitorii au devenit mai sceptici, mai rezervați și mai neîncredători, atât față de autoritățile publice, cât și față de posibilitatea reală de a schimba lucrurile.
Oamenii apelează în principal la primărie pentru soluționarea problemelor	3	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) De obicei, oamenii se adresează primăriei pentru rezolvarea problemelor concrete din comunitate. Primăria este principala instituție responsabilă de gestionarea nevoilor locale. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Primăria este cea care inițiază.

		103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) La noi la școală de exemplu, dacă se adresează primăria, organizăm. Când este vreo problemă, văd că la primărie îi cheamă.
Migrația și îmbătrânirea populației reduc baza de implicare	2	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Din păcate în ultimii 3-5 ani asistăm la un regres tot mai mare privind implicarea locuitorilor din rezolvarea problemelor; motivul cei mai activi au migrat, cei care dintotdeauna au fost implicați în rezolvarea problemelor locale au îmbătrânit, o altă parte urmăresc doar propria finanțare. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) În localitate sunt mai multe persoane vârstnice care sunt mai puțin implicați în soluționarea de probleme.
Activitate online fără acțiuni concrete	2	98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Implicarea se face mai mult pe rețele de socializare, prin comentarii, dar cu fapte concrete nu prea se afirmă nimeni.
Acțiuni în perioada pandemiei: livrări, măști, dezinfectanți și vaccinare	2	83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De asemenea au ajutat la buna desfășurare a campaniilor de vaccinare. În perioada pandemiei a oferit colete cu măști și dezinfectante pentru școală, grădiniță, bibliotecă.
Creșterea gradului de informare	2	76.(B, 56-65, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Lumea este mai informată. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Autoritatea Publică Locală a oferit sprijin, informare și organizare.
Adaptarea comunității fără schimbări considerabile	1	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Nu cred că s-au schimbat considerabil, cred că au devenit mai adaptabili.
Implicarea redusă a tinerilor în viața comunității	1	42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Молодежь не особенно вовлекается в общественную жизнь.
Dezvoltarea continuă în pofida problemelor	1	95.(F, 46-55, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Dezvoltarea merge înainte indiferent de probleme create.
Piața locală ca spațiu de comunicare și identificare a problemelor	1	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) În sat avem piață, unde oamenii pot vinde produsele agricole. Piața este un loc de comunicare. Oamenii zâmbesc, comunică, identifică probleme.

8.2 Care sunt principalele bariere care împiedică oamenii din comunitatea Dvs. să se implice în problemele locale? Exemple: lipsa timpului, resurse limitate, neîncredere, lipsa informațiilor.

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Lipsa timpului / timpului liber	65	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Lipsa timpului celor care doresc schimbarea. Orice activitate, proiect implementat necesită timp și mult efort, la care se adaugă și implicarea mai multor oameni din comunitate, dar care la rândul lor nu au timp sau evită birocrăția excesivă din ultimii ani. 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Lipsa timpului. După programul de lucru, mulți oameni au responsabilități suplimentare – gospodărie, familie, alte activități – ceea ce face dificilă participarea la inițiative comunitare sau la întâlniri publice. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) A doua este lipsa timpului real. Oamenii din mediul rural au un program al zilei extrem de solicitat între muncile agricole, servicii și familie. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cred că cea mai mare piedică este lipsa de timp și oboseala. Oamenii muncesc mult și nu le mai rămâne energie pentru altceva

		19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Lipsa timpului (mulți muncesc în agricultură sau peste hotare și nu sunt acasă) 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) În localitatea noastră oamenii sunt ocupați cu lucrări agricole, mulți fiind trecuți de vârsta pensionării mai muncesc încă, însă pentru ei timpul are alte dimensiuni. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Заняты в рабочее время, а в выходные люди стараются работать в своих хозяйствах. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Care activează, lucrează e lipsa timpului. Dacă luăm chiar și la Bălți care lucrează. Ei se duc pe schimburi acolo și nu aş pune că au ei timp. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Lipsa timpului – mulți sunt la muncă, se obosesc, timpul liber preferă să-l petreacă cu familia. Lipsa informației – unii nici nu tind la informare considerând că problemele se vor soluționa singure.
Neîncrederea	47	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Dezamăgirea față de organele de conducere locale. Oamenii nu se mai implică. Nu mai cred. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Prima barieră este neîncrederea în instituții, în capacitatea că implicarea va schimba ceva. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Unul din motive este neîncrederea în primar și în consilierii locali. Oamenii au impresia că, chiar dacă se implică sau își spun părerea, nu se schimbă mare lucru. Tot de partid depinde. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dar un factor important este neîncrederea. Mulți cred că implicarea nu schimbă nimic, că deciziile se iau oricum fără ei. Din cauza asta, preferă să stea deoparte. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Barierele sunt lipsa timpului și neîncrederea. Cred că trebuie reconstruită încrederea. Fără asta, orice măsură e mai greu de pus în practică, pentru că oamenii rămân sceptici. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Недоверие к руководству АТО Гагаузия. 97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Neîncrederea în autorități precum că vocea oamenilor nu contează. Lupta pentru supraviețuirea financiară. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Cea mai mare cauză este neîncrederea, deoarece toți promit dar nimic nu se face, foarte mulți nu mai doresc să depună efort pentru indiferența conducătorilor.
Lipsa informațiilor / informarea insuficientă	46	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Consider că problema principală o constituie, lipsa informațiilor, precum și neîncrederea pe care au dezvoltat-o de-a lungul timpului față de autorități. 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Lipsa de informare despre mecanismele prin care pot contribui – ședințe publice, petiții, inițiative locale – îi face să rămână în afara procesului decizional. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) A treia este lipsa informației. Mulți nu știu cum funcționează consiliul local (cate o data oamenii nu au suficienta răbdare, își doresc rezolvarea problemelor imediat sau cât mai repede), ce drepturi au, ce proiecte sunt în derulare. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Lipsa informației, proasta coordonare între instituții, lipsa transparenței decizionale.

		19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Lipsa de informații – nu știe lumea unde și cum să se implice, cine le poate finanța ideile. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Недостаток информации, часто молодежь не знает даже когда что-то решается, нехватка времени в виду увеличения цен нужно работать чтобы прокормить семью. 99.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Autoritățile ar trebui să informeze mai bine cetățenii. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Și informații tot ar trebui să fie mai multe, nu numai un anunț pe Facebook. E de dorit și de îmbunătățit informația. Omul trebuie să știe. Vedeți, radiou local nu avem... numai Facebook.
Resurse financiare și materiale limitate	39	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) A doua problemă e lipsa de resurse – nu toți au bani sau posibilități să contribuie. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Resurse financiare limitate (nu au bani nici pentru ei, darămite pentru proiecte) 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Lipsa resurselor financiare. Peste tot se solicită bani. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Resurse limitate – oamenii nu au bani sau materiale pentru a contribui la proiecte, mai ales în perioade de criză economică sau energetică. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Препятствия – это, конечно же, высокий уровень цен, выросла очень сама жизнь, и людям приходится прилагать максимум усилий для того, чтобы ухаживать за собственной семьей. Им не хватает сил и возможностей участвовать в жизни общества.
Lipsa banilor / venituri mici / lupta pentru supraviețuire	27	35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De asemenea, oamenii sunt preocupați cu munca și problemele zilnice, de asigurarea unui venit mai ales în contextul dificultăților economice. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Недостаток информации, часто молодежь не знает даже когда что-то решается, нехватка времени в виду увеличения цен нужно работать чтобы прокормить семью. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Oamenii puțin se implică în rezolvarea problemelor comunității – spre nimic. Dar lipsa banilor este un obstacol mare, mulți cetățeni abia de mai supraviețuiesc..
Preocuparea pentru muncă, gospodărie, familie și problemele personale	26	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) După programul de lucru, mulți oameni au responsabilități suplimentare – gospodărie, familie, alte activități – ceea ce face dificilă participarea la inițiative comunitare sau la întâlniri publice. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Oamenii din mediul rural au un program al zilei extrem de solicitat între muncile agricole, serviciu și familie. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Oamenii sunt prea ocupați cu munca și grijile zilnice pentru a se mai implica în activități comunitare.
Neîncrederea în autorități / conducere / lideri	24	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Dezamăgirea față de organele de conducere locale. Oamenii nu se mai implică. Nu mai cred. 6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Neîncredere în liderii comunității 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Недоверие к руководству АТО Гагаузия. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Cea mai mare cauză este neîncrederea, deoarece toți promit dar nimic nu se face, foarte mulți nu mai doresc să depună efort pentru indiferența conducătorilor.

Indiferența / nepăsarea / apatia / pasivitatea	20	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Indiferența oamenilor. Sunt administrator la bloc. Văd cum oamenii nu doresc să se implice. Nu-i interesează ce se întâmplă în ogradă. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Uneori, apatia și dezamăgirea acumulată din experiențe anterioare îi descurajează să participe la inițiative comunitare. 72.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Основные препятствия — это апатичность и нежелание действовать во благо других 88.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Neglijența și nepăsarea
Mentalitatea individualistă / interesul personal înaintea celui comunitar	16	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Bariera principală este faptul că implicarea este motivată adesea de interese personale. Acest lucru reduce cooperarea și încrederea între oameni. Comunitatea are de suferit atunci când interesul personal devine prioritar, iar cel comun este pus pe plan secund. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mulți nu mai simt că lucrurile comune sunt și responsabilitatea lor. Există ideea asta că „nu e treaba mea” sau că oricum cineva decide dinainte și implicarea nu schimbă mare lucru. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Probabil nu au timp, dar și dorință. Fiecare se gândește că va face altcineva, dar numai nu el.
Lipsa interesului, dorinței, voinței sau motivației	15	34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Barierele principale sunt lipsa de motivare și de voință.
Convingerea că implicarea nu schimbă nimic / vocea nu contează	15	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Chiar dacă participă și discută între ei problemele dureroase, nu oamenii din localitate iau deciziile finale, nu ei sunt stăpâni pe destinele lor 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mulți cred că implicarea nu schimbă nimic, că deciziile se iau oricum fără ei. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Există ideea asta că „nu e treaba mea” sau că oricum cineva decide dinainte și implicarea nu schimbă mare lucru.
Lipsa cunoștințelor despre modalitățile de implicare / educației civice	11	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Oamenii, în multe cazuri, nu știu cum să se implice concret în rezolvarea problemelor locale, iar acest lucru devine o barieră reală în participarea civică. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Mulți nu știu cum funcționează consiliul local (cate o data oamenii nu au suficienta răbdare, își doresc rezolvarea problemelor imediat sau cât mai repede), ce drepturi au, ce proiecte sunt în derulare. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Resursele limitate și nivelul de educație.
Experiențe negative, promisiuni neonorate și dezamăgire	11	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Dezamăgirea față de organele de conducere locale. Oamenii nu se mai implică. Nu mai cred. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Neîncrederea că efortul lor va schimba ceva (după atâția ani de promisiuni neonorate) 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Uneori, apatia și dezamăgirea acumulată din experiențe anterioare îi descurajează să participe la inițiative comunitare.
Lipsa comunicării, cooperării și coeziunii între locuitori	10	26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În același timp, a dispărut obiceiul de a lucra împreună. Fiecare își vede de ale lui, iar acțiunile colective nu sunt ceva natural. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Prea puțin comunică, stau cu porțile închise, sunt invidioși. 70.(F, 36-45, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Проблемы всякие. В первую очередь это разногласия между населением.

Convingerea că primăria, statul sau altcineva trebuie să rezolve problemele	9	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) Încă mai persistă ideea această că oamenii sunt responsabili de ceea ce au în casă sau pe lângă casă, dar în afară e de competența administrației locale să aducă în ordine locuri. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Convingerea că nu e treaba lor, dar a primăriei. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Resurse limitate la unii. La alții ferma convingere, cineva trebuie să facă statul, primăria, toți sunt obligați în viziunea lor, având atitudinea de consumator.
Migrația și lipsa oamenilor activi / a tinerilor cu inițiativă	8	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Lipsa de oameni tineri cu inițiativă 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Cei mai tineri și activi sunt plecați. Lucrează în afara satului și nu au timp pentru implicare. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Нехватка жителей. Активное население уезжает.
Prețurile ridicate și dificultățile economice	7	35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De asemenea, oamenii sunt preocupați cu munca și problemele zilnice, de asigurarea unui venit mai ales în contextul dificultăților economice. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Препятствия – это, конечно же, высокий уровень цен, выросла очень сама жизнь, и людям приходится прилагать максимум усилий для того, чтобы ухаживать за собственной семьей. Им не хватает сил и возможностей участвовать в жизни общества.
Îmbătrânirea, problemele de sănătate și degradarea socială a celor rămași	6	51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Plecați cei mai bravi tineri, nu prea ai cu cine. Mulți fac abuz de băutură, degradează. 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Lumea e plecată. Cei rămași sunt bolnavi sau bețivi. Nu prea ai cu cine. 118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Недостаток компетентности, возраст.
Comunicarea insuficientă a autorităților cu cetățenii	5	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Neimplicarea personală apare adesea din neglijență și lipsă de informare. Atunci când primăria comunică mai activ și oamenii simt necesitatea, ei se implică din proprie inițiativă. 99.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Autoritățile ar trebui să informeze mai bine cetățenii. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Și informații tot ar trebui să fie mai multe, nu numai un anunț pe Facebook. E de dorit și de îmbunătățit informația. Omul trebuie să știe.
Vârsta și lipsa competențelor	5	
Lipsa oamenilor care să inițieze și să mobilizeze comunitatea	5	
Politizarea, grupările de partid, cumătrismul și corupția	4	50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Sunt grupări după criterii de partid în dependență de primarul pe care îl susțin. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Cumătrismul liderilor, lucrătorilor medicali. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Neîncrederea în puterile statului, prezența sistematică a corupției încă, indiferența față de bunuri și spații.
Dezacordurile și conflictele dintre locuitori	4	
Oboseala și lipsa energiei	3	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cred că cea mai mare piedică este lipsa de timp și oboseala. Oamenii muncesc mult și nu le mai rămâne energie pentru altceva 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Им не хватает сил и возможностей участвовать в жизни общества.

		112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Lipsa timpului – mulți sunt la muncă, se obosesc, timpul liber preferă să-l petreacă cu familia.
Lipsa curajului, a opiniei personale sau a încrederii în sine	3	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Preocupările personale, dezinteresul de a participa activ (nu doar cu păreri spuse acasă sau în mahala), lipsa curajului, alții nu au timp liber.
Birocrația, lipsa transparenței și funcționarea slabă a instituțiilor	3	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Orice activitate, proiect implementat necesită timp și mult efort, la care se adaugă și implicarea mai multor oameni din comunitate, dar care la rândul lor nu au timp sau evită birocrăția excesivă din ultimii ani. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Lipsa informației, proasta coordonare între instituții, lipsa transparenței decizionale. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Nu lucrează sistemul deloc. Noi nu avem nici o legătură. Totul se face pe hârtie, în viață nimic..
Frica de consecințe, de critică sau de a fi mințiți	2	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Există și o teamă de consecințe. Unii se tem că, dacă își exprimă opinia, vor fi criticați de ceilalți sau chiar ignorați de administrația publică locală. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Lipsa de informații și frica de a nu fi mințiți, ca mai târziu să aibă regrete.
Lipsa de încredere în viitor / nesiguranța zilei de mâine	2	
Informarea este suficientă / există canale de informare	2	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Oamenii sunt foarte informați. Toți au acces la internet. Dacă cineva nu are, este piața din sat, unde toate noutățile se află și se discută. Sunt asistenții sociali care sunt la curent cu toate problemele comunitare. Este administrația publică care monitorizează situația. 73.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Есть официальный сайт, где продвигается необходимая информация.
Bariere menționate în mod general, fără detalieri	1	

9.1 După părerea Dvs., ce calități există în cultura noastră locală, în modul nostru de a fi și a ne comporta, care ne fac să trecem mai ușor peste greutăți? Dar ce există și negativ în cultura noastră în acest sens?

Calități bune – mențiuni
1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Diversitate culturală (influențe românești, ucraineană, ruse etc.) Deschidere, creativitate urbană etc 2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Renașterea tradițiilor și obiceiurilor din localitate, dezvoltarea identității propriei localități specifice locului, cultivarea la tinerele generații dragostea față de locurile natale, scoaterea în evidență a personalităților din regiune, marcarea anumitor date semnificative poporului nostru. 4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Ne adaptăm cu ușurință tuturor schimbărilor și suntem un popor optimist și pozitiv. 6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Ospitalitatea și căldura sufletească Răbdare și putere Tradiții populare, obiceiuri naționale 7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul)

Suntem solidari și ajutam, organizăm distracții cu cei apropiați pentru a uita măcar un pic de grijile apăsătoare, dar uneori suntem pesimiști, invidioși.

8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești)

Ca și cultură, suntem oameni săritori și dornici să ajutam, iar acest lucru ne ajută enorm în momentele dificile. Există un spirit de ajutor reciproc, în care oamenii se sprijină reciproc atunci când apare o problemă sau o nevoie.

9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni)

Pozitiv. Rezistența și adaptabilitatea sunt calități reale, dobândite prin generații de dificultăți istorice. Solidaritatea neformală, vecinii care se ajută la muncile agricole, la nunți, în caz de deces. Ospitalitatea și căldura relațiilor interpersonale creează o rețea de suport afectiv în perioade grele.

11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul)

O trăsătură specifică pro: Rădăcinile profunde și tradiția, valorile transmise prin familie și sărbători ne oferă un sens de apartenență care ne ancorează atunci când în sfera contextului economic sau politic este instabilitate.

13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni)

Calități pozitive: Sânguința și stăruința în muncă; Rezistența la încercări prin efort comun; tradiții de exemplu „claca” care ar trebui valorificate

14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni)

În cultura noastră este cu adevărat de apreciat ospitalitatea, căldura și bunătatea de care dă dovadă moldoveanul prietenos..

15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău)

Cultura noastră locală se remarcă prin solidaritate, respect pentru familie și valori creștine și atașament pentru tradiții.

16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul)

În sat, relațiile sunt mai apropiate și asta contează mult în perioadele grele. Nu ești chiar singur. Mai este și faptul că oamenii sunt obișnuiți să muncească și să se descurce. Nu așteaptă neapărat să vină cineva să le rezolve problemele. Se adaptează, caută soluții, mai ales când situația devine dificilă.

17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești)

Educația este pe primul loc și reprezintă baza dezvoltării unei societăți sănătoase. Evenimentele culturale și concertele contribuie la consolidarea identității și a spiritului comunitar. Nu văd să existe aspecte negative semnificative în cultura noastră.

18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni)

Suntem un popor optimist și orientat spre a face lucruri frumoase, dar ne lipsește inițiativa și spiritul de echipă.

19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul)

Pozitiv: ospitalitatea (oricât de săraci suntem, primim oaspetele cu pâine și sare), solidaritatea între vecini (la necaz, toată lumea sare în ajutor), umorul (râdem chiar și când e greu), capacitatea de a ne adapta și de a supraviețui cu puțin.

21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni)

Una dintre calități ar fi empatia, iar din categoria negativă ar fi orgoliul.

22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul)

Cred că locuitorii localităților sunt foarte harnici și asta îi salvează de sărăcie totală. Negativ este că se lasă foarte ușor manipulați.

23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul)

Pozitiv. Hărnicia și omenia. Poporul nostul a fost întotdeauna foarte harnic, muncitor. Este o calitate prin care am învins greutățile. Să luăm claca la zidit casele. Se adună jumătate de sat să ajute tinerii să-și ridice pereții la casă.

24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni)

Pozitiv este spiritul de solidaritate și ajutor reciproc.

26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul)

Cred că ne ajută mult faptul că avem răbdare și rezistență — oamenii duc mult pe umeri fără să cedeze ușor. Dar, în același timp, asta ne și încurcă uneori, pentru că ajungem să tolerăm prea mult și să amânăm schimbările. Parcă ne adaptăm la orice, dar nu întotdeauna reacționăm când ar trebui.

27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești)

Pozitiv, este că oamenii în sat se cunosc între ei. Se ajută reciproc. Ne respectăm. Organizăm sărbători de familie. Ne întâlnim cu familiile și discutăm.

28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni)

În cultura noastră locală există calități pozitive precum solidaritatea, sprijinul reciproc între vecini și familie, dar și hărnicia și adaptabilitatea. Aceste valori ne ajută să trecem mai ușor peste greutăți, pentru că oamenii se

mobilizează și se ajută unii pe alții. Totodată, tradițiile și credința oferă stabilitate și speranță în momente dificile.

29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul)

Cred că ne ajută mult faptul că oamenii știu să se descurce, chiar și în condiții mai grele. Adică dacă nu merge într-un fel, găsesc altă soluție. Mulți sunt harnici și nu se tem de muncă, chiar dacă nu întotdeauna sunt condițiile cele mai bune. În același timp, contează și faptul că păstrăm anumite valori, familia, respectul pentru cei apropiați, tradițiile. Astea oferă un fel de echilibru și îi ajută pe oameni să treacă mai ușor peste perioade dificile.

30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești)

În primul rând, este ajutorul între rude, vecini, prieteni. Oamenii sunt harnici, răbdători, responsabili.

31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni)

În cultura noastră locală, calitățile pozitive care ne ajută să trecem mai ușor peste greutăți sunt solidaritatea, ospitalitatea, răbdarea și capacitatea de a ne adapta la situații dificile. Oamenii se sprijină între ei și se organizează în comunitate pentru a depăși crizele.

32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul)

Oamenii din sat sunt solidari, se ajută reciproc în momente dificile, fie că este vorba de muncă în gospodărie, de sprijin pentru familiile vulnerabile sau de ajutor în situații de criză.

33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul)

Calități: comunicarea și ospitalitatea, spiritul de comunitate și implicare, hărnicia și păstrarea tradițiilor.

34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul)

Solidaritatea și sprijinul reciproc sunt puncte forte ale culturii locale.

35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul)

În cultura noastră locală există mai multe calități care ajută oamenii să depășească mai ușor greutățile și anume: solidaritatea și sprijinul reciproc, oamenii tind să se ajute între ei, mai ales în cadrul familiei, reziliența ridicată, adică oamenii sunt obișnuiți cu greutăți și să facă față dificultăților economice și sociale, legătura puternică cu familia și tradiții, oferă stabilitate emoțională și sprijin moral.

Родство, помощь родственников в трудное время.

45.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, GAG, or. Comrat)

Поддержка окружающих людей, забота.

46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia)

Положительные в том что у нас в культуре стойкие люди, которые стремятся и идут напролом.

52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni)

Bunătațea, compasiunea. Se ajută unii vecini, se vizitează în caz de boală.

53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni)

Религия. Наше общество религиозное, и это наша культурная ценность.

59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia)

Качество людей – это устойчивость. Население присутствует даже в самые тяжелые времена. Молдаване, гагаузы, болгары и так далее показывают, что они очень живучи.

74.(B, 26-35, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi)

Moldovenii întotdeauna sunt și au fost descurcăriți.

Felul de a lua atitudine prin conduită, menținerea relațiilor cu ceilalți, ajutorul între oameni

94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia)

În cultura locală oamenii se ajută între ei, ceea ce îi ajută să treacă mai ușor de greutăți. Există răbdare și capacitatea de a se adapta în situații dificile.

96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia)

Răbdarea este cea mai de bază a culturii noastre.

98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia)

Încredere în ziua de mâine, credința în Dumnezeu, ajutorul reciproc.

100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia)

Suntem oameni ospitalieri și săritori la nevoie.

102.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia)

Solidaritatea, răbdarea și sprijinul între oameni.

105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei)

Ca comunitate suntem empatici, solidari, știm să punem umărul și să susținem atât moral cât și material.

106.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei)

Suntem cei care ne ajută în reciproc în caz de apare o problemă.

107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei)

Moldovenii sunt ospitalieri, descurcăriți, au fost învățați cu greul.

109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Cultura modelează comportamentul și contribuie la formarea unei societăți unite și respectuoase. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Suntem ospitalieri, dar și invidioși. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Mai ușor să trecem peste greutăți ne ajută: optimismul, susținerea celor dragi, tendința de a fi mai buni. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Tradițiile noastre care sunt foarte frumoase: colindul, uratul, semănatul, 1 martie – Ziua mărtișorului, el face ca oamenii să se socializeze mai bine. 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Calitățile care există în cultura noastră locală și ne fac să trecem mai ușor peste greutăți sunt implicarea, empatia și grija pentru tot ce ne înconjoară. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Cred că cultura noastră ca calitate importantă în situații de risc are implicarea familiei și acordarea sprijinului moral din partea acesteia. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Am fost învățați să nu lăsăm mâinile în jos, dar să continuăm mai departe. Să ne bucurăm din nimicuri și cu puținul de îl avem să ajutăm și alții. 118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Хорошо влияет толерантность местного населения. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) Трудолюбие и терпение. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Наша культура помогает людям поддерживать друг друга, быть гостеприимными и сохранять чувство общности. 121.(B, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Плюсы - взаимопомощь, поддержка, уважение к традициям. 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Положительные качества: взаимопомощь и поддержка, уважение к семье, терпение и выносливость. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Из плюсов: взаимопомощь, семейные ценности, терпение и дружелюбие. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) În cultura noastră locală există tradiții în care se manifestă calități ale poporului precum solidaritatea, respectul și sprijinul reciproc care au ajutat străbunii să treacă mai ușor peste greutăți.
Calități negative – mențiuni 2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De-a lungul istoriei noi suntem un popor adepți ai sindromului „Stockholm” să idolatrizăm pe cei care ne-au cucerit în dauna valorilor naționale. Două exemple sunt cele mai elocvente: serbarea pe 23 februarie a Armatei Roșii, care ne-a ocupat în 1940 și a datei de 9 mai, unde avem un adevărat cult față de cei care ne-au deportat, ne-au înfometat, ne-au distrus valorile. 4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Negativ ar fi, faptul că moldovenii nu au încercat de prea multe ori depășirea condiției de națiune dezvoltată la nivel mediocr. 7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) Suntem solidari și ajutăm, organizăm distracții cu cei apropiați pentru a uita măcar un pic de grijile apăsătoare, dar uneori suntem pesimiști, invidioși. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Negativ. Fatalismul, tendința de a accepta problemele ca inevitabile, fără a căuta soluții sistemice. Cultura neîncrederii față de instituții, care alimentează o retragere în privat în detrimentul implicării publice. Și o anumită reticență față de schimbare și față de cei care propun soluții noi. 10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Indiferență, centrarea pe sine. Cultura nu mai este apreciată. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul)

Aspectul Negativ: Fenomenul socio-lingvist: „Gura lumii”, teama de judecata comunității ne poate împiedica să inovăm sau să adoptăm comportamente noi, de teamă să nu părem „altfel” sau să nu eșuăm în văzul tuturor.

13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni)

Calități negative: Invidia, trufia, orgoliu de a fi mai ceva decât vecinul. Ignoranța, superficialitatea, comunicarea fără ascultarea până la capăt a opiniilor și neglijarea părerilor altora.

14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni)

Partea negativă este că și oamenii noștri se răcesc și devin răutăcioși, avari și egoiști, cauzate de nevoia banului și cheltuielile mari.

16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul)

Dar, pe de altă parte, există și lucruri negative. De exemplu, uneori oamenii sunt prea resemnați... adică acceptă situația și nu încearcă să schimbe ceva. Mai este și neîncrederea – între oameni, dar și față de autorități. Asta face ca lumea să nu se unească atunci când ar trebui. Și, uneori, există și invidie sau lipsă de susținere, ceea ce nu ajută comunitatea să se dezvolte. Uneori ne plângem mult, dar acționăm mai puțin.

17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești)

Nu văd să existe aspecte negative semnificative în cultura noastră.

18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni)

Suntem un popor optimist și orientat spre a face lucruri frumoase, dar ne lipsește inițiativa și spiritul de echipă.

19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul)

Negativ: pesimismul („totul e rău, nimic nu se poate schimba”), individualismul ascuns (fiecare pe al lui, mai ales când e vorba de bani), lipsa de încredere în autorități (și pe bună dreptate) și uneori invidia – dacă unuia îi merge bine, nu e sărbătorit, ci criticat.

21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni)

Una dintre calități ar fi empatia, iar din categoria negativă ar fi orgoliul.

22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul)

Negativ este ca se lasă foarte ușor manipulați.

23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul)

Negativ. Acum tinerii nu sunt atât de muncitori, precum au fost generațiile anterioare.

24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni)

Negativ – uneori lipsa de inițiativă și neîncrederea.

26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul)

Cred că ne ajută mult faptul că avem răbdare și rezistență — oamenii duc mult pe umeri fără să cedeze ușor. Dar, în același timp, asta ne și încurcă uneori, pentru că ajungem să tolerăm prea mult și să amânăm schimbările. Parcă ne adaptăm la orice, dar nu întotdeauna reacționăm când ar trebui.

27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești)

Negativ. Din calitățile negative – invidia, lăcomia, lipsa de educație.

28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni)

Pe de altă parte, există și aspecte negative: uneori oamenii sunt sceptici față de schimbări, preferă să rămână în vechile obiceiuri, în zona lor de confort și se implică mai puțin în inițiative comune. De asemenea, neîncrederea și tendința de a critica fără a acționa pot împiedica progresul comunității.

29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul)

Pe partea negativă, cred că uneori ne lipsește încrederea în propriile forțe. Mulți pornesc deja cu ideea că „nu se poate” sau că nu are rost să încerce. Mai este și tendința de a amâna sau de a aștepta ca altcineva să rezolve lucrurile. Și, poate, uneori suntem prea divizați, fiecare pe cont propriu, și nu reușim să lucrăm împreună suficient de bine, chiar dacă ar fi în avantajul tuturor.

31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni)

În schimb, aspectele negative pot fi reținerea în a cere ajutor, neîncrederea în autorități sau rezistența la schimbare, care uneori împiedică soluționarea rapidă a problemelor.

32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul)

Dar uneori, oamenii sunt reticenți la schimbare sau la idei noi și preferă metode tradiționale, chiar dacă nu sunt cele mai eficiente.

33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul)

Nu cred că există ceva negative în cultura noastră.

34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul)

Un aspect negativ este tendința de pasivitate.

47.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia)

Минусы: пассивность, недоверие, привычка жаловаться.

50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni)

Să sărbătorească sărbătorile tradițional. Paștele la biserică, hramul cu tot satul la Duminica Mare. Dar așa se fac nunți de fudulie, rămân tinerii încă datori la săli.

51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni)

Ne gândim dar ce o să zică lumea, nu ne uităm că fiecare e cu problemele lui.

53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni)

Negativ - că se bea prea mult vin și bere.

54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni)

Nu avem credință adevărată. Eu sunt credincios. Am deprins de la mama care a crescu 7 copii și ne-a învățat să muncim.

63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia)

Отрицательная – склонность к миграции.

66.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia)

Отрицательное двуличие людей.

77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi)

Peste tot este negativ, dar depinde de educația fiecăruia

83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul)

Aspecte negative: neîncrederea în autorități, pasivitatea și implicarea civică redusă, mulți, mai ales tineri, așteaptă bani gata de la părinții care muncesc peste hotare. Pesimismul că „nimic nu se face și nu se schimbă” reduce dorința de a acționa.

84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni)

Tendința de a crede că „asta este”, nu se poate schimba nimic.

85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni)

În ambele cazuri răbdarea. Ea și ne ajută ea și ne distruge.

89.(F, 26-35, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni)

Oamenii nu sunt încrezuți și uniți.

92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni)

Negativ – uneori consumul în exces de alcool.

94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia)

Cu aspect negativ, uneori există lipsă de încredere și de a nu se implica suficient în rezolvarea problemelor comune.

96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia)

Prea mult tăcem, prea mult răbdăm, nu ne revoltăm.

97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia)

Partea negativă este că în domeniul culturii salariile sunt mizerabile. Cultura nu este apreciată.

99.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia)

Negativ: o atitudine pasivă și invidioasă

100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia)

Negativ: Avem uneori o atitudine prea pasivă, așteptând că “cineva” să vină să ne rezolve problemele.

103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia)

Eu aș vrea să spun că cultura noastră locală lasă de dorit în ultimul timp. Chiar și în școală ne întâlnim cu asta. Copiii vorbesc cuvinte murdare. Nici nu se sfiesc. Lui i se poate tot. Chiar și oamenii maturi, când îi vezi... că merg aici lângă școală, îi vezi că fumează. De aici faci lecția, dar de aici îi auzi cum vorbesc pe drum că închizi fereastra. Și copiii îi copie pe dâșii. Dar și Tik Tok-ul asta aș spune... cu cuvintele astea murdare... Ne lovim practic în orice clasă. Chiar și în clase primare... Elevul își permite să trimită învățătoarea... clasa a 2-a. Ceea ce nu a fost niciodată în școala noastră, de când existăm. Eu aici văd problema.

105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei)

Presupun că ar fi util să respectăm spațiul personal al fiecăruia dintre noi.

107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei)

Negativ – lipsa iubirii de neam.

108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei)

„Ce mi-a dat statul?” Nu „ce am oferit eu statului”

„O să se rezolve cumva fără mine”

110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei)

Suntem ospitalieri, dar și invidioși.

111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei)

Aspecte negative: stereotipuri, neîncredere în propriile puteri.

117.(F, 36-45, U, SM, AA, Ru, UKR, Chișinău)

Плохое: завидуют

118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chişinău)

Терпеливость отрицательно.

120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chişinău)

Однако, иногда негативным фактором является недоверие к изменениям и пассивность некоторых людей.

121.(B, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chişinău)

Минусы – пассивность и нежелание что-то менять.

122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chişinău)

Отрицательные: пассивность, недоверие друг к другу.

123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chişinău)

Минусы: недоверие, пассивность и привычка “ждать что кто-то решит”.

25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni)

Cu toate că se fac eforturi din partea autorităţilor locale consătenii neglijează păstrarea curăţeniei, ceea ce vorbeşte de lipsă de cultură la unii cetăţeni

38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni)

Pe de altă parte există şi unele aspecte negative precum neîncrederea, izolarea faţă de ceilalţi, trufia, nesinceritatea ceea ce îngreunează mişcarea celorlalţi spre atingerea mai uşor a scopului trasat.

104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei)

Cred că sunt prea multe sărbători.

10.1 Cât de bine sunt pregătiți oamenii din comunitate pentru a analiza critic informațiile primite

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Nivel redus sau insuficient de pregătire pentru analiza critică	60	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Comunitatea, în opinia mea, nu este încă suficient pregătită pentru a analiza critic informațiile pe care le primește, ceea ce o face mai vulnerabilă la manipulare și dezinformare. Mulți oameni nu au obiceiul de a verifica sursele, de a compara informațiile sau de a pune la îndoială mesajele pe care le consumă zilnic. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cred că nu sunt foarte bine pregătiți. Mulți oameni iau informația așa cum vine, fără să o verifice. Mai ales persoanele mai în vârstă se bazează mult pe ce văd la televizor sau pe ce li se spune. Pe internet este și mai greu, pentru că circula multe informații false sau manipulative. Uneori sunt știri care par adevărate, dar de fapt nu sunt. Oamenii nu au întotdeauna timpul sau cunoștințele necesare să verifice sursele. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Slab pregătiți. Majoritatea cred ce văd la televizor sau ce li se trimite pe WhatsApp. Bătrânii sunt foarte expuși la informații false și manipulative, pentru că nu știu să verifice o sursă. Și tinerii, deși folosesc internetul, nu au gândire critică formată – mulți dau mai departe știri false fără să le verifice. Deseori mi se întâmplă personal. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Люди в нашем сообществе не очень хорошо умеют анализировать получаемую информацию. Да, я считаю, что люди подвержены воздействию ложной манипулятивной информации. 88.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Oamenii sunt foarte slab pregătiți. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Oamenii nu sunt pregătiți să deosebească falsul de adevăr. Majoritatea pot fi manipulați. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Люди в моем сообществе не всегда умеют критически анализировать информацию, часто доверяют новостям и соцсетям, подвержены влиянию ложных, манипулятивных и сенсационных сообщений.
Lipsa gândirii critice, reflexive și a alfabetizării informaționale	37	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) O mare parte dintre oameni nu au gândire critică suficient dezvoltată. Acest lucru duce la adoptarea unor poziții radicale și polarizare în societate. Lipsa analizei favorizează manipularea și divizarea societății. 47.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Средне: многие подвержены фейкам из-за нехватки критического мышления. 57.(F, 46-55, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) К сожалению, в наше время не существует информационной грамотности. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Consider că încă sunt vulnerabili la diverse manipulări. Lipsa unei gândiri reflexive îngreunează capacitatea de analiză și îi supune la riscuri enorme care le testează naivitatea. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Cu părerea de rău oamenii la moment nu prea au o gândire critică și sunt foarte ușor duși în eroare de informații eronate, fără informare adăugătoare. 121.(B, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Не все умеют критически анализировать информацию. Многие люди подвержены фейкам и манипуляциям, особенно в соцсетях.

Pregătire parțială, medie sau neuniformă	33	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii din comunitate sunt capabili să filtreze informația, dar în dependență de convingeri și educație aceștia sunt mai mult sau mai puțin expuși la manipulare. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În opinia mea, nivelul de pregătire al oamenilor din comunitatea noastră pentru a analiza critic informațiile este diferit. O parte dintre locuitori, în special cei mai tineri sau cu studii mai înalte, sunt mai atenți și verifică informațiile din mai multe surse. Consider că nivelul de expunere la informații false sau manipulative este destul de ridicat. 48.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Средний уровень, часть людей анализирует, но многие подвержены фейкам и манипуляциям. 106.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Consider că oamenii sunt parțial pregătiți pentru analiza critică a informațiilor. Sunt expuși la informații false. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) В целом уровень критического мышления средний: часть людей умеет анализировать информацию, но многие все еще подвержены фейкам и манипуляциям, особенно в соцсетях.
Informația nu este verificată și este acceptată fără analiză	26	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Mulți oameni nu au obiceiul de a verifica sursele, de a compara informațiile sau de a pune la îndoială mesajele pe care le consumă zilnic. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii la noi nu sunt neapărat nepregătiți, dar sunt obosiți de prea multă informație. Nu mai au răbdare să verifice și, de multe ori, iau lucrurile așa cum vin. Din cauza asta, expunerea la informații false e destul de mare, mai ales când mesajul e simplu și convingător. Și de fapt, în era informației, sunt lucruri greu de controlat și asta nu e valabil doar pentru Republica Moldova, sau doar pentru țările sărace. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Desigur că expunerea la informații false este destul de mare, în special din mediul online și rețele de socializare. Din cauza accesului rapid la informații, nu toate sursele sunt credibile și unele știri sunt distribuite fără a fi verificate. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În sat nivelul de gândire critică diferă, dar nu toți oamenii analizează atent informațiile pe care le primesc. Mulți sunt expuși la informații false sau manipulative, mai ales din rețelele de socializare, din cauza lipsei verificării surselor. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Nu, oamenii mai mult se informează de pe Facebook, Instagram, Telegram. Nu analizează știrea, doar o cred și o transmit mai departe. E regretabil!!! 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Я считаю, что не все люди умеют хорошо критически анализировать информацию. Многие доверяют новостям из соцсетей, не проверяя их, поэтому люди довольно подвержены ложной информации.
O parte a oamenilor este bine pregătită sau capabilă să analizeze	24	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Majoritatea sunt pregătiți pentru a analiza critic, dar există și foarte mulți influențați de știri și informații false 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Avem profesori în sat, medici. Oameni cu studii și pregătiți. Care pot aprecia informația. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) La moment sunt dispuși să analizeze critic. Oamenii simt pe pielea lor proprie.
Nivelul de educație și cunoștințele fac diferența	22	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Există o diferențiere clară: persoanele cu studii superioare și cele tinere care folosesc internetul activ au un nivel mai bun de filtrare. Dar

		populația mai în vârstă sau cu acces limitat la educație este vulnerabilă, în special la dezinformarea prin TikTok, Telegram și Facebook, unde circulă conținut manipulator în limbă rusă sau română. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Sunt extrem de ușor de manipulat. O buna parte nu cred că știu să analizeze critic o informație reală. În mare parte sunt cu un nivel mediu de educație. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Люди очень легко поддаются ложной информации, в особенности те, которые не получали более высокого образования. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Depinde de fiecare în parte nivelul de educație. Un om educat orice informație o primește conștient. Cel mai puțin educat depinde de dispoziție. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) В зависимости от образования, чем малограмотнее индивидум, тем проще им манипулировать.
Dificultăți de a deosebi adevărul de fals	14	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Mulți, chiar foarte mulți nu pot deosebi minciunile de realitate, se lasă păcăliți de știri false. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Nu cunosc, dar cred că nu prea sînt capabili să deosebească falsul. 72.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Не знаю, насколько люди умеют отличать правду от лжи. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Oamenii nu sunt pregătiți să deosebească falsul de adevăr. Majoritatea pot fi manipulați. 118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Не все умеют распознавать ложь. ТВ промывает мозги.
Unii verifică sursele, compară și filtrează informația	14	31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Unii verifică sursele și compară știrile, dar alții acceptă informațiile fără să le pună sub semnul întrebării. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În general, nivelul de pregătire al oamenilor din comunitate pentru a analiza critic informațiile este diferit. O parte sunt atenți și încearcă să verifice informațiile din mai multe surse, o altă parte acceptă informațiile foarte ușor fără a le verifica. 70.(F, 36-45, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Люди разбираются, если уделяют этому нужное количество времени.
Pregătirea depinde de persoană, convingeri și anturaj	13	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii din comunitate sunt capabili să filtreze informația dar în dependență de convingeri și educație aceștia sunt mai mult sau mai puțin expuși la manipulare. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Contează foarte mult de nivelul de cunoștințe proprii, cât și a persoanelor care te înconjoară.
Lipsa informării, a lecturii și a accesului la surse bune	10	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Din cauza lipsei de analiză critică, cetățenii din N. sunt expuși la informații false, dat fiind faptul că nu citesc și nu se informează, sunt victimele dezinformării. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Puțin, nu citesc aproape deloc, sunt manipulați și amăgiți, mai ales în campaniile electorale. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Nu prea sunt informați, deseori ascultă minciunile de la TV, apoi mai adaugă ceva de la sine și se primește o cașă de neadevăruri de care tare se folosește actuala guvernare.

Oamenii interpretează și selectează informația în mod diferit	10	30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Oamenii sunt diferiți. Au diferite vârste, au diferite preferințe. Se informează în mod diferit. Și opinii au diferite. 69.(F, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Люди по-разному интерпретируют информацию.
Persoanele în vârstă sunt mai puțin pregătite și mai vulnerabile	9	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Mulți oameni nu verifică informațiile și pot fi ușor influențați, sunt influențați și de rude. Acum circulă mai multe informații manipulative și false, cel mai vulnerabili sunt bătrânii, ei nu au cum să verifice mai multe surse. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Vulnerabilitatea bătrânilor: Persoanele în vârstă tind să aibă o încredere ridicată în ceea ce „se spune la televizor” sau în postările care folosesc simboluri religioase ori patriotice. Pentru mulți, dacă o informație apare pe un ecran, este percepută implicit ca fiind adevărată. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Bătrânii sunt foarte expuși la informații false și manipulative, pentru că nu știu să verifice o sursă. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Пожилые самые уязвимые на различные манипуляции. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Особенно люди приличного возраста подвержены манипуляциям и дезинформации.
Tinerii și persoanele cu studii se descurcă mai bine	6	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pregătirea este modestă în medie. Există o diferențiere clară: persoanele cu studii superioare și cele tinere care folosesc internetul activ au un nivel mai bun de filtrare. Dar populația mai în vârstă sau cu acces limitat la educație este vulnerabilă, în special la dezinformarea prin TikTok, Telegram și Facebook, unde circulă conținut manipulator în limbă rusă sau română. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) O parte dintre locuitori, în special cei mai tineri sau cu studii mai înalte, sunt mai atenți și verifică informațiile din mai multe surse. Consider că nivelul de expunere la informații false sau manipulative este destul de ridicat.
Informațiile sunt transmise mai departe fără verificare	5	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Nu prea sunt pregătiți pentru a analiza informațiile false. Le preiau, le răspândesc mai departe și încă eronat. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Nu, oamenii mai mult se informează de pe Facebook, Instagram, Telegram. Nu analizează știrea, doar o cred și o transmit mai departe. E regretabil!!! 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Oamenii au păreri diferite, nu toți citesc informația corectă și o transmit mai departe, ei nu încearcă să stabilească mai bine și să se informeze din mai multe surse.
Noile tehnologii și complexitatea informațională depășesc capacitatea de analiză	5	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii nu au o experiență în a face diferența între sursele corecte și cele manipulative, considerând că tot ce apare în accesarea unor platforme generate de inteligența artificială creată să manipuleze este corect. În ultimii sunt invadați de astfel de rețele. Ei nu cred opinia unui specialist în domeniu. Această expunere în ani va avea consecințe negative pentru întreaga societate. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Analiza critică a informației în satul meu este o provocare majoră, deoarece mecanismele de apărare împotriva dezinformării sunt adesea depășite de complexitatea noilor tehnologii. 97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) La moment foarte multe știri sunt generate de AI și lumea este credulă și cred toate și se începe prin comentarii și replici urâte.

Supraîncărcarea informațională și lipsa timpului sau răbdării	5	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Oamenii nu au întotdeauna timpul sau cunoștințele necesare să verifice sursele. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) În același timp, acum informația este foarte multă și vine din toate direcțiile, mai ales din online, iar nu toți reușesc să o filtreze. De aici apare și expunerea destul de mare la informații false sau manipulative. Cred că problema nu ține doar de oameni, ci și de context. 71.(B, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Люди ведутся на фейковую информацию, потому что у них нет времени в этом разбираться.
Neîncrederea în media și instituții afectează evaluarea informației	4	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Oamenii nu au încredere în media, sunt expuși la informații false de pe rețelele sociale 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Nivelul de educație media este scăzut, iar lipsa de încredere în instituții îi face pe oameni să creadă mai ușor informații neverificate. Astfel, comunitatea este expusă la propagandă, zvonuri și manipulări.
Dezbinarea și polarizarea reduc capacitatea de analiză	3	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Oamenii nu pot analiza critic informațiile din cauza dezbinării sociale și politice. Această dezbinare se resimte chiar și în instituții precum Biserica sau primăria.
Diferențe între mediul urban și cel rural	2	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Persoanele din mediul urban se descurcă, în general, mai bine decât cele din mediul rural. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Este o diferență foarte mare între populația de la oraș și cea de la sat. În oraș oamenii au acces mai mare la informație.
Critica nu este acceptată pozitiv	1	
Experiența de viață îi învață să gândească critic	1	
Formarea generațională și experiența perioadei sovietice influențează analiza	1	

10.2 În ce măsură sunt oamenii expuși la informații false sau manipulative

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Expunere mare sau foarte mare la informații false și manipulative	88	Expunerea la informații false este mare, iar capacitatea de a le recunoaște - insuficientă. Am văzut acest lucru în conversații directe cu oameni în campania electorală și la diferite adunări pe mahalale ale satului. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Da, oamenii sunt foarte expuși la informații false. 68.(B, 46-55, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Очень подвержены. 80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Eu consider că oamenii sunt expuși într-o măsură foarte mare la informații false și manipulative.
Oamenii sunt ușor de manipulați, creduli sau vulnerabili	63	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Oamenii suferă mult căci devin pradă a unor impostori care pun stăpânire pe rețelele internetului, sparg ușor cu tact ușile caselor și intră în sufletele credule ale celor mulți și săraci cu duhul și neocrotiți de nimeni prin lege.

		22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Sunt extrem de ușor de manipulat. O bună parte nu cred că știu să analizeze critic o informație reală. În mare parte sunt cu un nivel mediu de educație. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Люди очень легко поддаются ложной информации, в особенности те, которые не получали более высокого образования. 86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Oamenii se lasă ușor manipulați și cred celor care iubesc să le ungă urechile. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Oamenii obișnuiesc să creadă din prima, fără a analiza. Se lasă manipulați de doua vorbe frumoase. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) Большинство людей очень доверчивые и от того сами страдают.
Rețelele sociale și internetul sunt principalele canale de expunere	28	26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Și de fapt, în era informației, sunt lucruri greu de controlat și asta nu e valabil dor pentru Republica Moldova, sau doar pentru țările sărace. 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Oamenii sunt doar parțial pregătiți și sunt destul de expuși la informații false cel mai des pe internet. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Oamenii sunt foarte expuși, deoarece informația circulă rapid pe rețelele sociale fără a fi filtrată de specialiști.
Expunerea este diferențiată și depinde de persoană	27	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Majoritatea sunt pregătiți pentru a analiza critic, dar există și foarte mulți influențați de știri și informații false 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii din comunitate sunt capabili să filtreze informația, dar în dependență de convingeri și educație aceștia sunt mai puțin sau mai puțin expuși la manipulare. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Oamenii din comunitatea mea sunt pregătiți diferit pentru a analiza critic informațiile; unii verifică sursele și compară știrile, dar alții acceptă informațiile fără să le pună sub semnul întrebării. Din păcate, mulți sunt expuși la informații false sau manipulatorie, mai ales prin rețelele sociale și unele site-uri neverificate, ceea ce poate crea confuzie și neîncredere.
Neverificarea surselor favorizează expunerea	25	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Mulți oameni nu au obiceiul de a verifica sursele, de a compara informațiile sau de a pune la îndoială mesajele pe care le consumă zilnic. 7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Mulți oameni nu verifică informațiile și pot fi ușor influențați, sunt influențați și de rude. Acum circulă mai multe informații manipulatorie și false, cel mai vulnerabili sunt bătrânii, ei nu au cum să verifice mai multe surse. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Din cauza accesului rapid la informații, nu toate sursele sunt credibile și unele știri sunt distribuite fără a fi verificate. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Mulți sunt expuși la informații false sau manipulatorie, mai ales din rețelele de socializare, din cauza lipsei verificării surselor. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Consider că expunerea la manipulare este destul de mare, deoarece nu toți au abilitatea de a verifica informația din mai multe surse. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Cred că oamenii sunt expuși la informații false și sunt ușor de manipulat din cauza faptului că fiecare persoană are acces la internet și informația publicată nu este verificată și duce la dezinformarea populației. 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Я считаю, что не все люди умеют хорошо критически анализировать информацию. Многие доверяют новостям из

		соцсетей, не проверяя их, поэтому люди довольно подвержены ложной информации.
Educația redusă și analfabetismul informațional cresc vulnerabilitatea	15	43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Да, многие люди поражены пропагандой из-за необразованности. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Люди очень легко поддаются ложной информации, в особенности те, которые не получали более высокого образования. 55.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Многие в наше время имеют информационную неграмотность. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) В зависимости от образования, чем малограмотнее индивидуум, тем проще им манипулировать.
Informațiile false sunt distribuite și răspândite rapid	15	62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Ложная информация быстрее распространяется, люди манипулируют друг друга. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Oamenii sunt foarte expuși, deoarece informația circulă rapid pe rețelele sociale fără a fi filtrată de specialiști.
Surse neoficiale, necunoscute sau neverificate	14	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Nu sunt pregătiți și sunt informați de pe toate sursele greșite pe care le avem disponibile (internet, rețele sociale, știri, etc.), iar oamenii cred și se panichează. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Din păcate, mulți sunt expuși la informații false sau manipuloare, mai ales prin rețelele sociale și unele site-uri neverificate, ceea ce poate crea confuzie și neîncredere. 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Sunt care văd real lucrurile, dar sunt și cei care se lasă manipulați. Din păcate, mulți se lasă manipulați de site-uri neoficiale.
Consecințe: panică, confuzie, neîncredere și reacții negative	13	31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Din păcate, mulți sunt expuși la informații false sau manipuloare, mai ales prin rețelele sociale și unele site-uri neverificate, ceea ce poate crea confuzie și neîncredere. 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Абсолютный хаос в умах и именно из-за сплошной дезинформации. 97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) La moment foarte multe știri sunt generate de AI și lumea este credulă și cred toate și se începe prin comentarii și replici urâte. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Nu sunt pregătiți, aceasta se observă prin înșelăciunile care apar, cât și prin reacțiile negative la niște informații care nici nu sunt adevărate.
Manipularea este percepută ca permanentă sau sistemică	12	25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Oamenii din localitatea noastră sunt des prelucrați de informații false și manipulatorii 90.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Populația este supusă dezinformării permanente, dar în viziunea, mea face față
Oamenii se pot proteja dacă acordă timp și caută surse concrete	12	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Avem profesori în sat, medici. Oameni cu studii și pregătiți. Care pot aprecia informația. 70.(F, 36-45, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Люди разбираются, если уделяют этому нужное количество времени. 101.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Caută surse de informații concrete.
Televiziunea influențează și poate manipula	11	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Vulnerabilitatea bătrânilor: Persoanele în vârstă tind să aibă o încredere ridicată în ceea ce „se spune la televizor” sau în postările care folosesc simboluri religioase ori patriotice. Pentru mulți, dacă o informație apare pe un ecran, este percepută implicit ca fiind adevărată. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat)

		Они смотрят только российские каналы информации. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Nu prea sunt informați, deseori ascultă minciunile de la TV, apoi mai adaugă ceva de la sine și se primește o casă de neadevăruri de care tare se folosește actuala guvernare. 117.(F, 36-45, U, SM, AA, Ru, UKR, Chișinău) Все вокруг слушают и верят что говорят в телевизоре. 118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Не все умеют распознавать ложь. ТВ промывает мозги.
Propagandă și manipulare politică sau electorală	10	Expunerea la informații false este mare, iar capacitatea de a le recunoaște - insuficientă. Am văzut acest lucru în conversații directe cu oameni în campania electorală și la diferite adunări pe mahalale ale satului. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Puțin, nu citesc aproape deloc, sunt manipulați și amăgiți, mai ales în campaniile electorale. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Manipularea este mare, multe grupuri sunt influențabile. Alegerile din ultimii ani vorbesc că mulți locuitori au susținut ani la rând partidele de stânga. S-a produs schimbarea parțial.
Dezinformarea produce polarizare și divizare socială	9	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) O mare parte dintre oameni nu au gândire critică suficient dezvoltată. Acest lucru duce la adoptarea unor poziții radicale și polarizare în societate. Lipsa analizei favorizează manipularea și divizarea societății. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Manipulare este mare, multe grupuri sunt influențabile. Alegerile din ultimii ani vorbesc că mulți locuitori au susținut ani la rând partidele de stânga. S-a produs schimbarea parțial.
Influența rudelor, prietenilor și zvonurilor	8	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Mulți oameni nu verifică informațiile și pot fi ușor influențați, sunt influențați și de rude. Acum circulă mai multe informații manipulative și false, cel mai vulnerabili sunt bătrânii, ei nu au cum să verifice mai multe surse. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Din păcate, este un procent destul de mare care se lasă influențați de rude, prieteni sau știri TV. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Ложная информация быстрее распространяется, люди манипулируют друг друга.
Persoanele în vârstă sunt cele mai expuse	8	
Supraîncărcarea informațională și lipsa timpului măresc expunerea	5	71.(B, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Люди ведутся на фейковую информацию, потому что у них нет времени в этом разбираться.
Mesaje simple, emoționale, religioase, patriotice sau senzaționale	4	
Neîncrederea în media și instituții	4	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Oamenii nu au încredere în media, sunt expuși la informații false de pe rețelele sociale
Inteligența artificială și noile tehnologii amplifică falsurile	3	
Escrocherii și impostori care folosesc informația falsă	2	
Expunere la conținut rusesc și canale rusești	2	

10.3 Ce ar trebui de făcut pentru ca oamenii să poată recunoaște mai ușor informațiile false?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Verificarea informației înainte de a o crede sau distribui	45	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Verificarea sursei Cine publică? Trebuie să examineze numele site-ului. Adesea, site-urile de știri false imită designul unor publicații celebre, dar au URL-uri dubioase. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii ar trebui să verifice sursa informației, să compare știrile din mai multe surse și să fie atenți la titlurile exagerate sau emoționale. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Poate ar trebui schimbată perspectiva, nu doar să-i învățăm pe oameni cum să recunoască o informație falsă, ci să-i obișnuim să nu aibă încredere din prima în nicio informație. Adică să pornească de la ideea că orice poate fi incomplet sau interpretat. Dacă oamenii ar trata informația ca pe ceva ce trebuie verificat, nu consumat imediat, deja s-ar reduce mult efectul manipulării. În fond, problema nu e doar că există informații false, ci că noi le acceptăm prea repede. Și, poate cel mai important, ar trebui să învățăm să recunoaștem emoția dintr-o știre. Dacă ceva te enervează, te sperie sau te entuziasmează prea tare din prima, de obicei acolo e un semn că trebuie să te oprești și să verifici. 87.(F, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Oamenii ar fi trebuit să se întrebe mereu, cine a scris asta? Și unde a mai apărut informația dată? 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Чтобы людям было легче распознавать ложную информацию, нужно проверять источники, учиться критически мыслить, замечать эмоциональные и манипулятивные приемы, обсуждать новости с друзьями и проверять факты.
Informarea populației și campanii de conștientizare	28	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pentru ca oamenii să recunoască mai ușor informațiile false, este esențial să existe mai multă informare și educație pe acest subiect. Mai ales prin mass-media și rețelele sociale, acolo unde circulă cel mai rapid informația. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sunt necesare strategii de informare și identificare a informațiilor false pentru a sprijini populația. Consilierii trebuie să fie prezenți în teren, nu doar în birouri, pentru a interacționa direct cu cetățenii. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Crearea de ONG care să desfășoare activități de informare, discuții la nivel de comunitate cu privire la acest aspect, organizarea de ședințe publice pentru comunitate unde să fie informați cu privire la manipulare și știri false. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De asemenea, ar fi utilă organizarea unor campanii de informare și instruire despre cum să identificăm dezinformarea. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Campanii de informare, care trebuie să ofere informații clare, corecte și accesibile, pentru a reduce apariția a știrilor false. 80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Ar trebui de lucrat mai mult pentru a informa la un nivel mult mai mare oamenii.
Verificarea și compararea informației din mai multe surse	25	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Să verifice informația din mai multe surse media 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pentru a recunoaște informațiile false, este necesară informarea din mai

		multe surse și compararea lor. Accesul la perspective diferite ajută la formarea unei opinii corecte. Ignorarea informației alternative limitează înțelegerea realității. 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cred că ar trebui de verificat sursele de informare. De verificat data. De comparat informația din mai multe surse. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Este nevoie de educație media atât pentru tineri, cât și pentru adulți. Acest lucru îl pot face școlile și bibliotecile, ONG-urile etc. Oamenii trebuie să învețe cum să verifice informațiile din mai multe surse și să gândească critic dacă sunt adevărate sau false. Biblioteca Publică din satul C. oferă serviciul „Educație mediatică pentru toți”. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să caute informația din mai multe surse, să discute cu persoanele competente, să se autoeduce. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Trebuie motivată populația să se informeze întotdeauna din mai multe surse, minim 3.
Dezvoltarea gândirii critice și analiza informației	24	24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Pentru a recunoaște mai ușor informațiile false, este importantă educația și dezvoltarea gândirii critice. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Poate ar trebui schimbată perspectiva, nu doar să-i învățăm pe oameni cum să recunoască o informație falsă, ci să-i obișnuim să nu aibă încredere din prima în nicio informație. Adică să pornească de la ideea că orice poate fi incomplet sau interpretat. Dacă oamenii ar trata informația ca pe ceva ce trebuie verificat, nu consumat imediat, deja s-ar reduce mult efectul manipulării. În fond, problema nu e doar că există informații false, ci că noi le acceptăm prea repede. Și, poate cel mai important, ar trebui să învățăm să recunoaștem emoția dintr-o știre. Dacă ceva te enervează, te sperie sau te entuziasmează prea tare din prima, de obicei acolo e un semn că trebuie să te oprești și să verifici. 91.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Pentru a controla și a te proteja de informații false, instrumentul eficient este gândirea critică 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să se informeze din mai multe surse. Să pună faptele cap la cap, să analizeze, să se consulte cu alți cetățeni, să întrebe.
Educația media/mediatică	20	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Educație media și informare corectă. Cu persoanele vulnerabile trebuie de avut mai multă răbdare și argumente pentru ai informa corespunzător. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Educație media în școli - nu ca materie separată, ci integrată în mai multe discipline. Campanii accesibile de fact-checking, adaptate pentru platformele unde circulă dezinformarea (Facebook, Telegram, TikTok, WhatsApp), nu doar pe site-urile pe care oricum le citesc oamenii informați. Modele locale de referință sunt profesori, lideri comunitari, preoți care să fie ei înșiși exemple de consumatori critici de informație. Și legislație mai clară privind transparența finanțării surselor media. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pentru ca oamenii să recunoască mai ușor informațiile false, ar trebui să existe educație media și programe de alfabetizare digitală, să fie promovate sursele de știri credibile și să învățăm cetățenii să verifice informațiile înainte de a le crede sau distribui.
Verificarea sursei, autorului și provenienței informației	18	30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cred că ar trebui de verificat sursele de informare. De verificat data. De comparat informația din mai multe surse.

		87.(F, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Oamenii ar fi trebuit să se întrebe mereu, cine a scris asta? Și unde a mai apărut informația dată? 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Să se verifice corectitudinea, proveniența informației care vine. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Dezvoltarea gândirii critice și educația media. Mereu trebuie de verificat sursa informației.
Folosirea surselor oficiale, credibile și verificate	15	28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De asemenea, platformele online ar trebui să semnaleze mai clar știrile false și să promoveze conținut verificat. Astfel, comunitatea ar deveni mai rezistentă la propagandă și dezinformare. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În primul rând, este important ca autoritățile locale și instituțiile publice să ofere informații clare, corecte și la timp, astfel încât oamenii să aibă acces la surse oficiale și să nu fie nevoiți să se bazeze pe zvonuri. 89.(F, 26-35, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Ar trebui învățați să caute aceeași știre din mai multe surse oficiale
Cursuri, seminare, instruirii și lecții de pregătire	14	84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Cursuri de educație media în școli și campanii de informare publică pentru toate vârstele. 97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Cursuri pentru a recunoaște fake news. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Ar trebui niște lecții de pregătire, pentru a putea recunoaște informațiile false.
Oferirea mai insistentă a informațiilor adevărate, clare și corecte	12	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Prin informații de dezmințire și explicații la programe și canale televizate care este adevărul și cum să putem face diferența de o informație falsă de una reală. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În primul rând, este important ca autoritățile locale și instituțiile publice să ofere informații clare, corecte și la timp, astfel încât oamenii să aibă acces la surse oficiale și să nu fie nevoiți să se bazeze pe zvonuri. 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Mai multă informație sub formă de pliante, emisiuni la TV
Interzicerea, eliminarea sau blocarea informațiilor și site-urilor false	10	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Ar trebui să fie pedepsiți cei care sunt răspunzători pentru postarea știrilor false și ar trebuie să li se interzică să o mai facă, pentru că o să existe întotdeauna oameni care o să creadă tot ce văd, indiferent de câte instruirii sau măsuri s-ar lua, și acești oameni creduli constituie majoritatea populației. 45.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, GAG, or. Comrat) Запретить ложные сайты. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să fie cenzurată informația. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) De eliminat aceste informații, blocat site-urile, trași la răspundere cei care le răspândesc. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să interzicem postarea pe mediul online a informațiilor false și să informăm persoanele de unde pot lua informația sigură.
Autoeducația, interesul personal și dorința de a învăța	9	59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Для того, чтобы распознавать ложную информацию, в первую очередь надо человеку самому захотеть развивать свое критическое мышление. Если этого желания нет, то и прогресса в различении фальша от достоверности будет мало.

		105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să caute informația din mai multe surse, să discute cu persoanele competente, să se autoeduce. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Nu știu, să citească mai mult.
Discuții, dezbateri și comunicare în comunitate	9	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Toate informațiile trebuie discutate în mod deschis ca să aflăm până la urmă unde-i adevărul. Să facem mai des referendumuri locale. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Pentru ca oamenii să poată deosebi mai ușor informațiile false, ar trebui să se documenteze mai mult să comunice între ei să fie sociabili 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Информировать. Проводить дискуссии, дебаты. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Probabil informarea în acest sens și discutarea publică despre aceasta va ajuta semnificativ.
Mai multă informație prin mass-media și rețele sociale	9	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pentru ca oamenii să recunoască mai ușor informațiile false, este esențial să existe mai multă informare și educație pe acest subiect. Mai ales prin mass-media și rețelele sociale, acolo unde circula cel mai rapid informația. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Ограничить влияние россинформации и больше дать информацию на русском языке из Кишинева. Не глушить радио Молдовы в Гагаузии.
Educația media și gândirea critică în școală	8	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Educație media în școli — nu ca materie separată, ci integrată în mai multe discipline. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Autoritățile și școlile ar trebui să organizeze campanii de informare despre cum se verifică sursele și cum se identifică manipularea. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pentru a recunoaște mai ușor informațiile false este necesară educația media, încă din școală, pentru ca tinerii să învețe cum să verifice o informație, să verifice informațiile din mai multe surse.
Explicații, dezmințiri, argumente și dovezi	8	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Prin informații de dezmințire și explicații la programe și canale televizate care este adevărul și cum să putem face diferența de o informație falsă de una reală. 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Să explicăm prin argumente. Să demonstrăm prin dovezi. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) E de datoria noastră să argumentăm fiecare informație sau dacă e posibil să și demonstrăm prin dovezi. Deja depinde de fiecare în parte, dacă vor sau nu să accepte unele adevăruri.
Implicarea autorităților și o politică de stat în domeniu	6	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Guvernul să se implice activ, însă această implicare trebuie să fie echilibrată și bine reglementată. În opinia mea, autoritățile ar trebui să creeze mecanisme clare de responsabilizare a surselor de informare, astfel încât cei care difuzează în mod repetat informații false să fie sancționați. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sunt necesare strategii de informare și identificare a informațiilor false pentru a sprijini populația. Consilierii trebuie să fie prezenți în teren, nu doar în birouri, pentru a interacționa direct cu cetățenii. 72.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Для этого должна проводиться государственная политика.

Sanționarea și tragerea la răspundere a celor care răspândesc informații false	6	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Cei care răspândesc minciuna, impostorii trebuie aspru pedepsiți în folosul societății. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Ar trebui să fie pedepsiți cei care sunt răspunzători pentru postarea știrilor false și ar trebuie să li se interzică să o mai facă, pentru că o să existe întotdeauna oameni care o să creadă tot ce văd, indiferent de câte instruiri sau măsuri s-ar lua, și acești oameni creduli constituie majoritatea populației. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Este o supraaglomerare de informație. Cei care livrează informații false, trebuie să fie trași la răspundere penală. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) De eliminat aceste informații, blocat site-urile, trași la răspundere cei care le răspândesc.
Să nu creadă sau să distribuie informația imediat	6	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mass-media ar trebui să fie mai responsabilă, să explice problema dezinformării. Dacă oamenii ar învăța să nu creadă tot din prima și să gândească mai critic, ar fi mai greu de manipulat. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Poate ar trebui schimbată perspectiva, nu doar să-i învățăm pe oameni cum să recunoască o informație falsă, ci să-i obișnuim să nu aibă încredere din prima în nicio informație. Adică să pornească de la ideea că orice poate fi incomplet sau interpretat. Dacă oamenii ar trata informația ca pe ceva ce trebuie verificat, nu consumat imediat, deja s-ar reduce mult efectul manipulării. În fond, problema nu e doar că există informații false, ci că noi le acceptăm prea repede. Și, poate cel mai important, ar trebui să învățăm să recunoaștem emoția dintr-o știre. Dacă ceva te enervează, te sperie sau te entuziasmează prea tare din prima, de obicei acolo e un semn că trebuie să te oprești și să verifici. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) În general, ar trebui mai multă responsabilitate și din partea celor care distribuie informații. Pentru că, până la urmă, fiecare contribuie, într-un fel, la ce circulă mai departe.
Atenție la titlurile, emoțiile și tehnicile manipulative	5	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Noi nimic. Ei să fie mai deschiși și să nu interpreteze emoțional. Să analizeze critic și să nu creadă tot. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Oamenii ar trebui să verifice sursa informației, să compare știrile din mai multe surse și să fie atenți la titlurile exagerate sau emoționale. De asemenea, ar fi utilă organizarea unor campanii de informare și instruire despre cum să identificăm dezinformarea.
Fact-checking, platforme și instrumente pentru verificarea informației	5	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Campanii accesibile de fact-checking, adaptate pentru platformele unde circulă dezinformarea (Facebook, Telegram, TikTok, WhatsApp), nu doar pe site-urile pe care oricum le citesc oamenii informați. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sa fie bine informați și pregătiți pentru faptul ca in orice țară exista propaganda atunci când este interes. Mai multe programe locale de fact-checking, mai multe aplicații care depistează fake news, poate chiar un număr de telefon la care oamenii să sune să întrebe dacă o informație e adevărată.
Consultarea specialiștilor și a persoanelor competente	4	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sunt necesare strategii de informare și identificare a informațiilor false pentru a sprijini populația. Consilierii trebuie să fie prezenți în teren, nu doar în birouri, pentru a interacționa direct cu cetățenii.
Libertatea, independența și caracterul apolitic al presei	4	28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Mass-media independentă trebuie susținută, iar oamenii să fie încurajați să compare informațiile din mai multe surse. De asemenea, platformele online ar trebui să semnaleze mai clar știrile false și să promoveze

		conținut verificat. Astfel, comunitatea ar deveni mai rezistentă la propagandă și dezinformare. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) De închis Centrul „Patriot” De permis jurnaliștilor să-și facă meseria Să fie știri libere și să nu fie presate de puterea centrală 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Să fie din surse apolitice. Să fie un filtru, un organ care să cerceteze și să pedepsească informațiile false.
Responsabilitatea mass-mediei și etica jurnaliștilor	4	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mass-media ar trebui să fie mai responsabilă, să explice problema dezinformării. Dacă oamenii ar învăța să nu creadă tot din prima și să gândească mai critic, ar fi mai greu de manipulat.
Afișe, panouri, pliante și emisiuni TV	3	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Prin informații de dezmințire și explicații la programe și canale televizate care este adevărul și cum sa putem face diferența de o informație falsă de una reală. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să fie afișe, panouri informative mai multe. 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Mai multă informație sub formă de pliante, emisiuni la TV
Citirea mai mult și creșterea nivelului de cunoștințe	3	
Combaterea propagandei	3	
Implicarea ONG-urilor, bibliotecilor și liderilor comunitari	3	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Crearea de ONG care să desfășoare activități de informare, discuții la nivel de comunitate cu privire la acest aspect, organizarea de ședințe publice pentru comunitate unde să fie informați cu privire la manipulare și știri false.
Responsabilitatea celor care distribuie informația	3	
Persoanele vulnerabile și informarea pentru toate vârstele	2	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Educație media și informare corectă. Cu persoanele vulnerabile trebuie de avut mai multă răbdare și argumente pentru ai informa corespunzător. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Cursuri de educație media în școli și campanii de informare publică pentru toate vârstele.
Reducerea zvonurilor	2	
Semnalarea știrilor false și indicarea paginilor de încredere	2	
Verificarea datei și a informației în timp	2	30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cred că ar trebui de verificat sursele de informare. De verificat data. De comparat informația din mai multe surse. 90.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Verificarea informației în timp
Alfabetizarea digitală	1	31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Pentru ca oamenii să recunoască mai ușor informațiile false, ar trebui să existe educație media și programe de alfabetizare digitală.
Consideră că nu se poate face nimic	1	
Consideră că oamenii recunosc singuri informația falsă	1	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Oamenii și așa simt unde este informație falsă, dar unde nu este. Cineva spune una, cineva alta. Oamenii își fac concluzii.
Exemple practice pentru recunoașterea informațiilor false	1	31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) De asemenea, campaniile de conștientizare și exemplele practice ajută mult în dezvoltarea gândirii critice

Informația falsă este recunoscută prea târziu	1	
Informații în limba rusă și reducerea influenței informației rusești	1	
Nu deformarea informației	1	
Referendumuri locale pentru discutarea informațiilor	1	
Supraaglomerarea informațională	1	
Transparența finanțării surselor media	1	

11.1 Care sunt principalele dificultăți sau provocări cu care Dvs personal Vă confrunțați în prezent?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Dificultăți economice și financiare / lipsa banilor și a resurselor	54	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Pierderea locului de muncă, probleme economice, de venituri 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Dificultățile și provocările cu care mă confrunt personal sunt legate de sănătatea precară și de lipsa resurselor financiare. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Încerc să termin facultatea, am nevoie de un venit stabil (facultatea cere bani, transportul, cazare) 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Cheltuieli pe medicamente, servicii. 2600 lei pentru energie electrică din o pensie de 3500lei. 66.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Высокие цены, высокие налоги, маленькие зарплаты. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În RM principalele dificultăți sunt legate de costul ridicat al vieții și veniturile insuficiente.
Gestionarea timpului / lipsa timpului	25	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Timpul liber personal este greu de planificat 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Gestionarea timpului este o provocare continuă. 15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Principala provocare pentru mine este gestionarea timpului 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Gestionarea timpului între învățat, proiecte și viața personală 61.(F, 66-75, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Нехваткой времени на выполнение тех задач, которые ставишь перед собой. 89.(F, 26-35, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Gestionarea timpului între casă, lucru, copiii pentru a le reuși să le fac pe toate bine. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Lipsa timpului petrecut cu familia. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Нехватка времени на личные интересы и отдых.
Salarii și venituri mici / insuficiente sau instabile	25	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Salariul mic agravează aceste probleme, deoarece nu acoperă toate necesitățile de bază.

		16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Prețurile au crescut, facturile sunt mari, iar veniturile nu țin pasul. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Am un salariu mic, iar prețurile sunt exagerate 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Avînd o leafă de 16.000 de lei consider puțin pentru activitatea ce o fac, dar nu am ce să aleg. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Не хватает зарплаты даже на коммунальные услуги и еще должна оплатить ребенку за дополнительные уроки.
Creșterea prețurilor / scumpiri și costul ridicat al vieții	24	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Creșterea prețurilor, lipsa sentimentului de siguranță și stabilitate financiară. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Creșterea prețului pentru traiul zilnic, îmi produce mari dificultăți, în viața personală, cât și în afaceri. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Больше всего сталкиваемся с проблемами роста цен на услуги и продукты. 71.(B, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Трудность в повышении цен на все 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Gestionarea bugetului în condițiile în care prețurile la utilități și alimente au crescut semnificativ. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Повышение цен, отсутствие моментов дающих надежду на рост благосостояния общества.
Stres zilnic, profesional sau academic / anxietate	22	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) Stresul zilnic, incertitudinea economică, instabilitate pe plan profesional și personal. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Anxietatea socială, adaptarea la inteligența artificială (IA); supraîncărcarea și surmenajul. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Principalele dificultăți țin de gestionarea stresului zilnic 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Principalele dificultăți sunt legate de stresul profesional și incertitudinea economică. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Ardere profesională, stres zilnic, informație multă la care trebuie să facem față. 106.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Principalele dificultăți sunt stresul zilnic, lipsa de timp, insuficiența banilor. 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Principalele dificultăți cu care mă confrunt în prezent sunt stresul legat de studii și gestionarea timpului 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Основные трудности: учеба и нагрузка, стресс и усталость, переживания о будущем.
Incertitudinea și nesiguranța privind viitorul / ziua de mâine	18	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Neîncrederea în ziua de mâine. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Incertitudinile economice și sociale pot crea o stare de nesiguranță a zilei de mâine. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Incertitudinea legată de viitor și riscurile externe, cum ar fi războiul din regiune, creează stres și nesiguranță. 48.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Учеба, стресс, нехватка времени, неопределенность будущего. 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Нестабильность, отсутствие понимания того что нас ждет.

		123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) В настоящее время я сталкиваюсь с неопределенностью будущего.
Probleme legate de locul de muncă și activitatea profesională	18	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) De asemenea, mă confrunt cu neîncredere și nemulțumire la locul de muncă. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Provocările cu care mă confrunt sunt diferențele frecvente de opinie la locul de muncă. Acestea produc tensiuni și dificultăți în colaborare. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Confruntarea cu angajați neetici. Procese de judecată. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cetățenii își doresc schimbări rapide, însă unele procese administrative sunt lente și depind de decizii la nivel mai înalt, ceea ce uneori creează nemulțumiri. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Ardere profesională, stres zilnic, informație multă la care trebuie să facem față. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Mai mult probleme de serviciu.
Responsabilități și dificultăți familiale / grija pentru copii, părinți sau rude	16	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Am doi studenți peste hotare, iar întreținerea lor presupune un efort financiar considerabil. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Și grija pentru părinții care îmbătrânesc singuri în sat. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Mama de 92 de ani, sora bolnavă de care am grijă. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Vreau să-mi cresc copiii eu, nu altcineva. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Имею детей, которым хочется обеспечить счастливое будущее, но нет возможностей для этого.
Supraîncărcare, oboseală, surmenaj și ardere profesională	13	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Găsesc cu greu timp personal, pentru lectură, ciclism sau reflecție, și asta creează uneori un sentiment de epuizare silențioasă. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Supraîncărcarea și surmenajul. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Ardere profesională, stres zilnic, informație multă la care trebuie să facem față. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Supraîncărcarea cu responsabilități la serviciu. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Основные трудности для меня это большая учебная нагрузка, совмещение учебы и кружков
Studii, sarcini academice și presiunea examenelor	12	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Încerc să termin facultatea 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Adaptarea la programul încărcat de la facultate 48.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Учеба, стресс, нехватка времени, неопределенность будущего. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Principala dificultate este menținerea unui echilibru între studii și viața personală. Des mă întâlnesc cu stresul academic. 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Uneori îmi este dificil să îmi mențin motivația constantă și să fac față presiunii examenelor. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Основные трудности для меня это большая учебная нагрузка, совмещение учебы и кружков
Pierderea sau nesiguranța locului de muncă / șomaj și găsirea unui serviciu	10	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Pierderea locului de muncă

		16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Siguranța locului de muncă. Munca nu este mereu constantă, sunt perioade când este mai mult de lucru și perioade mai slabe. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Reforma administrației publice care pune sub semn de întrebare stabilitatea locului de muncă 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Нехваткой рабочих мест, а если есть места, то там обязателен опыт работы. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) În prezent principala dificultate pe care o întâlnesc este găsirea unui loc de muncă
Facturi, utilități, carburanți și taxe mari	9	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Scumpirea carburanților. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) 2600 lei pentru energie electrică din o pensie de 3500lei. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Facturile cu prețuri mari la gaz și electricitate 117.(F, 36-45, U, SM, AA, Ru, UKR, Chișinău) Цены на коммуналки.
Lipsa timpului pentru odihnă, familie, sănătate sau interese personale	9	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Lipsa de timp pentru sănătate (programarea la medici, fitness) 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Găsesc cu greu timp personal, pentru lectură, ciclism sau reflecție 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Lipsa timpului pentru familie și odihnă este o problemă permanentă. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Uneori este greu să găsesc echilibrul între responsabilități și timp pentru odihnă sau hobby-uri.
Probleme de sănătate / sănătate precară	8	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Slăbesc pe zi ce trece. Nu mai sunt acel care am fost. 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sănătatea precară 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mai e și problema sănătății, pentru că munca fizică se simte tot mai mult odată cu trecerea anilor. 118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) В основном по здоровью.
Nu se confruntă cu dificultăți / se descurcă	7	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Nu mă confrunt cu dificultăți. 65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) У меня нет проблем. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Slava Domnului nu am provocări și dificultăți în prezent.
Optimism și încercarea de a face față dificultăților	7	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Dar nu pierd optimismul. 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Nu caut dificultăți. Îmi trăiesc viața frumos. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Totuși, consider aceste dificultăți ca oportunități de creștere și dezvoltare personală. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Sunt optimistă și încerc să fac față provocărilor.
Probleme administrative, birocrație, reforme și incompetență	7	32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Unele procese administrative sunt lente și depind de decizii la nivel mai înalt 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Birocrație la centrele multifuncționale. Nu lucrează normal. Sînt 6 ghișee, dar primesc doar 2 specialiști. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Eu sunt supărata pe faptul că orașul este condus de oameni necompetenți, nu sunt făcute lucrările calitativ.

Accesul dificil sau costisitor la servicii medicale și tratament	6	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Lipsa finanțelor face ca accesul la tratament sau la investigații medicale să fie uneori inaccesibil. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Trebuie să plătești medicilor pentru investigație urgentă. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Доступ к качественной медицине. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Accesul limitat la servicii medicale de calitate.
Cheltuieli pentru studii și întreținerea copiilor	6	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Întreținerea lor presupune un efort financiar considerabil. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Еще должна оплатить ребенку за дополнительные уроки. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Plata contractului de studiu a copilului.
Menținerea echilibrului între viața personală și cea profesională / studii	6	24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Menținerea unui echilibru între viața personală și cea profesională. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Gestionarea timpului între învățat, proiecte și viața personală 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Principala dificultate este menținerea unui echilibru între studii și viața personală. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Совмещение учебы и кружков
Migrația, emigrarea și depopularea	6	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Migrația în masă ceea ce a dus la depopularea Sudului Republicii Moldova, inclusiv a localității de baștină. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Simt presiunea să plec din nou peste hotare pentru a putea finisa studiile, dar mi-aș dori să rămân în țară. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Copii și nepoții sînt departe. În sat este puțină populație, nu ai cu cine comunica. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Viitor nesigur, mereu cu gânduri la emigrație etc.
Lipsa motivației / dificultatea de a-și menține scopul	5	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Lipsa motivației profesionale. 26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Provocarea reală este să-ți găsești propriile motive 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Menținerea motivației în situații de stres 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Uneori îmi este dificil să îmi mențin motivația constantă
Probleme multe/diverse, fără concretizare	5	67.(F, 36-45, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Очень много проблем. 74.(B, 26-35, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Sunt multe probleme 78.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Problemele sunt diverse 87.(F, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Dificultățile actuale toate etc
Războiul, instabilitatea regională și frica pentru siguranță	5	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Instabilitatea regională, care periodic duce la creșterea prețurilor. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Mereu ieș cu frica să nu se înceapă război la noi. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Instabilitatea din regiune, având în vedere războiul din Ucraina și cum pot fi în siguranță în viața de zi cu zi.
Dificultăți sociale și socio-economice generale	4	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Starea de viață zilnică, pe termen lung 55.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Социальные проблемы, экономическая нестабильность.

Probleme globale, politice și fluxul de informații negative	4	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Analiza informațiilor în lumea politică la nivel internațional. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Toate problemele globale care se derulează la moment devin și probleme personale. 60.(B, 46-55, R, SS, PU, Ru, BG, UTA Găgăuzia) Постоянный поток негативной информации в мире. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Informație multă la care trebuie să facem față.
Adaptarea la tehnologii și schimbări continue	3	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Adaptarea la inteligența artificială (IA) 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Necesitatea de a învăța încontinuu noi modalități de utilizare a tehnologiilor informaționale. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Adaptarea continuă la schimbările din contextul social și economic.
Presiunea de a pleca peste hotare	3	
Corupție, discriminare și inegalități sociale	2	
Lipsa accesului la servicii sau oportunități	2	
Drumuri deteriorate și restricții de deplasare	1	
Grija pentru viitorul copiilor	1	64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Имею детей, которым хочется обеспечить счастливое будущее, но нет возможностей для этого.
Indiferența omenească	1	
Lipsa locuinței personale	1	
Lipsa specialiștilor calificați	1	
Necesitatea de a găsi motive și un scop personal	1	26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Provocarea reală este să-ți găsești propriile motive, nu doar să te bazezi pe ce vine din exterior.
Procese de judecată și confruntarea cu angajați neetici	1	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Confruntarea cu angajați neetici. Procese de judecată.
Singurătate și lipsa comunicării	1	52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Am rămas singură în casă. Copii și nepoții sunt departe. În sat este puțină populație, nu ai cu cine comunica.

11.2 Care sunt lucrurile sau situațiile care vă provoacă cel mai mult îngrijorare sau teamă?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Războiul și conflictele armate	37	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Înmulțirea conflictelor și posibilul al III RM. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sunt îngrijorată că războiul din Ucraina s-ar putea extinde și în Republica Moldova. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Extinderea războiului din Ucraina pe teritoriul Republicii Moldova. Un posibil război nuclear. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Cele care mă îngrijorează cel mai mult sunt războiul din Ucraina și posibilitatea ca acesta să ajungă în Moldova

		72.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Большую тревогу и страх вызывают конфликты на Украине и в Иране. 90.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Instabilitatea provocată de războaie interminabile 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Războiul din Ucraina. Teama de război.
Nesiguranța viitorului, ziua de mâine și lipsa perspectivelor	35	15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Mă sperie incertitudinea sau deciziile importante 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cel mai mult mă îngrijorează viitorul, dacă voi putea continua să muncesc la fel și dacă voi avea siguranță pentru familie. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De asemenea, mă tem de incertitudinea legată de viitor, mai ales din cauza războiului din regiune și a riscurilor externe. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Siguranța zilei de mâine, viitorul țării, care nu este clar, nu știm încotro ne îndreptăm, suntem țară suverană sau nu. 102.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Viitorul nesigur. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Cea mai mare îngrijorare este legată de viitor, cum ar fi reușita profesională și stabilitatea financiară.
Problemele financiare, lipsa banilor și insuficiența financiară	27	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Teama de incapacitatea de a achita facturile 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Instabilitatea financiară 38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Problemele financiare 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cele mai mari temeri sunt legate de siguranță și stabilitate, insuficiența financiară, viitorul familiei și al copiilor. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Să fac față economic situațiilor din familie. 109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Cât timp o să mai rezist pentru a face față la toate provocările economice la care suntem expuși.
Situația economică, instabilitatea și crizele economice	26	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Situația economică precară a Republicii Moldova face ca toate aceste temeri să fie și mai apăsătoare. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Cel mai mult mă îngrijorează instabilitatea economică și creșterea prețurilor, care fac viața de zi cu zi mai dificilă.
Instabilitatea și nesiguranța din țară, regiune sau lume	23	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Instabilitatea geopolitică regională și implicațiile ei practice pentru Moldova, manifestate prin prețuri, securitate, coeziune socială. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cele mai mari îngrijorări sunt legate de instabilitatea economică, lipsa perspectivelor pentru viitor și contextul social și regional nesigur. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Нестабильная обстановка в мире. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Nesiguranța și instabilitatea din țară. 106.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Mă îngrijorează instabilitatea economică, situația din jurul nostru care se întâmplă zilnic. Nu suntem în siguranță.
Creșterea prețurilor, scumpirile și costul ridicat al vieții	17	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Ca prețurile să nu explodeze, să fiu în incapacitate de plată a facturilor de întreținere și a produselor de primă necesitate. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Creșterea taxelor și a impozitelor și scumpirile obligatorii.

		50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Scumpirile în lanț și viitorul copiilor, nepoților. 59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Наибольшую тревогу или страх вызывает как возможность конфликта в стране, так и возможность повышения в несколько крат цен на все продукты и услуги. 75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Teamă mea ar fi scumpirile mari și neputința de a face față.
Sănătatea personală	16	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Starea de sănătate. 6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Starea de sănătate pe viitor 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mă gândesc ce va fi peste câțiva ani, dacă sănătatea mă va mai ține. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Cred că starea de sănătate, să nu se îmbolnăvească copiii, familia, eu. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Probleme de sănătate (personal sau ale familiei)
Viitorul și siguranța copiilor, familiei sau nepoților	15	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) Viitorul și siguranța familiei. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Mă îngrijorează viitorul copiilor și instabilitatea. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Scumpirile în lanț și viitorul copiilor, nepoților. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Pierderea locului de muncă, starea sănătății, viitorul copiilor mei, am trei copii. 84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Viitorul copiilor: posibilitatea ca aceștia să nu aibă oportunități destule acasă și să fie nevoiți să plece. 89.(F, 26-35, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Mă îngrijorează viitorul meu și a copiilor mei 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Îngrijorarea sau teama este că copiii mei nu vor putea să fie angajați, chiar dacă dețin studii de calitate.
Extinderea războiului pe teritoriul Republicii Moldova	12	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sunt îngrijorată că războiul din Ucraina s-ar putea extinde și în Republica Moldova. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Probabilitatea unui război pe teritoriul RM, a raionului Nisporeni. 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cel mai mult sunt îngrijorat ca războiul din Ucraina să nu se extindă și pe teritoriul Republicii Moldova. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Беззаконие и страх вовлечения в войну страны.
Siguranța personală sau familială și sentimentul că nu suntem în siguranță	12	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, Cahul) Viitorul și siguranța familiei. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Instabilitatea geopolitică regională și implicațiile ei practice pentru Moldova, manifestate prin prețuri, securitate, coeziune socială. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Situațiile imprevizibile din societate care pot influența viața de zi cu zi. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Contextul social și regional nesigur. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Nesiguranța și instabilitatea din țară. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cele mai mari temeri sunt legate de siguranță și stabilitate
Teamă de boli grave, îmbolnăvire și dificultăți de tratament	11	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Teamă de boli grave

		11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Frica de boli grave sau de neputința de tratamente, servicii medicale de calitate. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Poluarea aerului, care aduce diferite boli. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Spitalele, nu mai activează precum odată. Pentru oameni. Mai mult pe hârtie. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Заплатить во врем услуги чтобы не отключили свет и газ, и не заболеть. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Cred că starea de sănătate, să nu se îmbolnăvească copiii, familia, eu.
Venituri și salarii insuficiente, economii nesigure	11	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Creșterea costurilor, lipsa oportunităților și veniturile mici creează dificultăți reale în planificarea viitorului. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Incertitudinea legată de economii 75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Teamă mea ar fi scumpirile mari și neputința de a face față. 80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Provocările principale sunt salariile mici și riscul de a pierde locul de muncă din cauza amalgamării. 97.(B, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Riscul de a nu ne descurca cu salariile actuale.
Viitorul profesional, cariera și stabilitatea profesiei	11	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Depopulare, teama că nu voi mai avea elevi sau studenți cărora să le predau. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Incertitudinea economică pe termen mediu, inclusiv în raport cu viitorul profesiei de profesor în contextul digitalizării și al AI. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Mă preocupă incertitudinea legată de viitorul profesional și educațional. 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Потеря работы. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Copiii mei nu vor putea să fie angajați, chiar dacă dețin studii de calitate.
Pierderea locului de muncă, lipsa sau instabilitatea locurilor de muncă	9	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Riscul de a rămâne fără serviciu. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Teamă de a pierde locul de muncă 42.(F, 26-35, U, SS, ONG, Ru, BG, or. Comrat) Потеря работы. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Pierderea locului de muncă 80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Riscul de a pierde locul de muncă din cauza amalgamării. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Copiii mei nu vor putea să fie angajați
Studii, examene, învățământ și monitorizări	9	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Învățământul nepoților. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Că se va începe război și nu voi finisa studiile. 87.(F, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Mă îngrijorează testele ne-anunțate. 103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Pentru că permanent avem anumite monitorizări. E foarte greu când stai și aștepți... și nu știi când vine. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Examenele, frica că nu voi face față unor provocări

Conducerea țării, guvernarea și neîncrederea în autorități	8	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Chiar dacă sun reacții și opinii din partea cetățenilor, ele sunt ignorate. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În administrația moldovenească se pune accent pe indicatori și raportări, nu pe calitatea rezultatelor. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Republica Moldova este condusă de niște persoane din afara țării și nu apară interesele poporului ci a străinilor. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Nu avem conducători care să țină la țară, să iubească acest pământ. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) guvernare incompetentă, care de parcă special ne trage în război. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Orientarea Orheenilor și susținerea regimului criminal.
Criza energetică, carburanții și resursele pentru încălzire	8	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Prelungirea crizei carburanților. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Lipsa lemnului și cărbunului pentru foc 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Заплатить во врем услуги чтобы не отключили свет и газ 74.(B, 26-35, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Criza energetică și creșterea prețurilor.
Sănătatea membrilor familiei și a celor dragi	8	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Sănătatea membrilor familiei 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) În primul rând sănătatea personală și a familiei. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să nu se îmbolnăvească copiii, familia, eu. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Probleme de sănătate (personal sau ale familiei)
Sărăcia, problemele sociale și starea materială a oamenilor	8	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Lipsa unui sistem de asistență socială a persoanelor în etate. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Situația economică a oamenilor, mai ales pentru familiile vulnerabile și pensionari
Viitorul țării, direcția de dezvoltare și suveranitatea Republicii Moldova	8	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Cursul actual al dezvoltării țării. 49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RU, r. Criuleni) Viitorul Republicii Moldova și Transnistria. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Viitorul țării. Republica Moldova este condusă de niște persoane din afara țării și nu apară interesele poporului ci a străinilor. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Viitorul țării, care nu este clar, nu știm încotro ne îndreptăm, suntem țară suverană sau nu. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Nu avem conducători care să țină la țară, să iubească acest pământ.. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Cea mai grea situație este plecarea tineretului peste hotare în scurt timp țara va rămâne populație din cauza banilor și neimplicarea autorităților.
Incapacitatea de a achita facturile, utilitățile și cheltuielile de bază	7	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Teama de incapacitatea de a achita facturile 2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să fiu în incapacitate de plată a facturilor de întreținere și a produselor de primă necesitate. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De a nu putea face față cheltuielilor (chirie, facturi, alimente) 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Заплатить во врем услуги чтобы не отключили свет и газ 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) Большие счета за коммунальные услуги.

Lipsa perspectivelor și oportunităților de muncă sau dezvoltare	7	84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Posibilitatea ca aceștia să nu aibă oportunități destule acasă 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Copiii mei nu vor putea să fie angajați, chiar dacă dețin studii de calitate.
Teama de eșec, greșeli sau de a nu face față	7	75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Neputința de a face față. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Examenele, frica că nu voi face față unor provocări 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Teama de eșec 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Eșec sau dezamăgire 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Страх не справиться с задачами.
Migrația, depopularea și plecarea tinerilor	6	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Depopulare 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Perspectiva că tinerii, inclusiv elevii mei, vor continua să plece, lăsând comunitatea mai fragilă. 19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cel mai des mă bate gândul că cândva voi decide să plec definitiv din țara mea de suflet.
Accesul limitat la servicii medicale, sociale sau alte servicii esențiale	5	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Accesul la servicii medicale de calitate în mediul rural este limitat 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Neputința de tratamente, servicii medicale de calitate. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Lipsa unui sistem de asistență socială a persoanelor în etate. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Spitalele, nu mai activează precum odată. Pentru oameni. Mai mult pe hârtie.
Decizii importante, situații imprevizibile și presiunea alegerilor	5	15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Mă sperie incertitudinea sau deciziile importante 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Situațiile imprevizibile din societate care pot influența viața de zi cu zi. 39.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Mă sperie incertitudinea sau deciziile importante 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Viitorul și deciziile legate de carieră.
Reforme lente sau ineficiente, reforma administrativă și amalgamarea	5	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Reformele se fac foarte lent. 4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Reforma administrativă 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Instituția în care activez la moment ar putea fi lichidată, în rezultatul amalgamării. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cea mai mare problemă este neimplementarea practică a metodelor europene învățate la instruire. 80.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Riscul de a pierde locul de muncă din cauza amalgamării.
Justiția, organele de drept și fărâdelegea	4	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Justiția în Republica Moldova, care are încă multe de recuperat. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Cel mai mult provoacă îngrijorare organele de drept. Deoarece nu corect investighează problemele. Acționează la comandă. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Беззаконие 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Susținerea regimului criminal.
Singurătatea și neajutorarea la bătrânețe	4	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Teama de a fi singur la bătrânețe

		20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Că voi rămâne singură. Că voi rămâne neajutorată. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Lipsa unui sistem de asistență socială a persoanelor în etate. 37.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Teama de a fi singur la bătrânețe
Plecarea definitivă din țară sau necesitatea ca tinerii să plece	3	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cel mai des mă bate gândul că cândva voi decide sa plec definitiv din țara mea de suflet.
Posibilitatea unui război nuclear sau mondial	3	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Un posibil război nuclear. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Возможность перехода локальных конфликтов в общемировой.
Tinerii nu se dezvoltă, comportamentul tinerilor și natalitatea scăzută	3	55.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Опасные ситуации, молодежь не развивается.
Știri îngrijorătoare, informații false și presiunea informațională	3	60.(B, 46-55, R, SS, PU, Ru, BG, UTA Găgăuzia) Мировые новости о новых военных действиях. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Тревожные новости о мире 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Неправдивая информация о чем-то в соцсетях.
Calitatea nesigură a produselor alimentare	2	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Produsele alimentare care se vând. Calitatea lor, care reprezintă un pericol pentru starea de sănătate. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Alimente de proastă calitate importate.
Nu are temeri sau are foarte puține	2	65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) У меня нет тревог. 69.(F, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Таких ситуаций не так уж и много.
Oameni răi, conflicte și presiuni interpersonale	2	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Mă tem de oameni răi. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Конфликты с людьми, тревожные новости о мире, неожиданные ситуации, давление со стороны друзей
Creșterea taxelor și impozitelor	1	
Lipsa curajului colectiv și ignorarea opiniilor cetățenilor	1	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Lipsa curajului colectiv. Ne bucurăm când cineva are o reacție referitor la o problemă, dar nu avem curaj să susținem și ne facem auziți.
Lipsa protecției producătorului autohton	1	85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Lipsa protecției totale a producătorului autohton.
Moartea	1	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Mă tem de moarte. Că voi rămâne singură Că voi rămâne neajutorată. În fiecare dimineață mă trezesc. Și mă tem de moarte.
Poluarea mediului și riscurile pentru sănătate	1	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Poluarea, recentă a râului Nistru. Poluarea aerului, care aduce diferite boli.
Publicitatea neautorizată	1	76.(B, 56-65, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Publicitatea neautorizată.
Relațiile cu țările vecine, partenerii economici și schimbările legislative	1	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Relațiile cu țările vecine și cu partenerii economici. Schimbările la nesfârșit în legislația RM
Viața, sănătatea și bunăstarea oamenilor din jur	1	92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Cel mai mult îmi fac griji în privința vieții oamenilor, sănătății lor. Starea lor materială, integrarea lor în societate să fie oamenii de omenie, receptivi, generoși etc.

11.3 Cum vă comportați, de obicei, atunci când sunteți în situații de criză, de stres zilnic? Dați, vă rog, câteva exemple.

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Păstrarea calmului / comportament liniștit	64	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Le gestionez foarte bine, îmi exprim gândurile cu voce tare sau în gând și mă impun să-mi păstrez calmul. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În situații de stres, încerc să rămân calm și să analizez problema înainte de a lua decizii. De exemplu, îmi organizez mai bine timpul, prioritizez sarcinile și încerc să găsesc soluții practice. Uneori iau pauze scurte sau discut cu cineva de încredere pentru a vedea situația mai clar. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În situații de criză sau de stres, încerc în primul rând să rămân calm și să analizez situația cât mai obiectiv. Este important să nu reacționez impulsiv, ci să caut soluții practice și rapide. De obicei, încerc să stabilesc prioritățile și să rezolv problemele pas cu pas. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Я в моей ситуации сохраняю спокойствие, что является основной чертой моего характера отсутствие паники, принятия взвешенных решений. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Rămân calmă, gândesc pozitiv, mă implic activ în munca de zi cu zi, comunic pozitiv cu oamenii, fac lucruri care îmi plac. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Încerc să rămân calmă și să analizez problema înainte de a acționa. Caut soluții practice și să mă bazez pe sprijinul familiei sau al celor apropiați. De exemplu, când apar probleme urgente îmi organizez pașii și rezolv lucrurile pe rând, fără grabă. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) De la început sunt în panică, apoi mă calmez și încep a analiza și a acționa.
Căutarea soluțiilor / rezolvarea problemelor	36	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Caut soluții pentru ieșirea din impas 7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Încerc să mă calmez, să analizez situația și să găsesc soluții. Discut și cu colegile mele care sunt foarte receptive. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) De obicei încerc să mă adaptez și să găsesc soluții. Nu prea am timp să stau pe gânduri sau să mă plâng. Stresul se vindecă prin muncă. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De obicei încerc să rămân calmă și să găsesc soluții practice. În situații de criză, discut cu familia sau cu colegii pentru a lua decizii împreună și a împărți responsabilitățile. Când stresul zilnic este mare, prefer să fac activități simple care mă relaxează. În momente dificile, mă concentrez pe pași mici și concreți. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În situații de criză sau de stres, încerc în primul rând să rămân calm și să analizez situația cât mai obiectiv. Este important să nu reacționez impulsiv, ci să caut soluții practice și rapide. De obicei, încerc să stabilesc prioritățile și să rezolv problemele pas cu pas. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Pentru început mă panichez, apoi caut soluții, gândesc la rece, apoi acționez. De obicei durează câteva minute toate aceste stări. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Îmi fac un plan de lucru și merg pe etape ca să reușesc toate.

		Rezolv ce e mai important. Cer ajutor. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) В стрессовых ситуациях я стараюсь сначала оценить проблему, планировать действия, отвлекаться на хобби или прогулки, разговаривать с близкими, находить способы спокойно решить трудности.
Autocontrolul și evitarea reacțiilor impulsive	30	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Devin nervoasă și agitată, dar mă strădui să mă controlez. 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Încerc să nu intru în panică. 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Le gestionez foarte bine, îmi exprim gândurile cu voce tare sau în gând și mă impun să-mi păstrez calmul. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Încerc să îmi păstrez calmul, să evaluez situația, și să nu iau decizii în grabă. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Încerc să mă autoizolez pentru a nu răni sentimentele celor din jurul meu. Sunt anxioasă și frustrată, deci voi opta pentru meditații și sport pentru a le depăși. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) În caz de situații îmi păstrez calmul și să analizez situația și să nu reacționez impulsiv pe moment. Exemplu: respir adânc și îmi planific pașii următori. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Обычно я стараюсь быть спокойной, чтобы предпринять какие-то решения. Я пытаюсь себя успокоить, если начинаю стрессовать, и пытаюсь принять взвешенное и обдуманное решение.
Analiza și evaluarea rațională a situației	29	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Tind să abordez situațiile de stres prin analiză și planificare. Încerc să transform anxietatea în pași concreți. De exemplu, în fața creșterii prețurilor la alimente, am ales să acționez practic: calculez, fac liste, caut soluții de stocare și aprovizionare rațională. Când mă confrunt cu probleme la consiliul local, o decizie complicată, o situație legislativă neclară, caut informație, consult specialiști sau parteneri, nu amân. Uneori, când volumul devine prea mare, îmi permit o pauză fizică, ieșire pe bicicletă sau câteva ore în grădină, care funcționează ca resetare. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Ce este prioritar în viața mea: În loc să încerc să rezolv totul, mă concentrez doar pe urgența imediată. Exemplu: Dacă am o zi de muncă extrem de aglomerată (stres zilnic), nu mă apuc de verificat dosare, mape, rapoarte care „nu ard azi”. Aleg cele mai importante 3 sarcini și le ignor pe restul, până când acestea sunt gata. Simplificarea comunicării În criză, detaliile inutile încurcă. Mesajele trebuie să fie scurte și clare. Exemplu: Într-o situație de urgență medicală, nu stai să povestești contextul larg. Spui direct: „Unde doare? De când? Ce medicamente a luat?”. „Ancorarea” în fapte, nu în emoții. Când panica se instalează, imaginația o ia la fugă spre cele mai rele scenarii. Dacă apare o știre alarmantă (criză de dezinformare), comportamentul corect este să cauți sursa oficială și cifrele concrete, ignorând comentariile subiective de pe rețele. Cazul similar l-am avut atunci când a izbucnit războiul în Ucraina, știri false, că în curând Moldova va fi ținta. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În situații de stres, încerc să rămân calm și să analizez problema înainte de a lua decizii. De exemplu, îmi organizez mai bine timpul, prioritizez

		sarcinile și încerc să găsesc soluții practice. Uneori iau pauze scurte sau discut cu cineva de încredere pentru a vedea situația mai clar. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Mă comport ca un om adecvat. Nu pot să-mi permit să mă manifest altfel. Analizez situația, învăț lecția, trag concluzii și merg mai departe, încercând să evit situațiile stresante, dar să mă adaptez atunci când situația o cere. 121.(B, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) В стрессе стараюсь сохранять спокойствие, думать рационально. Например, разбиваю проблему на части или делаю паузу, чтобы успокоиться.
Comunicarea cu familia, prietenii, colegii sau vecinii	22	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Încerc să comunic cu copiii mei, pentru că familia este, în astfel de momente, cel mai important sprijin. Discuțiile sincere ne ajută să înțelegem mai bine problemele, să ne liniștim și să găsim împreună soluții. Faptul că trecem împreună peste provocări ne întărește ca familie. Nu mai este vorba doar despre rezolvarea unei probleme, ci despre susținere reciprocă și despre convingerea că, indiferent de dificultăți, nu suntem singuri. 6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Vorbesec cu copiii, cu sora, discutăm Cum de evitat situației 20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Discut cu soțul. Discut cu prietenii. Discut cu oamenii. Ies în drum și discut cu vecinii. Comunic. Criza nu te duce la bine. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Discut cu familia. Discut cu prietenii. Discut cu colegii de muncă. Când am revenit din Cipru în Republica Moldova aveam salariul de 2.100 lei. Nu reușeam să acopăr cheltuielile. Și plângeam în toată ziua. Colegii de muncă mă calmau că lucrurile se vor aranja. Adaptarea la Republica Moldova a fost de lungă durată și foarte dureroasă. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Liniștit, comunic cu vecinii și cu copii prin internet. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Apelez la membrii familiei, la colegi, la prieteni. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) De la început sunt în panică, apoi mă calmez și încep a analiza și a acționa. Ies des la plimbare în aer liber cu prietenele, le comunic despre problemele apărute și uneori le soluționăm împreună.
Apelarea la sprijinul sau ajutorul altor persoane	18	50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Mă strădui să economisesc din tot ce pot. Am apelat la rude care m-au ajutat să trec peste criza de sănătate. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Apelez la membrii familiei, la colegi, la prieteni. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Mă strădui să fiu calmă, să găsesc soluții, dacă nu reușesc singură apelez la persoane responsabile. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Îmi fac un plan de lucru și merg pe etape ca să reușesc toate. Rezolv ce e mai important. Cer ajutor.
Planificarea, organizarea și prioritizarea sarcinilor	17	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Tind să abordez situațiile de stres prin analiză și planificare. Încerc să transform anxietatea în pași concreți. De exemplu, în fața creșterii prețurilor la alimente, am ales să acționez practic: calculez, fac liste, caut soluții de stocare și aprovizionare rațională. Când mă confrunt cu probleme la consiliul local, o decizie complicată, o situație legislativă neclară, caut informație, consult specialiști sau parteneri, nu amân.

		Uneori, când volumul devine prea mare, îmi permit o pauză fizică, ieșire pe bicicletă sau câteva ore în grădină, care funcționează ca resetare. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În situații de stres, încerc să rămân calm și să analizez problema înainte de a lua decizii. De exemplu, îmi organizez mai bine timpul, prioritizez sarcinile și încerc să găsesc soluții practice. Uneori iau pauze scurte sau discut cu cineva de încredere pentru a vedea situația mai clar. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În situații de stres încerc să rămân calmă și să analizez situația înainte de a lua decizii. De exemplu, în situații de muncă cu termene limită îmi fac un plan de activități pentru a reuși să le finalizez, în momente de stres iau pauze scurte pentru a-mi recăpăta concentrarea și a evita suprasolicitarea. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Îmi fac un plan de lucru și merg pe etape ca să reușesc toate. Rezolv ce e mai important. Cer ajutor.
Nervozitatea, agitația, anxietatea sau tensiunea	15	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Devin nervoasă și agitată, dar mă strădui să mă controlez. 15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Când sunt streasă mă simt puțin tensionată sau confuză, dar încerc să mă calmez prin respirație. Uneori emoțiile mă depășesc și aș putea să plâng. 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sunt supărat, nervos, nu mă pot concentra asupra activităților la serviciu, acelor personale, casnice. 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Mă stresez, ridic vocea. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Ridic tonul, îmi revărs nervii pe alte persoane nevinovate cum ar fi familia. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Încerc să mă autoizolez pentru a nu răni sentimentele celor din jurul meu. Sunt anxioasă și frustrată, deci voi opta pentru meditații și sport pentru a le depăși.
Concentrarea pe pași concreți și pe ceea ce poate fi controlat	15	100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Încerc să rămân calmă, să mă concentrez pe ceea ce pot controla și să discut despre problemele mele cu persoane de încredere.
Mișcarea, sportul și plimbările	12	5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Merg la vale, urc dealul și rătăcesc prin pădure. Mă plimb și vorbesc cu copacii și ierburile. 10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Fac activități sport, socializare, am grijă de familie și de mine. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În situații de stres, beau un ceai, fac plimbări în natură și petrec timp cu animalele de companie. 81.(F, 66-75, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Exerciții fizice, alimentație echilibrată bazată pe produse naturale.
Relaxarea prin hobby-uri sau activități plăcute	12	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În situații de stres, beau un ceai, fac plimbări în natură și petrec timp cu animalele de companie. Nedreptatea socială mă afectează profund. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Tratez situațiile cu umor, ascult muzică, discut cu colegii despre o anumită situație sau problemă. 28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Când stresul zilnic este mare, prefer să fac activități simple care mă relaxează. 75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Fac un ceai și mă uit la un film bun sau ascult muzică.

Activitățile în natură, la țară sau în grădină	9	49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Liniștit, economisesc, muncesc în grădină, comunic cu vecina. 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Liniștit. Lucrez în seră, în grădină, la vie. Am păsări, iepurași și nu am când să fiu în stres. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Găsesc refugiu la țară, nu în oraș, cât mai departe să nu vezi și să nu auzi atâtea minciuni și falsuri. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) Спасаясь физической работой на даче.
Gândirea pozitivă, optimismul și speranța	9	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Am trecut prin perioade mult mai grele. Crizele sunt doar de moment, răbdare și un pic de așteptare. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) В кризисных ситуациях стараемся держать хорошее настроение. 74.(B, 26-35, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Suntem optimiști. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Mă încurajez cu gânduri pozitive, îmi zic că pot atunci când nu mai am forțe. 95.(F, 46-55, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) În situații de stres, de criză le rezolvăm, cu răbdare și speranță.
Luarea unei pauze, odihna sau somnul	8	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Uneori, când volumul devine prea mare, îmi permit o pauză fizică, ieșire pe bicicletă sau câteva ore în grădină, care funcționează ca resetare. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Uneori iau pauze scurte sau discut cu cineva de încredere pentru a vedea situația mai clar. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De exemplu, în situații de muncă cu termene limită îmi fac un plan de activități pentru a reuși să le finalizez, în momente de stres iau pauze scurte pentru a-mi recăpăta concentrarea și a evita suprasolicitarea.
Munca și menținerea activității zilnice	6	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) De obicei încerc să mă adaptez și să găsesc soluții. Nu prea am timp să stau pe gânduri sau să mă plâng. Stresul se vindecă prin muncă. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Rămân calmă, gândesc pozitiv, mă implic activ în munca de zi cu zi, comunic pozitiv cu oamenii, fac lucruri care îmi plac. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) Спасаясь физической работой на даче.
Retragerea, tăcerea sau izolarea	6	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În situații de criză sau stres zilnic, de obicei păstrez tăcerea pentru a evita conflictele. Aceasta mă ajută să îmi păstrez calmul și să analizez situația. 43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Закрываюсь и смотрю весь интернет с утра до ночи. 89.(F, 26-35, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Devin tăcut și în unele cazuri enervant, dar mă concentrez și le iau de la o margine 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Tac și nu vorbesc cu nimeni. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Încerc să mă autoizolez pentru a nu răni sentimentele celor din jurul meu. Sunt anxioasă și frustrată, deci voi opta pentru meditații și sport pentru a le depăși.
Răbdarea și așteptarea ca situația să se liniștească	5	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Am trecut prin perioade mult mai grele. Crizele sunt doar de moment, răbdare și un pic de așteptare. 30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Calm. Aștept lucrurile să se liniștească. Caut ieșire din situația de criză.

		84.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Încerc să rămân calmă și să iau lucrurile pe rând, fără să mă las copleșită de emoții. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Încerc să rămân calmă și să analizez problema înainte de a acționa. Caut soluții practice și să mă bazez pe sprijinul familiei sau al celor apropiați. De exemplu, când apar probleme urgente îmi organizez pașii și rezolv lucrurile pe rând, fără grabă.
Respirația, meditația sau exercițiile psihologice	5	15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Când sunt stresată mă simt puțin tensionată sau confuză, dar încerc să mă calmez prin respirație. Uneori emoțiile mă depășesc și aş putea să plâng. 39.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Când sunt stresată mă simt puțin tensionată sau confuză, dar încerc să mă calmez prin respirație. Uneori emoțiile mă depășesc și aş putea să plâng. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Încerc să mă autoizolez pentru a nu răni sentimentele celor din jurul meu. Sunt anxioasă și frustrată, deci voi opta pentru meditații și sport pentru a le depăși. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) În caz de situații îmi păstrez calmul și să analizez situația și să nu reacționez impulsiv pe moment. Exemplu: respir adânc și îmi planific pașii următori.
Evitarea gândurilor rele sau a informațiilor negative	5	59.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) В условиях повседневного стресса стараюсь не думать о плохом. 69.(F, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Стараюсь не думать о плохом. 72.(B, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) В кризисных ситуациях стараюсь думать о хорошем. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Găsesc refugiu la țară, nu în oraș, cât mai departe să nu vezi și să nu auzi atâtea minciuni și falsuri.
Evitarea sau depășirea panicii	5	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Încerc să nu intru în panică. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Я в моей ситуации сохраняю спокойствие, что является основной чертой моего характера отсутствие паники, принятия взвешенных решений. 104.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Pentru început mă panichez, apoi caut soluții, gândesc la rece, apoi acționez. De obicei durează câteva minute toate aceste stări. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) De la început sunt în panică, apoi mă calmez și încep a analiza și a acționa. Ies des la plimbare în aer liber cu prietenele, le comunic despre problemele apărute și uneori le soluționăm împreună. 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) В стрессовых ситуациях я: стараюсь сохранять спокойствие, обдумывать решение. Например, перед важным экзаменом я готовлюсь заранее и стараюсь не паниковать.
Adaptarea la situație	4	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) De obicei încerc să mă adaptez și să găsesc soluții. 47.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Стараюсь сохранить спокойствие, искать решение, адаптироваться.
Plânsul și descărcarea emoțiilor	4	15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Când sunt stresată mă simt puțin tensionată sau confuză, dar încerc să mă calmez prin respirație. Uneori emoțiile mă depășesc și aş putea să plâng. 39.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Uneori emoțiile mă depășesc și aş putea să plâng.

		77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Mă comport obișnuit, dar când merg acasă, plâng ca să mă descarc emoțiile.
Muzica, filmele sau alte conținuturi de relaxare	3	21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Tratez situațiile cu umor, ascult muzică, discut cu colegii despre o anumită situație sau problemă. 75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Fac un ceai și mă uit la un film bun sau ascult muzică.
Umorul și menținerea bunei dispoziții	3	62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) В кризисных ситуациях стараемся держать хорошее настроение. 63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Веселимся, не стрессуем.
Informarea și căutarea surselor reale	3	
Grija pentru familie și ajutorarea celor apropiați	3	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Încerc să comunic cu copiii mei, pentru că familia este, în astfel de momente, cel mai important sprijin. Discuțiile sincere ne ajută să înțelegem mai bine problemele, să ne liniștim și să găsim împreună soluții. 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Ajut cum pot pe cei apropiați, mama grav bolnavă am ajutat-o și li-a revenit. Asta m-a bucurat mult.
Autoîncurajarea și mobilizarea forțelor proprii	3	71.(B, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Стараюсь себя взять в руки и жить дальше. 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Mă încurajez cu gânduri pozitive, îmi zic că pot atunci când nu mai am forțe.
Economisirea și gestionarea atentă a resurselor	3	49.(F, 66-75, R, SM, Pens., Ru, RUS, r. Criuleni) Liniștit, economisesc, muncesc în grădină, comunic cu vecina. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Mă strădui să economisesc din tot ce pot. Am apelat la rude care m-au ajutat să trec peste criza de sănătate.
Ridicarea tonului și revărsarea nervilor asupra altora	2	40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Mă stresez, ridic vocea. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Ridic tonul, îmi revărs nervii pe alte persoane nevinovate cum ar fi familia.
Consultarea specialiștilor sau a persoanelor responsabile	2	93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Mă strădui să fiu calmă, să găesc soluții, dacă nu reușesc singură apelez la persoane responsabile.
Asigurarea cu produse de primă necesitate	2	22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Încerc să fiu calmă și să găesc soluții. Mă asigur cu produse de prima necesitate.
Găsirea unui refugiu într-un loc perceput ca sigur	2	29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) În situații de stres încerc să mă calmez și să găesc soluții. V-am mai spus, la garaj ne găsim refugiul. Acolo nu ne ajunge nici un vânt rău. 82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Găesc refugiu la țară, nu în oraș, cât mai departe să nu vezi și să nu auzi atâtea minciuni și falsuri.
Consumul de ceai	2	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În situații de stres, beau un ceai, fac plimbări în natură și petrec timp cu animalele de companie. 75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Fac un ceai și mă uit la un film bun sau ascult muzică.
Se comportă obișnuit sau nu se manifestă în mod special	2	
Nu are situații de criză sau stres zilnic	2	98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Nu am perioade de situații de criză.

		110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Din fericire, stresuri zilnice nu am. Dar cunosc oameni care se linistesc cu pastile.
Rugăciunea	1	
Petrecerea timpului cu animalele de companie	1	
Alimentația echilibrată	1	
Administrarea medicamentelor calmante	1	
Navigarea excesivă pe internet	1	
Ajutarea altor persoane ca modalitate de a face față stresului	1	
Comportament imprevizibil	1	
Situația este percepută ca fiind peste puterile personale	1	
Lipsa concentrării în activitățile zilnice	1	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Sunt supărat, nervos, nu mă pot concentra asupra activităților la serviciu, acelor personale, casnice.
Stare de consum emoțional și nevoie de timp pentru refacere	1	
Disciplină personală	1	
Comunicare scurtă și clară în situații de urgență	1	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Simplificarea comunicării În criză, detaliile inutile încurcă. Mesajele trebuie să fie scurte și clare. Exemplu: Într-o situație de urgență medicală, nu stai să povestești contextul larg. Spui direct: „Unde doare? De când? Ce medicamente a luat?”. „Ancorarea” în fapte, nu în emoții.
Consilierea personală	1	88.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Încerc să fac față lucrurilor prin consiliere personală
Comportament cu înțelepciune	1	

11.4 La cine sau la ce apelați de obicei atunci când treceți printr-o perioadă dificilă? Ce vă ajută să vă liniștiți sau să scăpați de stres?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
Familia / membrii familiei	76	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Apelez la familie, care îmi oferă sprijin emoțional și sentimentul că nu sunt singură în fața problemelor. Discuțiile cu cei apropiați ajută la clarificarea gândurilor și la diminuarea stresului. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) În primul rând, la familie. Acolo este sprijinul principal, fie că este vorba de ajutor concret sau doar de susținere. Mai discut și cu prietenii sau cu oameni apropiați, pentru că uneori contează să vorbești cu cineva. 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În perioade dificile, de obicei vorbesc cu familia pentru a primi sprijin.

		Discuțiile mă ajută să mă liniștesc și să găsesc soluții. Familia rămâne cel mai important sprijin în astfel de momente. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) La moment, Familia îmi oferă dragoste, liniște, sprijin emoțional și siguranță. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Foarte mult mă ajută sprijinul și sfaturile mamei, ea este puterea și încrederea mea. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Обычно трудный период мне помогает пережить моя семья и окружение. Они поддерживают и дают хорошие советы.
Comunicare, discuții și dialog	31	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Atunci când trec prin perioade dificile, discut cu soția mea, pentru că sprijinul ei este esențial. Împreună analizăm situațiile, ne sfătuim și găsim soluții, iar această colaborare ne ajută să depășim mai ușor orice obstacol. 8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Discuțiile cu cei apropiați ajută la clarificarea gândurilor și la diminuarea stresului. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Discuții cu unele persoane cu experiență, din motivul că cineva care a trecut prin situații similare îmi poate oferi perspectiva de care am nevoie, prin simplul sfat: „Și asta va trece”.
Prieteni	25	15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Cel mai des apelez la prieteni sau la sora. Dar dacă situația mă depășește mult prea tare apelez ocazional și la un psiholog. Mă ajută să mă liniștesc atunci când petrec timpul singură cu gândurile mele sau un antrenament la sală. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De obicei apelez la familie sau prieteni apropiați pentru sprijin emoțional. Mă ajută să discut deschis despre probleme, dar și activități precum plimbările, muzica, cititul sau odihna. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Когда переживаю трудный период, я обращаюсь к друзьям и семье, занимаюсь хобби, планирую дела, отдыхаю, слушаю музыку, дышу глубоко и стараюсь сохранять спокойствие.
Persoane apropiate / de încredere	24	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) În situații dificile apelez doar la familie sau la persoane apropiate 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Mă adresez familiei, soției, unor cunoștințe de încredere de la care mă aștept la sfaturi utile. 33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) De obicei apelez o persoană de încredere, și încerc prin dialog să găsim o soluție.
Activități de relaxare și deconectare	20	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pentru a mă liniști, încerc să mă detașez puțin, să stau acasă, să fiu în liniște sau să mă ocup de ceva care mă ajută să nu mă gândesc la probleme.
Plimbări, aer liber și natură	16	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Activitatea fizică: deși, nu prea am timp, măcar o simplă plimbare în natură mă ajută, 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pentru a reduce stresul, încerc să mă ocup de activități simple, cum ar fi lucrul în gospodărie, plimbările în natură sau timpul petrecut în liniște. Aceste lucruri mă ajută să mă deconectez și să-mi recapăt energia.
Muzică	14	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Pentru mine, muzica este o sursă importantă de liniște. Ea mă ajută să mă relaxez, să mă deconectez de la grijile zilnice și să îmi recâștig echilibrul interior.

		89.(F, 26-35, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Ca să mă liniștesc îmi place să ascult muzică 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Practic cântatul la saxofon. 121.(B, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Помогают отдых, прогулки, музыка.
A se descurca singur / a nu apela la nimeni	13	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) La nimeni. 4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De obicei depășesc singură asemenea situații, prefer să citesc cărți. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Nu apelez la nimeni. Mă descurc singură. 86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) În situații de acestea mă pot baza doar pe mine și pe nimeni altcineva. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) De obicei trec singură prin perioade dificile și nu din cauza faptului că nu am la cine să mă adresez, dar fiindcă singură procesez situația mai ușor, mai bine și formulez opinia, viziunea personală.
Sfaturi și opinii de la alții	13	
Odihnă	11	65.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Отдых в семейном кругу.
Analizarea situației, planificarea și găsirea soluțiilor	11	103.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Eu vin aici (în cabinet) și mă liniștesc singur, fac o analiză așa profundă. Așa e caracterul meu, că eu trebuie să mă liniștesc, analizez... apoi zic: Nu e chiar rău! Ia-n să începem de acolo! Dar totuși îmi ia timp. Eu nu reacționez operativ. Eu vin aici când am stresuri din astea. Stau aici încet, la masă până mă liniștesc eu pe mine.
Soțul / soția	10	3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Atunci când trec prin perioade dificile, discut cu soția mea, pentru că sprijinul ei este esențial. Împreună analizăm situațiile, ne sfătuim și găsim soluții, iar această colaborare ne ajută să depășim mai ușor orice obstacol. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Apelez la soț, la familie, acolo găsesc liniște și armonie. Mă ajută discuția cu membrii familiei. Dacă ține de serviciu atunci comunic cu administrația și clarific situația.
Timp petrecut în liniște / singur	10	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Timpul cu mine în liniște îmbinat cu o melodie sau timpul și conversațiile cu persoane apropiate mie, la fel și plimbările cu mașina mă ajută. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Pentru a mă liniști, încerc să mă detașez puțin, să stau acasă, să fiu în liniște sau să mă ocup de ceva care mă ajută să nu mă gândesc la probleme.
Părinți, mamă, tată, bunici sau nași	10	51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) La mamă, soție, socru. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Părinții sunt cei mai buni sfătuitori, oameni sinceri, autentici și reali din viața noastră. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Foarte mult mă ajută sprijinul și sfaturile mamei, ea este puterea și încrederea mea. 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) De cele mai multe ori în asemenea situații apelez la familie, în special mama sau bunica pentru că mă susțin și ajută mereu indiferent de situație.
Colegi, colectivul de muncă sau administrația	8	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul)

		Apelez la familie, totodată și la colegii de lucru dacă am nevoie de ajutor. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) La colegi cu experiențe similare, la discuții pe tematicile cu referire la problema dată. Comunicare. Muzică și scrierea de versuri. 90.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Serviciul și colectivul
Sport și activitate fizică	8	15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Mă ajută să mă liniștesc atunci când petrec timpul singură cu gândurile mele sau un antrenament la sală.
Hobby-uri și activități creative	8	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Hobby-urile personale, care joacă un rol important. 11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Hobby-urile creative: muzica mă ajută la procesarea emoțiilor care nu pot fi exprimate ușor prin cuvinte, croitoria, gătitul, etc...
Autocontrolul / calmarea de sine	8	
Lectura	5	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) De obicei depășesc singură asemenea situații, prefer să citesc cărți.
Munca	5	
Grădinăritul, gospodăria și activitățile casnice	5	
Rugăciunea, Dumnezeu, biserica sau religia	5	23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Rugăciunile la Domnul. La această forță divină. 71.(B, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Обращаюсь к тому, обращаюсь к Богу, к церкви, и это меня успокаивает.
Copiii	5	118.(F, 66-75, U, SS, Pens., Ru, RUS, Chișinău) Дети. Они всегда меня успокаивают и помогают во всем.
Apelarea la psiholog	4	15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Dar dacă situația mă depășește mult prea tare apelez ocazional și la un psiholog. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) În ultima perioadă și la psiholog, deoarece situațiile de stres apar foarte des.
Gânduri pozitive / optimism	3	25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Starea mea optimistă menținerea calmului, comunicarea cu prietenii 96.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) La familie, gândurile pozitive mă ajută.
Medicamente / calmante	3	6.(F, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Iau calmante, mișcare în aer liber 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) În cazurile dificile apelez la medicamente. Dar odihna și liniștea la fel este importantă.
Timpul și pauza	3	26.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Uneori ajută timpul. Nu toate problemele se rezolvă imediat, dar, dacă le lași un pic, le vezi altfel și nu mai par atât de grele. De aceea mă strădui să mai deranjez pe cineva cu încărcături emoționale suplimentare. 87.(F, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Când sunt stresată, încerc să iau o pauză scurtă.
Sprijinul oamenilor din jur / al comunității	3	
Meditația	2	
Exercițiile de respirație	2	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Exercițiile de respirație: Tehnici simple (cum ar fi respirația 4-7-8), încetinind ritmul cardiac.

Studiarea și înțelegerea problemei de sine stătător	2	30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Mai studiez singur. Mai întreb de oamenii. Încerc singur să înțeleg cum se poate de soluționat situația dificilă.
Ceaiul	1	
Deconectarea digitală	1	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Deconectarea digitală: Închiderea telefonului, să permit creierul să se odihnească.
Plimbările cu mașina	1	
Rutina de igienă personală	1	
Emisiuni umoristice	1	
Consumul de băuturi alcoolice	1	
Lipsa stresului	1	

12.1 Cum ați dori să arate societatea din Republica Moldova? Cum vedeți viitorul Dvs.?

Denumirea temei	Nr. de mențiuni	Exemplificări cu răspunsuri desfășurate
O societate/țară prosperă și dezvoltată	58	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) O societate bine dezvoltată, rațională, democratică, să respecte și să fie respectată 17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În viitor îmi doresc o Moldovă dezvoltată și prosperă. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Îmi doresc o societate stabilă, dezvoltată și echitabilă. 64.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Сплоченная, дружественная, цветущая, с высоким и достойным уровнем жизни, со счастливым будущим. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Îmi doresc o Moldovă modernă, curată și prosperă, unde tinerii să nu se mai simtă obligați să plece pentru a avea un trai decent.
Un trai decent și un nivel de viață mai bun	41	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) O societate sigură, unde să nu existe întrebarea: dacă o să-mi ajungă salariul până la final de lună? 79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Să fie o societate prosperă, cu legislație ce ar funcționa perfect, cu posibilități de realizare profesională și cu condiții de a avea case și posibilități bune de viață, condiții favorabile de trai. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Mi-aș dori ca societatea din RM să fie mai prosperă, mai dreaptă și cu mai multe oportunități pentru toți. Aș vrea ca oamenii să aibă locuri de muncă bine plătite și un nivel de trai mai bun. În viitor îmi văd viața stabilă, cu posibilități de dezvoltare și liniște.
Dezvoltarea economiei și a agriculturii	38	43.(B, 16-25, R, SM, AA, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Процветающее с экономическим достатком. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Cu tineri acasă angajați pe loc. Pământuri lucrate și să avem de toate.
Stabilitate în societate și în viața de zi cu zi	36	7.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Mi-aș dori o societate stabilă, să persiste mai multă bunăvoință pentru toți și un ne bucurăm de un sistem mai echitabil. 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Mi-aș dori o societate mai stabilă, în care să existe oportunități reale și un sentiment de siguranță pentru oameni. Nu ceva ideal, dar măcar să știi că, dacă muncești, poți să-ți construiești o viață aici, fără atâta incertitudine. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Более спокойное и стабильное. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Aș dori să fie stabilitate, ca oamenii să aibă încredere și tot ce se face, tot ce se face să fie pus accent pe cetățean. 102.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) O societate mai stabilă cu un viitor mai bun.
Respect, empatie, bunăvoință și oameni mai buni	36	15.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) Aș dori ca societate din Moldova să fie una în care oamenii se respectă și colaborează indiferent de statutul social dintre ei. Ași dori ca oamenii să fie mai empatici. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Aș dori ca oamenii să manifeste compasiune, să respecte munca fiecăruia și să lase orgoliul propriu pentru prosperitatea comunității. 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Oamenii ar trebui să se judece mai puțin, să fie mai empatici.

		75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Deci, să fie o societate sănătoasă, cu oameni binevoitori, cu condiții de trai mai bune. 86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Aș dori ca oamenii să fie mai buni, mai receptivi, să fie satisfăcuți sufletește și să contribuim fiecare cu câte puțin pentru soluționarea problemelor societății. 88.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Aș dori ca societatea să fie cu oameni mai buni, mai înțelegători, mai receptivi. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Mult mai egală, empatică, informată, să înțelegem și să acceptăm diversitatea umană.
O societate unită și împăcată	34	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mi-aș dori o societate mai unită, fără ură între români și ruși, fără propagandă, în care tinerii să aibă șanse acasă, cu stat de drept și mai puțină corupție. 89.(F, 26-35, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) O societate unită, prietenoasă, respectuoasă și să se ajute oamenii între ei. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să fim uniți, împăcați și prosperi. Să fie pace și să vedem cum cresc nepoții. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Я хочу видеть Молдову сплоченной и справедливой. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Открытое, справедливое и сплоченное общество, где люди доверяют друг другу и властям, активно участвуют в решении проблем, поддерживают инициативы, ценят культуру.
Viitor personal mai bun, optimist și cu speranță	33	107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Viitorul meu îl văd optimist, efort mult și rezultate pe măsură. 120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Мое будущее я представляю успешным, с возможностью развиваться, реализовывать идеи и помогать другим.
Locuri de muncă și salarii bine plătite	29	69.(F, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Достойные рабочие места, заработная плата, качественное медицинское обслуживание, доступное образование. 106.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Îmi doresc o societate stabilă, dezvoltată, unită, locuri de muncă pentru tineri să fie bine plătite.
Mai multe oportunități pentru tineri și posibilitatea de a rămâne acasă	29	16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) O țară unde munca cinstită e plătită corect și unde tinerii nu mai sunt forțați să plece. 87.(F, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Mi-aș dori o societate mai unită, mai curată și mai multe oportunități pentru tineri aici, acasă, în Moldova. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Îmi doresc o Moldovă modernă, curată și prosperă, unde tinerii să nu se mai simtă obligați să plece pentru a avea un trai decent.
O societate echitabilă, dreaptă și cu oportunități egale	28	34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Îmi doresc o societate stabilă, dezvoltată și echitabilă. 94.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Mi-aș dori ca societatea din RM să fie mai prosperă, mai dreaptă și cu mai multe oportunități pentru toți.
Viitor personal stabil, sigur și liniștit	28	
O societate modernă, progresistă, deschisă și adaptată schimbărilor	21	38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) O societate modernă cu servicii bune și mai puțină corupție. Îmi văd viitorul aici, acasă cu un trai decent și oportunități de creștere

		45.(F, 16-25, U, SM, AA, Ru, GAG, or. Comrat) Прогрессивным.
Educație de calitate și oameni educați/instruiți	21	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Aș dori să văd Moldova în viitor ca o societate educată, fără corupție și discriminare, cu un nivel de dezvoltare european. 92.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Oameni educați, instruiți, dștepți, receptivi și generoși, cu obiective bine determinate.
Realizare profesională, carieră și dezvoltare personală	21	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Aș vrea o Moldova în care competența și munca sunt recompensate real, nu conexiunile și oportunismul. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) În ceea ce privește viitorul meu, îl văd stabil, cu oportunități de dezvoltare personală și profesională, într-un mediu sigur și echilibrat. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Aș vrea să existe mai multe oportunități pentru educație, muncă și dezvoltare personală, precum și respect pentru drepturile și valorile fiecăruia. 35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Doresc o societate în care există mai multe oportunități de muncă și dezvoltare, astfel încât tinerii să nu fie nevoiți să plece peste hotare și să își poată construi viitorul acasă.
Solidaritate, colaborare și ajutor reciproc	20	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) În Republica Moldova, în viitor, mi-aș dori să trăim într-o societate în care oamenii colaborează, indiferent de statut social, și în care există respect reciproc și dorința de a construi împreună. O comunitate unită este baza oricărei dezvoltări reale. 24.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Mi-aș dori o societate mai unită, în care oamenii se respectă reciproc și au acces egal la oportunități. O societate în care educația, corectitudinea și solidaritatea sunt valori importante. În ceea ce privește viitorul meu, îl văd stabil, cu oportunități de dezvoltare personală și profesională, într-un mediu sigur și echilibrat. 31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Mi-aș dori ca societatea din Republica Moldova să fie mai unită, corectă și solidară, unde oamenii se sprijină reciproc și autoritățile răspund nevoilor cetățenilor.
Familia, sănătatea și viitorul copiilor	20	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Ași dori o societate prosperă, fără divergențe interne, ca să aibă viitor copiii acasă, iar bătrânii să fie asigurați bine cu un trai luminos. 16.(B, 36-45, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Sper, totuși, să fie mai bine pentru copii, să aibă mai multe oportunități decât avem noi acum. 89.(F, 26-35, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Viitorul meu îmi doresc să fie familia sănătoasă și să avem multe realizări frumoase împreună. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să fie pace și să vedem cum cresc nepoții.
Speranță și încredere într-un viitor mai bun	20	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Mi-aș dori o societate ideală în Republica Moldova, o lume în care încrederea în instituții, în presă și unii în alții să devină fundamentul statului. 34.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Îmi doresc o societate stabilă, dezvoltată și echitabilă. Văd viitorul cu prudență, dar și cu speranță în evoluție pozitivă. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Надеюсь на позитивное, увидеть решение... увидеть хорошее решение местных властей с улучшением качества жизни людей.

		68.(B, 46-55, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Надеюсь на лучшее. 74.(B, 26-35, R, SM, AA, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Un viitor mai bun pentru noi și Republica Moldova.
Instituții funcționale, legi respectate și transparență	19	79.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Să fie o societate prosperă, cu legislație ce ar funcționa perfect, cu posibilități de realizare profesională și cu condiții de a avea case și posibilități bune de viață, condiții favorabile de trai.
Siguranță și lipsa nesiguranței/fricii	19	4.(F, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) O societate sigură, unde să nu existe întrebarea: dacă o să-mi ajungă salariul până la final de lună? 14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) 3 cuvinte: Pace, Liniște și Siguranță (Să trăiesc având toate resursele necesare, nu să supraviețuiesc din lipsă sau neajuns). 29.(B, 36-45, U, SS, PU, Ro, BG, or. Cahul) Mi-aș dori o societate mai stabilă, în care să existe oportunități reale și un sentiment de siguranță pentru oameni. Nu ceva ideal, dar măcar să știi că, dacă muncești, poți să-ți construiești o viață aici, fără atâta incertitudine.
Tinerii și oamenii plecați să rămână sau să revină acasă	19	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Aș vrea ca oamenii plecați peste hotare să se întoarcă acasă. Revenirea lor ar contribui la creșterea și consolidarea societății. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Cu cei plecați întorși acasă, să nu vină atâția străini. Să fim stăpâni la noi acasă. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Cu tineri acasă angajați pe loc. Pământuri lucrate și să avem de toate. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) O țară prosperă, cu oameni acasă, intrată în UE. 100.(F, 16-25, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Îmi doresc o Moldovă modernă, curată și prosperă, unde tinerii să nu se mai simtă obligați să plece pentru a avea un trai decent. 115.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Aș dori ca viitorul Republicii Moldova să arate prosper, cu mulți tineri rămași să activeze acasă. Dar realitatea este alta: conducerea nu se implică în rezolvarea problemelor și mulți tineri pleacă.
Oameni activi și implicați în comunitate	18	83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Comunitățile să fie active cu oameni implicați în soluționarea problemelor. Educația în societate să aibă un rol primordial. 86.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Aș dori ca oamenii să fie mai buni, mai receptivi, să fie satisfăcuți sufletește și să contribuim fiecare cu câte puțin pentru soluționarea problemelor societății. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Aș vrea să văd o societate fără frică de viitor, activiști, cu încredere în ziua de mâine.
Acceptarea diversității și lipsa discriminării	18	12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Aș dori să văd Moldova în viitor ca o societate educată, fără corupție și discriminare, cu un nivel de dezvoltare european. 18.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) O societate open mind! O societate flexibilă, modernă și receptivă la schimbare, unde diferențele nu sunt văzute ca o problemă, ci ca ceva normal sau chiar valoros pentru dezvoltare. 105.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Mult mai egală, empatică, informată, să înțelegem și să acceptăm diversitatea umană. 111.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Mi-aș dori ca societatea din RM să fie mai unită, în care oamenii să aibă oportunități egale și să trăiască în stabilitate.

Pace și lipsa războiului	16	14.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) 3 cuvinte: Pace, Liniște și Siguranță (Să trăiesc având toate resursele necesare, nu să supraviețuiesc din lipsă sau neajuns). 67.(F, 36-45, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Люди в Республике Молдова должны жить в мире, и должен быть высокий уровень жизни и обеспечения. 70.(F, 36-45, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Мира, процветания и изменения к лучшей жизни, и чтобы не было войны. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să fie o societate democratică în care legile sunt respectate de toți, cu instituții funcționale, fără corupție, servicii publice de calitate și decizii luate în favoarea cetățenilor. Să fie pace, iar oamenii să se simtă în siguranță, respectați și ascultați. Să se ofere sprijin pentru familii vulnerabile. Comunitățile să fie active cu oameni implicați în soluționarea problemelor. Educația în societate să aibă un rol primordial. Economia să fie stabilă cu mai multe oportunități ACASĂ: locuri de muncă decente și salarii bine plătite, motive ca tinerii să nu fie nevoiți să plece peste hotare. Diaspora să fie conectată cu cei de acasă prin idei, investiții și experiență. Cum văd viitorul Moldovei? O țară integrată în UE, prosperă, modernă, bogată și fericită, cu cetățeni care știu să aleagă responsabil, să muncească și să trăiască decent cu tot neamul Acasă. 110.(F, 46-55, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Să fim uniți, împăcați și prosperi. Să fie pace și să vedem cum cresc nepoții. 119.(B, 46-55, U, SS, PU, Ru, UKR, Chișinău) Чтобы не было войны.
Democrație, libertate și respectarea drepturilor	16	1.(B, 56-65, U, SS, PR, Ro, MD/RO, Chișinău) O societate bine dezvoltată, rațională, democratică, să respecte și să fie respectată.
Autorități și decizii orientate spre cetățeni	15	27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Să ajungem și noi în Uniunea Europeană, respectând standardele internaționale. Organele statului să fie mai aproape de oameni. Să fie respectate principiile transparenței, legalității, egalității etc. 58.(B, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Надеюсь на позитивное, увидеть решение... увидеть хорошее решение местных властей с улучшением качества жизни людей. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Aș dori să fie stabilitate, ca oamenii să aibă încredere și tot ce se face, tot ce se face să fie pus accent pe cetățean.
Incertitudine, prudență sau o viziune pesimistă asupra viitorului	15	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Cum vedeți viitorul Dvs.? Mă pronunț cu incertitudine, nu știu ce mă așteaptă... 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Cred ca președintele țării a făcut imposibilul pentru RM și sper sa nu ne abatem de la direcția aleasa. Unirea cu Romania ar fi cea mai reala soluție de a prospera în caz contrar viitorul va fi extrem de sumbru. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Мое будущее я вижу примерно таким же, на средне статистической нелюбимой работе, в надежде на хорошую заработную плату. 62.(F, 46-55, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Мне кажется будущего у нас в Гагаузии нет.
Echilibru personal, liniște interioară și viață echilibrată	15	11.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dar, rămân optimista, mi-l doresc prosper, stabilitate în toate sferile, visul cel mai mare „mărirea” familiei, și desigur, la fel de important: să fiu sănătoasă, empatică chiar și cu cei mai...săraci sufletește, să nu îmi pierd echilibrul interior, indiferent de provocările vieții.

		35.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În ceea ce privește viitorul meu, vreau să fie unul stabil, în care să pot evolua profesional, să am un echilibru între viața personală și cea profesională. Îmi doresc să cresc copilul într-o societate unde domină pacea, liniștea și prosperitatea. 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) În privința viitorului meu îmi doresc să finalizez studiile cu succes, să am o carieră stabilă și o viață echilibrată și fericită. 116.(B, 56-65, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Благополучным, спокойным, счастливым. 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Мое будущее – безопасное, стабильное, с возможностью учиться, работать, развиваться.
Oameni sănătoși, împliniți și fericiți	12	
Dezvoltarea satelor, comunităților și agriculturii	12	9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) O societate în care localitățile rurale au perspective de dezvoltare, nu doar de emigrare. 32.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Aș vrea să văd schimbări pozitive în satul nostru și să știu că munca depusă are un impact real asupra vieții oamenilor. 53.(F, 16-25, R, SM, Student, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Cu tineri acasă angajați pe loc. Pământuri lucrate și să avem de toate.
Integrarea în Uniunea Europeană / familia europeană	11	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În marea familie a Uniunii Europene. 3.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Viitorul Republicii Moldova, cât și al meu personal, îl văd în mod clar legat de integrarea în Uniunea Europeană. Consider că acest parcurs reprezintă o direcție stabilă și necesară pentru dezvoltarea țării, și a familiei mele. 23.(F, 36-45, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) O țară prosperă în Uniunea Europeană. Cu oameni cu mai puține griji. Țara o iubești pentru că e a ta! 27.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Să ajungem și noi în Uniunea Europeană, respectând standardele internaționale.
Fără corupție, cumătrism și interese personale	11	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Îmi doresc o țară în care există șanse egale, în care munca, talentul și inițiativa sunt apreciate și răsplătite corect. O societate în care oamenii reușesc prin propriile merite, nu prin relații sau „cumețism”, ar aduce mai multă încredere și motivație. 12.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Aș dori să văd Moldova în viitor ca o societate educată, fără corupție și discriminare, cu un nivel de dezvoltare european. 25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Mai puțini parlamentari să fie în viitor și mai multe întrebări să rezolve pentru societate și nu pentru interesele lor personale
Servicii medicale și o societate sănătoasă	10	33.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Aș dori o societate sănătoasă, cu salarii care să corespundă realității și nevoilor oamenilor, pentru a avea un trai decent, un sistem de educație modernă și de calitate, care oferă oportunități, instituții corecte și funcționale, care să reflecte necesitățile oamenilor. Aș dori o societate în care oamenii nu doar supraviețuiesc, ci au încredere în viitor. 75.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Deci, să fie o societate sănătoasă, cu oameni binevoitori, cu condiții de trai mai bune. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Oamenii să se respecte, să aibă acces la educație și la servicii de sănătate calitative.

		109.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Sănătoși, împliniți și fericiți.
Valori umane, tradiții, cultură și identitate	10	82.(B, 36-45, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Trăim ca păsările – migrăm. Nu trăim cu viitorul, cu regret. Nu vreau să-mi ia nimeni libertatea, pentru mine este cel mai scump. Permanent suntem legați de ceva, dar nicidecum să nu oferim și ceva sufletului.. 85.(B, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Cu oameni buni, cum a fost până la deschiderea ”Podului cu flori”, oameni care participau la ”clacă”, cu oameni bucușori, care erau asigurați cu un trai decent, fără grijile de azi!
Stabilitate financiară personală	10	10.(F, 16-25, U, SM, Student, Ro, MD/RO, Chișinău) Viitorul meu e relativ flexibil, dar mă văd cu un job ce oferă un venit stabil și măcar moderat. 40.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Comrat) Viitorul trebuie să fie stabil financiar și emoțional. 46.(F, 16-25, R, SM, AA, Ru, MD/RO, UTA Găgăuzia) Мое будущее я вижу примерно таким же, на средне статистической нелюбимой работе, в надежде на хорошую заработную плату.
Viitorul personal în Republica Moldova / acasă	9	38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Îmi văd viitorul aici, acasă cu un trai decent și oportunități de creștere 41.(F, 26-35, U, SS, PR, Ro, MD/RO, or. Comrat) Sper la un viitor stabil financiar, emoțional. Și aici, în țara mea Moldova! 114.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Mi-aș dori o societate mai dezvoltată, corectă și stabilă, cu oportunități pentru toți. Viitorul meu îl văd în Republica Moldova.
Încredere în oameni, instituții și ziua de mâine	8	28.(F, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Vreau ca Republica Moldova să fie un stat modern, cu instituții eficiente, unde oamenii au încredere în autorități și se implică activ în viața comunității. 77.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Anenii Noi) Aș dori să fie stabilitate, ca oamenii să aibă încredere și tot ce se face, tot ce se face să fie pus accent pe cetățean. 95.(F, 46-55, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Aș dori o societate unită, prosperă, încrezută în viitor, cu mai puține probleme. 112.(F, 16-25, U, SM, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Aș vrea să văd o societate fără frică de viitor, activiști, cu încredere în ziua de mâine. 123.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Открытое, справедливое и сплоченное общество, где люди доверяют друг другу и властям, активно участвуют в решении проблем, поддерживают инициативы, ценят культуру.
Studii, formare și dezvoltarea competențelor personale	8	31.(F, 16-25, R, SM, PR, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Aș vrea să existe mai multe oportunități pentru educație, muncă și dezvoltare personală, precum și respect pentru drepturile și valorile fiecăruia. În viitor, mă văd implicată activ în comunitate, continuând studiile și dezvoltându-mi cariera, într-un mediu stabil și sigur, care să îmi permită să contribuie la binele societății și să am un trai echilibrat și liniștit. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Oamenii să se respecte, să aibă acces la educație și la servicii de sănătate calitative. Eu mă văd realizată profesional, să contribuie la dezvoltarea societății prin munca mea, la dezvoltarea sistemului educațional. 113.(F, 16-25, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) În privința viitorului meu îmi doresc să finalizez studiile cu succes, să am o carieră stabilă și o viață echilibrată și fericită.

		120.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, MD/RO, Chișinău) Мое будущее я представляю успешным, с возможностью развиваться, реализовывать идеи и помогать другим. 122.(F, 16-25, U, SS, PU, Ru, RUS, Chișinău) Мое будущее – безопасное, стабильное, с возможностью учиться, работать, развиваться.
Munca și competența să fie apreciate, nu relațiile	8	8.(F, 36-45, U, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Îmi doresc o țară în care există șanse egale, în care munca, talentul și inițiativa sunt apreciate și răsplătite corect. O societate în care oamenii reușesc prin propriile merite, nu prin relații sau „cumetism”, ar aduce mai multă încredere și motivație. 9.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Nisporeni) Aș vrea o Moldovă în care competența și munca sunt recompensate real, nu conexiunile și oportunismul.
Păstrarea identității, limbii și sentimentului național	8	19.(F, 26-35, R, SS, PR, Ro, MD/RO, r. Cahul) Dacă vom intra în Uniunea Europeană, cred că vom avea parte și de un mix de culturi care poate fi benefic, dar și de provocări – va trebui să ne păstrăm identitatea, să învățăm reguli noi. Dar eu cred că intrarea în UE ne-ar aduce mai multe lucruri bune: fonduri, infrastructură, șanse pentru tineri. 21.(B, 26-35, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Nisporeni) Aș dori ca oamenii să manifeste compasiune, să respecte munca fiecăruia și să lase orgoliul propriu pentru prosperitatea comunității. Nu am abilități de vizualizare a viitorului, dar aș dori ca viitorul meu să fie înconjurat de pace, respect și puțin orgoliu național, respect față de limba de stat și comunitățile majoritare.
O societate informată și fără propagandă	7	
Schimbarea conducerii și reducerea intereselor politice	7	25.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) Mai puțini parlamentari să fie în viitor și mai multe întrebări să rezolve pentru societate și nu pentru interesele lor personale 51.(B, 36-45, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Să se schimbe conducerea, să vină tineri cu deprinderi bune, fără cumătri, nănași și alte rude unul după altul aduși în organele de conducere. 52.(F, 66-75, R, SS, Șomer, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Uniți, fără străini, fără conducere coruptă și manipulată de străini.
Servicii publice de calitate și infrastructură mai bună	7	38.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Briceni) O societate modernă cu servicii bune și mai puțină corupție. Îmi văd viitorul aici, acasă cu un trai decent și oportunități de creștere 69.(F, 26-35, R, SM, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Достойные рабочие места, заработная плата, качественное медицинское обслуживание, доступное образование. 83.(F, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) Să fie o societate democratică în care legile sunt respectate de toți, cu instituții funcționale, fără corupție, servicii publice de calitate și decizii luate în favoarea cetățenilor. 98.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Oamenii să se respecte, să aibă acces la educație și la servicii de sănătate calitative.
Revenirea diasporei și legătura cu cei de acasă	4	17.(F, 46-55, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Aș vrea ca oamenii plecați peste hotare să se întoarcă acasă. Revenirea lor ar contribui la creșterea și consolidarea societății. 50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Cu cei plecați întorși acasă, să nu vină atâția străini. 93.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) O țară prosperă, cu oameni acasă, intrată în UE.

Sprijin pentru persoanele vârstnice și familiile vulnerabile	4	13.(B, 66-75, R, SS, ONG, Ro, MD/RO, r. Briceni) Ași dori o societate prosperă, fără divergențe interne, ca să aibă viitor copiii acasă, iar bătrânii să fie asigurați bine cu un trai luminos. 107.(F, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Orhei) Să arate decent, cu salarii decente, cu persoane vârstnice ce își permit o vacanță cu tinerii care nu pun întrebări „ce folos că fac licența?” ș.a. Viitorul meu îl văd optimist, efort mult și rezultate pe măsură.
Viitorul personal văzut prin succesul copiilor și nepoților	4	20.(F, 76-85, R, SM, Pens., Ro, MD/RO, r. Hâncești) Un viitor luminos. Sunt mândră de familia mea, de realizările copiilor mei. Sunt mândră de soarta mea! 88.(F, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Viitorul îl văd prin succesul copiilor mei. 89.(F, 26-35, R, SM, PU, Ro, MD/RO, r. Strășeni) Viitorul meu îmi doresc să fie familia sănătoasă și să avem multe realizări frumoase împreună.
Unirea cu România	3	2.(B, 36-45, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Cahul) În marea familie a Uniunii Europene. Unirea cu România 5.(B, 76-85, R, SS, AA, Ro, MD/RO, r. Briceni) Doresc unirea cu România și Aderarea la UE. 22.(B, 46-55, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Cahul) Cred ca președintele țării a făcut imposibilul pentru RM și sper sa nu ne abatem de la direcția aleasa. Unirea cu Romania ar fi cea mai reală soluție de a prospera în caz contrar viitorul va fi extrem de sumbru.
Republica Moldova independentă, suverană și neutră	3	30.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Hâncești) Ca în această situație geopolitică dificilă, totuși Moldova să rămână stat independent și suveran. Să păstreze neutralitatea în situația de conflict. Iar guvernarea să aibă grijă de cetățenii acestei țări. 73.(B, 56-65, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Суверенитет автономным, суверенным, автономным и независимым государством.
O țară/societate curată	3	99.(B, 26-35, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Drochia) Îmi doresc o Moldovă modernă, curată, prosperă și cu bun simț.
Fără străini / societate alcătuită în principal din moldoveni	3	50.(F, 66-75, R, SS, Pens., Ro, MD/RO, r. Criuleni) Cu cei plecați întorși acasă, să nu vină atâtea străini. Să fim stăpâni la noi acasă. 54.(B, 56-65, R, SS, PU, Ro, MD/RO, r. Criuleni) Unită, cu moldoveni dar nu cu diferite națiuni de pe tot globul.
Locuințe și condiții locative accesibile	2	
Fără hotare și vămi / țară întreagă	2	
Mai mulți oameni și mai multă viață în comunități	2	63.(F, 36-45, R, SS, PU, Ru, GAG, UTA Găgăuzia) Сплоченную, развивающуюся и многолюдную. 108.(F, 56-65, U, SS, PU, Ro, MD/RO, or. Orhei) Aș dori să avem o societate educată, instruită, să readucem valorile umane,, tradițiile, pentru că sau cam pierdut. Să clocotească viața!!! Dar din păcate – e trist: copii puțini, bătrâni amărâți.
O societate rațională și cu bun simț	2	
O clasă de mijloc stabilă	1	
Mai puțini parlamentari	1	
Un nivel de viață ca în Norvegia	1	